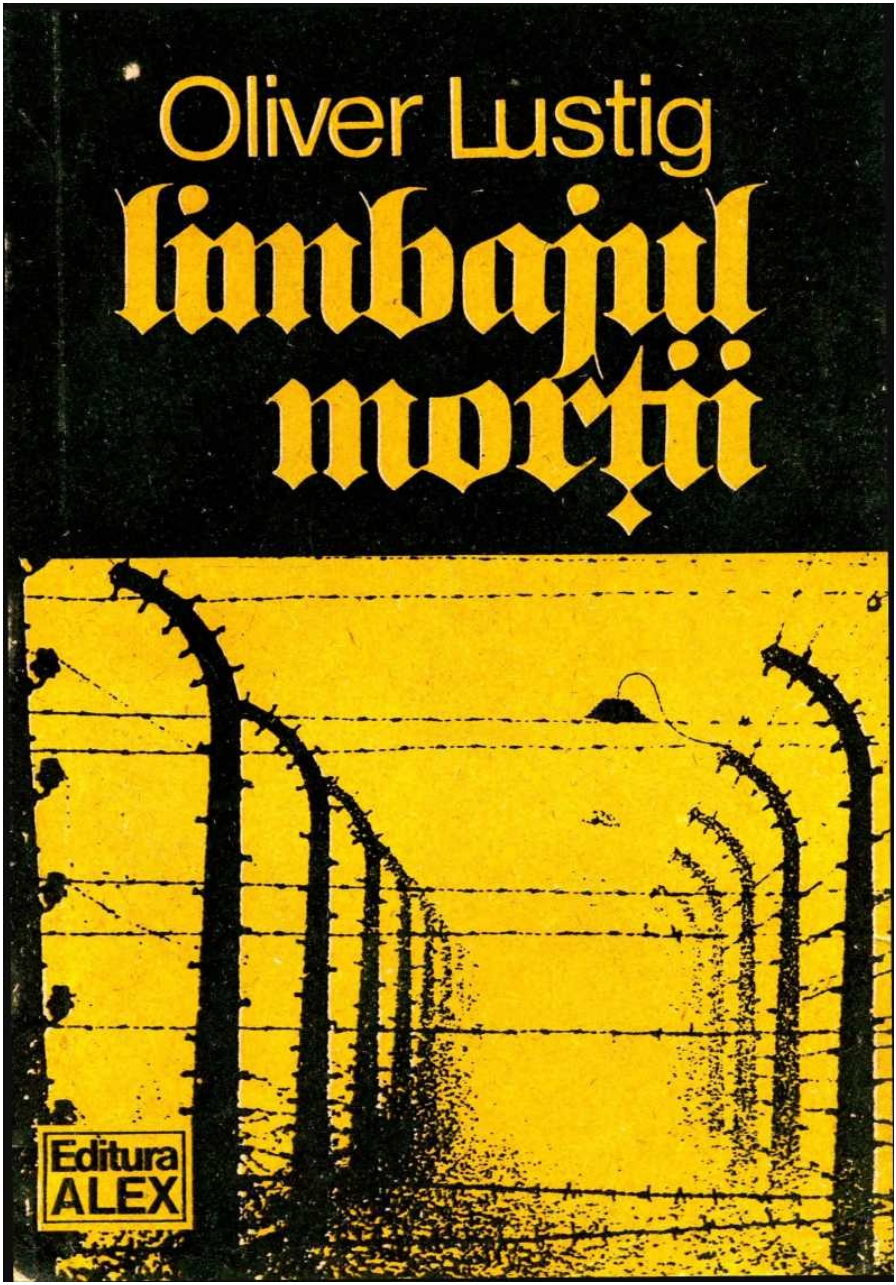

OLIVER LUSTIG

LIMBAJUL MORŢII

EDITURA ALEX BUCUREŞTI 1990
Coperta: DAN STANCIU

Nepotului meu Alexandru
O.

AB!

L-am auzit rostit, întâia oară, a doua zi după sosirea în lagăr. Eram încolonaţi, în rânduri de câte cinci, în faţa a şase butoaie cu o mâncare pe care n-o puteam defini. De două zile nu puseserăm nimic în gură. Eram lihniţi de foame. Când rândul nostru a ajuns în faţă, Isac, fiind cap de rând, a luat de jos o cratiţă, aşa cum a văzut că au procedat cei dinaintea noastră. *Blockälteste*[1] a introdus cu stânga polonicul în butoi, o dată, de două ori şi, fără să umple cratiţa, a strigat: *sechs*[2]. Isac, nevenindu-i să creadă că mâncarea aceea indefinibilă din cratiţa rămasă pe jumătate goală este pentru şase persoane, nu s-a mişcat din loc.

— *Ab!* a strigat *Blockälteste* şi cu dreapta a şi ridicat în aer cârja de care nu se despărţea niciodată.

Isac, neînţelegând nimic, îl privea paralizat pe *Blockälteste*. Izbit peste coaste, s-a prăbuşit răsturnând cratiţa. L-am tras repede după noi, prevenind o a doua lovitură.

Retraşi într-un colţ al platoului, lingând pe rând fundul cratiţei, am convenit că *ab!* înseamnă „şterge-o! sau „ia-o din loc!”

Peste câteva zile, un Häftling[3] nici n-a observat când a părăsit platoul şi a început să păşească, pierdut, pe aleea care despărţea cele

---

1 Şef de baracă.

2 ªase.

3 Deţinut într-un lagăr de concentrare nazist, neavând nici un drept nefiind apărat de nici o lege sae convenţie internaţională.

două şiruri de barăci ale lagărului. Din spate se apropia de el un *Kapo*. I-a strigat i *ab 1* ul, clătinându-se ca un somnambul, s-a dat instinctiv cu câţiva paşi la o parte. Prea puţin. *Kapo* s-a aplecat, a ridicat o cărămidă şi a aruncat-o după el. *Häftlingul*, cu capul spart, a părăsit aleea pierzându-se în învălmăşeala de pe platou.

Prietenul meu Isac, care mereu ne spunea că trebuie să învăţăm limba lagărului dacă vrem să supravieţuim, O comentat

— Să ştiţi, fraţilor, că *ab* înseamnă „dispari sau piei din faţa mea!"

În ziua următoare, Isac stătea în faţa barăcii noastre, baraca nr. 21. Fascinat de fumul crematoriilor, în existenţa cărora nu voia încă să creadă, n-a observat când pe alee a apărut un SS-ist pe bicicletă. Ajuns în dreptul lui, SS-istul strigă *ab* şi în aceeaşi frântură de secundă, îl pocni cu automatul în moalele capului.

Prăbuşit într-o băltoacă de sânge, Isac a murit cu ochii deschişi, cu tropul încolăcit ca un mare semn de întrebare. El n-a mai apucat să intuiască, dar ne-a ajutat pe noi să înţelegem că *ab!*, la *Birkenau-Auschwitz*, înseamnă, într-adevăr, şi „şterge-o!”, şi „dispari!”, şi „piei!”, dar nu „din faţa mea” ci „şterge-o din viaţă!", „dispari din lumea aceasta!”, „piei de pe faţa pământului!”, că *ab* nu este o *prepoziţie care cere dativul*, aşa cum scrie în dicţionare, ci un cuvânt care la *Birkenau* cere moarte.

ALLE HERAUS!

Prima comandă auzită de toţi deportaţii Europei ajunşi pe peronul morţii, la *Birkenau*, în timp ce uşile desferecate ale vagoanelor erau date în lături, a fost:

— *Alle heraus*! Toţi afară!

Puţini înţelegeau sensul cuvintelor, dar toţi intuiau despre ce-i vorba. După atâtea zile şi nopţi, chinuiţi de foame şi sete, de geruri cumplite ori de călduri insuportabile, chinuiţi mai ales de întrebarea, devenită din prima noapte obsesie – „ce se va întâmpla cu noi?” – deportaţii au receptat comanda *Alle heraus* ca pe un semnal salvator şi s-au îngrămădit toţi spre spaţiul lăsat liber de uşile date la o parte.

Trei, patru, cinci sau şase zile şi nopţi la rând, cei din vagoane nu văzuseră nici câmpiile, nici pădurile prin care trecuseră, nici oameni, nici păsări, nici măcar un petic de cer. În pereţii vagoanelor nu era nicio breşă.

Oamenii năvăleau spre spaţiul lăsat liber de uşile desferecate date la o parte ca spre eliberarea lor. Ajunseseră a capitol puterilor. Gândeau, încercau să se amăgească, unii chiar sperau că, în sfârşit, calvarul a luat sfârşit. Comanda *Alle heraus*: Toţi afară! le întărea acest sentiment, înainte de a sări, însă, cei de pe buza vagonului erau cuprinşi de un fior de gheaţă. Priveliştea stranie din faţa lor îi paraliza: garduri, nesfârşite garduri din sârmă ghimpată, gherete, sute de

gherete cu SS-işti având toţi mâna pe trăgaci, barăci, cât vedeai cu ochii numai barăci, perfect aliniate, iar în faţa lor oameni în haine vărgate, mii, sute de mii, deasupra fum, un fum greu, negru-vânăt, înecăcios, cer nicăieri, niciun petic de cer.

Şi totuşi, cei aflaţi pe buza vagonului, împinşi de cei din spate, exasperaţi de ţipetele bolnavilor şi muribunzilor, nemaiputând suporta mirosul cadavrelor intrate în putrefacţie amestecat cu cel al găleţilor în care oamenii îşi făcuseră nevoile trei, patru, cinci sau şase zile şi nopţi la rând, îmboldiţi de comanda, care se repeta la nesfârşit. *Alle heraus!* Toţi afară! săreau din vagoane cu credinţa că „aici *nu se poate să nu fie mai bine*".

Nicicând, nicăieri, oamenii n-au păşit în moarte cu atâta încredere în mai bine ca milioanele de deportaţi din vagoanele oprite pe peronul de la *Birkenau*, îndemnaţi de comanda repetată la nesfârşit:

— *Alle heraus!* Toţi afară!

ALLES DORT LASSEN!

Gând jandarmii horthyşti ne-au arestat şi ne-au smuls din casa şi satul în care ne-am născut, din tot ce-au avut părinţii de la părinţii lor şi din ce-au agonisit ei am fost lăsaţi să luăm cu noi atât cât a încăput într-un car tras de două bivoliţe. Când am coborât din car în ghetou – întâi părinţii, apoi noi, şase copii, al şaptelea era la muncă forţată – ne-am speriat cât de puţin am luat.

Când am părăsit ghetoul şi a început calvarul deportării, ni s-a îngăduit să luăm cu noi atât cât am putut duce fiecare pe spate, în rucsacuri şi baloturi, până la gară.

Când trenul, după trei zile şi trei nopţi, s-a oprit în sfârşit – sosisem la *Birkenau-Auschwitz* – alimentele consumându-se, rucsacurile erau aproape goale. Totuşi, când s-a comandat *Alle heraus!* Toţi afară! le-am strâns la piept cu înfrigurare. În ele aveam tot ce ne mai lega de trecut, de casă. În aceeaşi clipă a tunat cea de a doua comandă:

— *Alles dort lassen!* Lăsaţi totul pe loc! *Totul* rămâne în vagoane!

Totul! Şi haine călduroase pentru iarnă, şi lenjerie de pat, şi scutece pentru copii, şi truse medicale, şi poze de familie, şi cărţi, şi sticle cu apă, şi acte de identitate, şi scrisori de dragoste, şi păpuşi, şi jucării. *Totul*. Şi amintiri, şi idei, şi vise. Orice speranţă!

Şi milioane de deportaţi, obosiţi, sleiţi de

puteri, speriaţi, îngroziţi, au executat orbeşte ordinul şi au lăsat *totul* în vagoane. Au coborât în moarte fără nimic cu ce să se apere, să lupte, să încerce să supravieţuiască. Au fost exterminaţi până la unul. Numai câţiva, puţini, dureros de puţini, au avut, în acea străfulgerare de clipă, curajul nemaipomenit de a nu executa orbeşte ordinul *Alles dort* lăsaţi totul pe loc! Totul rămâne în vagoane! şi au luat cu ei *speranţa*.

Acei câţiva, puţini, dureros de puţini, au supravieţuit.

AM WALDSEE

La câteva săptămâni după ce ultimul tren cu evreii deportaţi din nordul Transilvaniei s-a oprit pe rampa morţii de la *Birkenau*, pe *Appellplatz* 1 a apărut brusc *ber* 2-ul. Pentru prima oară s-a stat de vorbă cu noi fără să fim încolonaţi în rânduri de câte cinci.

— Conducerea lagărului, începu pe un ton blajin *Lagerschreiber*[4]-ul, a aprobat să ţineţi corespondenţă cu cei din ţările voastre. Scrieţi prietenilor, cunoscuţilor, notabilităţilor din oraşele şi satele natale, oricui vreţi. De altfel, textul este gata tipărit. Trebuie numai să semnaţi şi să-mi dictaţi adresa.

Răsturnă geanta cu cărţile poştale pe o masă improvizată, luă una din ele şi citi: *Ich bin gesund und es gent mir gut*, sunt bine şi sănătos.

— Asta-i tot. Data viitoare veţi putea scrie mai mult.

— Hai, începeţi! interveni *Blockälteste*, fără să-şi întărească îndemnul cu câteva lovituri cu bâte lui încovoiată, cum îi era obiceiul.

Nu mă puteam hotărî. Minciuna era evidentă. Populaţia din nordul Transilvaniei întreba de soarta deportaţilor, iar autorităţile horthyste au apelat la *Gestapo*. Retras într-un colţ al *Appellplatz*-ului, revedeam mereu aceleaşi scene…

Într-unul din cele 50 de vagoane zăvorâte ale

4 Furierul lagărului.

trenului, care a pornit din Cluj spre necunoscut la 6 iunie 1944, se află înghesuită şi familia mea. Părinţii şi şase fraţi. Al şaptelea, Tiberiu, lipseşte. Este concentrat într-un detaşament de muncă forţată. Când ne apropiem de Oradea, trenul încetineşte, linia ferată nu este încă restabilită după bombardamentul din 2 iunie. Cineva priveşte afară prin unicul geam zăbrelit al vagonului pentru vite $ tineri cu banderolă galbenă, tineri dintr-un detaşament de muncă forţată înlătură dărâmăturile.

— Poate-i şi Tiberiu printre ei! izbucneşte tata şi se repede la geam.

Ne înghesuim toţi lângă el. Ceilalţi ne fac loc. Fraţii mai mici se urcă pe geamantane. Tata strigă întruna:

— Lustig Tiberiu din Cluj nu-i printre voi? Nu-l cunoaşteţi pe Lustig Tiberiu?

— E în detaşamentul nostru! răspunde cineva.

Trenul mai merge câteva zeci de metri, apoi se opreşte.

Paralel cu noi staţionează un mărfar. Dincolo de el, un şanţ în care lucrează tineri cu banderolă galbenă.

— Anunţaţi-l pe Lustig Tiberiu că familia lui e în tren Spuneţi-i să vină aici! strigă din nou tata.

— Vine îndată, e tocmai în celălalt capăt al şanţului.

Emoţia ne copleşeşte. Căutăm să ne aşezăm astfel încât să putem privi toţi pe geam. E

imposibil. Geamul e prea mic, iar noi suntem opt. Încap cinci capete. Cei trei fraţi mai mici plâng. Le promitem că-i vom ridica şi pe ei la geam când va sosi Tiberiu…

Sunt stăpâniţi de emoţie şi cei din detaşament. Ca fulgerul s-a răspândit vestea că familia lui Lustig Tiberiu e în trenul cu deportaţi. Nu mai lucrează nimeni. Până şi bătrânul plutonier horthyst se lasă cuprins de emoţia generală şi, se face că nu observă ce se întâmplă în jur:

Tiberiu aleargă disperat de-a lungul şanţului. Camarazii îl dirijează. Mai înainte, încă trei vagoane, gata, opreşte-te!

Fără să se oprească, sare şanţul şi se uită, printre două vagoane, spre noi.

— Tiberiu, suntem aici! izbucnim noi cu lacrimi în ochi.

Priveşte în sus. Ne zăreşte. Nu poate scoate niciun cuvânt. Se prăbuşeşte peste tampoanele celor două vagoane. Plânge în hohote. Nu-l auzim, dar vedem cum i se scutură tot trupul. Îşi adună puterile şi se ridică:

— Sunteţi toţi la un loc? Unde-s gemenii? Unde-i Valentin?

— Da, suntem toţi! răspunde tata, şi-i ridică pe rând la geam.

Mama nu poate vorbi. Plânge. Plâng toate mamele din vagon. Apoi trenul porneşte. Acum plânge tot vagonul. Plâng şi tinerii cu banderolă galbenă înşiraţi de-a lungul liniei ferate. Trenul ia

viteză. Tiberiu aleargă după noi, dar rămâne tot mai în urmă. Continuă totuşi să alerge şi să strige:

— Să-mi scrieţi! să-mi scrieţi, neapărat I Nu-mi uitaţi adresa: Detaşamentul 110/66 Oradea! 110/66 Oradea! 110...

Tocmai când să plece *Lagerschreiber*-ul, m-am decis. M-am îndreptat spre el şi i-am cerut o carte poştală goală. I-am spus că vreau s-o scriu cu mâna mea. A fost de acord. Mi-a dat un creion şi mi-a cerut să scriu la expeditor numele meu, data naşterii, iar ca localitate: *Am Waldsee*...

În seara când s-a anunţat că Lustig Tiberiu are o carte poştală de la fratele său, tot detaşamentul s-a năpustit la baracă.

— De unde scrie? Care-i adresa?

Cartea poştală trecea din mână în mină. Nimeni nu citea ce scrie în ea. Toţi se uitau doar la adresa expeditorului şi murmurau în neştire *Am Waldsee*... *Am Waldsee*... Nimeni nu ştia unde-i. Nimeni nu auzise de această localitate.

În seara următoare au făcut rost de un atlas. I-au rupt foile şi au început să citească, pe grupuri, localităţile din toate ţările. Într-un târziu, unul a strigat:

— Gata, am găsit!

Şi citi cu glas solemn:

— Waldsee.

— Bravo! Unde-i? În ce ţară?

— În Elveţia! veni răspunsul şi peste baracă se lăsă o tăcere grea, de mormânt.

ANGST

Dintre toate "invenţiile" regimului nazist, niciuna n-a fost atât de îndrăgită de Hitler ca lagărele de exterminare.

Principiile lui diabolice despre un stat de stăpâni şi sclavi şi-au găsit cea mai clară expresie în K.Z. i-uri.

Principiul de bază al marelui, imperiu hitlerist, compus din *Übermensch* M şi *Untermensch*[5]-i, trebuia să fie *die Angst*, frica, teama, spaima. Oamenii imperiului – stăpâni şi sclavi deopotrivă – trebuiau să tremure de frică, să fie pătrunşi de spaimă până în măduva oaselor. Până şi moartea, meseria de bază a naziştilor, nu era considerată decât drept una din metodele eficiente pentru a înfricoşa lumea, pentru a o înspăimânta. Scopul urmărit rămânea *die Angst*, teama, neliniştea, groaza.

Într-un ordin, dat la 12 decembrie 1941, Keitel sublinia în mod expres: „*Führer*[6]-ul consideră că aplicarea pedepsei cu muncă silnică pe viaţă ar fi apreciată ca un semn de slăbiciune. O înfricoşare eficace poate fi obţinută numai prin pedepse cu moartea”.

Hitler nu s-a mulţumit să înstăpânească peste tot *die Angst*, frica. A avut pretenţii să şi teoretizeze necesitatea ei. "Cruzimea impune – urla el –, oamenii simt nevoia să încerce o teamă

5d Subom. *

6 Conducător

salutară. Ei vor să aibă ceva de care să se teamă. Ei vor să fie înfricoşaţi, vor să se supună cuiva de frică. Ce-i cu aceste poveşti despre cruzime, cu aceste reclamaţii despre torturi? Masa vrea asta. Ea are nevoie să tremure”.

Hitler ţinea mult la lagărele de concentrare, pentru că în ele, într-adevăr, *die Angst*, frica, a fost înstăpânită total, atotcuprinzător. Intra în carnea şi oasele deţinuţilor odată cu aerul din lagăr pe care-l respirau.

Häftling-ilor le era frică de *Blockälteste*, de *Lagerälteste*[7], de *Kapo*, de câinii-lup şi de SS-işti. Le era frică de cravaşa, de bâtă, de *Bock,* de *Baum* 7 şi de *Bunker*[8].

Häftling-ilor le era frică de sârma ghimpată prin care trecea curent de înaltă tensiune, de camerele de gazare şi de crematorii. Le era frică de bătăi, de schingiuiri, de torturi, de împuşcări în ceafă, de spânzurătoare.

Häftling-ii se temeau de *Appell K* de *Blocksperre**, de selecţionări, de boli, de *Experimente an lebendigen Menschen 3*. Se temeau de zi şi de noapte, de ce ştiau că se va întâmpla şi de ce nu ştiau că va urma.

Häftling-ilor le era frică mai ales de moarte. Ei ar fi vrut să trăiască, dar lagărele de concentrare făceau parte din imperiul morţii.

Şi totuşi, în ciuda prevederilor lui Hitler şi

---

7 Stâlpul de care erau spânzuraţi cu mîinile la spate Häftling-ii.

8* Bloc de tortură.

Himmler, a întregii haite de SS-işti, *die Angst*, frica, cu trecerea anilor, în loc să crească a slăbit *Häftling*-ii s-au obişnuit cu toate, inclusiv cu moartea.

Nu mai tremura carnea pe ei nici când erau chem Hi în *Bunker*, pentru interogatorii, nici când se ordona selecţionarea, nici când priveau căruţa în care se strângeau cadavre de pe platourile dintre barăci. De un singur lucru au continuat să se teamă până în clipa eliberării. De un lucru la care Hitler şi Himmler, întreaga haită de SS-işti nici măcar nu s-au gândit şi nici nu l-ar fi putut înţelege.

Până în clipa eliberării, *Häftling*-ii s-au temut teribil să nu uite – în acel iad al tuturor bestialităţilor posibile şi imposibile, care se chema lagăr de concentrare – că fac parte din specia umană. S-au temut să nu decadă, să nu se degradeze ca oameni.

APPELL

— *Antreten zum Appell!* Încolonarea pentru apel!

Comanda îi înfiora şi pe muribunzi.

La Birkenau, în lagărul *E*, *Häftling*-ii nu lucrau. Aşteptau să fie selecţionaţi pentru camerele de gazare sau pentru un alt lagăr din Germania. Nu făceau nimic. Priveau turnul crematoriilor şi gardurile de sârmă ghimpată. Aşteptau…

Apelul reprezenta unicul şi marele eveniment ai fiecărei zile. Conţinutul ei principal. În afara apelului putea să nu se întâmple nimic.

Şi de mâncare se dădea zilnic. Dar acest moment era uneori sărit. Nici selecţionări nu se făceau în fiecare zi. Apelul însă nu putea lipsi. De la înfiinţarea lagărului şi până la prăbuşirea lui, *Häftling-ii* puteau spune că au mai supravieţuit o zi numai după încheierea apelului.[9]

Blockälteste, urmat de doi *Vertreter* şi, iese tacticos din camera sau. Se opreşte la marginea platoului şi răcneşte:

— *Antreten zum Appell!* Încolonarea pentru apel!

Häftling-ii, treziţi brusc din aşteptarea lor infinită, strigă şi ei cuprinşi de groază:

— Appell! Appell! Appell!

---

9 Apel

2 InchidvH o oâracilor.

3 Experienţe pe oameni vii.

Uitând cine sunt, unde se află, la ce s-au gândit, ce imagine le-a stăruit în străfundul ochilor, acum sunt stăpâniţi de o singură dorinţă! să se vadă într-un *rând de cinci*, într-un front constituit. Dar această dorinţă se va realiza abia peste patru-cinci ore. Până atunci, timp de patru-cinci ore, *Blockälteste* şi Vertreter-ii vor izbi întruna cu bâtele lor încovoiate în cine şi unde se va nimeri pentru că *Hâftlâng*-\\, peste 1.000, nefiind grupaţi pe subdiviziuni, nu pot alcătui în mod organizat un front. Toţi aleargă spre rândurile constituite: ca să scape de loviturile zbirilor, şi le destramă. Văzânri învălmăşeala, *Blockälteste* şi Vertreter-ii se năpustesc asupra lor cu furie crescândă.

După patru-cinci ore de ţipete şi urlete „în care bâte. e încovoiate ale zbirilor nu se opresc o clipă, frontul celor peste o mie de *Häftlingă* se constituie…

Sleiţi de puteri, lihniţi de foame, chinuiţi de sete, cu rănile sân ger înde de pe urma loviturilor, *Häftling*-ii stau în front. Aşteaptă *Appell-vtl*.

Picioarele încep să le tremure. Îi cuprind ameţelile. Şi nu-i nicio scăpare. A te prăbuşi acum, când rândurile sunt aliniate, înseamnă să provoci furia celor trei zbiri…

Pe platoul dintre două barăci stau aliniaţi, în rânduri d* câte cinci, peste o mie de *Häftlingă*, Toţi îmbrăcaţi în haine vărgate, de ocnaşi. În picioare, saboţi. Pe cap, o bonetă neagră, Cadavre vii. Numai oasele au rămas din ei. Ochii h s-au

adâncit în orbite. Pe obraji, sudoarea, amestecată cu praf şi noroi, se scurge în dungi negre. Unii au şi început să se clatine. Nu vor mai rezista mult. Se aud gemete şi blesteme înfundate.

Sunt cincisprezece asemenea platouri, înşirate unui lângă altur *pe* o parte a unei alei largi de câţiva met o Şi crucisnrezece platouri pe cealaltă parte a ei. Pe fiecare platou câte 800 – 1.100 de *Häftlingă*,[10]

Lagărul aşteaptă Appeii-ul.

La fel aşteaptă *Appell-ul* celelalte lagăre i A, B, G, *D*, *E* aşezate unul lângă altul, despărţite doar de câte un gard de sârmă ghimpată. Şi în fiecare lagăr sunt câte 30 de barăci, fieecare cu câte un platou pe care, în aceeaşi poziţie, stau aliniaţi *Häftling*-ii. Zeci de mii de *Häftling-i*.

Acesta este *Birkenau*-ul în fiecare seară înaintea Appellului., – *Appell*-ul, propriu-zis începe în clipa când SS-istul intră pe poarta lagărului. Se îndreaptă spre primul platou. *Blockälteste* urlă;

— Stillstand! Mützen ab J Drepţi! Descoperiţi!

Häftling-ii încremenesc în poziţie de drepţi. E o linişte de mormânt. 56 dă raportul $

— Baraca douăzeci şi unu, cu un efectiv de o mie cincizeci şi doi *Häftling-i*, o mie treizeci şi cinci vii, şaptesprezece morţi. V

Se aud paşii apăsaţi ai SS-istului. La o distanţă de câţiva metri îl urmează *Blockälteste*.

Pentru *Häftling*-i, lucrul cel mai greu acum

10 Ajutorul şetului de bloc.

este să se menţină în poziţie de drepţi. Să nu se mişte. Să nu clipească.

xFrica de *Appell*, o frică animalică, SS-iştii au dezvoltat-o cu meticulozitate, sistematic, planificat. În primii ani de existenţă ai lagărului, fiecare *Appell* însemna zeci de victime.

Un *Häftling* a privit în altă parte când *Unterschartutiret*l-ul a trecut prin dreptul lui. A fost împuşcat pe loc.

Un rând de cinci n-a fost perfect aliniat. Scos în ţaţa frontului, întregul, rând a fost executat.

Cineva a ţipat. De durere. Ori de spaimă. Întreg rândul cu alte cinci din stânga şi cinci din dreapta au fost trimise ia crematoriu.

Acum nu mişcă nimeni. Nimeni nu clipeşte. Pe cele 30 de platouri ale lagărului *E*, ce toate platourile din lagărele învecinate – A, B, C, D, E… – zeci de mii de *Hâftling*-i lihniţi de toarne, chinuiţi de sete, cu rănile sângerânde de pe urma loviturilor, stau încremeniţi în poziţie de drepţi.

Nu mişcă nimeni. Nimeni nu clipeşte. Cei din rândurile prin dreptul cărora trece SS-istul nici de respirat nu respiră.

Fiecare e torturat de un singur gând: să nu-l părăsească puterile tocmai acum, să nu se prăbuşească.[11]

Numai cadavrele din flancul drept al fiecărui front, de pe fiecare platou stau liniştite. Nu se mai zbuciumă. Ele s-au prăbuşit cu câteva ore înainte.

---

11 Subofiţer in SS.

Definitiv.

Lor nu le mai este frică de *Appell*.

ARBEIT MACHT FREI!

Cinismul, dus până ia perversitate, a cunoscut în lagărele de exterminare o asemenea varietate de ipostaze încât e imposibil să se facă o oarecare ierarhizare. Cine ar pupta spune ce este mai cinic, mai pervers: să denumeşti „*Endiosung*”, „soluţie finală” asasinarea unui întreg popor ori să scrii „Bad”, „baie” pe uşa camerei de gazare, iar în anticameră să instalezi cuiere pentru haine? Să agăţi de gâtul unui evadat prins, în timp ce-l readuci în lagăr pentru a fi spânzurat o tablă cu inscripţia „toate păsările se întorc la cuibul lor”, ori să-l feliciţi pentru rezistenţă pe cel asupra căruia ai efectuat o experienţă medicală, ca apoi, peste câteva minute, să-l ucizi?

Se poate spune, totuşi, că SS-iştii au atins ultima limită a cinismului lor, dus până la perversitate, când deasupra porţii celui mai mare lagăr de concentrare *Birkenau-Auschwitz* – au scris cu litere uriaşe, din fier forjat’s „*Arbeit macht* frei”, „munca te face liber”.

Cât cinism amestecat cu perversitate, cât sadism, câtă ferocitate a fost nevoie să se adune la un loc pentru a naşte diabolica idee de a scrie „*Arbeit macht* frei”, „munca te face liber”, pe poarta lagărului în care 80 la sută din cei care au intrat mergeau direct spre crematoriu, pe poarta lagărului în care nu se fabrica altceva decât cadavre, pe poarta lagărului în care stngura

muncă consta în asigurarea bunei funcţionări a camerelor *de* gazare şi a crematoriilor?!

Da, pe poarta lagărului *Birkenau-Auschwitz* – prin care peste patru milioane de oameni au păşit direct spre camerele de gazare, iar alte două au fost duse, ulterior, în alte lagăre în care au fost lichidaţi printr-o muncă epuizantă, insuportabilă, ucigătoare – ră s-iştii, atingând ultima limită a cinismului lor pervers, au scris cu litere uriaşe, din fier forjat i „*Arbeit macht* frei”, „munca te face liber”.

Şi astăzi, pe poarta lagărului, devenit muzeu, se poate citi „*Arbeit macht frei*”, „munca te face liber”, iar la câteva zeci de metri mai încolo, într-una din săli se poate vedea, pe un postament de marmură neagră, un glob de sticlă cu cenuşă şi frânturi de oase. E tot ce a mai rămas din peste patru milioane de oameni care au intrat în lagăr repetând în gând inscripţia, în fier forjat, de deasupra porţii: „*Arbeit macht frei*”, „munca te face liber”.

ASCHE

Pe rampa de la *Birkenau-Auschwitz* au sosit ani la rând, zi şi noapte, trenuri cu milioane de deportaţi din toate colţurile Europei. Din vagoanele desferecate coborau oameni frumoşi, sănătoşi, dornici de viaţă. Oameni care ştiau să zidească, să scrie poezii, să aline, să iubească.

Din clipa în care intrau pe poarta lagărului, toţi deveneau cadavre vii, sau *Tôdeskandidaten*, candidaţi la moarte, cum erau denumiţi oficial.

Apoi erau duşi – imediat sau peste câteva săptămâni, ori luni – în camerele de gazare şi transformaţi în cadavrecadavre. După aceea, împinşi pe cărucioare în cuptoarele crematoriilor „deveneau *Asche*, cenuşă.

Die Asche, cenuşa, era folosită ca îngrăşământ. Cça mai mare parte însă se arunca pur şi simplu în cel mai apropiat râu. Până acolo era cărată în căruţe trase de oameni, de cadavre vii cărora încă nu le venise rândul să devină cadavrecadavre şi apoi să fie transformaţi şi ei în *Asche*, în cenuşă.

Deşi căratul cenuşii a fost organizat de către SS-işti cu aceeaşi meticulozitate ca şi gazarea şi arderea, totuşi se înregistrau mereu rămâneri în urmă la cărat, gamezile de cenuşă din jurul crematoriilor crescând deseori, peste nivelul stabilit. i

În ultimele zile ale lagărului, SS-iştii au avut încă timp să arunce în aer toate camerele de gazare, toate cele patru crematorii. N-au apucat să care însă până la râu toate grămezile de cenuşă. Le-a cărat şi împrăştiat vântul care a continuat să izbească barăcile golite, ruinele crematoriilor, gardurile de sârmă ghimpată. Dar şi astăzi, după peste 45 de ani, dacă te plimbi prin fostul lagăr *Birkenau*, mai întâlneşti, ici-colo, pete, urme de cenuşă provenită din trupurile arse ale milioanelor de oameni care, intrând pe poarta lagărului, au devenit cadavre vii, apoi cadavrecadavre, iar după aceea *Asche*, cenuşă.

AUFSEHERIN

Reprezentantele tipice ale criminalilor nazişti de sex femmm au fost, incontestabil, die *Aufseherinen*, gardicnele din lagărele de concentrare.

Când fostele prostituate, vagabonde, slujnice alungate din case pentru furt, cu copii abandonaţi în parcuri, bucătărese dovedite a fi hoaţe de meserie se vedeau îmbrăcate pentru prima oară în uniforma gri-verzuie, impecabil călcată, simţeau brusc cum în venele lor zvâcneşie sângele pui arian de *Übermensch*, ca în trupul oricărui SS-ist din *Totenkopfeinheiten*, unităţi SS cap-de-mort".

Isterice şi sadice, arogante şi neîndurătoare în cruzimea lor, die *Aufseherinen*, gardienele din lagărele de concentrare batjocoreau, torturau şi ucideau în bătaie pe deţinute. Traversau în lung şi în lat lagărul, lovindu-şi ritmic carâmbii cizmelor noi cu cravaşă, iar în ochii lor tulburi se învălmăşeau ura, cinismul, dispreţul, setea turbată de răzbunare. Pentru trecutul lor murdar, pentru tot ce-au ratat, pentru toate umilinţele pe care le-au îndurat trebuiau să plătească deţinutele din lagăr. Căutau cu ochi răi femei le Slăbite, înspăimântate şi se năpusteau asupra lor. Unele, dimpotrivă, aţâţate de o invidie sălbatică, preferau să le calce în picioare pe cele care erau în putere, iar lagărul nu reuşise să le anuleze întreaga frumuseţe. Sadismul şi ferocitatea nici unui SS-ist nu puteau egala cruzimea unei *Aufseherin*, unei gardiene, cruzime generată pur şi simplu de

Schadenfreude, de bucuria răutăcioasă prilejuită de nenorocirea altuia.

SS-istul care bătea un *Häftling* pentru a-şi potoli furia, după 20, după 40 de minute obosea şi se calma. Cel care lovea pentru a pedepsi, când vedea ţâşnind sângele victimei considera că scopul a fost atins. Die *Aufseherin*, gardiana, care bătea o deţinută din *Schadenfreude*, din bucuria răutăcioasă la nenorocirea altuia, nu cunoştea nicio limită. Nu putea trece pe lângă o deţinută să n-o înjure, să n-o izbea. s, a, să n-o umilească, să nu-i pricinuiască o durere care să-i menţină elixirul vieţii; die *Schadenfreude*.

Pe deţinutele de la *Ravensbrück* le cuprindea groaza când, printre ele, apărea die *Auiseherin*, gardiana Dorothea Binz. Traversa lagărul, trecea printre barăci şi izbea pe oricine întâlnea în cale. Izbea cu bâta, cu cravaşa, cu centura. Ochii îi scânteiau de *Schadenfreude*, de o bucurie răutăcioasă, ori de câte ori lovea. Altfel avea o privire tulbure. Într-o singură împrejurare îi scânteiau ochii fără să lovească. Când câinii-lup, asmuţiţi de ea, sfâşiau trupul unei deţinute.

O supravieţuitoare, Olga Golovina, care la vârsta de 21 ani ajunsese ca deţinută la *Ravensbrück*, avea’s –, o descrie, peste 39 de ani, astfel: „Îmi amintesc cum se plimba prin lagăr supraveghetoarea Dorothea Binz. O văd şi acum în faţa ochilor. În întâmpinarea ei vine o deţinută. Istovită, deţinuta se împiedică, cade. Cu eforturi supraomeneşti se ridi. a şi merge mai departe.

Era suficient ca Dorothea să vadă o scenă ca asta. Apăsa pe pedalele bicicletei şi o trântea la pământ pe nefericită. Apoi, chema câinii şi-i asmuţea asupra victimei. Erau nişte câini răi, înfiorători, dresaţi să sfâşie omul în bucăţi până când acesta înceta să respire!”

Germaine Tillion, în cartea sa „Ravenshrücku, o surprinde pe Dorothea Binz, într-una din ipostazele ei obişnuite, după aplicarea faimoaselor „25”, „50” sau „75” de lovituri cu bâta. „Victima era pe jumătate goală, culcată la pământ aparent fără cunoştinţă şi plină de sânge de la glezne până la mijloc. Binz o privea, apoi, fără să spună un cuvânt, s-a urcat cu picioarele pe pulpele ei însângerate, cu călcâiele pe una iar cu vârfurile pe cealaltă, şi a început să se legene din ţaţă în spate, lăsându-se cu toată greutatea corpului când pe vârful picioarelor, când pe călcâie. Femeia poate că era moartă, oricum era complet leşinată, fiindcă n-a reacţionat deloc. După câteva clipe, Binz a plecat cu amândouă cizmele năclăite de sânge”.

Se amuza ţitiând deţinutele ore întregi în poziţie de drepţi şi pălmuindu-le. Distracţia ei preferată a rămas însă intrarea cu bicicleta într-un grup de deţinute. Când trecea peste trupurile celor ce se prăbuşeau, izbucnea în hohote de râs.

Acel râs drăcesc, alimentat de elixirul vieţii ei, die *Schadenfreude*, bucuria răutăcioasă la nenorocirea altuia, n-a fost curmat definitiv decât în 1947, când a fost spânzurată.

Spaima deţinutelor de la *Birkenau* – pe care le bătea cu cravaşa, le izbea cu cizmele ei impecabil lustruite, le tortura cu ferocitate – a fost Marie Mandel, şefa tuturor Aufsehe *îi nen-elOY* din toate lagărele pentru femei de la *Birkenau-Auschwitz*.

La trierea mamei şi fraţilor mei pentru camerele de gazare a stat în dreapta lui Mengele. A asistat, pe rampa morţii, la toate trierile deportaţilor din nordul Transilvaniei cotropite de horthyşti.

A fost condamnată la moarte în decembrie 1947 de Tribunalul popular suprem din Cracovia. Reproduc din motivarea sentinţei: „A ales personal pentru experienţe medicale 80 de deţinute... Acuzata, împreună cu medici şi ofiţeri, stabilea victimele destinate gazării în timpul exterminării în masă a evreilor din Ungaria... La sosirea transportului de femei ruse din Vitebsk a smuls copiii din braţele i târnelor şi i-a aruncat în camioane ca pe nişte pietre. Din p oprie iniţiativă, acuzata a trimis la moarte în camerele de gazare sau prin injecţii cu fenol femeile gravide... A efectuat în agărul de femei *Birkenau*, în decembrie 1942, pe un ger năprasnic, deparazitarea femeilor. Baia a durat de dimineaţă până ia orele 16. Acuzata se plimba cu o cravaşă în mină printre deţinutele goale şi nemâncate, silite să stea, ore în şir, în gerul puternic de afară. Cel puţin un sfert din aceste temei, îngheţate şi înfometate, au fost duse cu autocamioanele Cele

mai multe dintre ele au murit… Acuzata a ordonat *la Birkenau* ca nou-născuţii să fie arşi în cuptoare, iar sugacii să fie luaţi de ia mamele lor şi ucişi…”

Nici cea mai completă sentinţă de condamnare la moarte şi nici toate câte s-au pronunţat la un loc n-au putut cuprinde şirul nesfârşit al fărădelegilor săvârşite de reprezentantele tipice ale criminalilor nazişti de sex feminin v die *Aufşeherinen*, gardienele din lagărele de concentrare.

AUFSTAND

Exterminarea în masă a *Häftling*-ilor la *Birkenau-Auschwitz* a fost pusă la punct cu asemenea meticulozitate încât orice perturbare părea exclusă. În toamna lui *44, numărul celor lichidaţi trecuse de patru milioane fără ca în mecanismul morţii pe bandă rulantă să fi survenit cea mai mică dereglare.

SS-iştii supravegheau cu încântare şi admiraţie funcţionarea lui. Priveliştea miilor de oameni înghesuiţi în camerele de gazare, a flăcărilor crematoriilor luminând munţi de cenuşa le întărea sentimentul de *Ubermensch-i*, de supraoameni. Viaţa de *Übermensch*, de supraom le tihnea? ea se derula liniştit în cadrul triunghiului atât de drag oricărui SS-rst: asasinatcantină – bordel.

Exista o singură sursă de nelinişte. Posibilitatea eines *Aufstand*, unei răscoale. Niciodată de-a lungul istoriei şi nicăieri pe pământ, dictatorii, zbirii, oricât de stăpâni s-au

simţit pe situaţie, nu s-au putut elibera, în adâncul fiinţei lor, de teama revoltei, Nici SS-iştii de la *Birkenau-Auschwitz* n-au făcut excepţie. În consecinţă, au calculat toate mijloacele, condiţiile, premisele care ar putea favoriza chiar şi numai ideea unei revolte şi le-au înlăturat cu sânge rece, cu brutalitate, fără scrupule. ”.

Ştiau că pentru a te ridica la luptă trebuie să ai cu ce lupta. Cu mina goală nu te poţi răscula. De aceea, în lagărele de la *Bnkenau*, cei care supravieţuiau primei mari selecţionări de pe rampa morţii erau conduşi mai întâi la „punctul de dezinfecţie” de unde ieşeau în pielea goală pentru a primi hame de *Häftling*. Nimeni nu reuşea să introducă în agăr-un cuţit, un briceag sau barem o lamă. În lagărui *L.* au. Se lucra. Nu veneam în contact cu niciun obiect în afara celor câteva zeci de cratiţe şi oale din care mâncam. Pe platouri le pentru apel dintre barăci nu existau nici măcar bolovani.

SS-iştii mai ştiau că pentru a te revolta e nevoie de forţă fizică. Noi însă, datorită regimului impus, eram atât le epuizaţi – de foame, de sete, de boli, de bătăi, de torturi – încât abia ne ţineam pe picioare.

O revoltă trebuie pregătită, e nevoie ca oamenii să se cunoască, să-şi câştige reciproc încrederea. SS-iştii însă despărţeau, rupeau familiile, nu admiteau să stea împreună frate cu frate, taţi cu fiii lor; grupurile compacte de *Häftling*-i din aceeaşi ţară le fărâmiţau. Din

Birkenau plecau mereu transporturi cu *Häftling*-i în miile de lagăre din <3 erman, a şi mereu soseau alţi deportaţi din toate colţurile Europei.

Exista o singură excepţie, un singur detaşament care putea face rost de arme, care nu era epuizat fizic, având mâncare, băutură la discreţie şi care dispunea de avantajul stabilităţii, lucrând tot timpul împreună. Era *Sonderkommando*ul, detaşamentul special, cel care deservea camerele de gazare» şi, crematoriile. *Sonder*-iştii, asigurând şi sortarea bunurilor din trenurile cu care soseau deportaţii, ca şi a hainelor celor duşi în camerele de gazare direct de pe peron, puteau să pună mâna pe cuţite şi bricege, pe foarfece, cleşti şi ciocane. Mişcându-se dintr-un lagăr în altul, intrând în legătură cu *Häftling*-ii care lucrau în uzinele de la *Auschwitz*, aveau posibilitatea să procure chiar şi materiale explozive.

SS-iştii intuiau acest lucru şi de aceea, cu precizia şi perseverenţa proprii unor asasini de profesie, din patru în patru luni, Sonderkommando-ul, detaşamentul special, era lichidat. Cu arderea lui îşi începea activitatea noul dbtaşa – ment special. În patru luni era greu să pregăteşti o revoltă *ţ* în condiţiile *Birkenau-ului* – imposibil. Perspectiva sumbră, s îrşitul implacabil îi paralizau pe Sonder-işti, le blocau până şi gândul la acţiune. Astfel, ani la rând, cu aceeaşi resemnare cu care nesfârşitele coloane ale deportaţilor intrau, la Intiemnul lor, în camerele

de gazare, se lăsau şi ei exterminaţi când le sosea sorocul. Unsprezece detaşamente speciale de câte 900 – 1.200 de *Häftling*-i au avut succesiv aceeaşi soartă. Cel de al 12-lea *Sonderkommando* a hotărât să nu se lase măcelărit, să le răzbune pe cele care l-au precedat, să răzbune milioanele de oameni care au intrat în camerele de gazare cu convingerea că intră în baie.

La începutul lui octombrie 1944, când se împlinea a patra lună a existenţei sale, cel de-al 12-lea detaşament special, alcătuit din 860 de *Häftling*-i, era pregătit să nu se lase exterminat. Era gata să se împotrivească, să se revolte. Semnalul trebuia să-l dea grupul care lucra ia crematoriul nr. 1, pentru ca asaltul să înceapă concomitent la toate cele patru crematorii şi, înfruntându-i pe SS-işti, Sonder-iştii să încerce imposibilul: să-şi taie drum prin gardurile de sârmă ghimpată, printre SS-işti şi haitele de câini-iup, în direct a Vistulei.

Declanşarea revoltei se stabilise pentru noaptea lin 6 spre 7 octombrie. Dar SS-iştii, fie că au aflat ceva, fie J au simţit doar o anumită încordare, în ziua de 6, la prinz, au trecut la lichidarea Sonderkommando-ului, dar nu deodată, cum obişnuiau, ci pe grupuri. Au început cu cei de a crematoriul nr. 3.

70 de SS-işti au sărit brusc din camioane în incinta crematoriului şi au ordonat alinierea pentru apei. *Sonder*-iştii au rămas nemişcaţi, fiecare pe locul în care se afla. Era pentru prima

oară de la înfiinţarea lagărului *Birkenau* că ordinul unui SS-ist nu se execută. Şeful detaşamentului de SS-işti, asasin cu vechi state, cunoscător al psihologiei *Häftling*-ilor, nu şi-a pierdut cumpătul. A decis brusc să-i strige penlyu inc olonare individual, după numerele tatuate pe braţ A început cu deportaţii din Ungaria. Aceştia sosiseră în lagăr abia de câteva luni, erau mai puţin căliţi „speriaţi de tot ce se întâmpla în jur. Au ieşit şi s-au aliniat, unul câte unul, toţi o sută încadraţi de SS-işti, au fost imediat duşi şi închişi într-o baracă din lagărul D. Au urmat la rând deţinuţii de naţionalitate greacă. Mai greu, mai dezordonat decât primii, dar au intrat totuşi în front.

S-a strigat, apoi, primul polonez. Nicio mişcare, doar un vuiet de murmure şi exclamaţii. Şeful zbirilor n-a avut timp să-şi exprime indignarea căci a fost doborât, împreună cu alţi şase, de o sticlă incendiară care a explodat la picioa* rele lui. SS-iştii au deschis focul, *Häftling-n* s-au retras în crematoriu şi lupta a început. SS-iştii au lichidat din câteta rafale pe deţinuţii greci aflaţi în front şi au încercat să pă, trundă în clădirea crematoriului. *Häfting*-ii ripostau energic, când o puternică explozie a aruncat în aer clădirea.

Surprinşi de răpăitul rafalelor, de explozie, cei de la crematoriul hr. I s-au oprit din activitate. SS-istul care su – praveghea lucrul la cuptoare a izbit cu cravaşa un *Häftling*, urlând să nu se încetinească ritmul. A fost înjunghiat pe loc şi

aruncat într-unul din cuptoare. SS-istul din capătul celălalt al sălii, venit în pas alergător la faţa locului, a fost aruncat peste camaradul său în flăcările aceluiaşi cuptor. În clipa următoare, în incinta crematoriului nr. 1, ca şi a celorlalte crematorii, au pătruns batalioanele SS. Trei mii de SS-işti cu grenade, pistoale, mitraliere grele şi nelipsitele haite de câini-lupi au înconjurat cele patru crematorii.

Pierzând principalul element de şoc pe care contau – surpriza –, Sonder-iştii nu mai aveau în ce să spere. Totuşi, ei s-au bătut cu disperare şi eroism, cu un rar curaj, care nu era alimentat de şansa izbânzii, ci de răscolitoarea hotărâre de a fi primii care mor în incintă crematoriilor apăirându-şi demnitatea.

Dintre Sonder-işti, numai 12 au reuşit să răzbată dincolo de *Birkenau*. Au fost prinşi repede şi executaţi Cei care n-au căzut înlupta directă au fost scoşi din lagăr şi lichidaţi cu aruncătoarele de flăcări. Din cei 860 de *Häftling*-i au scăpat doar şapte, care erau indispensabili activităţii-căpitanului SS dr. Mengele, printre care şi medicul său legtst la crematoriile din *Birkenau*, dr. Nyiszli Miklös din Oradea, pe ale cărui memorii ne-am bazat în relatarea desfăşurării revoltei. Au fost ucişi 70 de SS-işti.

După reconstituirile altora, un număr restrâns de *ling*\ (douăzeci şi şapte) ar fi reuşit să se îndepărteze de lagăr, să supravieţuiască. Cert este un singur lucru i cel de al treisprezecelea şi

ultimul *Sonderkommando* şi-a început activitatea arzând în cuptoare cadavrele celor care, la lumina flăcărilor crematoriilor, au înscris una din cele mai dramatice şi eroice pagini din istoria apărării demnităţii umane.

AUFSTEHEN I

Inlagărele de concentrare, când zeci de *Kapo* începeau să răcnească *auâsteheeen* deşteptareaaa!... şi să şuiere din fluierele lor scurte, săream – ca plesniţi cu un bici – de pe cimentul gol şi rece, de pe priciuri sau de pe pământul umed, acoperit cu o mână de paie.

Nu cunosc ora la care se dădea deşteptarea. Ştiu însă că în toate lagărele de concentrare prin care am trecut, răcnetul acela înspăimântător – *aul* deşteptarea! – acompaniat de şuierul sinistru al fluierelor, pătrundea. În baracă când afară era încă întuneric.

Mai ales la *Kauâering* şi *Landsberg*, în cumplita iarnă a lui 1944, comanda aceasta provoca o adevărată panică. Dacă nu săreai în picioare la primul răcnet şi nu reuşeai să-ţi închei mantaua din pânză vărgată, să-ţi strângi cu sfori zdrenţele de pe tine să nu ţi le smulgă vântul, să-ţi legi cu sârmă saboţii să nu-i pierzi prin zăpadă, odată ieşit din baracă, pe *Appellplatz*, nu mai aveai nicio speranţă. Cu mâinile înfofolite în cârpe nu puteai face nimic. Dezgolindu-le, îţi degerau.

Plecam cu noaptea în cap din lagăr. Drumul până la locul de muncă dura câteva ore. Lucram 10 – 12 – 14 ore în şir, cine ştie? Atunci, acolo...

niciodată n-am ştiut cât e ceasul. Când soseam în lagăr era iar întuneric. Ajuns în baracă, în dreptul priciului cădeam ca un buştean. Singura grilă i să nu dorm prea adânc, să aud primul răcnet i *auâsteheeen*!... deşteptarea!...

Într-o seară, ajunşi în faţa porţii lagărului – după o zi geroasă, când ne-au murit un număr aproape dublu de camarazi decât de obicei, încât abia le-am putut căra cadavrele pe zăpada înaltă de un metru, în care ne afundam şi ne rostogoleam cu cadavre cu tot – după ce am fost număraţi, în loc să păşim, în sfârşit/ spre barăci, ni s-a ordonat i

— *Kehrt euch*! *Vorwärts marsch*! Stânga-mprejur! înainte marş!

Comanda ne-a năucit. Aşa ceva nu se mai întâmplasè. Ne-au năpădit cele mai sinistre gânduri.

Am cotit-o spre dreapta şi, după vreo 500 – 600 de metri, ne-am oprit în spatele unei coloane nesfârşite de *Häftling*i. Erau detaşamentele sosite înaintea noastră.

În câteva minute am aflat misterul. Păduchii se înmulţiseră în asemenea proporţii, încât tifosul era iminent. SS-iştii s-au speriat şi au construit, într-o baracă, o instalaţie de duşuri şi câteva etuve pentru dezinfecţia hainelor.

În baie intrau câte o sută. Vintui ne izbea în rafale, Ne-am îngrămădit unul în altul, sprijinindu-ne reciproc. Altfel, sleiţi de puteri, morţi de foame, pe jumătate îngheţaţi, ne-am fi prăbuşit cu toţii la

pământ. Ne-a venit rândul târziu după miezul nopţii.

Am intrat în prima încăpere, ne-am dezbrăcat, ne-am legat hainele în baloturi şi le-am dat pentru a fi introduse în etuvă. În încăperea următoare erau duşurile. Apă fierbinte? Nu ne venea să credem. Nu făcusem baie de când sosisem la *Landsberg*. După un minut sau două, apa s-a oprit brusc;

— *Fiertig 1 Heraus* / *Schneller heraus*! Gata! Afară! mai repede afară!

Am fost împinşi cu răcnete, înjurături şi lovituri de cravaşa într-o a treia încăpere, care n-avea nici uşi, nici ferestre. O sută de *Häftling-i* în pielea goală, înnebuniţi de frig, săream în toate părţile, ne loveam peste trupuri, ne frecam unui de altui. Apa se evapora greu. Din când în când, câte o rafajă de zăpadă pătrundea în încăpere, făcându-i să urle disperaţi pe cei întâlniţi în cale. Peste o oră, când ne-am reprimit hainele, eram aproape degeraţi.

Intrând în lagăr, am trecut prin faţa bucătăriei şi ne-am primit mâncarea: carţofi fierţi. Altă dată săream în sus de bucurie. Acum eram prea istoviţi. Am intrat în baracă. Ne-am trântit pe locurile noastre. Unii şi-au pus cartofii sub un, n-aveau putere nici să mănânce. Nimeni nu s-a dezb a. – i. Peste o oră, poate n-a fost decât o jumătate, am sărr cu toţii în picioare. Baraca era răscolită de acel teribil auz *weheeen*!… deşteptarea?… acompaniat de înnebunitorul şuier ai fluierelor

scurte.

Stăteam în picioare şi mă clătinam. N-aveam putere să mă urnesc. Am avut pentru prima dată senzaţia că totul s-a sfârşit, că nu mai pot…

Al doilea răcnet *aufsteheeen* /… *heraus*, *schneller heraus*!… deşteptarea!… afară, mai repede afară I… susţinut de şuierul prelung al fluierelor care a năvălit în baracă din toate părţile m-a pătruns ca o ploaie de ace, împungându mi timpanele, ochii, buzele, trupul, celulă cu celulă şi – îngrozit de disperarea în faţa căreia am cedat o frântură de clipă – m-am repezit afară, în ger, pe *Appellplatz*.

Comanda *aufsteheeen*!… deşteptareaaa!… ne-a intrat atât de puternic în urechi, în creieri, în fiecare fibră a trupului încât, întorşi acasă, la Cluj, multe luni de zile după aceea, în căminul foştilor deportaţi, primul care se trezea dimineaţa striga vesel, triumfător: *aufsteheeen*!… deşteptarea!…; ceilalţi din încăpere repetam strigătul, ne întorceam pe cealaltă parte şi, zâmbind satisfăcuţi, continuam să lenevim minute în şir în paturile moi şi curate.

…În câte o noapte, spre ziuă, mi se mai întâmplă şi acum să aud în urechi, venind tocmai din pădurile Bavariei, ecoul acelui teribil *aufsteheeen I*… răcnit, cu peste 40 de ani în urmă, de toţi *Kapo* de la *Landsberg* şi *Kaulering*.

AUSROTTUNG ALLER JUDEN (1)

Ar fi greu de făcut un inventar complet al tuturor ideilor criminale lansate şi aplicate de

Hitler şi acoliţii lui. Niciuna nu a fost însă atât de îndrăgită, atât de larg susţinută şi atât de neîndurător aplicată de nazişti ca *Ausrottung aller Juden*, exterminarea tuturor evreilor. Ideea exterminării a devenit dominantă în gândirea şi acţiunea nazistă. Se intenţiona, se proiectase chiar exterminarea unor întregi categorii sociale, a unor popoare, a unor rase. Planurile fiind extrem de ample şi ambiţioase, naziştii n-au apucat să le finiseze pe toate cu cunoscuta meticulozitate prusacă. Se vorbea de exterminarea unor popoare inferioare, dar nu s-a precizat care sunt acelea şi dacă trebuie total nimicite sau o parte lor să fie transformată în imense mase de sclavi care să-i servească pe viitorii stăpâni ai întregii Europe – menseh-ii nazişti. Se vorbea de exterminarea slavilor dar s-au indicat cifre vagi – 20 – 30 de milioane, fără nicio ºC alizare. Într-o singură privinţă s-au efectuat calcule exacte, s-au făcut precizări cu o meticulozitate tipic SS-istă, şi anume, în legătură cu *Austrottung aller Juden*. Da, aici exista claritate deplină. Era vorba, fără niciun echivoc, de exterminarea tuturor evreilor. Până la unul.

Consecvenţi spiritului lor de „*Ordnung*”, de ordine, naziştii au împărţit, pe categorii bine delimitate, pe cei care trebuiau să fie asasinaţi. Pentru a evita orice confuzie sau omisiune, s-au dat ordine de asasinare distincte pentru fiecare categorie în parte. Ordine globale, ce vizau totalitatea unei categorii, şi ordine parţiale,

referitoare la grupuri mai mici sau mari dintr-o categorie sau alta.

Ca urmare, în faţa Tribunalului Militar International de ia Nürnberg s-au putut prezenta ordinele originale ori copii ale, lor referitoare la asasinarea adversarilor reali sau pretinşi ai naziştilor, a prizonierilor de război, a aviatorilor care se aruncau cu paraşuta, a preoţilor catolici, a „gurilor de prisos”, a „suboamenilor” slavi, a „celor de rasă inferioară”, a evreilor.

Dintre toate aceste categorii, una singură era vizată să fie exterminată în întregime: die *Juden*, evreii. Şi nu numai cei din Germania, ci din întreaga Europă. Deci, nu un program împotriva a mii sau zeci de mii de evrei. Nu lichidarea câtorva sute de mii dintr-o ţară sau alta, ci *Ausrottung*, exterminarea până la ultimul om a peste 11 milioane de evrei, a tuturor evreilor din Europa.

Mişcarea nazistă s-a născut, s-a dezlănţuit şi a intrat în agonie obsedată de ideea *Ausrottung aller Juden*, extermiuarea tuturor evreilor. Încă în programul Partidului Naţional-Socialist, din februarie 1920, se spune: „Nu, poate fi cetăţean decât acela care este conaţional, conaţional nu poate fi decât cel de sânge german, independent de confesiune. Niciun evreu nu poate fi aşadar conaţional”.

În 1923. Hitler vse plânge în cartea sa Mein *Kampf*: „De ce oare n-au fos, t gazaţi încă de la începutul războiului (1914) vreo douăsprezece – cmcisprezece mii dintre pervertitorii ăştia ebraici

ai neamului!” Iar la 30 ianuarie 1939, declară de-acum fără echivoc în *Reichstag* că într-un nou răzr» şi mondial „rezultatul nu va fi nicidecum – boişevizarea pământului şi prin aceasta o victorie a evreismului, ci distrugerea rasei evieieşti din Europa”. se încă înainte de declanşarea acestui „nou” război mondial, în mai 1939, săptămânalul „Der Stürmer” scria: „Împotriva evreilor din Rusia trebuie organizată o expediţie de pedeapsă *f* o expediţie de pedeapsă care să le hărăzească soarta ce-i paşte pe toţi criminalii şi rău-făcătorii. Condamnarea la moarte, execuţia! Evreii din Rusia trebuie ucişi. Trebuie stârpiţi până la liiul!”

Toţi şefii nazişti, toţi *Gauleiter*-ii, toţi SS-iştii şi toţi Gestapo-viştii au înţeles că *Ausrottung aller Juden*, exterminarea tuturor evreilor, nu se referă doar la Germania, ci la toată Europa.

Arthur Seyss-Inquart, fost comisar al *Reich*-ului pentru Olanda, a scris în lucrarea sa „Patru ani în Olanda”! „Pentru noi, evreii nu sunt olandezi. Ei reprezintă pentru noi duşmanii cu care nu vom putea încheia nicicând nici armistiţiu şi nici pace… Îi vom lovi pe evrei oriunde îi vom întâlni, iar cei care se află de partea lor vor suporta consecinţele. Führerul a declarat că rolpi evreilor în Europa s-a încheiat, aşa că s-a terminat cu ei”.

Baldur von Schirach declara la 14 septembrie 1942: „Dacă mi s-ar reproşa vreodată că am expulzat din acest oraş (este vorba de Viena – n.n.), odinioară metropola evrei surului european,

zeci şi sute de mii de evrei, deportându-i în ghetoul din răsărit, am să răspund cu mândrie: «Văd în actul meu o contribuţie activă la cultura europeană»”.

Hans Frank, guvernator general, a spus în 1941: „Ce *o* să facem cu evreii? Credeţi xea o să-i colonizăm în Ostland? De ce toată această flecăreală? Pe scurt, trebuie să-i lichidăm cu propriile noastre mijloace. Trebuie să luăm măsuri pentru a-i extermina, în Guvernământul General trebuie să fie tot atât de puţin evrei ca şi în *Reich”*. Tar în faimosul său jurnal a notat: „Credeţi cumva că în Răsărit ei (evreii – n.n.) vor fi colonizaţi în sate? La Berlin ni s-a spus clar i Ce ne trebuie atâta bătaie de cap? N-avera ce face cu ei nici în răsărit, nici în Comisariatul *Reich*-ului? n-aveţi decât să-i lichidaţi voi înşivă!”

Cuvintele rostite de acelaşi Frank la 16 decembrie 1941, în faţa subalternilor săi, la sediul guvernamental din Cri ovia aveau să devină fatale: „Evreii sunt şi pentru noi doar nişte consumatori extrem de dăunători. În Guvernă mintul General avem, în momentul de faţă, aproximativ 2, 5 milioane de evrei şi, socotindu-i pe cei înrudiţi cu evreii şi tot ce mai decurge de aici, sunt în total vreo 3.5 milioane Pe aceşti 3, 5 milioane de evrei n-avem cum să-i împuşcăm, nu-i putem nici otrăvi, suntem însă hotărâţi să recurgem la anuraite procedee, care să ducă într-un fel la reuşita distrugerii lor – Procedeele găsite au zguduit şi continuă să zguduie conştiinţa întregii omeniri.

Ele se numesc: *Sobibor*, Treblinka, Maidanek, Birkenau-Auschwitz.

AUSROTTUNG ALLER JUDEN (2)

Sălbaticele declaraţii ale lui Hitler şi Himmler, ale lui Rosenberg şi Frank privind destinul hărăzit de nazism evreimii europene, departe de a fi fost simple ameninţări, s-au dovedit a fi sângeroase condaipnări la moarte. Naziştii erau atât de nerăbdători în aplicarea Endului, „soluţiei finale", încât n-au aşteptat să se stabilească gazul cel mai eficace pentru asfixierea în masă, nici să se construiască camere de gazare şi crematorii moderne, capabile să asigure asasinatul pe bandă rulantă, ci, concomitent cu experimentările necesare şi construirea unei fabrici a morţii pe terenurile mlăştinoase de la *Birkenau*, au trecut la *Ausrottung aller Juden*, la nimicirea tuturor evreilor, în teritoriile pe care le cotropeau în Răsărit, ucigând cum se nitiierea: împuşcând în ceafă şi spânzurând, mitrâliind şi incendiind, asfixiind în camere de gazare improvizate inclusiv în autodube folosind gaze. e de eşapament. Ritmul exterminării era asigurat de *Einsatzgruppen*, detaşamente de intervenţie, în fapt „detaşamente ale morţii", care însoţeau grupurile de armată invadatoare. Amploarea şi cruzimea acestor exterminări reies din înseşi documentele oficiale ale acestor detaşamente.

La 15 octombrie 1941, *Einsatzgruppe A* raporta: „Chiar de la început s-a presupus că în răsărit problema evreiască nu poate fi rezolvată

numai prin pogromuri.

În conformitate cu directivele primite, epurarea efectu aţă de poliţia de securitate trebuie să aibă drept scop *Ausrottung aller Juden*, exterminarea totală a exreilor. Detaşamente speciale, întărite cu unităţi de elită – în Lituania un detaşament format din voluntari, în Letonia unităţi ale ooutiei auxiliare letone –, au aplicat pe scară largă aceste ordine la oraşe şi la sate. Acţiunile acestor detaşamente s-au desfăşurat fără incidente.

Numărul total al evreilor lichidaţi în Lituania se ridică la 71.105 oameni. În timpul pogromurilor din Kaunas au fos!

exterminaţi 3.800 de evrei, iar în orăşelele mai mici circa 1.200 de evrei.

În Letonia au fost exterminaţi până în prezent 30.000 de evrei. 5.000 de evrei au fost Ucişi în timpul pogromurilor din Riga”.

Cruzimea cu care se acţiona sub egida *Ausrottung aller Juden*, exterminarea tuturor evreilor, şoca până şi pe unii din ucigaşi. Mărturie stă raportul capturat al comandantului oraşului Slutk din 20 octombrie 1941, care descrie mai amănunţit evenimentele întâmplate. În acest raport se spune *i*

„… Locotenentul-major a explicat că batalionul de poliţie a primit sarcina să lichideze pe toţi evreii din oraşul Slutk în decurs de două zile. L-am rugat atunci să amâne această măsură cu o zi. El a refuzat însă, arătând că trebuie să

efectueze această operaţie pretutindeni şi în toate oraşele şi că pentru Sluţk au fost prevăzute numai două zile. În aceste două zile, oraşul Sluţk trebuie curăţat de evrei prin orice mijloace. Toţi evreii, fără nicio excepţie, au fost ridicaţi din fabrici şi din magazine şi evacuaţi, contrar înţelegerii noastre. Ce-i drept, o parte din evrei au fost duşi într-un ghetou, unde i-am izolat şi i-am supus tratamentului corespunzător, dar o mare parte a fost pur şi simplu încărcată în autocamioane şi lichidată fără întârziere în afara oraşului. În ceea ce priveşte însăşi executarea acestei măsuri, trebuie să remarc cu profund regret că ea merge până la sadism. În timpul acestor acţiuni, oraşul oferea o privelişte îngrozitoare. Cu o cruzime de nedescris din partea ofiţerilor* poliţiei germane şi îndeosebi a voluntarilor lituanieni, evreii, ca şi bieloruşii, au fost izgoniţi din case şi adunaţi laolaltă. În oraş se auzeau pretutindeni focuri de armă şi pe străzi zăceau în grămezi cadavrele evreilor împuşcaţi. Bieloruşii încercau zadarnic să iasă din încercuire. Pe lângă faptul că evreii, printre care erau şi negustori, erau trataţi cu o cruzime îngrozitoare în prezenţa bieloruşilor, aceştia din urmă au fost de asemenea bătuţi cu bastoane de cauciuc şi cu paturile armelor. Acestea nu au mat fost acţiuni îndreptate exclusiv împotriva evreilor. Aceasta semăna mai degrabă cu un cataclism…”

ÄRZTE

Cât timp am fost deţinut în lagăre de

concentrare naziste, nimic nu m-a impresionat atât de puternic ca atitudinea

*Arz*telor, a medicilor, a medicilor – *Häftling-i*. Curios este că *atunci*, *acolo*... cuvântul *impresionat* era lipsit de continui. După primele zile, în care îţi fusese lichidată întreaqa familie, după ce fuseseşi martor ocular la asasinarea prietenilor celor mai apropiaţi, după ce seară de seară împinseseşi căruţa cu cadavrele celor epuizaţi în timpul zilei, după ce tu însuţi trecuseşi o dată, de două ori, de zece ori în pielea goală prin faţa lui Mengele, care selecţiona loturi±e pentru camerele de gazare, ce te mai putea impresiona? Ce trebuia să vezi, la ce trebuia să asişti ca să te imprèsioneze >

1 totuşi, conduita Arzfelor, a medicilor, a medicilor *Häftling*-i m-a tulburat şi mă tulbură şi azi. N-am putut să înţeleg nici atunci, cum nu-mi explic nici acum de unde luau ei puteri să lupte pentru viaţa altora, când cei mai mulţi dintre noi refuzau să şi-o apere pe a lor, lăsându-se pradă deznădejdii.

În lagăr, viaţa nu avea nicio valoare. Fiecare obiect, orice produs îşi avea preţul său. La bursa neagră toate erau cotate. Cu o singură excepţie: viaţa Omenească. Ea n-ai ea mei un preţ. *Häftling*-ii erau gata să se sfâşie pentru o coajă de cartof. Un muc de ţigară era atât de preţios încât nimeni nu-l putea cumpăra întreg. Se vindea „cu fumul”. Duceai mucul spre buzele tremur înde, trăgeai o dată în piept şi pentru asta dădeai un sfert din

porţia de mâncare. Un obiect de îmbrăcăminte nu-ţi puteai procura decât pe pâine, iar punea numai pe aurk Viaţa însă era fără valoare, în schimbul ei nu puteai obţine nimic. Oamenii mureau gazaţi, împuşcaţi, otrăviţi, spânzuraţi, schingiuiţi *f* mureau de foame, sete, de frig, de boală, de epuizare. Mureau în baracă, a W.C., pe aleile lagărului, la *Appell*, în timpul lucrului, în coloana ce intra pe poarta lagărului, ori pe platou, în pielea goală, aşteptând să le fie scoase din etuvă zdrenţele pline de păduchi. În vara lui f", la *Birkenau*, cadavrele erau culese de peste tot fără ca cineva să întrebe cine-s, ce nume au purtat, din ce ţară provin? erau aşezate în stive pentru apelul de seară, apoi cărate la crematoriu.

Da, în timp ce în Bimker-èle lagărului oameni încă în puteri erau striviţi sub bocancii grei ai SS-iştilor, iar la zidul morţii trupurile celor împuşcaţi în ceafă zăceau în băltoace de sânge, în timp ce în fiecare *Kommando*, *Häftling*-ii se prăbuşeau de pe schele, se lăsau înghiţiţi de mlaştini ori treceau de perimetrul interzis pentru a provoca pornirea glonţului salvator, medicii – *Häftling*-i se luptau cu încăpăţânare, cu disperare să prelungească cu o zi, cu o oră viaţa muribunzilor din *Revier*. Şi reuşeau. Nici azi nu înţeleg cum, deoarece medicamente n-aveau aproape deloc, iar instrumentarul medical era mai mult decât rudimentar.

„Eram nevoiţi să practicăm o medicină ca în evul mediu – avea să declare, după eliberare –

doctorul Leon Boutlien. Bolnavii inerţi, în stare de semicomă, expuşi la soare şi lovituri – mai toţi *Kapo* loveaù, din pur sadism, peste răni – n-aveau putere nici să alunge muştele. Acestea se lăfăiau pe plăgi. Noaptea făceam incizii cu un cuţit de bucătărie, fără nicio anestezie. După operaţie strângeam trei până la cinci pahare de viermi. Am văzut astfel dezvoltându-se o adevărată patologie a putrefacţiei”.

Este neîndoielnic că aceşti *Arzte*, aceşti medici, medici *Häftling*-i, medici ai imposibilului – cum admirabil i-a denumit Cristian Bernadac în zguduitoarea carte pe care le-a consacrat-o, dăruiau puţin câte puţin din viaţa lor ca s-o păstreze pe a celor care li se încredinţau.

În contrast cu copleşitorul umanism al acestor medici ai imposibilului, die *SS Arzte*, medicii SS-işti, medici blestemaţi, cum i-a caracterizat acelaşi Cristian Bernadac, s-au pretat la cele mai sângeroase fărădelegi. La simpla lor apariţie în *Revier*, bolnavii începeau să tremure cuprinşi de spaima morţii. Păleau, cuprinşi de aceeaşi spaimă, şi *Häftling-ii* sănătoşi când în poarta lagărului se ivea un SS *Arzt*, un medic SS-ist.

Îmbrăcaţi în uniformă *SS*, singuri sau însoţiţi de alţi şefi ori subşefi SS, *Die SS Arzte*, medicii SS-işti, medici blestemaţi făceau marile trieri pe rampele morţii. Unii indiferenţi şi apatici, alţii zâmbind binevoitori, fredonând o melodie veselă, dar toţi cu aceleaşi gesturi mecanice ale mâinii

sau doar ale unui singur deget indicau cine rămâne, provizoriu, în viaţă şi cine porneşte imediat spre moarte. Fie că era vorba de înfricoşătoarele selecţionări de pe peronul de la *Birkenau* – în vara lui *44 treceau prin faţa *Lagerarzt*-ului *SS-Hauptsturmführer* dr. Mengele, aproape fără întrerupere, câte 10.000 – 12.000 de oameni din care 7.500 – 9.000 erau trimişi direct în camera de gazare –, de dramaticele trieri ale celor epuizaţi de foame, de frig, de bătăi, de munca insuportabil de grea sau de sistematica „curăţire" a Revier-elor de bolnavii care nu mai puteau fi recuperaţi pentru muncă, *Die* SS *Ärzte*, medicii SS-işti, medici blestemaţi expediau în moarte individual ori în masă mii, zeci de mii, sute de mii de oameni.

Îmbrăcând peste uniforma *SS* halate de un alb imaculat, aceşti medici blestemaţi făceau *Experimente an lebendigen* Menschen, experienţe pe oameni vii. Ştiau că experienţele sunt mortale, dar acest deznodământ le părea firesc. Îi ucideau chiar şi pe cei care rezistau la încercări pentru a nu se divulga cele petrecute. Cu cinismul lor înfiorător îi felicitau pe cei puţini care, în urma unor grave mutilări, se însănătoşeau şi le făceau o ultimă injecţie „pentru fortificare". Această injecţie era totdeauna mortală.

Încercăm o sistematizare a principalelor îndeletniciri ale acestor medici blestemaţi folosindu-ne de proceseleverbale ale şedinţelor Tribunalului Militar International de la Nürnberg *i*

— Erau prezenţi la exterminările din camerele de gazare pentru a supraveghea dacă sanitarii de la echipa de dezinfectare folosesc gazul toxic „Zyclon B” în conformitate cu prescripţiile, după deschiderea camerelor de gazare verificau dacă exterminarea a fost totală.

— Medicii stomatologi verificau prin sondaje dacă stomatologii deţinuţi din compania specială de muncă au extras tuturor celor gazaţi dinţii de aur şi dacă i-au aruncat în casetele ferecate pregătite special în acest scop.

— Medicii SS-işti de la *Auschwitz*, *Birkenau*, precum şi din lagărele de muncă îi triau şi-i trimiteau la exterminare pe evreii deveniţi inapţi pentru muncă şi care, după toate probabilităţile, nu-şi puteau recăpăta puterea de muncă în cel mult patru săptămână. Exterminau şi evreii suspecţi de boli infecţioase. Bolnavii la pat urmau să fie ucişi prin injecţii, iar ceilalţi asasinaţi în crematorii, respectiv în camere de gazare. Pentru injecţii foloseau fenol, evipan şi acid cianhidric.

— Efectuau aşa-numitele execuţii camuflate. Este vorba de deţinuţi polonezi, a căror execuţie era ordonată de către Direcţia centrală a siguranţei Reich-ului, respectiv de comandantul trupelor de siguranţă de pe teritoriul guvernământului general. Deoarece din motive politice sau din considerente de securitate execuţia trebuia să rămână secretă, drept motiv al decesului se indica unul din pretextele uzitate în lagăr.

În faţa tribunalelor, die SS Arize, medicii SS, medici blestemaţi şi-au recunoscut fărădelegile cu cinismul cu care le-au săvârşit.

„Baumkötter [12]*1* Trebuia să asist personal sau să trimit un subaltern la execuţii, la aplicarea de pedepse pe capră, la execuţii prin împuşcare, spânzurare sau gazare. În afară de aceasta, trebuia să întocmesc listele deţinuţilor bolnavi şi inapţi de muncă, care urmau să fie transferaţi în alte lagăre, şi, în sfârşit, trebuia să fac experienţe conform ordinelor primite.

…Procurorul: În ce scop aţi ordonat dv. Şi medicii din subordinea dv, deţinuţilor ca după loviturile ce li se aplicau pe capră să facă fandări şi să practice «sport»?

Baumkötter i Acesta era un obicei la *Sachsenhausen* şi contribuia la o mai bună circulaţie a sângelui.

…Procurorul: Aţi examinat oare pe deţinuţii aduşi pentru a fi exterminaţi în masă în camera de execuţie camuflată în cabinet medical?

Baumkötter: Da, am examinat pe aceşti deţinuţi ca să constat dacă au în gură dinţi de metal, de aur, de platină sau alţi dinţi artificiali.

ÄUSSERSTE GRAUSAMKEIT

Die Grausamkeit, cruzimea, era trăsătura firească a fiecărui SS-ist. În felul de a gândi şi trăi, dar mai ales în felul de a-şi exercita profesia, adică în felul de a ucide, *dié Grausamkeit*, cruzimea era

12 Heinz Baumkötter, fost medie şef al lagărului de concentrare Sachsenhausen.

prezentă în cele mai variate ipostaze. Consemnăm câteva citindu-l pe Eugen Kogan i „La I mai 1943, în locul sărbătoririi acestei zile, deţinuţii au fost puşi să care în grădinile lagărului *Buchenwald* tărgi cu fecale. Cel care se prăbuşea sub povară era atacat de câinii însoţitori ai *Scharführer-ïloi* beţi. Doi ruşi, Serghei Nikolaev din Voronej şi Fedia Fedorkim din Stalingrad, cărau împreună o asemenea targă. Erau prieteni şi căutau să rămână nedespărţiţi, ori de câte ori puteau. Pentru a nu „bate la ochi" lucrau din răsputeri. Dar n-au scăpat. Complet epuizat de pasul alergător, Fedia s-a împiedicat şi a căzut *ţ* targa cu scârbosul ei conţinut s-a răsturnat, stropindu-l pe *SS-Rotten*führerul Fritz Schulz, care se afla pe aproape. El l-a împuşcat pe loc pe rusul întins jos, în timp ce câinii s-au năpustit asupra tovarăşului său, trântindu-l la pământ. Aproape ieşit din minţi, SS-istul l-a călcat în picioare cu cizmele sale cu ţinte, după care deţinuţiil a fost sfâşiat de câini. Nimeni nu putea şi n-avea voie să-i ajute pe cei doi. Dimpotrivă, în imediata apropiere se desfăşura în acelaşi timp o altă scenă. Wladislaw Schezmit, un polonez, era repartizat unei grupe de transport pietre, care trebuia să-şi ducă povara în pas alergător de la grădină până la instalaţia de filtrarc. O santinelă *SS* i-a ordonat polonezului să ridice o lespede de piatră de mărime considerabilă, ceea ce el pur şi simplu n-a putut să facă? nu putea nici măcar să o clintească din loc, necum s-o ridice. «Mişcă!» a urlat santinela,

aruncând cu o cărămidă în polonez. Plin de sânge, deţinutul s-a prăbuşit. «Ridică piatra, câine polonez! Să ridici imediat piatra!» Câţiva SS-işti au turnat o găleată de apă pe deţinutul leşinat, l-au readus în simţiri, l-au smucit în sus şi, după ce l-au sprijinit de un copac, l-au executat pentru «sabotaj», pe îndelete, folosindu-l drept ţintă de tir. În aceeaşi noapte au murit trei deţinuţi, care fuseseră bătuţi şi muşcaţi de câini în grădină, iar alţi şase au fost pur şi simplu omorâţi cu parul".

Şi acum o secvenţă din procesul de la *Dachau*.

„*Procurorul*: Aţi cunoscut o persoană cu numele de Niedermayer?[13]

Schmeling: Da.

Procurorul: L-aţi văzut maltratând pe cineva?

Schmeling; Da.

La 16 februarie 1945 a sosit un transport de la *Sachsenhausen*. Au fost selecţionaţi oamenii care se aflau într-o stare fizică proastă. Alegerea nu a fost făcută de către un medic, ci de Trum împreună cu câţiva *Blockführer*-i.

Cele 500 de persoane selecţionate au fost obligate să se dezbrace şi să se alinieze în picioare de-a lungul unui zid. Pompierii i-au stropit cu apă rece toată noaptea. Dimineaţa, un camarad m-a chemat să vin să văd ce se întâmplă în apropierea bucătăriei. Cei dintre selecţionaţi care mai rămăseseră în viaţă erau ucişi de Niedermayer, de

13 A fost şeful Bunker-ului de Ia M aut hausen.

şoferul său Bachmayer şi de câţiva *Blockführer*-i cu răngi de fier şi cu bastoane.

Procurorul: Aţi văzut scena aceasta personal?

Schmeling: „Da. Am văzut-o personal”.

Die Grausamkeit, cruzimea SS-iştilor nu cunoştea limite. În fiecare zi şi noapte, în fiecare din miile de lagăre de concentrare ce împânzeau Europa se săvârşeau zeci de asasinate de o cruzime inimaginabilă. Şi totuşr *maimarii* de ia Berlin, când puneau la cale o acţiune deosebită, nu se mulţumeau cu *die Grausamkeit* cu cruzimea obişnuită a SS-iştilor şi ordonau în scris să se manifeste o *ausserst Grausamkeit*, *o* cruzime deosebită. Mărturie stă faimosul raport al generalului de brigadă SS Stroop, care a condus acţiunea de nimicire a ghetoului din Varşovia. Pe coperta raportului îmbrăcat în piele fină stă scris „Ghetoul evreiesc din Varşovia nu mai există”. Stroop raportează: „La 23 aprilie 1943, *Reichstührer*-ul SS a ordonat ca *ghetoul să fie măturat de pe fata pământului mit ÄUSSERSTER GRAUSAMKEIT, cu cruzime extremă, şi cu perseverentă nemiloasă*. Ca atare, am hotărât să distrug şi să incendiez întregul ghetou, fără a ţine seamă de întreprinderile militare. Aceste întreprinderi au fost demontate, iar apoi incendiate.

De obicei, evreii îşi părăseau adăposturile, dar într-o serie de cazuri ei rămâneau în clădirile cuprinse de flăcări şi săreau pe ferestre abia atunci când căldura devenea insuportabilă. Apoi,

cu oasele fracturate, ei încercau să traverseze strada târându-se pentru a se adăposti în clădirile care nu ardeau. Uneori ei se furişau noaptea din adăposturile lor în ruinele clădirilor distruse de incendiu. Viaţa în canalele subterane devenea insuportabilă chiar după prima săptămână. Deseori se auzeau de acolo glasuri omeneşti. SS-işti sau poliţişti se strecurau cu curaj în gurile de canal pentru a-i prinde pe aceşti evrei. Uneori ei se împiedicau de cadavre de evrei *i* alteori se trăgea asupra lor. În gurile de canal se aruncau bombe lacrimogene. Evreii erau scoşi din canalele de scurgere. Nenumăraţi evrei au fost exterminaţi în canale şi în gropi prin explozii.

Cu cât, împotrivirea se prelungea, cu atât mai hotărât acţionau trupele SS, poliţia şi unităţile militare, care tot timpul şi-au îndeplinit îndatoririle în mod exemplar. Evreii care în timpul nopţii încercau adeseori să-şi completeze rezervele lor de alimente sau să ia legătura cu grupurile învecinate erau nimiciţi.

Prin această operaţie au fost exterminate 56.065 de persoane, număr stabilit cu precizie”.

Da, SS-iştii nu se sfiau să arate cu precizie efectul *ihrer ausserst Grausamkeit*, cruzimii lor deosebite.

B ARBEREI

SA-iştii din *Totenkopfeinheiten*, din unităţile cap-de-mort erau toţi, fără excepţie, ucigaşi de profesie; Totuşi, când acitionau individual, în felul cum batjocoreau deţinuţii, în modul cum îi

schingiuiau, în felul cum îi omorau, fiecare se ambiţiona să-şi impună un stil anume.

Am văzut SS-işti care scoteau brusc pistolul, apăsau pe trăgaci, după care mergeau indiferenţi mai departe, fără să se uite măcar dacă *Häftlingul* prăbuşit şi-a dat duhul ori continuă să se zbată în ţărână. Altora, dimpotrivă, le plăcea să se joace cu cei sortiţi morţii, să-i amăgească, să le creeze iluzia că a dat norocul peste ei şi vor fi repartizaţi într-un loc de muncă mai bun? ei apăsau pe trăgaci abia când victimele începeau să le mulţumească. Unii SS-işti preferau asasinatul rapid: un glonte în ceafă, o injecţie cu fenol în inimă, o salvă de mitralieră dacă erau mai mulţi Alţii, din contră, savurau prelungirea la maximum a chinurilor morţii. Aceştia ordonau ca un grup de *Kapo* să ucidă *Häftling*-ii, pe care ei îi alegeau, lovindu-i cu bâtele sau scoteau din baracă victimele în plină iarnă în pielea goală, cereau să se arunce peste ele câteva găleţi de apă şi să fie lăsate în zăpadă până îngheţau ori asmuţeau câinii asupra lor să le sfâşie trupul bucată cu bucată.

Da, SS-iştii din *Totenkopfeinheiten*, din unităţile cap-de-mort erau toţi, fără excepţie, ucigaşi de profesie. Totuşi, când acţionau individual, în felul cum batjocoreau deţinuţii, în modul cum îi schingiuiau, în felul cum îi omorau, ei se diferenţiau. La unii predominau sadismul şi sălbăticia, la alţii neîndurarea şi ferocitatea ori aroganţa şi câinoşenia. Când însă participau la asasinat în colectiv, diferenţierile dintre ei

dispăreau? mai precis, trăsăturile lor se împleteau, dând la iveală, la dimensiuni înspăimântătoare, caracteristica geenerală a SS-iştilor din *Totenkopfeinheften*, din unităţile cap – de-mort i *die Barberei*, barbaria.

Este neîndoielnic că întreaga viaţă din lagărele de concentrare, fiecare secvenţă luată în parte, oricare manifestare a unui SS-ist ori a tuturor deodată concretizau cele mai odioase ipostaze ale barbariei. Dar, după mărturia majorităţii supravieţuitorilor, barbaria SS-iştilor se manifesta cel mai pregnant cu prilejul selecţionării şi transportării *Häftling-ilor* sortiţi gazării. Iată o astfel de scenă descrisă într-un document al Tribunalului de la Nürnberg: „Deţinuţii grav bolnavi de la secţia chirurgicală, cu rănile încă pansate, şi şiruri întregi de bolnavi istoviţi şi slăbiţi în mod îngrozitor, chiar şi cei pe cale de însănătoşire, erau încărcaţi în autocamioane. Toţi erau în pielea goală, şi acest spectacol era mai mult decât înfiorător. Camioanele staţionau ia intrarea în bloc şi nenorocitele victime erau pur şi simplu azvârlite în camion sau încărcate de către sanitari. (Am fost în repetate rânduri martor al unor asemenea transporturi tragice). Deseori, câte 100 de oameni erau îngrămădiţi într-un singur camion mic. Toţi ştiau ce soartă îi aşteaptă. Marea majoritate dintre ei erau cu totul apatici, în timp ce alţii, în special pacienţii de la secţia chirurgicală, eu răni deschise care sângerau sau cu cicatrice

îngrozitoare loveau în stânga şi în dreapta ca nişte sălbatici. În jurul camioanelor, SS-iştii alergau ca turbaţi şi împingeau înapoi mulţimea care ţipa şi încerca să sară din camion”.

*Häftl*ingul din Oradea, Nyiszli Miklös, medicul legist a; lui Mengeie, care a văzut cu ochii lui de nenumărate ori sosirea unui astfel de transport în incinta crematoriului, o zugrăveşte în cuvinte cutremurătoare: „Cei selecţionaţi n-a mai au putere să strige, nu mai au nici puterea necesară să coboare de pe platforma înaltă a camionului. Santinelele SS urlă la ei, îi cheamă, dar ni ci, unul nu se urneşte din loc. Şoferul îşi pierde răbdarea. Se urcă din nou la volan şi porneşte motorul. Partea din faţă a platformei camionului se ridică încetişor şi deodată îşi varsă încărcătura. Nenorociţii – bolnavi muribunzi – cad cu capul, cu fata, cu genunchii pe beton sau se prăbuşesc unii peste alţii. În timp ce se «vârcolesc pe jos, chinuiţi de dureri, scot nişte răcnete nearticulate. Scena este îngrozitoare I

Sonder-iştii despoaie victimele de zdrenţele cu care sunt îmbrăcate, le strâng într-o grămadă în curte iar pe nenorociţi îi duc în sala de incinerare, unde îi aliniază în ţaţa Oberscharführerului Mussfeld, care stă cu spatele ia cuptoare. Azi, el este de serviciu la împuşcarea în ceafă. Pe mâna în care ţine arma poartă o mănuşa* de cauciuc. Oamenii cad morţi, unul după altul, pentru a face loc seriei următoare. În câteva minute, Mussfeld îi „culca”… În jargonul

lui zicea *ungelegt*. Peste o jumătate de oră nu mai rămânea decât cenuşa lor”.

Cât de palid, cât de anemic este cuvântul *Barberei*, barbarie, pentru astfel de fapte!

BAUM

Toate pedepsele aplicate în lagărele de concentrare vizau grăbirea morţii. Condiţiile de muncă şi de viaţă erau atât de insuportabile încât zilele îţi erau numărate din clipa când ai păşit pe poarta unui K.Z. – el, Totuşi, multor SS-işti li se părea că în lagărul lor „nu se moare destul de repede”. Atunci, intensificau ritmul pedepselor. Frica de ele era aşa de mare încât, în zilele în care scăpăm de pedepse, ele ne apăreau noaptea în vis, torturându-ne.

Spaima cea mai mare ne-o procurau cei trei „B”: *Bock*, *Baum* şi *Bunker*. Cel mai greu de suportat era, fireşte, *Bunker*-ul. Dar cel mai aproape de moarte te aducea *Bauiru* Simţeai efectiv îmbrăţişarea morţii ori de câte ori atârnai de *Baum*, de copac. Pedepsei i se spunea simplu: *Baum*, adică legarea, atârnarea, mai exact *spânzurara de copac*. Mâinile victimelor erau strâns legate la spate cu o frânghie. Apoi, *Häftl*ingul pedepsit era ridicat cam o jumătate de metru şi braţele îndoite în sus, astfel încât frânghia înnodată să poată fi aruncată peste o cracă, ori atârnată de un cui înfipt într-un copac la peste doi metri. Înălţime. Întreaga greutate a corpului suspendat în aer apăsa pe încheieturile braţelor. Frânghia se strângea, intrând în carne.

După 10 – 15 minute, articulaţia umerilor se rupea. După alte câteva, mâinile se umflau şi paralizau. Durerile erau cumplite/ Vaietele, ţipetele, răcnetele victimelor nu înduioşau pe nimeni. Dimpotrivă, aţâţau sadismul, bestialitatea SS-iştilor. Aceştia, trăgând câte un fum de ţigară, loveau tacticos cu automatele corpurile victimelor, până când acestea începeau să se balanseze, amplificându-le chinurile, apoi, punându-şi automatele în bandulieră, apucau cravaşeie şi începeau să-i izbească pe nenorociţii ce atârnau de *Baum*, de copac, peste obraz, peste organele genitale. Sudoarea şi sângele osândiţilor şiroiau în dâre groase pe trupurile schingiuite. Tortura dura de la 30 minute până la două ore, uneori şi mai mult.

Cine rezista până la capăt avea nevoie de săptămâni de zile ca să-şi poată mişca din nou braţele, să-şi redobândească forţa mâinilor. Unii au rămas cu traume pentru toată viaţa.

BELOHNUNG

În SS, moartea era considerată o meserie ca oricare alta. În consecinţă, ca să o practici trebuia să-ţi placă şi să înveţi s-o faci. Prima condiţie nu punea probleme. SS-iştilor le plăcea să ucidă. Pasiunea pentru asasinat le era dezvoltată de mici, încă din *Hitlerjugend*[14], iar în SS se intra voluntar. Intrau numai cei cărora le plăcea să ucidă şi doreau să ucidă.

---

14 Plutonier-major în SS. ' Plutonier în SS.

Cum să ucidă învăţau din reers. Şcoala cea mai înaltă o reprezentau lagărele de concentrare. Cei din *Allgemeine-SS* şi *Walt en-SS*[15] erau invitaţi în lagărele de concentrare să înveţe meserie de la camarazii lor din *Totenkopieinheiten*, aşi în practica asasinării.

Abia când s-a trecut la exterminări în masă a reieşit că mai e nevoie de ceva. SS-iştii trebuiau obişnuiţi cu moartea s-a dovedit că una e să execuţi un om, cinci, zece, Împuşcându-i ori spânzurându-i, şi cu totul altceva să goleşti trenuri întregi de cadavre, să acoperi şanţuri în care, printre miile de cadavre, unii se mai zbat, încearcă să iasă de sub trupurile sfârtecate şi să apuce buza şanţului.

După cum a relatat generalul SS von dem Bach-Zelewski, la începutul lichidărilor în masă, până şi faimosul Himmler, şeful şi dumnezeul tuturor SS-iştilor, asistând la Minsk ia o execuţie-model a 100 prizonieri, „ordonată chiar de el, de la prima salvă era cât pe ce să leşine şi începuse să râvnească pentru că plutonul de execuţie nu reuşise să ucidă două femei din primul foc”.

Într-un raport trimis la Berlin, [16]-ul dr Becker, şeful dubelor de gazare, arăta că „diferite Kommando-uri pun pe propriii lor oameni să descarce maşina de gazare” şi atrăgea atenţia „ce prejudiciu moral şi fizic uriaş aduce această

15 Trupe SS luptătoare.

16 Sublocotenent SS.

muncă oamenilor. Oamenii, continuă Becker, mi s-au plâns de dureri de cap ce apar după fiecare descărcare”.

Da, cât erau SS-iştii de SS-işti, văzând atâta moarte, pe unii îi apuca durerea de cap sau începea să le tremure mâna de atâta apăsat pe trăgaci. Aşa se face că în lagărele de concentrare, pentru a „menţine moralul” călăilor, s-a introdus obiceiul de a da cine *Belohnung*, *o* recompensă, celor care ucideau perfect, fără să le tremure mâna, oferind „un bun exemplu.

În muzeul fostului lagăr de concentrare *Buchenwald* se poate vedea, într-un vas de sticlă închis ermetic, o inimă de om, găurită. Inima unui deţinut ucis. Citind „explicaţia* poţi afla şi numele SS-istului care a apăsat pe trăgaci şi care a primit drept *Belohnung*, drept recompensă, o permisie de trer zile „pentru precizie în uciderea deţinuţilor”.

Medicul de garnizoană al trupelor SS din garnizoana *Weimar-Buchenwald* s-a adresat în scris comandantului lagărului în vederea einer *Belohnung*, unei recompense, susţinând că „Pentru subofiţerii *SS-Hauptschaiführer* 1 Wilhelm, *SS*-Oberscharführer2 Wamstädt şi *SS-unterschariührer* Stope, care la 26 iahuarie 1945 au condus acţiunea pentru înlăturarea cadavrelor din transportul de la *Auschwitz*, se recomandă din punct de vedere medical acordarea unei raţii speciale de băuturi spirtoase”.

La *Dachau* exista ordin scris ca, pentru fiecare deţinut spânzurat, celui care execută

spânzurarea să i se dea 3 ţigări.

La *Buchenwald* acţionau un *Kommando ce* purta indicativul „99” destinat execuţiilor ce se făceau lângă manej în afara teritoriului împrejmuit cu sârmă ghimpată. Era compus exclusiv de SS-işti. Deţinuţii erau puşi să se dezbrace, introduşi câte şase într-o încăpere în care erau amenajate 8 duşuri. Dar duşurilor li se dădea drumul abia după ce victimele erau împuşcate pentru a spăla sângele. Când cei lestinaţi execuţiei erau mai numeroşi, se făceau grupuri mai mari şi se introduceau direct în manej după care urma secerarea cu mitraliera a victimelor. Peste locurile pătate cu sânge se împrăştia rumeguş curat şi imediat se introducea un nou grup.

Nu numai că ucigaşilor li se punea la dispoziţie, drept *Belohnung*, rebompensă, alcool la discreţie, dar întreg efec1 tivul *SS* al „*Kommando*-ului *99*” a fost decorat cu „Crucea militară pentru mèrit”.

SS-iştii considerau moartea o meserie ca oricare alta. În consecinţă, stimulau şi recompensau orice asasinat impecabil, făcut cu sânge rece, orice inovaţie în uciderea mai rapidă şi mai economicoasă a deţinuţilor, tinzând mereu spre perfecţionarea exterminării în masă – preocuparea lor de bază, meseria lor preferată.

BERUF

SS-iştii torturau, ucideau nu cu furie, nu din răzbunare, nu cuprinşi de delirul luptei cu duşmanul, ci calm, metodic, chibzuit. Ei practicau

asasinatul, ca *cinen Beruf*, ca pe o meserie.

SS-Hauptsturmführ ei Mil doctor Mengele intra în lagărul *E* să selecţioneze *Häftling-ii* pentru crematoriu, pus la punct, spilcuit ca pentru ceremonial: uniformă proaspăt călcată, cizme lustruite lună, cravaşa nouă.

La selecţionări, Mengele era mereu bine dispus, Fredona. Faţa sa radia satisfacţie, plăcere. O singură dată a fost văzut încruntat. Ordonase să se selecţioneze 50 de deţinute pentru muncă în Germania. Când a verificat detaşamentul s-a oprit în faţa celui de-al treilea rând.

— Cine a făcut selecţionarea? a întrebat el furios pe cei din suită.

Într-adevăr, cea de-a doua deţinută din rândul al treilea era numai piele şi oase. Un vânt mai puternic ar fi doborât-o la pământ. Privea drept înainte cu nişte ochi mari, pătrunzători, care te răscoleau. Probabil, ochii ei i-au înmuiat inima pentru o frântură de clipă, bătrânului *Oberscharführer*, amintindu-i doi ochi asemănători $ ai soţiei, ai fiicei ori ai surorii sale.

— *Oberscharführerul* Schmidt, *Herr Hauptstunnführer*, răspunse speriat cel căruia i se adresase Mengele.

— De cât timp e la *Birkenau-Auschwitz*?

— De tréi luni, domnule căpitan.

— L-aţi adus degeaba aici. Mâine să fie trimis pe front. Nu-şi cunoaşte *seinen Beruf*, meseria.[17]

17 Căpitan în SS.

BESTIALITÄT

Pianista. Aşa îi ziceau celelalte deţinute. Sosise în lagăr pe un ger cumplit, în iarna lui 44. Avea 20 de ani şi cinci titluri câştigate la concursuri internaţionale. Mama ei rupea mereu câte o fâşie din hainele zdrenţuite pentru a-i înfăşură şi proteja degetele. Spre primăvară, într-o seară, la *Appell*, în clipa când SS-istul a trecut prin dreptul rândului lor, fetei i-a zvâcnit mâna. SS-istul a observat. S-a oprit şi a lăsat să-i cadă ţigara. „Ridic-o!”, a ordonat el.

În momentul când fata s-a aplecat şi a vrut să apuce ţigara, SS-istul a făcut un pas şi s-a lăsat cu toată greutatea pe mâna fetei, care a început să ţipe. Mama, disperată, s-a repezit spre SS-ist. Acesta, cu o singură lovitură, a trântit-o. a pământ. Femeia s-a ridicat repede în genunchi şi, cuprinzând cu braţele cizma călăului, a încercat să salveze mâna ret ei. SS-istul a scos pistolul, l-a îndreptat spre ceafa mamei şi a apăsat pe trăgaci, fără pripeală, cu încetineală chiar, în timp ce strivea, răsucindu-şi călcâiul, degetele fetei…

Într-o zi, la *Birkenau*, un *Häfting* din lagărul *E* şi-a zărit, printre sârmele ghimpate, unicul frate rămas în viaţă. (Restul familiei pierise de mult, în ghetou, în timpul deportării, prin alte lagăre). Ca scăpat din lanţuri, s-a repezit spre gard strigând numele fratelui său. Auzindu-l, cel din lagărul *9* făcu acelaşi lucru. Au ajuns deodată în faţa gardului. În prima clipă nu şi-au spus nimic. Emoţia le-a oprit până şi respiraţia. În clipa

următoare a fost prea târziu să-şi mai spună ceva. Din cele două turnuri de pază, situate la capetele garauiui, SS-iştii au apăsat pe trăgaciul automatelor. Trupurile roior doi fraţi s-au prăbuşit peste firele de sârmă ghimpată prin care gonea curent de înaltă tensiune. În timp ce se prăbuşeau, fraţii şi-au întins mâinile unul spre altul. Când degetele s-au atins n-au mai putut transmite niciun fior. Trupurile le erau carbonizate…

La M *aut hausen*, în iarna lui 1943/44, un tânăr *Häftling* bolnav de dizenterie a întârziat două minute de la *Appell*. O asemenea încălcare a disciplinei era suficientă pentru a declanşa *die Bestialität*, bestialitatea oricărui SS-ist. Drept pedeapsă, când a ajuns la cariera unde lucra detaşamentul din care făcea parte, *Kommando*führerul i-a ordonat tânărului *Häftling* să-l urmeze până la râuleţul din apropiere, care de peste o lună fusese acoperit cu un strat gros de gheaţă.

— *Schnell* în mijlocul râului şi străpunge gheaţa cu hârleţul, urlă SS-istul.

Tânărul izbuti cu greu să spargă gheaţa făcând o gaură cu un diametru de aproape o jumătate de metru.

— În apă, ţipă *Kommandoführer-al* şi, pentru a-şi întări ordinul, îl izbi pe *Häftling* cu o bâtă de care nu se despărţea niciodată.

Tânărul se supuse, dar, apa, nefiind prea adâncă, partea de sus a corpului îi rămase afară.

Furios, *Kommandoführer-al* începu să-l

izbească din nou cu bâta, silindu-l să se lase pe vine, până dispăru sub gheaţă. Din când în când, nenorocitul scotea capul să respire. SS-istul îl lăsa câteva secunde să-şi mai tragă răsuflarea, apoi, cu o ploaie de lovituri, îl obliga iarăşi să se scufunde. Scena se repetă de câteva ori, apoi S5-i5 tul îi ordonă să iasă din apă şi să stea în poziţie de drepţi.

Era un ger cumplit. Foarte repede, hainele deţinutului se transformară într-un înveliş de gheaţă. Se transformă în ţurţuri până şi apa ce-i şiroia pe faţă.

După un sfert de oră, *Kommando*führerul, grăbindu-se să se retragă la căldură, îi oferi *Häftl*ingului o alternativă *, să lucreze până seara în hainele lui de gheaţă ori să meargă spre turnul de pază pentru a fi împuşcat.

Häftling-al avu un moment de şovăială, scurt cât o tresărire, apoi se îndreptă spre turnul de pază.

După eliberare, în faţa tribunalului, unul din zecile de mii de călăi SS-işti, Gustav Sorge, supranumit „Gustav cel de fier”, care a servit 8 ani în diferite lagăre de concentrare şi a ajuns, din şef de bloc, comandant de lagăr, a fost întrebat de procuror:

— La ancheta preliminară aţi declarat că toţi SS-iştii din lagăr, în mai mare sau mai mică măsură, waren *Bestien*, au fost bestii.

Sorge: Da, este adevărat, *das waren alle Bestien*, toţi au fost nişte bestii.

Procurorul: Prin ce se manifesta *ihre Bestialität*, bestialitatea lor?

Sorge: Prin torturarea deţinuţilor, lovirea lor cu obiecte tari, aplicarea unor pedepse crunte, îngroparea de vii a unor oameni, atâţarea câinilor asupra oamenilor etc.

Sorge s-a oprit cam repede cu enumerarea. Dar chiar dacă ar fi continuat ore sau zile întregi, tot nu putea termina. Ipostazele bestialităţii SS-iştilor nu pot fi epuizate e a fost bestial tot ce-au gândit, tot ce-au spus, tot ce-au făcut.

Cutremurătoarea faimă a *Konzentrationslagei-ului Auschwitz* a înconjurat întreg pământul. De fapt, nu este vorba de un singur lagăr, ci de un complex, care cuprindea 39 de lagăre în jurul oraşului Auschwitz din Polonia. Administraţia se afla la Auschwitz. Centrul de exterminare era însă la 2 – 3 kilometri depărtare, la *Auschwitz* II s-au *Birkenau*, cum i se spunea oficial. Suprafaţa lagărului *Birkenau* era sub 2 km. Dar dispunea de patru crematorii cu 8 camere de gazare şi 46 cuptoare de ardere.

În scurt timp după înfiinţarea primelor lagăre de concentrare naziste, Hitler a dat o directivă prin care atrăgea atenţia ca nu cumva aceste lagăre să se transforme „în pensiuni de familie” sau „în sanatorii”.

Credincioşi Führerului, Himmler şi întreaga şleahtă de SS-işti din *Totenkopieinheitep*, din unităţile cap-de-mort, s-au îngrijit ca lagărele să devină, aşa cum au fost concepute nu pensiuni sau

sanatorii „ci adevărate fabrici ale morţii. Ideea Führerului a fost întruchipată cel mai *perfect* la *Birkenau*, unde moartea se producea pe bandă rulantă.

Şi pentru ca să nu existe niciun dubiu asupra gradului înalt la care fusese ridicată *„tehnica morţii”* la *Birkenau Au* & *chwitz*, unul din Führer-ii lagărului, Karl Fritsch, li se aaresa noilor deportaţi cu următoarele cuvinte: „Nu vă aflaţi într-un sanatoriu, ci într-un lagăr de concentrare german din care nu există decât o singură ieşire: *prin coş*. Dara unu-ia dintre voi nu-i convine, el poate să se arunce imediat peste firele de sârmă ghimpată prin care trece curent de m-a – tă tensiune? dacă există evrei în transport, ei n-an dreptul să trăiască mai mult de două săptămâni, preoţii – o lună, ceilalţi – trei luni”.

Chiar şi în celelalte lagăre de concentrare de pe întinsul jRejeh-ului, deţinuţii vorbeau cu înfiorare despre ceea e se întâmpja la *Auschwitz*.

Germaine Tillion, deportată în 1943 ia *Ravensbrück*, scrie în cartea sa: „În acelaşi bloc cu noi erau deţinute. e cehe care se întorseseră de la *Auschwitz* şi care ne povesteau, în şoaptă, grozăviile pe care le văzuseră, nimicii ea sistematică a evreilor prin gazare, cadavrele arse, mormanele de cenuşă umană; cu ele se mai aflau şi câteva evreice care-şi aşteptau plecarea la *Auschwitz*, ştiind acum care le era soarta…

„Conform dorinţei lui Himmler – a mărturisit Höss –, Auschwitz-ul a devenit cel mai mare

complex de exterminare a oamenilor din toate timpurile.

Pe rampa de la *Birkenau-Auschwitz* aţi sosit, de-a lungul nopţii fasciste, din toată Europa, milioane de deportaţi. La *21* ianuarie 1945, când trupele sovietice eliberatoare au intrat în lagăr n-au mai găsit în viaţă decât 2.819 *Hăitung-i* Cenuşa câtor milioane de fiinţe umane au răspândit-o în univers vânturile ce-au bântuit deasupra crematoriilor d; e *Birkenau-Auschwitz* nu se ştie cu exactitate şi nu se va şti niciodată.

SS-Stahdarţenführer-ul Rudolf Höss, înainte de a B judecat şi spânzurat, a recunoscut în depoziţia sa că au fost exterminate 3.000.000 de victime. Comisia internaţională, care a anchetat crimele de la *Birkenau-Auschwitz* imediat după eliberarea lagărului, a dovedit, pe bază de document că au fost lichidaţi peste 4.000.000 de oameni. Dacă se a însă ca bază de calcul capacitatea de ardere a crematoriile* şi timpul în care au funcţionat, potrivit unui tabel existent în muzeul lagărului, reiese că au fost arşi 5.121.000 de deportaţi... v

Ce act de acuzare mai teribil, se poate formula împotriva ta seismului, decât faptul că pentru a stabili numărul celor asasinaţi într-un lagăr de concentrare e nevoie să se facă* aproximaţie de un milion de vieţi omeneşti??

BIRKENAU-AUSCHWITZ (2)

Unii dintre supravieţuitorii lagărelor de concentrare, chinuiţi de coşmaruri, nu mai vor să

vorbească, să audă despre ce s-a întâmplat *atunci*, *acolo*. Tresar, îi cuprinde o neliniște, un zbucium ce se transformă în panică doar când se rostește *Mauthausen*, sau *Dachau*, sau *Bergen-Belsen*, sau *Kaufering* şi, mai ales, când se rostește *Birkenau-Auschwitz*, Eu, dimpotrivă, din prima zi a eliberării, Ia *Landsberg*, în Bavaria, – am simţit dorinţa, nevoia să merg din nou la *Birkenau-Auschwitz*, să păşesc, ca om liber, pe locurile unde mi-a fost batjocorită şi strivită tinereţea, unde mi-au fost asasinaţi părinţii şi trei fraţi, unde au fost exterminaţi prietenii mei din copilărie, unde au fost lichidate milioane de vieţi omeneşti.

Da, am simţit dorinţa şi nevoia să văd cu ochii mei că, într-adevăr, camerele de gazare au fost dărâmate, iar cuptoarele crematoriilor au devenit piese de muzeu, că turnurile de pază din colţurile fiecărui lagăr stau goale, că pe platourile unde se făceau selecţionările pentru gazare a năpădit iarba, că firele de sârmă ghimpată, purtătoare de curent de înaltă tensiune, atârnă moarte, ruginite pe stâlpii de beton.

Am simţit dorinţa şi nevoia să stau din nou câteva clipe pe „rampa morţii” unde m-am despărţit pentru totdeauna de mama şi fraţii mei, să merg apoi încet, de unul singur, spre lagărul E. Să mă opresc în faţa *Punctului de dezinâecţie* unde ni s-a luat tot, absolut tot ce ne amintea de casă, şi am primit haine vărgate de *Häftling*, să stau o clipă în poarta lagărului *E* unde, *atunci*, la 9 iunie 1944, ni s-a anulat până şi numele

înregistrându-se doar atât *i „+* 465”. Să merg apoi şi să mă întind pe *Appellplatz*-ul din faţa barăcii nr. 21, să privesc spre cer şi să mă conving că deasupra nu mai pluteşte. În rotocoale negre-vinete, fumul crematoriilor, să mă conving că în lagăr e linişte, nu mai urlă şi nu mai înjură nimeni, nu se mai aud nici ţipete, nici vaiete, nici blesteme…

Dorinţa mi s-a îndeplinit după 13 ani, în vara lui 1957.

Întreg lagărul fusese transformat într-un uriaş muzeu. Gardxfl, cu stâlpi înalţi de beton susţinând fire de sârmă gh mpată, era neschimbat. Doar curentul de înaltă tensiune a fost oprit. Au rămas neatinse până şi tăbliţele aşezate ia listanţe egale, cu un cap de mort desenat deasupra a doua oase încrucişate. Şi inscripţia: *Achtung 1 Lebensgefahr* Atenţie! Pericol de moarte! Blocurile au rămas de asemenea intacte, doar că în ele nu mai erau *Häftling*-i, ci piese de muzeu. Şi crematoriul nr. 1 exista, singurul pe care n-au apucat sădemonteze SS-iştii.

Pe *Appellplatz-uri*, pe drumul pe care coloane nesfârşite de oameni – părinţi şi copii, fraţi şi surori, logodnici şi logodnice ţinându-se de mâini, intuind moartea şi totuşi împotrivindu-i-se cu deznădejde – se îndreptau spre camerele de gazare, năpădise de mult iarba.

Treceam prin lagăr stăpânit de un sentiment de nelinişte pe care nu mi-l puteam explica. M-am calmat abia când am ajuns în faţa locului unde

existase o clădire ce adăpostea secţia politică a SS-ului. Singura clădire care a dispărut, în locul ei a fost ridicată o spânzurătoare pentru aducerea la îndeplinire a sentinţei dată în procesul fostului comandant al lagărului *Birkeriau-Auşchwitz r SS-Standarten*führerul Rudolf Höss. Văzând spânzurătoarea şi citind comunicatul despre executarea sentinţei, ce continuă şi azi să fie afişat pe un stativ alături de spânzurătoare, m-am liniştit.

Am mers apoi şi m-am plimbat în jurul ruinelor crematorftterr nr. 2 şi nr. 3. Am poposit în preajma lor deoarece nici atunci şi nici de atunci n-am putut şi niciodată nu voi putea afla în care din ele mi-a fost asasinată mama, mi-au fost arşi trei fraţi.

Plimbându-mă cu paşi grei, cu privirile în pământ în jurul ruinelor, prin iarba neaşteptat de înaltă am zărit câteva pete, câteva palme de pământ sterp, care contrastau dureros* cu imensul covor de iarbă. M-am aplecat asupra unei pete şi am pipăit pământul. M-am cutremurat, dar nu mi-am retras mâna. Degetele continuau să mângâie în neştire stratul de pulbere... era o grămăjoară de cenuşă amestecată cu aşchii subţiri de oase omeneşti.

Şi de atunci continuu să mă întreb şi te întreb şi pe tine, cititorule: Dacă pământul, acest imens glob, cu adâncurile lui incomensurabile, n-a găsit, nu găseşte atâta forţă, atâtea resurse să-şi vindece toate arsurile, să învelească cu iarbă dătătoare de

viaţă toate porţiunile unde s-au jăvirşit fărădelegile fascismului, cum aş putea eu să-mi cicatrizez astfel rănile încât să nu mai sângereze niciodată?

BLOCKÄLTESTE

La *Birkenau-Auschwitz*, *Blockältesterii*, şefii de barăci, aveau drept de viaţă şi de moarte asupra noastră. Cum *la Birkenau*, în lagărul *E* nu se lucra, ci se aştepta zile, săptămâni, luni să fii selecţionat pentru crematoriu ori pentru un lagăr de muncă din Germania, 24 din 24 de ore te aflai la dispoziţia şefului de baracă.

Într-o baracă eram în jur de o mie de *Häftling*-i. Peste baracă, un *Blockälteste* şi doi *Vertreter*-l, ajutoare ale şefului de baracă.

În vara lui 1944, *Blockälteste*rii celor 30 de barăci ai lagărului *E* s-au schimbat de patru ori. La început erau toţi ţigani. Au fost înlocuiţi cu deportaţi din Ungaria. Aceştia, cu

Häftling-i polonezi. Ultima garnitură a fost recrutată dintre deţinuţi de drept comun germani.

Toţi au fost la fel de sadici. Unul însă a ieşit cu totul din comun prin bestialitatea de care a dat dovadă: şeful barăcii nr. 21, supranumit *Lungăul* de către cei peste o mie de tineri între 14 şi 20 de ani care am fost, în lunile iulie-august 1944, deţinuţi în acel bloc. Înalt, aproape de doimetri, cu sprâncene stufoase, faţa brăzdată, umerii obrajilor ieşiţi în afară. Mâini lungi şi grele. Avea tehnica lui. Când plesnea pe cineva peste obraz, o parte a palmei şi-o strecura sub falca nenorocitului, îl

săltă puţin şi-l dezechilibra. Nu exista *Häftling* pe care să nu-l doboare la pământ dintr-o singură lovitură.

Niciodată nu l-am văzut, nici ziua, nici noaptea, fără să aibă în mină o bâtă lungă, încovoiată la un capăt în formă de cârjă. Dar el o ţinea de capătul celălalt. Cu partea încovoiată izbea. Frângea oasele deţinuţilor. Le spărgea capetele. Când lovea în plin, îi omora. Cei doi *Vertreter*-i aveau bâte la fel de lungi şi grele. Tot încovoiate. Cravaşa n-aveau dreptul să aibă decât SS-iştii. *Blockälteste*-râi izbeau cu bâtele.

La *Landsberg*, barăcile erau săpate în pământ, ca nişte morminte; într-o baracă încăpeau 50 de *Häftling*-i. Şefii de barăcizde aici nu aveau dreptul să ne omoare în bătăi. Era nevoie de forţa noastră de muncă. Ne grăbeau însă moartea furându-ne din porţia de mâncare, şi aşa mizerabil de mică.

Şeful meu de baracă era Winkler, medic. În 1945, spre primăvară, o pâine, care în toamnă se dăduse la 3 oameni, acum reprezenta porţia pe o zi pentru 16. Winkler tăia pentru el câte o felie din mijlocul fiecărei pâini, iar cele două jumătăţi le dădea la câte 8 oameni. Fura aproape jumătate şi din bruma de margârină ce ni se repartiza.

Noaptea, când soseam de la munca de rob, vlăguiţi de orice putere, ne primeam porţia la intrarea în baracă. Cei mai mulţi, până să ajungă la locul lor, terminau de mestecat, se trânteau, – ca nişte buşteni; pe zdrenţele ce acopereau paiele

şi adormeau pe loc. Când se lăsa liniştea peste baracă, *Blockälteste* Winkler, medic, începea să înfulece. Avea un cap mare, diform şi nişte fălci butucănoase. Mesteca cu atâta zgomot, încât îmi făcea impresia că aud cum rumegă un grajd de vite. Cei care nu puteam dormi, ne zvârcoleam revoltaţi nu atât pentru că ne înfuleca mâncarea, ne fura viaţa, ci, mai ales, pentru că SS-iştii, încet-încet, realizau ceea ce urmăreau t să ne degradeze, să ne alunge – pe cei pe care încă nu ne exterminaseră – în afara speciei umane.

Winkler şi aproape toţi *Blockälteste* şi *Kapo*, şi *Lagerälteste* ajunseseră la limita cea mai de jos a decăderii umane. Şi ne temeam, eram îngroziţi să nu-i urmăm şi noi.

BLOCKSPERRE

La *Birkenau-Auschwitz*, în lagărul *E*, înfruntam moartea în fiecare zi. Ne pândea şi ne asalta în cele mai diverse ipostaze. Ne asalta sub forma bolilor şi schingiuirilor, a foamei şi setei, a epuizării şi disperării.

Ne-am obişnuit repede şi cu bolile, şi c*ul* ătăile, şi cu inaniţia, şi cu lipsa apei», şi cu deznădejdea. Înfrângerea lor, depindea de noi, iar dorinţa de a supravieţui era mai tare – cel puţin aşa credeam noi, la început – decât toate acestea la un loc.

Frica de moarte punea stăpânire pe noi doar când îl auzeam pe *Blockälteste* strigând *i* „încolonarea pentru Selecţionare! „Din clipa aceea, viaţa nu ne mai aparţinea, nu mai depindea

de voinţa noastră de a rezista. Ci de hazard, de capriciile lui Mengele. Simţeam apropierea morţii, răceala ei. Rezistam numai datorită faptului că această cumplită stare dura puţin. *SS-Hauptstupmâührer*-ului dr. Mengele nu-i trebuiau mai mult de 5 minute să treacă pe lângă cele 150 – 200 de rânduri de câte cinci ce alcătuiau frontul barăcii noastre şi să indice care din ele să fie duse la crematoriu. Chiar când treceam în pielea goală, prin flanc câte unul, prin faţa lui, selecţionarea nu dura mai mult de 15 – 20 de minute. În momentul în care Mengele părăsea platoul, cei scăpaţi de crematoriu ne prăbuşeam la pământ, inspirând din nou viaţă în trupurile noastre din care se scursese ultimul strop de putere.

Spaima de moarte ne prindea total şi definitiv în ghearele ei doar când auzeam strigându-se *Blockspene 19* închideţi barăcile!

Se întâmpla de obicei seara, când se îngâna ziua cu noaptea. Doi *Läufer* M porneau în goană din capătul lagărului, de lângă ghereta SS-istului care păzea poarta, de-a lungul aleii ce împărţea lagărul în două, şi strigau cât li ţinea gura t[18]

— *Blocksperre*!… *Blocksperreee*!… Închideţi barăcii» închideţi barăcileee!…

Häftling-ii de pe toate platourile, cu ochii ieşiţi din orbite de groaza morţii, împingându-ne şi călcându-ne unii pe alţii, intram în barăci. Uşile se închideau.

---

18 Curier,

% După intrarea mea în lagărul JE, prima dată s-a ordonat *Blocksperre 1*. Închideţi barăcile! la sfii şi tul lui iulie 1944. În noaptea aceea au fost arşi toţi ţiganii din lagăr.

A doua zi dimineaţă, barăcile cu soţ de pe partea dreaptă a aleii, până atunci pline cu ţigani, arătau – cu uşile lor mari date în lături – ca nişte morminte goale, profanare.

De atunci, am auzit tot mai des strigându-se de către cei doi *Läufer*-i ce alergau de-a lungul aleii *Blocksperre 1*, închideţi barăcile! Şi după fiecare noapte în care se ordona *Blocksperre*! închideţi barăcile! zorii zilei găseau câte o baracă, două pustii. Din cele sortite lichidării, nu rămânea niciodată nimeni în viaţă. Ele erau umplute, în zilele următoare, cu ultimii supravieţuitori ai ghetourilor din Polonia.

Intraţi în baracă, cuprinşi total. Şi definitiv de groaza morţii, în clipa în care se închid uşile, *Häftling-h* izbucnesc în plânsete, în strigăte disperate, în ţipete isterice. Vuieşte întregul lagăr. Brusc, se face linişte. Lagărul încremeneşte. Răzbate zgomot de moarte. *Häftling-ü* din cele aproape 30 de barăci îşi opresc respiraţia. Nici ochii nu şi-i clintesc. Dacă ar putea, şi-ar opri şi bătăile inimii. Acum, un singur organ trebuie să vegheze. Totul se subordonează unui singur simţ: auzului.»

Dubele crematoriilor fac zgomot mare, dar înaintează încet, strivindu-ne nervii. Oare unde se vor opri? Lângă care baracă? –, – Au trecut de

baraca 6… 8… 10… Sângele ne năvăleşte în obraji. Încă două barăci şi urmăm noi, baraca 16…

Gata I S-aus oprit! Trebuie să fie în faţa barăcii 12 sau 14. Nervii mu mai rezistă. Încă o clipă…

— Mamă!… Mamă, unde eşti?… Ajutooor W… Nuuu… Nu vreau!

E baraca nr. 15. Înseamnă că lichidarea continuă cu barăcile fără soţ, de pe cealaltă parte a aleii.

Urmează o joră lungă cât o noapte fără de sfârşit. O oră în care *Häftling*-ii din baraca nr. 15 vor fi înghesuiţi în dube şi duşi la crematoriu.

…Acum iar e linişte. S-a îndepărtat ultima dubă Dar noi nu îndrăznim să ne clintim din loc. Spaima de moarte nu ne părăseşte. Dacă continuă lichidarea? Care baracă va urma?

Abia spré ziuă, când vor miji zorile, vom fi siguri că am scăpat. Atunci vom răsufla uşuraţi până în seara în sare *Lăut er-ii* vor alerga din nou de-a lungul aleii, strigând în gura mare: *Blocksperreee*!… închideţi barăcile!…

BOCK

Prima şi cea mai frecventă *Strafen*, pedeapsă, în toate lagărele de concentrare era biciuirea, aplicarea a 25, 50.75 şi chiar o sută de lovituri cu biciul, cu cravaşa sau cu bâta peste şezutul deţinutului. De fiecare dată, *Häftling-Mi* era aşezat pe *Bock*, pe „capră”. De aici şi numele pedepsei i *Bock*, „capră”. Loviturile le aplicau diferiţi *Kapo*, *Lagerälteste* t-ri sau SS-işti.

Pentru executarea acestei pedepse existau, în fiecare lagăr, instrucţiuni date de la centru, de Oficiul Central Economico-Administrativ al SS-ului. Ba se execută pe *Bock*, pe „capră”, un suport de lemn anume construit, asemănător unei mese, pe care deţinutul aşezat pe burtă, cu capul atârnând, şezutul bine arcuit în sus şi picioarele ghemuite, era imobilizat în nişte chingi. *Qer Bock*, „capra”, a fost cunoscută în toate lagărele ca cel mai banal instrument de pedeäpsă, la fel ca bâta şi cravaşa.

Şi la *Ravensbrück*, cel mai mare lagăr de femei, pedeapsa clasică era „25 de lovituri cu bâta”. Uneori se dictau şi „50” şi chiar „75”. Este adevărat că, în asemenea cazuri, pedeapsa se aplică în două sau trei serii. Dar nu totdeauna. Când cele „50 de lovituri cu bâta” se aplicau într-o singură repriză, de cele mai multe ori victima nu rezista, murea. Şi murea totdeauna când se hotăra să se execute, fără întrerupere, 75 de lovituri.

Aplicarea loviturilor pe *Bock*, pe „capră”, se făcea în cadrul unui adevărat ceremonial. Aşa cum arată şi Eugen Kogon în cartea sa, în majoritatea cazurilor, procedura se desfăşura în prezenţa întregului efectiv al lagărului, seara, pe locul de adunarş. *Der Bock*, „capra”, era purtată pe sus de patru oameni şi adusă ca un tron, apoi[19] aşezată pe o grămadă mare de pietre pe care deţinutul sau deţinuţii trebuiau să se caţere pe rând. Prin

19 Hättling-nl şef de lagăr.

megafon se urla numele *HăfU l*ingului, motivul pedepsei şi „măsura” ei. Au fost sute de *Häftlinge* care n-au scos un geamăt de durere în timp ce erau loviţi, dar şi alţii ale căror urlete şi văicăreli răsunau până departe, dincolo de locul de adunare. Dacă conducerea era deranjată de aceste ţipete, punea fanfara să le acopere cu un marş. La *Buchenwald*, *Sturmbannführer*-xi1 Rodi a mers până acolo încât a aşezat lângă *Bock*, lângă „capră”, un cântăreţ de operă, obiigându-l să cânte arii în timpul acestei reprezentaţii”.

— Ceremonialul acestei pedepse, considerată cea mai blindă, se respecta şi la *Birkenau*. Aici, aşa cum relatează O. Kraus şi E. Kulka, „ea era executată în timpul apelului şi în văzul tuturor deţinuţilor. Cei pedepsiţi aşteptau aliniaţi în faţa caprei de lemn să le vie rândul. Pentru a li se mări pedeapsa, unii deţinuţi erau lăsaţi la urmă. Şuierul vinei de bou sau ai cablului de oţel îmbrăcat în piele spinteca liniştea de mormânt pe care o păstrau miile de deţinuţi cu capetele goale, tunse până la piele, cu feţele scofâlcite de foame. Loviturile cădeau cu putere şi cu o regularitate necruţătoire pe deţinutul legat şi neputincios, pătrunzând adânc în carnea trupului încordat. Curând-începeau să zboare bucăţi însângerate din veşmintele zdrenţuite... Deţinutul trebuia să numere cu glas tare fiecare lovitură. Celor care nu mai puteau număra fiindcă durerea *î* adusese în pragul nebuniei, SS-iştii le mai dădeau o lovitură, două în plus. După ce pedeapsa era executată şi

după ce îl dezlegau, deţinutul pedepsit era obligat să se prezinte la comandantul lagărului şi să raporteze: „*Herr Lagerführer*, *Häftling* 7*3.043 fünfundzwanzig Schlaghiebe dankend erhaltenu k*

Wieslav Kielar descrie executarea unei astfel de pedepse apelând la propriile amintiri: „M-am aplecat supus peste *Bock*, peste „capră”. Mi-am încordat fundul în timp ce Bruno, ţinându-mi capul între genunchi, a tras tare de pantaloni ca să se desfacă bine. Palitzsch se pregătea să mă lovească.

— Numără, mirii Bruno.

x – *Eins*![20] – O lovitură puternică şi scurtă. O durere surdă de-a lungul dungii pe care o lăsase ciomagul zbirului.

— Zwei-i-i-i3... / O durere îngrozitoare. Am încercat să mă smulg, dar Bruno, vechi practician „mă ţinea bine.

— Drrreeef L... / Doamne I Nu mai rezist. Se rupe, arde, se desface, simt cum se umflă. Încă o dată: *Viii-er* 2...!!! Şi încă o dată: *Fünf* / / 3”.

Şi încă o dată... Şi încă o dată... până ia zece... până ia douăzeci şi cinci... până la leşin... şi mai departe... până la cincizeci... şi, nu o dată, până la moarte.

BROT

În lagărele de concentrare, totul se devalorizase. Nimic nu se mai respecta. O singură excepţie.: *das Brot*, pune.

---

20 Domnule comandant de lagăr, sînt Hăitling-ul 73 043; am primit douăzeci-şi-cinci de lovituri, pentru care mulţumesc.

Das Brot, pâinea, a rămas ceva sfânt.

În primele săptămâni şi luni, la *Birkenau-Auschwitz*, când ni se ordona *antreten zum Appell*, încolonarea pentru apel, încremeneam de spaimă. Începea un calvar de patru-cinci ore care, în fiecare zi, îşi cerea victimele. Apoi ne-am obişnuit şi cu înjurăturile, şi cu bătăile, şi cu victimele zilnice.

La început, comanda, „dezbrăcarea pentru selecţionare” ne paraliza. După fiecare selecţionare, o treime din ni nu mai reintra în baracă. Lua drumul crematoriului. Spre sfârşitul verii lui *44, selecţionările erau atât de frecvente incit am început să nu ne mai cutremurăm nici în faţa morţii.

Şi-au păstrat intensitatea, până la sfârşit, doar fiorul păgân şi nerăbdarea sălbatică ce ne copleşeau în momentul în care, seara, după apel, se ordona încolonarea pentru distribuirea pâinif. Întâi ne palpitau doar buzele, apoi, treptat, un tremur nervos ne cuprindea trupurile.

Ein Brot, o pâine, s-a dat iniţial la patru, apoi la cinci, la şase... în primăvara lui r45 – la şaisprezece *Häftling*-i.

Briceag nu avea nimeni. Cei patru, cinci, şase sau şaisprezece *Häftling*-i, care primeau *ein Brot*, *o* pâine, formau un grup. Cel mai cumpănit din grup se apuca – sub privirile lacome, iscoditoare, bănuitoare ale celorlalţi – să împartă *das Brot*, pâinea, în patru, în cinci, în şase sau în şaisprezece porţii.

Nimeni nu scotea un cuvânt, nimeni n-avea voie să-l grăbească pe cel ce împărţea. Aici nu se admâtes să se g» ieşească nici măcar cu o firimitură. Când porţiile erau gata, unul era legat la ochi. Se ridica pe rând câte o porţie şi se întreba:[21]

— A cui să fie?

— Cel cu ochii legaţi răspundea*;

— A lui Avram… a lui Walter… a lui Jean…

Unii îşi înfundau porţia în gură cu amândouă> mâinile şi din câteva înghiţituri o terminau. Alţii rupeau bucăţele mici, le duceau cu grijă la gură, ca nu cumva vreo firimitură să le scape printre degete. Prelungeau la maximum consumarea porţiei, încercând să-şi amăgească foamea. Cei mai mulţi însă începeau să se târguiască. Se oferea o jumătate de porţie de pline pentru una întreagă *de Dörrgemüse* de a doua zi. Sau un sfert de porţie de pâine pentru o jumătate de *Dörrgemuse*, ori pentru o cârpă ruptă din cămaşă cu care să-ţi legi o rană sângerândă…

Dos Brot, pâinea, era singura valoare în lagăr. Cu pâine puteai obţine orice. Pentru pâine se ucidea. Cu ein *Brot*, cu o pâine, îţi puteai salva viaţa.

Eu şi cu fratele meu Emilian nu ne mâncam niciodată ambele porţii deodată. În fiecare scară păstram o porţie pentru a doua zi dimineaţa. Noaptea o ţineam la piept, sub cămaşă, să nu ne-o

21 3 TreeiiL, I Patruuu... I Ginci î

fure…

Într-o seară, la o oră după distribuirea pâinii, ne-am pomenit pe platou cu verişorul nostru Edmund Biener. El era repartizat în baraca nr. 20. Fiind cel mai mic de statură din baracă, ştia că nu putea fi selecţionat decât pentru camerele de gazare. Din *Birkenau* n-avea cum scăpa. În seara aceea i s-a ivit însă o şansă unică. În baraca vecină, un detaşament de 300 de *Häftling*-i, echipaţi cu haine vărgate, rloi, aştepta să plece într-un lagăi de muncă în Germania. Un tânăr din detaşament: nu prea înalt, dar bine legat, robust, se apropie de Edmund şi-i spuse:

— Dacă-mi dai o porţie de pâine sunt de acord să ne schimbăm hainele şi să pleci tu în locul meu. Eu sunt voinic şi oricând pot fi selecţionat pentru un transport în Germania.

Verişorul nostru, înnebunit de emoţie, îl rugă pe *Hait» ling* să-l aştepte.10 minute şi alergă spre baraca noastră. Ne repetă dintr-o răsuflare oferta care i se făcuse şi începu să plângă în hohote. N-a avut curajul să ne ceară porţia de pâine pe care el ştia că o păstrăm totdeauna pentru a doua zi. Emilian a scos pâinea de sub cămaşă şi am alergat toţi trei spre baraca nr. 20

Încă în noaptea aceea, Erimnnd Rfener a părăsit crematoriile *Birkenav Aui*.

Nu mult, după aceea, Menge le-a hotar îl să spargă monotonia selecţionărilor. În loc să-i oblige pe *Häftling*-i să treacă în pielea goală prin faţa lui, cum făcuse de fiecare dată până atunci, ordonă ca

pe platoul din fundul lagărului să se ridice două prăjini la câţiva metri distanţă una de alta. Apoi, cele, două prăjini au fost legate între ele cu o scândură bătută în cuie, cam la o statură de om de ia pământ.

În prezenţa lui, a căpitanului dr. SS Mengeie, şi a suitei sale de SS-işti, toţi *Häftâing-h* din lagăr, dezbrăcaţi în pielea goală, au trebuii să treacă pe sub scândură. Cei care n-au atins-o cu capul au fost duşi direct în camerele de gazare.

*Häftl*ingul acela bine legat şi robust, dar nu prea înalt, oricât s-a ridicat în vârful picioarelor n-a atins scândură... a plătit cu viaţa porţia de *Brot*, de pâine. Cu o porţie de *Brot*, de pâine, verişorul meu Edmund Biener şi-a salvat viaţa. Trăieşte şi azi în Petah-Tiqva – Israel.

BUNKER

Cea mai fioroasă clădire a oricărui Jagăi de concentrare a fost Bun/cer-ul. Desigur, nu se putea compara cu camerele de gazare, cu crematoriile. Dar camere de gazare şi crematorii n-au existat decât în lagărele centrale care aveau, fiecare, zeci şi sute de lagăre anexe. *Bunker*-ul însă n-a lipsit din niciunul.

Bunker-*il* a luat naştere în afara lagărelor şi încint-a lor, pe vremea domniei deşănţate a „batalioanelor de aşa A*” ale lui Röhm. Nu exista detaşament S.A. 1 care să nu aibă BunAer-ul său. Închisoarea sa neoficială, unde să-şi maltratez 1 fl voie, nevăzut de nimeni, adversarii.

vadolf Diels, fostul şef al Gestapoului, a arătat

în depoziţiile» ale făcute în faţa Tribunalului de la Nürnberg că „Pretutindeni grupele S.A, îşi construiseră pe cont propriu lacuri secrete de bătaie asă-numite *Bunker e* în care revoluţionarii bruni îşi revărsau necazul pe adversarii lor lipsit. *a***; apărare”. A noi riesme un astfel de *Bunker*. „Victimele care le-am oasit acolo erau aproape moarte de foame. Erau încuiate zile la rând în dulapuri strâmte pentru a le stoarce mărturisiri. Interogatoriile începeau şi se sfârşeam cu bătăi ţin plus, la intervale de câteva ore, vreo zece flăcăi se năpusteau cu vergi metalice, bastoane de cauciuc şi bice asupra victimelor. Dinţi rupt! şi oase frinte rămâneau mărturie a torturilor.

Când am intrat, aceste schelete în viaţă zăceau înşirate cu răni supurând pe paiele putrezite. Nu exista unul care să nu fi purtat, din cap până în picioare, semnele vinete, galbene şi verzi ale bătăilor inumane. Mulţi aveau ochii umflaţi şi sub nări cruste de sânge”.

Toate acestea se întâmplau încă în 1933.

Introduse în lagărele de concentrare, *Bunker*-ele au fost perfecţionate, li s-a diversificat funcţionalitatea. Ele serveau pentru interogatorii, pentru schingiuiri şi torturi, pentru execuţii prin împuşcare în ceafă sau prin spânzurare.

Deţinutul intra în *Bunker*, când era chemat la interogatoriu, în pielea goală. Reconstituirea tuturor fărădelegilor săvârşite în *Bunker* este imposibilă. Cei mai mulţi n-au mai ieşit vii. Câte unul, lăsat provizoriu în viaţă, revenea în baracă

atât de îngrozit, încât nu puteai scoate o vorbă de la el.

SS-Scharführer Iosef Niedermeyer, fost şef al *Bunker* ului din *Mauthausen*, a declarat la proces: „l-am bătut pe deţinuţi cu o bâtă, cu mâiiile, cu pumnii, în celulele Burzker-ului”.

Arestul în *Bunker* era înfiorător. Celulele erau întunecoase, umede. Mâncarea – aproape, inexistentă. De dormit nu puteai să dormi; din lipsă de spaţiu nu te puteai. Întinde nici măcar pe cimentul gol *ţ* pe coridoare se auzeau mereu împuşcături, execuţiile se ţineau lanţ; câinii-îup erau asmuţiţi să latre întruna. Gama Bunker-elor – aşa cum arată Eugen Kogon în cartea sa „Reţeaua morţii” – începea de a „cuşca câinelui” de la *Dachau*, în care deţinutul nu putea va decât culcat ghemuit pe o parte – mâncarea i se azvânea, ca unui câine, şi ca să o capete trebuia în prealabil să o ceară lătrând –, apoi celulele complet întunecate în care – pentru dezbaterea unor contradicţii ştiinţifice dintre ei şi „eroi ai spiritului” naţional-socialist – intelectuali germani erau ţinuţi închişi până ce aproape că orbeau, apoi ceiu ele de la *Sachsenhausen* care aveau exact atâta spaţiu cât să încapă un singur om stând numai în picioare şi putând fi împroşcat cu scuipat printr-un grila) la nivelul feţii, fără a avea posibilitatea să şteargă sputa şi flegma de pe obraz şi mergea până la tot felul de alte monstruozităţi.

La *Dachau*, *Bunker-ul* avea 60 de celule fără ferestre.

La muzeul de la *Auschwitz* se pot vedea şi azi câteva celule care au fost destinate arestului. Fiecare are o suprafaţă de un metru pătrat şi este înaltă cât statura unui om. Într-o parte laterală a fiecărei celule există câte o gaură cât o palmă care lasă să intre aerul, dar este astfel făcută încât nu permite pătrunderea luminii. În partea de jos este zidită o uşă, cu latura de o jumătate de metru, prin care deţinuţii intrau târându-se pe burtă.

Într-o asemenea celulă trebuiau să stea patru oameni. Stăteau drept, nu se puteau mişca. Dacă unul leşina ori se sfârşea, rămânea tot în picioare, n-avea loc să se prăbuşească.

În aceste celule erau introduşi, seara, deţinuţi acuzaţi deinsuficientă sârguinţă”. Dimineaţa erau scoşi şi trimişi din nou la muncă. Krankenmann, şeful blocului XI, blocul de pedeapsă, supranumit „blocul morţii”, înşira *Häftling-ii* de-a lungul unui zid de piatră, îi lovea atât de puternic peste obraz încât li se fracturau maxilarele, iar capetele li se izbeau de zid, spărgându-se.

La *Ravensbrückt* într-o cameră de pedeapsă erau înghesuite 60 – 70 de deţinute, sub pretextul că sunt alienate mintal. Erau introduse fără rochii, numai în cămăşi. Nici să şadă n-aveau loc. În mijloc exista un hârdău pentru necesităţi. Iarna îngheţau de frig. Unica fereastră nu avea geam, doar gratii. Deţinutele părăseau camera de pedeapsă numai când mureau.

Olandeza Non Verstegen descrie astfel *Bunker*-ul din lagărul de concentrare *Vught*;»

După ce prima grupă de 49 de femei a fost băgată într-o mică celulă individuală (2, 37 în x 4, 02 în x 2, 35 m), m-au adus şi pe mine acolo. După aceea, când a sosit a doua grupă de femei, au fost îngrămădite în celula noastră cât mai multe dintre ele... Eram 74... era atât de plin încât nu ne puteam mişca deloc. Aerisirea era foarte proastă. Abia după câteva ore, am reuşit să deschidem canatul ferestruicii, înţepenit în cercevele. În acel moment, o >erie de femei leşinaseră deja, iar în cursul nopţii numărul lor a crescut şi mai mult. Situaţia s-a înrăutăţit datorită faptului că în încăpere era o beznă totală, că eram chinuite de o sete înnebunitoare şi că, la un moment dat, una dintre noi, într-un acces de nebunie, le-a muşcat pe câteva. Ne-am scos rochiile şi am lins apa care se condensase şi se prelingea de pe plafon. Mai târziu, am observat că, stând rezemate de zid, ne-am provocat arsuri şi că, bând apa condensată, ne-am ars buzele. Zidăria nouă emana acid nitric. La şapte şi jumătate[22] când s-a deschis, în sfârşit, uşa, 34 de trupuri erau îngrămădite în mijlocul celulei, în timp ce celelalte 40 se rezemau fie de ziduri „fie unul de altul. Ulterior, s-a constatat că 10 femei muriseră”.

La *Buchenwald*, *Lagerälteste* Richter a inventat aşa-numitul *Bunker* negru. O aripă a blocului numărul 3, care se învecina cu locul de adunare, a fost complet camuflată şi închisă şi nu

22 Şeiul ßunker-ulxü.

era niciodată încălzită. Aici, frecventele pedepse cu bătaia erau aplicate întotdeauna întregului efectiv. Raţiile de hrană erau reduse la minimum. Ultimii supravieţuitori au ieşit din *Bunker-vll* negru ca nişte schele, te de culoare cadaverică. Unul dintre aceştia, cercetător al Bibliei, Otto» Letschnigg a descris astfel viaţa din *Bunker*: „... În seara de 23 februarie, întregul grup de deţinuţi – 34 de oameni – a fost culcat pe *Bock*, pe «capră». Am căpătat fiecare între 10 şi 25 de lovituri de ciomag. La apelul de seară din 24 februarie, *Blockälteste* mi-a înmânat un bilet i «Prezentarea dinaintea panoului numărul 2». Din nou fusese pregătită «capra». Ni s-au administrat iar câte 25 de ciomege. În continuare am fost duşi în *Bunker*-ul negru. Fiecare crăpătură sau fisură era lipită cu hârtie. Întrucât *Bunker-ul* închis ermetic nu erg deloc încălzit, pereţii erau umezi. Pe jos se formaseră oaltoace. Spre aceste locuri m-am târât bâjbâind în întuneric, ca să mă aşed în ele şi să mai astâmpăr puţin jarul şezutului care parcă frigea şi al pielii întinse dureros, într-o noapte, trei camarazi au şters-o ca să procure ceva de mâncare, pentru că eram tot timpul flămânzi. Au fost prinşi şi aduşi înapoi. Din nou, întregul efectiv a fost, culcat pe *Bock*, pe «capră». Nu ne puteam spăla decât o dată la două rei zile, ne bărbieream doar la 14 zile şi, bineînţeles, în mare grabă. Încăperea era complet goală, având doar într-un colţ două hârdaie penint nevoi. Până la ele trebuia să bâjbâim în întuneric. Fecalele făceau aerul

sufocant, irespirabil. Dormeam lipiţi unul de altul, direct pe podeaua tare. Ghetele, acoperite cu tichia de deţinut, serveau drept pernă, jacheta înlocuia pătura. În lungi şiruri zăceam strânşi *un* – 1 într-altul, ca să nu îngheţăm. Nimeni nu putea să-şi schimbe poziţia, totul se făcea la comandă. Rezistam aşa două-trei ore, după care eram complet îngheţaţi. Atunci mărşălutam în cerc, până ce ne mai încălzeam cât de cât. Dacă vreunul leşina, era culcat într-un colţ. Dacă zăcea acolo două zile, era scos; majoritatea s-au prăpădit. Aşa s-au scurs zile şi săptămâni. Morţii şi nmrlüirozii erau azvârâiţt afară. Durata pedepsei nu era fixată. Am rezistat 50 de zile şi nonti în *Bunker-ul* negru…”

Bunker-ul n-a lipsit din niciun lagăr nazist. Modul de schingiuire şi torturare a deţinuţilor a diferit de la lagăr la lagăr, în funcţie de bestialitatea şi fantezia *Bunkerfü*hrer-ului”.

DOLMETSCHER

Milioanele de deţinuţi care au intrat pe porţile lagărului *Birkenau-Auschwitz* erau deportaţi din toate ţările Europei. În barăci şi pe *Appellplatz*-uri puteai auzi toate limbile vorbite pe continent.

SS-iştii ni se adresau însă direct, din prima clipă a sosirii pe peronul lagărului, numai în limba germană. De la acel *Alle heraus J* toţi afară 1, răcnit în momentul în care uşile ferecate ale vagoanelor au fost date în lături şi până la acel *cinsteigen*!… *los*… *einstéigen*! urcaţi!… repede…

urcaţi î, când *Häftling*-ii istoviţi, sleiţi de orice vlagă – unii după câteva săptămâni, alţii după luni sau chiar ani de zile – erau înghesuiţi, – sub ameninţarea cravaşelor şi automatelor, în dubele crematoriului, la *Birkenau-Auschwitz* nu se comanda decât în limba germană. Cel ce nu executa imediat ordinul unui SS-ist plătea pe loc, cu viaţa, necunoaşterea limbii *Ubermensch-ilor*.

De-a lungul întregului meu calvar de *Häftling*, o singură dată, timp de 15 – 20 de minute, am văzut şi am auzit un *Dolmetscher*, un translator.

S-a întâmplat la 9 iunie 1944, în prima zi a sosirii mele la *Birkenau-Auschwitz*. Dintre bărbaţii unui transport de aproximativ 3.000 de deportaţi din Cluj, am scăpat să fim trimişi direct în camerele de gazare: 465. După ce am fost deposedaţi de toate obiectele, de tot ce ne putea aminti de trecut, am fost introduşi, îmbrăcaţi în haine vărgate, în lagărul *E*, baraca nr. 5. Era goală. Am – aşteptat câteva minute până s-a adus de undeva o masă, care a fost aşezată în faţa noastră. Pe masă: cleşti, ciocane, foarfece, cuţite.

A sosit şi un grup de SS-işti. În urma lor, la un pas distanţă, un civil. /

Cel mai mare în grad dintre SS-işti îşi puse mâna stângă în şold, cu dreapta ridică cravaşa ameninţător şi răcni i

— *Dolmetscher*, tradu!

Dolmetscher-ult translatorul, înalt, obez, o matahala de om, făcu un pas înainte.

Se comandă *Stillstand* /, drepţi! şi, în această

poziţie, am ascultat, încremeniţi de groază, discursul SS-iătului „pe care translatorul îl traducea pe un ton la fel de aspru şi înspăimântător:

— Ştiţi voi unde vă aflaţi acum? tună prima întrebare, după care urmă o tăcere de mormânt. Vă aflaţi într-un lagăr de exterminare! veni răspunsul rostit cu trufie şi sadică satisfacţie. Ştiţi voi ce înseamnă aceasta? tună a doua întrebare şi iar se lăsă aceeaşi tăcere de mormânt. Aceasta înseamnă că, începând de azi, voi nu mai aveţi niciun drept, ci numai îndatoriri. Nici hainele de pe voi nu sunt ale voastre. Sunt ale statului german! N-aveţi voie să raportaţi nimic, nimănui, ci numai să vă supuneţi şi să executaţi. Şeful lagărului şi şefii de barăci au drept de viaţă şi de moarte asupra voastră.

Pe SS-ist îl cuprinse tuşea din pricina răcnetelor. Tăcu până se calmă, apoi continuă pe un ton mieros:

— Printre voi poate mai sunt unii care n-au predat toate obiectele de valoare. Cei ce le-aţi ascuns în talpa de la pantofi aveţi pe masă scule. Scoateţi tot ce-aţi ascuns. Cei care aţi înghiţit aur sau diamante ori le-aţi introdus în alte părţi ale corpului, să declaraţi imediat. Vă previn că, peste un sfert de oră, veţi fi controlaţi cu ajutorul unui aparat cu raze speciale. Cei la care vom găsi obiecte de valoare vor fi spânzuraţi pe loc. Cine nu crede, să iasă afară şi să privească în lagărul vecin. Aia cinci, care atârnă în bătaia vântului, / au

fost spânzuraţi ieri pentru că n-au declarat, de la început, ce şi unde au ascuns.

Nimeni n-a avut curajul să verifice spusele SS-istuiui.

Câţiva, speriaţi, năpădiţi de o sudoare rece, s-au apropiat cu paşi şovăitori de masă. Au luat un cleşte, un cuţit, s-au retras, s-au descălţat şi şi-au smuls tocurile de la pantofi ori şi-au desfăcut pingelele; unii şi-au spintecat cureaua. Şi astfel, până şi cei care au rezistat, în timpul arestării şi al detenţiunii în ghetou, la zeci de ameninţări şi schingiuiri, care au reuşit să nu cedeze când au fost percheziţionaţi, când li s-au scotocit bagajul şi trupul şi sufletul, da, până şi ei, acolo, în baraca nr. 5, s-au despărţit de medalionul sau de inelul de logodnă de care-i legau atâtea amintiri, atâtea vise. Curajfcil îi părăsise pentru o singură clipă. Şi-au dat seama imediat că n-ar fi trebuit să cedeze nici de data aceasta, căci fără amintiri, fără vise nu se poate trăi. Dar era prea târziu. Pasul era făcut şi nu se mai putea da înapoi…

DORRGEMtJSE

Agnesuiţi unul în altul pe *Appellplatz*, privim, cu ochii scoşi din orbite spre aleea din faţă. Dintr-o clipă în alta trebuie să apară *Häftling-ii* cu butoaiele. Mâncarea se aducea în butoaie. În fiecare zi acelaşi fel de mâncare. Se numeşte *Dörrgemüse*. Un ghiveci’s făcut din tot felul de legume deshidratate. Niciodată nu s-a întâmplat să se aducă altă mâncare. Zilnic, la aceeaşi oră, sosesc butoaiele cu *Dörrgemüse*.

În *Kinderblock* nr. 21 suntem peste o mie de deţinuţi. Când nimerim o zi bună, primim cinci şi chiar şase butoaie de câte 80 – 100* de litri. Altă dată numai trei, după capriciile *Küche-Kapo* i-ului.

Aşteptând butoaiele, discutăm despre mâncare.

— Ce zi e azi, fraţilor?

— Marţi.

— Ştiţi voi ce se gătea la noi marţea?

Şi care mai de care începe să descrie, cu lüx de amănunte, cele mai apetisante meniuri.

— Ia mai tăceţi odată cu prostiile voastre, se înfurie câte unul. O coajă* de cartof ar face mai mult decât toate meniurile voastre imaginare la un loc.

Cineva zăreşte primul butoi, sare în picioare şi strigă cât îl ţine gura’s

— Încolonareaaa!… Vine mâncareaaa!…

Adunându-ne puterile, ne ridicăm şi, repetând întruna încolonareaaa!… vine mâncareaaa!… *, alergăm spre capul coloanei. Cei vlăguiţi şi bolnavi se îndreaptă resemnaţi, de la început, spre coadă.

Gata, în stânga platoului s-a format coloana. În capul*Appellplat z-ului* stau aliniate butoaiele. Alături, *o* targă cu veselă. Vreo 20 de cratiţe şi vreo 15 oale de câte 3 – 4 – 5 litri. Lângă primul butoi, cu un polonic în mână, un puşti de 15 – 16 ani. E fiul şefului barăcii. Înseamnă că *Lungăul*, *Blockälteste* peste baraca nr. 21, nu s-a trezit încă

din beţia de astă-noapte.[23]

Puştiul pune câteva polonice de *Dörrgemüse* într-o cratiţă sau într-o oală şi strigă câţi să iasă din coloană. Stabileşte porţiile la voia întâmplării. Fără să umple o cratiţă de 3 litri, strigă:

— *Fünf* /, cinci!

Unul din *Häftling*-i îndrăzneşte.

— *Ü* prea puţin pentru…

Puştiul îl plesneşte cu polonicul în faţă şi ţipă»

— *Noch zwei* /, încă doi!

Acum vor mânca şapte din aceeaşi porţie.

S-a terminat vesela. În dreapta platoului s-au format grupuleţe de câte *4* – 5 – 7 *Häftling-i*. Fiecare grup cu câte o cratiţă sau oală cu *Dörrgemüse*, care trece din mână în mină l inguri nu există. *Häftling*-ii sorb, pe rând, câte douătre»-patru înghiţituri, după cum e învoiala. În timp ce unul duce cratiţa sau oala la gură, ceilalţi din grup privesc cu încordare cum i se mişcă mărul lui Adam. Trişarea este exclusă.

Cei din coloană se uită disperaţi la cei din grupuri şi ţipa meninţă, imploră: – Grăbiţi-vă, fraţilor! Gândiţi-vă şi la noi. Vine apelu, şi rămânem fără mâncare.

Unii nu mai rezistă. Ies din coloană, se apropie de câte un grup şi se milogesc:

— O înghiţitură. Numai una. Nu mai pot.

Alţii se înghesuie spre capul coloanei. Aşa

23 Şeful bucătăriei.

începe dezordinea care, treptat, se transformă într-o învălmăşeală totală. Unii din cei care au mâncat intră din nou în coloană. Oamenii nu se cunosc unii pe alţii. Nu există niciun fel de evidenţă, niciun semn distinctiv. De unde poţi şti care a mâncat şi care nu? Cei din coadă presimt că vor rămâne fără porţie şi încep să se agite.

Deodată, un *Häftling* ţipă disperat:

— Fraţilor, nu mai este decât o jumătate de butoi.

Peste 300 de *Häftling*-i, cărora nu le venise rândul, năvălesc în faţă. Apucă cratiţele şi oalele de pe targă şi se zbat să-şi facă singuri parte.

Puştiul ridică polonicul şi loveşte la întâmplare. Apoi, brus*, aruncă polonicul şi, plictisit, se îndreaptă spre baracă, strigând i

— Faceţi ce vreţi, porcilor I

În câteva clipe este gol şi ultimul butoi.

Aproape 300 de *Häftling*-i an rămas fără mâncare. Unora dintre ei li s-a întâmplat acelaşi lucru şi ieri. Acum plâng... de >ciudă rip foame, de disperare.

DRINGEND! KRIEGSMATERIAL!

Ucigaşii din toate timpurile au ştiut că sunt dispreţuiţi, detestaţi De aceea, ei şi-au săvârşit nelegiuirile în tamă? au făcut totul să-şi ascundă crimele? au apelat la cele mai „ingenioase” metode pentru a-şi pierde urma şi pentru a face, pe cât posibil, să dispară şi victima, în aşa fel încât nici crima, nici mobilul ei să nu se poată stabili.

Naziştii au reprezentat, din acest punct de

vedere, o excepţie, detaşându-se de şirul ucigaşilor banali întâlniţi de-a lungul istoriei la periferia tuturor societăţilor. Ei, devenind stăpânii *Reich*-ului, au avut neobrăzarea, cinismul şi sadismul să déclare asasinatele lor oribile drept „acţiuni desfăşurate în folosul omenirii. Şi nu numai să declare, ci cu toată perseverenta, meticulozitatea şi spiritul de organizare ce le erau proprii, s-au pus pe treabă să dovedească „ştiinţific" marea binefacere pe care ei, naziştii, vor s-o ofere omenirii, tuturor generaţiilor viitoare, depopulând teritorii întinse, stârpihd de pe fata pământului popoare şi rase întregi.

Printre cei mai zeloşi susţinători ai teoriei degenerescentei era *SS-Hauptsturmtührer*-ul dr. Josef Mengele. Conducând trierea celor care, de pe rampa morţii de la *Birkenau*, trebuiau să meargă direct spre camerele de gazare, urmărea cu atenţie încordată să sesizeze, printre milioanele de deportaţi ce soseali din toată Europa, câte unul care manifesta o cât de mică deformaţie fizică! mergea aplecat, călca strâmb, avea un picior mai scurt sau orice altă anomalie. Toţi aceşti oameni suferinzi erau scoşi din coloană? ei nu erau gazaţi împreună cu ceilalţi. Erau ucişi prin injecţii cu fenol în inimă şi trimişi la disecţie. Apoi cadavrele lor erau arse în crematoriu, nu înainte însă ca părţile de corp incriminate să fie separate şi arătate lui Mengele. Cele selecţionate de căpitanul dr. SS Mengele ca plezentând „interes ştiinţific" se conservau, se puneau în ambalaje

speciale, după care se expediau, prin poştă, Institutului antropologic de la Berlin-Dahlem. Pentru a preveni orice întârziere sau încurcătură (din partea salariaţilor poştei) de-a lungul traseului până în capitala Reich-ului, coletele respective purtau ştampila: „*Dringend*/ *Kriegsmaterial*» Urgent! Materia» de război!”

Institutului Antropologic din Berlin-Dahlem, sub eticheta „Urgent / Material de război!”, i se expediau nu numai anumite organe, ci şi schelete întregi. Teoreticienii naz>şti, secondaţi de antropologi şi medici SS-işti, îşi imaginau cum *Ubermensch*-ii, arieni de rasă pură, stăpâni pe Europa, privesc în uriaşele săli ale muzeului din Berlin probele indubitabile ale degenerării semiţilor şi slavilor stârpiţi pini ia unul pentru a garanta puritatea sângelui arienilor de tip nordic. Până atunci, piticii, cocoşaţii, toţi infirmii zăriţi în coloanele de pe rampa morţii de la *Birkenau* erau ucişi, disecaţi, iar scheletele lor montate pe socluri îngrijit lucrate, pe care se gravau, cu exactitate nazistă, numele, naţionalitatea şi vârsta victimei.

Într-o zi, Mengele zări pe rampa de triere doi deportaţi infirmi. Semănau leit Tatăl şi fiul. Primul era cocoşat Celălalt îşi trăgea un picior. În culmea bucuriei, Mengele trimise un bileţel medicului legist Nyiszli Miklós: „Sala de autopsie. Crematoriul nr, 1. Vor fi examinaţi amândoi. Se vor face măsurători precise atât asupra tatălui cât şi asupra băiatului. Se vor întocmi fişe medicale cu

date clinice amănunţite şi complete, cu referire specială la cauzele deficienţelor observate”. Nyiszli va scrie în amintirile sale: „Tatăl şi fiul, aceste fiinţe străvezii după anii de mizerie petrecuţi în ghetoul de la Litzmannstadt, mă privesc cu buzele împietrite, cu ochi întrebători, plini de spaima presimţirilor rele”. Seara, când Mengele citi foile de observaţie, hotărî: „Să nu fie arşi; scheletele să fie trimise la Muzeul Antropologic din Berlin!”

Însuşindu-şi ca pe o nouă credinţă teoria dégénérésenţei, profesorul dr. SS August Hirt îşi pusese ca ţel al vieţii lui să facă din Universitatea de la Strasbourg nu o universitate germană oarecare, ci una SS-istă, un adevărat centru mondial de documentare asupra raselor inferioare. În acest scop, el a prezentat un raport însuşi Reichsttihrer-ului Himmler.

După ce se plânge că „în privinţa craniilor de evrei ştiinţa nu dispune decât de un număr mic de exemplare”, Hirt scrie negru pe alb $ „Războiul din Est ne oferă acum ocazia să remediem această situaţie. În persoana comisarilor evrei, bolşevici, care reprezintă o rasă inferioară, dar foarte caracteristică, avem, posibilitatea de a ne aproviziona cu acest material ştiinţific, procurându-ne craniile lor”. În continuare el sugerează: rtân mod practic, procurarea nestingherită şi aprovizionarea cu cranii se pot face în modul cel mai util dând Wehrmachf-ului indicaţii ca pe viitor să predea vii pe toţi comisarii

bolşevici evrei poliţiei militare.

Hirt era un om extrem de meticulos mai ales când era vorba de asasinat. Astfel el se simte dator să precizeze cum trebuie să procedeze împuternicitul special cu „materialul pus la dispoziţie". Întâi, bineînţeles, trebuia să facă, după opinia anatomistului SS-ist Hirt, „o serie de fotografii şi măsurători antropologice, apoi, după ce se va provoca moartea evreului, al cărui cap nu trebuie vătămat, el va despărţi capul de trup şi îl va trimite la destinaţie într-o cutie de tinichea special confecţionată pentru acest scop, ermetic închisă şi umplută cu lichid conservant".

Nu se ştie precis câte din coletele expediate pe adresa Institutului Antropologic din Berlin-Dahlem sau Uni veritătii din Strasbourg şi purtând inscripţia: *Dringend l Kriegsmaterial*! *u* „Urgent J Material de război!" au conţinut cranii. Se ştie însă precis că, la un moment dat, de la *Auschwitz* a sosit la *Natzweiler* (lagăr de concentrare în apropierea Strasbourgului) un transport de circa 80 de deţinuţi, pentru a servi drept obiect de studiu profesorului dr. SS Hirt.

Înainte de a fi, condamnat la moarte şi executat, Josef Kramer, stăpânul atotputernic de la *Natzweiler*, a recunoscut: „În timpul lunii august, 1943, am primit de la comandantul suprem, al SS-ului din Berlin ordinul de a lua în primire cam optzeci de deţinuţi de /la *Auschwitz*. Trebuia să iau legătură cu profesprul râr, Hirt de la Facultatea de medicină din Strasbourg. Acesta mi-

a precizat că aceşti oameni trebuie să fie executaţi în camera de gazare de la *Struţhoi* cu ajutorul gazului asfixiant iar cadavrele lor aduse la Institutul de Anatomie pentru a-i ti puse la dispoziţie”.

După ce a relatat detaliat cum i-au ucis pe cei 80, potrivit instrucţiilor lui Hirt, Josef Kramer a conchis; „Când am făcut acest lucru, eu n-am simţit nimic, pentru că primisem ordin să-i ucid pe aebşti 80 de deţinuţi în felul pe care vi l-am expus. Orice s-ar spune, eu aşa am fost educat”.

După cum a arătat în faţa tribunalului de la Nürnberg unul din asistenţii lui Hirt, Henri Henrypierre, cei de a Strasbourg aşteptau de zile întregi „donaţia”. Când a sos –, „trupurile femeilor eraucade, iar ochii lor larg deschişi „strălucitori, injectaţi de sânge şi ieşiţi din orbite. Asistenţii rămăseseră împietriţi în faţa uşii deschise, fără să ştie ce să facă. Când a apărut, praf. Hirt a strigat:

— „Pierre, dacă nu le bagi înăuntru şi nu închizi uşa ai să fii printre ele”. Cadavrele au fost puse în nişte cazi cu alcool metilic de 53°.

Când prăbuşirea Reich-ului a devenit evidentă, conţinutul tuturor coletelor expediate cu inscripţia *„Dringend*! *Kriegsmaterial /”* „Urgent! Material de război” şi menite să fie văzute de toată lumea, de toate generaţiile viitoare, au trebuit să dispară cât mai urgent, pentru a nu fi descoperite niciodată de nimeni.

În ce-l priveşte, profesorul dr. SS August 1 firi a ordonat asistenţilor săisă taie în bucăţi

cadavrele întregii colecţii şi să le ardă. Ordinul nu s-a executat destul de *„Dringend!”* de urgent. La eliberarea Strasbourgului, pe fundul căzilor s-au mai găsit cincisprezece cadavre.

DURCH DEN KAMIN

Am ajuns, la *Birkenau-Auschwitz* la 9 iunie 1944, în jur de ora 11. Când, despărţit de familie, îmbrăcat în haine vărgate de *Häftling*, deposedat de îmbrăcăminte, de fotografii, de toate obiectele, de orice amintire materială, de absolut tot ce-mi putea dovedi că am existat şi înainte, am intrat în baraca hr. 19 a lagărului *E*, se înnoptase. Am pătruns cu greu. Peste 800 de oameni erau culcaţi unul péste altul, direct pe ciment, de-o parte şi de alta a barăcii tăiate în două de un culoar lung de câteva zeci de metri. Noi eram 465. Ne-am înghesuit pe culoar. Am rămas în picioare. Nu era ioc nici să te laşi pe vine, să te mai odihneşti.

Un tânăr agitat, speriat, se tot răsucea, îi fixa cu privirea-l rugătoare pe cei din jur, aşteptând răspuns la o întrebare nepusă, la o întrebare pe care nu îndrăznea ys-o pună. Pipă la urmă a reuşit să se strecoare la marginea acelui bloc de oameni în picioare, s-a aplecat şi, timid, apoi tot mai hotărât, l-a zgâlţâit pe unul din *Häftling*-ii care dormeau. Acela a tresărit:

— Ce-i? Ce s-a întâmplat?

— Nu vă supăraţi… vă implor – tânărul rostea rar şi cu mare greutate cuvintele, era emoţionat şi nici nu cunoştea prea bine limba germană –, spuneţi-mi, spuneţi-ne… unde ne sunt fraţii…

părinţii, toţi ceilalţi de care ne-am despărţit?... Ce le-au făcut?... Când îi vom revedea?...

Deţinutul, un polonez bătrân, s-a săltat un pic, sprijinindu-se într-un cot, l-a privit îndelung pe cel ce l-a întrebat, apoi s-a uitat la noi, cei din jur... s-a tot uitat fără să scoată un cuvânt. Nici tânărul, nici noi, ceilalţi, n-am îndrăznit să repetăm întrebarea încordarea cu care aşteptam răspunsul ne-a încleştat gurile. Într-un târziu, polonezul s-a decis:

— Pe cei de care v-aţi despărţit nu-i mai plângeţi... ei au scăpat de suferinţe... au părăsit lagărul... Ieşiţi afară şi uitaţi-vă pe cer... Veţi vedea cum se întind valuri negre de fum ce izbucnesc pe coşul crematoriuluţ... Asta-i, fraţilor... ei au scăpat de lagăr, l-au părăsit... *durch den Kamin*... pe coş

— Nu-i adevărat!... jvlinte!... E un nemernic... E imposibil...

În masa celor 465 de *Häftling*-i se produse o învălmăşeală ce nu mai putea fi stăpânită. Se auzeau proteste, ţipete, gemete, înjurături, rugi disperate.

Un singur *Häftling* dintre noii veniţi sta tăcut, nemişcat, împietrit.

Îl privea fix, cu ochii ieşiţi din orbite pe polonez. Din când în când îl cuprindea un tremur uşor. Apoi iar se înţepenea ca o statuie. La un moment dat a început să-şi taie drum, cu o forţă irezistibilă, printre trupurile celorlalţi, spre uşă. S-a oprit în faţa ei şi şi-a lipit obrazul de ea; privea

afară prin crăpătura dintre două scânduri.

Deodată, baraca se cutremură de un râs puternic, isteric.

— Minte nemernicul!... Ne-a împuiat capul cu minciuni sfruntate... Copilul meu trăieşte... Veniţi să-l vedeţi. E sus de tot, deasupra norilor de fum, călare pe cal. Toţi copiii au câte un cal pe cer... Se întrec în galop cu valurile de fum... ha... ha... ha...

S-a întors brusc către noi, oprindu-se din râsul lui nebunesc. Apoi iar a luat-o de la început. Peste câteva minute, *Häftl*ingul înnebunit s-a prăbuşit. Sleit de puteri, a adormit.

Eu nu l-am crezut pe bătrânul polonez.

A doua zi şi-n toate zilele care au urmat, şi SS-iştii, şi *Kapo*, şi *Lagerälteste*, şi *Blockälteste*, *şi Vertreter*-ii ne-au repetat întruna; V-am spus: aici nu sunteţi într-un sanatoriu, nici într-o staţiune balneară, ci într-un lagăr de concentrare german, de unde nu se iese decât *durch den Kamin*, pe coş..."

Eu continuam să nu cred. Aveam 18 ani şi eram cel mai mare dintr-un grup de tineri clujeni care rămăsesem deocamdată în viaţă. Mă simţeam obligat să le menţin moralul, să le dau o speranţă. Tot încercând să-i conving pe ei, aproape m-am convins şi pe mine că acea clădire, la care ne uitam mereu, şi ziua, şi noaptea, nu e crematoriu, că acolo nu se ard oameni. Probabil, îmi ziceam şi le repetam şi lor, e brutăria lagărului sau spălătoria, ori...

Şi această autoamăgire a mers aşa până la

mijlocul acelei veri fierbinţi a anului 1944, când s-a trecut la lichidarea lagărului nostru, lagărul *E*.

Lichidarea a început cu ţiganii. Au fost arşi toţi, până la unul, într-o singură noapte.

Atunci, la sfârşitul acelei nopţi din mijlocul veni anului 1944, am acceptat, m-am văzut silit să accept, adevărul cuvintelor pe care le auzisem încă din prima zi a sosirii mele la *Birkenau*: din lagărele de concentrare naziste nu există decât o singură scăpare… o singură ieşire… *durch den Kamm* – pe coş…

DURCHGANGSGHETTO

E greu de stabilit cu câte sute de ani în urmă şi unde anume s-a înfiinţat primul ghetou. Se ştie însă că, dintotdeauna, el a însemnat izolarea, pe baze rasiste, a unei populaţii căreia i se stabilea o, zonă, un anumit cartier dintr-un oraş în care i se permitea să locuiască. Ghetourile, cu înspăimântătoarele pogromuri organizate împotriva lor, constituie una din dârele negre ce străbat istoria Evului Mediu. În secolul nostru, când în Europa ele au început să devină sumbre amintiri, au fost redescoperite de nazişti şi reînfiinţate într-o nouă manieră, cu o nouă menire, depăşind de departe toate atrocităţile de care a fost în stare Evul Mediu.

În planul Endfösung-ului de la Wannsee – planul rezolvării definitive a problemei evreieşti – se prevedea, într-un paragraf special, că, Evreii evacuaţi (citeşte: destinaţi lichidării î) vor fi instalaţi treptat în *sogenannte*

Durchgangsghettos, în aşa-numite ghetouri de tranzit, pentru a fi transportaţi de acolo mai departe spre Răsărit”.

Aşadar, nu mai era vorba de vechile ghetouri – zone, cartiere delimitate, în care evreii puteau să trăiască, ci de *Durchgangsghettos*, de ghetouri de tranzit: *din viaţa spre moarte*. În acest ultim drum, noul tip de ghetou, conceput de hitlerişti, însemna prima staţie. A doua, şi ultima, era *Birkenau-Auschwitz*.

Zilele şi săptămânile petrecute în prima staţie – în noile ghetouri – erau aşa de puţine încât, în unele oraşe, Gestapoul nu şi-a mai pierdut timpul cu evacuarea unor cartiere pentru a le transforma într-un *Durchgangsghetto*, într-un ghetou de tranziţie.

Într-un şir întreg, de oraşe din Transilvania de Nord, de exemplu, autorităţile hortyste, în perfectă înţelegere cu Gestapoul, au declarat *Durchgangsghettos*, ghetouri de tranziţie, incintele unor fabrici de cărămizi. În barăcile destinate uscării cărămizilor au fost înghesuiţi toţi evreii din oraşele şi judeţele respective.

Supravieţuitorul ghetoului din Târgu Mureş, Berner Mor, îşi va aminti: „Câteva mii de oameni ne-am înghesuit chiar în clădirea fabricii de cărămizi, unde prin acoperiş ploaia pătrundea în voie şi, amestecându-se cu praful de cărămidă, provoca lin ţioroi roşu, clisos. De-a lungul halelor erau montate şine înguste. Pe ele, sute de vagonete pentru transportat cărămizi. Acestea ne

limitau şi mai mult spaţiul, ne îngreunau şi mai tare aranjarea culcuşurilor. Ferestre nu existau. Vântul era mai puternic înăuntru decât afară. Totuşi, mulţi apreciau că e mai bine înăuntru sub acoperişul găurit, decât să fie plouaţi afară, sub cerul liber. Alţii au ocupat hrubele lipsite de lumină, total întunecoase ale cuptoarelor, căci acolo era uscat. Câteva mii au rămas afară, în curtea descoperită, pe de-o parte pentru că în clădire nu mai încăpeau, iar pe de altă parte pentru că nu puteau suporta acea învălmăşeală nemaippmenită dinăuntru. Era o privelişte „groaznică – datorită căreia nu puţine femei s-au prăbuşit din punct de vedere nervos – să vezi cum sute de bărbaţi, femei şi copii şi-au aşternut boarfele unele lângă altele pe pardoseala de lut, umedă, murdară şi sunt Siliţi, să se culce, să mănânce, să-şi facă nevoile unii lângă alţii, fără niciun fel de despărţitură. Vacarmul continuu – femeile şi copiii plângeau aproape fără întrerupere –» grămezile de rufe murdare aruncate de-a valma, alcătuiau imaginea unui dezastru pustiitor”.

Şi la Reghin, ghetoul a fost fixat tot într-o fabrică de cărămizi dărăpănată, neîncăpătoare. Însuşi primarul de atunci al oraşului, dr. Schmidt Imre, va declara la interogatoriu: „Ştiam că fabrica de cărămizi era în ruină… nu m-am dus acolo niciodată? nu puteam suporta să văd un tablou atât de îngrozitor, pe care mi-l imaginam”.

În 1946, Tribunalul Poporului din Cluj va

concluziona i „La Reghin, ca şi la Târgu Mureş, au lipsit, la început, cu desăvârşire closetele şi numai mai târziu au fost săpate câteva şanţuri în acest scop. La Şimleu, de asemenea, în loc de latrine, au fost săpate două şanţuri paralele, fără pereţi despărţitori, unde oamenii, fără deosebire de sex şi vârstă, erau nevoiţi să-şi facă necesităţile în cea mai mare promiscuitate. Comandantul ghetoului, dr. Krasznay László, şi szálaşistul Lizar Józsei se distrau de minune urmărind aceste scene înjositoare. Au făcut până şi fotografii, pe care Lizâr József le-a expus în vitrina librăriei sale cu menţiunea: „Aceasta este morala evreilor în ghetou”.

După prima noapte dormită în ghetoul din Oradea, Eva Heyman, o adevărată Anna Frank a Transilvaniei de Nord, a. notat în jurnalul ei, care i-a supravieţuit4» „5 *mai*. N-am putut nicicum să număr câţi locuiam în casă, căci oamenii erau întinşi pe saltele şi în hol, şi pe scări. Nici să te mişti nu puteai, căci mereu călcai pe picioarele cuiva. Mai târzm a început să plouă. Frumoasa mobilă a lui tanti Nu-şi stătea afară în grădină (unde fusese scoasă ca să încapă saltelele – n.a.). Tanti Nu-şi spunea că nu-i pasă, barem de ar putrezi bucată cu bucată! Şi aşa acum nu mai era a ei!... În camera noastră dorm: mama şi nenea Bela, Maricica şi părinţii ei bunicul şi bunica Racz eu, nenea doctor Samu Meer, care este toarte bătrân şi e prieten bun cu bunicul, fiica lui nenea Samu Meer, tanti Lili şi soţul ei Pişta Marton, care

e şi el ziarist. Apoi Ernest Markovits, care de asemenea este ziarist şi nici el nu mai este tânăr. Sărmanul e singur în ghetou? soţia i-a rămas acasă, căci ea este ariană. Mai dorm aici nenea Lustig cu soţia şi o pereche mai în vârstă; n-au copii. După regulament ar trebui să locuim într-o cameră 16 perlurnalul Evei Heyman a fost sustras din ghetou de Szabô Mariska, femeie de serviciu în casa bunicilor Evei cu o zi înainte ca Eva să fie deportată j6 *ßjrkenau – Auschwitz* După eliberare, jurnalul a apărut în limbile maghiară, engleză şi ebraică. În curând va apărea şi în limba română.

soane. Dar încăperea e mică şi aşa abia ne putem mişca. Deşi nu suntem decât 14.

Supravieţuitoarea Dora Ferencz va contura în câteva rânduri imaginea primei noastre staţii – a clujenilor – în drum spre *Auschwitz*.

„Incinta fabricii de cărămizi încercuită pe un perimetru de câţiva kilometri cu sârmă – şi păzită de jur-împrejur de poliţişti trimişi din Košice la Cluj – reprezenta spaţiul desemnat pentru evreime (din judeţul Cluj – n. a.}. Sub acoperişul barăcilor pentru uscat cărămizi se înjghebează mici „cămăruţe”, delimitate prin paturi şi cearşafuri. Vântul indiscret de primăvară aleargă printre pereţii subţiri de cârpe. Ţiglele deteriorate de pe barăci, nepăsătoare faţă de pretenţioşii oaspeţi, lasă drum liber ploilor repezi de primăvară. În nopţile ploioase suntem obligaţi să deschidem umbrelele deasupra mizerabilelor noastre culcuşuri întinse direct pe pământ…

Barăcile pentru uscat cărămizi de la marginea Clujului, împrejmuite cu sârmă ghimpată şi declarate ghetou, se umpluseră din primele zile, dar convoaiele continuau să se reverse peste noi. Mă apropiam de poartă şi le priveam ore în şir. Nici acum, după atâţia ani, nu-mi dau seama unde, *cum* am putut încăpea peste 18.000 de oameni”.

Un alt supravieţuitor, Nicolae Hevesi, va rememora i „Eram adunaţi pe teritoriul fabricii de cărămidă din cartierul IRIS. Nu exista nicio casă sau loc acoperit, decât barăcile în care se făcea aerisirea cărămizilor. Barăcile nu aveau pereţi. Aşa am stat 18.000 de oameni, copii, femei şi bătrâni, când înecaţi în praf şi noroi, când bătuţi de vânturi şi ploi. Condiţiile de igienă erau sub orice critică. Latrinele au fost făcute numai după prima săptămână. Rezolvarea necesităţilor fiziologice era un chin şi o nenorocire”.

Arestarea şi internarea în *Durchgangsghetto*, în ghetoul de tranziţie Cluj, a început în zorii zilei de 3 mai 1944, iar în ziua de 26 mai, primul transport, de 3.000 de deportaţi, pornea de-acum spre ultima staţie: *Birkenau-Auschwitz*.

Eu îmi amintesc de ziua când a intrat pe poarta ghetoului adolescenta F.M. Nici eu, nici ceilalţi şi poate nici ea nu bănuia că, după traversarea întregului calvar, va deveni scriitoare. Şi cu atât mai puţin intuiam noi toţi că, păşind în ghetou, păşim de fapt în moarte. Când peste ani, scriitoarea F.M. se va Sinucide, scriitorul şi

publicistul Dânos Milkös va exprima un riiare adevăr afirmând că F.M. ne-a părăsit acum, dar ea, de fapt, a început să moară în acea dimineaţă de mai, când poliţiştii horthyşti au internat-o în curtea fabricii de cărămizi, *Durchgangsghetto*-ul, ghetoul de tranziţie, al oraşului Cluj, unul din sutele de ghetouri concepute ca staţii intermediare în drumul ce se termina pe rampa morţii de la *Birkenau-Auschwitz*.

DURST

Der Durst, setea, m-a chinuit din prima zi a deportării şi până în clipa eliberării.

La 6 iunie 1944, când am părăsit ghetoul, soarele dogorea năprasnic. Îmbrăcaţi cu câteva rânduri de haine, cu palton de iarnă peste ele, aplecaţi sub povara rucsacurilor şi geamantanelor, am sosit la gară lac de sudoare. Înghesuiţi câte 70 – 90 într-un vagon cu tot ce aveam pe noi şi cu noi, înainte de a ne uşura de veşminte şi a ne şterge de sudoarea ce ne şiroia pe trupuri, ne-am repezit la sticlele cu apă să ne astâmpărăm setea. Prima spaimă pe drumul fără-de-întoarcere pe care porneam ne-a provocat-o constatarea că provizia de apă scade văzând cu ochii. Ne-am impus restricţii.

Ziua următoare, zăpuşeala din vagon a fost mai mare, dar apă am băut mai puţină. A treia zi au primit apă numai copiii mici şi bolnavii.

Der Durst, setea, începea să-mi provoace chinuri pe care nu le cunoscusem până atunci. Şi totuşi, mi-am dat seama ulterior, setea de atunci,

din tren, a fost o sete omenească. În curând, la *Birkenau-Auschwitz*, aveam să cunosc ce înseamnă setea îndelungată, setea animalică, teribila sete din lagărele de concentrare.

În lungile zile de vară ale lui 44, prăbuşiţi pe platourile arzânde dintre barăcile lagărului *E* – *Birkenau*, împunşi de suliţe înroşite în plasma soarelui, setea ne chinuia atât de crunt, încât nu mai puteam vorbi, ne paraliza. Cu buzele crăpate, cu gura uscată, deschisă, priveam spre cer şi aşteptam minunea. Când aveam noroc, minunea se petrecea. Începea să plouă şi ne astâmpăram setea. A doua zi sorbeam din ochiurile de apă stătută. Unii abia apucau să-şi înmoaie buzele. A treia zi nu puteam decât să stoarcem în gură umezeala noroiului. Apoi, iai urmau zile, săptămâni de chin, când singurul lichid la dispoziţie era propria noastră sudoare.

În barăcile şi pe platoul lagărului *Landsberg*, în acea însorită zi de 27 aprilie 1945, când a bătut ceasul eliberării, nu existau decât deţinuţi bolnavi, pe care SS-iştii nu i-au putut lua cu ei în retragerea spre *Dachau*. Tancurile americane au ocolit lagărul, urmărindu-şi duşmanul. Gardurile de sârmă ghimpată şi barăcile se prăbuşeau în flăcări. Oamenii erau liberi. Dar acum, când marea clipă a eliberării – pe care au aşteptat-o ani» de-a rândul cu tenacitate absurdă, cu voinţă incredibilă, cu disperare – sosise, ei se zvârcoleau, chinuiţi de teribila febră a tifosului exantematic, în zdrenţele paturilor din barăci sau în noroiul de pe

platou şi, din toate frumuseţile şi miracolele lumii pe care au crezut că vor fi stăpâni în această unică şi nemaipomenit de mare şi luminoasă clipă, ei cereau, cerşeau, implorau un singur lucru, cel mai răspândit, cel mai simplu, cel mai la îndemâna oricui: apă! Şi nu era nimeni să-i audă. Erau, în sfârşit, liberi şi mureau liberi cerând, cerşind, implorând lumii întregi o picătură de apă. Şi aşa cum ani la rxând lumea n-a auzit ţipetele de ajutor ale celor care, tăcătuiţi în vagoane de vite, se îndreptau din toate colţurile Europei spre *Auschwitz*, aşa cum urletele de durere ale celor schingiuiţi n-au putut străpunge desişul pădurilor din Polonia, aşa cum blestemele celor gazaţi s-au risipit în eter împreună cu fumul crematoriilor, tot aşa nici cuvântul *apă*, horcăit cu ultimul strop de energie, n-a fost auzit de nimeni şi oamenii aceia au murit după eliberare tot atât de înfrânţi şi neajutoraţi ca semenii lor înainte de eliberare, fără măcar să fi putut înţelege că a sosit acea, clipă nemaipomenit de mare şi de luminoasă pentru care au răbdat şi au suferit imens.

DYSENTERIE

Pe priciurile suprapuse din *Revier* 4-e, bolnavii erau înghesuiţi de-a valma. Tuberculoşi lângă cei cu erizipel, cardiaci lângă oameni cu picioarele zdrobite, trupuri pline de râie lângă altele cu răni sângerânde. Unul delira copleşit de febra tifosului exantematic lângă altul care se sufoca din cauza astmului. Predominau cei cu tot felul de edeme şi flegmoane, ale căror trupuri

păreau nişte bureţi bizari din care, la cea mai mică atingere, ţâşnea puroiul.[24]

Dintre toţi, cei mai năpăstuiţi, cei mai umiliţi şi batjocoriţi erau suferinzii de *Dysenterie*. Erau uşor de recunoscut. Deshidrataţi, descărnaţi, vlăguiţi de orice putere, păşeau bălăbănindu-se printre priciuri? dire lungi de materii fecale le brăzdau picioarele de sus până jos.

De regulă, dizentericii erau grupaţi în fundul barăcii. Cei în putere încă, în pielea goală sau cu o zdreanţă de cămaşă ce le ajungea până la buric, se grăbeau, cu degetul în fund, să ajungă, prin intervalul dintre priciuri, până la ciuberele din faţa barăcii. *Kapo* Revier-ului îi snopea în bătăi pe cei care murdăreau intervalul cu dâre galbene-verzui-roşiatire. Şi aproape niciunul nu scăpa de bâta Kapo-ului, căci dizentericii ajungeau până la 40 – 50 de scaune pe zi. Unii îşi spălau excrementele care le curseseră pe picioare, urinând peste ele.

Înghesuiţi şase pe un prici, acoperiţi trei cu câte o pătură mânjită de fecale pe care colcăiau păduchii, dizentericii, gemând înfundat, îşi aşteptau sfârşitul. După câteva zile, ajunşi la capătul puterilor, cei de pe priciurile de sus nu mai erau în stare să coboare. Iar cei de sub ei n-aveau cum să se apere de fecalele lichide amestecate cu urină ce se scurgeau printre scânduri…».

---

24 Infirmeria lagărului.

Iată cum este descrisă o baracă de dizenteriei în cartea lui Christian Bernadac „Medicii imposibilului” 4.

„Era un loc atât de îngrozitor, încât nu voiam niciodată să trimit acolo francezi. Preferam să-mi văd compatrioţii dizenteriei murind în orice altă parte, chiar la muncă „n arpa odăiţă de dimensiuni corespunzătoare pentru trei persoane viermuâau cel puţin cincizeci de oameni descărnaţi, gemând, delirând, care nu se înţelegeau, se certau plânqind, înrercau să-şi îmbunătăţească poziţia în detrimentul unui camarad mai slab şi sufereau cumplit. Erau goi, câte trei pe nerte se înduri prost împreunate, cu o singură pătură comună nunţită de fecale, urină, sânge, ciorbă. Cei de pe priciul de sus n-aveau adesea nici putere, nici timp să coboare ca să-şi facă nevoile. Podeaua, scândurile, păturile, trupurile, totul era plin de murdărie. Atmosfera fetidă era de nesuportat pentru cei care intrau în această încăpere. Foarte puţini dintre bolnavi ieşeau de acolo vii. Asta o ştiau cu toţii. Nu era cu putinţă să mori mai părăsit, să fii mai năpădit de murdărie, să suferi atât cu tot corpul, prin toate punctele de atingere de eczeme, abcese, chinuit continuu de colici dureroase, măcinat de foame şi, în plus, de ideea că fiecare ci fără mâncăre este un pas spre moarte. Să nu mai ai putere să te ridici, să mişti o mână, să respingi piciorul care ţi se înfige în piept şi te apasă atât de greu, fiecare etapă lentă spre moarte să-ţi aducă noi suferinţe. Cel mai cumplit

era că moartea venea extrem de încet, că acest chin dura zile întregi, uneori săptămâni. Există, poate, chinuri mai spectaculoase, dar nu mai crunte. Aşa au murit sute de camarazi de-ai mei”.

Din când în când, medicul SS intra şi în barăcile dizentericilor. Izbit de mirosul greţos, sufocant, pestilenţial, îşi proteja nasul cu o batistă de un alb imaculat şi urla:

— Porcii ăştia nu aerisesc niciodată? Să fie demontate imediat ferestrele! Şi uşile să se scoată din ţâţâni! Până la miezul nopţii să nu le puneţi la loc!

Afară era ger. Viscolea năprasnic. Încă înainte de miezul nopţii, aproape toţi contractau câte o pneumonie. Şi astfel, aşa cum toţi – tuberculoşi şi dizenteriei, suferinzi plini de râie sau cu picioarele zdrobite, cu trupurile rănite ori purulente – erau înghesuiţi de-a valma pe priciurile suprapuse, tot aşa erau împinşi în moarte, toţi de-a valma, de aceeaşi boală: pneumonie, generată – prin logica lagărelor naziste – de *Dysenterie*.

Numărul criminalilor de război care şi-aţi mânjit nemijlocit mâinile, trupul întreg şi conştiinţa cu – sângele a milioane de evrei nevinovaţi este extrem de mare. O ierarhizare a lor este imposibilă. Pe neea mai de sus” treaptă a josniciei şi mârşăviei stă, fără îndoială, Adolf *Eichmann*, locotenent-colonel în SS, fostul şef, al secţiei IV. B.4 însărcinat cu „rezolvarea definitivă” a problemei evreieşti. Şi-a consacrat întreaga carieră asasinatelor? n-a avut alt scop în viaţă

decât moartea. A acţionat cu atâta convingere şi însufleţire, încât la apropierea prăbuşirii *Reich*-ului, când până şi criminali de talia lui Himmler încercau să ascundă urmele fărădelegilor Stivârşite, Eichmann declara emfatic $ „Voi sări zâmbind în mormânt cu satisfacţia că am pe conştiinţă cinci milioane de evrei”. Dimensiunile halucinante ale asasinatelor pe care le-a organizat nemijlocit nu l-au speriat niciodată. Se liniştea şi îşi liniştea colaboratorii: „O sută de morţi reprezintă o catastrofă? cinci milioane – o cifră statistică”.

S-a pregătit pentru îndeplinirea macabrei misiuni cu sârguinţă, cu meticulozitate tipic nazistă. A făcut, prin 1937, o călătorie în Palestina pentru a studia la faţa locului iudaismul. A solicitat oficial fonduri pentru a învăţa ebraica cu un rabin.

Instalat la Berlin, în clădirea de pe Kurfürstenstrasse nr. 116, ia etajul II, în camera oglinzilor, *Eichmann* devine principalul expert al *Reich*-ului în probleme evreieşti, şeful absolut al tuturor evreilor din Europa, având dreptul şi sarcina să-i descopere, să-i izoleze, să-i deporteze şi să-i lichideze pe toţi care „trăiesc în *Reich*, în ţările cotropite de el şi în cele de sub influenţa sa…

Cu două decenii mai târziu, închis într-o cuşcă de sticlă incasabilă, *Eichmann* a încercat să se eschiveze de la gravele ele uzaţii ce i se aduceau (mărturiile scrise prezentate la proces

cântăreau 330 de tone), făcând pe modestul, repetând ia nesfârşit că a fost un om mărunt, neînsemnat, un simplu şi umil PYpmtant. Dar atunci, când era şef pe Kurfürstenstrasse nr. 116 tăcea pe grozavul. Era nelipsit de la dejunurile oferite zi Iâite de Himmler pentru principalii lui colaboratori, în timp ce pe aprecia calitatea caşcavalului, aroma fructelor sau tăria coniacului, se discuta şi eficienţa diferitelor metode de exterminare în masă. *Eichmann* îşi etala cunoştinţele în materie şi spiritul de iniţiativă direct în faţa lui Kaltenbrunner şi a lui Himmler.

Când la 31 iulie 1941, Göring i-a cerut în «scris lui Heydrich să facă propuneri privind organizarea şi asigurarea „rezolvării definitive" a problemei evreieşti, a devenit evident că detaşamentele speciale existente nu puteau face faţă ritmului şi dimensiunilor exterminării preconizate. Se căutau răspunsuri cu febrilitate la trei întrebări: a) care să fie modalitatea exterminării? b) unde să aibă loc? c) cum să fie transportate victimele la locul supliciului?

Eichmann s-a putut lăuda că le-a rezolvat pe toate trei. În acest scop, nu s-a cruţat. A dovedit multă tenacitate. Înainte de a decide, s-a deplasat personal de-două ori în Polonia. Prima dată a asistat, la Łódź, la o gazare în masă cu gaze de eşapament. A mărturisit la proces: „Într-o încăpere, care, dacă îmi amin iese bine, a fost de 5 ori cât ac casta, evreii au trebuit să se dezbrace, apoi a sosit un camion care s-a oprit în tata unei

intrări. Am deschis uşa camionului. Evreii, în pielea goală, au trebuit să urce în camion”. *Eichmann* a urmărit camionul cu maşina personală şi după cum a declarat în continuare: „camionul s-a oprit lângă un şanţ lung, s-au deschis aş i le şi în şanţ au început să fie aruncate cadavre. Păreau încă vii, atât de flexibile le erau membrele… Am mai văzut cum un civil le smulgea, cu un cleşte, dinţii de aur din gură… Apoi, deprimat, m-am urcat în maşină…”

„Deprimarea” acepsta însă i-a trecut repede. Încă în toamna aceluiaşi an s-a deplasat ia *Auschwitz* pentru a se sfătui cu Höss, comandantul acestui lagăr, despre „cum s-ar putea duce la bun sfârşit exterminarea totală a evreilor din Europa

În 1946, Höss, înainte de a fi spânzurat, a declara; în scris; „Potrivit părerii lui *Eichmann*, asasinarea oamenilor în camere de baie cu monoxid de carbon ar necesita procura* rea unor instalaţii complicate, ţinând seama de masele de oameni care urmează să fie asfixiate, iar procurarea gazului ar fi foarte grea… *Elchmann* se interesa de un asemenea gaz care se poate procura uşor şi nu necesită instalaţii speciale… Am calculat împreună că, inundând cu gaz potrivit încăperile la dispoziţie, s-ar putea extermina simultan 800 de persoane”.

Înainte de a fi spânzurat, în cuşca sa de sticlă incasabilă, *Eichmann* şi-a impus, şi a reuşit, să asculte cu calm, indiferent, acuzaţiile. Muşchii

feţei s-au supus. Numai mâinile nu şi le-a putut stăpâni; degetele îi zvâcneau spasmodic. Da, mâna dreaptă, cea care atât de hotărât a ridicat-o în aer, arătând unde să se întindă cel mai mare lagăr de exterminare (*Birkenau*), unde să fie amplasate crematoriile, acum nu-l mai asculta.

Laş, copleşit de probele zdrobitoare, Eichmann repeta cu neruşinare: „nu-mi amintesc… nu ştiu, nu cunosc… n-a intrat în competenţa mea… a trebuit să execut… purtam uniformă, trebuia să mă supun…” în realitate, atunci când purta uniforma SS se simţea atotputernic.

Şi era. Ca împuternicit special al lui Heydrich pentru „soluţia finală”, el a fost, în fapt, executorul oficial al planului de exterminare a evreilor din Europa. Aşa cum l-a caracterizat Kurt Becher, împuternicitul lui Himmler pentru faimoasa tranzacţie „Marfă contra sânge”, „Nu Eichmann a fost tatăl spiritual al planului (de exterminare a evreilor – n.a.), dar ei a. fost executorul fanatic al acestuia”.

Sosit la Viena, imediat după Anschluss, ţine un discurs i „Acum, desigur, fiecare evreu ştie că i-a sunat ceasul” şi telegrafiază la Berlin: „Îi ţin total în mâinile mele”. La *Therezienstadt* declară: „Listele cu numele evreilor decedaţi constituie lectura mea preferată”. În 1939, sosind la Praga, ordonă: „Evreii trebuie să plece. Şi încă repede”. A doua zi, primul convoi de evrei cehi pleca spre un lagăr de concentrare.

În fanatismul său, Eichmann urmărea cu aceeaşi scrupulozitate sadică lichidarea unor indivizi care erau pe punctul de a fi exceptaţi, ca şi a unor mari colectivităţi. Nu se liniştea până nu-i ştia pe toţi evreii depistaţi trimişi spre camerele de gazare.

„Eu am organizat doar transporturile – a încercat să se apere Eichmann când s-a aflat pe banca acuzaţilor. Accept că le-am şi pornit. Da, am ştiut şi unde se vor opri. Dar ce-s eu vinovat de ce s-a întâmplat după ce s-au oprit trenurile pe rampă? Lagărele nu-mi erau subordonate. Lagărele n-aveau nimic comun cu secţia pe care o conduceam. Eu mă ocupam doar de transmutare, de curăţirea spaţiului, de ritmicitatea transporturilor, de sosirea lor la timp până în poarta lagărelor. După aceea, dincolo de rampă, dincolo de poartă, au răspuns şi trebuie să răspundă alţii".

În realitate, Eichmann ştia mai bine ca oricare altul din ierarhia SS-ului ce se întâmplă dincolo de porţile K.Z.-uri Lor, în dosul sârmelor ghimpate. El personal a dat dispoziţii comandantului lagărului *Birkenau-Auschwitz* pentru folosirea gazului „*Zyklon Bu* şi, din 1942 până în 1944, a asigurat cantitatea de gaz necesară asfixierii milioanelor de deportaţi.

De altfel, Eichmann însuşi a mărturisit într-un interviu imprimat pe bandă de magnetofon înainte de a fi arestat's „Eu n-am fost un oarecare. Am fost cineva. Am ştiut ce vreau. Am avut convingeri.

Am acţionat aşa cum mi-a dictat conştiinţa. Am fost o personalitate. I-am influenţat şi pe alţii, Rudolf Höss mi-a fost recunoscător că l-am ajutat şi îndrumat. I-am dat siguranţă. I-am inoculat convingerea că serveşte o mare cauzăm

Mi se impută că am aprobat, că am contribuit la introducerea gazării moderne în masă, dar nimeni nu se gândeşte câţi SS-işti am salvat de la degradare, i-am ferit de sentimentul că sunt nişte asasini ordinari, pe alţii, mai slabi de înger, i-am salvat de la veşnicele mustrări de conştiinţă, inevitabilă în condiţiile asasinării rudimentare de dinainte de construirea crematoriilor la *Birkenau*.

Eu n-am ucis. Mi se impută moartea unui tânăr. Într-adevăr, l-am izbit de câteva ori cu o bâtă. Ce sunt eu de vină dacă reprezentanţii acestei rase degenerate n-au pic de rezistenţă, mor ca muştele”.

La proces, *Eichmann* a chelălăit ca un câine speriat: „Am fost doar o mică rotiţă în marele mecanism”. Adevărul este că el însuşi a conceput, a pus la punct şi a asigurat funcţionarea impecabilă a mecanismului exterminării în lagărele de concentrare, sincronizând cu sânge rece durata de asfixiere a unei serii în camerele de gazare şi capacitatea de absorbţie a lagărelor cu mărimea convoaielor de deportaţi şi posibilităţile de transport ale căilor ferate. Experienţa de „înalt funcţionar al morţir dobândită în Austria, Cehoslovacia, Polonia etc. a valorificat-o cu o înspăimântătoare duritate în Ungaria şi în

teritoriile cotropite de horthyşti.

Cu toate greutăţile războiului, *Eichmann* obţine de la guvernul horthyst 110 trenuri cu cele 40 – 50 vagoane şi, în mai puţin de două luni, numai între i4 mai şi 9 iulie 1944, trimite spre *Auschwitz* 431.351 de evrei. La un moment dat, diagrama deportărilor e pusă în pericol. La 2 iunie 1944, englezii şi americanii bombardează principalele noduri de vale ferată. Plecarea spre *Auschwitz* a transporturilor de deportaţi planificate pentru noaptea de 2 spre 3 iunie se opreşte. Printre acestea şi cel de al 5-lea transport din ghetoul din Cluj, în care trebuia să intru şi eu cu întreaga familie. *Eichmann* spumegă de furie, nu admite nicio dereglare, „Dacă sunt bombardate liniile ferate, convoaiele să plece pe jos”. Se fac eforturi disperate şi, în numai 3 zile, totul reintră în normal. La 6 iunie, trenul cu cel de-al 5-lea transport de deportaţi din Cluj urmează celelalte „trenuri ale morţir ce gonesc spre *Auschwitz*.

Da, această este realitatea. Pe baza ordinelor lui *Eichmann*, detaşamente speciale scotoceau Europa în lung şi în lat, ca niciun evreu să nu scape trenuri nesfârşite porneau din toate colţurile bătrânului nostru continent spre *Auschwitz*, la ordinele lui intrau în funcţiune camerele de gazare, se aprindeau focurile în crematorii. Semnătura lui însemna condamnarea la moarte a zeci şi zeci de mii de oameni nevinovaţi.

La proces, procurorul general a fost pe deplin

îndreptăţit să afirme: *Eichmann* este la fel de vinovat ca şi cum el însuşi ar fi spânzurat, ca şi cum ar fi biciuit cu propria lui mână, ca şi cum el ar fi gonit victimele în camerele de gazare, ca şi cum el le-ar fi împuşcat în ceafă şi aruncat în şanţurile pe care tot ele au fost obligate să şi le sape cu câteva clipe înainte”.

EINE LAUS – DEIN TOD

Intre clipa în care am sosit la *Birkenau-Auschwitz* şi cea în care am intrat în baraca nr. 21 a lagărului s-au scurs 6…8…10 ore. Cine ar putea stabili cu precizie? Atunci, ani s-a părut că s-a scurs o veşnicie. Trecusem dintr-o lume în alta. La sosire eram încă om. Arestat, lipsit de orice posibilitate de a mă apăra. Totuşi, încă om. Împreună cu fraţii, cu părinţii, cu rudele. Înghesuiţi toţi într-un singur vagon. Dar împreună.

e când am intrat în baracă nu mai eram om. Devenisem *Häftling*, despuiat de absolut tot ce putea să-mi amintească de lumea cealaltă, îmbrăcat în haine vărgate, îmbrâncit în baracă între alţi peste o mie de *Häftling*-i. Epuizat, speriat, dezorientat, m-aş fi prăbuşit pe cimentul rece al barăcii dacă n-aş fi fost susţinut de trupurile celorlalţi, care se sprijineau reciproc, într-o înghesuială atât de mare încât nici să te răsuceşti nu puteai.

În jur auzeam voci, recepţionam cuvinte, dar înţelesul lor era bizar, nu puteam să-l pătrund: V-aţi îmbrăţişat pe peron?… Cu cei de care v-aţi despărţit* n-o să vă mai întâlniţi… Dacă vreţi să-i

mai vedeţi, ieşiţi afară şi priviţi funmi care răbufneşte din coşul crematoriilor… Urmăriţi-i barem cum se înalţă spre ceruri… nu-i plângeţi… pentru ei e mai bine., au scăpat de lumea asta blestemată…

Mi-am pironit privirea pe una din grinzile transversale ce susţineau acoperişul barăcii şi citeam întruna inscripţia de pe ea, care mi se părea la fel de bizară şi neverosimila cu vocile din jur. *Eine Laus – dein* Tod”. „Un păduche – moartea ta”.

Inscripţia era veche. Încă din primul an al înfiinţării lagărului.

SS-iştii asasinau fără să tresară, dar de moartea lor le era teribil de frică. Scăpaţi de frontul din Răsărit, unde văzuseră moartea cu ochii, la *Birkenau* se simţeau în siguranţă. Aduseseră însă cu ei, de pe front, frica de tifosul exantematic. Aici, moartea nu-i putea ameninţa decât sub forma tifosului. Considerau păduchii drept duşmanul lor numărul unu.

În lagărul *E*, *Häftling*-ii nu aveau apă pentru spălat. De la intrarea lor în lagăr şi până la trimiterea într-un alt lagăr, niciun *Häftling* nu-şi putea schimba hainele. Nici măcar ruâăria. Săpun sau apă caldă pentru spălatul nainelor nu exista. Împotriva păduchilor se lupta într-un singur fel. Seara, după *Appell*, fiecare trebuia să se dezbrace, să scotocească cusăturile hainelor şi să omoare păduchii între unghii.

Urma *Läusekontrolle*, controlul păduchilor.

Nu toţi deţinuţii erau verificaţi. Ar fi necesitat prea mult timp. Con trot ut se făcea prin sondaj.

*Häftl*ingul în hainele căruia se găsea un singur pădin he era trimis la crematoriu. Ardeau la un loc, om, haine şi păduche. *Eine Laus – dein Tod*. Un păduche – moartea ia.

Aşa s-au petrecut lucrurile la începutul existenţei lagărului; Cu toate acestea datorită mizeriei şi promiscuităţii indescriptibile, păduchii s-au înmulţit rapid declanşând mari epidemii de tifos. W. Kiel ar îşi aminteşte „Epidemia de tilos, care decimase până atunci în special lagărul de prizonieri, se împrăştiase brusc în întregul lagăr. Un mijloc – de altfel singurul, în vremea aceea – cu care trebuia combătută epidemia era ordinul *Lager*führerului Aumeier ca personalul spitalului să facă pe rând, în toate blocurile, aşa-numitul *Läusekon trolle*.

Aceasta era una din şicanele pe care autorităţile le făceau deţinuţilor. Dacă nu ploua, controlul păduchilor se făcea de obicei afară, indiferent de anotimp.

Deţinuţii, dezbrăcaţi până la brâu, îşi lăs în pantalonii în jos, iar noi le cercetam lenjeria în care roiau insecte. Le pulverizam cu „cuprex” subsuorile şi regiunea permeuiui, locurile unde stăteau păduchii. Pe deţinuţii cei mai murdari şi plini de păduchi îi scriam pe o lista pe care apoi o dădeam şefilor de bloc, iar aceştia îi trimiteau la baie, iar lenjeria şi hainele le dădeau la dezinfectare. În general, deţinuţii se fereau de

despăduchere, deoarece şefii de bloc îi chinuiau, iar baia cu apă rece şi aşteptarea în pielëa goală a lenjeriei durau frecvent ore întregi, ceea ce nu e deloc plăcut, mai ales iarna. E adevărat, în lenjeria proaspăt spălată nu mai erau păduchi, dar rămâneau în schimb colonii întregi de lindini din care, după scurgerea câtorva ore, ieşeau o puzderie de păduchi înfometaţi. Cei mai mulţi păduchi aveau, bineînţeles, musulmanii. Păduchii îi sinâncau pur şi simplu de vii. Iar când vreunul mai avea şi ulceraţii sau răni învelite cu bandaj din hârtie, se putea spune fără teama de a greşi ca «nu el avea păduchi, ci păduchii îl aveau pe el». Odată am rupt cu sila unuia dintre aceştia bandajul rău mirositor, plin de puroi. Sub hârtie colcăiau mii de păduchi, o rană formată dintr-o masă compactă, cenuşie şi mişcătoare până la oase, cu o adâncime de cel puţin un deget.

În iarna lui 1944, şi mai ales în primăvara lui 1945. În Bavaria, lagăre întregi şi-au încetat activitatea.

Toţi *Häftling*-ii se zbăteau în chinurile tifosului exaniernatic. SS-iştii nu îndrăzneau să intre în incinta lor. Nici măcar pentru apel.

Mă aflam în lagărul *Landsberg nr. 1*. Acolo numai câteva barăci erau în carantină din cauza tifosului. Ceilalţi conti –[25]

nu am să ieşim la muncă. Păduchii mişunau pe noi cu miile. Noaptea, ca să adorm, scoteam

25 Vezi pag. 204%

cămaşa de pe mine şi o scuturam de păduchi aşa cum se scutură o cârpă de praf. Scuturam întruna cămaşa şi mă gândeam la prima noapte petrecută la *Birkenau-Auschwitz*, lagărul, baraca nr. 19, când, pironit cu ochii pe una din grinzile transversale, citeam acea bizară inscripţie: *Eine Laus – dein Tod*. Un păduche – moartea ta

EINSATZGRUPPEN

De-a lungul aplicării „soluţiei finale" şi lozincii „depopulării Răsăritului" pentru crearea „spaţiului vital" nazist s-au săvârşit atâtea crime şi de asemenea proporţii încât orice încercare de inventariere şi gradare este imposibilă. Totuşi, se poate afirma că cele săvârşite de neîndurătoarele Einsatzgruppen, detaşamente de intervenţie, în fapt „detaşamente ale morţii", n-au putut fi întrecute, ferocitatea membrilor lor – recrutaţi din efectivele SS-ului şi SD-ului – este pur şi simplu inimaginabilă. „Omenirea nu va uita curând povestea îngrozitoare a acestor sângeroşi asasini, cărora b se întorcea lor înşişi stomacul pe dos în faţa groaznicei privelişti care li se înfăţişa atunci când deschideau uşile maşinilor morţii la marginea gropii. Aceştia erau oamenii care stăteau cu ţigara în gură pe marginea gropilor antitanc şi împuşcau cu nepăsare în ceafă, cu automatul, victimele dezbrăcate. Aceştia erau oamenii care, potrivit propriilor lor calcule, au asasinat circa 2000.000 de bărbaţi, femei şi copii. Aceştia erau oamenii SD-ului" *K*

Einsatzgruppen, detaşamente de intervenţie,

în fapt „detaşamente ale morţii”, au fost alcătuite din câte 1.000 – 2000 de SS-işti şi agenţi ai Gestapoului şi ai SD-ului înainte de atacarea Uniunii Sovietice şi ataşate, fiecare, câte unui grup de armate pornite să cureţe de evrei şi slavi Răsăritul şi să-l subjuge. Instrucţiunile de acţiune prevedeau ca, în primul rând, să fie „lichidaţi” evreii şi comisarii politici. Ordinul de luptă a fost dat la 19 iunie 1941. La 27 iulie 1941, Keitel, pe baza instrucţiilor primite de la Hitler, îi încredinţează lui Himmler menţinerea ordinii în teritoriile din Răsărit ocupate,[26]

acordându-i-se depline puteri în alegerea metodelor totodată, se recomandă să se aplice „nu proceduri de acuzaţii legale”, ci „măsuri de teroare, singurele eficiente”.

S-au constituit, în total, patru *Einsatzgruppen*: A, B, G şi D. Fiecare component al acestor grupe şi toţi la un loc s-au mânjit de sânge din cap până în picioare, au exterminat bărbaţi şi femei, copii şi bătrâni de-a valma, au lăsat de-a lungul itinerarelor străbătute imense gropi de cadavre pe care, uneori, nici n-au avut răbdare să le acopere cu pământ

Otto Ohlendorf, comandantul *Einsatzgruppe „Du*, descrie astfel modul de acţiune al subordonaţilor săi: „Unitatea aleasă în acest scop pătrundea într-un sat sau într-un oraş şi le ordona fruntaşilor evrei de acolo să-i adune la un loc pe

26 Din declaraţia făcută la Nürnberg de unui dintre consilierii Statelor Unite ale. Amcricii.

toţi conaţionalii lor, pentru a fi strămutaţi în altă parte. Evreilor li se cerea apoi să-i înmâneze şefului unităţii toate obiectele de valoare şi, chiar înaintea execuţiei, să-şi scoată hainele, până la lenjeria de corp, şi să le predea. Apoi, bărbaţii, femeile şi copiii erau duşi la locul execuţiei, care se afla, de regulă, în preajma unui şanţ antitanc adâncih Erau împuşcaţi, stând în picioare sau în genunchi, iar cadavrele erau aruncate în şanţ…”

Pentru ca cititorul să-şi poată imagina o astfel de execuţie, redăm declaraţia făcută, sub prestare de jurământ, de inginerul german Hermann Friedrich Grabe, care, din septembrie 1941 şi până în ianuarie 1944, a fost director al sucursalei din Ucraina a unei firme din *Reich*, declaraţie citită în faţa Tribunalului de la Nürnberg de către Sir Hartley Shawcross, acuzatorul britanic principal! „Am pornit însoţit de Mönnikes *1* spre şantier. În apropierea acestuia am văzut un val mare de pământ de e. irca treizeci de metri lungime şi înalt cam de doi metri. În faţa valului de pământ parcaseră câteva camioane pline cu oameni, păziţi de reprezentanţi înarmaţi ai miliţiei locale, în subordinea unui SS-ist. Oamenii coborau din maşini sub supravegherea strictă a miliţienilor care însoţeau camioanele la venire şi la plecare. Toţi cei care s-au dat jos din camioane purtau însemnele galbene, obligatorii pentru evrei, cusute pe faţa şi pe spatele hainelor, aşa că puteau fi recunoscuţi ca evrei.

M-am îndreptat împreună cu Mönnikes

directspre groapă. Nu ne-a oprit nimeni. Am auzit câteva focuri de armă, trase unul după altul în spatele valului de pământ. Un SS-ist cu un bici în mână le-a ordonat oamenilor aduşi cu camioanele să se dezbrace şi să-şi rânduiască cu grijă hainele de pe ei, pe categorii: pantofi, obiecte de îmbrăcăminte, întărie. Am văzut un morman de pantofi de circa opt sute până la o mie de perechi, stive mari de rufărie, de îmbrăcăminte.

Oamenii aceia s-au dezbrăcat într-o linişte desăvârşită, fără ţipete, fără plânsete? s-au adunat grupuri-grupuri, x pe familii, se sărutau şi-şi luau rămas bun. Aşteptau semnalul din partea unui alt *SS*-ist, aflat în apropierea gropii, şi el cu un bici în mână. În sfertul de oră pe care l-am petrecut lângă groapă n-am auzit nici vaiete, nici implorări. Mă tot uitam la o familie compusă din vreo opt persoane, un bărbat şi o femeie, ambii cam de cincizeci de ani, cu trei copii mai mici, cam de un an, de opt şi de zece ani, şi două fete mai man, de douăzeci-douăzeci şi patru de ani. O femeie în vârstă, cu părul complet alb, luase în braţe copilul cel mai mic, îngâna un cântec şi-l mângâia uşor. Copilul chiuia de încântare. Soţul şi soţia se uitau la ei cu lacrimi în ochi. Tatăl îi ţinea de mână pe băieţelul mai mare, de vreo zece anişori, îi vorbea în şoaptă. Băieţelul se lupta cu lacrimile. Atunci, tatăl a arătat cu degetul spre cer, l-a mângâiat pe băiat uşor pe creştet şi părea că-i explică ceva.

În clipa aceea, SS-istul de lângă groapă i-a strigat ceva camaradului său. Acesta a separat de

îndată vreo douăzeci de persoane din grup şi le-a ordonat să treacă în spatele valului de pământ. Familia de care am vorbit se afla printre ele. Îmi mai amintesc foarte bine că o tânără, cu părul negru, lung şi foarte suplă, a trecut foarte aproape de mine, a arătat cu mina spre sine şi a şoptit; «23 de ani».

Am ocolit şi eu valul de pământ şi m-am trezit în faţa unei gropi imense. În groapă – evrei, înghesuiţi unul într-altul, prăbuşiţi peste cadavrele celor ucişi înainte, astfel că nu li se mai vedeau decât capetele. Groapa era deja pe trei sferturi plină. După aprecierea mea, zăceau în ea vreo mie de persoane. L-am căutat din ochi pe ţintaş: tot un SS-ist? stătea jos, pe pământ, pe marginea gropii, cu picioarele atârnându-i în groapă, cu un pistol-mitraiiera pe genunchi, şi fuma liniştit o ţigară.

Oamenii, dezbrăcaţi la piele, au coborât în groapă, pe treptele săpate în peretele de lut al acesteia şi, împiedicându-s. e de capetele şi trupurile celor care zăceau acolo, s-au aliniat în locul pe care li l-a indicat SS-iştul. Se uitau» a cei morţi, îi mângâiau pe cei care mai erau încă în viaţă şi le şopteau câte un cuvânt. Atunci a răsunat o rafală de împuşcături. M-am uitat în groapă şi am văzut trupurile zvâcnind, capete înclinându-se spre leşurile din groapă. Din trupurile dezgolite a început să ţâşnească sânge. Mă surprindea faptul că nimeni nu m-a gonit de acolo, am văzut însă că în apropiere se opriseră şi doi poştaşi în uniformă şi priveau spectacolul care

li se oferea.

Soseşte şi următorul grup. Oamenii coboară în groapă, se aliniază în rând cu victimele dinainte şi sunt la rândul lor împuşcaţi. Am revenit în spatele valului de pământ şi am văzut că tocmai sosise un nou transport; De data aceasta se aflau printre victime şi bolnavi, şi infirmi. O femeie bătrână, foarte slabă şi cu nişte picioare îngrozitor de subţiri era dezbrăcată de alţii, ei deja goi-puşcă, în timp ce alte două persoane o sprijineau. Era probabil paralizată. Oamenii aceia goi, au târât-o până în spatele valului de pământ. M-am îndepărtat împreună cu Monmkes. – şi am plecat cu maşina înapoi la Dubn A”.

Despre ritmul în care ucideau *Einsatzgruppen*, *detaşamentele* de intervenţie, în fapt „detaşamente ale morţii”, vorbesc propriile lor rapoarte trimise Cartierului General, iată unul expediat de Ohlendorf; „Detaşamentele au continuat să cureţe regiunea de evrei şi de elementele comuniste. În perioada la care se referă acest raport, adică între 16 şi 30 septembrie 1941, în special oraşele Nikolaev şi Herson au fost curăţate de evrei, iar persoanele oficiale care au mai fost lăsate acolo au fost tratate în mod corespunzător… Numărul total 35.782”.

În loc de concluzie, reproducem fragmente din interogatoriul luat la Nürnberg lui Otto Ohlendorf de către acuzatorul american. John Harlan Amen;

Amen: „Câte detaşamente au existat?”

Ohlendorf; „Patru. Detaşamentele de intervenţie A, B, C şi D, Detaşamentul D nu era subordonat vreuneia din Grupurile de armate, ci era repartizat nemijlocit Armatei 11”.

…Amen; „Dv. aţi avut vreo întrevedere cu Himmler?”

Ohlendorf: „Da. Către sfârşitul verii 1941. Himmler a venit la Nikolaev. l-a adunat pe şefii şi pe membrii comandoului de luptă şi le-a repetat ordinul ce fusese emis privind execuţiile în masă, menţionând expres că nici şefii şi nici membrii detaşamentelor care participă la execuţii nu vor fi traşi în vreun fel la răspundere pentru executarea respecţi vului ordin. Întreaga răspundere ar purta-o el şi Fiihrey-ul.

Amen i „Ştiţi câte persoane au fost asasinate de Detaşamentul de intervenţie D, deci sub conducerea dv?”

Ohlendorfs „Din iulie 1941 şi până în iulie 1942, comandourile de luptă (din componenţa Detaşamentului *D* – n.n.) au raportat lichidarea a circa 90.000 de persoane”.

Amen i „Cifra include bărbaţi, femei şi copii?” Ohlendorf’s „Da”.

ENDLÖSUNG

Naziştii ucideau cu sânge rece, râzând chiar, dacă nu le plăcea să fie văzuţi în timp ce împuşcau ori spânzurau. Din anumite considerente încercau să pozeze, în faţa opiniei publice, ca oameni cu principii. De aici, abundenţa eufemismelor cu care

îşi denumeau acţiunile criminale.

Ei nu vorbeau despre lichidarea tuturor evreilor din Europa, ci despre *Endlösung*, despre „rezolvarea definitivă" a problemei evreieşti, sau despre „soluţia ei finală".

Nu pomeneau de deportarea lor în lagărele morţii din Polonia – *Birkenau-Auschwitz* şi *Treblinka* –, ci de *rung*, de evacuarea lor în Răsărit, sau de *Zurückdrängung*, de înlăturarea lor „din spaţiul vital al poporului german.

Nu se refereau la gazarea milioanelor de deportaţi, ci la *Sonderbehandlung*, la „tratamentul special" aplicat acestora.

Die Endlösung der Judenirage, rezolvarea definitivă a problemei evreieşti, ca o escaladare, ca o ultimă şi radicală fază a prigonirii evreilor, a fost pusă la ordinea zilei la sfârşitul lui 1941, când mareşalul Reich-ului Göring l-a însărcinat printr-o adresă, pe şeful poliţiei de siguranţă şi al S.D., SS*G ruppenführer*-ul Heydrich să „ia toate măsurile organizatorice, practice şi materiale necesare pentru *Gesamtlösung der Judenirage im deutschen Einilussgebiet* în *Europa*", rezolvarea definitivă a problemei evreieşti pe teritoriul european aflat sub influenţă germană.

Planul trecerii la acţiune şi al înfăptuirii „soluţiei finale". l-a constituit „Protocolul – Wannsee", de fapt, procesulverbal al şedinţei care a avut loc la 20 ianuarie 1942 la Berlin, strada Grosser Wannsee nr. 56 – 58 „în legătură cu *Endlösung*, cu rezolvarea definitivă a problemei

evreieşti”. În acest document se serie negru pe alb: „În cursul rezolvării definitive a problemei evreieşti în Europa trebuie luaţi în considerare circa î1.000.000 de evrei...” Urmează un tabel cu ţările Europei şi numărul evreilor în fiecare.

Dar ce înţelegeau naziştii prin *Ehdlösung*, prin rezolvarea definitivă a problemei evreieşti şi prin luarea în considerare a 11.000.000 de evrei în cursul acestei rezolvări?

*Reichs*führerul SS Himmler, într-o cuvântare rostită ia Poznań, la 4 octombrie 1943, în faţa unui grup de conducători SS a spus $ „Aş vrea să mai ridic aici, în faţa dv, cu toată sinceritatea, o problemă foarte serioasă. Trebuie s-o discutăm între noi cu toată sinceritatea, dar totuşi nu o vom aborda niciodată public... Am în vedere evacuarea evreilor, exterminarea evreilor... «Evreii vor fi stârpiţi» – spune fiecare membru al partidului nostru. Aceasta este cu totul limpede căci stă scris în programul nostru. Eliminarea evreilor, exterminarea lor – asta o vom face noi.*

Rudolf Höss, comandantul lagărului *Birkenau-Auschwitz*, din mai 1940 până la sfârşitul anului 1943, când a fost numit şef de direcţie în centrala tuturor lagărelor de concentrare, a arătat în depoziţia sa *t „Die Endlösung*, rezolvarea definitivă a problemei evreieşti, însemna *die vollständige Ausrottung aller Juden în Europa*, exterminarea completă a tuturor evreilor din Europa.

Dieter Wisliczeny, *Gestapo*-vist, a declarat în

faţa Tribunalului internaţional de la Nürnberg: „Eichmann mi-a explicat sensul acestei expresii. Mi-a spus că prin cuvintele «soluţie finală» se înţelege exterminarea fizică a rasei evreieşti…”

Pe cât de ample erau proporţiile acţiunii la care se referea „planul Wannsee” – lichidarea totală a unui popor răspândit pe un întreg continent –, pe atât de simplu şi de practic era concepută înfăptuirea lui. Din Germania şi din toate ţările cotropite (în procesul-verbăl al şedinţei se vorbeşte de „teritorii aflate sub influenţă germană”), evreii trebuiau adunaţi, iniţial, în *Durchgangsghettos*, în ghetouri de tranziţie, apoi transportaţi spre Răsărit.

Răsărit însemna *Birkenau-Auschwitz*, iar *Birkenau Auschwitz* însemna camere de gazare cu o capacitate de câte 2000 de victime fiecare şi patru crematorii cu 46 de cuptoare care ardeau zi şi noapte.

Pentru a preveni orice superficialitate în timpul acţiunii şi a se asigura ca nici măcai un singur evreu să nu scape internării în ghetou şi deportării spre Răsărit, cei adunaţi la 2Ü ianuarie 1942 pe strada Grosser Wannsee nr. 56 – 58 au stabilit şi au consemnat în procesul-verbal al şedinţei că „În cursul efectuării practice a Endului, a rezolvării definitive, întreaga Europă va fi scotocită de la apus spre răsărit”.

Şi Himmler, ajutat de Eichmann, întreg SS-ul şi Gestapoul au avut grijă ca, realmente, întreaga Europă de la apus spre răsărit şi de la nord spre

sud – Franţa şi Belgia, Olanda şi Grecia, Cehoslovacia şi Polonia, Norvegia şi Germania – să fie impecabil scotocită.

A fost totuşi o excepţie: Ungaria horthystă. Ea n-a fost scotocită. Aici, Gestapoul n-a trebuit să-i hăituiască pe evrei, să-şi piardă timpul cu arestarea lor, cu scotocirea oraşelor. Şi satelor, ca în alte ţări. Horthyştii – poliţia şi jandarmeria – i-au adunat peevrei bob cu bob, după fişele de înregistrare la poliţie, i-au internat în *Durchgangsghettos*, în ghetouri de tranziţie, apoi i-au îmbarcat în vagoane pentru vite şi i-au predat, la graniţa de nord a ţării, SS-ului. Vagoanele nu se desferecau, nici locomotiva nu se schimba. Doar poliţiştii horthyşti erau înlocuiţi cu SS-işti. Şi trenul îşi continua drumul spre *Birkenau-Auschwitz*.

ENTVÖLKERUNG

Mai marii nazişti erau siguri de victorie. Iar învingătorii – susţineau ei sus şi tare pentru ca executanţilor să nu le tremure mâna pe trăgaci – n-au cui să dea socoteală, nu-i cine să-i tragă la răspundere. În consecinţă, nu-şi ascundeau planurile criminale. Scriau în cărţi, broşuri şi ziare, declarau la radio, la consfătuiri şi la uriaşe mitinguri în pieţe publice că Re/ch-ul trebuie să-şi extindă graniţele cel puţin până la Urali, că Europa întreagă trebuie îngenuncheată, forţată să recunoască supremaţia Übeilor germani care, pentru a asigura renaşterea acestui continent îmbătrânit, va realiza *Entvölkerung*, depopularea

unor zone întinse, exterminând milioane, zeci de milioane de oameni de rasă inferioară, apoi vor popula aceste zone cu zeci, cu şute de mii, cu milioane de nemţi, care se vor naşte în ritm forţat în „centrele de procreare”.

Hitler a spus fără fechivoc i „Noi trebuie să dezvoltăm *die Entvölkerungstechnik*, tehnica depopulării. Dacă mă veţi întreba ce înţeleg prin *Entvölkerung*, prin depopulare, vă voi răspunde că am în vedere înlăturarea unor întregi unităţi rasiale. Aceasta este ceea ce intenţionez să fac, aceasta este, în linii generale, misiunea mea. Natura este crudă, de aceea şi noi putem fi cruzi. Dacă eu pot trimite în iadul războiului floarea naţiunii germane, fără a regreta câţuşi de puţin vărsarea preţiosului sânge german, fireşte că am dreptul să înlătur milioane de oameni de rasă inferioară, care se înmulţesc ca viermii!”

Pentru cei cărora nu le-ar fi fost destul de clar ce se înţelege, ce trebuie înţeles prin expresia „întregi unităţi rasiale* s-a venit cu concretizările şi detalierile de rigoare. Ca să nu rămână niciun dubiu. S-a arătat că este vorba de naţionalităţi şi popoare întregi şi s-au specificat şi care anume.

„În Răsărit – spunea Himmler – noi trebuie să distrugem inamicul rus. Noi trebuie să nimicim pe câmpul de luptă acest popor de 200.000.000 de suflete unul câte unul şi să terminăm prin a-i da lovitura de graţie.

Cum putem noi extirpa cât mai mulţi oameni din acest popor, morţi sau vii? Vom izbuti acest

lucru ucigându-i sau capturându-i, în care caz îi vom pune la muncă, căutând să ne asigurăm în cea mai mare măsură controlul asupra tuturor teritoriilor pe care le vom ocupa, curăţind de aceşti indigeni orice colţişor de care vom dispune sau pe care îl vom smulge de la inamic. Ruşii trebuie să fie deportaţi şi folosiţi ca mină de lucru în Germania sau pur şi simplu să moară în luptă.

Deşi Hitler a vorbit de o *Entvölkerungstechnik*, de o „tehnică a depopulării", această tehnică nu fusese elaborată de la început, dar, cunoscându-se scopul $ „înlăturarea unor întregi unităţi rasiale*, a fost pusă la punct şi s-a dezvoltat „din mers", cuprinzând un complex de metode şi mijloace care se completau reciproc în asigurarea depopulării în proporţiile dorite şi ritmul fixat. Astfel, în discursul mai suscitat, Himmler indică doar două căi: nimicirea în luptă – unul câte unul – şi deportarea în *Reich*. Dar guvernatorul Frank, care se ocupa de depopularea Poloniei, a subliniat ca indispensabilă „tehnicii de depopulare* şi lichidarea în masă.

„Trebuie – a notat în jurnalul său – să profităm neîntârziat de faptul că atenţia opiniei publice mondiale este îndreptată asupra Frontului de vest, pentru a lichida în masă îmi de polonezi şi pe reprezentanţii de frunte ai intelectualităţii polon

ERHÄNGUNGEN

Preocupaţi mereu să prevină a eventuală

răscoală a deţinuţilor, SS-iştii făceau totul pentru a camufla, cât de cât, exterminările în faţa *Häftling*-ilor. Instalau camere de gazare numai în lagărele mari, în care spaţiul permitea mascarea lor. Asasinarea prin schingiuiri se făcea în *Bunker-e* izolate, deseori construite sub pământ. Lichidarea prin împuşcare era acoperită de o muzică stridentă care-ţi spărgea timpanele.

O singură metodă se practica în văzul întregului lagăr, în cadrul unui ritual lugubru $ exterminarea *durch Erhängungen*, prin spânzurare.

În lagărele din Bavaria, aparţinând de centrul *Dachau*, plecam, iarna, la locurile de muncă pe întuneric şi tot pe întuneric ne întorceam. Leşinaţi de foame, cu trupurile vlăguite de orice putere, răzbite de ger, târşindu-ne cu greu saboţii prin zăpezi, ajungeam mai mult morţi decât vii în lagăr. *În* faţa porţii, ne aruncam privirile spre barăci, ca spre unica noastră salvare. Erau săpate în pământ, numai acoperişurile lor, ca nişte morminte proaspăt acoperite de zăpadă, ieşeau afară.

Uneori însă, privirile ni se izbeau de un stâlp înalt, ridicat în mijlocul *Appellplatz-ului*, Rândurile noastre începeau să se clatine. Unii se prăbuşeau. Stâlpul ridicat în lipsa noastră însemna că înainte de a intra în baracă şi a ne primi mizera porţie de m/neare va trebui să asistăm, ore în şir, la un spectacol lugubru: lichidarea unui *Häftling*, în bătaia reflectoarelor, *durch Erhăngungen*, prin

spânzurare.

Motivele erau foarte diverse. În regulamentul pentru deţinuţii lagărului *Dachau*, elaborat de primul său comandant SS-Oberführerul Eicke, se prevedea: „Cel care în lagăr, pe şantier, în barăci, în bucătării, ateliere, W.C. – un… umblă încolo şi încoace, adună, primeşte, transmite, relatează altora, trece fraudulos în afara lagărului, pe căi secrete sau în alt mod, ştiri false sau adevărate… cu privire la atrocităţile din lagărul de concentrare sau la instalaţiile sale, le dă în scris sau verbal unor deţinuţi eliberaţi sau transferaţi, le transmite ascunse în haine sau în alte obiecte, le aruncă cu ajutorul unor pietre etc. peste zidul lagărului sau întocmeşte rapoarte cifrate; de asemenea, cel care… se caţără pe barăci, acoperişuri sau arbori, face semnale luminoase sau altele, ori caută să intre în legătură cu exteriorul sau incită pe altul la evadare sau la comiterea unui delict, îl îndeamnă la aceasta sau îl sprijină *wird gehängt*, va fi spânzurat”.

N Cel mai adesea însă, motivul invocat era mult mai simplu: lipsă de respect faţă de un *Rottenführer*[27] sau *Scharführer*. Scopul: să fie stârpit până şi gândul înfruntării unui SS-ist.

Stâlpul se ridica de fiecare dată când avea loc o tentativă de evadare. În clipa în care se dădea alarma şi un detaşament de SS-işti, însoţit de câini-lup, începea goana de urmărire, un grup de

27 Caporal ln SS.

Häftling-i, sub comanda unui *Kapo*, înălţa stâlpul. Pe el se fixau atâtea cârlige câţi deţinuţi lipseau la apel. Şi spânzurătoarea nu se demonta până nu erau prinşi toţi. Spânzurarea se făcea succesiv. Primul spânzurat era lăsat să atârne în ploaie şi vânt până se completau toate cârligele.

Häftling-ii prinşi erau readuşi în lagăr, hăituiţi de câini-lup şi loviţi, la fiecare pas, cu cravaşele de SS-işti care-i escortau. De gâtul victimelor atârnau tăblii uriaşe pe care scria cu litere de-o şchioapă i. Toate păsările se întorc la cuibul lor".

SS-iştii savurau în mod deosebit lichidarea *durch Erhängungen*, prin spânzurare. Poate tocmai pentru că se petrecea mai rar. Exterminările prin gazare şi împuşcare, care aveau loc zilnic, îi plictiseau. Unii, neavând răbdare să aştepte ordonarea unei spânzurări oficiale, treceau la acţiune pe cont propriu, pentru propria lor plăcere. Închideau câte un *Häftling* într-o încăpere şi-l forţau să se spânzure, în timp ce ei îl urmăreau prin geam ori prin crăpătura uşii.

Wilhelm Schubert, şef de bloc în lagărul de concentrare de la *Sachsenhausen*, a declarat la procesul care a avut loc în 1947, la Berlin* „... am ordonat unui deţinut *sich auf zuhängen*, să se spânzure. I-am dat o funie, un ciocan şi un cui, l-am închis într-o încăpere mică şi i-am spus că, dacă nu se va spânzura, îl voi supune unor torturi groaznice".

Procurorul: S-a spânzurat?

Schubert: În următoarea jumătate de oră *ei hat sich erhängt*, s-a spânzurat.

Mme de lagăre de concentrare ce împânzeau *Reich*-ul nazist şi ţările pe e. are le cotropise erau de diverse dimensiuni şi categorii, li se fixaseră felurite destinaţii. Toate funcţionau, însă, sub aceeaşi egidă: *ermorden*, a ucide.

Se ucidea peste tot. În lagărul cel mai mic, pierdut prin pădurile Bavariei – *Kaufering* nr. 9, la fel ca în cel mai mare – *Rirkenau*.

SS-iştii ucideau din sadism, din răzbunare, din convingere, din plăcere, din plictiseală. Ucideau meticulos, calculat, perseverent, dar şi neglijent, isteric, haotic.

Ermorden, a ucide, era verbul care subsuma profesia lor de credinţă, vocaţia, menirea lor.

În lagărele de concentrare, deţinuţii au fost ucişi cu zecile, cu sutele, cu miile. Prin *Vergasung*, prin gazare? prin *Genickschuss*, prin „împuşcare în ceafă, – prin *Injection*, prin injecţii cu fenol? prin *Erhăngungen*, prin spânzurare. Dar aceste asasinate în masă nu-i satisfăceau pe toţi SS-iştii din *Totenkapfeinheiten*, din unităţile cap-de-mort. Mulţi dintre ei se agitau, erau nerăbdători, nervoşi. Se linişteau doar când ucideau cu mâna lor sau când puteau urmări nemijlocit cum se zbate victima în chinurile morţii. De aceea inventau mereu noi modalităţi de a ucide pe care le aplicau ei înşişi ori ordonau să fie executate în faţa lor. Pentru ilustrare ne vom opri asupra unui

singur exemplu: *SS-Hauptscharführer* Sommer, şef de *Bunker* la *Buchenwald*. Potrivit relatărilor foştilor îngrijitori ai *Bunker-ului* reluate în cartea sa de Eugen Kogon, cea mai „simplă” metodă de ucidere, dintre cele alese de Sommer, era de a-i pune victimei o frânghie în jurul gâtului, spânzurând-o apoi cu mâna lui de corpul de încălzit sau de cerceveaua ferestruicii. Dar mulţi deţinuţi au fost omorâţi de Sommer fiind loviţi pur şi simplu cu un fier de profil triunghiular. Se cunoaşte şi un caz în care el a fixat pe tâmplele victimei câte o clemă de fier, înşurubând u – le apoi până ce ţeasta presată a fost zdrobită. Într-o zi, Sommer a apărut în celulă cu o cană de tinichea, a omorât cu ea doi deţinuţi, apoi a smuls o bucată de fier din corpul de încălzit, cu care i-a omorât şi pe ceilalţi. Din cel puţin 100 de evrei aduşi în *Bunker* în 1940 – 1941, niciunul nu l-a părăsit viu.

Odată, Sommer a atârnat în celulele lor şapte tineri deţinuţi polonezi, legându-i cu lanţuri de priciuri. Drept mâncare nu, li s-au dat decât castraveţi în saramură, iar de băut – apă sărată, până ce s-au prăpădit cu toţii.

Îngrijitorul Gritz mai relatează:

„Într-o dimineaţă, sub o chiuvetă din spălător se alia o ladă acoperită cu un cearşaf alb. Când l-am ridicat, am văzut cadavrulunui bărbat cu braţele şi picioarele tăiate de pe trunchi. Odată am fost pus să sortez în podul BunAer-ului îmbrăcămintea celor ucişi. Erau piese de

îmbrăcăminte de la mulţi deţinuţi”.

Anumite schingiuiri la care se deda Şommer nu erau altceva decât manifestări ale sadismului său. Se delecta sugrumând cu mâna sa deţinuţii. Îi făcea o plăcere deosebită să-i mine pe toţi deţinuţii Bunker-ului în coridorul lat cam de 1,0 m, să-i pună să facă genuflexiuni şi sărituri până ce cădeau jos epuizaţi şi apoi să calce peste ei cu tocurile cizmelor până ce le ţâşnea sângele pe nas şi urechi şi măcar câţiva dintre ei mureau. Odată a înghesuit într-o celulă cincisprezece deţinuţi şi le-a dat doar o oală de noapte de copil, nepermiţând să fie deşertată timp de zece zile. Podeaua celulei înota în fecale? şi atunci, Sommer i-a ucis pe toţi cincisprezece.

În încăperea pe care o avea la dispoziţie, Sommer ţinea un cap de mort luminat pe dinăuntru. Seara îşi aducea uneori câte o victimă din celule şi o „lichida” cu seninătate chiar acolo, în camera lui. Apoi aşeza cadavrul sub patul pe care moţăia satisfăcut. Dimineaţa, cioclii erau chemaţi la „poartă”, pentru a lua în primire cadavrul şi a-l duce la crematoriu.

În lagărele de concentrare, SS-iştii au ucis mii, zeci de mii, sute de mii, milioane de *Häftling*-i. Dar dimensiunile crescânde ale asasinatelor nu i-au satisfăcut. Blazaţi, plictisiţi de asasinarea individuală şi în masă a milioanelor de oameni nevinovaţi, ei ar fi vrut să ucidă viaţa însăşi, să n-o lase să se mai nască. Şi au început să-ucidă, fără excepţie, toate deţinutele gravide. În unele lagăre,

în care era nevoie acută de braţe de muncă, s-au admis avorturile, dar fetuşii au fost arşi în cazanele caloriferelor. În lagărele mai mici, în care nu se puteau practica avorturile, nou-născuţi erau sugrumaţi, striviţi ori înecaţi în prezenţa mamelor.

La *Ravensbrück* – cel mai mare lagăr de concentrare pentru femei – SS-iştii au găsit, în sfârşit, metoda care să le dea senzaţia că sunt în stare să oprească viaţa, s-o ucidă. Deportatelor care trebuiau să nască li se legau strâns picioarele, apoi erau aruncate în colţul barăcii şi lăsate să moară în chinuri groaznice.

EXPERIMENTE (1)

Unul din principalii acuzatori la procesul de la Nürnberg, arătând atrocităţile săvârşite în lagărele de concentrare, a spus: „Germania se transformase într-o temniţă. Vaietele victimelor ei au fost Auzite în lumea întreagă şi au făcut să se cutremure întreaga omenire civilizată”.

Da i în lunga noapte fascistă, ce părea fără de sfârşit, vaietele străpungeau zidurile groase ale Bunker-elor în care Gestapoul îşi schingiuia victimele, răbufneau din vagoanele ferecate ce goneau cu deportaţi spre lagărele de concentrare, năvăleau din camerele de gazare în clipa în care, prin orificiile duşurilor, în loc de apă, peste victime lunecau, lent, cristalele *Zyklon B*, izbucneau din dubele care intrau în curtea crematoriilor.

Erau vaietele deznădăjduite ale milioanelor de oameni nevinovaţi, deportaţi şi închişi în

lagărele de concentrare. Strigătele, – plânsetele, blestemele, suspinele şi urletele lor se amestecau, toate, într-un singur şi neîntrerupt vuiet al durerii şi disperării, al revoltei şi neputinţei. Şi totuşi, în acest unic şi neîntrerupt vuiet al durerii şi disperării, al revoltei şi neputinţei, s-au auzit, de-a lungul întregii nopţi fasciste, nişte ţipete distincte, sfâşietoare, de o intensitate gregară…

La *Dachau* ţipau, urlau cu o intensitate gregară deţinuţii scufundaţi într-o cadă de lemn plină cu apă, în care pluteau sloiuri de gheaţă, şi în care erau ţinuţi până îngheţau, mai precis, până inima lor înceta să mai bată.

La *Buchenwald* ţipau, urlau cu o intensitate gregară *Häftling*-*î* din baraca nr. 46 – legaţi cu lanţuri de scaunele lor –, în momentul în care cutiile fixate cu cauciucuri pe pulpele lor, între coapse, erau deschise de către un *Kapo* şi miile de păduchi infectaţi cu tifos exantematic le năpădeau trupurile.

La *Auschwitz* ţipau, urlau cu o intensitate gregară deţinutele cărora, după injecţia de sterilizare, li se scoteau ovarele fără anestezie, bărbaţii supuşi iradierii pentru a fi castraţi, perechile de gemeni forţaţi cu brutalitate să se împerecheze.

La *Ravensbrück* ţipaju, urlau cu o intensitate gregară deţinutele cărora li se extrăgeau fragmente de oase în scopul transplantării? erau aduse direct de la lucru, erau legate strâns de masa de operaţie şi intervenţia chirurgicală

începea fără să li se scoată măcar saboţii.

La *Dachau*, la *Buchenwald*, la *Auschwitz*, la *Ravensbrück*... medicii SS-işti făceau *Experimente an lebendigen Menschen*, experienţe pe oameni vii, iar victimele ţipau, urlau cu o intensitate gregară...

Se experimenta rezistenţa organismului uman ia joasă presiune, la frig, la otrăvuri, la gloanţe trase din diferite unghiuri, în diferite puncte ale corpului.

Se făceau experienţe cu tifos exantematic, cu hormoni sexuali, cu friguri palustre, cu febră tifoidă, cu holeră, cu tuberculoză, cu difterie. *T*-Se experimentau sterilizarea femeilor, castrarea bărbaţilor, înmulţirea gemenilor.

Se practicau transplantarea oaselor, infectarea rănilor deschise cu bacili de cangrenă gazoasă şi tétanos, provocarea de arsuri cu fosfor...

Începutul experienţelor *an lebendigen Menschen* a fost timid. Doctorul Rascher, unul din iniţiatori, adresându-se, la 15 mai 1941, *Reichsführerul* SS Himmler şi explicând „Lipsa de material uman" întrucât „aceste experienţe sunt foarte primejdioase şi nimeni nu îi se supune de bunăvoie", nu îndrăzneşte să ceară decât 2 – 3 oameni. „Aceste experienţe, în cursul cărora persoanele... ar putea, bineînţeles, să moară – preciza, în continuare, Rascher – urmează să fie efectuate cu colaborarea mea". În numai 7 zile soseşte aprobarea lui Himmler: deţinuţii vor fi

puşi la dispoziţia dvs, cu plăcere…”

Asta a fost la început. Ulterior, Himmler nu aproba decât genul de experienţe, iar deţinuţii erau puşi la dispoziţia medicilor cu zecile, cu sutele, cu miile, de comandanţii lagărelor.

Die *Experimente an lebendigen Menschen*, experienţele pe oameni vii, deveniseră atât de banale în fiecare lagăr, încât nu, numai medicii SS-işti autorizaţi, ci fiecare *Sturmann*şi *Rottenführer* care se plictisea iniţia pe cont propriu câte o experienţă, care era urmărită pe *Häftling*? de diferite vârste şi naţionalităţi. Cât rezistă un om într-un picior sau spânzurat dè-o mână până să leşine? câţi kilometri poate alerga cu un bolovan de 30 sau de 40 kg în braţe până se prăbuşeşte? t la câte lovituri de cravaşa ori de bocanc rezistă?

Râsetele SS-iştilor care desfăşurau aceste experienţe în grup, într-o mare veselie, prin observaţie directă, făcând concomitent şi pariuri, erau tulburate de ţipetele, de urletele gregare, ale celor din barăcile izolate şi încercuite cu sârmă ghimpată, a căror carne era arsă până la os de fosforul lichid, ale căror trupuri erau năpădite de păduchii infectaţi cu tifos exantematic sau cărora li se extirpau diferite organe.

Ţipetele şi urletele gregare ale victimelor făceau să încremenească întreg lagărul. Şi această încremenire speria sau, în orice caz, deranja pe medicii SS-işti? ea se putea transforma într-un „gest colectiv necontrolat”. Nu întâmplător,

doctorul Rascher îl scrie „mult stimatului său *Reichsführer** şi-i cere să-i permită continuarea experienţelor de la *Dachau*, de congelare a oamenilor vii, la *Auschwitz*. Medicul SS-ist argumentează cu nostalgie că „dintre toate centrele de experienţe asemănătoare, *Auschwitz*-ul este mai convenabil decât *Dachau*-ul în toate privinţele”. În primul rând, pentru că acolo, adică la *Auschwitz*, este mai frig, iar datorită dimensiunilor sale, ţipetele muribunzilor pot fi mult atenuate, dacă nu chiar absorbite de spaţiile incomparabil mai mari, căci, recunoaşte Rascher, „… persoanele pe care se fac experienţele *brüllen*, urlă când îngheaţă”.

EXPERIMENTE (2)

Medici şi profesori universitari ai celui de-al III-lea *Reich* efectuau *Experimente an lebendigen Menschen*, experienţe pe oameni vii fără să le tremure nici mina, nici conştiinţa. Ei s-au complăcut în a considera că deţinuţii din KZ-uri nu sunt oameni, ci suboameni, un fel de animale, nişte fiinţe lipsite de orice valoare.

Doctorul Kurt Heissmeyer a declarat la proces: «Era limpede pentru mine ca utilizarea pe oameni a culturii de bacili pe care o aveam ia dispoziţie nu ar fi putut fi justificată din cauza unor consecinţe probabile. Am fost de părere că, în lagărul, de concentrare, pot justifica o asemenea activitate, deoarece, potrivit atitudinii mele de atunci, naţional-socialistă, şi eu vedeam în deţinuţii lagărului de concentrare oameni de

categoria a doua. Ştiam că deţinuţii şi copiii din lagărul de concentrare erau la cheremul SS-ului, din care cauză nu trebuia să-i întreb înainte dacă sunt sau nu dispuşi să-mi servească pentru aceste teste medicale. În cazul unui rezultat negativ al experienţelor, nu aş fi avut de suportat vreo consecinţă penală. În afară de aceasta, experienţele au fost făcute într-un lagăr de concentrare, deoarece asemenea experimente, pentru care au fost folosiţi oameni oarecum în locul animalelor, nu erau destinate publicităţii”.

În cursul unui alt interogatoriu, Heissmeyer a mai adăugat: „Ca medic ştiam, firește, că, de fapt, nu aveam voie să fac asta şi cu greu mi-ar fi cost posibil s-o fac în altă parte, în afara unui lagăr de concentrare. Aşa cum procedam, se crea, implicit, o primejdie pentru viaţa acestor persoane. Mi-am efectuat testele într-un lagăr de concentrare, pentru a evita să devină cunoscute asemenea urmări eventuale. Pe atunci, punctul meu de vedere era că deţinuţii din lagărul de concentrare nu aveau valoare ca oameni”.

Călăuziţi de astfel de concepţii, medici şi profesori universitari naziști chinuiau şi asasinau deţinuţii cu sânge rece, cu brutalitate, cu o cruzime incredibilă.

Doctorului Heissmayer, „preocupat”, de combaterea tuberculozei, i s-a trimis de la *Birkenau*, la 27 noiembrie 1944, un lot de 20 de copii între 5 şi 12 ani. Copiii au sosit în KZ *Neuengamme* complet sănătoşi. Erau copii

frumoşi, normali, deştepţi, aveau să declare martorii la proces. Au început imediat experienţele. Copiilor li s-au făcut mici incizii sub braţ şi pe piept „prin care le-au fost introduşi bacili de tuberculoză. Înainte de sfârşitul războiului, pentru a înlătura urmele experienţelor, toţi cei 20 de copii au fost spânzuraţi.

Profesorul *SS*-ist Karl Gebhardt[28] a condus experienţe vizând vindecarea arsurilor prin gaze, arsuri ce apar după rănirea cu arme de foc. Pentru a se crea „condiţii existente pe front", asupra *Häftling*-ilor selecţionaţi drept cobai se trăgea cu arme de foc din cele mai diverse unghiuri, în cele mai diferite părţi ale corpului. Echipa profesorului Gebhardt se ocupa şi de vindecarea fracturilor care erau provocate artificial. Deţinute absolut sănătoase erau introduse în cabinet şi aşezate pe masa de operaţie. Cu un ciocan li se spărgeau gambele ori li se rupeau braţele. Erau preferate fete foarte tinere, liceene ori studente.

Multor deţinuţi li se scoteau diferite oase pentru a fi transplantate unor răniţi pe front. După scoaterea oaselor necesare, *Häftling*-ii erau ucişi.

Lagărele de concentrare ofereau medicilor blestemaţi ai SS-ului condiţii unice, imposibil de realizat nicăieri în împrejurări normale. Astfel, studiul anatomopatologic al unei perechi de gemeni, comparaţia organelor lor normale sau

28 A fost condamnat la moarte la 20 august 1947 în „Procesul medicilor*, desfăşurat la Tribunalul militar american din Nürnberg, şi executat.

anormale şi a celor cu aspect patologic se cer făcute simultan, adică ambii gemeni trebuie să moară în acelaşi moment. Practic, în lume, aşa ceva s-a putut întâmpla numai la *Birkenau*, unde *SS-Hauptsturmführer* dr. Josef Mengele personal curma viaţa, în aceeaşi clipă, perechilor de gemeni supuse criminalelor sale experienţe. Fostul său medic legist la crematoriile de la *Birkenau*, dr. Nyiszli Miklös, subliniază în cartea sa’s „Aici (la *Birkenau* – n.a.) se petrece un caz unic în istoria mondială a medicinii: doi fraţi gemeni mor în aceeaşi clipă, şi cadavrele lor pot fi autopsiate fără întârziere. În condiţile unei vieţi normale, ar fi din domeniul miracolului ca doi gemeni să moară în acelaşi loc şi în acelaşi timp! Aceasta pentru că adeseori împrejurările îi separă, obligându-i să trăiască la depărtări mari unul de altul. Şi apoi ei nu mor niciodată deodată. Se poate întâmpla ca unul să moară la vârsta de zece ani, iar celălalt la cincizeci de ani. Aşadar, în mod normal nu exista posibilitatea autopsiei paralele – şi comparative. În lagărul de la *Auschwitz* însă există sute şi sute de gemeni, iar exterminarea lor oferă sute şi sute de posibilităţi de cercetare.

Iată pentru ce doctorul Mengele îi separă pe gemeni şi pe pitici încă de la sosire”.

Într-adevăr, gemenii depistaţi de Mengele, chiar. Dacă erau mai mici de 14 ani, erau scoşi din coloanele îndreptate spre camerele de gazare şi crematorii. Moartea For era amânată. Ei urmau să fie ucişi şi arşi abia după ce aveau să fie supuşi

degradantelor, torturantelor, absurdelor „experienţe pe viu” ale doctorului Mengele.

Tot doctorul Nyiszli Miklös – supravieţuitorul care a avut cel mai larg acces dintre toţi *Häftling-ii Birkena*ului în locurile „interzise” – a arătat în depoziţia sa făcută în faţa Tribunalului de la Nürnberg: „În baraca nr. 12 a lagăruluispital *F* zăceau, în boxe separate, cele mai nenorocite victime ale laboratorului experimental. Tineri plini de viaţă, în vârstă de douăzeci-douăzeci şi trei de ani, originari din Polonia şi din Franţa, formau grupul castraţilor. Toţi se zvârcoleau

În chinuri cumplite. Urlau, plângeau de durere. Fuseseră sterilizaţi prin raze X. După câteva zile de la iradiere, pe locul unde s-au aplicat razele apăreau nişte arsuri îngrozitoare. Plăgile se întindeau, devenind adevărate cratere. Rănile nu răspundeau la nici unv medicament, nu reacţionau la niciun calmant”.

Da, mărturiile şi recunoaşterile din cadrul proceselor intentate după eliberare sunt deosebit de revelatoare pentru atestarea *die Experimente an lebendigen Menschen*, a experienţelor pe oameni vii.

Procurorul: Baumkötter[29], vă este cunoscut în ce constau experienţele cu flegmoane?

Baumkötter: …Se făceau incizii pe coapsele deţinuţilor destinaţi pentru aceasta, iar inciziile se umpleau cu cârpe vechi şi paie murdare. Aceasta

29 Hein« Baumkötter a lost medic-şef al KZ Sachsenhausen,

provoca septicemia urmărită, în urma căreia au murit mulţi oameni.

Procurorul: S-au făcut experienţe cu cianură de potasiu?

Baumkötter: Da! Aceasta s-a întâmplat la sfârşitul anului 1944 sau la începutul anului 1945, când în lagăr a venit inspectorul sanitar al lagărelor de concentrare, Standartenführerul SS Nolling. Încă înainte de aceasta, un deţinut fusese ales pentru o experienţă specială. A trebuit să-l conduc pe inspectorul sanitar la crematoriu. Pe drum, Nolling a scos din tabacheră o mică, fiolă de 1 cm^3? fiola a fost introdusă în gura deţinutului respectiv şi acesta a trebuit s-o sfărâjne între dinţi.

Procurorul; După cât timp a intervenit moartea?

Baumkotter: Am constatat că moartea intervenise după numai 15 secunde. x

În privinţa experienţelor cu hormoni sexuali, la Nürnberg a avut loc urifiătorul dialog *

M. *Dubost*: Care au fost consecinţele acestor experienţe?

Balachowsky: Aceste experienţe au fost întotdeauna mortale.

M. *Dubost*: întotdeauna mortale? Fiecare experienţă trebuie, deci, asimilată cu un asasinat…

…*Balachowsky*: În blocul 50 am văzut fotografii ale unor arsuri fosforice făcute în blocul 46. Nu trebuie să fiispecialist ca să-ţi dai seama ce

aveau de suferit aceşti oameni, a căror came a fost arsă până la os. După 3 luni, când experienţele au luat sfârşit, toţi supravieţuitorii au fost lichidaţi

Sfârşitul fiecărui *Appell* – la *Birkenau-Auschwitz* – era aşteptat ca o minune. Abia după terminarea lui puteai considera că ai mai supravieţuit o zi.

Pregătirea apelului dura ore întregi. Ore întregi eram izbiţi cu bâta încovoiată a şefului de baracă şi a ajutoarelor sale, ori cu vina de bou până se forma din e mie de inşi, fără nume şi fără să poarte măcar un număr, din e mie de inşi isoviti, care abia se ţineau pe picioare, un front perfect aliniat din rânduri de câte cinci.

După teribila clipă în care SS-istul trecea prin tata rândului tău, şi când o simplă tresărire era suficientă ca să nu mai fi printre cei vii, în tine totul era încremenit, mort. Ţi se oprea şi respiraţia. Rămânea viu numai auzul. Trupul, creierul, inima, viaţa din tine – ca să renască, ca să se pună *îa*l mişcare – aveau nevoie de un cuvânt, de cuvântul *stimmt*, rostit de SS-ist, şi care însemna că numărul celor în picioare adunat cu cel al cadavrelor din flancul drept corespunde e» totalul înscris în carnetul lui în seara anterioară.

După ce rostea cu glas tare *stimmt*, SS-istul părăsea platou] cu paşi egali, ritmici. Asta prevestea că, peste câteva minute, când pe toate platourile din lagărele *Birkenau*-uiuă se va striga *stimmt* /, corespunde! vom spune că am mai

supravieţuit o zi…

Dar dacă într-un singur lagăr, în A sau în B, ori în C, w pe un singur platou din faţa unei barăci, SS-istul răcnea *fe*hit *einer* /, lipseşte unul! atunci, cei peste 100.000 de *Häftling*-i din *Birkenau* trebuia să continuăm să stăm în poziţie de drepţi o oră, două, trei… toată noaptea, în ploaie, pe furtună, după cum ne era norocul. Cei sleiţi de puteri leşinau, se prăbuşeau, dar nimeni nu părăsea frontul până când, din lagăr, din baracă în baracă, nu se auzea cuvântul *stimmt*, corespunde.

Şi totuşi, când auzeam răcnetul speriat al SS-istului *fehit einer I* lipseşte unul! nu intram în panică, nu disperam. Dimpotrivă, o zvâcnire interioară ne însenina feţele pământii. Ne priveam unii pe alţii fără să rostim niciun cu vânt. În ochii noştri licărea speranţa i poate unul a scăpat.

Unul singur din 100.000 ar fi fost, fireşte, foarte puţin. Suficient totuşi pentru a me convinge că din acel blestemat lagăr se poate ieşi şi pe altă cale decât *durch den Kamin*, pe coş.

Speranţa se topea repede. Pe platou apăreau, urmaţi de SS-ist, *Lagerälteste* şi câţiva *Kapo* trăgând după ei un cadavru ori un *Häftling* găsit leşinat la W.G.-ul comun sau prăbuşit în cine ştie care colţ uitat al lagărului. *Häftl*ingul, bătut la sânge, era aruncat în flancul drept al frontului, peste celelalte cadavre şi, din baracă în baracă, din lagăr în lagăr, se auzea din nou cuvântul salvator *stimmt 1*, corespunde!

Şi totuşi, zi de zi, răbdând ore întregi loviturile – cu bâta încovoiată sau cu vâna de bou – ale şefului de baracă şi ale ajutoarelor sale, încremenind în poziţie de drepţi, când SS-istul trecea prin faţa rândurilor, aşteptând cu respiraţia oprită salvatorul *stimmt*, undeva, ascunsă în adâncul sufletului nostru, se înfiripa o rază plăpândă de speranţă că poate totuşi, azi, cel care va provoca iarăşi răcnetul SS-istului *fehit einer f*, lipseşte ţinui î, va fi mai norocos.

FEIERABEND

Toate cuvintele, toate expresiile pe care le-am auzit şi le-am învăţat în lagărele de concentrare naziste erau legate de moarte, alcătuind un cutremurător limbaj al morţii.

Cele mai multe semnificau nemijlocit moartea în apocalipticele dimensiuni pe care ea le avea la *Birkenau*-Auschwitz; *Krematorium*, crematoriu, *Vergasung*, gazare, *Kozentrationslager*, lagăr de concentrare ţ *Selektion*, selecţionare? *Experimente an lebendigen Menschen*, experienţe pe oameni vii» *Genickschuss*, împuşcare în ceafă *Erhăngung*, spânzurare *t Unerwünschte Wiederkehr*, întoarcerea nedorită.

Multe din ele se refereau la grăbirea morţii: *Hunger*, foame ţ *Dursţ*, sete *i Strafen*, pedeapsă *Nachtschicht*, tură de noapte *Unsicherheit*, nesiguranţă? *Angst*, frică.

Altele indicau instrumente ale morţii i *Peitsche*, cravaşa? *Giftgas*, gaz otrăvitor i *Bunker*, *Injection*.

Un singur cuvânt a făcut excepţie. Un singur cuvânt însemna *aminarea* morţii i *Feierabend* / încetarea!

Când după 10... 12... 14 ore de muncă infernală auzeam strigându-se din gură în gură z *Feierabend* /, încetarea î, eram siguri că am supravieţuit o zi.

La comanda salvatoare *Feierabend*! încetarea! rostită de *Kapo*, târnăcopul ridicat deasupra capului nu mai era izbit cu toată forţa, în pământul tare ca piatra, ci lăsat să cadă moale, neputincios. Chiar dacă lopata cu cărbune ori pietriş era ridicată până la buza vagonetului, ea nu era răsturnată înăuntru, ci lăsată să cadă înapoi peste grămada ce aştepta să fie încărcată. Trunchiul de copac cărat de câte 30 – 40 *Häftling-i* era lăsat să se rostogolească imediat de pe umerii noştri. Şina de cale ferată era trântită la pământ Din clipa în care se auzea comanda *Feierabend* nu se mai făcea nici măcar un singur pas, cu niciun fel de povară, nici cu bolovani, nici cu saci de ciment, nici cu drugi de fier, nici cu rotocoale de sârmă ghimpată.

Cei ajunşi la capătul puterilor, hotărâţi să se arunce în gol de pe schele, dacă în ultima clipă, înainte de începerea

Înăbuşirii, apucau să audă salvatorul cuvânt *Feierabend f*, neetarea î, încercau să se prindă de o grindă, de o sârmă, de orice, să-şi recapete echilibrul, să-şi amâne moartea. Iarna, când frigul ne pătrundea oasele, îngheţându-ne până şi

sufletul, cei ajunşi la ultima limită a suferinţei umane, hotărâţi să se prăvălească în braţele morţii albe, dacă în clipa în care se lăsau moale în zăpadă apucau să audă *Feierabend*! încetarea! îşi adunau ultimele puteri, se smulgeau din îmbrăţişarea albă a morţii şi se îndreptau din nou, amânându-şi sfârşitul cu încă o zi.

Toate cuvintele pe care le-am auzit şi le-am învăţat în lagărele de concentrare naziste erau legate nemijlocit de moarte, semnificau moartea însăşb… sau se refereau la grăbirea ei… indicau instrumente ale „morţii. Unul singur a făcut excepţie. Un singur cuvânt însemna *aminarea* morţii i *Feierabend*! încetarea! Când îl auzeam răsunând pe malurile mlaştinilor Poloniei sau în pădurile Bavariei, în carierele de piatră ale Austriei sau în lagărele Saxoniei, la *Auschwitz* on *Dachau*, la *Mauthausen* ori *Sachsenhausen*, la *Stuthof* ori *Bergen-Belsen*, eram siguri că am mai supravieţuit o zi.

Naziştii au anunţat îţi gura mare, fără să le tremure vocea, că intenţionează să extermine pe toţi evreii din Europa şi cea mai mare parte a popoarelor slave. Totuşi, când au trecut la acţiune, s-au gândit că n-ar fi bine să aparăj în faţa lumii ca ucigaşi de profesie. În consecinţă, *maimarii* de la Berlin au hotărât ca locul şi desfăşurarea crimelor – mai ales aleicelor de amploare – să fie învăluite în *Geheim*, în secret.

SS-Standartentiihrer-ul Rudolf Höss, comandantul lagărului *Auschwitz-Birkenau*, a

declarat la proces că în 1941, când Himmler l-a chemat la Berlin pentru a-l însărcina cu organizarea *Auschwitz*-ului în vederea rezolvării definitive a problemei evreieşti, i-a spus * „Asupra acestui ordin trebuie să păstraţi un secret absolut, chiar faţă de superiorii d cu în neavoastră”.

După ce faimoasele *Einsatzgruppen*, detaşamente de intervenţie, în fapt „detaşamente ale morţii”, au fost temeinic instruite asupra „misiunii lor de exterminare” în Răsărit, cu câteva zile înainte de a se trece la acţiune, prin ordinul operativ al şefului poliţiei secrete şi S.D. nr. 8 din 17. IV – 1941 s-a precizat: „Execuţiile nu trebuie efectuate în lagăr sau în imediata lui vecinătate. Dacă lagărele din Guvernământul General se află în imediata apropiere a frontierei, este necesar ca pentru prelucrarea specială (citeşte: exterminare – n.a.) prizonierii să fie duşi, pe cât posibil, în fostele regiuni sovietice…

Activitatea unităţilor *Sonderkommando*, cu aprobarea comandanţilor spatelui armatei… trebuie să se desfăşoare în aşa fel, încât filtrarea să se facă pe cât posibil în mod discret, iar lichidarea să aibă loc fără întârziere şi la o asemenea distanţă de lagărele de deţinuţi şi de centrele populate, încât aceste lucruri să rămână *Geheim*, necunoscute, celorlalţi prizonieri de război şi populaţiei”.

Pe măsură ce amploarea crimelor creştea, *maimarii* de la Berlin se preocupau tot mai mult de păstrarea secretului. După numai câteva luni ei

revin cu noi precizări. În anexa nr. 1 la ordinul operativ nr. 14 din 29.X.1941 se arată i „Execuţiile trebuie să se facă în mod *geheim*, în locuri potrivite şi în orice caz nu în lagăr sau în imediata lui apropiere. Trebuie să se vegheze ca toate cadavrele să fie îngropate imediat şi în conformitate cu dispoziţiile în vigoare”:

Cu acest ordin, problema execuţiilor şi a păstrării secretului lor se consideră rezolvată. Nu şi cea a cadavrelor. Iniţial se crezuse că, îngropând imediat cadavrele, se va îngropa odată cu ele şi orice mărturie palpabilă privind săvârşirea crimei. Îngroparea cadavrelor dădea multă bătaie de cap SS-iştilor, deoarece încetinea ritmul crimelor, nefiind vorba de câteva morminte, ci de îngroparea a mii, zeci de mii, sute de mii de cadavre. SS-iştii nu s-au lăsat descurajaţi. Au dezvoltat o adevărată tehnică a reducerii timpului necesar îngropării cadavrelor. Condamnaţii erau duşi la Io cui execuţiei în loturi de câteva sute şi puşi să-şi sape ei înşişi şanţul în care urmau să fie îngropaţi.

Când SS-iştii apreciau că şanţul era suficient de adânc şi de lat, oamenii, dezbrăcaţi în pielea goală, erau înşiruiţi pe buza lui şi mitraliaţi. Puţinele cadavre care nu cădeau de la sine în şanţ erau rostogolite cu lovituri de bocanc. Când şanţul se umplea pe jumătate, noile loturi, dezbrăcate în pielea goală, erau obligate să intre direct în şanţ, peste trupurile care se mai zvârcoleau. Apoi mitralierele intrau din nou în acţiune. După

acoperirea superficială cu un strat de var şi cu pământ a unui şanţ se trecea la săparea altuia. Apoi, după 2 – 3 sau 4 – 5 asemenea şanţuri, *Einsatzgruppe* îşi muia locul execuţiei într-o altă pădure.

Abia se puse la punct îngroparea rapidă a cadavrelor în şanţuri lungi de-a curmezişul pădurilor, când la unii se născu îndoiala dacă totuşi acestea vor putea rămâne pentru totdeauna *geheim*, secrete…

La o şedinţă care a avut loc la Lublin, la sediul SS *Gruppenführer* Globocnik Odilo, şeful SS-ului şi poliţiei din oraş, la care a participat însuşi Hitler, problema a fost ridicată deschis.

Însoţitorul Fithrer-ului, consilierul ministerial dr. Herbert Linden, de la Ministerul de Interne, a pus întrebarea: „Domnule Globocnik, oare consideraţi că este într-adevăr bine să îngropăm toate cadavrele? Generaţia care vine după noi s-ar putea să nu înţeleagă aceste lucruri”.

La care Globocnik a răspuns’s» Domnii mei, dacă după noi va veni vreodată o generaţie atât de lipsită de vlagă şi de principii ferme, încât să nu fie în stare să înţeleagă misiunea noastră, atunci întreg naţional-socialismul nostru se va dovedi a fi fost neviabil. Eu, dimpotrivă, aş fi de părere să expunem plăci de bronz, pe care să se consemneze că noi am avut curajul să înfăptuim această operă măreaţă şi necesară”.

Şi atunci, Führerul a concluzionat i. Bine Globocnik, asta este de altfel şi opinia mea!”

Cu toate acestea, pe măsură ce războiul fulger începea să-şi încetinească ritmul, s-a impus părerea că trebuie să dispară orice urmă a crimelor, inclusiv cadavrele.

Rudolf Höss a primit prin *SS-Standarteniührei-ul* Paul ßlombel ordin de la Himmler» să se elibereze toate gropile comune, iar pe viitor cadavrele să fie arse. Trebuia să înlăturăm în aşa fel cenuşa, încât mai târziu să nu se poată niciodată deduce cât de mare a fost numărul celor incineraţi", „Conform ordinului lui Himmler – a arătat Höss – după fiecare acţiune mai mare de la *Auschwitz*, trebuia să ardem toate documentele din care ar fi putut reieşi date despre numărul celor exterminaţi".

S-a interzis, aşadar, îngroparea cadavrelor şi s-a dispus arderea lor, inclusiv a documentelor. Metoda promitea un caracter mai *geheim*, mai secret al crimelor, deşi departe de dorinţe. În privinţa aceasta Rudolf Höss a mărturisit: „Execuţiile trebuiau să fie, de fapt, strict secrete, ne trăda însă mirosul greu, pestilenţial, îngreţoşător, provenind de la neîntrerupta ardere a cadavrelor, care inunda întreaga zonă" * Totuşi s-a ajuns la concluzia că trebuie arse, fără excepţie, nu numai noile cadavre, ci şi cele vechi. S-a ordonat o amplă acţiune de înlăturare a vechilor urme. Ca urmare s-au străbătut din nou pădurile Poloniei şi s-au identificat şanţurile. Cadavrele au fost dezgropate şi arse, stropindu-le cu benzină şi uleiuri Diesel, pe uriaşe ruguri

improvizate din şine de tren. S-a constituit un detaşament special în acest scop care purta denumirea conspirativă „*Kommando* Î005 u. Şef al întregii acţiuni a fost numit *SS-Standartenführer-ul* Blombel. Munca în sine era îndeplinită de echipe formate din evrei, care erau împuşcaţi după terminarea lucrărilor într-un sector.

Într-un ordin special datat «Rovno. 3 august 1943, IVAI nr. 35/43 e „şi adresat comandantului jandarmeriei regionale din Kamen-Kaşirski, se cerea» să se comunice de îndată Locui şi numărul mormintelor (comune) ale persoanelor executate în regiunea respectivă”.

Printre documentele descoperite în clădirea Gestapoului din regiunea Rovno s-a găsit şi un raport cu privire, la executarea ordinului de mai sus în raport se enumeran circa 200 de locuri unde au fost înregistrate asemenea gropi comune»

La sfârşit se spune $. În această listă au fost trecute toate gropile, inclusiv gropile echipelor care au lucrat aici mai înainte”.

Ascunderea crimelor i-a preocupat pe *maimarii* de la Berlin tot mai mult pe măsură ce se apropia prăbuşirea. Către sfârşitul războiului Himmler a ordonat în scris, la un moment dat, ca niciun *Häftling* să nu cadă viu în mâna Aliaţilor. La *Birkenau*, încă înainte de evacuarea spre Apus a tuturor *Häftling-ilor*, toate cele patru crematorii cu camerele lor de gazare cu tot au fost aruncate în aer.

Crimele însă au fost atât de numeroase, încât,

cu toate zbaterile, naziştii n-au reuşit să le şteargă urmele de peste tot. Nici crematoriile n-au apucat să le distrugă în totalitate. Mai mult, la Moidanele, SS-iştii au fost nevoiţi să părăsească în asemenea grabă lagărul încât au uitat să oprească funcţionarea crematoriilor. Când au intrat ostaşi sovietici, focul ardea din plin în toate cuptoarele. Primul act al eliberatorr lor a fost stingerea focului din crematorii. Oasele cadavrelor – cranii, tibii, humerusuri – care nu se transformaseră încă în cenuşă continuă să se odihnească într-o impresionantă vitrină din incinta crematoriului devenit piesă de muzeu.). A

Da, SS-iştii au ucis şi au ars milioane de cadavre perfect, dar, cu toate zbaterile lor, caracterul *geheim*, caracterul secret al asasinatelor nu l-au putut asigura.

GENICKSCHUSS

Elaborarea metodelor de exterminare a deţinuţilor din lagărele de concentrare s-a făcut după îndelungi investigaţii şi experimentări efectuate cu sânge rece, Cu meticulozitate nazistă. Perfecţiunea a fost atinsă la *Birkenau*. Acolo, camerele de gazare, când funcţionau cu întreaga lor capacitate, puteau asigură asfixierea a 9.300 de oameni în 24 de ore. Metoda, validată şi apreciată de Himmler personal, nu se putea aplica în miile de lagăre răspândite de-a lungul şi de-a latul *Reich*-ului. Ca urmare, s-a pus la punct un şir întreg de alte procedee pentru asasinarea deţinuţilor. Printre acestea, cel mai răspândit

procedeu, aplicat în toate lagărele mai mari şi mai mici, l-a constituit lichidarea prin *Genickschuss*, prin împuşcare în ceafă.

Cel mai autorizat expert al acestui procedeu, fii/irer-ul Anton Kaidl, fostul comandant al lagărului de concentrare *Sachsenhausen*, I-a descris astfel în faţa tribunalului: „Împuşcarea în masă a prizonierilor de război a fost efectuată într-o încăpere specială, camuflată ca un cabinet medical, în care se afla un dispozitiv pentru măsurarea înălţimii şi un panou pentru examinarea văzului, iar SS-iştii, camuflaţi ca medici, purtau halate albe. În timpul măsurării ifctive a înălţimii, deţinutul era lichidat printr-un foc de – armă în ceafă, tras printr-o. deschizătură făcută în leatul de măsurare".

Apreciindu-se cum se aplicăul, împuşca rea în ceafă la *Sächsenhausen*, s-a hotărât ca „experienţa* acumulată acolo să fie răspândită şi în celelalte lagăre.

*Standarten*führerul Ziereis, fostul comandant al lagărului de concentrare *Mauthausen*, a consemnat în depoziţia sa: „În 1941. toţi comandanţii au fost chemaţi la *hnusen* pentru a vedea cum pot fi lichidaţi cât mai rapid lucrătorii, politici şi comisarii ruşi. În fundul unei barăci izolate erau adunaţi comisarii şi lucrătorii politici şi în urletele unui aparat de radio erau duşi câte unul printr-un coridor întunecos în camera de execuţie. În scândura unui perete al acestei camere se afla o tăietură verticală, în dosul căreia

ei a instalat un dispozitiv mobil pentru ochire. Execuţia se făcea printr-un glonţ tras în ceafă cu arma a cărei ţeavă era introdusă în acest dispozitiv”.

Vizitatorii muzeului de la *Buchenwald*, cercetând incinta fostului lagăr, pot intra într-o sală văruită în alb. Fostul „cabinet medical”. Pe unul din pereţi se află şi azi montată instalaţia pentru măsurarea înălţimii deţinuţilor. Dezbrăcat, lăsat în pielea goală, deţinutul era aşezat cu spatele lipit de instalaţie. Doctorul SS-ist, în halat alb, zâmbind binevoitor, ridica cu grijă, până la înălţimea capului deţinutului, un cursor care aluneca printr-un lăcaş practicat în perete. În clipa când medicul oprea cursorul, din camera vecină, prin lăcaşul practicat, victima era împuşcată în ceafă.

Aşadar, la *Buchenwald* şi *Sachsenhausen*, procedeul *Genickschuss*, împuşcarea în ceafă, se desfăşura aproape identic. Schimbul de experienţă de la *Sachsenhausen* nu se făcuse degeaba. Totuşi, din relatările fostului deţinut politic, dr. Karl Kürich, reiese că la *Dachau* metoda se aplică altfel. „În mijlocul unei încăperi era o adâncitură, acoperită cu un grătar. Cel care urma să fie împuşcat trebuia să se dezbrace, să intre în adâncitură, să se aplece şi apoi era împuşcat în ceafă. Când se făceau exerciţii în masă, în această încăpere trebuiau să intre 12 oameni, să se aşeze în genunchi, bineînţeles după ce înainte se dezbrăcau… apoi primeau câte un glonte în cap”.

Procedeul *Genickschifss*, împuşcarea în ceafă, se practica şi la *Auschwitz*. Într-unul din procesele-verbale ale şedinţelor Tribunalului militar internaţional de la Nürnberg s-a consemnat că cei ce executau lichidarea... „trăgeau victimelor un foc de arm! a în ceafă dintr-o carabină scurtă, care făcea un zgomot surd. x După execuţii, veneau «cărăuşii de cadavre» şi duceau cadavrele într-un grajd din apropiere, unde le aruncau pe un strat de paie. Băltoacele de sânge de pe locul de execuţie erau înlăturate şi locul era pregătit pentru executarea altor victime”.

Medicul legist al lui Mengele, dr. Nyiszli Miklös a descris pe larg o astfel de execuţie.

„Un ţipăt sfâşietor mă cutremură. Numaidecât aud o pocnitură, apoi prăbuşirea unui corp greu. Ciulesc urechile şi aştept cu încordare continuarea. Nu trece un minut şi iarăşi răsună un ţipăt îngrozitor, iarăşi o pocnitură, apoi iar se prăbuşeşte un corp. Număr şaptezeci de ţipete mortale, şaptezeci de pocnete şi tot atâtea căderi. Aud paşi grei îndepărtându-se, apoi se aşterne tăcerea.

Scena unde s-a petrecut groaznica tragedie este încăperea cu intrare separată de lângă sala de autopsie. O încăpere semiobscură, goală, cu pardoseala de beton. Unu a ei fereastră, cu zăbrele de fier, dă spre curtea din spatele crematoriului. În încăperea aceea depozitez uneori cadavrele, până le vine rândul la autopsie,

apoi ele sunt depuse tot acolo, până sunt duse la incinerare.

Mă duc într-acolo. În faţa uşii văd un morman de veşminte femeieşti, papuci de lemn rupţi, ochelari, bucăţi de pâine uscată... Obiecte caracteristice femeilor din KZ.

Intru în cameră. După cele ce mi-au auzit urechile, nu mă îndoiam că mă aşteaptă un spectacol neobişnuit, dar tabloul pe care-l văd în semiobscuritate depăşeşte orice oroare imaginabilă.

«În faţa mea zac cadavrele însângerate a şaptezeci de femei tinere. Trupuri goale zac pe jos, unul peste altul, inundate de sânge. Mă apropii. Îngrozit, constat că nu stat toate moarte. Câteva dintre ele mai sunt în viaţă? îşi mişcă încet braţele, picioarele, încearcă să-şi ridice capul însângerat, cu ochii larg deschişi.

Ridic unul dintre capete ce pare a mai avea viaţă, apoi altul, încă unul, şi-mi dau seama că aici, în afară de moartea prin asfixiere cu ciclon gazos şi injecţii cu cloroform, există şi un al treilea sistem de exterminare 2 *Genickschuss*, un glonţ tras în ceafă”.

GESCHENK

Oricât de sângeroşi erau SS-iştii, ei între ei se mai şi înduioşau. Nu uitau că au familii că sunt soţi şi taţi. Cei tineri, că au părinţi şi logodnice. Trimiteau acasă scrisori pline de respect şi dragoste, însoţite de pachete voluminoase cu alimente şi îmbrăcăminte jefuite din întreaga

Europă. Inelele smulse de pe degetele celor deportaţi, cerceii şi brăţările, la fel ca şi dinţii de aur extraşi de la cadavre, înainte de a fi introduse în crematorii, şi transformaţi în bijuterii, deveneau duioase Geschenke, cadouri ale SS-iştilor pentru cei de-acasă.

Standartenführerul Franz Ziereis, comandantul lagărului Mauthausen, şi-a copleşit familia cu astfel de cadouri. Când fiul său a împlinit 18 ani, s-a gândit că ar fi cazul să-i facă un Geschenk, un cadou inedit, pe măgura rangului şi puterii sale. Un Geschenk, un cadou, demn de un colonel *SS*, comandant al unui lagăr de concentrare de primă mărime, al cărui fiu, viitor SS-ist, împlineşte frumoasa vârstă de 18 ani.

I-a cumpărat un pistol şi l-a invitat pe tânărul de 18 ani în lagărul al cărui şef şi dumnezeu era, ca să i-l înmâneze într-un cadru adecvat, simbolic.

În ultimul moment a devenit melancolic. S-a înduioşat 1 un simplu şi banal pistol să marcheze majoratul fiului, care trebuie să ajungă chiar mai departe decât tatăl? I Atunci, i-a venit o idee. O idee demnă de un colonel *SS*, de un comandant de lagăr de primă mărime. O idee aptă să întipărească pentru totdeauna evenimentul în memoria scumpului său fiu de 18 ani, să-i amplifice bucuria majoratului. A scos din barăci şi i-a înşirat în linie, pe platou, 40 de deţinuţi. S-a oprit cu iubitul său fiu în faţa *Häftling*-ilor la câteva zeci de metri. I-a oferit pistolul şi i-a sjms *i* „împuşcă-i f E timpul să înveţi să tragi în ţinte vii!”

Ein Geschenk. Un cadou.

GESTAPO

În toată Europa – învăluită în *Nacht und Nebel*, „noapte şi negură” – oamenii tresăreau la auzul cuvântului sinistru *Gestapo*. Milioanele de oameni simpli ai Olandei şi Belgiei, Franţei şi Poloniei, Norvegiei şi Greciei nu cunoşteau semnificaţia acestei noţiuni. Nu ştiau că *GESTAPO* este alcătuit din primele silabe ale cuvintelor *Geheime-Staats-Polizei*, poliţia secretă de stat. Ei n-au învăţat semnificaţia acestui cuvânt din dicţionare, ci i-au desluşit rostul din crimele pe care le-a săvârşit Gestapoul şi care se transmiteau pe şoptite, din gură în gură, de-a lungul şi de-a latul Europei. Pentru ei, care nu cunoşteau limba germană şi nu i-au interesat niciodată organismele statale ale „celui de-al treilea *Reich*, *Gestapo* însemna tortură, deportare, moarte.

Despre istoria sinistră a sinistrului *Gestapo* s-au scris zeci de volume... Documentele despre crimele pe care le-au săvârşit alcătuiesc sute, mii de volume. Dar oricât va citi cineva despre această macabră instituţie, îi va fi greu să dea crezare cuvintelor, frazelor, mărturiilor dacă n-a văzut, cu ochii lui, năvălind într-un apartament un grup de Gestapovişti, n-a auzit cum spărgeau uşa cu automatele, cum răcneau şi cum tropoteau cu cizmele lor grele şi cum izbeau cu cravaşele făcând zob în câteva clipe tot ce găseau în casă *t* dacă n-a văzut cum erau smulşi oamenii din casele, din paturile lor, îmbrăcaţi sumar, desculţi,

cum erau călcaţi în picioare la cea mai mică împotrivire şi târâţi pe treptele imobilului, cum erau înghesuiţi în dube negre şi cum dispăreau în noaptea de smoală; dacă n-a fost trezit din somn de ţipet iele disperate ale vecinilor arestaţi, n-a urmărit din dosul perdelelor hăituirea, în plină zi, a unor oameni-bănuiţi a fi evrei sau lichidarea, drept represalii, într-o piaţă a oraşului, a 50 sau 100 de prieteni, rude şi cunoscuţi de-a valma? dacă în uşa apartamentului său n-a bătut niciodată Gestapoul, dacă el n-a fost chemat la *Gestapo*, n-a fost arestat, n-a fost Interogat sau deportat de *Gestapo*.

Menirea principală a Gestapoului era să semene spaimă şi groază suspectând şi spionând, torturând şi asasinând. La procesul de la Nürnberg s-a spus: „Nu exista în nicio celulă şi în niciun bloc nazist vreun secret care să nu fie cunoscut. Faptul că era mişcat un buton la radio, o umbră de dezaprobare care trecea pe obraz, secretul absolut dintre preot şi cel ce se spovedeşte, vechea încredere dintre tată şi fiu, până şi tainele, sacre ale căsniciei, toate intrau în preocupările Gestapoului”.

Faima sinistră însă, Gestapoul şi-a cucerit-o mai ales prin metodele de schingiuire utilizate în timpul interogatoriilor. Născocite şi puse la punct în subsolul clădirii de pe Prinz-Albertstrasse nr. 8 din Berlin, ele au fost răspândite, cu meticulozitate tipic nazistă, în toată Europa, în toate localităţile ei în care şi-a pus piciorul fie şi

un singur Gestapovist.

Pretutindeni, Gestapoul folosea aceleaşi procedee în timpul interogatoriilor.

Victimele erau bătute cu pumnii, izbite cu bocancii, cu cravaşele, cu patul puştilor; erau dezbrăcate în pielea goală şi spânzurate cu braţele răsucite la spate şi ţinute aşa până leşinau *ţ* pe trupurile lor goale Gestapo-viştii îşi striveau mucurile ţigărilor fumate? erau arse cu flăcări de sudură, li se pileau dinţii, li se introduceau ace sub unghii, li se scrijelea talpa picioarelor, iar peste rănile provocate se arunca sare; erau orbite cu lumini puternice, li se provocau şocuri cu curent electric, li se smulgea fir cu fir părul, li se rupeau oasele, li se frângea viaţa.

Gestapoul n-a fost şi n-a putut fi întrecut de nimeni în bestialitatea torturilor practicate. El însă s-a autoîntrec Ut. În toate comandamentele lagărelor de concentrare exista şi o aşa-zisă secţie politică, care nu era altceva decât mina Gestapoului, prezentă peste tot unde se puneau la cale sau se săvârşeau crime.

În *Bunker-ele* lagărelor de exterminare, Gestapo-vi ştii se puteau întrece pe sine: spintecau penisul deţinuţilor interogaţi şi introduceau vergi înroşite în vaginul deţinutelor, spânzurau şi împuşcau doar pentru a se antrena, pentru a-şi face mâna. x în 1943, *SS-Standartenführerul* Rudolf Boss, datorită meritelor sale în organizarea şi punerea la punct a camerelor de gazare şi a crematoriilor de *La Birkenau-Auschwitz*, a fost

promovat şef al secţiei politice a Inspectoratului tuturor lagărelor de concentrare.

…Astăzi, lagărul *Birkenau-Auschwitz*, transformat în muzeu, este aproape intact. Clădirea secţiei politice – reprezentanţa Gestapoului – însă nu mai există. A fost dărâmată. În locul ei, la 17 aprilie 1947, a fost ridicată o spânzurătoare. Sub ea a atârnat *SS-Standartenführerul* Rudolf Höss, fost comandant al fabricii morţii de la *Birkenau-Auschwitz* până în 1943, fost şef al secţiei politice a Inspectoratului tuturor lagărelor de concentrare până la prăbuşirea *Gestapoului* şi a SS-ului şi a întregului *Reich* nazist.

GIFTGAS

Deportaţii sosiţi pe rampa morţii de la *Birkenau Auschwitz* erau întâmpinaţi aproape totdeauna, de însuşi faimosul Mengele. Căpitanul doctor SS Josef Mengele, înconjurat de o suită de SS-işti, vorbea calm, politicos. Explica răbdător că, până în lagăr, mai sunt 4 kilometri. Repeta mereu că ştie cât de grea, incomodă şi obositoare a fost călătoria, totuşi trebuie să spună, cu regret, că nu dispune fie, suficiente mijloace de transport. Camioanele şi autobuz e la dispoziţie, lămurea el, abia vor putea tace faţă bolnavilor, bă* se înîler, copiilor. De aceea roagă – nu ordona, ruga – ca nou sosiţi să se grupeze în două coloane în stânqa – mamele cu copii, bătrânii şi bolnavii. În dreapta – apţi pentru muncă şi care se pot deplasa pe jos până în aqăr.

— Coloana din stânga poate porni spre maşini – aproba Mengele, imediat după constituirea coloanelor, şi arăta cu mina în direcţia de urmat. La câteva sute de metri e x eciea, într-adevăr, o maşină. Dar numai una având însă pe ea însemnul Crucii Roşii, îi liniştea şi pe cei mai neîncrezători.

În clipa în care coloana din stânga se punea în miş are, pe peron se dezlănţuie vacarmul. Izbucneau ţipete şi pilnsete, rugăciuni şi blesteme. Cei din stânga încercau să-şi ia rămas bun de la cei din dreapta care, deocamdată, rămâneau pe loc.

SS-iştii făceau eforturi să prevină panica. Repetau întruna, pe un ton liniştit, politicos:

— Fiţi calmi! Nu vă agitaţi. Peste câteva ore veţi fi din nou împreună I

Coloana trecea prin fata căpitanului SS doctor Josef Mengele, care cu zâmbetul pe buze urmărea dacă indicaţiile lui au fost respectate.

Când într-un rând apărea câte o mamă tânără, în plină putere de muncă „SS-iştii se îndreptau grăbiţi spre ea.

— Doamnă, dumneavoastră păreţi sănătoasă, vă rugăm să lăsaţi copilul din braţe, să-l daţi bunicii ori bunicului şi să treceţi în coloana din dreapta.

— Nu, nu-l las singur. Mai bine mor, dar de copil nu mă despart – izbucnea, disperată, tânăra mania.

— Nu înţeleg de ce vă alarmaţi, doamnă. Noi nu insistăm, a fost doar o părere, calma situaţia

Mengele şi coloana îşi continua drumul. Înainta încet. Parcă se târa. Erau bătrâni paralizaţi, care abia puteau fi duşi de alţii. Mame cu câte doi copii în braţe ţipau după al treilea, rătăcit în acea învălmăşeală de oameni. Altele erau trase înapoi de copii ce plângeau că şi-au uitat mingea în vagon şi nu vor mai avea cu ce să se joace. Unii, mai în vârstă, se certau din pricina medicamentelor lăsate în rucsac sau a actelor de identitate pe care, în mare grabă, le-au lăsat, cu poşetă cu tot, în vagon.

Şi astfel, coloana din stânga pritr-una din ele. s-a aflat şi mama cu cei doi fraţi gemeni ai mei, care nu împliniseră încă 14 ani, şi cu mezinul familiei, Valentin, în vârstă de 8 ani), toate coloanele din stânga, formate din toate transporturile sosite la *Birkenau-Auschwitz* din toate colţurile Europei, se târau încet – plângând, ţipând, rugându-se şi blestemând – direct în camerele de gazare ale unuia din cele patru crematorii ce ardeau zi şi noapte.

De-a lungul drumului, până la camerele de gazare ce aşteptau cu uşile deschise, bătrânii şi bolnavii, mamele şi copiii nu întâlneau niciun camion, niciun autobuz. Maşina cu însemnul Crucii Roşii, spre care arăta cu mina căpitanul SS doctor Mengele, exista în mod real. O întâlneau. Dar în ea nu se urca nimeni, niciodată. Niciun copil, niciun bolnav. Nu era loc. Maşina cu însemnul Crucii Roşii era plină cu cutii. Cutii cilindrice, cu inscripţia *Giftgas*, gaz otrăvitor.

Cantitatea necesară pentru asfixierea celor din coloană.

GRÜNDE

În lagărele de concentrare, bătaia reprezenta cel mai cotidian, cel mai statornic fenomen. Îl concura doar foamea.

În niciun lagăr nu era limitat numărul celor ce puteau i uciși într-o zi, darmite bătuți.

Toți Kopo, toți *Riockăltester*-ii și *Vertreter*-ii, toți *Lagerăltester*-ii băteau cu și fără motive, băteau crunt și permanent, SS-iștilor însă le plăcea să pozeze în oameni corecți, ce respectă legile lagărului, pe care ei înșiși le-au instituit. Băteau și ei crunt și permanent, dar totdeauna „aus *guten Gründen*", „din motive bine întemeiate". Spre norocul lor, motive găseau ușor, în fiecare zi. Cele mai multe motive erau legate de ținuta noastră de *Häftling*.

A trece în haine murdare pe lângă un SS-ist însemna o insultă la adresa acestuia, deci *ein Grund*, un motiv, pentru a fi bătut. În lagăr nu exista apă pentru a-ți curăța hainele: o dată puse pe tine, la intrarea în lagăr, nu le mai dezbrăca! decât pe timpul selecționărilor pentru camerele de gazare și înainte de a fi dus la crematoriu.

Lipsa unui nasture era un semn al neglijenței, *ein anderer Grund*, un alt motiv pentru a fi bătut. Dar cât am fost ini lagăr n-am văzut ac și ață. Am și uitat cum arată. *Die Mütze*, boneta, ținută prea pe ochi „prea pe spate, prea spre dreapta* prea spre stânga, prea pe mijloc constituiau *ein neuer*

Grund, un nou motiv pentru a fi bătuţi.

Şi mai numeroase erau motivele legate de salutul dat SS-iştilor. Trecerea unui SS-ist conţinea în sine un şir inepuizabil de *Gründe*, de motive, pentru a fi bătut. Te-ai oprit în poziţie de drepţi prea departe sau prea aproape *t* te-ai descoperit prea repede sau prea încet *r* ai privit încruntat ari ai zâmbit ironic, ţi-ai mişcat mina, ori capul, sau ai clipit prea des din ochi.

SS-Standor terzführer-ul Ziereis, comandant de lagăr, a recunoscut în scris că: „Deşi toate pedepsele cu bătaia trebuiau să fie confirmate… adeseori i-am bătut pe deţinuţi pe şezut din plăcere”. Da, *pMceiea* unui SS-ist era *cât guter Grund*, un motiv întemeiat» pentru schingiuirea *Häftling*-ii or.

SS-Schartiihrer-ul Josef Niedermeyer a declarat la proces că el i-a bătut pe deţinuţi pentru că „*Mauthausen* era un loc unde trebuiau să moară cât mai mulţi deţinuţi cu puţin-ţă”. Or „până şi ultimul SS-ist ştia că* fără bătaie, fără schingiuiri, ritmul morţii nu putea fi accelerat. *Ein anderer Grund*, un alt motiv, mai întemeiat, nici nu putea fi descoperit.

Uşurinţa cu care SS-iştii găseau *Gründe*, motive, pentru a bate a fost reliefată cel mai limpede de SS-istul Gustav Sorge, ajuns din şef de bloc comandant de lagăr tocmai datorită zelului şi inventivităţii sale în schingiuirea şi torturarea *Häftling*-ilor.

Procurorul: Corespund realităţii depoziţiile

dumneavoastră că băteaţi zilnic deţinuţii?

Sorge: Da, ele corespund adevărului.

Procurorul: Dacă un om tuşea, îl băteai?

Sorge: Dacă un om tuşea sau făcea o mină neprietenoasă, îl băteam.

Procurorul: Şi dacă era voios şi avea o mină prietenoasă, tot îl băteaţi?

Sorge: Şi atunci găseam motive pentru a-l bate.

Procurorul: Aşadar, dumneavoastră aţi bătut oameni când aveau mine nemulţumite, când nu erau voioşi, cât şi atunci când erau voioşi?

Sorge: Da, niciodată nu mi-a fost greu să găsesc *Gründe*, motive, pentru bătaie.

Dar nu numai pentru a bate, ci şi pentru a ucide se găseau *Gründe*, motive, cu mare uşurinţă. În Bunker-ul de la *Buchenwald*, şeful acestuia, *Hauptschariührer*-ul Sommer, prefera, pentru orice motiv, pedeapsa cu moartea. Chiar când stabileau alte măsuri, aplicarea lor ţintea tot moartea.

— Privitul pe fereastra celulei – arată Kogon în cartea sa – aducea după sine în mod cert moartea deţinutului. Dacă Sommer surprindea pe cineva uitându-se afară, ori îl lovea până îl omora, ori îl «lichida» cu o injecţie. Aceeaşi pedeapsă îl ameninţa pe cel pe care îl prindea citind dintr-o bucăţica de ziar ce fusese distribuită ca hârtie de toaletă. Aşa s-a întâmplat, de pildă, cu un deţinut pe nume Fischer, care citea dintr-un caiet vechi, găsit la closet. De asemenea, era interzis să umbli

încoace şi încolo prin celulă; în poziţie de «drepţi» trebuia să priveşti spre uşă, de la ora cinci dimineaţa până la zece seara. Vizeta din uşă avea o lentilă măritoare, prin care se putea observa orice mişcare. Cine era prins se alegea cu 25 de ciomege. Iarna se obişnuia să se toarne apă rece peste deţinut. Îmbrăcămintea urma să se „usuce" pe corp, în timp ce deţinutul dormea pe cimentul gol".

La fel de arbitrar şi cinic se stabileau motive pentru trimiterea deţinuţilor în *Bunker* unde şansa supravieţuirii era aproape inexistentă. Astfel ajungeau acolo! evrei prinşi că fumează în timpul lucrului sau consideraţi că sunt leneşi ori pur şi simplu suspectaţi de o vină imaginară. „Într-o zi friguroasă de iarnă, trei deţinuţi duceau cocs în beci la instalaţia de încălzire. Pentru a se mai dezmorţi niţel, ei s-au oprit acolo câteva minute, unde au fost surprinşi de Sommer. I-a luat cu el în *Bunker* şi i-a omorât. Bacă atunci când soţia comandantului, Ilse Koch, trecea călare, un deţinut îşi ridica ochii de la lucrul pe care îl făcea, ea îi nota numărul şi nefericitul trecea în *Bunker*, deoarece o privise cu neruşinare pe «comandantă». Dacă scăpa numai cu o injecţie mortală, se putea socoti norocos".

Da, pentru SS-işti era uşor, extrem de uşor să găsească *Gründe*, motive pentru ca să ne bată, să ne schingiuiască, să ne ucidă, în timp ce pentru noi, pentru *Häftling*-i era extrem de greu, inimaginabil de greu să găsim *Gründe*, motive ca

să suportăm, să rezistăm.

GUSEN II

Barăcile mizere construite pe un teren mlăştinos lângă o uriaşă carieră de piatră, la numai o oră depărtare de *Mauthausen*, înconjurate cu sârmă ghimpată, cu gherete, SS-işti şi câini-lup şi denumite *Gusen* II erau sortite să-şi piardă urma printre miile de lagăre anexe şi Kommando-uri ce apăruseră la începutul anilor ’40 pe lângă toate lagărele centrale de exterminare.

SS-iştii de la *Gusen 11* însă au avut ambiţia ca lagărul lor să fie bine fixat în istoria KZ-urilor. Şi au reuşit. Performanţa care le-a adus faima – lor şi lagărului pe care-l conduceau – a constat în faptul că, deşi lipsit de camere de gazare, de orice instalaţie specială pentru exterminări în masă, ritmul morţii de aici l-a depăşit pe cel din Mauthausen, „lagărul-matcă” de care aparţinea şi care îşi dobândise „renumele” de „moară de măcinat vieţi”.

La aceasta se mai adăuga faptul că aici, pe lângă metodele de asasinare cunoscute şi aplicate în toate lagărele de concentrare, datorită „ingeniozităţii” *SS-unterscharf*ührerului Heintz Jentsch, se practica o metodă necunoscută şi neutiuzată în niciun alt lagăr: „baia mortală”.

Am încercat, ani ia rând, după eliberare, să aflu prin ce metode s-a realizat ritmul record al asasinării. „Curiozitatea” mea nu era gratuită. În acest lagăr a fost ucis tata. Demersuri] è pe care le-am făcut n-au dat niciun rezultat.

Supravieţuitori ai „micului infern” de la *Gusen îl* au fost extrem de puţini”. Am reuşit să întâlnesc unul singur. Iar foştii zbiri n-au vrut să vorbească.

Rudolf Höss, comandantul de la *Birkenau-Auschwitz*, înainte de a fi spânzurat a descris, până ia amănunt, funcţionarea „fabricii morţir de care şi-a legat numele. Franz Ziereis, înainte de a muri, a consemnat şi el fărădelegile din lagărul *Mauthausen*, pe care l-a comandat. *SS-Hauptsturmführerul* Fritz Seidler, ultimul comandant de la *Gusen*, a preferat să se sinucidă. Dintre cei 2000 de SS-işti care au măcelărit la Gusen, doar câţiva – pot fi număraţi pe degetele de la două mâini – au fost prinşi şi judecaţi. Iar ei au tăcut ori au negat. Vetter, *Lagerarz*tul, medicul lagărului, n-a vrut să recunoască nimic. *Häftling-n* care i-au servit drept cobai şi cărora le-a injectat puroi flegmonic în plămâni n-au putut depune mărturie. Vetter îşi lichida, fără excepţie, toţi cobaii imediat după terminarea experienţei. Nu l-au putut acuza nici cei asasinaţi de el prin injecţii otrăvitoare. Iar ecoul blestemelor muribunzilor siliţi de Vetter să alerge prin zăpadă până la prăbuşire se stinseseră de mult.

Tata a avut nevoie de sprijinul medical al lui Vetter, o singură dată. În loc de Revier, a fost trimis într-un alt lagăr care dispunea de camere de gazare.

Despre tata n-am putut descoperi nimic altceva. Tot cerce tind „istoria” lagărului *Gusen H*, am aflat însă că unul din foştii comandanţi ai

acestuia, Max Pausch, a fost spânzurat, după eliberare, la Landsberg, nu departe de lagărul ale cărui garduri de sârmă ghimpată am apucat să le văd prăbuşindu-se şi peste care. Ia 27 aprilie 1945, am păşit din moarte spre viaţă.

Impunătorul castel *Haitheim*, din provincia Oberdonau a fost ales drept loc pentru executarea celui mai ticălos ordin ai lui Hitler; suprimarea bolnavilor incurabili şi a alienaţilor mintali. Având în faţă perspectiva dată de *Führer* – exterminarea unor popoare şi rase întregi – SS-iştii au folosit lichidarea în *Hartheim* a zeci de mii de bolnavi neajutoraţi pentru a experimenta, „pe baze ştiinţifice", asfixierea în masă prin utilizarea unor gaze toxice. Cea de a treia misiune a impunătorului castel era să „dea o mână de ajutor" lagărului de la Mauthausen care nu avea instalaţii suficiente pentru a-şi extermina *Häftling*-ii în ritmul dorit.

*SS-Standarten*führerul Franz Ziereis, ultimul comandant al lagărului de concentrare Mauthausen, a scris în depoziţia sa. „*Gruppen*führerul Glücks a dat dispoziţie ca deţinuţii slăbiţi să fie declaraţi alienaţi mintali şi exterminaţi într-o mare instalaţie de gazare… Această localitate se numeşte *Hartheim* şi se află la o distanţă de 10 km de Linz în direcţia Passau. În lagăr se anunţa că deţinuţii au murit de moarte naturală. Certificatele de deces ale deţinuţilor care plecau cu transportul erau completate în prealabil, pe când se aflau încă în viaţă, de către

secţia politică a lagărului de concentrare Gusen.

Niciun bolnav sosit la *Hartheim*, niciun *Häftling* trimis de la *Mauthausen* nu a ieşit viu pe poarta castelului. Berlinul era convins că „tratamentele” din subsolurile impunătorului şi romanticului castel nu se vor afla niciodată.

Când prăbuşirea a devenit iminentă, de la centru s-a dat ordin ca la *Hartheim* să se şteargă orice urmă compromiţătoaré. Începând cu 13 decembrie 1944 – după cum a declarat la proces acuzatul Hans Marsalek – 20 de zidari şi timp lari au lucrat zi şi noapte, „să distrugă crematoriul, să demoleze să-l şi celelalte instalaţii tehnice existente, să facă numérisé uşi şi ferestre noi la camera de gazare şi în alte locuri vi s-a execute tot felul de lucrări de grădinărie”.

Când trupele americane au pătruns în castel, acesta devenise un azil select. Se aflau acolo 35 de copii şi şase educatoare.

Comandantul castelului, Rudolf Lohnauer, care îşi rezervase privilegiul de a da drumul la gaz, cu propria-i mână, ori de câte ori avea loc asfixierea unui lot de bolnavi sau de *Häftling-i*, s-a sinucis. Cei mai mulţi dintre călăi au dispărut. Cnmele au fost date la iveală de către unul din zbirii mărunt! ai, castelului, fochistul crematoriului, Vânzenz Nobel. Moartéa ca meserie i se părea un lucru atât de firesc acestui zbir ajuns la *Hartheim* prin protecţia fratelui său Gustav Nobel, general-maior în *SS*, încât, înainte de a fi spânzurat, a declarat în scris cu seninătate:

„Imediat ce sosea un grup de deţinuţi să fie gazat, îi dădeam jos din maşini şi îi puneam să se dezbrace. Sarcina mea era să am grijă să nu evadeze nimeni înainte de a fi dus la camera de gazare. După ce erau fotografiaţi, îi conduceam pe cei condamnaţi la camera de gazare şi îi lichidam acolo. Doctorul Lohnauer dădea drumul gazului în cameră. După aceea scoteam trupurile din camera de gazare şi le ardeam în crematoriu”.

Impunătorul şi romanticul castel *Hartheim*, din apropierea oraşului Linz –, transformat în laborator de „cercetare ştiinţifică” a exterminării rapide – a produs între 1940. Şi 1944, prin ucidere şi împuşcare, aproximativ 30.000 de cadavre.

HÄFTLING

Om scos din rândurile oamenilor şi internat într-un lagăr de concentrare nazist. Om care nu mai este considerat om.

Om căruia i s-au anulat toate drepturile. Dreptul de a iubi, de a avea familie, de a se plimba, de a avea amintiri. Dreptul de a gândi, de a protesta, de a acţiona. Dreptul de a purta un nume.

Om căruia i s-a anulat dreptul de a fi om. Dreptul de a spera. Dreptul de a trăi.

Om nerecunoscut şi neapărat de nimeni. Nici de statul din care a fost deportat, nici de *Reich*-ul fascist care l-a deportât. De nici nu for de ne nir>K De nicio lege internaţională.

Om hăituit, arestat, senuiyuui u. e v. estapo. Împuşcat se SS-işti. Asfixiat în camera de gazare.

Ars în crematorii.

Om căruia i-au fost exterminaţi părinţii, fraţii, toate rudele, prietenii şi cunoscuţii.

Om în care a fost ucis tot ce aparţine de om, dar a supravieţuit totuşi ca OM.

HIMMLER

Călău prin vocaţie, Heinrich *Himmler* organiza asasinatele din pasiune şi calcul. Contrar lui Göring, nu-i plăcea să se fişeze în public, să facă paradă de ranguri, titluri, decoram şi bogăţiile jefuite. Instalat în camera nr. 318, la etajul IV, în faimoasa clădire de pe Prinz Albertstrasse nr. 8, din Berlin, dirija asasinatele – de la uciderile individuale până la exterminările în masă – în toată Europa şi chiar pe celelalte continente.

Îşi privea subordonaţii cu ochi ficşi, acoperiţi de lentilele pince-nez-ului, şi le ordona – în timp ce-şi minerim mustăcioara – locul, proporţiile j? i ritmul exterminărilor.

Uneori avea senzaţia că sângele victimelor îl stropesc! în inj esc. „Inima lui de măcelar”, cum i-o caracterizase linul din fondatorii partidului nazist, Gregor Strasser, nu se sinchisea; îl deranja totuşi, pedant cum era, că cineva ar putea observa petéle de sânge de pe trupul său. De aceea, loca) său preferat pentru studierea dosarelor şi hotărârea execuţiilor nu era camera nr. 318 de la etajul IV, ci un apartament compus din două mici încăperi amenajate la subsolul aceleiaşi clădiri. Îşi aroga descoperirea că asasinatele cu cât sunt de

proporţii mai mari cu atât se cer iniţiate, planificate şi dirijate mai pe ascuns, în taină.

Nu avea nici 30 de ani când, în 1929, s-a cocoţat în vârful SS ului. În 1927, la întemeierea sa, *Schutz-Stafiei* Mii, SS-ul, cuonndea abia 280 de membri. Peste doi ani, numărul lor crescuse la 52.000. Heinrich Himmler a făcut apoi din SS cea mai monstruoasă instituţie, de teroare „un aparat de ucidere cu zeci şi zeci de ramificaţii, dispunând de o armată de ucigaş? ce ajunsese la câteva sute de mii. Acaparase şi înglobase Trupe de protecţie.

Gestapoul şi *SĂ* Mil, toate organismele, şi nu erau puţine, ce se ocupau de supravegherea şi lichidarea oamenilor care aveau, erau denunţaţi ori bănuiţi că au în cap alte idei, alte gânduri decât cele debitate de *Führer*. La baza SS-ului a pus două principii 1 selecţia rasială şi supunerea oarbă. Cel care va fi necredincios, fie numai cu gândul, va îl izgonit din SS şi vom avea grijă – ameninţa lugubru *Himmler* – să dispară din lumea celor vii.

Ober-călău peste o armată de călăi, *Himmler* îşi asumase o grămadă de funcţii’s *Reichsführer SS*, şef al Gestapoului, ministru de interne, *Reichsleiter* al partidului nazist, comandant-şef al grupului de armate Vistula…

Dar funcţia lui cea mai de temut, pentru care toţi din *Reich*, inclusiv toţi potentaţii, tremurau în faţa lui era alta} Heinrich *Himmler* reprezenta „ochii, urechile şi biciul” lui Hitler.

Participant şi părtaş la „*Bier putsch*”-*n*\ din 9

noiembi. e 1923, s-a apucat, de pe atunci, să întocmească liste şi dosare, înşira la nesfârşit numele adversarilor lui Hitler. Începând cu 1929, ajuns *Reichsführer SS*, a condus nemijlocit toate asasinatele, ciocnirile şi răfuielile cu cei care se opuneau nazismului.

După venirea la putere a lui Hitler, *Himmler* şi-a continuat cu zel sporit meseria. %

Adept al unei răfuieli de proporţii, bruşte şi radicale cu toţi adversarii potenţiali ai Filftrer-ului şi ai lui personal, s-a numărat printre iniţiatorii faimoasei „nopţi a cuţitelor lungi” (30 iunie 1934). SS-işti şi *Gestapo*-vişti, în echipe de cité doi, sunau la uşa cabinetelor de lucru sau a apartamentelor unor generali şi foşti miniştri, directori şi avocaţi, politicieni şi nazişti care cunoşteau prea multe despre trecutul mişcării şi nu-şi ţineau gura. SS-iştii şi *Gestapo*-viştii aşteptau să li se deschidă uşa şi, în loc de salut, apăsau pe trăgaci. Lăsau, victimele să se zbată pe covor într-o baltă de sânge şi ei plecau repede. Nu că le era frică. Dar aveau multe cabinete şi apartamente la care trebuiau să sune. Listele cu adrese fuseseră alcătuite din vreme.

Himmler şi-a perfecţionat această îndeletnicire toată viaţa. Întocmea dosare despre toţi şi despre toate. Despre vârfurile ierarhiei naziste, despre şefii mai mari şi mai mici, despre oameni de rând.

Şi e ne meils-Dienst, serviciul de sigueanta.

În aceste dosare se înregistra totul. Cine cu

cine se întâlneşte, când, unde şi ce vorbeşte. Cine ce slăbiciune are, ce aventuri extraconjugale a avut? cui îi plac banir cui jocul de cărţi, cui femeile. Cine a ascuns o urmă de impuritate în sânge, chiar dacă acel sânge „străin" a pătruns cu trei sau chiar patru generaţii în urmă. Cu aceste dosare, Himmler ţesea intrigi, şantaja, teroriza, stăpânea. Era cel mai temut din *Reich*, după Hitler.

Marea pasiune a lui Himmler, pe lângă multiplele treburi poliţieneşti, a fost şi a rămas apărarea „purităţii sângelui". *Übermensch*-ilor. A conceput SS-ul „ca un centru de iradiere a rasei pure". O fată pentru a se putea căsători cu un simplu SS-ist sau cu un subofiţer trebuia să dovedească ascendenţa sa ariană până în 1800 şi până în 1750 dacă voia să devină soţia unui ofiţer din SS. Pentru a grăbi înmulţirea rasei a fost gata să introducă poligamia şi a aprobat ca la *Birkenau*, *Häftling*-ii să fie supuşi unor degradante şi chinuitoare experienţe ce urmăreau sporirea fertilităţii femeilor germane. Şi tot sub pretextul apărării sângelui şi rasei pure s-a ocupat nemijlocit de organizarea lagărelor de concentrare de buna funcţionare a tuturor fabricilor morţii.

A iniţiat şi patronat toate experienţele pe oameni vii. Mai mult, îi plăcea să fie considerat chiar autorul unor idei inedite în materie. Urmărind experienţele lui Rascher, la *Dachau*, de îngheţare a oamenilor, a sugerat ca readucerea lor la viaţă să se încerce prin obligarea a câte două

femei goale să se lipească de trupurile congelate ale victimelor. În acest scop a dispus să se trimită la *Dachau* deţinute din lagărul de femei de la *Ravensbrück*.

A inspectat personal *KZ Birkenau* şi a urmărit prin vizetă cum se sufocă deportaţii în camerele de gazare *t* la Möul” *hausen* a asistat la o execuţie în masă prin împuşcare? după ce a vizitat *Ravensbrück*-ul, s-a introdus şi în acest lagăr de femei metoda împuşcării în ceafă? zilnic, cel puţin 50 de deţinute trebuiau exterminate astfel. Ţinea legături directe şi permanente cu comandanţii principalelor lagăre de concentrare

Anii treceau, lagărele se înmulţeau, exterminările se amplificau. El participa nemijlocit la ele şi le urmărea cu aceeaşi insensibilă „inimă de măcelar”, cu aceiaşi ochi ficşi, a se cur, şi de lentilele pince-nez-ului, mimând acelaşi zâmbet dulceag în timp ce-şi mângâia mustăcioara. Se simţea călit. Se adresa emfatic, arpgant SS-iştilor: „Majoritatea dintre voi ştie ce înseamnă 100 de cadavre aşezate unul lângă altul, 500 sau 1.000 de cadavre. Am rezistat la aceasta până la capăt.

— Aceasta ne-a călit”.

În realitate, când a ajuns la capăt, când *Reich*-ul s-a prăbuşit, călitul Ober-călău a luat-o la fugă ca un iepure, a încercat să se ascundă ca un larş. Şi-a ras mustăcioara pe care o roangâia cu atâta tandreţe când asista la execuţii, şi-a aruncat pince-nez-ul prin lentilele căruia privea cu ochi ficşi, de plumb, cum se zbat în chinurile morţii

Häftling-ii asfixia aţi şi şi-a legat un ochi cu o bandă de pânză neagră, dar pe trup simţea mai tare ca oricând pete de sânge şi-l chinuia ideea că acele pete de sânge s-ar putea vedea prin uniforma lui neagră de *Reichsführer*; brusc, a rupt-o de pe el şi s-a îmbrăcat cu nişte pantaloni civili, cu o tunică de simplu soldat al *Wehrmacht*-ului şi a pornit-o spre apus în mijlocul unui torent de refugiaţi.

O viaţă întreagă a minţit, a înşelat şi s-a prefăcut. Era sigur că-i va reuşi şi de data aceasta să mintă, să înşele, să se prefacă. Ajuns în faţa unui post de control britanic, s-a grăbit să întindă un bilet de liberă trecere pe numele de Heinrich Hitzinger. Era sigur de sine, biletul era nou nouţ. Or, tocmai acest lucru a generat suspiciune. În mulţimea aceea pestriţă, aproape toţi erau fără acte. Până la clarificare, a fost trimis în cel mai apropiat lagăr şi închis într-o velulă. S-a lăsat percheziţionat, dar, când i s-a spus să deschidă gura, a zdrobit brusc între dinţi o fiolă de cianură şi, peste câteva secunde, Ober-călăul în faţa căruia a tremurat o ţară, o Europă întreagă era întins pe cimentul celulei, cu picioarele puţin chircite, ca orice câine otrăvit.

HOFFNUNG

Intrând pe porţile unui lagăr de concentrare, intrai, de fapt, în imperiul morţii. A spera să rămâi în viaţă era o iluzie. Iar dacă intrai cu *Judenstern*, cu steaua galbenă pe piept, era de-a dreptul o nebunie să continui să speri.

Şi totuşi, *die Hoffnung*, speranţa n-a putut fi ucisă. SSiştii au devenit – se ştie – aşi în asasinate. Puteau nimici orice, oricât şi oriunde. *Speranţa* însă n-au reuşit s-o strivească. Ei au crezut, au fost siguri că, arzând milioane de oameni în văzul a câtorva zeci de mii, vor arde şi speranţa acestora de a supravieţui.

La intrarea în *Birkenau*, în vara lui 1944, *Häftling*-ii sosiţi din ghetourile horthyste erau dezbrăcaţi în pielea goală. Nu era voie să luăm cu noi nimic: nicio fotografie, în ti un obiect de îmbrăcăminte, nimic. Un singur lucru nu putea fi interzis: speranţa. De aceea, întreg sistemul de funcţionare a lagărelor din *Birkenau-Auschwitz* era astfel conceput incit *die Hoffnung*, speranţa să fie sistematic distrusă, strivită. Să nu fie lăsată, nici măcar să pâlpâie.

Hoss> care a recunoscut exterminarea prin gazare a 2.500.000 de evrei la *Birkenau-Auschwitz* pe timpul cât a fost el comandant ai acestui lagăr, a declarat la proces: „... pentru evreii de la *Auschwitz* nu mai exista niciun fel de *Hoffnung*, de speranţă. Ştiau absolut toţi că au fost condamnaţi la moarte... Majoritatea nu mai spera într-o schimbare a tristei lor soarte. Deveniseră fatalişti... Lipsa oricărei perspective în evitarea sfârşitului, care era de prevăzut, îi făcea complet apatici la ceea ce se întâmpla în jurul lor. Prăbuşirea psihică o grăbea pe cea fizică: „Mai devreme sau mai târziu, moartea îi aştepta cu siguranţă”.

Rudolf Höss ca şi ceilalţi comandanţi de lagăre s-au înşelat. Nici cinismul, nici sadismul SS-iştilor, nici chinurile din camera de gazară, nici focurile crematoriilor, nici foamea, setea sau frigul, nici schingiuirile, experienţele pe oameni vii sau execuţiile în masă, nimic n-a putut ucide speranţa.

Este adevărat că la *Birkenau*, *die Hoffnung*, speranţa n-a putut să prindă aripi. Fumul îneoacios al crematoriilor ce plutea zi şi noapte deasupra lagărului o înăbuşea.

Este adevărat că uneori, în gerul aprigelor zile de iarnă, această speranţă a îngheţat, sau a fost strivită de un *Kapo*, care călca în picioare fără milă trupul sleit de puteri, sau a fost smulsă de un SS-ist odată cu unghiile, în camerele de tortură... Dar, în ultima clipă, când nu mai era decât un pas până la sârma ghimpată purtătoare de moarte, ea, *die Hoffnung*, speranţa, a început să licărească din nou şi Häftlingul a continuat să lupte, să spere, să trăiască.

HÖSS

SS-iştii din *Totenkopteinheiten* au fost nişte ucigaşi. Au ucis toţi, fără excepţie. Unii cu ură, alţii cu nepăsare. Au ucis din sadism sau din plăcerea de a vedea cum ţâşneşte sânqele? din invidie neputincioasă, spirit de răzbunare sau pentru a-şi refula ratările anterioare? din obişnuinţă sau din dorinţa de a urca în ierarhie. Cei mai mulţi dintre ei însă au practicat asasinatul ca pe o meserie: cu inventivitate, cu calm, cu

meticulozitate. Prototipul acestora a fost *SS-Standarteniührer*-ul Rudolf Höss, comandantul lagărului *Birkenciu-Auschwitz*.

Zilnic asista la câteva execuţii, urmărea ordinea în care coloanele de deţinuţi se târau de la rampă spre camerele de gazare sau inspecta cum funcţionează crematoriile, apoi trecea pe la locuinţa sa aflată în incinta lagărului, să-şi vadă solia şi copiii. Stătea doar câteva minute. Avea multe treburi. Abia seara târziu, când se convingea că toate transporturile de deţinuţi au fost triate după indicaţiile sale, că toţi cei inapţi pentru muncă au fost lichidaţi, că niciun copil până la 14 ani n-a rămas în viaţă, se întorcea, în sfârşit, acasă şi se juca în tihnă cu cei cinci copilaşi ai săi.

Rudolf Franz Ferdinand Höss s-a născut în 1900 la Baden-Baden. La 15 ani a plecat voluntar pe front. La 17 ani era cel mai tânăr subofiţer din armata *Kaiser-ului*. În 1923 se afla deja în închisoare. Noaptea, într-o pădure, după un chef monstru, a ucis împreună cu alţi camarazi un tânăr. Deşi condamnat la 10 ani, după o detenţiune de 6 ani a fost amnistiat. %

Cu aceste antecedente, la insistenţele lui Himmler, intră în 1934 în SS. începe de jos: *Blockführer* la *Dachau*. Ca toţi SS-iştii plini de zel criminal, cunoaşte o ascensiune fulgerătoare. Peste 4 ani este comandant adjunct la *Sachsenhausen*, iar peste alţi doi, la 1 mai 1940, este numit comandant al celui mai mare lagăr de

exterminare: *Birkenau Auschwitz*. Mai trec trei ani şi este promovat în centrala lagărelor de concentrare.

„Am supravegheat personal execuţiile la *Auschwitz* până la 1 decembrie 1943”, a arătat deschis, în depoziţia sa, înainte de a fi spânzurat, Rudolf *Höss*, ajuns colonel SS. Nu s-a dat în lături să recunoască numărul victimelor sale: „Cred că acolo (la *Birkenau-Auschwitz* – n.a.) au fost exterminate prin gazare şi ardere cel puţin 2.500.000 de victime, cel puţin încă 500.000 de oameni au pierit de pe urma foamei şi bolilor”.

Alegându-şi asasinatul drept meserie, Rudolf *Höss*, în depoziţia sa făcută în închisoare, descrie calm, cu sânge rece, fără jenă şi remuşcări, cu satisfacţia lucrului bine făcut, cum a organizat el exterminarea pe bandă rulantă, ce perfecţionări substanţiale a adus în comparaţie cu procedeele primitive, insuficient de eficace pe care le-a studiat la *Treblinka*. A înlocuit gazul monoxid cu *Zyklon B*, acid câanhidric cristalizat, mult mai puternic şi mai eficace $ a construit camere de gazare de 10 ori mai mari (la *Treblinka* existau 10 camere în care nu încăpeau mai mult de 200 de oameni, pe când într-una singură construită de el intrau deodată 2000) *t* a ridicat crematorii utilizând o tehnică modernă, la zi.

Rudolf *Höss* nu se sfieşte să se plângă, în depoziţia sa, cât de greu era să fii asasin-şef la *Birkenau*: „Eram obligat să particip la toate etapele. Ziua sau noaptea, trebuia să fiu de faţă la

primirea în lagăr, trebuia să asist la arderea cadavrelor, la scoaterea dinţilor, la tăiatul părului, să fiu ore întregi martorul tuturor acestor grozăvii. Trebuia să suport, ore întregi, mirosul îngrozitor, de nedescris din timpul dezgropării cadavrelor din gropile comune şi din timpul arderilor. Trebuia să urmăresc prin vizor chiar şi moartea celor din camerele de gazare, fiindcă medicii m-au făcut atent asupra acestui lucru. Trebuia să fac toate acestea – pentru că eu eram acela asupra căruia se îndreptau toate privirile, pentru că trebuia să le arăt tuturor că eu nu sunt numai, cel ce dă ordinele şi stabileşte ce este de făcut, ci că sunt gata să particip eu însumi la toate, aşa cum o ceream celor pe care îi conduceam”.

În ciuda greutăţilor meseriei”, asasinul-şef de la *Birkenau-Auschwitz* reuşea totuşi să se consoleze gândindu-se la faptul că familia sa trăieşte fără griji, pe deplin mulţumită. „Da, familiei mele – recunoaşte el – i-a mers bine la *Ausc hwitz*. Fiecare dorinţă pe care au avut-o soţia şi copiii mei le-a fost îndeplinită. Copiii au putut trăi liberi şi neconstrânşi. Soţia mea avea paradisul ei de flori... în timpul verii, copiii se scăldau îil bazinul din grădină sau stăteau în solar. Cea mai mare bucurie a lor era când se scăldau împreună cu tăticul. Dar acesta avea prea puţin timp pentru asemenea bucurii copilăreşti”.

În exercitarea meseriei sale de asasin-şef al celui mai mare lagăr de exterminare, pe *Höss* îl

deranja nu numai lipsa de timp pentru familie. Uneori i se înfigea ca un ghimpe în inimă presimţirea că banda morţii atât de meticulos pusă la punct nu va rula totuşi în vecii vecilor. S-ar putea opri... şi atunci s-ar termina şi cu viaţa fără griji a familiei sale.

El notează: „În timp ce copiii noştri se jucau voioşi, iar soţia mea era peste măsură de fericită cu ultimul născut, îmi venea adesea în minte întrebarea: cât va mai dura fericirea voastră?” – *Höss* a contopit până într-atât asasinatul cu o meserie oarecare încât, înapoindu-se din sala tribunalului în celula sa, a notat! „Opinia publică n-are decât să continue netulburată să mă considere drept un monstru însetat de sânge, un sadic, asasin a milioane de fiinţe omeneşti, pentru că mulţimea nu-şi poate face câtuşi de puţin o altă imagine despre comandantul de la *Auschwitz*. Niciodată ea nu va putea înţelege că şi el a avut o inimă şi că n-a fost un om rău”.

SSS tandartenführerul Rudolf *Höss*, pe măsură ce se apropia ziua execuţiei prin spânzurătoare – condamnarea se pronunţase la 2 aprilie 1947 – a început să se autoînduioşeze gândindu-se, în încheierea memoriilor sale, la unele greutăţi pe care le-a întâmpinat în exercitarea meseriei de asasin: „Puteţi să mă credeţi că nu era întotdeauna o plăcere să vezi munţi de cadavre şi să simţi în permanenţă mirosul trupurilor care ardeau”.

HUNGER

x

În lagărele de concentrare. SS-iştii au adunat, au provocat toate suferinţele care l-au încercat pe om de-a lungul timpurilor şi le-au prăvălit peste1 deţinuţi, zdrobindu-le trupurile, strivindu-le sufletele. Fiind amplificate ia maximum, nu puteau fi ierarhizate. Toate erau insuportabile.

Şi totuşi, una din ele s-a detaşat. Numele ei: *Hunger*. Foame.

La *Birkenau-Auschwitz*, în ufhbra crematoriilor, fiecare suferinţă era dusă până la limita extremă: şi setea, şi bătaia, şi schingiuirile, şi umilinţa.

Şi totuşi, setea, oricât de chinuitoare, nu era permanentă. Când ploua, ţi-o puteai astâmpăra. Foamea, niciodată. Din momentul intrării în lagăr nu înceta să te tortureze i zile, săptămâni, luni, ani. Atât cât erai în viaţă.

Bătăile, în toate lagărele de concentrare, erau cumplite. Exista totuşi o limită, după care deţinutul leşina şi nu mai simţea nici arsura cravaşei, nici loviturile de bocanc. La iei se întâmpla în timpul schingiuirilor. *Der Hunger*, foamea. Însă; era permanentă. Nimic n-o oprea, nici măcar pentru o secundă;

Umilinţa – dusă de SS-işti până dincolo de orice extremă imaginabilă – era greu, era imposibil de suportat. Cei iriai mulţi dintre cei care şi-au pus capăt zilelor au fost împinşi spre sârma ghimpată, prin care trecea curent de înaltă tensiune, de şirul infinit al umilinţelor pe care nu

le-au mai putut îndura.

Şi totuşi, noaptea, în somn, uitam umilinţa, unii se visau din nou liberi. Foamea, însă, nu înceta nici noaptea. Istoviţi, sleiţi de orice vlagă, ne prăbuşeam pe cimentul gol şi adormeam imediat. În somn uitam de crematorii, de SSişti, de rănile de peste zi. Dar foamea ne durea atât de tare, în il ne trezeam plângând în plină noapte.

Eram stăpâniţi de o foame îndelungată, statornică, totală, cumplită, feroce. Era o foame care îţi anihila raţiunea, te desprindea din speţa umană, te transforma în fiară. La *Birkenau-Auschwitz*, în celelalte lagăre de concentrare erau mii, zeci de mii, stite de mii de *Häftling*-i care de un an, de doi, de trei, unii de patru sau cinci ani nu mai mâncaseră o singură dată pe săturate.

Când o coloană de *Häftling*-i, trecând pe lângă o clădire în care erau cazaţi SS-işti, zăreau nişte coji de cartofi aruncate la gunoi, se năpusteau asupra locului sfidând orice pericol şi oricât de turbat lovea *Kapo* cu bâta lui noduroasă peste trupurile învălmăşite, ordinea nu se putea restabili până nu terminau de scotocit întreaga grămadă de gunoi.

Am văzut nu puţini deţinuţi care nu s-au lăsat călcaţi în picioare, care au rezistat tuturor loviturilor, păstrându-şi veri lealitatea şi care au fost frânţi de SS-işti, în cele din urmă, prin *Hunger*, prin foame. Da, au fost *Häftling*-i care au asistat la exterminarea întregii lor familii şi au continuat să înfrunte cu capul sus* fascismul?

care, supuşi 4 a cele mai infernale torturi, au continuat să-şi păstreze demnitatea, n-au cedat, n-au trădat, dar care, până la urmă, după ani de foame animalică, chinuitoare, dezumanizaţi, au decăzut în aşa grad încât au fost în stare să fure unicul cartof din mina bolnavilor, a muribunzilor.

După *Zyklon B*, folosit în camerele de gazare de la *Birkenau-Auschwitz*, *der Hunger*, foamea, a făcut cele mai mari ravagii în rândurile *Häftling*-ilor. Au murit de foame cu zecile, cu sutele, cu miile în toate lagărele de concentrare. De la înfiinţarea şi până la prăbuşirea lor. Şi încă o zi şi o noapte după aceea…

La *Landsberg*, în dimineaţa zilei de 27 aprilie, când şi-au dat seama că turnurile de pază sunt goale, deţinuţii s-au năpustit asupra magaziei de alimente a SS-iştilor. Au început să mănânce. Mâncau cu o lăcomie feroce. N-aveau răbdare să mestece. Înghiţeau bucăţi enorme de pâine, de margarina, de crenvurşti, de marmeladă. Apoi au dat de conserve. Le-au spart cu toporul şi au început să le înfulece. În sfârşit, au găsit carnea. Au fript-o la focul barăcilor ce ardeau (dinamitate de ultimii SS-işti care au părăsit lagărul). Ospăţul a continuat până s-a lăsat întunericul. Odată cu noaptea, foştii deţinuţi au început să fie chinuiţi de nişte crampe de o violenţă insuportabilă. Chirciţi de durere, urlau neputincioşi. Unii dintre ei, până să se lumineze de ziuă, până să vină Crucea Roşie, n-au mai fost în viaţă…

Der Hunger, teribila foame din lagărele de

concentrare, şi-a completat victimele încă o zi şi o noapte după eliberare.

ILSE KOCH

Ilse Koch era numele cu care figura în actele de identitate *„Ţlise* îi spunea Karl Otto Koch, bărbatul ei, comandant al lagărului de concentrare *Buchenwald*.

Tot *lise o* alintau şi amanţii – SS-işti superiori şi inferiori din comanda lagărului.

Häftling-ii îi spuneau i *căţea*.

A devenit cunoscută în toate lagărele de concentrare şi, ulterior, în Europa şi în întreaga lume sub numele: *căţeaua de la Buchenwald*.

Ilse avea multe capricii. Pe cât de extravagante, pe atât de criminale. Şi toate i-au fost satisfăcute.

Îi plăcea să călărească. Un grup de amanţi i-a oferit – cadou colectiv – o mânză. A cerut să i se construiască, cât ai bate din palme, un manej. Hii au lucrat zi şi noapte, izbiţi fără întrerupere cu bâtele de către *Kapo*, cu cravaşele de către SS-işti, să nu slăbească ritmul. 30 de iau plătit cu viaţa, dar manejul, împodobit cu lambriuri şi oglinzi, a fost gata la termenul dorit, *lise* şi-a putut începe evoluţiile admirată de amanţi şi acompaniată de corul *Häftling*-ilor înghiontiţi mereu cu patul puştii să cânte cu mai multă vigoare.

Ilse se da în vânt după aur, după bijuterii, după valută forte. Ca să-i satisfacă şi această dorinţă, bărbatul ei, Karl Otto Koch, comandantul

lagărului, a furat asemenea cantităţi de aur, provenit din dantura cadavrelor, şi-a însuşit atâtea inele, smulse din degetele victimelor, şi atâţia cercei, rupţi din urechile deţinutelor, încât până şi SS-ul – corupt în toţi porii lui, de jos de la ultimul *Scharführer* până la cei mai simandicoşi. *Brigadenführer* – i – s-a simţit obligat să-l aresteze, să-l judece şi să-l împuşte.

Comandanta cobora des printre deţinuţi. Suferinţele la care erau supuşi, groaza care li se citea în ochi, ţipetele lor de durere o excitau, îi dădeau vitalitate, o făceau să se simtă stăpână. O deranja doar mirosul lagărului. Un miros de sânge amestecat cu duhoare de cadavru. Îl simţea şi după *ce* părăsea lagărul. Scăpa de el umplându-şi baia nu cu apă, ci cu vin de Madera. Uneori cu lapte. Dar baia în vin de Madera îi plăcea mai mult. Îi aţâţa pielea.

Marea plăcere a *căţelei de la Buchenwald* au fost însă, de la bun început, şi au rămas bibelourile din piele de om tatuată.

SS-iştii din comanda lagărului, de la amanţi până la soţ, vrând să-i intre în graţii sau să i le plătească, au dezvoltat o adevărată manufactură a acestor obiecte. Se confecţionau din piele de om învelitori de pudriere şi abajururi pentru veioze, coperţi de cărţi şi portmonee, tocuri de bricege şi mănuşi de damă, fel de fel de suveniruri.

Pieile jupuite de pe cadavre erau tăbăcite în baraca nr, 2. Bibeiourile confecţionate se ofereau cadou înalţilor oaspeţi din SS. Ele constituiaţi

specialitatéa lagărului, invenţia-capriciu a *lisei Koch*.

Pentru lampa de pe biroul soţului ei, *lise* a pus să se tăbăcească o suprafaţă mare de piele de om, să se tatueze şi să se confecţioneze din ea un abajur unicat. Drept suport a indicat un femur. Considera însă că tatuajul făcut pe o piele tăbăcită nu se poate compara cu cel natural, adică cu cel aplicat pe o „piele vie”. De aceea, în colecţia ei, *căţeaua de la Buchenwald* nu admitea decât obiecte din piele de om tatuată „pe viu”. Ştiind acest lucru, SS-iştii şi, îndeosebi, doctorul Hoven Wlademar, amantul nr. 1 al *lisei*, ananza cu grijă trupurile despuiate ale deţinuţilor nou sosiţi la *Buchenwald*. Când descoperea „scene artistice” ori simple nscripţii tatuate pe diferite părţi ale corpului, cazurile erau prezentate *lisei*. Fosta dactilografă angajată la o fabrică de ţigări, ajunsă *comandantă*, decidea dacă-i place sau nu tatuajul. Preferinţa ei era fatală „Häftlingului i se ordona să se prezinte la infirmerie. Acolo, Karl Beigs, Kapo-ul favorit ai *căţelei de la Buchenwald*, îi făcea o injecţie cu fenol în mimă. Încă în aceeaşi zi, cadavrul era dus în sala de disecţie, SS-iştii, specialişti în medicină patologică, jupuiau supra-[30]

fata de piele tatuată şi o trimiteau la tăbăcit ca apoi să fie oierită *lisei*.

— Cu cizme de călărie în picioare, cu mănuşi din piele de om în mâna stângă (avea trei perechi

30 General mai oi în SS

şi toate trei erau confecţionate din piele de om tatuată „pe viu”), în dreapta cu o cravaşa din vână de bou, *căţeaua de la Buchenwald* se simţea curajoasă, era arogantă şi sfidătoare.

În 1947, în faţa tribunalului – a fost judecată în zona americană –, i-a pierit curajul şi, pentru a scăpa, a trişat, ca orice cocotă. Deşi bărbatul ei fusese de mult împuşcat, deşi se afla de mai bine de un an izolată într-o celulă a închisorii, ea a rămas însărcinată şi, în virtutea legilor americane. n-a putut fi condamnată la moarte.

După doi ani a fost pusă în libertate.

Ulterior* după constituirea Republicii Federale Germania a fost din nou arestată şi judecată. Condamnată la bien soare pe viaţă, s-a sinucis în 1967.

Motivul sinuciderii a rămas necunoscut. Autorul acestor rânduri crede că-l intuieşte. Noaptea, în închisoare, de cum adormea, bezna se transforma într-o ceaţă albicioasă, ca Laptele în care se scălda la *Buchenwald*, şi din pereţi se desprindeau (ori intrau prin pereţi, nu-şi dădea bine seama) *Häftling*-ii cu pielea jupuită de pe obraji şi gât, de pe tot corpul. Carnea dezgolită şiroia încă de sânge. Şi erau muiţi t zeci, sute, mii. Şi toţi se apropiau implacabil de ea din toate părţile. Erau cadavre vii care nu puteau fi trişate. Din tata lor n-avea unde să se retragă, să se ascundă, decât în moarte.

INJEKTION

Clipele cele mai teribile în *Revier-mile* din

lagărele de concentrare le reprezentau nu crizele, abcesele, crampele, sufocările, ci apropierea omului cu seringa să-ţi facă cine *Injektion*, o injecţie. Niciodată nu puteai şti dacă în seringă este calmant sau otravă.

Uciderea *durch Injektion*, prin injecţie, sau „asasinatul ştiinţific", cum i s-a spus la procesul de la Nürnberg, a fost „descoperit" şi lansat la *Birkenau-Auschwitz*. Autorul: SS *Obersturmführer*[31]. dr. Entress. Ucidea până la 300 de deţinuţi pe zi Era secondat de doctorul Jung, SSdst şi el.

Ucideau prin injecţii şi „sanitarii" de cele mai diferite profesii. B. Klehr, de pildă, era cizmar. Un anume Stesse se lăuda că are la activ 10.000 de i lichidaţi privi în jecţii „făcute personal". H întrecea doar un oarecare Panseczyk care pretindea că a ucis, cu aceeaşi metodă, 12.000 de deţinuţi.

Procedeul era la mare modă în primii ani de existenţă a *Birkena*ului, când nu se construiseră încă modernele sale crematorii şi camere de gazare. Astfel, în 1942, când au sosit transporturile de deportaţi de la Lublin, într-o singură acţiune au fost ucişi, prin injecţii provocatoare de moarte, 15.000 – 20.000 de oameni.

La Buchenwald, SS-Hauptsturmführ dr. Wladeftiar Ho ven, ajuns medic, după ce la vârsta

31 Locotenent in SS.»

de 32 ani reuşise, bazându-se pe meritele sale în SS, să-şi ia bacalaureatul, injecta otravă în venele a 12 deţinuţi, apoi ieşea la aer să se răcorească, fumând o ţigară. Când era foarte aglomerat îşi făcea pauza abia după ce lichida două duzini de i.

La *Bergen-Belsen* marele maestru al asasinatului *durch Injektion*, prin injecţie a fost Karl, infirmierul şef, ajuns în lagăr pentru violarea şi uciderea unui copil. Iată cum i-a descris activitatea unul din medicii supravieţuitori: „Karl sosea flancat de doi devotaţi, cu o listă în mână, şi atunci şi cei mai curajoşi simţeau că leşină. Conştient de efect, nu se grăbea, glumea cu şefii de bloc, care se temeau de el şi-l urau cu cordialitate. În faţă, deţinuţii dârdâiati, iar ochii lor, măriţi de spaimă, nu se puteau desprinde de hârtia fatală, în sfârşit, striga numerele. Erau aproape întotdeauna tineri, uneori copii de 16 ani. Galbeni de parcă ar fi fost deja morţi, ieşeau din rânduri clătinându-se, aliniindu. – se în spatele secunzilor ucigaşului, după care erau duşi într-un mic salon al tic vi er-ului. Găseau acolo câţiva bolnavi în agonie, aleşi din zori de Kări pentru a completa lotul. Erau puşi să se dezbrace, li se dădea câte un prici şi li se oferea o supă de regim îndulcită, dorinţa lor de viaţă era atât de puternică, încât, cu toate că erau puşi în gardă de dispariţiile zilnice ale camarazilor lor, de fiecare dată sperau. Ceasurile se scurgeau lent, cu un sentiment când de teamă, când de încredere. Karl venea să-i viziteze, bătându-i uşor peste obraji,

stropindu-i în joacă cu aceeaşi seringă cu care în curând…

Se lăsa seara. Tăcuţi, oamenii intrau în odăiţă. De îndată ce uşile blocurilor se încuiau şi ultimele zgomote se stingeau, reapărea Karl în halat alb. Atunci, ajutoarele lui se năpusteau asupra condamnaţilor şi-i legau de priciuri? ţipetele rugăminţile sărmanilor copii, caré se zbăteau cu disperare, se amestecau cu ritmul înteţit al muzicanţilor. Karl lua un ac lung… sterilizat – o, bătaie de joc! – şi-l înfigea în toracele bietei victime? un ajutor îi întindea seringa; iar el împingea lichidul… Un urlet neomenesc, urmat uneori de un horcăit… şi se trecea la următorul”.

La *Mauthausen*, sistemul a fost introdus de doctorul Krebsbach, supranumit *Bachspritz*, Bach-seringă. În scurtă vreme, el s-a răspândit în toate lagărele. În toate se proceda la fel. Deţinutului i se lua pulsul pentru a-l linişti, i se tampona braţul cu vată îmbibată în spirt, apoi, cu cea mai mare grijă şi cu un zâmbet încurajator, i se făcea cine *Injektion*, *o* injecţie intravenoasă. Conţinutul diferea de la lagăr la lagăr: benzină, aer, apă oxigenată 33°/y, evipan, acid cianhidric sau fenol. Mai ales fenol.

SS-iştii de la *Birkenau*, care au fost mereu cu un pas înaintea camarazilor din celelalte lagăre în perfecţionarea asasinatului, au rupt şablonul. Experimentând, au constatat că moartea intervine mult mai sigur şi mai rapid dacă în lecţiile cu fenol se fac în regiunea inimii sau direct în inimă.

Deşi perfecţionat, sistemul uciderii prin injecţii a fost împins pe planul al doilea de procedeul asasinării prin gazare. Injectarea cu fenol s-a folosit în continuare doar pentru lichidarea bolnavilor şi a deţinuţilor indicaţi de *Gesiapo*. Când unui deţinut, după ce a fost chemat la secţia poli tira a SS-ului (mâna prelungită a Gestapoului în KZ-uri) i se recomanda să treacă pe la *Revier* însemna că soarta i-a fost pecetluită, că à „fost trimis pentru *cine Injektion*”, pentru o injecţie.

O singură dată şi pentru ultima oară a revenit uciderea *durch Injektion*, prin injecţie, pe prim plan. Aceasta s-a întâmplat în preziua ori prenoaptea prăbuşirii lagărelor de concentrare.

Ordinul lui Himmler era clar. În mâna eliberatorilor nu trebuia să cadă niciun *Häftling* viu. De unele lagăre însă armatele eliberatoare s-au apropiat atât de vertiginos încât evacuarea cu trenul n-a mai fost posibilă. Nici alternativă lichidării în masă nu s-a putut adopta Nu era timp pentru îngroparea cadavrelor, iar SS-iştii nu voiau să lase urme compromiţătoare.

Decizia: în toate lagărele unde s-a creat o asemenea situaţie, deţinuţii au fost încolonaţi şi, încadraţi de SS-işti au fost dirijaţi spre KZ-urile centrale care dispuneau de camere de gazare. Bolnavilor şi celor slăbiţi li s-a injectat fenol;

4 n unele lagăre, trupele eliberatoare au intrat la câteva ore, şi chiar la câteva minute, după ce SS-iştii, cu automatul, Cravaşa şi seringa

în mână, au luat-o la fugă. Acolo, unii dintre *Häftling*-i au putut fi salvaţi. Printre ei, deportata din Cluj. i. f. Ea poartă şi acum, pe braţ, sub numărul de *Häftling* tatuat, arsura acelei *Injektion*, acelei injecţii cu fenol.

Lagărele de concentrare naziste au fost înţesate cu:

Mii, zeci de mii de „elemente asociale” – vagabonzi, braconieri, cerşetori, pungaşi, cartofori, proxeneţi, prostituate. Toţi aceştia purtau pe piept – ca semn distinctiv – un triunghi negru. Homosexualii aveau triunghiul roz.

Mii, zeci de mii de delincvenţi de drept comun – hoţi, tâlhari, escroci, asasini şi criminali de profesie. Ei purtau un triunghi verde.

Mii, zeci de mii de deţinuţi politici. Ei purtau un triunghi roşu. Clericii arestaţi aveau triunghi violet.

Milioane de *Juden*, de evrei. Ei purtau un triunghi galben.

Toţi deţinuţii – mii, zeci de mii, sute şi sute de mii – care purtau triunghiuri negre, roz, verzi, roşii au fost trimişi în lagăre datorită unei vini reale, scornite, presupuse ori bănuite. Erau, acuzaţi de ceva. Ori suspectaţi.

Milioanele de deţinuţi care purtau triunghiul galben nu erau acuzaţi pentru nimic. Nu erau bănuiţi că au săvârşit ceva împotriva cuiva. Nici suspectaţi că vor comite în viitor. Ei erau internaţi în *Vernichtungslager* Le pentru că erau *Juden*, evrei.

Pentru că s-au născut.

Şi pentru cântai erau în viaţă.

În Europa trăiau 11.000.000. Iar pentru viitorii o mie de ani, pe pământul bătrânului continent, transformat în *Lehensraum** nazist, nu se prevedea loc nici măcar pentru un singur *Jude*. Pentru niciun evreu.

1 Lagăr de nimicire în masă. 8 Spatia vital.

Der Judenstern, steaua galbenă în şase colţuri, a fost născocită de nazişti ca semn al stigmatizării publice, al proscrierii unui întreg popor. De fapt, la data, introducerii purtării obligatorii a *Judenstern*-ului, a stelei galbene în şase coifuri, evreii din *Reich* erau de mult stigmatizaţi, proscrişi, izolaţi".

Măsurile antievreieşti, începând cu 1933, s-au înmulţit an de an în progresie geometrică. Evreii au fost persecutaţi, scoşi din toate activităţile, alungaţi din toate domeniile. Li se luase totul şi li se interzisese totul. Naziştii nu erau însă mulţumiţi. Li se părea că, deşi excluşi din viaţa economică şi socială, n-au fost suficient de înjosiţi. Ei ar fi vrut ca fiecare arian cu sânge pur să-i poată distinge pe evrei şi să se bucure de suferinţele şi umilirea lor. În consecinţă, din iulie 1938, evreii au fost obligaţi ca «în toate instituţiile, dacă aveau de făcut o cerere sau de adresat o întrebare, să arate – fără să li se ceară acest lucru – că sunt evrei". Astfel, fiecare intrând într-o instituţie, indiferent ce voia, trebuia să înceapă rostind formula „*Ich bin Jude*", «sunt

evreu”.

Peste câteva luni, s-a luat o nouă măsură, în acelaşi sens. Toţi evreii, indiferent cum îi chema, au 7 ost obligaţi să adopte un al doilea prenume – bărbaţii *i* Israel femeile: Sara – pe care să-i spună când se prezintă şi „să-l scrie şi atundi când se iscălesc

A urmat comasarea familiilor de evrei în „case evreieşti”. La! septembrie 1939 au început, sub conducerea lui Heidrich, pregătirile pentru delimitarea ghetourilor.

Aşa se face că, la 1 septembrie 1941, când s-a introdus în tot Reich-ul, „Steaua în şase colţuri din stofă galbenă, pe fond negru, de mărimea podului palmei, cu inscripţia Jude, evreu”, ea n-a mai semnificat stigmatizare, proscriere şi izolare – toate acestea erau de mult terminate –, ci a servit drept *paşaport* pentru camerele de gazare din Răsărit.

Peste câteva săptămâni, trenuri lungi, pline cu deportaţi, au început să gonească în noapte spre Majdanek, *Treblinka*… *Birkenau-Auschwitz*…

În faţa crematoriilor de la Birkenaus zecile de mii, sutele de mii, milioanele de deportaţi nu erau întrebaţi cum se numesc, din ce oraş sau din ce ţară vin. SS-iştii priveau doar den *Judenstern*, steaua galbenă, de pe pieptul, spatele ori braţul drept şi se sforţau să-i înghesuie cât mai repede în caemerele de gazare.

JIŢDFNSTERN (2)

Când în seara zilei de 28 martie 1944, am

auzit vânzătorij de ziare strigând în gura mare, pe străzile Clujului cotropit de horthyşti, „Ediţie specială… specialăăă… Rezolvarea definitivă a problemei evreieşti… Mâine Consiliul de Miniştri va dezbate dispoziţiile privind lichidarea radicală a problemei evreieşti… ediţie specială… specialăăă… *, am tresărit, dar nu m-am speriat.

Nici când, în zilele următoare, am citit, pe prima pagină, un titlu cu litere de o şchioapă, dat pe toate cele şase coloane: „De mâine începând, toţi evreii sunt obligaţi să poarte pe piept, în partea stângă”, o stea galbenă în şase colţuri de mărimea 10/10 cm*, n-am intrat în panică. Noaptea însă, în noaptea de 4 spre 5 aprilie, când toţi cei din casă am început să ne coasem pe haine *den Judenstern*, steaua galbenă în şase colţuri, m-am cutremurat.

Dimineaţa, când am ieşit în stradă şi am simţit cum întreg oraşul mă săgetează cu privirea, sângele mi s-a scurs brusc, m-au părăsit toate puterile. M-am rezemat de perete să nu mă prăbuşesc.

Reuşisem din copilărie să mă obişnuiesc cu gândul că nu am aceleaşi drepturi cu cei de o seamă cu mine, că trebuie să-mi urmez drumul primind lovituri pe care nu le merit. Durerea ce mi-o provoca această stare de lucruri mi-o înăbuşeam în suflet, n-o arătam nimănui. Când ieşeam pe stradă eram egal cu ceilalţi. Acum, toţi mă arătau cu degetul, mă umileau cu privirile loir iscoditoare. Nici durerea din cel mai adânc ungher

al sufletului meu n-o mai puteam feri de a fi pângărită.

Cineva care n-a trăit această cumplită experienţă m-ar putea întreba’s de ce nu i-am sfidat, doar demni de dispreţ erau ei, horthyştii? Răspunsul e simplu. Dacă în întreg oraşul, eu singur ar fi trebuit să port steaua galbenă, aş fi purtat-o cu capul sus, înfruntând privirile tuturor. Dar când toţi ai tăi, părinţi şi fraţi, toţi cei de-o seamă cu tine şi cu ei, toţi, de la copilul scos la soare şi până la bunicul care numai în cârje se mai poate mişca, trebuie să poarte însemnul umilirii şi dispreţului, n-ai pe cine te sprijini, n-ai de unde lua puteri pentru a te considera erou.

Când ieşi cu semnul ruşinii în piept pe strada pe care ai copilărit, pe strada care ţi-a dus paşii spre şcoală şi sub castanii căreia ai îmbrăţişat întâia oară o fată, când pe această stradă ieşi pentru prima oară cu *dem Judenstern*, cu steaua galbenă, în piept şi simţi cum întreg oraşul se uită la tine, poţi să te prăbuşeşti mort pe caldarâmul ei mai repede decât dacă ai fi secerat de o salvă de mitralieră.

Eu nu m-am jprăbuşit, dar atunci, în mine, ceva s-a rupt. Definitiv şi ireparabil.

Arsura stelei galbene nu are leac. Rana plrovocată pe şi în piept nu se cicatrizează niciodată.

JUDENSTERN (3)

Într-o noapte de iulie, din vara lui 44, m-am strecurat afară din baraca nr. 21 a lagărului *E* şi

am privit prin intervalul dintre barăcile lagărului vecin *D* spre drumul ce traversa întregul *Birkenau* şi care, despărţim! lagărul D de lagărul C, unea rampa de triere cu crematoriile III ŞI IV. În beznă – lumina stelelor nu putea pătrunde prin stratul de fum negru-vânăt ce acoperea lagărul – nu se distingea decât drumul străjuit de-o parte şi de alta de razele reflectoarelor instalate în turnurile de pază. Pe drum se târa lunga coloană a celor selecţionaţi – imediat după coborârea din vagoane – pentru camerele de gazare. Ştiam că sunt mame şi copii, bătrâni şi bolnavi, dar nu le puteam desluşi chipurile. Nici trupurile. În bătaia reflectoarelor scânteiau doar *die Judensterne*, stelele galbene în şase colţuri de pe piepturile sau braţele celor din lunga coloană ce se târa spre crematoriile III ŞI IV.

Se împlineau trei luni de când, tot într-o noapte, a trebuit să-mi cos pe piept den *Judenstern*, steaua galbenă, de când, în adâncul sufletului meu, ceva s-a rupt definitiv şi ireparabil.

Da, exact la trei luni, în noaptea aceea din iulie şi apoi aproape în toate nopţile ce au urmat în blestemata vară a lui 44, privind din spatele barăcii nr. 21 spre drumul ce despărţea lagărul D de lagărul C, obsedat de scânteierea fantastică în bătaia reflectoarelor a *Judensterne*lor, a stelelor galbene de pe piepturile sau de pe braţele celor din lünga coloana ce se târa spre crematorii, am avut senzaţia că ceva s-a rupt în giganticul mecanism al lumii, iar stele se prăbuşesc fără

încetare, pe rampa de triere de la *Birkenau* şi învălmăşându-se, se rostogolesc pe drumul care taie lagărul în două, în uriaşele catacombe de la subsolul crematoriilor unde, în contact cu gazul *Zyklon B*, se opresc brusc din rostogolire şi îşi pierd strălucirea, lumina lor încetând pentru totdeauna să mai pâlpâie.

JUDENTRANSPORT

La început, prin anii ’30, deţinuţii soseau în lagărele de concentrare în dube, negre sau cenuşii, escortate de Gestapovişti. Ulterior, când dubele n-au mai putut face faţă, deţinuţii au fost transportaţi în vagoane ataşate la coada trenurilor.

Imediat după darea în folosinţă a noilor crematorii şi camerelor de gazare moderne de la *Birkenau-Auschwitz*, la începutul anului 1943, *Gestapo*-ÙA a trecut la organizarea aşa-numitelor *Judentransporte*, transporturi de evrei – trenuri speciale, de câte 50 de vagoane pentru vite, în fiecare înghesuind câte 70 – 80 de persoane cu întregul lor avut.

„În clipa în care simţim că vagonul s-a pus în mişcare – îşi va reaminti Simon Magda, supravieţuitoare a ghetoului Oradea – din gura unui bătrân cu barbă albă izbucneşte începutul străvechii rugăciuni: «El muie rachamim…»

Din mulţime se aude un vaiet de cumplită durere. Aplecaţi unii asupra altora, lovindu-şi pieptul cu pumnul, plângând sfâşietor, se înmormântează pe ei înşişi.

…Călătorim abia de câteva ore, dar spoiala de civilizaţie, ca să zicem aşa, s-a şi luat de pe noi. Din cauza căldurii insuportabile şi cu înăbuşitoarei lipse de aer, încetul cu încetul aruncăm totul de pe noi. Numai în combinezoane, femeile se înghesuie fără jenă printre bărbaţi. Codindu-ne, roşind, ne facem nevoile într-un colţ, în găleata anume pregătită. La început, în faţa persoanei care stă pe găleată se ţine un palton sau un alt veşmânt. Dar, pe măsură ce puterile şi răbdarea se împuţinează, nimeni nu se mai sinchiseşte.

…O femeie ţipă de durere şi-şi duce mâna la inimă. Cei din jurul ei încep să strige îngroziţi. Femeia se bălăngăne când încoace, când încolo. Oamenii se îndepărtează de ea speriaţi, iar femeia dă să se prăvălească, dar înainte de a cădea este prinsă. Medicii care se află printre nov constată că pulsul nu-i mai bate”.

Într-uft astfel *de Judentransport*, transport de evrei, cel de-ai cincilea, care la 6 iunie 1944 a pornit din Clujul cotropit atunci de horthyşti, în penultimul vagon, laolaltă cu alţi 70, mă aflam şi eu, cu părinţii şi fraţii mei. În vagon nu te puteai mişca din cauza teribilei înghesuieli de oameni, geamantane, rucsacuri, de tot felul de boarfe trântite de-a valma. Nu se mai ştia care balot al cui era. Copiii plângeau. Unul era bolnav, pe celălalt îl chinuia setea. Unul voia cu tot dinadinsul să se joace pe-afară. N-avea cum să înţeleagă că pentru el jocul se isprăvise pentru totdeauna.

Aerul devenise insuportabil. Oamenii îşi făceau necesităţile în lighene, în găleţi, dar ele nu puteau fi deşertate. Nici cadavrele n-aveai cum le scoate din vagoane. Uşile erau ferecate. Zăpuşeala amplifica duhoarea. Mamele, având senzaţia că li se sufocă copiii, ţipau după aer. În cea de-a treia zi, în vagon nu mai aveam un strop de apă. Era pe terminate şi mâncarea. Bătrânii se rugaii şi blestemau. Copiii plângeau. Îndemnurile la calm şi speranţă se întretăiau cu exclamaţii deznădăjduite, isterice. Şi trenul nu se mai oprea. Îşi continua goana nebună în noaptea fascistă.

În cea de-a patra zi, locomotiva trenului nostru, care s-a strecurat hoţeşte prin oraşele Ungariei şi satele Cehoslovaciei, prin pădurile Poloniei, s-a oprit, dând drumul la un şuierat strident, prelung, lugubru. Am tresărit cu toţii. Ne-am înghesuit spre uşa vagonului bucuroşi că, în sfârşit, am sosit, dar şi cuprinşi de nelinişte, de presimţiri sumbre. Prin crăpăturile uşii şi ale peretelui vagonului am privit afară. Ne-am cutremurat. Peste tot numai garduri de sârmă ghimpată. Numai barăci şi turnuri de pază cu SS-işti finind mâna pe trăgaci» între barăci, mii, zeci de mii de oameni, îmbrăcaţi toţi în haine vărgate. Peste ei plutea un fum negru, înecăcios. Plutea în uriaşe rotocoale cenuşii, negre, prevestind ceva groaznic.

Ajunsesem la *Birkenau-Auschwitz*. Era 9 iunie 1944, în jur de ora 11. Trăiam ultimele clipe împreună: fraţi şi surori, părinţi şi copii…

JUDENVERFOLGUNG (1)

Die Judenverfolgung, prigonirea evreilor din *Reich-ul* nazist a început, în martie 1933, prin blocarea intrărilor magazinelor şi prăvăliilor proprietate evreiască de către oameni din S.A. şi s-a terminat, peste câţiva ani, prin deschiderea uşilor camerelor de gazare de la *Birkenau-Auschwitz* în faţa nesfârşitelor coloane de evrei deportaţi din întreaga Europă cotropită de hitlerişti.

Din martie 1933, an de an, lună de lună, săptămână de săptămână şi, în unele perioade, zi de zi, f ziarele anunţau noi măsuri care amplificau şi generalizau *die Judenverfolgung*, prigonirea evreilor.

Blocarea intrărilor magazinelor şi prăvăliilor evreieşti a fost urmată, succesiv, de boicotarea obligatorie a acestora de la 10 dimineaţa până seara, de interzicerea ca evreii să mai exploateze magazine de vânzare cu amănuntul, case de expediţii, întreprinderi meşteşugăreşti, firme comerciale, întreprinderi agricole, precum şi să facă negoţ în pieţe, târguri şi la expoziţii... de desfiinţarea tuturor întreprinderilor evreieşti şi arienizarea lor.

Excluderea evreilor din celelalte domenii de activitate a început prin rezilierea contractelor de muncă ale medicilor évrei din spitalele din Berlin. Au urmat; concedierea forţată a judecătorilor şi procurorilor, retragerea tuturor evreilor a dreptului de a ocupa orice funcţie publică,

demisionarea forţată a tuturor medicilor din spitalele Reich-ului, nerecunoaşterea atestatelor lor, interzicerea avocaţilor evrei, abrogarea tuturor excepţiilor acordate iniţial unor evrei pe motiv că taţii ori fiii lor au luptat şi au căzut pe front în primul război mondial. Apoi: evreii au fost interzişi din activitatea de pază, din birourile de informare, comerţul cu terenuri, administrarea caselor, practicarea meşteşugurilor ambulante şi comerţului ambulant.

Referindu-se la numeroasele legi, decrete şi dispoziţii antievreieşti, Göbbels a declarat emfatic în faţa presei internaţionale: „Reglementarea legală reprezintă metoda cea mai loială şi mai umană”. În virtutea acestei loialităţi şi umanităţi, evreilor din *Reich* le-a fost interzis succesiv, să frecventeze staţiunile balneare, plajele, râurile, lacurile… să frecventeze teatrele, cinematografele, concertele, expoziţiile… apoi şi sălile de lectură, bibliotecile, muzeele, terenurile sportive, băile sub cerul liber… să folosească vagoanele de dormit şi vagoanele-restaurant.

Tot sub auspiciile loialităţii şi umanităţii naziste a fost interzisă literatura evreiască şi democratică. În pieţele oraşelor, flăcările mistuiau cărţile lui August Bebel, Karl Liebknecht şi Karl Marx, ale lui Lion Feuchtwanger, Egon Erwin Kisch, Thomas Mann şi Erich Maria Remarque…

În întreg *Reich*-ul, pe clădiri, în vitrine, la intrarea în localităţi, în parcuri, pe bănci, pe uşile localurilor publice, pe străzi s-au înmulţit tăbliţele

şi afişele cu inscripţiile „Interzis evreilor” sau „Numai pentru arieni”. Ele au dispărut, ca prin farmec, din întreg Berlinul în august 1936, însă doar pe timpul cât au ţinut Jocurile Olimpice. Imediat după aceea, au reapărut cu o frecvenţă şi mai obsedantă.

Göbbels a avut cinismul incredibil de a se referi la loialitate şi umanitate când, în *Reich*, tinerii evrei aveau dreptul să frecventeze şcolile doar în proporţie de 1, 5%, dar cu interdicţia de a participa în afara cursurilor, la serbări, excursii, vizionări de spectacole sau jocuri sportive organizate de şcolile respective, ca, ulterior, să fie eliminaţi toţi, fără excepţie, din orice formă de învăţământ? când diplomele de medic, de avocat, de farmacist ale evreilor erau declarate nule; când s-au interzis căsătoriile evreilor cu cetăţeni germani, evreul născut din moşi-strămoşi pe malurile Rinului nefiind considerat *Reichsbürger*, cetăţean al *Reich*-ului.

Cu acelaşi cinism şi neobrăzare, Hitler a declarat: „Legile de la Nürnberg nu sunt legi arme vrei eşti, ci progermane”. După *Führer*, legile adoptate la 15 septembrie 1935, ia Nürnberg, potrivit cărora evreii erau scoşi în afara legii şi frustraţi de orice drept, nu aveau nimic antievreiesc. După ce au fost excluşi, treptat, din toate domeniile, după ce li s-a interzis să practice orice profesie, au început să apară decrete şi dispoziţii prin care evreii erau obligaţi să predea tot ce aveau. Întâi toate obiectele de aur, argint,

platină, toate pietrele preţioase şi perlele… apoi autoturismele şi motocicletele… apoi aparatele de radio… apoi…

Când li s-a interzis totul şi li s-a luat totul, când nu mai aveau ce să predea decât viaţa, *die Judenverfolgung*prigonirea evreilor, a trecut într-o nouă etapă, denumită „*Die Endlösung der Judenfrage*”, „rezolvarea definitivă a problemei evreieşti” sau, mai direct spus, exterminarea totală a evreilor din Europa.

JUDENVERFOLGUNG (2)

În prima etapă a *Judenverfolgung-ului*, a prigonirii evreilor, aşa cum s-a arătat în cadrul procesului de la Nürnberg *i* „Evreii au fost vârâţi cu forţa în ghetouri şi constrânşi să presteze muncă de ocnaşi ei au fost lipsiţi de posibilitatea de a se ocupa de meseriile lor, averea *lor* a fost expropriată 1 orice viaţă culturală, presa, teatrul şi şcolile le-au fost* interzise, iar SD-ul avea sarcina de a-i ţine sub observaţie. Aceasta a fost o tutelă sinistră”. Concomitent, toate mijloacele de propagandă erau folosite pentru a denigra pe evrei; pentru a stârni ura împo, triva lor, pentru a aţâţa masele la pogromuri, iar organele de poliţie au primit ordin scris ca „eventualele acţiuni împotriva evreilor din partea populaţiei civile să nu fie preîntâmpinate”. În acelaşi ordin se arăta: „Primul scop fundamental al măsurilor germane trebuie să fie izolarea evreilor de restul populaţiei. Înfăptuind aceasta, trebuie să se procedeze în primul rând la înregistrarea evreilor cu scopul de

a-i elimina şi trebuie luate alte măsuri similare. Apoi urmează să fie introdusă de îndată purtarea unui semn distinctiv, sub forma stelei evreieşti galbene, răpindu-le totodată orice libertate. Ei urmează să fie aduşi în ghetouri, separându-se totodată bărbaţii de femei. Toate bunurile evreieşti trebuie să fie confiscate, cu excepţia lucrurilor strict necesare unei existenţe de mizerie”.

Pe măsura cotropirii de noi teritorii, naziştii au extins *Judenverfolgung*, prigonirea evreilor, de-a lungul şi de-a latul întregii Europe. Metodele de prigonire experimentate se aplicau cu brutalitate amplificată în noile teritorii înglobate *în Reich*, ca şi în cele invadate ori aflate sub influenţa Berlinului, La Nürnberg s-a prezentat rapörtul SS *Brigadenführerului* dr. Stateker adresat lui Himmler în 1942, în care se arăta „Forţele antisemite au fost instigate la pogromuri împotriva evreilor chiar în primele ore după ocuparea teritoriilor, deşi această instigare s-a dovedit a fi foarte greu realizabilă.

TJrmând indicaţiile noastre, poliţia de securitate a vrut să rezolve problema evreiască în modul cel mai hotărî! şi cu toate mijloacele posibile.

Ş-a găsit însă că este de dorit ca funcţionarii poliţiei de securitate să nu apară pe scenă de îndată, cel puţin nu chiar la început, *întrucât cruzimea extraordinară a măsurilor luate ar fi putut indigna chiar cercurile germane*. Lucrurile

trebuiau, organizate în aşa fel, încât să se dovedească lumii că însăşi populaţia locală a fost prima care a protestat spontan…”

Die Judenverfolgung, prigonirea evreilor, lua de la an la an proporţii tot mai mari, iar cruzimea cu care se desfăşura depăşea orice închipuire. În expunerea sa introductivă la procesul de la Nürnberg, acuzatorul principal din partea

Slütelor Unite ale Americii, R.H. Jackson, a declarat: „În apus, în ţările ovup ale, evreii erau ucişi, iar bunurile lor confiscate. Aceasta campanie şi-a atins însă *apogeul cruzimii în răsărit. Evreii răsăriteni au suferit cum mă mai suferit niciodată vreun alt popor*. Despre suferinţele pricinuite lor, organele respective raportau meticulos autorităţilor naziste pentru a-şi arăta devotamentul faţă de planul nazist. Voi invoca numai dovezi care pot arăta în întregime amploarea proiectului, nazist şi a planului general de exterminare a evreilor. Dacă eu singur v-aş relata aceste grozăvii, vi s-ar părea că exagerez, iar cuvintele mele nu sunt demne de crezare. Din fericire, noi nu avem nevoie de relatările altor martori, decât ale germanilor înşişi. Vă invit să luaţi cunoştinţă de câteva ordine şi rapoarte, luate dintr-un număr uriaş de documente germane capturate, care vor constitui o dovadă de ceea ce a însemnat invazia nazistă”. Documentele prezentate atestă că, în 1942, nu mai era vorba de *Judenverfolgung*, de prigonirea evreilor, ci de *Endlösung der Judenfrage*, de „soluţia finală” care

însemna *Ausrottung aller Juden*, exterminarea tuturor evreilor.

KAPO

În lagărele naziste de exterminare, ierarhia din interiorul fiecărui lagăr era strict staüilita. Competenţa fiecărei funcţii, clar şi precis delimitată prin însăşi denumirea ei i şef de baracă, şeful lagărului, şeful *Revier*-ului, şeful Bunker-ul, şeful spânzurătorii, şeful camerei de gazare, şeful crematoriului…

Exista o singură funcţie imprecisă: *Kapo*.

*Häftl*ingul care purta pe braţul stâng o banderolă neagră pe care scria cu litere gotice de un alb imaculat – KAPO – era şef. Nu se ştia precis peste cine, dar se ştia că poate să-l lovească, să-l bată, să-l ucidă pe oricare *Häftling* care nu făcea parte din ierarhia interioară a lagărului. *Kapo* putea să fie şef peste un detaşament de muncă, şef peste o echipă de meseriaşi care lucra la întreţinerea lagărului? putea să însoţească coloanele în marş sau să asigure ordinea pe *Appellplatz*. Dar dincolo de toate acestea putea să-l lovească, să-l, bată, să-l ucidă pe oricare dintre *Häftling-ii* ce nu aveau nicio funcţie.

Kapo erau recrutaţi dintre elementele criminale şi declasate, dintre sadici, dintre cei lipsiţi de scrupule, care au uitat că fac parte din specia umană, dintre cei care, puşi în faţa alternativei mori sau ucizi, au preferat să ucidă. Pentru a-şi dovedi slugărnicia şi a-şi menţine poziţia de şef, căutau să-i întreacă pe SS-işti în

ferocitate.

Kapo loveau, băteau, ucideau din sadism sau invidie, din dorinţa de a se manifesta ca şefi sau din teama că-şi vor pierde funcţia, din ură faţă de om sau din simpla plăcere de a-şi batjocori şi chinui semenii.

Am văzut la *Birkenau-Auschwitz*, *Kaufering* nr. 4, *Kaufering* m\ 9 şi *Landsberg Kapo* de toate naţionalităţile, din toate straturile sociale şi m-a durut, mai tare decât loviturile lor, abisul decăderii umane.

La *Mauthausen*, lagăr în care mi-a fost ucis tata, primul *Kapo* a fost numit deţinutul înmatriculat sub numărul 31: August Adam.

— Vincenzo – şi Luigi Pappalettera relatează în cartea lor *Zbirii* au *cuvântul* că, de câte ori sosea un nou transport de deţinuţi la *Mauthausen*, Kapo-ul August Adam îi selecţiona deoparte pe profesori, avocaţi, preoţi şi magistraţi şi li se adresa cinic: „Tu eşti avocat? Tu profesor? Bun! Vedeţi triunghiul ăsta verde? Asta înseamnă că eu sunt criminal. În cazierul t meu figurează cinci condamnări: una pentru omor şi patru pentru jaf. Ei binejiaici eu comand. Lumea s-a întors cu josul în sus, aţi priceput? E nevoie de *Dolmetscher*, de interpret? Uite-l!” Şi arăta bâta, după care lovea. Când se sătura, forma din cei aleşi o *Scheisskompanie*, pe care o ducea la curăţatul latrinelor.

— În fiecare lagăr de concentrare a existat o mină de Häftlingcare purtau o banderolă neagră

pe care scria cu litere gotice, de un alb imaculat: *KAPO*. Erau cei care, intrând pe porţile lagărului, au uitat că sunt oameni şi au vrut să supravieţuiască batjocorindu-şi semenii, chinuindu-i… ucigându-i…

KEIN PLATZ

La *Birkenau-Auschwitz war kein Platz*, nu ei a loc, pentru morţi; de aceea, morţii erau arşi în crematorii. Nici pentru vii; de aceea, încă de pe peron, aproximativ 80% din cei sos ti erau duşi direct în camerele de gazare.

La *Birkenau-Auschwitz war kein Platz*, nu era loc, nici pentru crematorii r doar pentru patru. În zilele şi nopţile în care crematoriile nu făceau faţă, oamenii erau arşi pe ruguri aprinse-de-a lungul unor şanţuri. Cenuşa nu ocupa prea mult spaţiu, chiar dacă provenea de la milioane de cadavre. O risipea vânt ui. – /

Lucrurile aduse de-acasă n-aveai unde să le pui? erau iute şi trimise în *Reich*. N-aveai cum şi unde să-ţi păstrezi măcar o amintire. „*

Atunci mi-am transformat sufletul într-un mormânt şi am îngropat în el tot ce-am pierdut. Dar amintirile n-au intrat. Abia mi-au încăput toţi morţii.

Sunt singur. În sufletul meu *kein Piaf7 mehr*, nu mai este loc pentru nimeni şi pentru Nici pentru mine.

KINDER (1)

Iuţii l-am auzit icnind pe tata izbit peste spate în clipa când am intrat pe poarta lagărului E din

Birkenau, apoi am simţit pe propria-mi piele arsura ei şi abia după aceea am auzit că se cheamă *Peitsche*, cravaşa.

Întâi mi-am văzut fratele şi prietenii călcaţi în picioare, apoi am fost şi eu doborât la pământit cu o singură lovitură şi abia după aceea am învăţat ce înseamnă *Blockăiteste*, şei de baracă, şi ce drepturi are el asupra noastră.

Întâi am privit zile şi nopţi în şir clădirea aceea sumbra din faţă, pe coşul căreia izbucneau, fără întrerupere, rotocoale de fum negru-vânăt, tăiate de uriaşe limbi de foc, apoi am aflat că cine intră în ea nu mai iese de-acolo decât sub formă de fum şi cenuşă şi abia după aceea i-am învăţat denumirea: *Krematoriiim*, crematoriu.

Întâi am început să aud, peste ţipetele, plânsetele şi blestemele obişnuite, nişte urlete distincte, sfâşietoare, de o intensitate gregară, apoi am aflat că urlau cu o intensitate gregară deţinutele cărora, după injecţia de sterilizare, li se scoteau ovarele, fără anestezie, deţinuţii supuşi iradierii pentru a fi castraţi, perechile de gemeni forţaţi cu brutalitate să se împerecheze şi abia după aceea am învăţat expresia *Experimente an lebendigen Menschen*, experienţe pe oameni vii.

Toate cuvintele, toate expresiile din acest *limbaj ai morţii*, întâi m-au durut, m-au strivit, mi-au uscat sufletul şi abia apoi le-am învăţat. Şi acum, după aproape 45 de ani, când aud corântul *Peitsche*, eu nu văd instantaneu, cu ochii minţii un baston de cauciuc, ci, mai întâi, aud cum icneşte

tata şi simt nişte arsuri cumplite pe tot trupul. Şi acum, după aproape 45 de ani, când rostesc *Blockälteste*, mai întâi îl văd pe fratele meu zvârcolindu-se în ţărână sub apăsarea unor bocanci grei, simt în stomac izbiturile aceloraşi bocanci şi abia apoi îmi trec prin faţa ochilor şefii barăcilor din *Birkenau*. *Landsberg*, *Kaufering*, din toate lagărele prin care am trecut. La auzul cuvântului *Krematorium*, în nări simt miros de varne arsă, iar în ochi usturimea rotocoalelor de fum negru-vânat şi numai după aceea mi se conturează în faţă clădirea aceea sumbră. Dacă rostesc cuvântul *Experimente*, în urechile mele năvălesc din nou urletele gregare ale *Häftling-ilor* folosiţi drept cobai, iar imaginea unui laborator şi a instrumentarului necesar nu-mi apare nici ulterior, căci prin toate celulele creierului meu vuiesc neîntrerupt acele urlete gregare…

Da, toate cuvintele şi expresiile din acest *limbaj al morţii* au avut pentru mine din clipa în care le-am învăţat şi au şi acum, după aproape 45 de ani, o concreteţe cump Mt de dureroasă. Un singur cuvânt însuşit *atunci*, *acolo* avea un caracter abstract, semnifica ceva ce nu putea fi nici văzut, nici auzit. Cuvântul *Kinder*, copii.

Kinder, *atunci*, *acolo* era un substantiv abstract, pentru că în lagărele din *Birkenau* nu existau copii. În 1944, când am ajuns eu la *Birkenau*, de pe rampa morţii care se afla la câteva zeci de metri de la lagărele *A*, *B*, *C*, *D*, *E*, F… toţi copiii, până la 14 ani, erau duşi direct în

camerele de gazare. Nici măcar un singur copil, până la această vârstă, n-a fost lăsat în viaţă. Se rostea cuvântul *Kinder*, copii, dar copii vii, copii care să râdă sau să plângă, copii care să trăiască nu existau. Nici în *A*, nici în *B*, nici în G… în niciun lagăr din *Birkenauà*

Atunci, *acolo*… am văzut pentru ultima oară copii în ziua de 9 iunie 1944, înainte de a porni de pe rampa morţii spre lagărul *E*. I-am văzut în coloana aceea nesfârşită care se târa de pe peron direct spre camerele de gazare. Alăptându-se sau dormind în braţele mamelor, ţipând că le este sete sau plângând după jucăriile pierdute în acea învălmăşeală nemaipomenită, întrebându-şi mamele de ce au lacrimi în ochi sau murmurând rugăciuni, *die Kinder*, copiii se îndreptau spre moarte.

I-am urmărit până când privirea mi s-a înceţoşat. Întâi l-am pierdut din ochi pe frăţiorul meu Valentin, care păşea spre crematoriu ţinându-se cu o mână de mama, iar cu cealaltă strângându-şi tăbliţa la piept… Apoi nu i-am mai văzut pe cei doi gemeni, Cornelia şi Cornel… încă 5 sau poate 10 minute şi contururile tuturor copiilor s-au şters, s-au pierdut în coloana aceea nesfârşită de mame, T) bătrâni şi bolnavi al cărei capăt pătrundea în incinta crematoriului.

Pe rampa morţii de la *Birkenau* au coborât din vagoanele desferecate sute de mii de copii. La mai puţin de o oră după sosire se aflau toţi, fără excepţie, în coloana aceea nesfârşită ce se târa

fără oprire, ţipând, implorând, plângând şi blestemând, spre camerei de gazare. Aşa că la *Birkenau* se rostea mereu cuvântul *Kinder*, copii, dar copii vii, copii care să râd sau să plângă, copii care să trăiască nu existau. Nici în A, nici în B, nici în C… în niciun lagăr din *Birkenau*.

Nu existau, deoarece *die Kinder*, copiii, reprezintă vii –, torul unui popor, iar în viziunea nazistă, poporul evreu nu trebuia să mai existe în viitor. A spus-o limpede şi răspicat SS «*Reichsführer-Ml* Heinrich Himmler, la 6 octombrie 1943, în faţa *Gauleiter*-ilor: „Nu cred că ar fi raţional să exterminăm evreii adulţi, bărbaţi şi femei… şi să-i lăsăm pe copiii lor în viaţă, ca aceştia să se răzbune pe copiii şi nepoţii noştri. Trebuie să-i exterminăm şi pe copiii evrei şi să facem să dispară acest popor de pe faţa pământului.

Această acţiune este în curs”.

Da, în toamna lui r43, această acţiune era în curs. În vara lui *44, când am sosit eu la *Birkenau*, acţiunea era pe terminate. La *Birkenau*, *Kinder*, copii evrei, sub 14 ani, nu mai existau decât în coloana aceea nesfârşită care, ţipând şi implorând, pllingmă şi blestemând, se târa zi şi noapte de pe rampa morţii spre crematoriu.

KINDER (2)

Începând cu anul 1944, la *Birkenau-Auschwitz*, cuvântul *Kinder*, copii, a fost scos din uz. Nu mai avea ce să semnifice. Cei care supravieţuiseră până atunci au fost exterminaţi.

Noii sosiţi, până la vârsta de 14 ani, erau duşi de pe teren direct în camerele de gazare. Deportaţii, lăsaţi provizoriu în viaţă, deveneau toţi *Häftling*-i.

Zbirii lagărelor naziste nu făceau distincţie între un copil de 15 ani, un adult şi un bătrân. Toţi *Häftling-ii* erau egali. Sacii de ciment aveau aceeaşi greutate, indiferent că erau aruncaţi pe spinarea unui copil ori pe a unui adult. Bolovanii erau la fel de mari şi trebuiau căraţi pe aceleaşi serpentine, din zori şi până se întuneca, oricare ar fi fost vârsta celor din *Kommando*. *Häftling*-ii erau cu toţii – copii şi adulţi deopotrivă – bătuţi cu aceleaşi cravaşe, cu lunii împletite din sârmă de grosime similară. Foamea, setea, frigul şi bolile secătuiau şi măcinau trupurile *Häftling-ilor* fără să ţină sea* mă de vârsta acestora. SS-iştii izbeau cu bocancul, cravaşa ori patul puştii cu aceeaşi cruzime în orice *Häftling*. Vârsta nu-i interesa. Nici pe *Kapo*. După cum câini Mupi sfâşiau car nea de pe trupurile *Häitling*-ilor cu aceeaşi lăcomie turbată, fără a tace vreo deosebire.

În toate lagărele naziste domina aceeaşi lege de fier i *Häftling*-ii – fie ei copii sau bărbaţi – erau *Todeskandidaten*, erau candidaţi la moarte. Viu nu trebuia să iasă niciunul din lagăr, indiferent de vârsta la care a intrat pe porţile lui.

şi totuşi, au existat deosebiri între copii şi bărbaţi. Deşi toţi *Häftling*-ii umblau în aceleaşi haine vărgate, zdrenţuite, aveau feţele la fel de îmbătrânite, cu privirile pierdute, deşi executau aceleaşi munci istovitoare şi suportau aceleaşi

torturi, existau totuşi deosebiri…

Când, întinşi pe „capră”, li se aplicau 25… 50… 75… de lovituri, *die Kinder*, copiii, rezistau mai greu *i* sângele ţâşnea mai repede, chiar după primele lovituri, iar ţipetele lor erau mai ascuţite. Când se ordonau execuţii în masă, prin împuşcare în ceafă, uneori, pentru a face economie de gloanţe, câte un copil era aruncat de viu în flăcările *Scheiterhaufen-nluU* ale rugului. Când exterminarea se făcea în camerele de gazare, nu toţi *Häftling*-ii mureau în aceeaşi clipă? aerul vieiindu-se de jos în sus, primii se asfixiau totdeauna, *die Kinder* copiii? ei formau, de fiecare dată, baza acelei halucinante piramide de cadavre încleştate unele în altele; adulţii bărbaţii, mai înalţi şi mai puternici, zbătându-se în spasmele „morţii, se căţărau spre vârful piramidei după o gură de aer fără să-şi dea seama că se înalţă sprijinindu-se pe leşuri de *Kinder*, de copii.

KONZENTRATIONSLAGER (1)

În anii negri ai fascismului, erau multe cuvinte la auzul cărora milioane de oameni din Germania nazistă şi din ţările cotropite se cutremurau. Era de-ajuns ca cineva să rostească *Gestapo* sau SS şi o teribilă spaimă le cuprindea sufletul. Cuvântul *Konzentrationslager*, lagăr de concentrare, genera o gm: ză animalică, paralizantă. Orice om care intra pe poarta unu? astfel de lagăr devenea un viitor cadavru…

SS-iştii, răsfăţându-şi propriul copil – *den Konzentrationslager*, lagărul de concentrare –, l-au

denumit *K*Z, Katet.

Primul *Konzentrationslager*, primul *Kaţet*, a fost înfiinţat fa 60 de zile după venirea lui Hitler ia putere, în cea de a 45-a zi de când devenise cancelar. La 21 martie 1933, cotidianul „*Münchener Neueste Nachrichten*" publica un comunicat semnat de Heinrich Himmler's „Miercuri, 22 martie se va inaugura, în împrejurimile localităţii *Dachau*, primul lagăr de concentrare, în care vor putea fi adăpostite 5.000 de persoane…". În acelaşi an s-a înfiinţat şi KZ *Sachsenhausen*. Până la sfârşitul anului se aflau în lagăre de concentrare 27.000 de deţinuţi.

Peste 11 ani, în vara lui 1944, când întreaga Germanie era brăzdată de sârmele ghimpate ale Kafef-urilor, numărul deţinuţilor crescuse la câteva milioane, iar crematoriilor dintr-un singur lagăr» – *Birkenau-Auschwitz* – le trebuiau doar 3 zile pentru a arde 27.000 de deţinuţi. În vara lui 1944, când am intrat pe poarta *Birkenau-ului*, toate crematoriile funcţionau fără întrerupere, zi şi noapte.

Stăpâniţi de mania ierarhizării şi categorisirii, SS-iştii au împărţit până şi lagărele de concentrare în trei categorii. Lagărele din prima categorie erau destinate pentru deţinuţii „mai puţin periculoşi", din a doua – pentru cei cu dosar mai încărcat (totuşi, cu şanse de a se reabilita)? aici condiţiile de viaţă şi de muncă erau mult înăsprite. Lagărele de categoria a treia au fost destinate pentru cei a căror „întoarcere nu era de

dorit”; în consecinţă, ele au fost, în fapt, aşa cum li s-a şi spus, *Knochenmühlen*, mori de măcinat oase.

Ulterior, diferenţierile s-au şters şi toate KZ-urile au devenit fabrici producătoare de cadavre.

Mania de a ierarhiza şi categorisi a SS-iştilor a fost evidentă în primii ani şi în ceea ce priveşte internările în lagărele de concentrare.

Prima categorie care a populat KZ-urile au fost *politicii*

— Comuniştii, social-democraţii, toţi cei consideraţi sau bănuiţi a fi ostili regimului nazist, toţi antifasciştii. Ulterior o pondere însemnată a politicilor au reprezentat-o cei deportaţi

— Pe baza decretului *Nacht und Nebel*, noapte şi negură – fiind învinuiţi ori suspectaţi de a fi duşmani ai Reich-ului

A urmat categoria *criminalilor*. Erau divizaţi în două subgrupe: a) cei care îşi ispăşiseră prin închisori şi temniţe fărădelegile. Au fost totuşi din nou arestaţi ca persoane ce nu prezintă încredere şi internaţi în lagăre de concentrare; b) cei care, în timp ce-şi executau condamnările de 5, 10, 0 de ani temniţă grea ori chiar de închisoare pe viaţă, au fost scoşi din lanţuri şi trimişi în KZ-uri. Din rândul lor au fost recrutaţi cei mai neîndurători *Blockälteste*, şefi de barăci, şi *Kapo*.

Apropiaţi de *criminali* erau aşa-numiţii *asociali.* În a» ceastă categorie oamenii Gestopo-ului treceau, după bunul lor plac şi fantezista lor interpretare, pe oricine voiau. Aşa se face că

alături de vagabonzi adevăraţi, cerşetori, braconieri, pungaşi, cartofori şi prostituate, alături de mari afacerişti şi mici hoţi de buzunare sau escroci de prin bâlciuri, alături de beţivi notorii, proxeneţi şi dositori de alimente se trezeau în lagăr, oameni denunţaţi sau bănuiţi că îşi tratează prost servitoarea naţional-socialistă sau că nu au salutat destul de politicos pe responsabilul nazist de bloc ori de stradă sau pentru că şeful de la locul de muncă, vrând să le plătească cine ştie ce poliţă, i-a denunţat că „se eschivează de la muncă”.

Cea mai numeroasă categorie, de ordinul multor milioane, o alcătuiau *rasialii*: evreii şi ţiganii. Delimitarea acestei categorii a dat cea mai puţină bătaie de cap Gestapoului. Mai ales când era vorba de evrei. Cine era considerat evreu se ştia. Iar evreii trebuiau arestaţi fără discernământ, toţi, până la unul, de peste tot.

Erau considerate categorii aparte: *profanatori ai\ rasei*, evrei sau neevrei, care încălcaseră legea apărării purităţii sângelui de la Nürnberg, *Bibeliroscher-ii* (cercetătorii Bibliei), *homosexualii*, *emigranţii* care fugiseră din Germania să scape de nazism şi au fost prinşi în ţările cotropite, *străinii*, *prizonierii de război* etc.

E greu, aproape imposibil să enumeri toate categoriile, deoarece mereu apăreau decrete, circulare, ordine care creau noi categorii. La 25 iulie 1944, în districtul Radom (Polonia), de exemplu, s-a transmis un ordin în care se stipula;

„*Reichst uhrer-ul SS* a dat dispoziţie ca în toate cazurile de atentate sau încercări de atentate împotriva unor germani… să ţie împuşcaţi nu numai criminalii prinşi asupra făptuim, ci, în afară de aceasta, să fie executate toate rudele de sex masculin, iar *rudele de sex feminin*, *inclusiv fetele de peste* 26 am*, să fie internate într-un lagăr de* concentrareu. Întregul şir ai pretextelor care au servit la crearea de noi categorii de deţinuţi pentru KZ-uri nu a putut fi încă reconstituita.

Astfel, lumea lagărelor de concentrare era extrem de pestriţă: militanţi revoluţionari şi delinevdnţi de drept comun, muncitori şi savanţi de renume mondial, artişti celebri şi demnitari de stat, xaga bonzi de-a valma cu înalte fete bisericeşti, magistraţi şi generali.

La început s-a prevăzut un tratament diferenţiat pentru deţinuţi în raport cu categoria din care făcea parte fiecare. Foarte repede însă s-a uitat acest lucru. Şi toţi aţi devenit *Häftling*-i. Toţi au devenit cadavre vii.

Încercând – şi, din păcate, deseori reuşind – să ducă în eroare opinia publică, *Reichsführerul* Heinrich Himmler declara în discursuri oficiale $ „Fiţi convinşi în primul rând că în lagăre nimeni nu este internat degeaba? cei aflaţi acolo fac parte din drojdia societăţii, sunt criminali, fiinţe anormale. Nu există o dovadă mai vie a realităţii legilor ereditare şi rasiale decât un lagăr de concentrare. Găsim acolo hidrocefali, oameni care te privesc chiorâş, indivizi diformi, semi evrei, un

număr considerabil de persoane inferioare din punct de vedere rasial”. 4

Pentru a da credibilitate minciunii lansate, în unele lagăre se făceau amenajări speciale după care se aprobau vizitele unor comisii ale Crucii Roşii sau ale unor trimişi speciali ai diferitelor guverne aliate cu Hitler. Edouard Calic, deportat la Oranienburg, a asistat la mai multe vizite ale unor „demnitari ai Axei”.

La sosirea oaspeţilor, comandantul ordona să fie adunată la intrarea în lagăr o garnitură de mostre ale „pensionarilor” formată – din fenomene demne de circ i pitici, uriaşi, debili mintali şi specimene aparţinând tuturor categoriilor de deţinuţi, caracterizată, fiecare, prin culoarea diferită a „triunghiului”. Apoi, în prezenţa noastră, şefii nazişti îşi începeau peroraţia pentru uzul vizitatorilor *i*

— Iată, domnilor, aceste creaturi, această gamă de culori, vă arată[32] că aici sunt concentrate o serie de fiinţe primejdioase nu numai pentru *Reich*, ci pentru întreaga lume. Vă întreb ce se poate scoate din aceşti comunişti, din aceşti apatrizi îngrijorători, din aceşti evrei, din aceşti bandiţi, din aceşti homosexuali, din aceşti idioţi?

Aţâţaţi ca nişte câini-lup de însuşi mai marele* SS-ului, *Reichs*führerul Heinrich Himmler, SS-iştii depuneau un zei diabolic pentru ca fiecare lagăr să funcţioneze ca o adevărată

32 Cap-de-mort.

fabrică a morţii.

Peste 100.000 de SS-işti, înrolaţi în faimoasele regimente „*Tottenkopfu* \ au stat ani în şir în turnurile de pază ale miilor de KZ-uri şi de-a lungul sârmelor lor ghimpate, au făcut cordoane în jurul detaşamentelor de deţinuţi scoşi la muncă de rob, au stat mereu, zi şi noapte, cu o mână pe automat gata să tragă, cu cealaltă strângând cravaşa gata să izbească; au stat aşa, având o singură misiune, stăpâniţi de un singur tei i mei unul din milioanele de *Häftling*-i, intraţi pe poarta unui *Konzentrationslager*, lagăr de concentrare, să nu iasă decât *durch den Kamin*, prin coş.

KONZENTRATIONSLAGER (2)

KZ-urile aveau multiple semnificaţii, se prezentau în nenumărate ipostaze.

Semnificaţia principală, cea mai generală era *moartea*. Ipostaza lor cea mai semnificativă era aceea de *fabrici ale morţii*. Păşind pe poarta oricărui *KZ*, însemna să păşeşti în moarte. Milioane de oameni nevinovaţi, mai ales evrei, de pe peron au mers direct în camera de gazare. Chiar dacă nu erai imediat exterminat, o dată intrat într-un KZ te aflai în imperiul morţii. Te aflai, cum a spus – pe baza propriei sale experienţe – un mare scriitor, pe altă planetă. Aici condiţiile de muncă şi de viaţă nu aveau nimic obişnuit „pământean. De aceea, cel care nu a fost *Häftling* nu poate să-şi imagineze cu mintea sa umană inumanitatea unui *Konzentrationslager*, *a* unui lagăr de concentrare nazist.

S-a vorbit şi s-a scris mult despre bătăi şi schingiuiri, despre promiscuitatea criminală şi inexistenţa celor mai elementare condiţii de igienă sanitară, despre extrema mizerie fizică datorată foamei cronice, setei, frigului, lipsei de somn, despre munca istovitoare, epuizantă, despre batjocorirea şi umilirea deţinuţilor, călcându-se în picioare orice urmă de demnitate. Dar toate aceste suferinţe în diferite grade de intensitate sunt comune tuturor lagărelor şi închisorilor unor egimuri de asuprire totalitare, dictatoriale. În KZ fiecare suferinţă umană era accentuată până dincolo de orice limită imaginabilă. *Häftl*ingul era bătut nu doar când era pedepsit cu 25…50 ori 75 de lovituri, ci permanent: dimineaţa de *Blockälteste*, şef de baracă pentru a sări mai repede de ce prici, pentru a se grăbi cu îmbrăcatul, pentru a ieşi în pas alergător la *Appell*; apoi *Lageräueste* (şeful-*Häftling* ai lagărului) şi ajutoarele lui îl loveau fără milă pentru a intra mai repede în front şi a păstra alinierea.

Spre locul de muncă era eizbit când cu cravaşa ori patul puştii de SS-ist, când cu bila de *Kapo*. Munca şi bătaia se împleteau, erau ca două surori gemene. Un *Kapo* care „se respecta” nu putea trece pe lângă tine fără să te izbească drept – stimulent, iar dacă drept răspuns nu aveai puteri să intensifici ritmul erai pierdut: lovit până cădeai, apoi călcat în picioare până ţâşnea sângele, cu greu reuşeai să te ridici să-ţi relei lucrul pentru a

mai supravieţui o zi. Schingiuirile nu erau legate – ca în închisorile obişnuite – doar de interogatorii la secţia politică (*Gestapo*) a lagărului, ci de toanele, deseori de simplul chef de distracţie al unui grup de SS-îşti plictisiţi, ori de capriciile unui *Kapo*. Foamea permanentă, foamea animalică, prelungită luni şi ani de zile din KZ-uri era imposibil s-o descrii, este un mister şi pentru supravieţuitori cum au putut-o suporta.

Dar esenţială deosebire între un *KZ* şi orice alt loc de supliciu cunoscut în istorie pe planeta noastră constă în lipsa oricăror drepturi ale *Häftl*ingului, în nesocotirea lui ca om. *Häftlingului* nu i se recunoştea nici elementarul drept de a *trăi*. În consecinţă, nu aveai cui, nu aveai dreptul să te plângi nimănui nici că nu ţi s-a dat, de mâncare, nici că ai fost bătut pe nedrept, nici că „la apel", „la locul de muncă" ori „aseară în baracă" tatăl, fratele sau cel mai bun prieten ţi-a fost asasinat cu o lovitură în tâmplă, izbit cu un drug de fier în moalele capului, călcat în picioare sau împins într-o mlaştină de lin SS-ist, de *Kapo* ori de *Blöckälteste*. Nu numai SS-iştii, dar fiecare *Häftling*, ce făcea parte din ierarhia lagărului, avea drept de viaţă şi de moarte asupra ta. Putea să ţi se ordone orice, iar tu trebuia să execuţi fără crâcnire. Ţi se putea ordona: să smulgi iarba cu dinţii, să-ţi bagi capul în ciubărul cu fecale, să aplici tu loviturile cu biciul fratelui ori camaradului tău, să-ţi recuperezi şapca pe care SS-istul ţi-a aruncat-o dincolo de perimetrul

stabilit ştiind că la depăşirea lui te va nimeri imediat glonţul, să tè spânzuri bătându-ţi tu cuiul în perete şi folosind ştreangul care ţi se pune în mână.

Konzentrationslager-ele, lagărele de concentrare s-au distins, de asemenea, prin amploarea asasinatelor. Au fost mii de KZ-uri în care s-a ucis. Au fost sute de KZ-uri în care, în fiecare, au fost asasinaţi mii de oameni. În zeci de KZ-uri s-au lichidat (în fiecare) sute de mii de oameni. La *Treblinka* au fost exterminaţi 1.300.000, la *Auschwitz Birkenau*: peste *patru milioane*.

În ciuda acestor realităţi incontestabile, Himmler chiar şi în preajma prăbuşirii totale, în aprilie 1945, continua să mintă, încerca să ducă în eroare, în continuare, opinia publică. Făcea pe revoltatul aflând cum descriau aliaţii realităţile găsite în KZ-urile eliberate. Himmler – Într-o convorbire avută cu contele Beraadotte – şi-a manifestat indignarea pentru motivul că „lagăre ireproşabile au devenit obiectul unor descrieri ruşinoase”. În continuare Himmler i-a spus interlocutorului său că va dispune să se facă o anchetă în legătură cu *descrierile absolut ridicole* pe care le făcuseră aliaţii despre *Buchenwald* şi *Bergen-Belsen*.

Adevărul este că în momentul în care generalul de brigadă Glyn Hughes, directorul adjunct al serviciilor medicale ale armatei britanice a Rinului, a intrat în *KZ Bergen-Belsen*,

la câteva ore după locotenent-colonelul Taylor, ceea ce s-a înfăţişat în faţa ochilor săi era de necrezut, imposibil de aşternut pe hârtie. „Nicio descriere sau fotografie – a spus el – n-ar putea să redea cu adevărat grozăviile din afara barăcilor, iar scenele înspăimântătoare dinăuntru erau şi mai îngrozitoare”.

Aşa cum se arată în cartea lui E. Rüssel, „*Flagelul* Svasticii”, mormane de cadavre zăceau în tot lagărul în afară şi înăuntrul barăcilor, unele dintre ele laolaltă cu cei vii. Lângă crematoriu erau gropi comune, care fuseseră astupate, şi un şanţ plin de cadavre.

Barăcile erau pline până la refuz cu deţinuţi, care de care mai sleiţi şi mai bolnavi ţin unele, în care nu puteau încăpea decât o sută de persoane, se aflau câte o mie.

Nu existau măsuri de igienă, şi condiţiile din barăci erau revoltătoare, deoarece majoritatea deţinuţilor sufereau de o formă sau alta de gastroenterită şi erau prea slabi pentru a ieşi afară. În orice caz, latrinele din barăci deveniseră de mult impracticabile. În despărţământul pentru femei era un şanţ adânc, peste care fusese aşezată o traversă, dar nu exista niciun fel de paravan sau formă de privată.

Cei care erau destul de puternici puteau să iasă în despărţământ; alţii îşi făceau necesităţile acolo unde zăceau. Despărţămintele erau acoperite cu excremente omeneşti.

Într-un despărţământ erau 8.000 de deţinuţi

bărbaţi, şi tifosul era în floare. Într-unul din despărţămintele pentru femei se aflau 23.000 de femei, şi în jur mai zăceau încă nenumărate cadavre. Într-o baracă lângă care se înălţa un morman de cadavre zăceau femei moarte în coridor; Într-o cameră care da afară din coridor erau atâtea cadavre încât era imposibil să se mai înghesuie altele.

70% dintre deţinuţi necesitau internarea în spital, şi după toate probabilităţile 10.000 dintre aceştia aveau să moară mai înainte de a putea fi internaţi

În dimineaţa care a urmat după inspecţie, generalul de brigadă Glyn Hughes a făcut un nou tur prin lagăr împreună cu Kramer, care l-a dus la unul dintre mormintele deschise. Comandantul era complet insensibil şi indiferent. „Sunt doctor de treizeci de ani – a declarat generalul de brigadă Glyn Hughes – şi am văzut toate grozăviile războiului, dar nimic din ce-am văzut nu se compară cu aceasta”. El a declarat de asemenea că nu părea să se fi făcut vreo încercare de a se păstra viaţa şi sănătatea celor internaţi.

La scurt timp după sosirea armatei engleze, lagărul a fost filmat, şi acest film a fost prezentat la procesul conducătorilor lagărului *Belsen*. Vorbind despre acest film, colonelul TJM. Backhouse, acuzatorul britanic principal la proces, a spus: „Acest film ya da o idee despre degradarea ia care poate coborî mintea omenească. Veţi vedea mii de cadavre zăcând peste tot şi starea în care

se aflau corpurile. Veţi vedea înfăţişarea de oameni bine hrăniţi a SS-iştilor care se aflau acolo. Veţi vedea oameni căutând să scoată apă în cutii dintr-o cisternă. Ceea ce nu veţi vedea e că apa era murdară şi că în ea se aflau cadavre. Aceasta era toată apa care se găsea de băut. Veţi vedea morţii, îi veţi vedea pe cei vii şi veţi vedea muribunzi. Ceea ce filmul nu poate să redea este mirosul îngrozitor, toată murdăria şi mizeria locului, a cărui duhoare se ridica până la cer”.

Revin la ceea ce am afirmat la început: cel care nu a fost *Häftling* nu poate să-şi imagineze cu mintea sa umană inumanitatea unui *Konzentrationslager*, a unui lagăr de concentrare.

KREMATORIUM

Naziştilor le plăcea să se laude la fiecare pas cu promptitudinea lor, cu meticulozitatea şi spiritul de prevedere pe care-l manifestau când se apucau de o treabă. Şi tocmai în activitatea în care erau aşi – asasinatul în masă – au dat dovadă de o crasă lipsă de prevedere.

S-au apucat* să ucidă fără să se gândească ce vor, face cu cadavrele. Au inventariat toate metodele cu care se poate uciderі le-au ierarhizat după randamentul pe care-l scontau. Au pus la punct, până la amănunt, fiecare metodă, de a injecţia cu fenol făcută în „jurul” inimii sau „direct” în inimă şi, trecând prin împuşcarea în ceafă, până la asfixierea în dube cochete, transformate în rulote pentru excursie sau în uriaşe camere de gazare.

Preocupaţi cu stabilirea şi perfecţionarea procedeelor de ucidere, cu organizarea cât mai rapidă şi eficientă a asasinatelor, au uitat pur şi simplu că producerea morţii are un subprodus – cadavrul.

Dă, s-au apucat să ucidă fără să se gândească ce vor face cu cadavrele.

În perioada de început a nopţii fasciste, când în Buncărele Gestapoului şi în lagărele de concentrare deţinuţii erau asasinaţi cu zecile şi sutele, omisiunea aproape că nu s-a observat. Victimele erau incinerate sau îngropate după „metode tradiţionale”. Când asasinatele au luat proporţii şi, într-un singur lagăr sau într-o singură pădure, numărul celor ucişi cu prilejul unei singure acţiuni se ridica la mii şi chiar la zeci de mii, s-a văzut că „metodele tradiţionale” de îngropare nu mai ţin. S-a trecut atunci ia săparea unor uriaşe gropi comune, de fapt nişte şanţuri kilometrice, adânc de câţiva metri, în care se aruncau zecile de mii de cadavre; se turna peste ele var stins, apoi erau acoperite cu un strat gros de pământ.

La începutul existenţei sale, nici uriaşui lagăr de corn centrare *Auschwitz* n-a făcut excepţie. După cum a mărturisit fostul comandant Rudoli Höss „Cadavrele urniau să fie depuse în gropi adânci şi lungi, pe păşunea învecinată. La „ardere nu ne-am gândit în acel moment”.

Inadmisibila lipsă de prevedere a ieşit definitiv în evidenţă când numărul celor ucişi în

câte un singur lagăr s-a ridicat la sute de mii şi trebuia să ajungă la milioane. Organizatorii asasinatelor şi mai ales şefii ierarhici ai lagărelor de concentrare – de la comandanţi şi până la *Refschfiâhrer*-ul S.S. Himmler – au început să se impacienteze. Pentru milioane de cadavre ar fi fost nevoie de şanţuri lungi de sute de kilometri. Or, şi cele mai mici, săpate şi umplute cu cadavre de-a lungul pădurilor şi-câmpiilor din teritoriile cotropite în Răsărit, au început să pună probleme. Mirosul cadavrelor intrate în putrefacţie-răzbătea prin stratul de pământ, provocând agitaţie în rândul populaţiei din regiunile respective. Pe alocuri, ţarina a fost scormonită de animale sau spălată de ape şi cadavrele au ai uns la suprafaţă, creând pericolul unor mari epidemii.

Tot mai acut se punea şi problema păstrării secretului. Uriaşele gropi comune, nenumăratele şanţuri pline cu cadavre reprezentau urme gravé ale crimelor săvârşite. În consecinţă, s-a ordonat ca, în cel mai scurt timp, ele să dispară. Exista o singură soluţie: deshumarea cadavrelor şi arderea lor. Blombel, însărcinat de Himmler însuşi cu această acţiune, a încercat la *Kulmhoi* să facă să dispară cadavrele inclusiv prin aruncarea lor în aer, dar metoda n-a dus la rezultatele dorite. Astfel s-a generalizat peste tot *arderea*.

Rudolf Höss îşi va aminti la proces: „În vara anului 1942, încă mai depuneam cadavrele în gropi comune. Numai către sfârşitu] verii am început să le incinerăm, la început pe o stiva de

lemne cu circa 2000 de cadavre, mai târziu în gropi, pentru cadavrele mai vechi dezgropate. Cadavrele erau stropite la început cu resturi de petrol, iar în acţiunile următoare cu metanol. În gropi, focul ardea în continuu, zi şi noapte. La sfârşitu] lui noiembrie 1942, gropile erau complet golitei… v e

În ciuda randamentului pe care îl asigura, metoda n-a fost omologată. Arderea trebuia perfecţionară.

„Încă de ia primele incinerări în aer liber s-a văzut că această modalitate nu poate fi de durată. Pe vreme proasta, mirosul de carne arsă, se împrăştia pe mulţi kilometri pătraţi şi tăcea ca întreaga populaţie civilă care locuia în „aceasta zonă să vorbească despre arderea evreilor* cu toată propaganda, care susţinea contrariul, făcută de partid şi de organele administrative* (Rudolf Höss).

Profesioniştii crimei au intrat în alertă. Pentru prima oară, cei oare aveau ca mésene de bază *moartea* au fost întruniţi pentru schimb de experienţă. La *Sactisenhausen* au fost convocaţi tpţi comandanţii de lagăre în vederea uniformizării şi perfecţionării *împuşcării în ceată*. Cei cu insuficientă practică au fost trimişi să studieze gazarea ia *Treblinka* întrebarea principală rămânea însă nu cum să se produc a cadavre, ci ce să se facă cu ele.

Pe Rudolf Höss, comandantul lagărului *Birkenau-Auschwitz*, nu i-a satisfăcut nimic din

ceea ce a văzut în celelalte lagăre. Alţii se ocupau cu mu şi zeci de mii de cadavre. Lagărul său însă trebuia pregătit pentru a rezolva problema a milioane de cadavre. Şi a găsit soluţia: arderea în crematorii. Ideea nu era nouă* încă la 14 iulie 1941, firma „J.A. Topf şi fiii" din Erfurt, răspunzând scrisorii conducerii SS a lagăruiuj *Maut hausen*, sublinia negru pe alb: „În cuptoarele pentru crematorii cu mufă dublă Topf, care funcţionează cu cocs, pot fi incinerate în 10 ore 30 – 35 de cadavre. Acest număr de cadavre poate fi incinerat zilnic, fără a se supra solicita cuptorul. În cazul când condiţiile o cer, nu se întâmplă nimic chiar dacă incinerările au loc fără întrerupere zi şi noapte".

Rudolf Höss avea însă nevoie de crematorii în care să fie arse zilnic nu *zeci*, *ci mii*, multe mii de cadavre. Şi s-a piis pe treabă ajutat de specialişti: ingineri, tehnicieni, medici. Toţi SS-işti. Toţi dornici să ucidă cât mai mult. Au îngemănat. În aceeaşi construcţie, cuptoarele cu imense săli pentru gazare.

Fiecare crematoriu a fost zidit, bineînţeles cu munca, cu sângele *Häftling-ilor*. Zeci şi zeci de mii de deţinuţi au lucrat zi şi noapte, biciuiţi de *Kapo*, maltrataţi de SS-işti, la ridicarea zidurilor din piatră şi beton. Clădirile au fost înălţate iarna pe un ger năprasnic. După reconstituirea lui Nyiszii Miklós, fiece piatră din aceste ziduri a fost stropită cu sângele a zeci de mii de nefericiţi deportaţi, care, lihniţi de foame, uscaţi de sete, dezbrăcaţi,

hrăniţi cu mâncare ce nici de lături nu era bună, au muncit zi şi noapte la aceste groaznice uzine ale morţii, pentru ca propriile lor trupuri să fie mistuite de flăcări, în cuptoarele zidite de mâna or. Crematoriile au fost amenajate cu cele mai moderne instalaţii. Acelaşi Nyiszii le descrie astfel: „Se aude vuietul unor ventilatoare uriaşe, acţionate de motoare electrice; ele înteţesc focul pentru a încinge cuptoarele la temperatura necesară. Cincisprezece asemenea ventilatoare funcţionează simultan: câte unul pentru fiecare cuptor. Sala de incinerare este o încăpere luminoasă, lungă de vreo sută cincizeci de metri, spoită în alb, cu pardoseala de beton, şi are nişte ferestre enorme, prevăzute cu grilaj de fier. Cele cincisprezece cazane sunt zidite, fiecare separat, în nişte construcţii uriaşe de cărămidă roşie. Uşile lor masive de fier, negre şi bine lustruite, se înşiră de-a lungul sălii.

Primul *Krematorium* de concepţie nouă, de dimensiuni industriale, precum şi prima instalaţie de gazare modernă au fost gata pentru a fi inaugurate la sfârşitul lunii februarie 1943. Într-unul din pröcesele-verbale ale şedinţelor Tribunalului militar internaţional de la Nürnberg s-a consemnat: r, Oaspeţi de seamă din Berlin au asistat la inaugurarea primului crematoriu în martie 1943. Programul prevedea gazarea şi arderea a 8.000 de evrei din Cracovia. Oaspeţii, printre care se aflau şi persoane civile, au fost cât se poate de mulţumiţi şi se înghesuiau la vizeta

amenajată în uşa camerei de gazare. Ei se întreceau în a lăuda această instalaţie nou construită.

Dar nici capacitatea acestui crematoriu n-a putut face faţă ritmului în care se ucidea la *Birkenau-Auschwitz*. S-au mai construit rapid încă trei asemenea crematorii. Şi astfel, din primăvara anului 1943 şi până spre sfârşitul anului 1944, la *Birkenau* au ars zi şi noapte (cu excepţia perioadelor când se aflau în reparaţie) crematoriile numărul 1, numărul 2, numărul 3 şi numărul 4.

Vorbind despre capacitatea crematoriilor, Rudoli Höss a declarat: „Cifra cea mai mare, din vara anului 1944, în timpul acţiunii din Ungaria a atins, în 24 de ore, ceva peste 9.000, prin gazare şi incinerare în toate instalaţiile de care dispuneam…”

În ziua când am sosit cu părinţii şi fraţii mei la *Birkenau* – la 9 iunie 1944 – ardeau toate patru crematoriile. De aceea n-am putut afla, nu voi afla niciodată în care din ele, în numărul!… 2… 3… sau în numărul 4 au fost arşi mama mea Iolanda, fraţii mei gemeni – Cornel şi Cornelia – şi mezinul familiei – Valentin.

KRISTALLNACHT

Eliminarea evreilor din viaţa Germaniei naziste a început imediat după venirea la putère a lui Hitler şi s-a făcut organizat, cu o consecvenţă impecabilă, cu *o* meticulozitate tipic nazistă. Prigoana împotriva evreilor devenise politică

oficială de stat Treptat, dar perseverent, evreii au fost interzişi în toate profesiile, excluşi din toate activităţile, înlăturat! din toate funcţiile. Fiecare lovitură, interzicere, excludere a fost precedată de o anumită pregătire psihologică, după care a urmat elaborarea unui decret, promulgarea unei legi sau anunţarea unei dispoziţii.

Toate acestea însă cereau timp, iar căpeteniile naziste apreciau că den *Judenverfolgung*, prigonirea evreilor, se desfăşoară prea lent, insuficient de dur şi spectaculos. Căutau cu luminarea un prilej care „să Justifice* în faţa opiniei internaţionale trecerea la un atac general»

Şi prilejul s-a ivit. La 7 noiembrie 1938, un tânăr evreu germano-polonez, Herschel Grünspan, aint>ai în ambasada hitleristă de la Paris şi l-a împuşcat mortal pe Ernst von Rath, consilier al ambasadei V

Două zile i-au fost suficiente Gestapoului să organizeze şi să dezlănţuie, în întreaga Germanie, *cinen Judenpogrom*, un pogrom împotriva evreilor, care să pară „*cine spontane* Volksempörung", „o spontană indignare populară".

Ordinul de organizare, la 9 noiembrie 1938, a „indignării spontane" a poporului, semnat din partea Gestapoului de Müller, a fost trimis tuturor inspectoratelor şi posturilor poliţiei de stat şi prevedea nu numai ce şi cât să se distrugă şi să se devasteze, ci şi câţi să fie arestaţi: „*etwa 20.000 – 30.000 Juden 1*, circa 20.000 – 30.000 de evrei.

Pentru ca acţiunea să se desfăşoare la dimensiunile preconizate, ordinul stabilea ca poliţia să facă apel la trupele SS.

În noaptea de 9/10 noiembrie, haitele naziste s-au năpustit turbate, ca la un semnal, în toate oraşele *Reich-uuii* deodată, asupra sinagogilor şi magazinelor evreieşti, prădindu-le şi incendiindu-le, au pătruns în case, asasinând şi jefuind? evreii prinşi pe străzi au fost batjocoriţi, maltrataţi, ucişi.

Asfaltul străzilor s-a acoperit literalmente cu cioburile de cristal ale vitrinelor magazinelor evreieşti sparte; ale ferestrelor sinagogilor dărâmate. De aici denumirea de *Kristallnacht*, noaptea cristalelor, dată acestei nopţi, a urii, a nebuniei, a crimei.

J Este vorba de faptul că, la 28 octombrie 1938. poliţiştii lui Heydrich bat la uşile a 17.000 de evrei cetăţeni polonezi care locuiau în Germania. Hitler, profitând de anularea paşapoartelor acestora de către guvernul polonez, organizează prima mare deportare de evrei din istoria modernă. Îmbarcaţi în trenuri şi camioane – lăsându-i să-şi ia cu ei, din întregul lor avut, doar cât au putut purta pe umeri –, miile de evrei arestaţi sunt duşi spre graniţa poloneză. În apropierea staţiei Benschen, evreii sunt debarcaţi şi hăituiţi ca vitele peste câmpuri spre răsărit Poliţiştii lui Heydrich mânuiau fără îndurare cravaşele, bâtele, patul puştilor. Bătrâni şi femei cu copii în braţe, bolnavii se prăbuşesc sleiţi de

puteri. Sunt călcaţi în picioare. Mulţi nu se mai pot ridica. Rămân acolo pentru totdeauna. Printre cei hăituiţi se află şi Sendel Grynszpan cu soţia şi copiii. Ajuns cu mâinile goale în Polonia, el descrie cele întâmplate intro scrisoare pe care o trimite fiului său Herszel Grynszpan. Hotărât să se răzbune pe cont propriu şi, totodată, să atragă atenţia opiniei publice asupra prigoanei dezlănţuite în Germania împotriva evreilor. Herschel Grünspan (sub acest nume avea să fie cunoscut în întreaga lume) se hotărăşte să săvârşească temerarul act.

4 Bilanţul *Krislall nach i* – ului, nopţii cristalelor, a fost sumbru: 267 de sinagogi şi case de rugăciuni incendiate? peste şapte mii de magazine evreieşti complet demolate, altele arse din temelii, zeci de mii de vitrine sparte, mii de întreprinderi şi locuinţe devastate; aproape o sută de morţi, mii de răniţi? peste 26 OCX) de evrei sunt scoşi din paturile lor, arestaţi şi trimişi în lagăre de concentrare. La *Buchenwald*, la *Dachau*, la *Sachsenhausen*.

Urinările *Kristallnacht*-ului, nopţii cristalelor, au fost şi mai sumbre. La numai trei zile, la 12 noiembrie, într-o şedinţă prezidată de Göring – au participat Gürtner, ministru! justiţiei, dr. Frick, ministrul de interne, Heydrich, şeful Gestapoului din Berlin, Funk, ministrul economiei, alţi miniştri, inclusiv Göbbels, care declarase că modul legal în care se rezolva problema evreiască în *Reich* este cel mai loial şi mai uman posibil – „S-a hotărât ca

toate deteriorările produse magazinelor, întreprinderilor şi locuinţelor evreieşti în 8, 9 şi 10, 11 noiembrie 1938 să fie înlăturate, de proprietarii evrei pe cheltuiala lor proprie”. Aceste măsuri „loiale şi umane” au fost intitulate „Dispoziţii pentru refacerea tabloului străzilor”. Concomitent, drept urmare ia *Kristallnacht*, noaptea cristalelor, în aceeaşi şedinţă, evrei lor li s-a impus, drept ispăşire, să plătească *Reich*-ului un tribut colectiv de un miliard de mărci. „Asta îi va potoli (pe evrei – n.n.) – a comentat Göring. Porcii nu vor mai comite curând un al doilea asasinat”.

S-a discutat, totodată, elaborarea unor măsuri care să-i umilească „mai tare” pe evrei. Spicuim din procesul-verbal întocmit cu acest prilej:

Göring: „… Eu rog insistent pe cei în drept să ia, una după alta, măsurile necesare pentru arienizarea economiei. Ideea de bază este următoarea: evreul este scos din economie şi cedează statului bunurile sale economice…”

Göbbels: „… consider necesar să se emită acum o dispoziţie prin care să se interzică evreilor să frecventeze teatrele, cinematografele şi circurile germare… mai e necesar ca evreii să se retragă peste tot din viaţa publică… să se interzică evreilor să frecventeze staţiunile balneare şi climaterice germane… Consider necesar ca evreii să fie scoşi cu totul din şcolile germane „Ve.

Heydrich: „... Eu trebuie să iau măsuri în Germania care să-i izoleze pe evrei. Pentru izolare, eu aş face, pe scurt, propuneri de na, tură pur poliţienească, de pildă însemnarea* personală a evreilor, decrethidu-se i Fiecare evreu irehine să poarte un anumit semn...”

Funk $. Evreul trebuie strâns tare”.

Ceea ce a urmat după *Kristallnacht*, după noaptea cristalelor, a fost cel mai bine caracterizat chiar de Göring, care a simţit nevoia să exclame în încheierea şedinţei la care ne-am referiţi. N-aş vrea să fiu evreu în Germania”.

KUGEL-ERL ASS

Cei care intrau pe poarta unui lagăr de concentrare aveau destinul pecetluit. Speranţa de a supravieţui era ca şi inexistentă. Pentru unii ea era *ab ovo* exclusă. Printre aceştia se numărau toţi cei care erau trimişi în lagăr ca urmare a *Kugel-Erlass*-ului, a ordonanţei glontelui.

De fapt, *Aktion-Kùgel*, acţiunea-glonte, referitoare, în primul rând, la exterminarea prizonierilor sovietici a fost reglementată cu câteva zile înainte de declanşarea agresiunii împotriva U.R.S.S. prin instrucţiunile date, – lor, detaşamentelor de intervenţie, de fapt „detaşamente ale morţii”, care au însoţit grupurile de armate invadatoare. „Nu există niciun motiv pentru a avea faţă de prizonierii de război ruşi considerente sentimentale. De aceea toţi prizonierii sovietici identificaţi de *Einsatzgruppen* drept suspecţi vor B împuşcaţi fără întârziere.

După confirmarea ordinului de execuţie se va trece imediat la îndeplinirea lui. Nu este permis ca prizonierii sovietici la care se referă măsurile menţionate să rămână în lagărele respective. Execuţiile nu vor fi făcute în lagăre – şi nici în imediata lor apropiere, deoarece nu trebuie să fie publice. În principiu nu trebuie să existe spectatori. Conform ordinului inspectorului de resort din Dresda, prizonierii sovietici identificaţi ca suspecţi vor fi transportaţi de urgenţă într-un lagăr de concentrare unde vor avea loc execuţiile…”

Apoi, la 4 martie 1944, şeful Gestapoului Heinrich Müller a dat un ordin special ca toţi militarii evadaţi din lagăre să ţie trimişi şi ucişi, după sosirea lor acolo, cu un glonte în ceafă. Dispoziţiile Gestapoului au fost întărite şi completate prin *Kugel-Erlass* ordonanţă a glontelui, semnată de mareşalul Keitel, comandantul suprem al Wehrmachf-ului. Ea avea următorul cuprins:

De transmis secret. Chestiune guvernamentală secretă… Obiectul: măsuri de luat împotriva prizonierilor de război evadaţi şi prinşi, ofiţeri sau subofiţeri care nu lucrează, cu excepţia prizonierilor de război britanici şi americani. Comandantul suprem al armatei a ordonat cele ce urmează 1

1. Orice prizonier de război evadat şi prins, ofiţer sau subofiţer care nu lucrează, cu excepţia prizonierilor de război britanici şi americani,

trebuie să fie predat şefului poliţiei şi serviciului de securitate cu menţiunea „Măsura III*, indiferent dacă evadarea s-a produs în cursul unui transport, indiferent dacă era vorba de o evadare colectivă sau de una individuală.

2. Deoarece predarea prizonierilor de război poliţiei secrete şi serviciului de securitate este absolut secretă, ceilalţi prizonieri de război nu trebuie să ştie că prizonierii4 respectivi au fost prinşi. Serviciului de informaţii al armatei i se va comunica evadarea lor, dar nu şi faptul că au fost prinşi. Se va proceda în consecinţă în ce priveşte corespondenţa acestora. Acelaşi răspunş se va da anchetatorilor şi reprezentanţilor puterilor protectoare, Crucii Roşii Internaţionale şi altor societăţi de ajutor”.

Prin dispoziţii ulterioare, cunoscute sub denumirea al doilea *Kugel-Erlass*, a doua ordonanţă a glontetui, prevederile de mai scus au fost extinse asupra lucrătorilor civili, care dezertau, ca şi asupra soldaţilor, inclusiv englezi şi americani.

Pentru a schiţa ce a însemnat aplicarea *Kugel – Ei* Joss-ului, ordonanţei glontelui, vom cita din declaraţia făcută la Nürnberg de locotenent-colonelul Guivante de Saint-Gast şi locotenentul Jean Veith din armata franceză. „Existau diferite moduri de a-i trata pe prizonieri la Mauthausen, printre care acela descris în decretul *Kugel*. Când soseau transporturile, prizonierii aparţinând categoriei «K» nu erau înregistraţi, nu primeau

nicio matriculă şi numele lor rămâneau necunoscute, le cunoşteau doar funcţionarii de la «*Politische Abteilung*» 1. Aceşti prizonieri «K» erau imediat dirijaţi spre închisoare. Li se luau hainele şi erau duşi la «sala de duşuri». Sala de duşuri situată în pivniţele închisorii, în apropierea crematoriului, era special concepută a Locotenentul Veiih a avut ocazia să audă la sosirea unui transport, următoarea disrupe între *Untetstunniiühiei ül* Stieitwieser şi şeful convoiului: „Câţi prizonieri? s – Cincisprezece, dintre care doi „K.» Bine, asta înseamnă treisprezece” pentru executarea prizonierilor, lie prin glonte, fie prin asfixie. Se folosea în acest scop un aparat de măsurătoare cu totul special. Prizonierul era aşezat sub acest aparat care, în mod automat, îi descărca un glonte în ceafă de îndată ce aparatul atingea creştetul capului. Când un transport de prizonieri „K” era prea mare, nu se mai pierdea timpul cu măsurarea lor; ei erau exterminaţi prin asfixie cu ajutorul gazului… 1

Când a trebuit să dea socoteală pentru faptele sale, SS *Unterscharführer* Josef Niedermayer, şef al barăcii 20 din *Mauthciusen*, a spus: „Aşa-numita ordonanţă a glonţului, pe care am citit-o cu ochii mei şi care era semnată de comandantul Kaltenbrunner, stabilea ca prizonierii de război fugiţi şi prinşi, cu excepţia englezilor şi americanilor, să fie trimişi la *Maüthausen* pentru a fi lichidaţi. În ce priveşte blocul 20, primeam ordine* de la comandantul Ziereis, de la

Bachmayer, de la Zutter şi de la doctorul Wolter.

Repet că am efectuat execuţiile numai din ordin? dacă nu aş fi executat ordinele primite, aş fi fost ucis eu însumi. Am luat parte la aproximativ 400 de execuţii în celulele Bimker-ului în urma ordinelor comandantului Ziereis şi uneori ale căpitanilor Bachmayer, Zoller sau ale locotenentului Altfuldisch.

Trebuia să-i pregătesc pe cei desemnaţi pentru executare. Îi duceam în camera de dezbrăcare, care era anticamera locului unde aveau loc execuţiile. Execuţiile erau conduse de comandantul Ziereis şi de Bachmayer sau Zoller, de Schulz sau Altfuldisch ori Zutter”.

KÜNSTLER

Baraca noastră este săpată în pământ ca de altfel toate barăcile din KZ *Landsberg*. Privită de-afară, din pricina acoperişului în formă triunghiulară, pare a fi un mormânt. Pe dinăuntru seamănă cu un sicriu. Numai că este mult mai mare: încap în ea cincizeci de oameni. Mobilier nu există. Singurul obiect din interior este godinul, aşezat în mijlocul barăcii…

Nu există paturi. În dreapta, o fâşie de pământ lată de un metru şi jumătate şi lungă cât baraca este acoperită cu scânduri e „patul” pentru douăzeci şi cinci *de Häftling-i*.

Un metru de om. În stânga, un „pat” asemănător pentru ceilalţi douăzeci şi cinci. Între cele două fâşii de pământ un şanţ, adânc de un metru, permite circulaţia între „paturi”.

Şi totuşi, ce sentiment de uşurare ne cuprinde când intram în baracă I înseamnă că ziua de cazană a luat sfârşit. Că şase ore nu vom vedea niciun SS-ist, cravaşele vor sta nemişcate, bătăile vor înceta şi nici vântul nu ne va chinui.

Din godin iese deocamdată mai mult fum decât căldură. Crengile de brad aduse din pădure sunt ude şi ard greu. Dar nu ne descurajăm. Aşa-i în fiecare seară. Ne-am obişnuit cu fumul. Mai mult necaz ne provoacă păduchii. Mişună pe noi cu miile. Ne scuturăm hainele de păduchi aşa cum le-am scutura de praf. Unii şi-au scos cămaşa şi au lipit-o de godinul fierbinte. Păduchii ard repede, ziceau ei. Şi-au pârlit cămăşile, dar de păduchi n-au scăpat

…Acum e un moment de linişte în baracă. Nu se mişcă nimeni. S-a terminat şi cu scuturatul hainelor, şi cu discuţiile, şi cu oftatul… *Der Künstler*, artistul s-a ridicat în picioare. Înseamnă că-şi începe programul.

Da, în baraca noastră, de două ori pe săptămână, şi uneori chiar mai des, avem teatru. Echipa dramatică este compusă dintr-un singur *Künstler*, artist: *Häftlingul* S.

„Domnul artist”, cum îi spun cei mai mulţi, e de curând în baraca noastră. Ne-a povestit, din prima zi, întreaga lua viaţă. A vorbit cu entuziasm despre succesele sale pe scenele teatrelor din Budapesta, despre viaţa artiştilor, despre planurile lui. Zile în şir ne-a vorbit despre soţia lui.

— O cheamă Szilágyi Szabó Eszter, ne spunea

el. Trebuie s-o cunoaşteţi, este artistă de cinema. Ne-am căsătorit anul trecut. Nu ne-am cununat la primărie. Ştiţi, o iubesc foarte mult. Ea e creştină. Eu evreu. N-aş fi vrut pentru nimic în lume să i se întâmple ceva din pricina mea.

Într-o zi, a scos o poză din buzunar. Priviţi-6! Să nu ziceţi că mă laud. Poza a umblat din mână în mână.

— Cum aţi salvat poza? i-am întrebat noi.

— Eu n-am fost la *Auschwitz*. Evreii din Budapesta n-au fost deportaţi. Când însă au preluat *szalasyştii* puterea au început nişte pogromuri groaznice. Evreii au fost scoşi cu zecile de mii din case şi sub ameninţarea mitralierelor au fost duşi şi împinşi în Dunăre. Pe mine m-au prins întâmplător pe stradă, ca pe atâţia alţii, şi din Budapesta ne-au ad* – direct în lagărele de concentrare.

Der Künstler, artistul S. are o memorie extraordinară. Cunoaşte nu numai rolurile pe care le-a încât, ci piese în tregi.

Are un talent de a-şi schimba vocea, de a da o intonaţie atât de diferită replicilor, încât dacă închizi ochii ai impresia că fiecare rol este jucat de un alt artist. Când termină, izbucnesc ropote de aplauze, iar lui îi strălucesc ochii de bucurie. Aplauzele sunt numai avansul. Adevărata răsplată pentru arta lui şi-o primeşte a doua zi seara. Când se primeşte mâncarea, unul din noi ia o gamelă şi trece cu ea pe la toţi oamenii din baracă. Fiecare *Häftling* dă o iftigură sau măcar o jumătate de

lingură de mâncare pentru artist. Se adună aproape o porţie întreagă. În aplauzele tuturor, gamela, cu noua porţie de mâncare, este înmânată artistuiui.

În lagărele de concentrare naziste fiecare strop de mâncare reprezintă o comoara. Nu – o dată trebuie să fii martoru] unor spectacole jalnice când trei-patru *Häftling*-i se reped la o coajă de cartof. SS-iştii privesc satisfăcuţi şi-şi zâmbesc: Am reuşit! Le-am înfrânt demnitatea.

Nu-i adevărat! E o minciună. SS-iştii se amăgesc 1 Adevărui e altul. Adevărul e că într-un lagăr înconjurat cu sârmă ghimpată şi păziţi de SS-iştii îndobitociţi, *Häftling*-ii unei barăci, osândiţi la moarte, dau de două ori pe săptămână, dau de bunăvoie, din tot sufletul, câte o lingură de mâncare pentru artist, pentru artă, pentru viaţă!

M-am împrietenit artistul. Când mergem la lucru, intram totdeauna în acelaşi rând.

— Când voi fi din nou liber, îmi spunea el, voi da un spectacol mare în cinstea voastră, a tuturor celor care ne-am cunoscut aici, în lagăr. Spectacolul îl voi anunţa cu luni de zile înainte, prin ziare, ca să puteţi veni cu toţii. Decorul va fi sobru, întreaga scenă va fi interiorul unei barăci: Voi juca în haine de *Häftling*. După spectacol vom face un banchet. Eu n-o să-mi comand tacâm. Voi păstra gamela de acum. Voi merge pe rând la fiecare să-mi daţi câte o lingură de mâncare. Va fi un banchet de pomină. Toate ziarele *vot* scrie despre el.

Hwftiingul S. n-a mai dat spectacol la Budapesta. Nici banchetul n-a mai avut loc. *Häftling-xti* S. a murit, de foame, cu două zile înainte de eliberare.

Oricât ar părea de paradoxal, lagărele de exterminare naziste aveau, pe lângă şefi de *Bunker-e*, şefi de camere de gazare* şefi de crematorii şi *Lagerarzt*, medic-şef al KZ-ului. În lagărele mai mari, *Lagerarztul*, medicul-şef, avea în subordine mai mulţi doctori. Aproape toţi erau ofiţeri SS. Principala lor îndeletnicire* ca a oricărui SS-ist* era moartea.

Deşi îmi dau seama cât sunt de incredibile pentru orice „dicţionar”; totuşi, mă simt dator să enunţ câteva din preocupările medicilor SS-işti din lagărele de concentrare. Mă rezum să consemnez numai dintre acelea pe care le-a enumerat Rudolf Höss, comandantul lagărului *Birkenau*-Auschwitz, în faţa Tribunalului militar internaţional de la Nürnberg: să-ţi trieze pentru crematoriu, imediat după coborârea din vagoane, acolo pe rampă* pe toţi deportaţii inapţi pentru muncă, inclusiv bătrânii, bolnavii, mamele şi copiii până la 14 ani... Să fie prezenţi la exterminările din camerele de gazare, să constate dacă exterminarea a fost totală... Să se convingă, prin sondaje, că *Häftling Ai* din *Sonder ko mmando* au smuls tuturor celor gazaţi dinţii de aure Să-i trieze săptămânal pe bolnavii gravi din *Revier-uri* şi să-i trimită la exterminare? să-i ucidă prin injecţii pe cei care nu se puteau ridica din pat... Să asiste la toate

execuţiile prin spânzurare şi prin împuşcare în ceafă…

Oricât de îngrozitoare este această înşiruire, trebuie spus că cele consemnate reprezintă doar o parte, şi relativ mică, a activităţii medicale criminale din lagăre în comparaţie cu bestialitatea experienţelor efectuate pe oameni vii de aceşti medici blestemaţi.

Cercetările care foloseau *Häftling*-l drept coba* au Luat o asemenea răspândire incit cu ştirea şi aprobarea *SS* Z, r-*gerărz*telor, medicilor-şefi SS, se practicau conconia «t rele mai fanteziste experienţe i operaţii chirurgicale mutilante, amputări fără narcoză. Un tânăr medic, König, selecta deţinuţi prezentând procese inflamatorii ale extremităţilor şi practica amputaţii. Operau până şi deţinuţi de drept comun deveniţi peste noapte infirmieri. Începeau prin amputări de degete fără narcoză, treceau la amputarea mâinilor şi ajungeau la operaţii de apendicită şi ulcer.

Medicii *SS*, medici blestemaţi, îşi săvârşeau fărădelegile dezinvolt, siguri de ei, mereu bine dispuşi. Au tresărit speriaţi, pentru întâia oară, abia când, la Nürnberg, li s-a citit primul paragraf, din primul capitöl al actului de acuzare 1 «Intre septembrie 1939 şi aprilie 1945, toţi indivizii aici numiţi au lucrat de comun acord, ilegal, voluntar şi cu bună ştiinţă, în virtutea unui complot organizat între ei şi cu diferiţi alţi indivizi în scopul de a comite crime de-război, precum şi

crime contra umanităţii…”

Şirul imposibil de epuizat al crimelor săvârşite de *Lagerärzte*, de medicii-şefi, şi de toţi ceilalţi medici SS-işti din lagărele de concentrare a fost împărţit în 4 categorii:

1. Lipsă de asistenţă şi refuz de îngrijire.
2. Selecţionarea pentru exterminare.
3. Asasinatul ştiinţific.
4. Experimentele pe oameni vii, despre care în actul de acuzare se spunea $ „… le considerăm* crimele cele mai abominabile, pentru că pu sunt numai crime calificate, dar cuprind elementele cele mai diverse de manifestare bestială, prin schingiuiri, atrocităţi făcute de medici „la rece”, fără nicio tresărire, cu o indiferenţă „ştiinţifică”, care reprezintă însăşi negaţia omului”.

Orice încercare de portretizare a unui *Lagerarzt* nu poate fi, cred, mai realistă, mai convingătoare decât autoportretizarea care şi-a făcut-o Lagerarzf-ul Heinz Baumkötter, medicul-şef al lagărului de concentrare *Sachsenhausen*, în faţa tribunalului sovietic răspunzând întrebărilor procurorului:

„*Procurorul*: Ce funcţii aţi îndeplinit la *Sachsenhausen*?

Baumkötter: Trebuia să asist personal sau să trimit un subaltern la execuţii, la aplicarea de pedepse pe capră, ia execuţii prin împuşcare, spânzurare sau gazare… să întocmesc listele deţinuţilor bolnavi şi inapţi de muncă, care urmau să fie transferaţi în alte lagăre, şi, în sfârşit,

trebuia să fac experienţe conform, ordinelor primite.

Procurorul: În ce scop aţi ordonat deţinuţilor ca după loviturile ce li se aplicau pe capră să facă fandări şi să practice «sport»? t

Baumkötter: Acesta era un obicei la *Sachsenhausen* şi contribuia la o mai bună circulaţie a sângelui.

Procurorul: Vă este cunoscut în ce au constat experienţele cu flegmoane? e

Baumkötter: Se făceau incizii pe coapsele deţinuţilor, iar inciziile se umpleau cu cârpe vechi şi paie murdare. Aceasta provoca septicemia urmărită.

Procurorul: Câţi deţinuţi au fost expediaţi spre exterminare în alte lagăre pe baza ordinelor dumneavoastră?

Baumkötter (după ce a stat mult timp ce gânduri): Pe baza listelor întocmite de mine au fost expediaţi aproximativ 8.000 de deţinuţi".

LAGERKAPO

În ierarhia interioară a lagărelor de concentrare, figura centrală-era *Lagerälteste*. É1 domina masa de *Häftling*-i ajutat de cohorta a zeci şi sute de *Blockälteste*-n şi *Kapo*. La *Landsberg* exista şi funcţia de *Lagerkapo*, *Kapo* peste întreg lagărul, care rivaliza cu ce de *Lagerälteste*.

Din iarna lui 44 şi până la eliberare, *Lagerkapo* la *Landsberg* a fost Lulu Grünfeld, în deportat din Cluj…

Era un bărbat voinic, înalt, cu pumni, grei, de

plumb. Avea o voce puternică. Când răcnea vuia tot lagărul; se auzea şi în afara lui, până la cancelariile SS-iştilor.

Lagerkapo Lulu nu-şi cruţa nici pumnii, nici vocea.

Dimineaţa, pe *Appellplatz*, unii se înghesuiau în detaşamentele care aveau câte un *Kapo* mai puţin sălbatic decât alţii. Sosea Lulu. Sub, pumnii lui grei, *Häftling*-ii cădeau ca seceraţi. În câteva minute /se restabilea ordinea.

În timp ce lovea, urla:

— Staţi drepţi! Pieptul ăiară h Ce vă ghemuiţi ca nişte babe? ”.

— E ger. Îngheţăm, *Herr Lagerkapo*, îndrăznea câte un *Häftling* originar din Cluj.

— Care eşti ăla, mnezeti mă-tii de sfătos? răcnea* Lulu şi-l prăbuşea la pământ cu amândoi pumnii pe cel ce îndrăznise să deschidă gura.

În lagărele de exterminare nu exista zi de odihnă. Se lucra şi duminica. 25 decembrie 1944 a fost prima zi când n-am ieşit la muncă. Deşteptarea s-a dat după ce au apărut zorile. Apelul de dimineaţă s-a ţinut pentru întâia oară la lumina zilei. Ne gândeam cu înfrigurare că, în sfârşit, vom putea sta o zi în baracă, feriţi de vânt şi de zăpadă, vom putea să ne pansăm rănile şi să dormim… să dormim.

Lagerkapo Lulu însă a născocit şi de data aceea ceva pentru a-şi dovedi zelul şi a decretat: o parte din *Häftling*-i vor tăia toată ziua lemne pentru SS-işti, alţii vor curăţa zăpada din faţa

barăcilor. Alegerea deţinuţilor pentru corvezi a făcut-o personal. Printre cei selecţionaţi s-a nimerit şi un tânăr clujean. Desperat, şi-a luat inima în dinţi şi a ieşit din front. S-a oprit în poziţie de drepţi în faţa lui Lulu şi s-a descoperit. Îi tremura tot trupul. Tremura şi de frig şi de frică.

— Fie-vă milă! Sunt cel mai mic dintre toţi. Shit aproape desculţ. Lăsaţi-mă să-mi repar saboţii. Sunt şi eu din Cluj, vă…

Nu-şi putu isprăvi rugămintea. Cu un pumn, Lulu îl trânti la pământ. Lovindu-l cu bocancul, îi strigă:

— Dar unde te crezi, nenorocitule? Acasă lângă fusta maică-tii? Ai uitat că eşti într-un lagăr de concentrare? Dumnezeii tăi de vagabond!…

Spre sfârşitul iernii, lagărul *Landsberg* nr. 1 a intrat în carantină. Îmbolnăvirile de tifos exantematic luaseră proporţii. e \ v

Toţi bolnavii, împreună cu cei suspecţi, au fost mutaţi în lagărul vecin, *Kaufering* nr. 4. În barăcile lui umede şi neîncălzite, întinşi pe scânduri şi acoperiţi cu nişte zdrenţe, aiurau 4.000 de *Häftling*-i cuprinşi de insuportabila febră a tifosului exantematic.

Peste trei săptămâni, cei rămaşi la *Landsberçj* am reluat lucrul. Am fost adunaţi pe *Appellplatz*. S-au reorganizat detaşamentele. După multe bătăi şi înjurături, s-au format 15 detaşamente de câte o sută de oameni şi au fost introduse în primele 15 barăci. Erau detaşamentele ce urmau să lucreze în pădurea

Mohi, la căratul cimentului. Sacii trebuiau căraţi pe spate de la marginea pădurii până în mijlocul ei, unde se construia o fabrică subterană. Pentru cei slăbiţi, repartizarea în detaşamentele Mohl era moarte sigură. Al 16-lea detaşament era imposibil de format. *Häftling*-ii se trânteau pe pământ. Spuneau că-s bolnavi, cereau să fie duşi la *Revier*. De bătăi nu le mai păsa. Le era totuna. Ştiau că la căratul cimentului nu pot rezista mai mult de două-trei zile.

Lagerkapo Lulu, trecând printre noi cei ce ne prefăceam bolnavi, descoperi un Cluj an. Îi făcu semn să se ridice şi să-l urmeze.

— Ştiu că sunteţi tare slăbiţi, mai ales voi, tinerii. M-am gândit să vă ocrotesc un pic, să nu ziceţi că am uitat de voi. Se va constitui un detaşament pentru „Comanda specială W\ Spune-le clujenilor şi celorlalţi prieteni ai voştri că va fi o muncă mai uşoară, la marginea unui sat, veţi putea face rost şi de ceva mâncare.

În timp ce în mijlocul *Appellplatz*-ului se mai bătea şi se înjura, încercându-se să se constituie cel de al 16-lea detaşament Mohi, într-un colţ al lagărului, un *Kapo* a anunţat, cu glas nu prea puternic, să se încoloneze cei care vor să lucreze în „Comanda specială W”. Clujenii dând de veste tuturor cunoscuţilor, sute de oameni au năvălit spre *Kapo*. Lulu a venit la faţa locului, să facă ordine.

— Ce vă înghesuiţi ca animalele? Sunteţi prea mulţi. Nu e nevoie decât de 100 de oameni.

Răcnea şi-i dobora la pământ, cu pumnii lui grei, pe cei care ne înghesuiam în rândurile deja formate.

Când coloana se completă, ordonă i

— Detaşamentul 16 *Mohi*, drepţi! Direcţia baraca nr. 16, înainte marş!

Häftling-ii din coloană am pornit încet, clătinându-ne, ca spre mormânt.

Lagerkapo Lulu rânjea satisfăcut $

— Cu mine vă puneţi voi, nenorociţilor?!

După eliberare, Lulu a fost căutat săptămâni şi luni în sir Din *Dachau* şi *Feldafing*, din *Bergen-Belsen* şi *Mühihausen* veneau zilnic foşti *Häftling*-i la *Landsberg*. Ei se interesau mai întâi nu de fraţii şi cunoscuţii lor rămaşi în viaţă, ci de – *Lagerkapo* Lulu, căruia îi mersese faima în toate KZ-urile din Bavaria. Dacă atunci ar fi fost arătat de cineva cu degetul, cei de faţă l-ar fi ucis pe loc, fără nicio judecată.

Dar Lulu a scăpat. N-a fost» prins.

LAST

Din ghetou şi până la gară am cărat pe umeri un rucsac uriaş. Pe drumul ce ducea spre necunoscut aveam voie să luăm cu noi – din tot ce-am avut, din tot ce-au agonisit moşii şi strămoşii – atât cât puteam duce pe uméri din ghetou până la gară. Rucsacul uriaş – în care înghesuisem haine şi cărţi, lenjerie de pat şi mâncare, toată copilăria şi visele de adolescent (aveam 18 ani) – mi-a făcut vânătăi pe umeri şi mia rănit sufletul.

Când am sosit la *Birkenau-Auschwitz*, lacătele

au fost smulse, uşile vagoanelor pentru vite, în care eram înghesuiţi, împinse într-o parte şi pe peron, de-a lungul trenului cu 50 de vagoane, se auzea o singură comandă:

— *Heraus I Schneller heraus*! *Alles dort lasen1* Afară! Repede afară! Lăsaţi totul pe loc I

Mărşăluiam în două coloane: una înainta spre camerele, de gazare, cealaltă spre lagărul *E*. Scăpasem cu toţii de rucsacuri. *Die Last*, povara lor însă continua să ne apese umerii, să ne rănească sufletul.

La *Birkenau-Auschwitz* se cărau bolovani. Fără niciun rost. Unii îi cărau în sus, pe o coastă. Alţii îi cărau înapoi, în vale. A doua zi se schimbau. Când urcam coasta, greutatea bolovanilor creştea cu fiecare pas. Când îi coboram, întreg cerul era uh singur bolovan care ne strivea umerii. Teama că voi alunëca şi bolovanul scăpat de pe umăr va zdrobi în rostogolirea lui pe toţi *Häftling*-ii întâlniţi în cale mă paraliza.

Când am părăsit *Birkenau*-ul, am scăpat nu numai de crematorii, ci şi de bolovanii lui. Dar *die Last*, povara lor a continuat să-mi strivească umerii şi sufletul în toate lagărele prin care am fost purtat.

În pădurile Bavariei am cărat trunchiuri de brazi. Câte 30 – 40 de *Häftling*-i ridicam pe umeri un trunchi. Ne aplecam asupra lui toţi 30 – 40 deodată. *Kapo* urla:

— *Auf / Los*, *auf*, *verfluchten Hunde*! Sus! Repede, sus, câini blestemaţi!

Fiecare cuvânt era întărit cu o fulgerare de-a lungul spinărilor noastre încovoiate. Avea *Kapo o* bâtă lungă şi grea cu care putea rupe trei spinări dintr-o singură lovitură. Cei izbiţi se opinteau din răsputeri, dar trunchiul rămânea înţepenit, căci ceilalţi *Häftling*-i, aflaţi mai departe de *Kapo*, sleiţi de puterj, stăteau aplecaţi neputincioşi deasupra trunchiului. Când *Kapo* ajungea la ei, se opinteau din greu sub loviturile primite, dai acum, ceilalţi *Häftling*-i, scăpaţi de ameninţarea bâtel, stăteau pasivi pipăindu-şi rănile. *Kapo* alerga de-a lungul trunchiului, ţipa *Auf / Los auf J, verfluchten*

Hunde 1 şi izbea la nimereală, minute în şir, până când, cu greu, ca o ridicare din morţi, cei 30 – 40 de *Häftling*-i ne îndreptam încet, abia perceptibil spinările, săltând bradul pe umeri, apoi, şi mai anevoie, ne urneam din loc.

Trunchiul trebuia dus pe o distanţă de aproape doi kilometri. Dar, după câţiva zeci de paşi, unii, ale căror răni pricinuite de rucsacurile acelea uriaşe cărate din ghetou până la gară şi de bolovanii din *Birkenau-Auschwitz* începeau să sângereze, ne lăsam umărul mai jos, numai câţiva milimetri, suficient ca ceilalţi să simtă cum creşte brusc *die Last*, povara, şi să-şi lase şi ei umărul puţin mai jos. Bufnitura cu care bradul întâlnea din nou pământul ne cutremura. *Kapo* şi bâta lui lungă şi grea, cu care putea rupe trei spinări dintr-o singură izbitură, intrau din nou în acţiune.

La *Landsberg* am lucrat în tură de noapte, în „detaşamentul alb”. Aşa se chema grupul celor

câteva sute de deţinuţi repartizaţi să care saci de ciment de la marginea pădurii Mohl până în mijlocul ei, unde se turnau temeliile unei fabrici de avioane. Pe traseu, la fiecare sută de metri, câte un *Kapo* cu o bâtă în mână asigura constanţa ritmului.

Niciodată n-am înţeles unde avea loc sacul de ciment pe umărul meu care continua să fie strivit de acel rucsac uriaş, de bolovanii aceia grei din *Birkenau*, de trunchiurile de brazi din toate pădurile Bavariei.

Din momentul în care am părăsit ghetoul cu acel rucsac în spinare, în care am înghesuit haine, cărţi, lenjerie de pat şi mâncare, toată copilăria şi visele de adolescent şi am făcut primul pas spre *Birkenau-Auschwitz*, deşi au trecut aproape 45 de ani de atunci, o singură dată, o singură clipă mi-am simţi, it sufletul şi umerii despovăraţi. A fost în acea unică şi nemaipomenit de luminoasă clipă când, înnebunit de bucurie, rupându-mi hainele vărgate de pe mine, am alergat peste poarta prăbuşită a lagărului *Landsberg*, ţipând în gura mare, să mă audă lumea întreagă şi să mă aud etf însumi: sunt liber… liiibeeer…

Da, numai atunci. Şi numai pentru o singură şi fulgerătoare clipă. Căci, imediat după aceea, au continuat să-mi sângereze umerii şi sufletul; şi continuă şi azi, după aproape 45 de ani, să mă apese *die Last*, povara rucsacului acela uriaş cu care am părăsit ghetoul şi m-am îndreptat spre gară, povara bolovanilor din *Birkenau-Auschwitz*,

grei ca o prăvălire de cer, povara trunchiurilor de brazi din toate pădurile Bava neb a sărilor deiment căraţi pe umeri pe un ger cumplit în nopţile fără lună ale iernii 1944/45. Continuă să mă apese *povara deportării de* care n-am scăpat şi nu voi scăpa niciodată. O voi căra în spate şi în suflet până la moarte.

LEBENSGEFAHR 1

La *Birkenau-Auschwitz* toţi ştiam, din primele clipe ale sosirii, că prin firele de sârmă ghimpată, ce înconjurau şi despărţeau lagărele A, B, C, *D*, *E*, *F*, circula cojitinuu curent de înaltă tensiune. Curent aducător de moarte. Şi totuşi, SSiştii, „grijulii”, au plantat, de-a lungul gardurilor şi la 5 metri în faţa lor, din 200 în 200 de metri, câte un ţăruş pe care au fixat o tăblie dreptunghiulară. Pe fiecare scria cu litere albe, pe fond negru *Lebensgefahr* /, pericol de moarte 1 Sub inscripţie, pentru a atrage şi mai apăsat atenţia, două oase încrucişate susţineau un craniu.

Peste tot în lagăr existau plantate asemenea tăblii avertizoare. Dacă din diferite motive, într-un loc era nevoie să se sape o groapă sau un şanţ pentru instalarea unui cablu, imediat apărea o nouă tăblie cu inscripţia: *Achtung* / *Lebensgeâahr*! Atenţie! Pericol de moarte!

Într-un singur loc primejdios lipsea avertismentul. În faţa camerelor de gazare. Ce-i drept, şi pe uşile lor atârna cele o tăblie dreptunghiulară. Dar nu erau negre ca cele din fata gardurilor de sârmă ghimpată şi nu aveau

desenate pe ele nici acele oase încrucişate cu un craniu deasupra lor. Tăbliile de pe uşile camerelor de gazare, de un alb imaculat, aveau înscrise pe ele, în patru limbi diferite (germană, franceză, greacă şi maghiară) cu litere masive. În culori odi hnitoare: *Waschraum*, baie.

L (LEICHE)

Mulţi, când pe spate li se vopsea litera *L*, stăteau nepăsători. Ei credeau că este *L* de la *Lager*. Unii, nici când au intrat în camera de gazare nu şi-au dat seama că au purtat pe «paté însemnul I de la *Leiche* (cadavru). De fapt, în clipa aceea nimic din ce a fost şi nici din ceea ce ar fi putut să urmeze nu mai avea nicio importanţă. Pentru ei începea, implacabil, sfârşitul. Iar durata sfârşitului era scurtă. Maximum 10 minute.

În jurul marilor lagăre, lagărele-matcă – *Dachau*, *MauU hausen*, *Buchenwald*, *Beigen-Belsen*, *Ravensbrück* – existau o puzderie de lagăre mici. Acestea nu dispuneau de camere de gazare. Când se hotăra să fie lichidaţi – nu cu zecile, ci cu sutele – *Häftling-ii* slăbiţi, aceştia erau expediaţi în lagărele-matcă, înzestrate cu „instalaţii perfecţionate de exterminare. Pentru ca cei trimişi să nu se amestece, la sosire, cu alţii şi să nu li se încurce destinaţia, pe spatele fiecăruia se vopsea un *L*. Lung de 25 de centimetri. Cu o vopsea nedizolvabilă.

În noul lagăr, uneori aşteptau o zi şi o noapte, şi chiar mai mult, până să le vină rândul. Când nu exista o baracă goală, erau înghesuiţi peste

ceilalţi. Unii aflau ce-i aşteaptă şi toată noaptea, când ceilalţi dormeau, încercau să dizolve vopseaua cu salivă, s-o radă cu unghiile, cu dinţii. Ei nu ştiau că vopseaua este nedizolvabilă.

Şi totuşi, în lupta cu moartea, o dată, unul a găsit o idee salvatoare. Să tai cu lama bucata de stofă însemnată şi s-o întorci pe dos. Trebuia doar să procuri un ac şi aţă de la croitorie. Pentru aceasta era nevoie însă să fii prieten cu un *Kapo* ori cu un *Blockälteste*. „Eludarea* a fost repede descoperită şi ideea salvatoare anulată. În loc să se vopsească pe spatele *Häftlingului* un *L*, mare de 25 de centimetri, s-a trecut la tatuarea unui *L* minuscul, de câţiva milimetri, pe braţul stâng al selecţionatului.

Acum, cel care cunoştea semnificaţia literei tatuate nu se mai agita cu înlăturarea ei, n-o zgâria cu unghiile şi cu dinţii. O privea.

Cei mai mulţi însă continuau să intre în camera de gaz-ire crezând că au tatuat pe mână *L* de la *Lager* şi numai în clipa în care simţeau că se sufocă şi se zbăteau cu braţele să-şi facă loc în jur ca să aibă mai mult aer, zărind tatuajul, intuiau, ca o străfulgerare, că este *L* de la *Leiche* (cadavru).

LEICHENFLEDDEREI

Iniţial, lagărele de exterminare au fost concepute doar ca *Todesmühlen*, fabrici ale morţii, iar deportările – modalitatea cea mai eficientă de aprovizionare a acestor fabrici. Toţi care intrau pe poarta lagărelor de concentrare erau socotiţi cadavre. Cei care nu înergeau direct în camerele

de gazare erau consideraţi cadavre vii. Dar tot cadavre.

Curând, SS-iştii au descoperit *Leichenfledderei als Pro Urquelle*, jefuirea cadavrelor drept sursă de profit. Imediat s-a constituit Direcţia centrală economico-administrativă a SS uluif în frunte cu *SS-Obergruppenführer* [33]-ul Oswald Pohl, în subordinele căruia au trecut toate lagărele de concentrare.

Cadavrele vii trebuiau exploatate până la epuizarea lor totală. Comandanţii lagărelor au primit ordin să-şi utilizeze *Häftling*-ii în munci de sclavi *„bis* zu den *Grenzen ihrer körperlichen Kräfte"*, până la limita puterii lor trupeşti. Avid să încaseze cât mai multe mărci de la trusturi pentru munca prestată de *Häftling-i*, Himmler a intervenit personal să se prelungească cu câteva săptămâni durata medie de viaţă a unui deţinut în lagărele de concentrare.

Un alt procedeu! livrarea *Häftling*-ilor către trusturi în scopuri experimentale. Iată cinci se ison în acest sens consemnate de Tribunalul militar american de la Nürnberg.

Prima scrisoare: „În legătură cu intenţia noastră de a experimenta un nou somnifer, am fi bucuroşi dacă ne-aţi pune la dispoziţie un număr de femei. Aşteptăm răspunsul dv…"

A doua scrisoare: „Am primit răspunsul dv.

33 General-colonel în SS.

Preţul de 200 de mărci pentru o femeie este prea mare. Suntem de acord să plătim cel mult 170 de mărci. Dacă acest preţ vi se parze acceptabil, vom lua femeile. Avem nevoie de circa 150 de temei…”

A *treia scrisoare*: „Confirmăm primirea conşimţământului dv. Pregătiţi pentru noi 150 de femei a căror stare de sân *Se* să fie cât mai bună. De îndată ce ne veţi anunţa că sunt pregătite le vom prelua…”

A *patra scrisoare*: „Am primit cele 150 de femei comandate. Deşi se află într-o stare de istovire, ele au fost considerate satisfăcătoare. Vă vom ţine la curent cu desfăşurarea experienţelor…”

A *cincea scrisoare*: „Experienţele au fost efectuate. Toate persoanele au murit. În legătură cu o nouă livrare vom lua în curând legătura cu dv…”

Leichenfledderei als Profitquelle, jefuirea cadavrelor ca sursă de profit, a cunoscut o accentuată diversificare.

Înainte de a fi exterminaţi, *Häftling*-ilor li se examina cavitatea bucală. Dacă aveau dinţi de aur său de platină erau însemnaţi pe piept, uşurând astfel extragerea lucrărilor din métal preţios după împuşcare ori gazare. Un deţinut din *Sonderkommando* descleşta cu ranga gura cadavrului marcat, iar un altul smulgea, mai corect, rupea dinţii din aur. După ce crau curăţaţi, într-o soluţie de acid clorhidric care descompunea resturile de oase şi carne de pe metal, dinţii erau

topiţi, transformaţi în bare de aur de câte 1/2 kilogram şi expediaţi Băncii Reich-ului. Se apreciază că numai de la *Birkenau-Auschwitz* au luat drumul spre Berlin 6.000 kg de aur dentar.

Cu aceeaşi brutalitate erau smulşi cerceii din urechile femeilor, verighetele de pe degete. Printre stocurile de aur descoperite în lagărele de concentrare, după eliberare fă s-iştii nu apucaseră să le trimită la Berlin) s-au găsit mii de kilograme de verighete.

La procesul de la Nürnberg, Emil Phul, fost vicepreşedinte al băncii *Reich*-ului, a declarat: „În vara anului 1942, preşedintele băncii şi ministrul economiei, Walther Funk… mi-a spus că a ajuns la o înţelegere cu *Reichs*führerul Himm ei privind păstrarea în bancă a unei cantităţi de aur şi de bijuterii ale SS-ului. Mi-a spus că este vorba de averi confiscate în regiunile ocupate din răsărit şi mi-a cerut să nu mai pun alte întrebări.

Printre obiectele depuse de SS la bancă erau bijuterii, ceasuri, rame de ochelari, stilouri de aur şi alte asemenea obiecte în cantităţi imense, confiscate de SS de la evrei, de la victimele din lagărele de concentrare şi de la alte persoane”.

Eţ; a utilizat şi părul. General-colonel al SS-ului Pohl se ocupa personal, până în cele mai mici amănunte de acest lucru. El s-a adresat în scris comandanţilor a şaisprezece lagăie de exterminare: „… ca tot părul omenesc colectat în lagărele de concentrare să fie valorificat. Din păr, prelucrat industrial, se poate face fetru şi, prin

toarcere, aţă. Din părul femeilor, bine pieptănat şi corect tăiat, se pot confecţiona pâslan pentru echipajele U Boot-urilor şi ciorapi de pâslă pentru personalul căilor ferate germane. Se dispune aşadar ca tot părul obţinut de la prizoniere să fie dezinfectat cu grijă şi păstrat. Părul rezultat de la tunsul bărbaţilor poate fi întrebuinţat doar în măsura în care depăşeşte 20 mm lungime…”

Circulara preciza în încheiere i „începând cu 5 septemurie 1942, la data de 5 ale fiecărei luni se vor întocmi rapoarte cu privire la cantitatea de păr colectat de la bărbaţi şi, separat, de la femei”.

Numai de la *Birkenau-Auschwitz* s-au expediat aproximativ 60 tone de păr. Conform dispoziţiilor, părul de femeie era contabilizat cu 0, 5 mărci kilogramul. La eliberare, trupele sovietice au mai găsit în lagăr 7 tone de păr tăiat de pe capul a 140.000 de femei.

La *Birkenau-Auschwitz* se valorifica totul. Inclusiv carnea şi sângele *Häftling*-ilor. Medicul Vilem Jurovic, deţinutuj nr. 32046 a arătat în mărturia sa că în 1943 pe teritoriul t oncernului *Auschwitz* s-a înfiinţat un institut de igienă pentru membrii unităţilor SS, al cărui comandant a fost SS-istul Weber. „În acest institut pentru prepararea culturilor bacteriene era folosită carnea de om adusă de la crematorii, unde rău transportaţi zilnic morţii din lagăr. Sângele pentru experienţe se lua de la deţinuţi bolnavi, de la convalescenţi şi de la deţinuţi executaţi prin împuşcare. Era mijlocul cel mai ieftin de a procura

carne şi sânge omenesc, de care naziştii duceau lipsă la sfârşitul războiului.

Carne de om era destulă. Cinismul rece şi raţionalizarea asasinatului se puteau vedea la orice pas în lagăr.

Leichenfledderei, jefuirea „cadavrelor-vii" şi a „cadavrelor-cadavre" era totală. Din grăsimea rezultată la arderea lor se fabrica săpun? cenuşa era folosită ca îngrăşământ.

LEICHENHALLE

Deşi trecusem de 17 ani, când am sosit *la Birkenau Auschwitz* aveam o teamă bolnăvicioasă de moarte. Până atunci nu văzusem de-aproape un cadavru. Toţi din familia rrea erau în viaţă. Un singur bunic, dinspre mama, murise, ind eu eram foarte mic şi nu mi-l aminteam. La *Birkenau Auschwitz*, în lagărul BJIJE această teamă mi-a dispărut Un primele zile. Acolo, moartea era un fenomen atât de cotidian, de frecvent şi atât de dominator, încât nu-ţi dădeai seama cine-i pe prim plan i viaţa sau moartea. Noi, cei în viaţă, în realitate toţi *Totenkandidaten*, candidaţi la moarte, eram cum ni se spunea cadavre umblătoare şi ne amestecam nereu cu cadavrele-cadavre. Aceasta, datorită faptului că toţi cei care mureau de boli sau epuizare, se sinucideau ori erau asasinaţi în bătăi noaptea sau în timpul zilei rămâneau cu noi şi printre noi în baracă ori în faţa ei până la *Appell*-ul de seară, când cadavrele trebuiau să fie înşirate în flancul drept al frontului. Unii SS-işti, pentru a-şi uşura numărătoarea

„pretindeau să fie susţinute în poziţie verticală. Abia după *Appell* erau duse la *Leichenhalle*, la morgă.

W, Kielar îşi aminteşte că, în prima etapă, la *Birkenau Auschwitz*, *Leichenhalle*, morga se afla în pivniţa blocului 28 şi era dotată cu vreo douăzeci de lăzi care serveau la transportarea cadavrelor la crematoriu, precum şi cu câteva târgi cu care erau căraţi morţii din blocuri la morgă. Atunci când au început execuţiile prin împuşcare, – târgile de lemn au fost înlocuite cu altele de tablă, de pe care urmele de sânge se puteau şterge cu uşurinţă.

A intra în *Leichenhalle*, în morga unui lagăr de concentrer e, însemna să intri în infern. Viziunea era apocaliptică.

Denise Leboucher a notat în carnetul ei din *Ravensbrück*: „Un adăpost subteran din beton armat. Câteva scări şi o uşă deschisă un miros de dezinfectant amestecat cu cel al cadavrelor îngrămădite unul peste altul. O privelişte de coşmar… Un osuar tăcut, trupuri goale sau mai curând schelete, adevărate mumii fără feşe, galbene ca pergamentul ori violete şi albastre, adesea pătate deja cu verde… cu abdomene tumefiate, cu oasele bazinului atât de ieşite în afară, încât străpungeau şoldurile… un braţ tăiat, un picior sângerând, asemenea cărnii la abator.

Pe masa de autopsie, un cadavru deschis… Nici măcar nu sângerai… O doctoriţă, dacă se putea numi astfel, tăind, ciopârţind şi extirpând cu

osârdie ficat, stomac, plămâni, inimă, toate aceste măruntaie înfiorătoare scoase afară, pentru a vedea ce se afla în hoit; apoi, examenul odată terminat, aruncând totul în sărmana, burtă căscată şi cosând din nou, în viteză, această bucată de „carne” omenească. Rictusuri înspăimântătoare, ochi holbaţi, expresii crispate ale feţei, dinţi rânjiţi părând că vor să muşte pământul, pentru că trupurile erau aruncate grămadă, la întâmplare. Femei moarte la facere, cu pruncul prins încă de ele prin cordonul ombilical, micul cadavru aflându-se încă între picioare, asemenea unei păpuşi cu ochii deschişi.

Când *Leichenhalle*, morga, se dovedea neîncăpătoare, ea era completată cu una în aer liber. În lagărele mai mici, nici nu exista o clădire specială pentru *Leichenhalle*, pentru mor.

gă, ci se destina un anumit loc unde cadavrele erau aşezate în stive, unele peste altele, aşteptându-şi rândul să fie incinerate ori îngropate. Aceeaşi Denise Leboucher care a lucrat la morga de la *Ravensbrück* scrie: „Mi s-a întâmplat adesea să fiu nevoită să degajez, cu ajutorul unei cazmale, moartele care fuseseră acoperite în timpul nopţii de zăpadă, singurul giulgiu alb care le era îngăduit. Erau îngheţate. Trosnetul trist produs de dezlipirea cadavrului era penibil. Mi se părea că mai putea să le producă durere. Când muribundele nu mureau destul de repede în *Revier-e*, nu se aştepta întotdeauna să-şi dea ultima suflare, şi atunci unele dintre aceste

nefericite îşi terminau agonia printre cadavrele îngrămădite în *Waschraum*, spălător. Într-o zi s-a întâmplat ceva oribil. Dimineaţa, când deţinutele-ciocli cu intrat la morgă pentru a aduce noi „cliente”, o femeie urlând* nebună şi goală, a zbughit-o din acea cavernă, prăvălindu-se în zăpadă. Petrecuse noaptea sub o grămadă de cadavre, deşi ea se mai aria în viaţă... Se deşteptase printre corpurile îngheţate, îngheţată ea însăşi de groază şi de frig. O cuprinsese o frică atroce şi, nebună de spaimă, venise să se prăbuşească în faţa uşii. Abia ieşită, căzuse zdrobită. A fost dusă în grabă la *Revier*... Nenorocita a mai trăit trei zile, după care a murit cu adevărat”.

Leichenhalle, morga în aer liber cea mai mare, o morgă halucinantă a fost cea de la *Bergen-Belsen*. „Când au eliberat lagărul – arată în cartea sa Christian Bernadac – englezii au găsit acolo 13.000 de cadavre „la suprafaţa” aşezate pe pământ, îngrămădite în stive, între blocuri, în bioeun ce treptele blocurilor, în faţă, în spate, aici, acolo, pretutindeni. Au găsit cadavre stivuite care serveau de bănci, cadav-rebănci şi cadavre, scaune, cadavrepaturi (păduchii nu rămân pe morţi)”...

LEICHENTRÄGER

Raţiunea de a exista va lagărelor de concentrare era moartea. Se ucidea fără întrerupere ziua şi noaptea. Ca urmare, funcţia de *Leichenträger*, cărăuş de cadavre, era printre cele

mai importante în oricare *KZ*. La *Birkenau-Auschwitz*, în afara celor gazaţi, *Häftling-ii* mureau în număr atât de mare – executaţi, epuizaţi, zdrobiţi şi călcaţi în picioare.

„Intraţi în sârmă” t – încât *Leichenträger*-iie cărăuşii de cadavre îi adunau din blocuri, de pe *Appellplatz*-uri, din W.C. – un ca pe nişte obiecte, iar în incinta morgii se simţeau ca într-un atelier oarecare.

W. Kielar, care în cei 5 ani cât a stat la *Auschwitz* a fost printre altele şi *Leichenträger*, cărăuş de cadavre, îşi aminteşte: „Coboram deseori la morgă ca să stau la taifas. Gienek Obojski a făcut rost de undeva de cartofi. În pivniţă era o sobă de cocs. Pe plita acesteia coceam plăcinte de cartofi. Şedeam pe sicrie în jurul sobei înfierhântate, plăcintele sfârâiau, mirosul lor apetisant ne gâdila plăcut nările, acoperind mirosul de clor cu care erau stropite cadavrele. Eram atât de obişnuiţi cu cadavrele, încât nu ne mai impresionau deloc”.

Iniţial, la *Birkenau*, cadavrele erau cărate cu targa. Când nu s-a mai făcut faţă, s-au procurat căruţe care, umplute cu vârf, erau împinse şi trase de *Leichenträger*-\t de cărăuşii de cadavre. Acelaşi W. Kielar îşi aminteşte: „Încărcătura creştea. Era tot mai greu să aruncăm cadavrele sus. Gienek le aranja strâns, unul lângă altul, ca snopii de qrâu în timpul secerişului.

Hei rup...! Ţinut de mâini şi de picioare şi legănat bine, cadavrul zbura sus, unde îl prindea

Gienek, care, cu picioarele larg desfăcute, prinse în mormanul de trunchiuri, mâini, picioare şi capete, aranja cu grijă cadavrele în straturi pentru ca să intre cât mai multe în căruţă. În felul acesta, ne economisea timpiil şi munca pe care fiecare dintre noi dorea s-o termine cât mai repede.

— Hei rrrup…!

— Căruţa trosnea, iar roţile care scârţâiau o porniră încet din loc, lăsând urme adânci în pietrişul înmuiat de ploaie. Deodată, una din roţi, nimerind, se vede, într-un loc moale, a intrat adânc în pământ. Obojski a fost aruncat cu putere, ca o minge, până la peretele blocului vecin, de oiştea care s-a răsucit. Căruţa, supra-încărcată, s-a înclinat periculos într-o parte. Observând acest lucru, câţiva sanitari au apucat să sară la timp în lături. Un trosnet şi… căruţa încărcată cu vârf s-a răsturnat într-o clipă, în acompaniamentul înjurăturilor şi al gemetelor, îngropându-i pe cei care nu apucaseră să se dea la o parte”.

La *Kaufering* şi *Landsberg*, ca de altfel în toate KZurile m-ai mici, aproape fiecăruia ne venea rândul să cărăm cadavre. Mă refer la trupurile camarazilor ce mureau pe locul de muncă. Căratul lor pe umeri până în lagăr, câte 4 – 6 km, mai ales iarna, după 12 ore de muncă, era un adevărat coşmar. Coloanele de *Häf ding*-i *ser* deplasau totdeauna în rânduri de câte cinci. Fiecare cadavru era purtat pe umeri de patru *Häftling*-i, alcătuind şi ei grupuri tot de câte cinci, pentru a uşura supravegherea şi numărarea.

Purtătorii de cadavre trebuia să ne schimbăm mereu. Complet extenuaţi de munca din timpul zilei, împleticindu-ne de foame, cu mâinile degerate, incapabili să ţinem strâns cadavrul pe umeri, afundându-ne până la genunchi în zăpada moale nu rezistam mai mult de 100 – 150 de metri şi scăpăm povara. Izbiţi cu cravaşele de SS-işti, cu bâtele de *Kapo*, cu greu reuşeam să ridicăm din nou cadavrul.

La *Bergen-Belsçn*, în ultima etapă, blocuri întregi de *Häftling*-i au fost transformaţi în *Leichenträger*-i, cărăuşi de cadavre. Cuptorul crematoriului se înfundase, se stinse. ŞSiştii au hotărât să ardă cadavrele pe ruguri. Adunate în uriaşe mormane, cadavrelor li se dădea foc acolo unde erau. Procedeul s-a abandonat din lipsa lemnelor care trebuiau să susţină focul. Lagărul era plin de cadavre. Când trupele britanice au început să se apropie, SS-iştii au decis să sape nişte gropi uriaşe. Lucrul cel mai complicat a fost târârea leşurilor. Un supravieţuitor, deportat din Ungaria îşi aminteşte i „Deportaţii din acea parte a lagărului unde mă aflam eu au primit ordin să târască la aceste gropi cadavrele din blocul 11, apoi cele care zăceau pe ici, pe colo în lagăr şi, în sfârşit, cantităţi foarte însemnate de cadavre de femei, care erau aduse cu maşinile din „lagărul de femei” până la aleea principală a lagărului. Nimeni nu era scutit de această muncă şi nici nu – putea să scape. Cum eram foarte slăbiţi, ni s-a îngăduit, la sfârşit, să tragem câte patru trupurile

legate ia articulaţiile picioarelor şi mâinilor cu cârpe sau cu ce se găsea mai potrivit. Grupele se înşiruiau unul după altul, formând o procesiune de aproximativ 2 km, împleticindu-se şi gemând, zoriţi de loviturile a zeci de *Kapo* care erau acum stăpânii necontestaţi. Au căzut multe alte victime. Aceasta a durat de la 11 la 14 aprilie. Pe urmă, nimeni n-a mai rezistat. Pentru această muncă, care dura de la 6 dimineaţa până noaptea, primeam în fiecare seară un sfert de litru de ciorbă. Nimic altceva. Nici pâine, nici ceva de băut, căci lagărul era în întregime infectat. Deţinuţii se aruncau pe o bucată de Sfeclă, se băteau s-o apuce. Tifosul făcea în fiecare dimineaţă sute de victime şi tot cu sutele mureau deţinuţii de foame".

„Munca" *Leichenträger-ilor*, a cărăuşilor de cadavre din acele zile la *Bergen-Belsen* l-a marcat profund şi pe Le Druillenec, din Franţa: „Legam bucăţi de pătură de mâinile şi de gleznele cadavrelor, pe care le alegeam cu multă grijă. Luam mai întâi corpurile cele mai mici; erau toţi slăbiţi şi mai descărnaţi decât îmi putusem închipui vreodată. Aşa că, luându-i pe cei mai puţin mari, îi luam pe cei mai uşori. Pe urmă erau căutate trupurile care nu erau prea negre. Dimineaţa, prima sarcină era îngroparea morţilor recenţi, care fuseseră aduşi în curtea mortuară din diferite barăci ale lagărului, şi nu a celor care erau la morgă. În ciuda faptului că erau peste 2 Ô00 de oameni puşi să facă această treabă,

trebuia să golim în fiecare dimineaţă curtea mortuară înainte de a intra în camere şi de a începe să îngropăm morţii mai vechi. Plecam de la poarta dinspre nord a curţii, târând corpul după noi, la aproximativ 2 m de grupul următor şi de grupul precedent. Dacă distanţa creştea, o lovitură în cap ne făcea să ne grăbim. Mergeam de-a lungul aleii centrale spre gropile de înhumare. Răspândiţi de-a lungul aleii, deţinuţii *Kapo* vegheau ca procesiunea să se desfăşoare fără întrerupere”.

Există o mărturie despre *Leichenträger-i*, cărăuşi de cadavre, şi din partea unuia din afara KZ-urilor. Medicul danez dr. Roesdahl a fost la *Neuengame*, în cadrul unei acţiuni a Crucii Roşii suedeze. El relatează: „Una din ultimele imagini ce mi-au rămas întipărite în minte au fost câţiva deţinuţi care împingeau o roabă mare obişnuită, în care zăceau şase până la zece fiinţe, livide, înfiorător de slăbite, ţepene, goale, cu gurile deschise, acoperite numai parţial cu pătun. x Am crezut că toţi erau morţi. Dar unul dintre ei a ridicat brusc capul şi s-a uitat inexpresiv ia numeroasele mijloace de transport, înainte de a cădea din nou pe spate. Erau duşi, fără îndoială, la morgă sau la crematoriu, şi făptui că acH om mai mişca nu cred să fi schimbat ceva”. apoi le-am desluşit înţelesul. Câteva, foarte puţine, nefiind decât rar şi pe ascuns rostite, le-am deprins târziu, după ce m-am lovit de mii de ori de semnificaţia lor. Printre acestea se numără şi

cuvântul *Lüge*, minciună.

Când a început lichidarea ghetoului din Cluj, ni s-a comunicat oficial şi solemn de către un locotenent horthyst, însoţit de unul SS-ist 5 „Veţi fi transportaţi în Dunântul[34], într-un lagăr de muncă modern, unde, în condiţii mult mai bune decât aici, veţi putea presta o activitate utilă”.

Aflându-se că nimeni nu poate lua din avutul său mai mult decât poate duce pe spate până la gară, în ghetou a început o agitaţie vecină cu panica. Ni s-a transmis un nou comunicat: poţi care pleacă îşi vor împacheta întreg avutul în lăzi şi baloturi, pe care îşi vor scrie numele. Literele vor fi scrise cu tuş negru şi cât mai citeţ, pentru a nu produce greutăţi autorităţilor în transportarea şi repartizarea ulterioară a lucrurilor”.

După plecarea primului transport de 3.000 de oameni, la 26 mai 1944, la câteva zile au şi sosit primele cărţi poştale, care descriau condiţiile favorabile ale lagărului modern din Dunântul.

Totul n-a fost decât *cine Lüge*, o minciună.

Realitatea: cei ce părăseau ghetoul, odată îmbarcaţi în vagoane pentru vite, nu mai coborau decât pe rampa de triere de la *Birkenau-Auschwitz*. Iar de la rampa de triere şi până la camerele de gazare, distanţa era mai mică de un kilometru.

În unele ghetouri, oamenilor li s-a spus să ia cu ei, dacă pot, lemne pentru construcţii care le

34 Provincie din vestul Ungariei.

vor folosi la amenajarea barăcilor din lagărul de muncă în care vor fi transportaţi. Unii au luat. La *Birkenau*, lemnele găsite în vagoane au fost folosite pentru arderea, în şanţuri, a mamelor şi copiilor, în zilele când crematoriile nu mai pridideau.

În Polonia, când au început transporturile spre *Treblinka*, SS-iştii au lansat un zvon: „cine se prezintă voluntar pentru muncă în afara ghetoului primeşte 3 kg de pâine şi margarină”. Oamenii, ale căror familii erau pe punctul de a muri de foame, au dat literalmente năvală. Stăteau la coadă pe patru rânduri să fie luaţi în evidenţă. După îmbarcare, trenurile porneau, spre *Treblinka*. Aici, din vagoane, oamenii erau duşi direct în camera de gazare.

În lagărele de concentrare naziste, *die Lüge*, minciuna, a fost ridicată la principiu de conducere şi dusă aproape de perfecţiune.

SS-untetsturmführer-n1 dr. Becker, responsabil cu primele dube folosite pentru exterminarea prin gazare, raporta: „Am dat ordin ca autovehiculele din grupa D să fie camuflate ca autovehicule de locuit şi în acest scop am dispus ca la cele mai mici să se facă câte o ferestruică de fiecare parte, iar la cele mari câte două ferestruici, asemenea celor pe care le vedem adesea la casele ţărăneşti”.

La *Mauthausen*, cei destinaţi a fi lichidaţi prin asfixiere erau transportaţi la instalaţiile de gazare de la castelul *Hartheim* în autobuze poştale cărora

li s-au montat ferestre false şi au fost vopsite în albastru pentru a li se da un „aer mai vesel”.

Când la *Ravensbrück* s-a hotărât ca micul lagăr anexă de la *Uckermarck* să devină lagăr de exterminare, s-a lansat *die Lüge*, minciuna, că acesta a fost transformat într-un lagăr de convalescenţă şi i s-a dat denumirea de *Jugendlager* k Bolnavele, toate femeile epuizate au fost sfătuite să declare că nu mai au putere de muncă pentru a fi trimise în lagărul de convalescenţă. Pentru ca marea *Lüge*, minciuna, să fie credibilă, lagărul a fost dotat cu un *Revier* şi i s-a repartizat o doctoriţă cunoscută şi apreciată de deţinute.

Bineînţeles, adevărul à ieşit repede la iveală. *Revier*-ul în chestiune n-avea nici medicamente, nici încălzire şi nici măcar saltele de paie, iar bolnavele care soseau în lagărul de convalescenţă erau imediat dezbrăcate de paltonul lor şi de tot ce aveau de lână şi silite să stea în picioare pe zăpadă zile întregi aproape fără hrană, până când le venea rândul la camera de gazare.

Când s-a hotărât lichidarea lagărului de la *Theresienstadt*, autorităţile naziste au lansat următorul ordin:

Comisia Guvernamentală SS a *Reich*-ului pentru mobilizarea Şi plasarea cetăţenilor obligaţi la muncă forţată

ORDIN DE CHEMARE

…evreu de pe teritoriile aflate sub protectorat german, se înştiinţează ca, la ordinul autorităţii de

mai sus, intră în[35]

mobilizarea totala a forţelor de muncă. Plecarea la locurile de muncă se va face în gnţă. Înainte de plecare, mobilizatul este obligat să prezinte delegatului sus-numitei autorităţi uneltele sau instrumentele necesare pentru exercitarea profesiunii sale, îmbrăcăminte de Iarnă, aşternuturi şi hrana pentru o săptămână. Data şi ora plecării se vor afişa.

Itie/esienstadt

Oala Semnătura

Cu asemenea ordin de chemare au sosit pe rampa morţii de la *Birkenau* 20.000 de bărbaţi evrei capabili de muncă. Toţi an fost gazaţi şi transformaţi în cenuşă în flăcările crematoriilor.

Peste 11 zile, pe aceeaşi rampă au sosit noi garnituri de la *Theresienstadt*. Din vagoane au coborât numai femei şi copii. Nu s-a făcut niciun fel de selecţie. Toţi au fost încolonaţi şi îndreptaţi direct spre incinta crematoriilor. Pe pardoseala anticamerei de gazare, printre rochii, încălţăminte şi jucării de copii, după fiecare transport zăceau sute de *convocări* cu următorul text *

CONVOCARE

Sus-numita autoritate permite soţiei şi copiilor lui... evreu din teritoriile aflate sub protectorat german, mobilizat la muncă, să se deplaseze la locul de muncă al sus-numituiui evreu şi să trăiască în familie tot impui cât durează

35 Lagăr pentru tineret.

munca forţată a acestuia. Se pune la dispoziţie locuinţă corespunzătoare. Membrii familiei vor lua cu ei îmbrăcăminte de iarnă, aşternuturi şi hrană pe o săptămână.

Theresienstadt

Data Semnătura

Această *Lüge*, minciună, de o mârşăvie nemaipomenită, a împins în moarte 20.000 de soţii devotate care au dorit să uşureze soarta bărbaţilor lor şi mii de copii care n-au avut altă vină decât că s-au născut evrei şi au vrut să-şi revadă tatăl.

SS-iştii ne-au minţit în fiecare zi, la fiecare pas.

La 27 aprilie 1945, comandantul lagărului *Landsberg* nr. 1 ne-a adunat pe platou pe toţi *Hălllâng-n* şi ne-a comunicat, pentru prima oară pe un ton solemn, fără să răcnească „A intervenit o înţelegere între SS şi Crucea Roşie Internaţională. În coloană de marş ne vom îndrepta spre graniţa Elveţiei, unde veţi fi predaţi. Vă cer ordine, disciplină, supunere. Cine rămâne în afara coloanei va fi împuşcat”.

A fost ultima *Lüge*, minciună. În realitate, coloana trebuia să ajungă la *Dachau*, unde sosise de-acum ordinul lui Himmler pentru lichidarea, fără excepţie, a tuturor deţinuţilor.

Coloana a fost eliberată de trupele americane când se afla la câteva zeci de kilometri de *Dachau*.

La Birkenau-Auschwitz erau sute de călăi care ucideau direct, cu propriile lor mâini’s strangulând, împuşcând în ceafă, torturând,

injectând fenol în inimi, selecţionând oamenii pentru camerele de gazare, împingându-i în cuptoarele crematoriilor.

Alte sute ajutau la exterminare. Multe alte sute păzeau cu mina pe automat, zi şi noapte, ca totul să se petreacă în cea mai perfectă ordine.

Numele lor nu le-am Cunoscut. Unele, câteva, extrem de puţine, le-am aflat ulterior, după eliberare, din documentele publicate.

Numele unui singur călău l-am ştiut încă de *acolo*, la *Birkenau*. Al celui mai mare: *SS-Hauptsturmführer* dr. Josef Mengele. *Lagerarzt*. Medic – şef al lagărului.

Călăii nu puteau fi cunoscuţi, de toţi îi. Victi mele, asfixiate şi arse în crematoriul numărul 1, n-aveau cum şi când să-i vadă la faţă pe călăii crematoriilor 2, 3 şi 4. Nicio victimă ucisă într-un crematoriu nu a cunoscut zbirii de la celelalte crematorii.

Unul singur a fost văzut şi cunoscut de toţi cei peste 4 milioane de *Häftling*-i exterminaţi de la toţi supravieţuitorii acestui lagăr: căpitanul SS d-i. José! *Meng ele*.

S-a născut la Günzburg, în Bavaria, la 16 martie 1911.

El este încă în viaţă.

Dacă ar fi prins şi judecat, atunci peste 4 milioane de *Häftling*-i ucişi, asfixiaţi, arşi la *Birkenau-Auschwitz* s-ar întrupa din cenuşa lor şi ar arăta cu degetul spre el. Peste 4 milioane de degete, într-un gest încremenit pe veci, ar atesta

că el este *SS-Hauptsturr Tiführer* dr. Josef Mengele, fostul *Lngerarzt* la *Birkenau-Auschwitz*.

Pe. peronul *Birkenau*-ului se opreau, pufăind din greu, locomotivă pornite din oraşele tuturor ţărilor Europei cotropite de nazişti. De-a lungul a patru ani, din vagoanele desferecate au coborât pe acel peron de la capătul vieţii peste 4 milioane de deportaţi. Aproximativ trei pătrimi din cei proaspăt sosiţi erau exterminaţi în câteva ore. Câţi şi cine anume trebuia să meargă de pe peron direct în camerele de gazare stabilea de fiecare dată – indiferent câte trenuri soseau într-o zi sau într-o noapte – unul şi acelaşi: căpitanul SS di Josef Mengele.

La selecţionarea pentru crematoriu a celor lăsaţi iniţial în viaţă stăteam aliniaţi, în front, în pielea ce ală. Cineva trecea prin faţa noastră şi cu mâna dreaptă im îănuşată, orientată spre noi, având patru degete uşor indo, te, indica, mişcând abia perceptibil arătătorul, cine să iasă din rând, din viaţă şi să intre în coloana morţii, aşteptată cu uşile camerelor de gazare larg deschise.

Acel cineva era totdeauna *SS-Hauptsturmführer* dr. Josef Mengele.

În puterea vârstei, trecuse de 30 de ani, înalt, zvelt, prestant, căpitanul dr. SS *Mengele* venea de fiecare dată să selecţioneze pus la punct ca pentru o ceremonie: proaspăt bărbierit, uniforma călcată impecabil, cizmele lustruite lună, mănuşi fine, din piele de căprioară. Pedant/ meticulos, niciodată grăbit, fredona dezinvolt o melodie şi, cu faţa

senină, aproape zâmbind, indica, mişcând abia perceptibil arătătorul de la mâna dreaptă ridicată la înălţimea umărului şi îndreptată spre noi, cine să iasă din rând, din viaţă. Îşi mişca degetul firesc, calm, degajat, ca un regizor care face semn unui actor să iasă din scenă.

MENSCH

Mensch – om?! La *Birkenau-Auschwitz*, acest cuvânt nu era cunoscut. Nu se pronunţa niciodată. Nici în alte lagăie de concentrare. A fost înlocuit cu *Hund*. Câine.

Sobibor a făcut excepţie. *Häftl*ingul Freiberg, supravieţuitor al acestui lagăr, îşi aminteşte că auzea des pe un ofiţer SS-ist strigând: *Mensch*! Era numele pe care i-l dăduse cimelui său. Îl stricla mereu *Mensch*! Omule! Şi-l asmuţea să-i sfâşie pe *Hunde*, pe câini, adică pe *Häftling*-i.

ti vi y aşi de o ferocitate fără precedent, aşi ai asasinatelor în masă, SS-iştiidin lagărele de concentrare au avut tupeul, obrăznicia, neruşinarea să încerce să-şi justifice crimele referindu-se ia *Menschlichkeit*, la umanitate.

Au nesocotit şi călcat în picioare tot ce-i omenesc, au tor + urat şi schingiuit cu ura şi voluptate, au ucis cu sânge rece, au privit cu rânietul pe buze cum cresc mormanele de cadavre, iar când au trebuit să dea socoteală au avut tupeul, oorăzmcia, neruşinarea să vorbească despre *Menschlichkeit*, despre umanitate.

Neruşinarea a fost împinsă atât de departe, încât până şi gazarea a milioane de oameni – cea

mai oribilă crimă din istoria omenirii – a fost prezentată drept un gest de *Menschlichkeit*, de umanitate.

SS-Standarteniührer-ul Franz Ziereis, comandantul lagărului *Mauthausen*, a scris negry pe alb: „Instalaţia de gazare din *Mauthausen* a fost construită pe baza unei dispoziţii date de Glücks[36], care considera că-ar fi *menschlicher*, mai uman, ca deţinuţii să fie gazaţi decât să fie împuşcaţi”.

În faţa tribunalului, *SS-Standartenführerul* Anton Ka îndl, comandantul lagărului *Sachsenhausen*, întrebat de procuror dacă a introdus camerele de gazare ca mijloc de execuţie în masă din proprie iniţiativă, a* răspuns afirmativ şi a argumentat aproape cu aceleaşi cuvinte: „... am considerat instalarea camerelor de gazare pentru exterminări în masă, *für zweckmässig und auch für humaner*, ca fiind utilă şi chiar mai umană”.

La rândul său, *SS-Standartenführerul* Rudolf Hoss, comandantul de la *Birkenau-Auschwitz*, *a* considerat că a fost *menschlicher*, mai uman decât alţii prin însuşi modul mai perfecţionat în care a organizat gazarea în comparaţie cu camarazii de la *Trebăinka*, unde a fost trimis în schimb de experienţă... „... în timp ce vlktimele de la *Trebăinka* – a scris ei fără să-i tremure mâna – ştiau aproape întotdeauna că voi fi exterminate, la

36 A fost general-locotenent in SS.

Auschwitz căutam să le înşelăm, lăsându-le să creadă că se duc la deparazitare”.

SS-istul August Höhn, comandani-adjunct al unui lagăr de concentrare, recunoscându-şi crimele – „Cu mâna mea am împuşcat 300 de persoane... am gazat 172... am spânzurat vreo 40... –, a încercat şi el să-şi etaleze *die Menschlichkeit*, umanitatea. „Widam a fost primul deţinut pe care am fost nevoit să-l spânzur în mod public în lagăr, a declarat ei în faţa tribunalului. La spânzur area lui, funia s-a rupt, şi atunci l-am împuşcat, deoarece mai zăcea viu pe pământ. „Precizată cu o claritate cutremurătoare, chiar de către un SS-ist, *aceasta* era limita maximă până la care se putea ridica *Menschlichkeit*, umanitatea membrilor din *ten*, din unităţile cap-de-mort i

MITLEID

Meartea-i meseria mea şi-a intitulat Merle cartea consacrată biografiei lui Rudolf Höss, fostul comandant al lagărului *Birkenau-Auschwitz*. Dar moartea era meseria tuturor S; S-iştilor şi, prin excelenţă, a celor din unităţile *Totenkopt*, care asigurau comanda şi paza lagărelor de concentrare.

Conducătorii Reich-ului depuneau multă străduinţă pentru a face din fiecare SS-ist un om lipsit de scrupule, un sadic necruţător care nu ştie ce-i îndurarea, care să nu cunoască *das Mitleid*, mila.

În faimosul regulament al lagărului *Dachau*, care a servit drept „prototip pentru lagărele de

concentrare, era stipulată, ca principiu de bază, maxima SS-istă. Toleranţa înseamnă slăbiciune”, şi zecile de mii de SS-işti din faimoasele *Totenkopfeinheiten*, unităţi cap-de-mort. s-au dovedit intoleranţi faţă de tot ce-i omenesc. *Das Mitleid*, mila, a fost smulsă din sufletele lor.

Hitler decretase fără echivoc i „Noi vrem să selecţionăm o pătură de stăpâni noi, străină de morala milei – * Şi, mai ales în lagărele de exterminare, *das Mitleid*, mila a fost exclusă cu desăvârşire. Nimic din ce-i uman n-avea ce căuta în perimetrele delimitate cu sârmă ghimpată. SS-iştii nu tresăreau când vedeau un deţinut zbătându-se în ghearele morţii, nici când se uitau la munţii de cadavre. Nu-i impresiona când ţâşnea sângele din capul unui deţinut izbit cu patul puştii, nici când, ia locul unei execuţii în masă, băltoaca de sânge le ajungea până la bocanci.

Hans Schmehlin*, *Kapo* groparilor de la *Mauthaùsen*, chemat ca măitor în faţa tribunalului, a declarat t „într-o după-amiază au sosit \ouă maşini pline de trupuri omeneşti.

Un camarad mi-a arătat că trei mai erau vii. I-am acoperit cu pături. Unul din ei s-a ridicat şi a cerut apă”.

Schmehling s-a adresat SS-Scharführerului Andreas Trum, şeful serviciului de muncă, şi i-a cerut aprobarea să-i ducă înapoi în lagăr pe cei trei.

SS-istul Trum, indignat, că Schmehling a îndrăznit să apeleze la sentimentul lui de milă, i-a

ars câţiva pumni în timp ce urla: „Nu ştii ce trebuie să faci în asemenea cazuri?” Zutter, adjunctul lui Trum, auzind urletele şefului său, s-a apropiat în grabă. Lămurindu-se despre ce-i vorba, a ehe* mat un SS-ist din pază şi i-a ordonat scurt: „Ocupă-te de cei trei. Împuşcă-i în ceafă. N-avem timp de pierdut”.

Trei pocnete scurte, înfundate şi în cele două camioane cu trupuri omeneşti a încetat orice mişcare, adeverind că în lagărele de concentrare *das Mitleid*, mila, a fost exclusă cu desăvârşire.

MOLL (1)

Din primele zile ale numirii sale ca şef al crematoriului numărul 4, SS-istul *Moll* s-a remarcat prin zelul său pus în slujba morţii. Preocupat să prevină îngrămădirile, ordonat să se sape gropi pentru arderea cadavrelor în zilele când cuptoarele crematoriului nu pridideau. În momentele de aglomerare, îşi sufleca mânecile şi se punea şi el pe treabă, ajutând la aruncarea cadavrelor pe rug. Nu era leneş. Lucra în asemenea împrejurări cât doi. Marea lui plăcere era să vadă ţâşnind sânge omenesc. Îndeletnicirea preferată – să împuşte copii în ceafă.

Deseori, cu toate măsurile lui de prevedere, în faţa camerelor de gazare îşi aşteptau rândùl mii de oameni: mame şi copii, bătrânţ şi bolnavi, aduşi acolo direct din vagoane. Ori de câte ori pe rampa de triere soseau, în aceeaşi zi sau în aceeaşi noapte, mai multe transporturi, în faţa crematoriilor se produceau îngrămădiri. Nu

începeau toţi deodată…

Pentru a-i linişti şi a preveni panica, SS-istul *Moll* se plimba printre oameni, intra în vorbă cu – ei.

— Aveţi răbdare. Nu mai e mult până vă vine rândul. Merge repede. Nu se poate fără baie. Curăţenia înainte de toate! Vorbea mieros Moll, şeful crematoriilor, şi arăta spre uşa camerelor de gazare. Oamenii reciteau inscripţia (în patru limbi) *Waschraum*, baie, şi se calmau.

Dacă copilul din braţele unei mame plângea, Moll scotea din buzunar o bomboană sau o şocolată şi i-o oferea zâmbind. Apoi se adresa mamei:

— Daţi-mi-l mie o clipă. Îl duc să-i caut o jucărie. Îl lua uşor din braţele mamei şi, mângâindu-i părul, se îndrepta cu el în clădire. Ocolea camera de gazareşi intra direct în sala cuptoarelor. Îşi scotea revolverul, îl împuşca în ceafă şi-l arunca peste cadavrele ce ardeau în flăcările crematoriului”.

MOLL 12)

În vara lui 1944, când la *Birkenau* soseau, zi şi noapte, transporturi cu evrei deportaţi din Ungaria, camerele de gazare şi crematoriile erau aşa de intens solicitate încât SS-istul Forst, şeful crematoriului nr, 4, a fost înlocuit, apreciindu-se că nu este suficient de energic şi nu are nici aptitudinile organizatorice necesare. A fost numit şef al crematoriului nr. 4 şi, apoi, al tuturor crematoriilor *SS Oberscharführer* Moll.

Din primele zile ale numirii sale, *Moll* s-a remarcat prin zelul său pus în slujba morţii.

SS *Oberscharf*führerul *Moll* nu era doar şeful crematoriilor, ci şi al *Scheiterhauf en-urilor*, al rugurilor. În noua sa muncă s-a evidenţiat printr-o invenţie de care era foarte mândru: a dat ordin ca pe fundul gropilor, de-a lungul stivelor de cadavre, să se sape şanţuri în care să se scurgă grăsimea din miile de trupuri ce sfârâiau în flăcări. Stropind cu grăsimea astfel colectată rugul de cadavre, a obţinut o ardere „mai completă şi mai rapidă”. Însuşi comandantul lagărului *Birkenau*, Josef Kramer, l-a distins pe *Moll*, pentru zelul său, cu titlul de *Chef der Verbrennung*, şeful arderii. În această calitate, SS-istul *Moll* s-a întrecut pe sine însuşi, depăşindu-şi cruzimea dovedită ca şef al crematoriilor. Doctorul Nyiszli Miklôs, care l-a cunoscut îndeaproape şi l-a văzut de nenumărate ori în „exerciţiul funcţiunii”, afirmă, în calitatea sa de fost medic şi martor ocular al crimelor din incinta crematoriilor, că, neîndoielnic, comandantul rugurilor, SS *Oberscharführer* Moll era criminalul cel mai scelerat, cel mai îndârjit, cel mai cinic din cel de-al III-lea *Reich*. O îl descrie astfel pe *Moll*: „Nu o dată s-a întâmplat ca la rampă, în timpul selecţiei, să vadă cum o femeie tânără, puternică voia cu îndărătnicie să treacă împreună cu mama ei în coloana din stânga. În asemenea cazuri o ocăra şi-i ordona să rămână în dreapta (în coloana destinată gazării – *r* n.n.), *Oberscharführerul* Mussfeld, puşcaşul şef al

crematoriului nr. 1, se îndura să tragă şi un al doilea glonţ în ceafă victimei, dacă ea nu murea din primul foc. *Oberscharführer-vH Moll* nu-şi pierdea vremea cu asemenea gesturi. La *Moll*, majoritatea oamenilor sunt aruncaţi de vii în foc. Şi vai de Sonder [37]-istul din a cărui vină banda rulantă de victime se opreşte pe traseul dintre vestiar şi ruguri, încât vreunul dintre puşcaşii de la marginea şanţului să fie silit să stea câteva minute inactiv, aşteptându-şi victima următoare.

Moll este prezent pretutindeni. Cutreieră neostenit drumul de la vestiar până la ruguri şi circulă în jurul şanţurilor arzânde. Majoritatea oamenilor nu opun rezistenţă, se lasă târâţi până la rug. Victimele sunt paralizate şi încremenite de spaimă ele, probabil, nici nu-şi dau seama ce se petrece cu ele. Aceasta mai ales în cazul bătrânilor şi copiilor. Sunt însă şi tineri care încearcă să se opună cu toată forţa instinctului lor de conservare ajuns la paroxismul deznădejdii. Dacă *Moll* observă o asemenea scenă pe banda rulantă de oameni, îşi smulge de la brâu, din geanta-i mereu deschisă, pistolul. Un foc, tras adesea de la o depărtare de treizeci – patruzeci dn metri şi victima recalcitrantă se prăbuşeşte la pământ”.

La acest portret, supravieţuitorul landa Weiss din Br un adaugă: „Lui *Moll* îi făcea mare plăcere să aşeze femei goale pe marginea geopii şi să

37 Häftling care lucra în Sonderkommando, detaşament special ce deservea crematoriile.

urmărească apoi cum, după ce erau împuşcate în pântece, se rostogoleau în foc. Odată, dintr-o familie de şase persoane, Moll a ucis – în faţa tuturor – mai întâi pe cel mai mic dintre copii, apoi, rând pe rând, pe ceilalţi cap &, iar la urmă i-a împuşcat pe părinţi”.

Era spaima şi a celor din *Sonderkommando*. Îşi strângea victima cu uşa cuptorului ori o vâra în flăcări până la brâu, lăsându-i cealaltă jumătate afară, ameninţând că toţi care nu-i vor executa prompt ordinele vor păţi la fel. Alteori, arunca benzină pe hainele unui *Häftling*, îi dădea, foc şi-l fu gărea cu biciul prin curtea crematoriului până când nenorocitul „intra în sârmă”!

*SS Oberscharf*ührerul Moll se lăuda în gura mare că la porunca Führerului şi-ar băga în cuptor şi soţia şi copilul.

MUSIK

În lagărul *E* din *Birkenau* nu exista nimic care să-ţi amintească de viaţa anterioară. Nimic care să te încredinţeze că a existat şi continuă să existe şi o altfel de viaţă decât cea de *Häftling*. În lagăr nu exista niciun copac. Nu creştea niciun fir de iarbă. Cerul, acoperit zi şi noapte de un strat gros de fum negru, înecăcios, nu era săgetat de nicio pasăre. Nu răzbătea până la noi niciodată un dangăt de clopot, un nechezat de cal sau un ţipăt de copil.

În lagărul *E* din *Birkenau*, ca de altfel în toate lagărele de concentrare naziste, era interzis, era inexistent orice contact cu lumea din afară. Din

miliardele de dovezi ale civilizaţiei umane, din miliardele ei de frumuseţi, una singură era admisă de SS-işti să pătrundă în lagăr: *die Musik*, muzica.

Căpitanul dr. *SS* Mengele, în timp ce selecţiona deţinuţii pentru crematoriu, fredona arii din *Tösca*. Uneori din *Văduva veselă*.

La *Buchenwald*; doctorul *SS* Hoven Wlademar se destindea intrând în *Revier* şi trimiţând „pe cealaltă lume" câte o duzină de *Häftling*-i făcându-le injecţii cu sodiu de Evipan. Părăsea Revier-ul cu o ţigară în mână, fluierând vesel melodia: Şi iarăşi o zi frumoasă a trecut".

La *Sachsenhausen*, după cum a mărturisit la proces, comandantul lagărului *Standarten*führerul SS, Anton» Kaindl i „În timpul măsurării fictive a înălţimii, deţinutul era lichidat printr-un foc de armă în ceafă tras printr-o deschizătură făcută în leaţul de măsurare. În încăperea alăturată din care se trăgea focul de armă, era instalat un patefon".

La întrebarea procurorului: „Şi de ce era nevoie de muzică în camera alăturată?", a răspuns Heinz Baumkötter.; medicul-şef al lagărului: „Acolo, patefonul cânta un marş pentru ca deţinuţii care urmau la rând să nu audă împuşcătura cu care era ucis cel precedent.u[38]

Standartenführer-ul Z; comandantul lagărului de concentrare Mau/hausen, a recunoscut în depoziţia sa: „În fundul unei barăci izolate cran

38 Se arunca peste firele de sîrmă ghimpată încărcate cu electricitate de înaltă tensiune.

adunaţi comisarii şi locţiitorii politici şi în urletele unui aparat de radio erau duşi câte unul printr-un coridor întunecos în camera de execuţie”.

Aproape în toate lagărele de concentrare, seara, când detaşamentele de muncă se întorceau sleite de orice vlagă, cărându-şi cu greu în spate morţii de peste zi, în poartă, o mică fanfară, urcată pe o estradă improvizată, intona un marş de război sau unul funebru, după capriciile comandantului.

În primii ani de existenţă ai lagărului *Birkenau-Auschwitz*, transporturile de deţinuţi şi deportaţi erau primite pe rampa morţii cu muzică. După cum a declarat în faţa Tribunalului militar internaţional de la Nürnberg fosta deportată din Franţa, Vaillant-Couturier, chiar şi în 1944 „pentru a destinde atmosfera în timpul trierii… o orchestră formată din deţinute tinere şi drăguţe, fete în bluze albe şi fuste bleumarin, cânta arii vesele din opereta *Văduva veselă*, barcarola din *Povestirile lui* Holtmannete”.

În ziua de 9 iunie 1944, când am sosit împreună cu familia mea la *Birkenau-Auschwitz*, trierea pentru camerele de gazare şa făcut fără acompaniament muzical. În acea perioadă trenurile soseau pe rampa morţii literalmente zi şi noapte, iar lagărul nu dispunea decât de o singură orchestră.

Sau poate SS-iştii începuseră să-şi dea seama că de *Musik*, muzica, nu poate acoperi plânsetele, ţipetele şi blestemele uriaşelor coloane ce se

îndreptau de pe rampă direct spre camerele de gazare.

MUSULMAN (1)

Häftling-ii din toate lagărele de exterminare arătam jalnic, înspăimântător. Hainele murdare, rupte ne atârnau straniu pe trupurile slăbite. Feţele pământii, supte de foame, de nesomn, de umilinţe ne erau brăzdate de dâre negre de sudoare, de noroi, de sânge închegat. Din lipsă de apă, nu ne spălam cu lunile, – hainele – niciodată. Mersul ne era obosit, privirea pierdută în gol. Ne confirmam cu toţii denumirea oficială: *Todeskandidaten*, candidaţi la moarte.

Şi totuşi, mai aveam încă de străbătut o porţiune de calvar până la limita decăderii umane. *Häftling*-ii ajunşi la această limită se numeau, în toate lagărele naziste, Musulman-i. Excepţie a făcut doar lagărul de femei *Ravensbrück*, unde deţinuta aflată în această stare se numea, cu cinică batjocură, *Schmuckstück*, giuvaier. Germaine Tillon, fostă deţinută la *Ravensbrück*, descrie în cartea sa „starea de înspăimântătoare decădere” a acestor *Schmuckstücke*, giuvaiere, femei „jigărite, zdrenţuroase, scheletice, pline de răni care supurau, de râie infectată şi cu o privire complet inexpresivă, moartă”.

Flămânzit ani la rând, epuizat fizic, surmenat din punct de vedere nervos, complet neajutorat în faţa frigului şi a bolilor, bătut şi schingiuit zile şi nopţi în şir, fără întrerupere, deţinutul din lagărele de concentrare pierdea până la 30 – 35% din

greutatea corpului, ajungând în starea de *Musulman* să nu aibă mai mult de 30 kg. Uneori, şi mai puţin. Muşchii i se topeau, pielea lăsând să i se reliefeze înspăimântător scheletul, mai ales coastele, vertebrele, centura pelviană. Din ochii adânciţi în orbite dispărea orice licărire de viaţă? deveneau inexpresivi, tulburi, sticloşi. *Musulman-xil* arăta ca un cadavru cu ochii deschişi.

Profesorul Robert Waitz, fost deportat la *Auschwitz*, descrie astfel chipul unui *Musulman*: „Era supt, golit atât din punct de vedere fizic cât şi cerebral. Înainta lent, avea privirea fixă, inexpresivă, uneori anxioasă. Ideaţia era şi ea foarte lentă. Nenorocitul nu se mai spăla, nu-şi mai cosea nasturii. Era abrutizat şi suporta totul cu pasivitate. Nu mai încerca să lupte. Nu ajuta pe nimeni. Aduna mâncarea de pe jos, luând cu lingura ciorba vărsată în noroi. Căuta în lăzile de gunoi coji de cartofi, coceni de varză şi le riiânca, murdare şi crude. E de neuitat spectacolul oferit de câţiva Musulman-i disputându-şi asemenea resturi. Devenea hoţ de phne, de cămăşi, de pantofi etc. De altfel, fura fără abilitate şi adesea era prins.

— 1 La infirmerie, se străduia să obţină un loc lângă un muribund, al cărui deces nu-l anunţa, încercând astfel să-şi însuşească porţia lui.

— Punea să i se smulgă punţi şi coroane dentare în schimbul unei bucăţele de pâine? cu acest prilej era deseori înşelat.

— Neputând să reziste nevoii de a fuma, îşi

schimba pâinea pe tutun…”

La Birkenau-Ausenwitz, Musuiman-m sta toată ziua în tins pe *Appellplatz-ul* din faţa barăcii. Ajuns numai piele şi oase, se tira cu greu afară din baracă. Fiecare pas însenina pentru el un chin. De poziţia de drepţi pe timpul nesfârşitelor apeluri îl salva cel mai adesea moartea.

Musulman-ul, complet epuizat fizic, decădea şi psihic. După unii, procesul s-a petrecut invers. Pierzându-şi orice speranţă, având moralul distrus, se epuiza văzând cu ochii şi fizic.

— Musulman-ul nu mai gândea, nu mai judeca, nu mai reacţiona la nimic. Dintre toate senzaţiile şi imboldurile pe care le cunoscuse înainte mai păstra în memorie una singură: teama.

Oricât de retras şi părăsit era Musulman-ul, toţi – *ältesterii* şi Vertrefor-ii, toţi SS-iştii se împiedicau de el! îl plesneau dacă-l întâlneau în picioare, îl loveau cu bocancul dacă sta lungit într-un colţ al z-ului. Nu mai simţea nici foamea, nici setea. Dar loviturile de cravaşa îl ardeau, izbiturile de bocanc îl dureau. Continua să acţioneze numai de frica *Blockältes* 1 erilor şi Vertreter-ilor, a SS-iştilor. Din tot ce-i omenesc, în moarte îl însoţea doar *frica* de ei.

MUSULMAN (2)

Odată intrat pe poarta unui lagăr de concentrare, începea un calvar extrem de lung. Era absurd să crezi că-l vei străbate până la capăt ştiind că la fiecare pas te pândeşte un asasin de profesie. Şi totuşi, trebuia să crezi, să speri, să te

baţi pentru viaţă. Când începeai să nu mai lupţi cu foamea, cu setea, cu bolile, cu păduchii, cu frigul, însenina că soseşte moartea.

Musulman-ul, subnutrit şi slăbit sub orice limită – la autopsie se constata că toate organele i se micşoraseră, inclusiv ficatul şi inima –, renunţa să-şi mai apere viaţa. Nu făcea nici măcar efortul să înlăture păduchii de pe trupul cu răni purulente. Plin de râie infectată, nu mai avea putere să se scarpine. Fără prieteni, părăsit de ceilalţi i, care-l considerau de acum pierdut, îngăima de unul singur vorbă fără rost. Câte unul, în imaginaţia lui bolnavă, se închipuia eliberat şi-şi striga părinţii, fraţii să vină mai repede, căci el e obosit şi nu se poate mişca.

Musulman-ul nu mai trăia, dar încă nu era mort. Nu era nici viu, nici cadavru. Se afla între cele două stări, într-o stare necunoscută în afara lagărelor de concentrare, într-o stare imposibil de înţeles, de imaginat pentru cei care n-au trecut prin KZ.

Häftlingul, în clipa când devenea *Musulman*, părăsea ireversibil rândul celor vii şi se îndrepta spre moarte. La o revenire nici măcar nu se gândea nimeni. Se discuta doar cât va dura drumul spre moarte. Am văzut târându-se pe acest drum sute, mii de *Musulman*-i: prieteni, camarazi de luptă, cunoscuţi, *Häftling-i* din mai toate ţările Europei. Au murit cu toţii. Chiar şi acei, extrem de puţini, care apucaseră clipa eliberării au murit la câteva ore, a doua zi ori a treia zi după aceea. Pe

unii n-a fost cine să-i ajute, atunci, imediat. Alţii n-au mai putut fi ajutaţi. i

Cunosc o singură excepţie *i* vărul meu H... Eram la *Birkenau*, în lagărul baraca 21. H... se îmbolnăvise. Făcuse o pneumonie. Era vară. Ziua, soarele ardea, dar noaptea era frig. Noi dormeam direct pe ciment. În baraca 21, în faimosul *Kinderblock*, blocul copiilor, nu existau priciuri. Ziua, vărul meu, chinuit de febră, lac de sudoare, stătea întins în noroi, cât mai aproape de peretele barăcii, ca să nu fie călcat în picioare de sutele de *Häftling-i* care străbăteau în lung şi-n lat *Appcilplatz-nh* Tuşea îngrozitor. Avea nişte junghiuri insuportabile. Nu se mai putea duce la *Waschraum*, la spălător t. Praful amestecat cu sudoare se transforma în cruste negre, ce-i brăzdau faţa şi trupul tot mai slăbit de la o zi la alta. Prietenii îl abandonaseră. Îl considerau pierdut. Nici nu mai stăteau de vorbă cu el. Ideile lui morbide pe care le repeta întruna îi indispuneau, pe unii îi enervau chiar, fiind siliţi să admită că erau de-o logica perfectă. Lui H... nu-i păsa că e ascultat ori nu. În momentele când tuşea G lăsa în pace, el îşi repeta gândurile cu glas tare; „Ce rost are, fraţilor, să suferim? Vii tot nu scăpăm. Încăpăţânarea noastră de a mai trăi încă o zi, o săptămână sau chiar încă o lună n-are altă urmare decât prelungirea durerii de care numai în crematoriu vom scăpa”. Îşi ridica încet mâna şi şi-o îndrepta spre flăcările ce izbucneau din coşul

crematoriului.[39]

N-avea putere s-o ţină decât câteva clipe – lăsând-o apoi să cadă ca un corp inert.

Eram singurul care continuam zilnic să stau ore întregi de vorbă cu el. Era cu patru ani mai mic decât mine. Se număra printre cei mai tineri din baracă. Îmi puneam în joc toată imaginaţia pentru a găsi fel de fel de destinaţii – brutărie, spălătorie, atelier, fabrică – acelei clădiri din al cărei coş izbucneau uriaşele limbi de foc ce-l terorizau de dimineaţă până seara şi-l făceau să ţipe de spaimă şi noaptea, în vis. Aveam impresia că el nu mă ascultă, că îşi repetă în continuare gândurile. Câteodată, însă, mă întrerupea brusc *i* „Bine, să zicem că ai dreptate. Că nu sunt crematorii, că mama n-a fost gazată, că surorile mele sunt în viaţă, că toţi ai noştri şi unchii, şi mătuşile, şi verii, şi verişoarele noastre trăiesc în alte lagăre… dar spune-mi cum crezi tu că ne vom reîntâlni după război?”. „Crucea Roşie va organiza schimb de liste între lagăre”. „Crucii Roşii, care acum ne lasă pradă morţii fără să ne asigure măcar o aspirină, crezi tu că-i va păsa că eu nu-mi găsesc mama?”. „După război va fi altfel”. „Şi-apoi de unde liste? Doar noi n-am fost înregistraţi nicăieri. Noi nu mai avem nume, nici măcar numere nu ni s-au dat”. „În ziua eliberării se vor întocmi liste complete”. „Şi – despre morţi? Ştii tu, ştie cineva din baracă cine au fost, cum i-a

39 In lagărul JS" existau doua spălătoare pentru peste 20000 de Häftling-i

chemat, de unde au fost aduşi cei care au murit ieri, cei care au fost ucişi în bătaie alaltăieri, cei care au „intrat în sârmă” duminică, cei care au fost asasinaţi de la începutul verii în baraca noastră, în toate barăcile şi în toate lagărele!... Dacă eu, mâine, nu mă mai trezesc şi după *Appell* voi fi luat de *Leichenträger-i*, cărăuşi, de cadavre, cum vor afla ai mei când, unde şi cum am murit?”

Era greu, chinuitor de greu să răspund vărului meu, care, în ciuda stării de epuizare totală în care se afla, când vorbea despre destinul nostru dovedea o luciditate şi o forţă acuzatoare care mă descumpăneau.

— Totul părea că s-a sfârşit, când a apărut în baracă – se înnoptase de-a binelea – un medic *Häftling*, un olandez, de la *Revier*. Aşa ceva nu se mai întâmplase. Noi, cei din baraca 21, nu munceam, aşteptam să fim trimişi în lagăre de muncă sau la crematoriu şi de aceea cei slăbiţi şi bolnavi nu mai erau duşi la *Revier*, ci trimişi direct în camera de gazare. Olandezul a fost primit cu răceală, cu neîncredere. Eu, ştiind că vărul meu nu are ce pierde, l-am rugat pe medic să-l vadă. L-a consultat, a stat puţin pe gânduri, apoi a scos din buzunar două pastile şi mi-a spus: „Una s-o ia acum şi una, dimineaţa. Cei care vreţi să trăiască, scoateţi-vă zdrenţele şi puneţi-le sub el. Nu-l lăsaţi noaptea pe cimentul gol. Camuflaţi-l peste zi să nu fie adus la *Revier*. Mâine voi reveni. Şi olandezul s-a ţinut de cuvânt. A revenit, seară de seară, o săptămână întreagă „Şi de fiecare dată aducea

câte două pastile. H… şi-a revenit. Am plecat împreună cu penultimul transport din *Birkenau*. La *Lundsberg*, ne-au despărţit. Ne-am reîntâlnit după eliberare. H… a dat dovadă de o voinţă extraordinară, şi-a terminat liceul? a urmat facultatea şi a devenit medic. Şi-a întemeiat o familie. Toţi îl considerau fericit. Nimeni nu ştia, n-avea cum să ştie ce urmări au lăsat în inima şi în creierul său acele nopţi când, flămând, dispreţuit, părăsit, se zvârcolea cu, o febră de 40° pe cimentul gol din baraca 21 a lagărului *E* din *Birkenau*.

Subit, H… s-a îmbolnăvit. A devenit abătut, pesimist, s-a închis în sine. A fost internat într-un sanatoriu. Doctorii susţineau că tratamentul trebuie să fie făcut neapărat sub directa lor supraveghere? în niciun caz nu poate fi vorba de un tratament ambulatoriu. El însă voia cu orice preţ acasă. A spus că nu mai suportă nici măcar o zi spitalul. Familia disperată mi-a cerut să încerc eu să-l conving. Până atunci nici nu ştiusem că se îmbolnăvise. M-am repezit la spital şi am încercat să discut cu el. De la primele lui argumente am simţit cum fiori reci de gheaţă îmi străbat trupul din creştet până în tălpi. Felul de a-şi expune ideile şi a-mi pune întrebări era identic cu cel de *atunci*… *„Ce* rost are să-mi chinui familia, ar eu nu mă mai fac bine… tu ştii – ei nu, nu le-am povestit – prin ce am trecut. Dar nici tu nu ştiinu ţi-am spus nici ţie că eu am supravieţuit, dar de vindecat nu m-am vindecat complet niciodată.

Atunci cu mine, mai precis în mine, în inima mea, în creierul meu s-a petrecut ceva ireparabil. Doctorii de aici spun să rămân la soita] că mă voi face bine. Şi eu sunt medic, numai că eu ştiu ceea ce ei nu ştiu, eu ştiu că nu mai pot scăpa. Sigur, cu încăpăţânare şi o încordare epuizantă, mi-aş putea prelungi zilele, dar ar însemna să fiu o povară pentru familie, ar însemna să-i chinuiesc, pentru că eu îi văd cum suferă descifrându-mi zbuciumul lăuntric pe care eu nu mai am putere să-l ascund”.

Stăpânindu-mi emoţia şi impunându-mi calm şi răbdare, am început să-i vorbesc. După câteva ore – probabil conversaţia l-a obosit, ori n-a vrut să mă supere, ţinea foarte mult la mine – a cedat penc, mai rămân în sanatoriu, încerc să te ascult.

Peste două zile, vărul meu şi-a pus halatul peste pijama şi a ieşit din salon să se plimbe prin grădina sanatoriului. S-a apropiat de gard, a sărit peste el, apoi s-a îndreptat spre primul bloc. A urcat pe scări până la etajul X şi – de-acolo s-a aruncat pe asfaltul străzii.

Cu o întârziere de câteva decenii, vărul meu H… cu trupul zdrobit pe caldarâm, îmi confirma ca un *Musulman* nu mai poate reveni la o viaţă normală. Era o zi de vară ca *atunci… acolo…* la *Birkenau-Auschwitz*.

MUTTER (1)

În limbajul lagărelor de concentrare, în limbajul morţii, cuvântul *Mutter*, mamă, n-avea ce căuta. SS-iştii erau hotărî ti să desfiinţeze, în lagăre, nu numai cuvântul, ci şi noţiunea de

Mutter, de mamă, De aceea, în ziua sau noaptea sosirii la *Birkenau*, gravidele şi mamele cu copii erau trimise, fără excepţie, de pe rampă direct în camerele de gazare/

M-am hotărât totuşi să includ acest cuvânt în dicţionarul meu, deoarece am stat la *Birkenau* aproape patru luni de zile în lagărul *E*, baraca 21, supranumită *Kinderblock*, baraca copiilor. Eram tineri între 14 – 18 şi chiar 20 de ani, care scăpasem de moarte la marea selecţie de pe rampă. Iar în această baracă, noaptea, cel mai des se auzea cuvântul Mutter, mamă, în aproape toate limbile, Europei. Copiii zdrobiţi în bătăi peste zi de *Kapo* şi *Blockälteste*, copiii care nu puteau dormi de foame, copiii bolnavi, chinuiţi de febră, copiii care reuşiseră să adoarmă şi visau, vise bântuite de coşmaruri, toţi copiii barăcii nr. 21 strigau în noaptea sfâşiată de flăcările crematoriului: *Mutter*, mamă. Unii ţipau cuvântul, îl urlau chiar pentru a-şi alunga spaima ce-i copleşea, alţii îl rosteau ca pe o rugăciune, îl murmurau implorând, cerşind, nici ei nu ştiau de la cine, un pic de milă. Niciunul din noi nu striga: „mi-e foame”, „mi-e frig”, „mă doare”,» mă înăbuş”… „nu mai pot”. Toţi strigam: *Mutter*!… mamă!…

M-am decis să introduc cuvântul Mutter, mamă, în acest dicţionar pentru că de-a lungul aplicării „soluţiei finale”, ele, die *Mütter*, mamele au suferit cel mai mult.

În Ungaria horthystă, deci şi în Transilvania de Nord cotropită, înainte de ghétoizare şi

deportare, bărbaţii evrei între 20 şi 45 de ani au fost concentraţi şi trimişi în detaşamente de muncă forţată şi de pedeapsă în Ucraina unde din fiecare şapte, şase au pierit. Aşa se face că ele, *die Mütter*, mamele, au fost acelea care în noaptea de 4 spre 5 aprilie 1944 au cusut cu feţele palide de spaimă, cu mâini tremurânde – fără a se putea sfătui cu soţii lor – steaua galbenă, pe hainele copiilor având teribila presimţire căr de fapt, cos însemnul morţii. Ele au fost acelea care au sărit din pat în zorii zilei de 3 mai 1944, când în casele evreilor din toate satele şi oraşele Transilvaniei de Nord, jandarmii horthyşti au izbit cu patul puştilor în uşă. Ele au fost acelea care şi-au ridicat copiii din leagăn, i-au trezit pe céi mai mari, i-au ajutat să se îmbrace şi să-şi facă fiecare bocceaua pentru ca în mai puţin de o oră să părăsească totul şi să pornească spre ghetou.

În ghetoul din Cluj, de-a lungul şoproanelor de uscat cărămizi, transformate în adăpost pentru 18.000 de oameni (familiile erau despărţite prin câte un cearşaf atârnat pe post de perete), puteai auzi exclamaţii cutremurătoare. Erau izbucniri deznădăjduite ale mamelor $

— Doamne, Dumnezeule, ce le dau mâine de mâncare i – De ce am adus copii pe lume dacă mrsântem în stare să-i ocrotim? Dacă nu-i putem ajuta să trăiască?

— Isac mi-a spus să am grijă ca de ochii din cap, de fetiţă. Ce să fac? Cum s-o apăr?

— Doctore, te rog, te implor, fă-mi rost de

otravă, de cea mai tare otravă. Îmi trebuie pentru fata mea… la nevoie… nu vileau s-o las să mi-o batjocorească…

Da, *die Mütterf* mamele au fost acelea care au trebuit să urce în vagon cu întreaga familie: cu copiii, cu bunicii bolnavi şi neputincioşi şi să pornească spre necunoscut. În vagonuj umplut până la refuz cu câte 70 – 80 – 90 de persoane de-a valma cu întreg calabalâcul – pături şi veselă, geamantane şi jucării, umbrele şi cuiere, găleţi şi provizii – era zăpuşeală, un miros insuportabil, un vacarm infernal. Şi în acest iad pe roţi, patru zile şi trei nopţi n-au încetat ţipetele mamelor care cereau, implorau, cerşeau aer pentru copiii lor… apă… un calmant… o bucăţică de pâine…

Şi tot ele, *die Mütter*, mamele au fost acelea care, coborând din tren pe rampa de la *Birkenau* după asemenea patru zile şi trei nopţi infernale, şi-au luat copiii – pe cei mici în braţe, pe cei mai mărişori de mină – şi împleticindu-se de oboseală au intrat în coloana *din stânga* privind cu toată spaima lumii adunată în ochii lor înroşiţi de nesomn când la inf & nsele garduri de sârmă ghimpată, la oceanul de oameni în haine vărgate, la SS-iştii cu mâna pe trăgaci din turnurile de pază, când la copiii ce» se târau cu întreaga coloană spre camerele de gazare. Cei din stânga, în timp ce se îndepărtau de rampă, strigau, ţipau, continuau să-şi ia rămas bun de le cei rămaşi în coloană din dreapta formată din bărbaţi şi femei selecţionaţi pentru muncă. Apoi, pe măsuri ce

presimţeau că se apropie sfârşitul, începeau să plângă, să se roage, să blesteme.

„În această ambianţă neobişnuită – avea să arate în depbziţia sa Rudolf Höss, comandantul lagărului *Birkenau Auschwitz* – copiii de vârstă fragedă începeau să se smiofcăie. Dar, după ce erau mângâiaţi de mamele lor sau de oamenii din *Kommando*, se potoleau şi se îndreptau spre camerele de gazare jucându-se sau hârjonindu-se cu câte o jucărioară în braţe…

Am observat că femeile care bănuiau sau ştiau ce îi se pregăteşte, deşi aveau în ochi groaza morţii, mai găseau puterea să glumească cu copiii lor, să-i liniştească. O femeie, care a trecut pe lângă mine, foarte aproape, în timp ce se apropia de camera de gazare, mi-a şoptit, arătându-mi cei patru copii ai ei care se ţineau de mână, ca să-i ajute pe cei mai mici să treacă denivelările terenului: „Cum reuşiţi vor să ucideţi aceşti copii frumoşi şi scumpi? N-aveţi inimă în voi?”

Din când în când se întâmpla ca, în timp ce se dezbrăcau, femeile să înceapă să ţipe sfâşietor, să-şi smulgă părul din cap şi să se comporte ca nişte nebune. Erau scoase repede din mulţime, duse în spatele clădirii şi împuşcate în ceafă cu o armă de calibru mic. Se mai-întâmpla ca femeile să ne arunce blestème Lângrozitoare, în momentul în care, scoase afară de cei din *Sonderkommando*, îşi dădeau seamă – ce se va întâmpla cu ele. Am fost de faţă când o femeie din camera de gazare a încercat să-şi împingă copiii afară în momentul în

care se închideau uşile şi ne-a strigat plângând: „Lăsaţi-mi măcar copiii în viaţă!”

Am auzit nu o dată reproşuri din partea unor tineri referitor la lipsa de curaj, la pasivitatea inadmisibilă acel Or minaţi spre camera de gazare. Ca unul care am văzut cu ochii mei zile şi nopţi la rând nesfârşita scurgere a mereu altei şi altei *coloane din stânga* spre incinta crematoriului, susţin cu toată convingerea că în vestiarul camerei de gâza re, o mamă, ameninţată cu cravaşa, bâta şi patul puştii să se dezbrace în pielea goală şi să-şi dezbrace şi copiii împreună cu alte două mii de mame „copii, bătrâni şi bărbaţi bolnavi, în clipa când trebuia să intre în camera de gazare avea nevoie de mult mai mult curaj pentru a se putea stăpfânr, pentru a nu izbucni într-un plâns isteric, ci a-şi lua copilul în braţe, a-l mângâia şi a păşi cu el, pentru a nu-l speria, zâmbind în moartê* decât pentru a înfrunta un *Kapo* sau un SS-ist, ceea ce nu putea să atragă decât declanşarea unui măcel chiar în vestiar.

Pentru mine, ace*le de Mütter*, mame, care au avut tăria să intre în camera de gazare cu trupul tremv rând de spaimă, cu ochii dilataţi de frica morţii, dar alăptâniu-şi sau mângâindu-şi copiii sunt şi vor rămânş pentru totdeauna eroine fără pereche.

Au fost şi mame ai căror copii au mers în camerele de gazare cu bunicii lor, iar ele au fost selectate pentru muncă. Zeci de mii de femei din nordul Transilvaniei au umplut în vara lui 44

barăcile lagărului *B.ÎI. C.* într-o baracă erau înghesuite câte 1.200. Tratamentul femeilor la *Birkenau* a fost totdeauna de o cruzime inimaginabilă. Aşa cum arată autorii cunoscutei cărţi „Fabrica morţii”.

„Gardienele SS pedepseau adeseori femeile obligându-le să stea în picioard lângă poartă. Femeia Trare se făcea vinovată de ceva trebuia să stea nemişcată, desculţă, lângă poarta lagărului, în imediata apropiere a postului de pază SS, de unde era supravegheată. Dacă se mişca, pedeapsa îi era agravată. Trebuia să stea cu genunchii goi pe pietriş, cu braţele întinse înainte, pe care se puneau pietre. Dacă lăsa să-i cadă pietrele, era luată la bătaie. Femeilor li se aplicau pedepsele de obicei după apel, la înapoierea de la lucru. Ele erau puse să stea lângă poartă până noaptea târziu, fără să li se dea de mâncare.

Femeile, cu capul tuns până la piele, slăbite de foame şi bolnave, se târau printre blocuri ca nişte vedenii. Saboţii grei de lemn din picioarele lor goale, descărnate, julite şi pline de răni se înfundau adeseori în pământul cleios. Era o privelişte insuportabilă să vezi cum femeile acestea acoperite cu zdrenţe îşi consumă ultima picătură de vlagă în sforţarea zadarnică de a-şi elibera piciorul din prinsoarea noroiului cleios. Bătute şi batjocorite de deţinutele cu funcţii şi de gardienele SS, femeile cădeau în noroi, rămânând în şanţurile de ia marginea drumurilor. Zăceau aşa, nebăgate în seamă de nimeni, până la apel

şi-şi dădeau sufletul încetul cu încetul, nemaiavând nici puterea şi nici voinţa de a striga după alutor.

Dar chinul insuportabil al mamelor selectate pentru muncă îl constituiau mustrările de conştiinţă. Le tortura gândul că şi-au lăsat copiii în braţele bunicilor, iar ele s-au salvat. Se simţeau vinovate.

Doctoriţa Ana Köpich din ghetoul-Cluj a fost una dintre miile de mame al cărei soţ a fost în detaşament de muncă forţată. Pe rampa de la *Birkenau*, copilul lor, Gyuri, a prins-o de mână pe bunică şi a pornit cu ea spre caiâtera de gazare, astfel Ana a fost selecţionată pentru muncă. A avut şansa să fie repartizată la un *Revier* şi să supravieţuiască. În puţinele clipe de răgaz, acolo, la *Revier*, şi-a aşternut pe hârtie gândurile către soţul său despre care nu ştia dacă mai trăieşte sau nu. „… Crede-mă, dragùl meu, că nu mai pot. M-au părăsit puterile… Îmi vine să urlu de durere, să strig în gura mare tot chinul pe care de doi ani de zile, de când ne-am despărţit, l-am strâns în mine, lună de lună, ceas de ceas… Uite, numai gândul că îţi voi spune tot ce-am pătimit şi că tu mă vei înţelege începe să mă calmeze. Căci trebuie să-ţi fac de la început o mărturisire. Pe lângă toate chinurile prin care am trecut şi trec în fiecare zi aici, în umbra crematoriului, este unul care le domină pe toate, care mă apasă groaznic, mă striveşte, mă sufocă. Da, mă fac vinovată faţă de tine şi mă întreb mereu: Am făcut eu totul pentru

a salva viaţa copilului nostru? Gândul că tu nu mă vei înţelege, că, nefiind aici, la *Birkenau-Auschwitz*, nu vei putea înţelege tot ce s-a întâmplat şi cum s-a întâmplat, mă roade, mă chinuie, mă distruge. Nu vreau să mă apăr, nu vreau să te implor, vreau să descriu evenimentele aşa cum s-au succedat, fără argumentări, fără explicaţii, lăsându-te să apreciezi tu, ca soţ şi tată”.

Repet, cred, sunt convins că den *Mütter*, mamelor care n-au abdicat, n-au înnebunit, nu s-au sinucis, ci şi-au adunat toate puterile pentru a coase steaua galbenă pe hainele copiilor fără să-i sperie cu lacrimile lor, pentru a intra cu ei în ghetou şi a le asigura acolo supravieţuirea fără să dispere şi, mai ales, fără să plângă în faţa lor, pentru a-i pregăti şi a parcurge împreună cu ei acel drum fără-de-întoarcere din ghetourile Transilvaniei de Nord până la *Birkenau-Auschwitz*, pentru a intra apoi cu ei în camera de gazare tremurând din tot trupul şi cu frica de moarte în ochi, dar Jnângâindu-şi şi zâmbind copiilor pentru ca ei să păşească liniştiţi în moartea inevitabilă, da, acestor *Mütter*, acestor mame nu li se poate da decât o singură apreciere iau fost eroine fără pereche!

MUTTER (2)

Încă în prima noapte la *Birkenau*, în lagărul *B*.II. *E* „am auzit pe un *Häftling* mai în vârstă rostind: pe cei de care v-aţi despărţit pe rampă n-o să-i mai vedeţi… dacă aţi ieşi afară, i-aţi putea

urmări cum se înalţă, transformaţi în fum, spre cer. Toată noaptea şi multe nopţi la rând, eu nu m-am gândit decât la mama. Îi revedeam faţa, aşa cum mi s-a întipărit pe retină în timp ce se îndepărta împinsă de coloana din stânga, ce se pusese în mişcare. Imaginea păstrată era însă ştearsă, confuză, deoarece mama, în acele ultime clipe cât ne-am fi putut privi încă, s-a uitat puţin la noi. Ne arunca câte o privire şi iar se întorcea grăbită spre copii de parcă cineva ar fi vrut să-i smulgă de lângă ea. Pe Valentin (cel mai mic dintre noi, avea 8 ani) îl ţinea strâns de mână şi totuşi se uita mereu la el, speriată că l-ar putea pierde, în învălmăşeală. Îi căuta din ochi şi-i striga mereu pe gemeni (Cornel şi Cornelia aveau 14 ani) implorându-i să nu se îndepărteze, deşi ei păşeau aproape lipiţi de ea.

Faţa mamelera transpirată. Când uşile vagonului s-au dat în lături şi a auzit comanda „*alles dort lassen*! *u*, „lăsaţi totul pe loc le a intrat în panică. S-a repezit la un rucsac, l-a desfăcut şi a început să smulgă lucrurile din el, enervându-se că nu dă de puloverele pe care le căuta. Striga întruna către noi: „Puneţi-vă cât mai multe haine pe voi, luaţi-vă şi paltoanele”... „Dar acum e vară, afără-i cald”, se miră Valentin care, văzând că alţi copii se mişcă de-acum în voie pe peron, nu mai avea răbdare să stea în vagon. „Tăceţi şi ascultaţi-mă”, ni se adresă mama tuturor, deşi noi, cei mari, uluiţi de nesfârşitul şir al barăcilor, de mulţimea gardurilor de sârmă ghimpată, de marea de

oameni îmbrăcaţi în haine vărgate, ce tălăzuia printre barăci şi gardurile de sârmă ghimpată, nu îndrăzneam să scoatem o vorbă. Mama renunţă să mai caute puloverele, scoase o pâine pe care o ascunsese într-un geamantan şi, neavând răbdare şi nici timp – căci se tipa tot mai ameninţător *„alle heraus „*toţi afară, a rupt-o în şapte bucăfö A vrut să înfunde şi în buzunarul de la paltonul tatii una, dar el, văzând că ei nu şi-a făcut porţie, a refuzat s-o ia. Atunci, mama i-a întins-o lui Valentin; el însă, când a sărit din vàgon, a scăpat-o şi n-a mai apucat s-o ridice. Am coborât din vagoane toţi deodată. Pe rampă se produse o asemenea învălmăşeală, încât, aplecându-te să cauţi un lucru pierdut, puteai fi uşor strivit.

Familiile care îşi scoteau din vagoane morţii sau bolnavii îi aşezau sub „tren să nu fie călcaţi în picioare. Muma, deşi s-a dat jos cu greu din vagon – în cele patru zile şi trei nopţi cât durase călătoria s-a plâns mereu că o dor picioarele, că-i amorţesc şi nu are loc să şi le întindă –, nu se văita, încerca doar, fără să reuşească, să-şi şteargă sudoarea de pe faţă. Continua să se agite că nu ne-am luat mai multe lucruri din bagaje. Ne întreba, când pe unul, când pe celălalt, câte cămăşi avem pe noi, dacă am luat batiste, ne cerea să ne încheiem la nasturi, să păstrăm bucata de pâine, că nu se ştie când ni se va da de mâncare.

Uitându-mă după ea, cum se îndepărta, lăsându-se împinsă de coloana aceea bizară,

alcătuită din bătrâni ce se poticneau la fiecare pas şi din oameni zdraveni, ce purtau pe braţe un frate sau un tată muribund, din copii care plângeau după jucăriile părăsite în vagon şi femei tinere ce zâmbeau bucuroase că le fusese îngăduit să-şi ducă pruncii în braţe, nu-mi dădeam seama dacă faţa mamei era inundată de sudoare ori scăldată în lacrimi. Unii alergau înainte să-i regăsească pe cei pe care-i pierduseră, alţii rămâneau în urmă părăsiţi de orice putere sau se opreau în loc, cu privirile speriate aţintite spre coloana noastră, să-i mai vadă o dată pe cei de care se despărţeau. Faţa mamei o zăream intermitent printre zecile de capete ce treceau pe lângă ea şi o acopereau. Când n-o mai vedeam, îmi venea să ţâşnesc din coloana noastră ce rămăsese pe joc, să fug spre ea, s-o caut în acea cumplită învălmăşeală de capete, trupuri şi picioare, cu strania senzaţie că dacă o pierd din ochi, o pierd pentru totdeauna.

Am putut s-o urmăresc mai multă vreme după basmaua din cap. O basma şibă cu buline albastre.

Strivit de presiunea celor din jur, copleşit brusc de oboseala adunată de-a lungul celor patru zile şi trei nopţi, cât a durat călătoria halucinantă de la Cluj la *Birkenau*, m-am lăsat încet pe vine. Nu mai desluşeam nimic clar, decât o învălmăşeală de trupuri printre şi peste care zăream o basma albă cu buline albastre. Basmaua pe care şi-o. punea pe cap mama în fiecare vineri seara când aprindea luminările V

Încercând să răzbat spre uşa barăcii printre

Häftling-ii ce mă împresu/au, făcându-mi loc cu coatele, cu genunchii, cu „capul, mă gândeam stăruitor, cu încăpăţânare la mama care – oprită în capul mesei, în faţa sfeşnicelor, cu basmaua albă cu buline albastre pe cap, cu mâinile ridicate a rugăciune peste lumânările aprinse, cu obrajii iradiind, în bătaia celor şapte flăcări, dragoste şi bunătate –, părea o sfântăr în ochii merse încăpăţâna însă acum să rămână imaginea basmalei albe cu buline albastre ivindu-se cu intermitenţă printre şi peste sute de capete necunoscute care se perindau învălmăşindu-se, acoperindu-se unul pe altul şi dispărând apoi în coloana aceea bizară de mame şi copii „de bătrâni şi bolnavi, ce se târa implacabil spre camereâé de gazare.

M-am liniştit puţin abia* când, după o oră sau poate chiar două ore de zbateri şi chinuiri, am reuşit să mă strecor afară. Lipit cu burta de pământ, mi-am ridicat înfricoşat capul. Cerul nti se vedea. Deasupra lagărului se fugăreau, suprapunându-se, ciocnindu-se, rotocoale de fum negru-vânăt, înecăcios, împrăştiind un miros sufocant de carne arsă. Într-un anumit loc, bezna nopţii avea o culoare roşiatică. Ochii mi-au fost atraşi ca de un magnet de acea uriaşă pată roşie în jurul căreia se învălmăşeau rotocoale de fum negruvânăt. Din când în când, rotocoalele se îndepărtau brusc şi din partea aceea, roşie izbucneau gigantice limbi de foc. Fascinat şi îngrozit de jocul halucinant al înfricoşătoarelor

limbi de foc, am încremenit cu privirea fixată spre acea pată roşie din care ele ţâşneau ritmic şie deodată, în lumina lor ireală, am zărit, ca într-o străfulgerare, faţa înlăcrimată a mamei, în ochii ei era adunată durerea lumii întregi. M-am prăbuşit ca lovit de trăsnet. În acea străfulgerare am „înţeles că bătrânul *Häftling* a spus adevărul… am înţeles că n-am să-mh mai văd mama niciodată… că nu mai am mamă…

j Ritual iudaic.

Cuvântul acesta nu l-am arifcit rostit în lagăr. De-a lungul întregului calvar pe care l-am străbătut nu m-a întrebat nimeni, niciodată: *bist du müde*? eşti obosit? Şi cât de obosit eram! mai ales sufletul!

Mai întâi mi-au obosit mâinile. Au obosit strââigând lopata la încărcatul şi descărcatul vagoanelor cu nisip; au obosit izbind cu târnăcopul în pământul îngheţat tare ca piatra, au obosit înlăturând straturi uriaşe de zăpadă de pe aerodromuri şi autostrăzi *ţ* au obosit cărând pietre. Erau pietre mari… de 30… de 40 de kg. Erau colţuroase… muchiile lor scrijeleau palmele. Iar când drept pedeapsă trebuia să stau în genunchi cu braţele întinse înainte, având în fiecare mână câte un bolovan, aveam de fiecare dată senzaţia că sfârşitul este iminent.

Apoi mi-au obosit umerii. Au obosit sub povara sacilor de ciment, şinelor de cale ferată, trunchiurilor de copaci, drugilor de fier, rotocoalelor de sârmă. Au obosit sub, povara

cadavrelor camarazilor. După douăsprezece ore de cărat ciment, şine, copaci, drugi de fier… la întoarcerea în lagăr trebuiau căraţi pe umeri cei care n-au mai rezistat şi s-au prăbuşit sub povara ce le-a apăsat umerii. Dar, poate, cei mai mult am obosit din cauza loviturilor. *Kapo* nu aveau cravaşe, ci bâte. Iar ei ne izbeau cu bâtele lor grele, de preferinţă, peste umeri şi peste spate.

Cel mai tare m-am speriat când am simţit că-mi obosesc picioarele. În lagăr, când stăteai la *Appell*, când mergeai în coloană sau treceai cu un sac de ciment prin faţa unui *Kapo* ori SS-ist, din clipa în care simţeai ca picioarele nu te mai ascultă, nu te mai puteai gândi decât la moarte. Iar picioarele mele au dat semne de oboseală foarte repede. Genunchii au început să-mi tremure încă din prima etapă a. calvarului, în acea zi toridă din 6 iunie 1944, când, îmbrăcat cu un mai ştiu *câte* cămăşi, pulovere, costum şi palton de iarnă, având un rucsac în spate şi două baloturi sub braţe, mă tira mt cu toţi ai mei, din ghetou la gară, pentru a porni spre ultima staţie a vieţii noastre. Rezistenţa genunchilor mei a scăzut rapid în nesfârşitele apeluri ce ţineau zilnic câte 4 – 6: – 10 ore în lagărul *E din Birkenau*. Oboseala picioarelor, că un fel de sfârşeală a întregului trup, am început s-o simt acut în iarna lui 1944 la *Kauâering* şi *Landsberg*. Aici drumul din lagăr până în pădurea Mohl în care lucram şi înapoi era îngreunat enorm de saboţii cu talpă de lemn, de care zăpada se lipea în straturi succesive şi se

înţepenea transformând fiecare pas într-un chin. Forţându-mă să-mi scot piciorul înfundat până la genunchi în zăpadă îmi aluneca sacul de ciment de pe umăr. Aplecându-mă să-l ridic, simţeam imediat arsura bâtei unui *Kapo*, iar eu mă prăbuşeam peste ciment.

Ochii îmi obosiseră mai întâi de plâns. *Atunci*, acolo *la Birkenau*, în primele zile şi în primele săptămâni, toţi cei din baraca 21 a lagărului *E* – eram peste 1.000 de copii între 14 – 18 şi chiar 20 de ani – plângeam după cei de care ne despărţiserăm la sosire pe rampă şi despre care ni se spusese că au fost duşi direct în camera de gazare. În primele zile şi în primele săptămâni, noi, copiii din baraca 21, nu credeam, nu puteam Sß credem nimic din ce ni se spunea despre crematorii, dar de plâns plângeam zi şi noapte. Priveam la flăcările ce izbucneau pe coşurile crematoriilor şi plângeam. Apoi, curând, fumul negru, înecăcios ce acoperea întreg lagărul ne-a uscat ochii. Nu mai aveam lacrimi să ne plângem morţii. Ochii înroşiţi de nesomn, de arsura rafalelor de zăpadă din pădurile Bavariei, adânciţi în orbite de suferinţele şi chinurile îndurate tremurau de oboseală.

Întreg trupul îmi era cuprins de o cumplită obbseală. Străpuns de suliţele de foc ale soarelui de iulie şi august în timp ce stăteam ore în şir în poziţie de drepţi la *Appell* sau întins neputincios în noroaiele Bârkenau-ului aşteptând o nouă selecţionare; udat mereu până la piele de

interminabilele ploi de toamnă? înfruntând în nişte zdrenţe gerul pădurilor bavareze care îngheţa şi sufletul din tine; plin de răni purulente şi sângerânde pe dinafară, măcinat din interior de toate bolile posibile şi imposibile? biciuit, lovit cu cravaşa, izbit cu patul puştii, stâlcit în bătaie cu bâta de un *Kapo* ori călcat în picioare cu bocanci grei de SS-ist, trupul, întregul trup era cuprins de o cumplită oboseală.

Dar şi mai obosit îmi era sufletul. Toate fibrele care-l susţineau au plesnit, s-au rupt. Primele au plesnit, s-au rupt, una câte una, încă în primăvara lui 1944, când mi-am cusut steaua galbenă… când am intrat în ghetou… când am părăsit ghetoul şi ne-am îndreptat spre gară purtând în spate întregul nostru avut. Apoi au început să plesnească, să se rupă câte două-trei deodată, în drum spre *Auschwitz*… când m-am desprins de familie… când am aflat că ce) de care m-au despărţit nu mai sunt în viaţă. r de câte ori mi-au ucis câte un camarad… z

Torturat de neputinţa de a imagina nici cea mai Tiravă şansă de a rezista până la capăt, chinuit de gândul că dacă se va întâmpla totuşi o minune şi voi suprayiefţui, voi Ei singur pe lume, fără părinţi şi fraţi, fără rude, fără prieteni, sufletul mai a acumulat atâta oboseală încât în afara ei nu mai simţeam nimic.

Şi totuşi, de-a lungul întregului calvar pe care l-am străbătut, nimeni, niciodată nu m-a întrebat: *bist du müde*? eşti obosit? Şi cât de obosit eram!

mai ales sufletul!

Aphm, nici nu-mi pot reaminti cum şi când am învăţat acest cuvânt *müde*, obosit. Nu-mi reamintesc deoarece nici noi între noi nu ne întrebam de oboseală. Când un *Häftling* se prăbuşea la *Appell* sau în coloana care mărşăluia, când scăpa piatra din braţe şi el se trântea la pământ să-i bareze cu trupul rostogolirea, cei din apropiere se repezeau spre el şi-l întrebau: *kanst du noch*? mai poţi? iar el, trăgându-şi cu greu răsuflarea, bolborosea: *ich kann noch*, mai pot… ajutaţi-mă fraţilor… nu mă lăsaţi. Cei de lângă el îl ajutau să se ridice, îl sprijineau câteva clipe până putea să se menţină din nou în poziţie de drepţi pentru *Appell*, sau să mărşăluiască în coloană mai departe, ori să urce panta cu piatra în braţe…

Dacă *Häftlingul* avea nenorocul ce în clipa căderii să fie văzut de un SS-ist, sfârşitul era greu de evitat

— *Aut*! *verfluchte Hund… schneller… weiter machen* /… 1 urla SS-istul însoţindu-şi fiecare cuvânt cu câte o izbitură. Întâi numai cu cravaşa, apoi şi cu bocancii lui grdâf plini de ţinte ce sfârtecău carnea.

— *Häftlingul* opintindu-se zadarnic să se ridice, ori să mişte matra din ioc implora, cerşea îndurare: *Herr Scharführer… ich kann*, *ich kann noch*… 2 Pe măsură ce izbiturile se înteţeau *Häft*lingul nu mai avea putere să se opintească, dar continua să implore… *Herr Scharführer… Ich kann noch*… Niciodată, niciunul din zecile, din

sutele de mii de *Häftling*-i căzuţi în timp ce stăteau în poziţie de drepţi pe*Appellplat z*-uri; în timp ce mărşăluiau în coloană din şi spre lagă? sau dintr-un lagăr. În altul, ori în timp ce cărau saci de ciment, şine; drugi de fier, rotocoale de sârmă, bolovani…[40]

n-au spus că sunt *müde*, obosiţi, aceasta ar fi însemnat acceptarea morţii pe loc, sforţându-se să-şi prelungească viaţa cu o zi, cu o oră, cu o clipă, repetau până la ultima suflare, până la ultimul horcăit: *ich.*, *kann*… *noch*… *noch* mai pot… mai…

MUNZKAMMER

Toate cuvintele, toate expresiile aparţinând „*Limbajului morţii*” le-am auzit, le-am învăţat, le-am* pătruns sensul la *Birkenau-Auschwitz* şi în celelalte KZ-uri prin care am fost purtat. Toate aceste cuvinte şi expresii, fără excepţie, sunt cunoscute de toţi supravieţuitorii lagărelor de concentrare. Am inclus un singur cuvânt nefolosit în KZ-uri pe care-l ştiu, l-am învăţat înainte de deportare, în ghetou, dar care se include perfect în „*Limbajul morţii*”, mă refer la cuvântul *Münzkammer*, monetărie.

În *Reich*, în toate ţările în care s-a aplicat „soluţia finală”, schingiuirea evreilor a început odată cu deportările. În Ungaria, jandarmii horthyşti au declanşat chinuirea barbară în ghetou, supunând oamenii la torturi incredibile,

40 domnule subofiţer... mai pot... mai pot încă...

pentru a afla unde şi-au ascuns presupusele comori, oamenii au fost aruncaţi în vagoane stâlciţi în bătăi, aproape morţi.

Nu se va putea stabili niciodată în care ghetou şi cine anume a denumit pentru prima oară camera special amenajată pentru schingiuiri $ *Münzkammer*, monetărie. Poate a fost „Gluma reuşită” % a unui zbir, care, constatând în cât aur se metamorfozează torturile, făcând abstracţie de pereţii stropiţi cu sânge ai încăperii, a strigat $ „Păi, asta-i o adevărată monetărie!” În orice caz, denumirea s-a „generalizat rapid în toate ghetourile.

La Dej, încă din prima săptămână a sosit de la Budapesta faimoasa echipă care a acţionat la Münzkammer, ia monetărie. Evreii bogaţi şi cei consideraţi înstăriţi au fost duşi cu întreaga familie într-o clădire, lângă ghetou. Acolo, wau fost luaţi la tratamente Părinţii în faţa copiilor, bărbaţii în faţa soţiilor erau bătuţi cumplit – cu cravaşa peste tălpile picioarelor sau cu „străbuna şi tradiţionala” vână de bou ungară –, până când declarau valorile ascunse, iar dacă nu aveau, tot erau bătuţi, până când zbirii se plictiseau.

IWZI de zi – relatează Singer Zoltan – populaţia din ghetou stătea în spatele sârmei ghimpate şi privea la cei ce se târau înapoi de la Münzkammer, de la monetărie. Se întorceau palizi de moarte, cu ochii storşi de lacrimi, ţinându-se unul de altul… Cu tălpile lovite, cu picioarele sângerânde, se târau susţinându-se reciproc, să

nu cedeze, ca trupurile să nu se prăbuşească. Cine ştie cine a fost mai norocos *i* cel care într-adevăr a ascuns ori a dat spre păstrare unor creştini obiecte de valoare şi bani – şi deci a avut ce să declare – ori cel care n ascuns nimic şi degeaba a fost bătut sistematic, ore, zile în şir, n-a avut ce să mărturisească?

Clătinându-se, sprijinindu-se reciproc, se întorceau familiile de la „monetăriev cu feţe împietrite, îngheţate (…) Cine va putea, uita vreodată acele imagini halucinante? Părinţii schingiuiţi, fetele dezonorate, copiii îngroziţi de moarte”.

Evocând zilele petrecute în ghetoul din Salu Mare, Ana Molnár îşi va aminti, cutremurându-se, de *Münzkammer*, de monetărie.

„Au începutcele mai înspăimântătoare orori.

Pe strada Báthory nr. 7, într-o clădire a ghetoului, devenită faimoasă, jandarmii-bandiţi, aduşi din Cluj, folosind instrumente demne de Evul Mediu, au amenajat o „cameră-interogatoriu”. Aici au fost introduşi toţi aceia care – d\apă presupunerea lor – nu au declarat toate valorile ori le-au ascuns la prietenii lor creştini.

Bătuţi la sânge, pe jumătate morţi, cei interogaţi ieşeau clătinându-se, abia” ţinându-se pe picioare, din această cameră a ororilor. De cele mai multe ori însă erau scoşi pe targă. /

Teribilele urlete spărgeau liniştea ghetoului încremenit într-o groază de gheaţă. Bărbaţi şi

femei cu inimile zvâcnind şi nervii încordaţi, gata să plesnească, tresăreau albi ca varul la fiecare sunet şi scârţâit de Uşă, aşteptând zi şi noapte să le vină rândul... Dintre cei cu care locuiam în aceeaşi clădire, primii chemaţi la interogatoriu au fost vara mea şi soţul ei. Cu ce emoţie i-am aşteptat să revină. Sărmana Katö, fetiţa lor, îi aştepta, plângând în hohote, în stradă. Şi dintr-o dală a luat-o la fugă, deznădăjduită: „Vin! Abia se pot mişca”...

Clătinându-se, forţându-se să zâmbească, au intrat pe uşă. Cu femeia au fost mai îndurători? numai pe braţe se vedeau dungile şi vânătăile lăsate de vina de bou, dar pe bărbat atâta l-au lovit peste tălpi, până a leşinat. Trupul îi era plin de hematoame. Dar n-a mărturisit.

Pe fabricantul Alexandru Gerô aproape l-au ucis în bătăi. Întors acasă s-a otrăvit.

Pe soţia inginerului Farkas au bătut-o în aşa hal, încât a trebuit dusă direct la spitalul improvizat în ghetou. Durerile n-au părăsit-o decât în camera de gazare de la *Auschwitz*.

O femeie din casa de vizavi a înnebunit. N-au avut unde s-o transporte. Cât era ziua de lungă trebuia să-i ascultăm groaznicele ţipete nearticulate. Cu clere sculam în zori, iar seara, din pricina lor, nu putejam adorau”.

Evocând anchetările în ghetoul din Târgu Mureş, Berner Mör scrie i

„În cea de-a treia săptămână a lunii mai am făcut cunoştinţă cu o nouă samavolnicie. A sosit în

ghetou detaşamentul de jandârmi-anchetatori. Într-o dimineaţă s-au citit 10 – 12 nume pe care jandarmeria îi „ruga” să „binevoiască a pofti”, împreună cu membrii familiilor lor, în „încăperea poliţiei” special amenajată la intrarea în ghetou. După câteva minute sau şi auzit strigăte şi urlete înfiorătoare, zgomotul surd al loviturilor. Noi, doctorii, care aveam „cabinetul” într-o încăpere alăturată, ne uitam muţi unul la altul şi priveam îngroziţi cum ies de la anchetă, clătinându-se, abia putând păşi, bărbaţi, femei, chiar şi fete tinere. Dacă bărbatul nu mărturisea, atunci era chemată şi groaznic chinuită soţia; erau chemate până şi tinerele fete şi bătute la sânge, să declare unde şi-au ascuns avutul părinţii. Au fost familii ai căror membri au fost chemaţi şi torturaţi de câte şapte-opt ori. Victimele erau plesnite cu vâna de bou peste tălpi, mâini şi stomac – bărbaţii şi peste organele genitale – până leşinau. Atunci aruncau peste ele găleţi cu apă rece. Când îşi reveneau erau împinse afară din încăpere, pentru ca în după-masa aceleiaşi zile ori a doua zi dimineaţa să fie rechemate şi tortura luată de la început. Teama şi groaza se cuibăriseră în toate corturile Femeile se temeau pentru bărbaţii lor, bărbaţii tremurau* pentru soţiile lor”.

În ghetoul din Satu Mare schingiuirile au luat asemene proporţii, încât oamenii se îmbulzeau să fie incluşi în „transporturi” spre necunoscut, numai să scape de obsesia camerei de tortură! Din familia Delman a fost chemată la interogatoriu

soţia.

„Atunci – va declarj la procesul din mai 1946 împotriva criminalilor horthyşti din ghetourile din nordul Transilvaniei soţia lui Delman, care va avea şansa să se întoarcă din deportare – am fost prinsă şi obligată să-mi dau jos pantofii} m-au întins pe o bancă, unul dintre ei m-a apăsat cu genunchii, iar celălalt a început să mă bată la tălpi cu o bâtă lungă până a obosit; pe urmă mi-a ridicat rochia şi a început să mă izbească peste tot trupul. Eu am strigat, am urlat de durere. Am fost bătută crunt în continuare, apoi obligată să mă rotesc de-a lungul pereţilor, în pas alergător. După aceea, mi s-a otfâonat să-mi trag pantofii. Cum picioarele mi se umflaseră, a fost cel mai mare chin „Interogatoriul a fost reluat de la început. Nici de data aceasta n-am avut ce să declar. Atunci al repetat aceeaşi tortură. Din nou descălţată de pantofi, din nou bătută şi schingiuită. În timpul torturii a intrat un şef, care a pretins să fiu „tfatată mai energic.

Când, în sfârşit, a fost trimisă înapoi în ghetou, trupul îi era atât de zdrobit, picioarele atât de umflate/încât două persoane au trebuit s-o ajute să ajungă acasă. Peste câteva zile a primit o nouă citaţie din partea comisiei de cercetări. Îngrozită, s-a prezentat voluntar să fie trimisă cu primul tren ce avea s-o ducă la *Auschwitz*".

Faţă de femei, sadismul zbirilor n-a cunoscut margini, luând forme de-a dreptul bolnăvicioase. Dezbrăcate în pielea goală, ele erau biciuite până

când dungi roşii le brăzdau întreg corpul. Apoi erau întrebate din nou. Dacă tot nu mărturiseau, erau apucate de păr şi izbite cu, capul de pereţi.

Soţiei lui Weiss Nandor, proprietar de moară, după ce minute în şir au plesnit-o când cu cravaşa, când cu nuiaua, i-au strâns sânii cu uşa până a leşinat şi s-a prăbuşit.

Pe soţia avocatului Gellért Mikşa au biciuit-o în faţa copiilor care plângeau în hohote. Când biciul s-a înfăşurat în jurul gâtului victimei, femeia s-a prăbuşit pe ciment, sufocându-se. Copiii/ ţipând, s-au repezit spre mamă. Jandarmii, izbind cu bocancii în copii, i-au îndepărtat şi au, continuat s-o maltfaleze pe mamă.

Se întâmpla ca soţul, auzind de afară ţipetele înnebunitoare ale soţiei, să se năpustească înăuntru strigând: „Opriţi-vă, declar eu totul”.

În câte o zi, când anchetarea celor denunţaţi ori suspectaţi se termina mai repede, zbirii luau la întâmplare fete între 16 şi 20 de ani. Le cereau să se dezbrace în pielea goală. Dacă şovă Mu, rupeau ei rochia şi lenjeria de pe ele. Apoi le întrebau unde au ascuns părinţii lucrurile de valoare. Speriate, fètele spuneau tot ce ştiau. Care n-avea ce mărturisi era bătută la sânge.

La Cluj, *das Münzkammer*, moiâetăria, se afla dincolo de gardul ce împrejmuia ghetoul. Din încăperi se auzeau continuu urlete ce-ţi îngheţau sângele în vene. Rudele, prietenii, cu feţele palide, speriaţi de moarte, aşteptau întoarcerea celor chemaţi la interogatoriu. Printr-un curier special a

fost convocat Mihai Geller. Trei zbiri aduşi din Košice au tăbărât pe el. L-au supus unor torturi şi schingiuiri ieşite din comun, pentru a mărturisi locul unde şi-a ascuns obiectele de valoare. A fost dezbrăcat până la piele, legat la mâini şi la picioare şi bătut de către unul din jandarmi cu vâna de bou, izbit cu piciorul de altul, iar al treilea îl încălecase şi-l lovea cu pumnii. Omul a îndurat până şi-a pierdut cunoştinţa. A fost lăsat doar câteva clipe. Apoi s-au aruncat găleţi de apă peste el, până şi-a revenit şi totul a fost luat de la început. De trei ori la rând s-a repetat aceeaşi tortură. Când victima a fost complet desfigurată, a fost purtată prin curtea ghetoului şi arătată tuturor: „Uitaţi-vă, acesta a fost Mihai Geller! A fost, pentru că acum este o zdreanţă. Învăţaţi din cazul lui I Toţi cei care vor tăinui adevărul şi nu vor mărturisi unde şi-au ascuns lucrurile vor păţi la fel!”

Sintetizând, cunoscutul istoric american al holocaustului, Randolph L. Braham, va zugrăvi astfel prorile săvârşite de horthyşti în căutarea avutului evreilor ghetoizaţi:

„O clădire specială în ghetou servea drept «monetărie» – locul în care erau torturaţi să mărturisească unde şi-au ascuns lucrurile de valoare. Bărbaţii erau adesea torturaţi în văzul soţiilor şi copiilor lor, femeile erau adesea bătute în faţa soţilor lor. Procedeele folosite erau crude şi neobişnuit de barbare; victimele erau bătute la tălpi cu vergi sau bastoane de cauciuc, erau

pălmuite şi lovite cu picioarele până îşi pierdeau cunoştinţa. Bărbaţii erau bătuţi peste testicule; femeile, uneori chiar tinerele fete, erau controlate vaginal de colaboratoarele voluntare şi moaşe, care nu se sfiau deloc, în prezenţa anchetatorilor bărbaţi. Unii dintre aceştia, deosebit de sadici, utilizau dispozitive electrice pentru a le determina pe victime să mărturisească. Introduceau un capăt al unui astfel de dispozitiv în gura victimei şi celălalt în vagin, respectiv îl aplicau pe testicule. Aceste torturi inumane i-au făcut pe mulţi evrei să-şi piardă minţile sau să se sinucidă.*

Cei care am intrat pe porţile lagărului de concentrare *Landsberg*, aduşi de la *Birkenau-Auschwitz*, credeam că nimic nu ne mai poate înspăimânta. După ce luni în şir ochii ne-au fost pârjoliţi de flăcările şi fumul crematoriilor în care ne-au fost arşi părinţii şi fraţii, după ce luni în şir am privit neputincioşi cum ne sunt călcaţi în pitioare, torturaţi şi ucişi camarazii şi prietenii cei mai apropiaţi, după ce luni în şir, noi înşine am trecut de zeci de ori, în pielea goală, prin fat? temutului căpitan SS dr. Mengele la marile selecţionări pentru camerele de gazare, ce ne mai putea îngrozi la *Lands*, *berg*?"

Şi totuşi, când eram anunţaţi că, peste o zi, *Kommando*-ul din care făceam parte intră în *Nachtschicht*, în tură de noapte, ne îngheţa sângele în vine.

În iarna lui 144, aproape toţi cei 4.000 de *Häftling-i* din *Landsberg* numărul 1, ca şi cei din

Kaufering numărul 3 şi numărul 4 lucram în pădurea Mohl, la construirea unei fabrici subterane.

Apelul, cu nesfârşitele lui bătăi, se desfăşura pe înserate. Drumul, pe un ger cumplit, printr-o zăpadă în care ne afundam până la genunchi, dura câteva ore. Ajungeam în pădure storşi *de* orice vlagă, tremurând de frig, de foame, de epuizare. Or, calvarul abia începea. Lucram în aer liber aproape fără lumină. Oamenii cădeau de pe schele, îngheţau în zăpadă, se prăbuşeau în prăpăstii neobservaţi. Erau căutaţi doar spre ziuă, când, la apelul pentru întoarcerea în lagăr, îi se constata lipsa. Atunci începea o goană disperată. Şi în loc ca unul dintre noi să verse o lacrimă ori să le închine un gând bun, izbucneam cu toţii în ţipete şi blesteme, căci trebuia să scotocim în pas alergător toată pădurea, să găsim cadavrele, şi vântul ne trântea la pământ cu o forţă năprasnic a.

Iar zăpada se aşeza în straturi tot mai groase, acoperind orice urmă.

Munca cea mai istovitoare o reprezenta căratul cimentului. Halta era departe şi cimentul se ducea pe spate. Sute de oameni, înşiruiţi prin flanc câte unul, încovoiaţi aproape până la pământ sub povara sacilor, căram, fără oprire, cimentul spre betoniere. Ne opream numai o clipă când ne prăbuşeam. Drumul era lunecos, iar picioarele călcau nesigur. Cei mai mulţi cădeam fără să lunecăm, de oboseală. Sacii se rostogoleau peste noi. Cimentul se împrăştia peste trupuri. Zăpada îl

înmuia. Apoi, vântul îl întărea. Se întărea pe hainele noastre, în părul şi bărbile noastre. Unii luam sacii goi de la betonieră şi-i trăgeam peste noi să ne apere de frig. Spre ziuă, arătam ca nişte momâi.

Când la ieşirea din pădure eram zăriţi de coloana de *Häftling*-i care înainta prin zăpadă din lagăr spre locul de muncă, aceasta se oprea înspăimântată. Oamenii erau tentaţi să creadă că au vedenii, că dintre brazi ies cârduri de stafii.

— Hai, mişcaţi-vă, ce v-aţi oprit? izbucnea câte unul. Este *Nachtschicht*-l!! tura de noapte, din pădurea Mohi.

NACHT UND NEBEL

Mii, zeci de mii de deportaţi s-au trezit în lagărele de concentrare naziste fără să ştie de ce şi cum au ajuns aco – o

Ridicaţi noaptea, pe furiş, din paturi sau smulşi ziua în amiaza mare de lângă cei dragi, arestaţi în plină stradă în fabrică, în birou sau în spital, oamenii – bărbaţi şi femei deopotrivă – erau duşi mai întâi în *Bunker*-ele Gestapoului. Cei care supravieţuiau cumplitelor interogatorii, fără să fie judecaţi, erau îmbarcaţi în vagoane şi trimişi – d\p Belgia sau Olanda, din Polonia sau U.R.S.S., din Grecia ori Cehoslovacia – direct la *Dachau* sau *Buchenwald*, la *Mauthausen* ori *Bergen-Belsen*. Pe fişele lor cu date personale întocmite de *Gestapo* erau imprimate iniţialele N.N. Când *Gestapo*-vistui nu era prea grăbit, scria întreg consemnul *Nacht und Nebel*, noapte şi negură. Mai apropiat de

sensul consemnului s-ar putea traduce prin noapte şi beznă.

Alături de cele şase milioane de evrei care au intrat pe porţile lagărelor de concentrare fără niciun act de acuzare, fără nicio fişă de însoţire, doar cu *Judenstern*, cu steaua ahonă pe piept, ori în spate, ori pe taratul sting, categoria cea mai numeroasă a deţinuţilor din KZ-uri au constituit-o deţinuţii ce păşiseră în lagăre însoţiţi de o fisă cu însemnele NN, *Nacht und Nefiel*, noapte şi negură.

Nacht und Nebel, noapte şi negură, era denumirea faimosului decret ejrnis de Hitler la 7 decembrie 1941, care prevedea explicit că în teritoriile ocupate, adică aproape în toată Europa, pentru persoanele civile care săvârşesc acţiuni împotriva *Reich*-ului sau autorităţilor de ocupaţie „... este în principiu indicată pedeapsa cu moartea. Persoanele învinuite, se specifica în continuare, vor fi judecate pe loc... numai dacă există probabilitatea că cei vinovaţi... vor fi condamnaţi la moarte şi dacă procedura de executare a sentinţei de condamnare la moarte poate decurge foarte repede". În caz contrar persoanele în cauză trebuiau să fie trimise în Germania.

peste cinci zile, la „42 decembrie 1941. Keitel, şeful statului-major al Comandamentului suprem al forţelor armate hit, leriste, explica printr-o circulară sensul decretului. „Este voinţa bine chibzuită a Führerului, arăta Keitel, de a se

folosi împotriva persoanelor ostile *Reich*-ului alte metode decât cele apfifate până atunci”. x xnoile măsuri trebuiau să asigure nu numai o nouă sursă de alimentare a lagărelor de concentrare, ci şi o înfricoşare generală a populaţiei întregii Europe. Or, o înfricoşare „efectivă şi de lungă durată”, aprecia Führerul, nu se putea obţine decât pe două căi: a) pedeapsa cu moartea sau b) „prin măsuri care să lase pe cei mai apropiaţi în necunoştinţă despre soarta celui arestat”. Pentru ca „Voii>ţa bine chibzuită a Führerului” să fie respectată, Keitel arăta că „Rudele, prietenii şi cunoscuţii nu vor cunoaşte soarta deţinuţilor care nu vor avea niciun contact cu lumea exterioară… Nu se vor comunica informaţii nici unei organizaţii din afară. Până la noi ordine, rudele nu vor fi informate în cazul încetării din viaţă a vreunui deţinut”. V

Se mai stipula, pentru a evita orice neînţelegere, că detenţiunea în lagărele de concentrare a celor pe a căror fişă scrie: NN, *Nacht und Nebel*, noapte şi negură, va dura „de regulă până la sfârşitul războiului”.

Fişa de însoţire şi menţiunea NN sau *Nacht und Nebel* foloseau însă numai la „transportul” din Belgia sau Olanda, din Polonia sau U.R.S.S., din Grecia ori Cehoslovacia la *Dachau* sau *Buchenwald*, la *Mauthausefx* ori *Bergen-Bèlseh*. Intrând pe poarta lagărelor de exterminare, nu mai conta motivul. Toţi – deţinuţi politici şi evrei, vagabonzi şi ţigani, prizonieri de război şi

homosexuali – toţi deveneau *Häftling-ii* iar pentru *Häftling*-l nu exista decât o singură ieşire din *noaptea şi bezna* lagărelor de concentrare; *durch den Kamin*, prin coş. Prin coşul crematoriilor.

NACKT

Din tot ce s-a înţeles de-a lungul vremurilor prin „respect faţă de om”, în lagărele naziste de exterminare nu se respecta nimic. Omul era strivit, distrus, nimicit cu aceeaşi nepăsare cu care este strivit un ciob de sticlă. Nu era respectat nici măcar elementarul drept de a-ţi păstra cămaşa când mori, drept rezervat tuturor condamnaţilor la moarte. În lagărele naziste de exterminare, *Häftling*-ii erau trimişi la moarte totdeauna *nackt*, în pielea goală.

Toate camerele de gazare erau prevăzute cu un vestiar în care victimele se dezbrăcau. Smulgerea zilnică a hainelor de pe miile de cadavre, care în timpul gazării se încleştau unelè în altele ar fi fost imposibilă. De aceea, în caméra morţii, fiecare *Häftling* trebuia să intre *nackt*, în pielea goală. Nu numai la *Birkenau-Auschwitz*, unde în camerele de gazare intrau câte 2000 deodată, se proceda astfel, ci şi în lagărele mai mici. *SS-Hauptsturm*führerul Josep Kramer a mărturisit: „… am condus la camera de gazare, pe la orele nouă, 15 femei, într-o camionetă. Le-am spus că le ducem la camera de dezinfectare. Ajutat de câţiva SA-işti, le-am dezbrăcat de tot şi, când au fost complet goale, le-am împins în camera de gazare.

Când am închis uşa, au început să urle… când am deschis uşa, după ce am pus în funcţiune ventilaţia, zăceau pe jos fără viaţă şi pline de excremente…”

Şi hainele celor lichidaţi prin împuşcare trebuiau recuperate înainte de a fi găurite de gloanţe. Cei selecţionaţi erau duşi în pădure. Întâi îşi săpau şanţul. Apoi erau împinşi cu câteva sute de metri mai în spate, într-un luminiş, şi aliniaţi în rânduri de câte cinci. Celor din primul rând li se ordona să se dezbrace. Loviţi din spate cu cravaşele, erau siliţi să alerge *nackt*, în pielea goală, spre şanţ. Uneori erau opriţi pe buza lui, alteori obligaţi să coboare în el. După câteva salve de mitraliere, se ordona dezbrăcarea celor din rândul al doilea. Comenzile se repetau până când în luminiş nu mai rămâneau decât câteva sute de grămăjoare de haine înşiruite, într-o ordine impecabilă, în cinci rânduri.

Şi când exterminarea se făcea în lagăr, individual, prin *Genickschuss*, prin împuşcare în ceafă, pentru ca hainele să nu se mânjească de sânge, *Häftl*ingul era dus spre locul execuţiei tot *nackt*, în pielea goală.

NOCH EINER!

SS-iştii, *Blockältesterii*, *Kapo* ne spuneau mereu: „Cui nu-i place, cine nu mai rezistă, cel care s-a săturat de lagăr… n-are decât să «intre în sârmă»”.

„A intra în sârmă” însemna să te arunci peste firele de sârmă ghimpată – purtătoare de curent

de înaltă tensiune – ce împrejmuiau lagărul

Noch einer! încă unul se auzea strigându-se prin lagăr, la cele mai diferite ore din zi, şi atunci, ca la comandă, toţi *Häftling*-ii, de pe toate cele 30 de *Appellplatz-uri* ale lagărului *E*, îşi întrerupeau şirul amintirilor, se întorceau brusc spre gardul de sârmă ghimpată şi priveau cu groază în ochi cum se bălăbănea peste fire trupul carbonizat ßl unui deţinut.

Epilogul se repeta identic. Numai începutul era diferit de fiecare dată.

Iată-l pe unul lung şi slab ca o scândură. Porneşte spre gardul de sârmă ghimpată tocmai din capătul opus al platoului. Nu se grăbeşte. Priveşte ţintă gardul. Ochii îi ies din orbite. Paşii îi sunt rari şi apăsaţi. Nu vede pe nimeni dintre cei ce se perindă prin faţa lui. Nu-i este frică de moarte. Şi-a făcut calm, zile în şir, socotelile. Nu s-a sfătuit cu nimeni. A decis de mult, singur, dar definitiv. Priveşte ţintă sârmele ghimpate spre care se îndreaptă implacabil.

Oamenii ştiu că orice încercare de a-l opri ar fi zadarnică. Se dau la o parte şi-l urmăresc, oprindu-şi răsuflarea. Pe platou încetează orice mişcare. Paşii sacadaţi, apăsaţi ai celui ce se îndreaptă spre moarte ne răsună în timpane ca bătăile unui ceas enorm.

Când unul din noi vă striga *noch einer J*, încă unul! atunci, pentru câteva momente, pe toate cele 30 de platouri va înceta orice mişcare…

Acum, în mijlocul *Appellplatz-u* dintrş

trupurile în ghesuite unele în altele, toropite de căldura soarelui, de foame şi epuizare, se smulge brusc un *Häftling* de statură mijlocie. Sare în picioare şi-şi roteşte în jur ochii speriaţi. Respiră greu, ca un animal hăituit. Se uită o clipă spre cer, dar nu vede decât rotocoale de fum negre-vinete. Ţâşneşte, ca împins de un resort, şi o ia la fugă. Fuge cu o încrâncenare de parcă cineva ar vrea să-i taie calea. Fuge de parcă pe urma lui s-ar năpusti haite întregi de câini-lupi.

În realitate îl goneşte propria lui nehotărâre, mai precis, teama că se va răzgândi. Cine ştie de când a ajuns la concluzia că electrocutarea este singura cale de a pune capăt calvarului? Cine ştie de când adună în el tăria necesară pentru acest ultim act al vieţii sale. Şi acum, în această clipă, înainte de apel, a reuşit. Voinţa lui este însă slabă, iar frica de moarte enormă. Dacă cineva l-ar opri, el ar renunţa imediat. Dar sutele de deţinuţi de pe platou sunt copleşiţi de propriile gânduri şi suferinţe. Ei îşi vor întrerupe şirul amintirilor şi-l vor privi încremeniţi, doar când primul care-i va observa trupul carbonizat, legănându-se între firele de sârmă ghimpată, va striga: *noch cine* încă unul!...

Deţinutul plăpând care se plimbă în sus şi în jos, paralel cu gardul de sârmă ghimpată, nu are mai mult de 17 ani. Toţi ai lui au fost duşi, din prima zi, direct în camera de gazare. De atunci, din prima zi s-a hotărât să-i urmeze. Frica de moarte îl paralizase însă. De fapt, nu moartea în

sine, ci teama de suferinţa prin care treci când mori. Singurul subiect de discuţie care l-a atras a fost moartea. Interlocutorii lui preferaţi au fost medicii. De la ei a vrut să afle cum poţi muri instantaneu, cu cât mai puţină durere. Aşa a ajuns să opteze pentru electrocutare. Totuşi îi era frică. „Dacă nu-i chiar aşa? De unde ştiu eu? Cum poate afla un om viu cum e când mori?”

— S-a plimbat, zi de zi, paralel cu sârmă ghimpată. La început, distanţa până la gard a fost de şapte-opt metri. Acum nu-l despart decât doi. Aşteaptă un moment de curaj. Şi acest moment întârzie. Iată-l, în sfârşit, s-a hotărât… Se întoarce spre gard. Îl priveşte lung de parcă acum îl vede pentru prima oară. Face un pas înainte. Pe spate i se scurg şiroaie reci de sudoare. Al doilea pas nu-l mai poate face. L-au părăsit puterile. Dar nici, nu se retrage. Se întoarce spre stânga şi, năuc, îşi continuă plimbarea, paralel cu firele de sârmă ghimpată care-l fascinează.

Din ghereta cocoţată la capătul gardului, SS-isiul apasă pe trăgaci. Odată cu detunătura, care face să amuţească vacarmul din lagăr, tânărul se prăbuşeşte, fără să schiţeze niciun gest. Cineva, neştiind despre ce-i vorba, auzind împuşcătura, strigă *i noch einer 1*, încă unul! Toţi se întorc spre gard. Tânărul, la 30 de centimetri de sârma ghimpată, bâjbâie cu mâinile în neştire. Ar vrea să se prindă de ceva pentru a-şi sălta trupul inert până la gard. Din gât, sângele îi ţâşneşte în jeturi neregulate. *Häftling*-ii îi privesc încremeniţi

zvârcolârile. Muribundul, cu privirea împăienjenită, imploră ajutor. Nu vrea să fie salvat. Vrea să fie împins treizeci de centimetri, vrea… „să intre în sârmă!

Prima lovitura *mit der Peitsche*, cu ei a v aşa, şi care m-a durut cel mai tare (uneori o mai simt şi azi), n-am primit-o eu, ci tata. Era 9 iunie 1944. Transportul nostru sosise la *Birkenau-Auschwitz* în jurul orei 11. Noi eram opt. Părinţii şi şase fraţi. Spre seară mai eram în viaţă patru. Sora mai mare, Eva, de 19 ani, a fost trimisă în lagărul B. Tata, eu şi unul din fraţi, Emilian, de 16 ani, îmbrăcaţi în haine vărgate, mărşăluiam în rânduri de cité cinci, în coloana supravieţuitorilor primei zile, spre lagărul *E*.

La intrarea în lagăr, un SS-ist ne-a numărat: cinci… zece… cincisprezece… Pentru a nu încurca numărătoarea, ia fiecare rând, SS-istifl atingea, *mit der Peitsche*, cu cravaşa, umărul celui din flancul drept. Când am trecut noi, ultimul rând, SS-istul a strigat tare: 465! şi, pentru a marca sfârşitul, l-a izbit pe tata *mit der Peitsche*, cu cravaşa, peste spate.

De-atunci am văzut mereu, ziua şi noaptea, prin toate lagărele prin care am trecut, zeci, sute de oameni prăbuşându-se, leşinând, dându-şi ultima suflare sub lovituri de *Peitsche*, de cravaşa. Am văzut *Häftling-i* izbiţi de SS-işti *mit der Peitsche*, cu cravaşa, din mers, de pe bicicletă, numai aşa, din distracţie sau pentru antrenamentul mâinii? am văzut deţinuţi întinşi pe

capră rezistând până la a 30-a... a 40-a... a 68-a lovitură *mit der Peitsche*; am văzut oameni în pielea goală, spânzuraţi de mâinile legate la spate şi izbiţi *mit der Peitsche*, cu cravaşa, peste părţile cele mai sensibile, până ţâşnea sângele.

Die Peitsche, cravaşa, nu lipsea niciodată din mina SSiştilor? era simbolul puterii lor, devenise corp comun cu braţul acestora, prelungirea lui.

...La 25 aprilie 1945, pentru prima oară, deţinuţii din lagărul *Landsberg* n-am fost scoşi la muncă. A venit în faţa noastră însuşi comandantul lagărului şi ne-a spus: „cei sănătoşi, care puteţi mărşălui, peste o oră vă veţi încolona pe platou. Ceilalţi să rămână în barăci". M-am ascuns printre cei bolnavi. Cei apţi de marş au părăsit lagărul.

Ziua următoare, spre seară, cei care ne mai puteam mişca am primit ordin să scoatem căruţele din magazie, să le încărcăm cu bolnavi şi să le împingem câţiva kilometri până la cea mai apropiată haltă care se afla într-o pădure. Am sosit la destinaţie aproape de miezul ndpţii. Ni s-a spus să ne întoarcem repede în lagăr să-i aducem şi pe bolnavii care au mai rămas. Ni s-a promis porţie dublă* de pâine dacă mergem în pas alergător. Am luat-o repede din loc. SS-iştii după noi. Am cotrobăit prin toate barăcile. Era beznă. Pipăiam cu mâna printre boarfe până dădeam de un trup omenesc. Dacă gemea era semn că mai trăieşte „If scoteam cu grijă şi-l duceam în căruţă. Toţi sufereau de tifos exantematic. Aveau peste 40°. Cu căruţele pline ne-am aliniat în faţa porţii

lagărului. Un SS-ist a venit grăbit spre noi. Camarazii lui, urcaţi într-un camion ambalat asurzitor, îi strigau să se grăbească. Nu mai puteau aştepta nicio clipă.

SS-istul s-a oprit şi a răcnit:

— Înapoi! se amână pentru mâine.

Întorcându-se brusc pe călcâie, SS-istul a scăpat *die Peitsche*, cravaşa din mână. Am tresărit cu toţii. Se întâmplase ceva nemaipomenit.

De 12 ani, de când Hitler uzurpase puterea, SS-iştii nu se despărţiseră de *Peitsche*, de cravaşa. O preţuiau mai mult decât pe propria lor mână. Orice SS-ist, oricât de imbecil ar fi fost, când-ridica cravaşa se simţea un *Übermensch* atotputernic, un mic Dumnezeu, iar pe toţi ceilalţi, în vinele cărora nu curgea sânge arian, li considera sclavii lui.

SS-iştii îşi încleştau, mâna pe *Peitsche*, pe cravaşă, cu o forţă animalică, ca şi cum în ea îi s-ar fi concentrat toată puterea, toată viaţa.

— Şi acum, dintr-odată, în faţa câtorva *Häftling-i*, epuizaţi de orice forţa fizică, un SS-ist scăpase *die Peitsche*, cravaşa, din mână.

În ochi ne-a scânteiat speranţa. Văzusem căzând *die Peitsehe*, cravaşa, din mâna unui SS-ist. Se apropia sfârşitul. Începea prăbuşirea.

V două „zi, 27 aprilie 1945, *Häftling-n* lagărului *Landsbery*, cei care rămăsesem pe loc, eram liberi.

De când am intrat pe porţile lagărului *E* din *Birkenau Auschwitz* şi până la părăsirea lui,

mâncarea a fost mereu aceeaşi, în fiecare zi, fără excepţie. I se zicea *Dörrgemüse*, un fel de ghiveci din plante deshidratate.

În timpul zilei vorbeam deseori despre mâncărurile acasă. Fiecare descria cu lux de amănunte felurile ce se serveau la sărbători, la petreceri, la nunţi. Ne ascultam reciproc, dar gustul mâncărurilor înşirate nu-i mai simţeam

La *Kaufering şi Landsberg*, *o* dată pe săptămână, ni se dădeau *P. Erlkartoffeln*, cartofi-perlă.

Când am sosit la *Kaufering* numărul 4 şi am primit pentru prima oară *Perlkartoffeln*, cartofi-perlă „am rămas înmărmuriţi/ Nu ne venea să credem propriilor noştri ochi. Atu dus cartofii spre gură cu mâinile tremurânde, siguri fiind că muşcând din ei ne vom convinge că am greşit. Nu, nu greşisem. Erau cartofi adevăraţi.

La *Kaufering* şi *Landsberg*, ca de altfel în toate lagărele de concentrare din Bavaria, cartofii se aruncau în apa clin cazan aşa cum erau scoşi din pământ. Trecând prin faţa bucătăriei, cartofii din cazan ni se puneau în bonete. Gameie nu existau. Cartofii aveau pe ei dire de noroi, pietricele, fire de paie. Şi totuşi muşcam – din ei cu atâta lăcomie, însemnau pentru noi o asemenea bucurie, încât nimeni nit le spunea cartofi fierţi, ci, în toate lagărele de concentrare, li se zicea *Perikartoffeln*, cartofi-perlă.

— Cartoful a devenit valu’[41]a forte în lagăr. Unitatea de măsură – cartoful de mărimea urmă ou de găină, de care continuam să ne amintim cu toţii deşi nu mai văzusem o asemenea minune din clipa sosirii la *Birkenau*. Cartoful cât un ou echivala cu trei cartofi de mărimea unei nuci.

Eram în lagărul *Kaufering* numărul 4, când fratele meu Emilian, unicul din cei.7 cu care rămăsesem împreună, s-a îmbolnăvit. Îl părăsiseră puterile. Am luat atunci împrumut, de mai multe ori, câte un cartof de la câţiva prieteni cu care stătusem împreună toată vara în umbra crematoriilor de *B’rkenau*. Cu greu, Emilian s-a pus din nou pe picioare. Când primeam *Perlkartoffeln*, cartofi-perlă, mâncam amândoi o porţie şi din cealaltă plăteam datoria.

Într-o zi, în iarna lui 44, când m-am întors de la muncă, toţi cei care rămăseseră în barăci nu mai erau acolo, au fost duşi în alt lagăr. Am continuat să plătesc de unul sinaur datoria.

A înapoia un cartof împrumutat era o obligaţie sfânta, după cum furtul unui cartof din mâna unui bolnav sau a unui muribund reprezenta cea mai josnică decădere.

La *Kaufering* şi *Landsberg* s-aţi dat, iniţial, *Perlkartoifeln*, cartofi-perlă, o dată pe săptămână. Apoi la două săptămâni o dată. Ulterior, doar din trei în trei săptămâni. Spre sfârşitul iernii nu s-au mai dat deloc.

---

41 Guvernator.

Cei care rămăseseră datori cu doi-trei cartofi au trebuit să-i plătească în pâine. Porţia de pâine scăzuse sub 100 grame pe zi. Asta însemna să dai pentru fiecare *Perâkartoffein*, cai tof-perlă, o bucăţică din viaţa ta.

PRÄZISION

În *Reich*-ul nazist se făcea multă paradă de spiritul de prevedere, precizia şi meticulozitatea SS-ului. Mai ales când se puneau la cale asasinate în masă. În asemenea împrejurări nu se admitea nicio greşeală, nicio întârziere. Asasinatele proiectate trebuiau planificate, aprobate, organizate până* la amănunt, fără omisiuni sau perturbări. *Mit Präzision* şi cu precizie!

Reichsstadthalter Mil Greiser era ocupat încă cu exterminarea a 100.000 de evrei din provincia din Răsărit pe care o guverna, când s-a gândit la pregătirea lichidării tuturor polonezilor bolnavi de tuberculoză. S-a adresat direct, lui Himmier: „*Reichsführer*! Acţiunea aprobată de dv… privitoare la aplicarea tratamentului special (adică a exterminării – n.n.) a unui număr de circa 100.000 de evrei din provincia noastră va putea fi încheiată în următoarele 2 – 3 luni. Vă rog să mă autorizaţi ca după încheierea acţiunii împotriva evreilor să eliberez provincia, cu ajutorul Sonderkommandoului existent şi deprins cu această muncă, de o primejdie… în provincie există circa 230.000 de tuberculoşi depistaţi, de naţionalitate poloneză… Vă rog să vă daţi cât mai curând avizul dv, principial, ca să putem face de

pe acum, în timpul acţiunii împotriva evreilor, pregătirile necesare în vederea începerii ulterioare a acţiunii împotriva polonezilor…” 1

Când asasinatele nu se desfăşurau *mit Präzision*, cu precizie, în ritmul şi condiţiile stabilite, forurile superioare erau informate imediat, cu meticulozitate, până la detaliu.: a începutul nopţii fasciste, când exterminările prin asfixiere se făceau încă primitiv – deţinuţii erau înghesuiţi în dube în care-l erau introduse gazele de la eşapament –, un ofiţer SSist. Şi pe deasupra medic *SS-untersturmführo*-nI dr. Becker, meticulos şi perseverent, mândru de zelul pe care-l depunea în „buna desfăşurare” a asasinatelor, raporta eşaloanelor superioare cu lux de amănunte: „Otrăvirea cu gaze nu se face întotdeauna în modul cuvenit. Pentru a termina cât mai repede operaţia, şoferii apasă pe accelerator până la refuz; din această cauză, persoanele executate mor înăbuşite în loc adoarmă, aşa cum prevăd instrucţiunile. Indicaţiile date de mine au avut drept rezultat că, printr-o corectă fixare a pedalei, moartea survine mai repede., iar deţinuţii adorm lin ştiţi. Nu s-au mai observat feţe – schimonosite şi excremente, aşa cum se observa înainte”.

După asasinarea unui deţinut politic, rudele acestuia primeau o „notă de plată” în care cheltuielile reclamate erau formulate *mit Präzision*, cu precizie: taxa de timbru la sentinţa de condamnare la moartee cheltuieli de întreţinere în arest; costul aducerii la îndeplinire a

sentinţei (călăul primea 30 de mărci pentru fiecare execuţie), cheltuieli poştale pentru trimiterea notei de plată.

Mit Präzision, cu precizie SS-istă au fost întocmite listele bunurilor jefuite de-a lungul şi de-a latul Europei. Spicuiesc din una dintre „Listele materialelor textile şi ale altor obiecte uzate expediate din lagărele *Auschwitz* şi *Lublin*" în *Reich*; îmbrăcăminte bărbătească uzată – *97.000 garnituri; lenjerie de mătase pentru femei – 39.000 garnituri *ţ* puf pentru perne – 130 vagoane? păr de femeie – i vagon; încălţăminte pentru copii – 22.000 de perechi, indispensabili – 38.000 buc., furouri – 60.000 buc., – prosoape – 100.000 buc. e sutiene – 25.000 buc... jupoane, basmale, batiste, fuste, şervete, fulare, chiloţi, paltoane, pijamale, pulovere... total general – 825 de vagoane.

Mit Präzision, cu precizie SS-istă se stabileau categoriile celor ce trebuiau să fie executaţi sau deportaţi. Într-o circulară pentru un district din Polonia în care se transmiteau dispoziţiile lui Himmler – arătându-se că, în toate cazurile de atentate sau încercări de atentate, cei prinşi asupra faptului trebuie executaţi împreunăcu toate rudele lor de sex masculin – se preciza, pentru a înlătura orice dubiu „Printre rudele de sex masculin trebuie să se numele, tatăl, fiii ipest" în ani), fraţii, cumnaţii, verii şi unchii făptaşului".

aur-o singură împrejurare, precizia şi meticulozitatea S-S-istă nu pot fi depistate. N-au

existat. În ţinerea evidenţeicei-or exterminaţi. Nu s-a putut stabili şi nu se va putea stabili niciodată numărul exact al celor ucişi, nici măcar într-un singur lagăr de concentrare nazistă.

PROEMINENTEN

Dnpa 66-işti, cei mai detestaţi în lagărele de concentrare cran *ale Proeminenten*. Ura împotriva unora dintre ei era chiar mai mare.

Proeminenten înseamnă, potrivit dicţionarului, persoane distinse. Deţinuţii care alcătuiau această categorie înr KZ-un se *distingeau* prin brutalitate, sadism şi bestialitate, prin lipsa oricărei trăsături umane.

Stratul de sus, cel mai sălbatic, lipsit de orice scrupule, era format din „armata" celor ce purtau pe braţ mult râvnita banderolă cu inscripţia *Kapo*, sau *Blockâltéste*, sau *Lagerälteste*, sau *Vertreter*. Acestor zbiri temuţi li se adăugau toţi cei care aveau o funcţie în interiorul lagărului: curierii şi copiştii, cărăuşii de cadavre şi îngrijitorii de barăci, meseriaşii din ateliere, medicii şi sanitarii din Revier-e, lucrătorii din depozite, bucătării şi spălătorii.

Marea lor majoritate erau recrutaţi din rândul deţinuţilor cu ecuson verde, – adică dintre hoţi şi tâlhari, dintre asasinii şi criminalii de profesie. Obţinerea unei funcţii de conducere în administraţia interioară a lagărului echivala cu şansa supravieţuirii. Iar „verzilor" puţin le păsa că această supravieţuire se realiza pe seama decimării celorlalţi. Pentru a-şi păstra funcţia,

poziţia de stăpâni atotputernici „căutau să se dovedească cât mai zeloşi, total neîndurători faţă de masa deţinuţilor, depăşindu-i pe SS-işti în cruzime şi bestialitate.

Cu cât acest post era mai sigur, cu ajtât era mai căutat şi mai viu disputat. În această luptă, nu mai conta nimic – totul era pus în joc. Nu ca ocolit niciun mijloc, oricât de condamnabil, pentru a obţine un asemenea post sau pentru a-i păstra. De obicei câştigau cei care erau mai lipsiţi de scrupule.

Dreptul de a-i maltrata pe ceilalţi; a-i ucide chiar, fără a fi tras la răspundere, îi îmbăta pe cei cu banderolă.

Portretul făcut în „Fabrica morţii” lui Dänisch, unul din *Lageraltester*ii de la *Birkenau*, este tipic: „În lagărul de concentrare hitlerist i s-a împlinit visul. Devenise boier mare. Ajunsese stăpân peste mii de oameni. El poruncea, iar ei executau. Îl salutau la fel ca pe SS-işti: îşi scoteau şapca când îl întâlneau. Era un om temut şi asta îi producea o adevărată voluptate. Se îmbătase de marea putere pe care o dobândise cu atâta uşurinţă şi într-un timp atât de scurt. Trecea prin cea mai fericită perioadă a vieţii lui. Avea mâncare şi băutură mai multă decât îi trebuia, era voinic şi sănătos. A spus să i se coasă haine pe măsură, născocind o uniformă potrivită pentru proeminenta să funcţie.

Avea un veston cu croială militară din stofă neagră şi pantaloni de călărie băgaţi în cizme cu

carâmbi înalţi, întotdeauna lustruite oglindă. De aici şi porecla «Maria cea neagră.»

Secretul pretinselor sale talente organizatorice consta în brutalitatea fărŞ seamăn şi lipsa de omenie. Viaţa unui om nu însemna nimic pentru el. Le spunea din proprie iniţiativă ofiţerilor SS c-a lagărul e aglomerat, că o parte din deţinuţi trebuie să fie trimişi în camerele de gazare... Se lăuda în gura mare că nu recunoaşte decât două feluri de deţinu p: sănătoşi şi morţi. De câte ori SS-iştii făceau trieri pentru a-i ucide pe deţinuţii slabi sau bolnavi, era şi el de faţă. A asasinat mii de deţinuţi".

Şi mai cumplit se purtau femeile cu banderolă. „Deţinutele însemnate cu ecuson verde (criminalele) erau o categorie deosebită. Ele îi depăşeau de departe pe omologii lor bărbaţi aflaţi în funcţii de conducere, în ceea ce priveşte duritatea, mârşăvia, brutalitatea şi infamia. Cele mai multe erau prostituate care aveau de ispăşit pedepse mari. Multe erau hidoase la înfăţişare. Faptul că aceste bestii le tratau după bunul lor plac pe deţinutele pe care le aveau în subordine era un lucru subînţeles şi nu putea fi împiedicat. Reichstührer-ul SS *Himmler le considera foarte potrivite pentru a fi numite şefele deţinutelor evreice*; şi-a *exprimat aceasta părere cu ocazia vizitei făcute la Auschwitz în 1942*: N-au murit prea multe dintre ele, decât în urma unor epidemii. Sufleteşte nu erau deloc afectate. Am încă în faţa ochilor măce-Iul de la Budy. Nu cred

că bărbaţii ar putea dovedi a fi ta bes tialitate, cită au arătat şefele «verzi», care au masacrat, au sfâşiat, au căsăpit cu topoarele, au sugrumat evreicele din Franfa – pur şi simplu îngrozitor (Rudolf Höss).

SS-iştii preocupaţi de strivirea moralului deţinuţilor ştiau că asupra acestora brutalităţile şi torturile practicate de înşişi semenii lor au un efect deosebit de distrugător. Rudolf Höss a arătat în depoziţia sa că’s „Nicio mârşăvie, niciun comportament mizerabil din partea gardienilor nu-i loveşte atât de tare (pe *Häftling-i*, n.n.), nu le zdruncină atât de tare psihicul, ca purtarea dură a camarazilor de captivitate. Chiar şi simplul fapt că trebuie să asiste, lipsiţi de apărare şi putere, la torturarea unor tovarăşi de suferinţă de către un deţinut cu funcţie de şef, recrutat dintre ei, îşi pune amprenta distrugătoare pe psihicul deţinuţilor. Vai de deţinutul care încearcă să se apere sau care sare în ajutorul celui torturat. Acelaşi Höss a sesizat exact şi mobilul care a determinat comportamentul celor care alcătuiau categoria *die Proeminenten*. Ei se poartă astfel „pentru că vor să se arate într-o lumină favorabilă în faţa gardienilor şi supraveghetorilor SS care au acelaşi comportament, pentru că vor să arate cât sunt de zeloşi. Pentru că astfel să poată obţine avantaje şi să-şi facă mai uşoară perioada de detenţie. Şi fac acest lucru totdeauna pe spinarea celorlalţi deţinuţi. Posibilitatea unei astfel de atitudini le-o oferă gardianul, supraveghetorul SS,

care priveşte cu indiferenţă asemenea fapte, ori este pred comod să le împiedice, ori le favorizează el însuşi dintr-o pornire de răutate, ba chiar le pune la cale procurându-şi bucurii satanice când, reuşeşte să-i „instige” pe deţinuţi unu împotriva altora. Există însă şi printre deţinuţii recrutaţi ca şefi, creaturi şi caractere josnice, brutale, mârşave, cu înclinări criminale care îşi torturează camarazii de detenţie atât fizic, cât şi psihic şi îi chinuie până la moarte din pur sadism”. Desigur, au existat nu puţine excepţii. În multe lagăre, deţinuţii politici au reuşit să se infiltreze printre *Proeminenten* şi s-au folosit de funcţiile dobândite pentru a-i ajuta pe cei suferinzi, pentru a frâna abuzurile şi excesele şi, deseori, pentru a organiza lupta de rezistenţă. Dar, abstracţie făcând de asemenea excepţii, în memoria tuturor supravieţuitorilor lagărelor de concentrare *die Proeminenten* au rămas nişte brute care s-au degradat până la autoexcluderea din specie umană.

SS-iştii au fost, indiferent de grad, nişte ucigaşi profesionişti, selecţionaţi cu grijă şi bine plătiţi. S-au detaşat prin proporţiile şi sălbăticia crimelor comise cei care au condus şi au păzit lagărele de concentrare. Dintre aceştia, pe treapta cea mai de jos a bestialităţii s-au situat medicii SS, care au efectuat experienţe pe oameni vii. Şirul lung al acestor „medici blestemaţi” l-a deschis *SS-Hauptsturmführer-VLL* Şi gmund Rascher.

Hitlerist până în măduva oaselor, ambiţios şi

lipsit de orice scrupule, la 30 de ani, în 1939, şi-a denunţat propriul tată Gestapoului. Peste doi ani s-a căsătorit cu Nini Diels cu care trăia de mult. Femeia, cu 15 ani mai în vârstă decât el, avea un mare avantaj: era protejata atotputernicului *Reichsführer SS* Heinrich Himmler.

Rascher a fost cel care a făcut primul pas spre trecerea organizată la experienţe pe oameni vii… La 15 mai 1941 i s-a adresat oficial în acest sens lui Himmler, solicitând oameni pentru cercetări în cursul cărora victimele – „obiectul experienţei, cum s-a exprimat ştiinţific Rascher, şi-ar putea găsi moartea „Într-o săptămână cererea i-a fost aprobată „cu plăcere”.

Instalându-se la *Dachau*, *Rascher* s-a pus pe treabă. A început cu cercetarea rezistenţei oamenilor la mari altitudini, folosind în acest scop camere de presiune scăzută. Un medic, fost deţinut, care a reuşit să evadeze, a descris aceste experienţe: „… ca ajutor al lui *Rascher* am avut eu însumi ocazia să văd prin fereastra de observaţie a camerei cum, în interior, deţinuţii erau ţinuţi în vid până când le plesneau plămânii. Anumite experienţe provocau o asemenea presiune în capul oamenilor, încât aceştia înnebuneau, îşi smulgeau părul mâncarcările lor de a înlătura presiunea.

În nebunia lor, ei îşi sfâşiau cu unghiile capul şi obrazul, automutilându-se. Se dădeau cu capul de pereţi, loveau cu pumnii şi urlau, încercând să slăbească presiunea care le apăsa timpanele”.

Rascher a trecut apoi la experienţe de

îngheţare a oamenilor. Rezultatele le raporta cu meticulozitate protectorului său, *Reichs*führer-ul *SS Himmler*: „... în general, moartea are loc când temperatura scade între 24, ° şi 25, 7 e...” într-una din scrisorile sale exclamă patetic $ „Domnul să fie lăudat! A venit iar gerul la *Dachau*”. De obicei îşi congela victimele în apă rece, dar experimenta şi „îngheţarea pe uscat”, obligând victimele să stea afară, în pielea goală, pe cele mai cumplite geruri, câte 10 – 14 ore.

Pentru a experimenta congelarea sângelui cu preparatul „polygal”, ordona ca deţinuţii să fie împuşcaţi în diferite părţi ale corpului, apoi începea să tamponeze tacticos rănile cu „polygal”.

Medicul SS *Rascher* nu numai că nu-şi făcea probleme de conştiinţă pentru cei ucişi, dar era chiar mândru de experienţele sale. Într-o zi s-a adresat cu aroganţă confratelui său Rein: „Afirmaţi că sunteţi fiziolog, dar vă limitaţi experienţele la cobai şi la şoareci. Eu sunt absolut singurul medic care cunoaşte cu adevărat fiziologia umană, pentru că fac experienţe pe oameni şi nu pe şoareci”.

Fanatica sa soţie, Nini Diels, care i-a uşurat „ascensiunea”, i-a înlesnit şi pierzania. În ciuda vârstei sale relativ înaintate, sporea în fiecare an „rasa pură” de stăpâni cu câte un copilaş, stârnind admiraţia şi aprecierea înaltelor cercuri SS-iste pe care le frecventau. La al treilea copil s-a descoperit că sarcina doamnei *Rascher* a fost simulată, iar copilul furat. Posibilitatea pătrunderii

unei impurităţi în sângele castei de arieni 100% a SS-ului îl indignă până şi pe Himmler. Soţii *Rascher* au fost arestaţi şi întemniţaţi.

Când s-a apropiat prăbuşirea, însuşi fostul protector, *Reichs*führerul SS, a cerut ca cei doi soţi să nu cadă vii în mâna inamicului. Ştiau prea multe şi ar fi putut să trăncănească. Doa înna *Rascher*, fanatica hitleristă, a fost spânzurată la *Ravensbrück*. Domnul *Rascher*, medic SS, a fost ucis la sfârşitul lui aprilie 1944, la *Dachau*, cu un foc de revolver, de paznicul *Bunker*-ului, în timp ce, prin uşa întredeschisă, îşi întindea mâinile după blidul cu mâncare.

Ideile, planurile, acţiunile naziştilor au fost sângeroase, cumplit de sălbatice. Ele s-au materializat într-un nesfârşit val de crime. Dintre toate, cea mai sângeroasă, cea mai sălbatică a fost teoria nazistă a rasismului. Ea a alimentat şi amplificat toate celelalte idei, planuri şi acţiuni criminale.

Der Rassismus, rasismul nazist, propovăduia: primordialitatea sângelui pur, a sângelui nordic, de arian? superioritatea rasei germanice, rasă de stăpâni, singura capabilă să nască *Übermensch*-i, supraoameni menirea acestei rase de a-şi impune voinţa, legile ei *Untermensch*-ilor, suboamenilor, degeneraţilor din rasele corcite, inferioare.

Spunându-li-se că sunt prototipul rasei superioare, menită să domine Europa, naziştii, înregimentaţi în zeci şi sute de divizii, au pornit să calce în picioare, să distrugă, să nimicească tot ce

era curat, nobil şi măreţ, dar aparţinea altor popoare considerate inferioare. Naziştii ucideau, distrugeau, incendiau tot ce întâlneau în cale urlând:

„Dacă lumea-ntreagă va zace în ruine.
La dracu', noua puţin ne pasă;
Mărşălui-vom mai departe.
Căci azi ne-aparţine Germania.
Iar mâine lumea întreagă".

Cer Rassismus, rasismul, propagat de nazişti, urmărea ca fiecare german – simţind că în vine îi curge „sângele our al unei rase superioare", că este un *Übermensch*, un suoraom – să comande fără să şovăie, să ucidă cu sânge rece, fără scrupule. „Noi vrem, declară Hitler; să selecţionării o pătură de stăpâni noi, străini de morala milei, o pătură care va fi conştientă că, pe baza apartenenţei sale la rasa superioară, are dreptul să stăpânească şi va şti să-şi instaureze şi să-şi menţină fără şovăială dominaţia asupra masei largi".

„Crema" acestei pături superioare de stăpâni noi o alcătuiau SS-iştii. Ei, strângând într-o mână automatul şi în cealaltă cravaşa, se simţeau fără doar şi poate *Übermensch*-i, supraoameni, şi, într-adevăr, nu le tremura mâna pe trăgaci, nu-i impresionau, aşa cum le cerea Himmler, „nici valurile de sânge, nici munţii de cadavre". Teoria rasismului nazist nu se putea lipsi de asemenea ucigaşi de profesie, deoarece ea presupunea nu doar protejarea şi înmulţirea pe toate căile a rasei

superioare, a *Übermensch-ilor* germani, ci şi exterminarea necruţătoare, în masă a celor de rasă inferioară. Hitler a explicat fără echivoc *x* „După veacuri de lamentări pe tema apărării celor săraci şi umiliţi, a venit vremea să luăm apărarea celor puternici împotriva celor inferiori. Una din principalele sarcini ale activităţii de stat germane pentru tot timpul va fi să prevenim prin toate mijloacele de care dispunem înmulţirea rasei slave. Instinctele naturale poruncesc tuturor fiinţelor vii nu numai să-i cucerească pe duşmani, ci să-i şi nimicească. În vremurile trecute, una din prerogativele învingătorului era de a distruge triburi şi popoare întregi”.

Himmler a formulat toate acestea mult masimplu şi mai concis, ca să fie pe înţelesul fiecărui SS-ist: „Să ne înţelegem: zecile de ani care vor urma n-au ca ob ect discuţii în legătură cu politica externă susceptibilă sau nu de a fi dusă de Germania? ele înseamnă lupta pentru exterminarea oamenilor de rasă inferioară din întreaga lume”.

Da, Himmler considera că e suficient dacă din tot rasismul, SS-istul de rând înţelege că el aparţine unei rase superioare şi trebuie să-i ucidă, fără milă, pe toţi cei care fac parte dintr-o rasă inferioară.

Vorbind în faţa generalilor SS, Heinrich Himmler a încercat să fie mai convingător, vădind chiar pretenţii de „mare orator”: „Cum o duc ruşii? Cum o duc cehii? Mi-e perfect indiferent. Nu

mă interesează dacă celelalte popoare trăiesc bine sau crapă de foame, important este doar să avem noi sclavi pentru culturile noastre. Ce-mi pasă mie că, săpând la un şanţ antitanc, zece mii de rusoaice cad grămadă de epuizare? Singurul lucru care mă interesează este să fie gata şanţul, în folosul Germaniei”.

Propagând den *Rassismus*, rasismul, *mai-marii* de la Berlin puneau principalul accent pe inocularea dispreţului faţă de popoarele declarate de rasă inferioară, pe îndemnul la exterminarea lor ca o condiţie sine qua non a afirmării rasei superioare, a *Ubermensch-Uor* germani.

La 2 octombrie 1940 a avut loc o consfătuire la Hitler Discuţiile au fost consemnate de Borman însuşi. În document se arată: „Nu trebuie să existe stăpâni polonezi? acolo unde vor fi găsiţi, ei trebuie să fie nimiciţi, oricât de crud ar părea acest lucru…” „Toţi intelectualii polonezi trebuie să fie nimiciţi. Aceasta pare o cruzime, dar aşa cere legea vieţii…” „… Preoţii vor fi plătiţi de noi şi, în schimb, vor trebui să propovăduiască ceea ce le vom cere noi. Dacă se va găsi vreun preot care să procedeze altfel, vom fi necruţători cu el. Sarcina preotului este de a avea grijă ca polonezii să rămână liniştiţi, de a-i prosti şi îndobitoci. Aceasta este cu totul în interesul nostru…”

Comisarul *Reich*-ului pentru Ucraina, Erich Koch, a declarat într-o cuvântare publică ţinută la Kiev: „Suntem un popor de stăpâni, asta înseamnă că cel mai neînsemnat muncitor german este din

punct de vedere rasial şi biologic de o mie de ori mai valoros decât populaţia de aici”.

Der Rassismus, rasismul nazist, s-a dovedit, a fi cel mai necruţător, cel mai feroce faţă de evrei. Popoarele slave le voia crunt decimate. Pe evrei însă pretindea să-i nimicească până la unul. Dacă pe slavi îi decima prin represalii şi înfometări, în mod arbitrar şi abuziv, pe evrei îi extermina organizat şi metodic, pe bază de legi rasiale adoptate oficial şi date publicităţii, elaborându-se un program concret de exterminare ce viza 11.000.000, adică toţi evreii din Europa. Într-o primă etapă, naziştii şi-au propus ca din popoarele slave să nimicească numai o parte. Într-un discurs, Himmler a delimitat această „parte” la 30.000.000 de slavi.

De-a lungul şi de-a latul marelui *Reich*, nicăieri, *der Rassismus*, rasismul nazist, nu se simţea mai la el acasă decât în lagărele de concentrare. Acolo, în vecinătatea gardurilor de sârmă ghimpată, a camerelor de gazare şi crematoriilor, SSiştii aveau realmente sentimentul că sunt *Übermensch*-û, iar miile, milioanele de *Häftling*-i nişte *Untermensch*-i, nişte suboameni, care puteau fi oricând batjocoriţi, bătuţi, schingiuiţi, împuşcaţi, spânzuraţi, gazaţi sau pur şi simplu striviţi sub bocanci ca nişte viermi.

Monstruoasele experienţe pe oameni vii efectuate în lagărele de concentrare aveau la bază tot der *Rassismus*, rasismul. În faţa tribunalului, chemat să dea socoteală pentru crimele sale, dr.

Kurt Hessmeyer a declarat că el nu făcea deosebire. Între animalele de experienţă şi copiii evrei. Pe atunci, punctul meu de vedere era că deţinuţii din lagărele de concentrare nu au valoare ca oameni”.

La Nürnberg, în timpul procesului, Bach Zelewsky a fost întrebat: „Consideraţi că discursul lui Himmler, în care cerea exterminarea a treizeci de milioane de slavi, ar reflecta propriile sale convingeri sau este, după părerea dv., doar o expresie a concepţiei naţional-socialiste?”

Bach Zelewsky! „Astăzi sunt convins că era o consecinţă logică a concepţiei noastre. Când predici ani de-a rândul.

zeci de ani de-a rândul, că slavii sunt o rasă inferioară, că evreii nici măcar nu sunt oameni, firește că se ajunge până la urmă la o asemenea explozie.

REVIER (1)

În toate lagărele morţii, inclusiv la *Birkenau-Auschwitz*, în apropierea crematoriilor şi *Bunker*-elor ori la câteva sute de metri depărtare, existau *Revier*-uri, infirmerii. Tratamentul îl asigurau *medici-Häftling-i*.

A te hotărî să mergi la *Revier*, la infirfnerie, era o problemă de viaţă şi de moarte.

Întâi, pentru că prezentându-te la vizita medicală cu inima vlăguită, cu plămânii măcinaţi ori cu rinichii blocaţi, dar fără răni exterioare, puteai fi considerat simulant de către *Lagerälteste* şi, în loc de tratament, să fii bătut, călcat în

picioare acolo, pe loc, în faţa *Revier*-ului, a infirmeriei.

În al doilea rând, pentru că, de cele mai multe ori, a păşi în *Reyier* însemna a păşi în moarte.

Cel puţin o dată pe săptămână, ziua nu se ştia dinainte niciodată, bolnavii erau vizitaţi de medicul SS-ist al lagărului. Celor declaraţi grav bolnavi sau incurabili li se făcea o injecţie cu fenol în inimă. Dacă erau puţini. Dacă erau mai mulţi, erau trimişi în camera de gazare a lagărului sau a celui mai apropiat lagăr care dispunea de o asemenea instalaţie.

Şi totuşi, *Häftling*-ii, secătuiţi de puteri, chinuiţi de boli, se prezentau la *Revier* să se odihnească măcar o zi, să-şi aline cât de cât durerile pe care nu le mai puteau suporta.

Aspectul *Revier-elor*, infirmeriilor, diferea de la lagăr la lagăr. Cele de la Mauthausen erau nişte barăci fără pardoseală, fără ferestre, fără W.C. – un Arătau ca nişte grajduri părăsite. La *Kaufering* şi *Landsberg* nu existau nici paturi în *Revier*. În schimb, cele de la *Birkenau* erau dotate inclusiv cu aparatură pentru intervenţii chirurgicale complicate. Faimosul *Lagerarzţ* de la *Birkenau-Auschwitz*, căpitanul SS dr. Josef Mengele, inspecta personal *Revier*-ul. În faţa bolnavilor îi făcea albie de porci pe medicii *Häftling*-i dacă descoperea cea mai mică neglijenţă. Mima o profundă indignare până şi pentru o sutură insuficient de estetică.

— Dumneavoastră sunteţi cârpaci ori medici?

Ce-i aici? Revier sau măcelărie? În Reich-ul german, domnilor, totul se face precis, temeinic, fără cusur. Dacă s-a hotărât să se instaleze un *Revier*, apoi acela trebuie să fie *Revier*, chiar dacă funcţionează într-un lagăr de concentrare.

Bolnavii, auzindu-l, se forţau să-şi ridice capetele să-l vadă. În ochii lor obosiţi, ascunşi în fundul capului, se aprindea o rază de speranţă.

Mengele părăsea *Revier*-ul, infirmeria, şi găsind că sunt prea mulţi bolnăvi ordona ca, încă în aceeaşi zi, o treime, o jumătate sau trei sferturi să fie lichidaţi.

Cel mai trist spectacol în toate *Revier*-urile, infirmerile, din toate lagărele de concentrare îl reprezenta zbaterea bolnavilor să pară vindecaţi în clipa când intra comisia de triere pentru gafeare a celor grav bolnavi sau incurabili.

Vestea sosea la *Revier*, la infirmerie, cu câteva ore sau cu câteva minute înainte. Deţinutele, procurându-şi din vreme praf de cărămidă, îşi frecau obrajii şi buzele să pară mai pline de viaţă. Cele care nu mai aveau puteri în mâini îşi implorau vecinele* să le pălmuiască pentru a le alunga paloarea de moarte de pe feţele lor. *Häftling*-ii cu răni grave pe mâini, pe picioare, strigau ia tovarăşii lor să vină repede, să le sucească cum or şti pătura zdrenţuită, numai, să le acopere rănile. Bolnavi cu piatră la rinichi care urlau de durere şi-o înfrânau cu o forţă supraomenească şi, în clipa când comisia trecea prin dreptul lor, încetau să zâmbească.

Unii, simţind că nu-şi mai pot înăbuşi urletul, îşi astupau gura cu ce apucau şi, până să sosească comisia, mureau sufocaţi.

— Medicii SS-işti treceau impasibili prin dreptul bolnavilor. Un semn abia perceptibil însemnă o condamnare la moarte. Uneori, după ce terminau trierea, se răzgândeau şi decretau: E pericol de infecţie. Să fie lichidaţi toţi!

Urmarea unor astfel de Tăzgândiri" cu prilejui trierii *Revier*-elor, infirmeriilor, de la *Birkenau-Auschwitz* este zguduitor redată în documentele Tribunalului militar internaţional de la Nürnberg: „Deţinuţii grav bolnavi de la secţia, chirurgicală, cu rănile încă pansate, şi şiruri întregi de bolnavi istoviţi şi slăbiţi în mod îngrozitor, chiar şi cei pe cale de însănătoşire, erau încărcaţi în autocamioane. Toţi erau în pielea goală şi acest spectacol era mai mult decât înfiorător: camioanele staţionau la intrarea în *Revier*, şi nenorocitele victime erau pur şi simplu azvârlite în camion sau încărcate de către sanitari. Deseori, câte 100 de oameni erau îngrămădiţi într-un singur camion mic... Toţi ştiau ce soartă li aşteaptă. În jurul camioanelor, SS-iştii alergau ca turbaţi şi împingeau înapoi mulţimea care ţipa şi încerca să sară din camion... Un deţinut dintr-una din secţii ucisese pe propriul său frate pentru a-l împiedica să facă qcest drum îngrozitor cu camionul".

REVIER (21

Lagărele de concentrare naziste – deşi

numărul lor s-a ridicat la câteva mii – toate au fost construite după acelaşi calapod. Barăcile semănau ca două picături de apă şi erau împrejmuite cu acelaşi tip de sârmă ghimpată prin care trecea curent de înaltă tensiune. SS-iştii din turnurile de pază vegheau, peste tot, acelaşi sistem de exterminare. Doar ritmul morţii diferea de la un lagăr la altul. Dispreţul total faţă de om, dezumanizarea, bestialitatea, ferocitatea, crima dominau însă viaţa fiecărui lagăr şi erau prezente în fiecare moment. Nicăieri nu erau însă atât de violent pregnante ca în *Revier*-uri, infirmerii, unde te-ai fi putut aştepta la ceva cât de cât uman, la o tresărire de compasiune, la o urmă de milă, de îndurare. Dar aceste noţiuni erau necunoscute pentru SSişti şi cu desăvârşire excluse din viaţa de lagăr, inclusiv din Revzer-ele, infirmeriile lor. Redăm câteva mărturii din cele mai cunoscute lagăre i

În volumul „Fabrica morţii", prima infirmerie de la *Birkenau* este astfel descrisă i Infirmeria căreia în toate lagărele de concentrare i se spunea „*Revier*" se afla iniţial în blocul nr. 7 din lagărul *BI b*.

Nu era uşor să ajungi la infirmerie. De obicei numai o temperatură ridicâtă decidea asupra acestui lucru.

Dar a ajunge la infirmerie însemna moarte aproape sigură.

Prin poarta lagărului *Birkenau* au intrat zeci de mii de deţinuţi. Cei mai mulţi dintre cei care au

trecut prin blocul nr. 7 au ajuns la crematoriu.

Blodul nr. 7 era o baracă din zidărie, fără duşumea, cu ferestre mici care nu se deschideau. De aceea în bloc era un miros insuportabil. /

Lângă pereţi şi în mijlocul blocului erau nişte „paturi zidite, pline de păduchi. Saltelele de paie erau îmbibate cu excremente. Pe aceste saltele erau atâţia bolnavi câţi începeau înghesuiţi, aşa încât cu greu se puteau întoarce de pe o parte pe alta. Nimeni nu ştia dacă vecinul n-are cumva vreo boală molipsitoare şi de altfel nimănui nu-i păsa de asta.

Bolnavii stăteau împreună cu muribunzii şi cu morţii. A sta în această vizuină laolaltă cu toate epavele omeneşti însemna o suferinţă cruntă înainte de moarte. Aceste chinuri nu şi le poate închipui cineva care nu a trecut prin ele.

Îngrijire medicală nu exista. Nu existau nici medicamente, nici spălător, nici apă, nici săpun şi nici prosop”.

„Niciun fel de pardoseală[42]. Nicio fereastră. Niciun pic de apă. Niciun closet. Păreau nişte grajduri părăsite.

Erau barăcile spitalului de la Mauthausen, ale infirmeriei inaugurate la 14 aprilie 1943.

Fiecare baracă avea, pentru necesităţile fiziologice ale celor care o ocupau, trei bidoane, caţe răspândeau o duhoare de nesuportat. Bolnavul se târa cu mare greutate până la

42 Din ; , Zbirii au cuvin tul" de Vincenzo şi Luigi Pappa Jettera.

marginea bidonului şi se aşeza în echilibru deasupra lui. O ameţeală, un moment de slăbiciune şi aluneca înăuntru.

Unii au şi păţit aşa.

Paturile, aşezate pe trei etaje, erau late de 80 cm şi lungi de 180. Saltelele erau de hârtie, umplute cu paie.

Saltelele şi păturile nu au fost schimbate niciodată în tot cursul existenţei infirmeriei.

În perioadele de mare aglomeraţie, în fiecare pat dormeau până la şase persoane i trei cu capul spre un capăt şi trei spre celălalt. Lipsa de spaţiu provoca certuri furibunde. Proptelele paturilor erau slabe, astfel că de multe ori nu rezistau la greutatea, chiar redusă, a bolnavilor. Dacă patul de sus cădea, se dărâmau şi cele de dedesubtul lui, şi atunci o duzină de corpuri se rostogoleau pe jos, în râsetele răguşite ale celor din baracă.

Era foarte greu pentru bolnavi să meargă de la baracă la latrină numai în cămăşi şi izmene.

Către sfârşitul războiului, mulţi dintre cei ce se aflau! infirmerie nu aveau nici măcar atât. În această situaţie se găseau mai ales noii sosiţi, care, după control, erau trimişi la infirmerie goi sau cel mult cu o pătură în spate.

Unii bolnavi erau atât de slăbiţi, încât cădeau şi mureau în scurtul drum de la baracă la latrină”.

La *Mauthausen*, lucrul cel mai cumplit pentru un bolnav era să ajungă în baraca 7, denumită *Isolierblock*, baracă izolată. Aici erau adunaţi bolnavii din comandourile secrete. *Häftling*-ii

bolnavi din baraca 7 n-aveau dreptul, nici posibilitatea să comunice cu cei din barăcile vecine. Erau conduşi la spălător ca ciumaţii, după semnalul de stingere.

În felul acesta, spre deosebire de celelalte servicii, în blocul 7 se aflau laolaltă indivizi cu cele mai diferite şi mai neaşteptate boli. Pe de altă parte, nimic din ceea ce se petrecea acolo nu transpira în exterior.

Profesorul" Gilbert-Dreyfus descrie astfel această baracă: „Ceea ce te izbea când pătrundeai în baraca 7 era mirosul. Un miros dens, imposibil de definit, care îmbiba pereţii despărţitori, rufăria, pielea şi chiar şi aerul care te zgâria în gât. Mirosul nu era uniform, zone de fetiditate discretă alternând cu zone de fetiditate maximă, unde se simţeau emanaţii de esenţă diferită.

Regat al putorii şi al murdăriei, blocul fusese prevăzut să adăpostească două sute de bolnavi. El găzduia, de obicei, patru până la cinci sute, repartizaţi pe saltele aşezate în trei etaje. Patru sau cinci sute de capete fără păr, aşezate în curmeziş. Braţe şi picioare încrucişate în toate direcţiile. Patru sau cinci sute de mostre ale principalelor naţiuni europene. O vânzoleală de furnicar. Unii se aflau grupaţi după boala de care sufereau. Şirul de flegmoane şi de gangrene răspândea o duhoare de putreziciune. Colţul râioşilor mirosea a rânced. În colţul celor cu dizenterie, literalmente te sufocai. Colţul ftizicilor mirosea deja a carne în descompunere.

Majoritatea celorlalţi pacienţi erau culcaţi talmeş-balmeş: nenumăraţi edematoşi, umflaţi din cap până în picioare, ca nişte baloane, masa imensă a celor slabi, cei pe care munca îi deşelase şi care, cu titlu de consolare, fără îndoială, erau desemnaţi cu termenul de allgemeine *Körperschwäche* V

„Era regatul puroiului – îşi va aminti Cecile Goldet, care a lucrat la blocul „chirurgie" al *Revier*-ului de ia *Ravensbrück*. Eram trei infirmiere la o sută cincizeci de bolnave. Stăteau câte două pe o saltea, suferind şi gemând. M-am pus repede pe treabă. Viziune de groază... Toate plăgile supurau, pansamentele nu ţineau, puroiul curgea pretutindeni... pe pături, pe bolnavele din jur.

Dar zilele de „coşmar" erau marţea şi vinerea, când se făceau pansamentele.

Se făceau toate în faţa doctorului, pe masa din sala de operaţie. Rare erau femeile care puteau merge acolo. Trebuia să le ducem, să le târâm câte două infirmiere. Pentru mine era, de fiecare dată, un calvar. Trupurile acelea de temei vlăguite, gemând, pe care nu ştiai de unde să le apuci, ale căror plăgi curgeau, care aveau adesea o asemenea diaree încât trebuia să duci ligheanul într-o mână, sprijinindu-le cu cealaltă! Pansamentele acelea făcute în serie, la strigarea unui număr, fără control preliminar, unor fiinţe care aveau să moară peste o oră I Mi s-a întâmplat să duc cu greu, printre şirurile de paturi prea

apropiate, nişte nefericite care n-aveau puterea nici măcar să geamă şi să mă întrebe dacă aveau să ajungă vii pe masa de pansare. Bolnavele pe care le transportam erau uneori goale. N-aveam destulă rufărie, iar cămăşile erau atât de murdare, încât nu puteam să le lăsăm cu ele”...

O zguduitoare imagine a Revier-ului din *Bergen-Belsen* găsim în volumul „Medicii imposibilului”.

„Viziune dintr-un alt ev. Medicu”, escortat de infirmieri, trece de-a lungul paturilor. Chêmâri, implorări desperate îl întâmpinau de la sosire? braţe descărnate ieşeau din întuneric pentru a-i atrage atenţia, mâini tremurânde i se agăţau de haine, i se crispau pe degete, îi arătau cutiile pline de expectoraţii şi de sânge. Intră într-o despărţitură întunecoasă, palpează un corp în beznă, în timp ce e tras înapoi? un picior gol atârnă de undeva de sus, medicul se apleacă ca să treacă, alunecă pe dejecţii, escaladează priciurile ca să examineze un bolnav „de sus”, revine spre un trup imobil: mort? viu? ascultă un băiat care se sufocă, face o injecţie sprijinindu-se, ca să-şi menţină echilibrul, cu câte un Picior de fiecare scândură? şi iarăşi strigătele acelea, chemările implorând în toate limbile: „Docteur! Doktor! Medico!”

Vindecările erau imposibile deoarece igiena lagărului era, în mod voit, scandaloasă. Oamenii stăteau 5 – 6 luni fără să-şi schimbe cămaşa mizerabilă, singurul chilot, fără să fie trimişi la

duş, fără să se ducă, în anumite blocuri, la spălătorie, unde accesul le era interzis? saltelele îmbibate cu dejecţiile muribunzilor nu erau niciodată înlocuite? păturile care erau trecute de la unul la altul, cârpe subţiri, destrămate, erau acoperite cu expectoraţii uscate; podeaua barăcilor era neagră de jeg, deţinuţii stăteau 15 ore în şir într-o încăpere ermetic închisă ca un mormânt, unde se a-[43]

mestecau toate miasmele, toţi microbii, căci, în ciuda eforturilor medicilor, tuberculoşii zăceau la un loc cu cei cu erizipel, dizenteriei! cu cei bolnavi de pneumonie, cei bolnavi de scarlatină cu răniţii.

Vindecările erau imposibile fiindcă medicamentele erau date cu ţârâita şi nu erau decât medicamente anodine. Era imposibil de vindecat dizenteriei cu câteva grame de cărbune, lobite tuberculoase cu o injecţie de calciu pe săptămână…

Vindecările erau imposibile pentru că raţiile alimentare ale „nemuncitorilor” nu reprezentau nici jumătate din minimul vital”.

RUHE IM BLOCK!

Ruhe / *Ruhe, verfluchte Hunde 1* Linişte 1 Linişte, clini blestemaţi I Era răcnetul cel mai des auzit la *Birkenau* şi în toate celelalte lagăre de concentrare.

SS-iştii, stăpâni atotputernici, pozând în

43 Este vorba de doctorul Fréjafon, fost Häftling la Bergen-Belsen.

nepăsători şi atotdispreţuitori, se temeau totuşi de o revoltă, de o înfruntare deschisă cu milioanele de i din la găre. Îi speria orice mişcare, orice zgomot. Ar fi preferat ca totul să fie mort, încremenit. Să nu se audă în lagăr nicio suflare. Singura mişcare să fie paşii lor. Singurul zgomot 1 cravaşele lovind ritmic carâmbul cizmelor sau izbind capetele *Häftling*-ilor.

Lagerşi *Blockältesterii* răcneau şi ei întruna: *Ruhe*! *Ruhe*, *verfluchte Hunde*! Linişte! Linişte, câini blestemaţi!

Îndeosebi noaptea, în barăci, trebuia să fie o linişte desăvârşită. Or, tocmai acest lucru era imposibil de realizat.

În baraca numărul 21, ca de altfel în toate barăcile din *Birkenau*, pe patru din grinzile de susţinere transversale scria, cu litere de-o şchioapă, *Ruhe im Block 1* Linişte în baracă!

Ziua, pe ploaie, pe vânt, pe arşiţă, stăteam afară, pe *Appellplatz*. N-aveam voie să intrăm în baracă decât seara. Când se dădea semnalul stingerii, năvăleam spre uşă îmbrâncindu-ne, călcându-ne în picioare, strigându-ne unii altora’s „Ţine-mi şi mie un loc!”

În baracă ne aştepta Blockältescu cei doi *Vertreter-i*. Luându-ne în primire cu bilele lor încovoiate, urlau întruna:

Ruhe im Block 1, *Ruhe*, *veitluchte Hunde*! Linişte în bloc! Linişte, câini blestemaţi I Fără să ne gândim la loviturile primite, toţi cei peste 1.000 de tineri între 14 şi 20 de ani, ai barăcii numărul

21, supranumită *Kinderblock*, baraca copiilor, ne zbăteam să intrăm primii, să ocupăm locuri lângă unul din pereţi. Cei care reuşeau se întindeau repede unul lângă altul, pe cimentul gol. Îşi aşezau capetele lângă peretele de scândură şi îşi întindeau picioarele spre peretele opus. Culcaţi pe o dungă, pe un metru ne înghesuiam trei. Baraca având o lungime de 40 de metri, în primul rând încăpeau 120. Dar nu-şi puteau permite să rămână cu picioarele întinse. Până la culoarul ce împărţea baraca în două ar fi fost loc pentru trei rânduri. Or, ca să ne putem culca toţi trebuia să formăm câte cinci rânduri de-o parte şi de cealaltă a culoarului. În consecinţă, cei intraţi în primul rând erau nevoiţi să se ghemuiască. Şi se ghemuiau. Coapsele lor serveau drept pernă pentru, cei din rândul al doilea şi aşa, în continuare, până la rândul al cincilea. *Häftling-ii* care nu apucau să intre în niciun rând se culcau la fel de îngrămădiţi pe culoarul din mijloc.

Se ocupa fiecare centimetru pătrat de ciment. Nu rămânea loc gol nici pentru un ac. Nici pentru saboţi nu era loc. Dormeam încălţaţi. Se descălţau numai cei din primul rând. Ei îşi puneau saboţii sub cap. Oricum, lemnul era mai moale decât cimentul.

Treceau ore întregi până ne aşezam cu toţii într-un fel sau altul. Oboseau şi *Blockälteste* şi Vertreter-ii lui de atâtea urlete şi izbituri. Mai răcneau o dată *Ruhe im Bloch*, *verfluchte Hunde*! Linişte în baracă, câini blestemaţi I şi se retrăgeau

în încăperile lor din capătul barăcii.

Dacă te ridicai în picioare şi priveai în jur (becul ardea toată noaptea) aveai impresia stranie că baraca e parchetată cu trupuri omeneşti. Hainele vărgate de pe trupurile încolăcite uniform îţi întăreau această impresie.

Die Ruhe, liniştea, în baraca noastră numărul 21 dura puţin. Câte un *Häftling* îşi trăgea anevoios picioarele de sub trupul vecinului şi se ridica disperat. Ciuberelè pentru necesităţi se aflau lângă uşă. Cum să ajungi până acolo? încet, cu grijă, îşi strecura piciorul printre două trupuri. La al doilea sau al treilea pas simţea o lovitură în genunchi. Careva încerca să-şi dezmorţească piciorului, pierzându-şi echilibrul, se prăbuşea peste trupurile celor din faţa lui.

— Au! capul!…

— Mina, îmi rupeţi mâna!…

— Aţi înnebunit, ce-i cu voi?

Unii treziţi, alţii pe jumătate dormind ţipau şi loveau cu picioarele, fără să se uite în cine şi unde nimeresc. Pe o rază de câţiva metri se trezeau toţi: ţipau, se îmbrânceau, se luau la bătaie.

Blockälteste şi cei doi Vertreter-i, treziţi din somn sau deranjaţi dintr-un chef prelungit, năvăleau furioşi peste noi, cu bâtele lor încovoiate, călcând peste trupuri, se repezeau la locul scandalului şi începeau să lovească năprasnic, la nimereală, ca într-o ciurdă de animale, urlând întruna i *Ruhe*! *Ruhe im Block*, *verfluchte Hunde J* Linişte! Linişte în baracă, câini blestemaţi!

Liniştea se restabilea cu greu. Istoviţi, *Blockälteste* şi cei doi *Vertretern* se retrăgeau cu bâtele la subsuoară. Acalmia dura 30 – 40 de minute. Apoi se auzea un ţipăt ascuţit – un hohot de plâns ce se termina brusc, aşa cum a început – suspine prelungite... strigăte desperate: Mamă! Mamă, nu mă lăsa!... Mi-e frică, ajutor... ajutooor! Nu, nu încă! O zi, numai una!... Mamăă! Mamă, unde eşti!... Copiii-Hoftimg-i din baraca numărul 21 visau. Visele lor erau însă prea zgomotoase şi SS-iştilor le era frică de zgomote, mai ales noaptea, când ei doreau ca totul să fie mort, încremenit, să nu se audă decât paşii santinelelor şi cravaşele lovind ritmic carjmbii cizmelor.

Blockälteste şi Vertreter-ii ştiau acest lucru şi când ţipetele de mamă! sau ajutor! erau prea puternice şi-i trezeau se repezeau din nou în baracă, turbaţi de mânie. De data aceasta nu mai scăpa nimeni de arsura bâtelor lor încovoiate. Până la revărsatul zorilor ţinea acea nemaipomenită învălmăşeală de ţipete de durere şi răcnete gregare. *Ruhe*! *Ruhe im Block*, *verfluchte Hunde* / Linişte! Linişte în baracă, câini blestemaţi!

SCHEITERHAUFEN

35-iştii îşi făceau meseria de ucigaşi fără greş. Mai ales asasinatele în masă le organizau cu o precizie şi o meticulozitate înspăimântătoare. Mândria lor, culmea atinsă în organizarea exterminării! era, incontestabil, *fabrica morţii* de la *Birkenau*. Într-adevăr, acolo, moartea se

producea fără perturbări, pe bandă rulantă.

O singură desincronizare nu puteau preveni „îngerii morţii”, cum erau denumiţi şefii SS-işti de la *Birkenau*. Ea era provocată de decalajul dintre capacitatea de ardere a crematoriilor şi numărul celor sosiţi pe rampa morţii din cele mai diferite colţuri ale Europei. Când toatè crematoriile erau în funcţiune, în cele 46 de cuptoare puteau fi arse, în 24 de ore, 9.000 de cadavre. Acest lucru se ştia şi la Berlin. Totuşi, în unele zile şi nopţi, mai ales în vara lui 1944, pe rampa morţii se dpreau din goana lor nebună câte 3 – 4 trenuri, aducând! a moarte, în vagoanele lor zăvorâte, peste 10.000 de oameni. Dar la *Birkenau* nu erau prevăzute condiţii să trăiască nici măcar o zi în plus cei: sortiţi exterminării. Ei trebuiau să meargă din vagoane direct în camerele de gazare. Alt loc pentru ei nu exista. Nici pe peron nu puteau rămâne, deoarece a doua zi soseau alte trenuri cu alte mii de victime.

„Îngerii morţii” de la *Birkenau* însă stăpâni pe meseria lor de ucigaşi, au inventat repede o supapă aptă să regleze desincronizarea provocată de cei de la Berlin *den Scheiterhaufen*, rugul. Toţi cei care nu puteau fi arşi în crematorii erau arşi pe rug. Moartea lor era incomparabil mai cumplită decât a celor din camêrele de gazare.

Der *Scheiterhaufen*, rugul, era, de fapt, un şanţ lung de cincizeci de metri, lat de 6 şi adânc de trei. Pe marginea lui, din 6 în 6 metri, câte un ŞS-ist cu o armă de calibru mic în mină îşi aştepta

victimele. Mai încolo, cam la cincizeci de metri distanţă, un alt şanţ, de aceleaşi dimensiuni, cu acelaşi număr de SS-işti cu mina pe trăgaci. În şanţuri, lemnele uscate, îmbibate cu benzină, ardeau ca nişte luminări uriaşe. Şanţurile arzânde, cu SS-işti pe marginea lor, alcătuiau faimosul den *Scheiterhaufen*, faimosul rug de la *Birkenau*.

Rugul era ascuns de o fâşie de brazi, lată de vreo 150 de metri. În spatele pâlcului de brazi, un fel de magazie lungă, dărăpănată, cu ferestrele acoperite cu scândură.

S-ar putea să fi fost cândva o casă ţărănească, căreia i s-au dărâmat pereţii despărţitori. În faţa ei – înconjuraţi de un puternic cordon de SS-işti, care ţin de zgardă nişte câini-lupi fioroşi – stau, înmărmuriţi de groază, mii de oameni trimişi aici direct de pe rampa de sosire. Aceşti deportaţi – după cum a remarcat Nyiszli Miklös, care a asistat nu o dată la acest inimaginabil spectacol – aveau parte de cel mai îngrozitor sfârşit. Aici nu se găseau nici măcar robinete de apă – ca în incinta crematoriilor – pentru a-şi potoli setea chinuitoare. Nu erau nici afişe înşelătoare, care să le risipească presimţirile rele. Nu exista cameră de gazare, despre care ar fi putut crede că este baie. Aici nu se afla decât un fel de casă ţărănească, mai bine zis o magazie spoită în galben, acoperită cu paie, cu obloanele închise, iar în dosul ei un fum uriaş se ridică până la cer, răspândind miros de carne de om arsă şi de păr pârlit.

În magazie intrau câte trei-patrii sute, de oameni deodată. Sub ploaia loviturilor de măciucă îşi aruncau de pe ei hainele şi, în pielea goală, ieşeau pe uşa din partea opusă a casei, pentru a face loc unei noi serii de victime.

De îndată ce păşeau peste prag – fără a le lăsa timp să-şi facă ochii roată, să-şi dea seama de urgia ce se abate asupra lor – ei erau forţaţi, sub ameninţarea bâtelor şi cravaşelor, să străbată în pas alergător, printre cordoanele SStştilor, fâşia de brazi. Ajunşi la lizieră, se opreau instinctiv, îngroziţi. Priveliştea SS-iştilor bălăbănindu-se pe picioarele Tor crăcănate, cu mâna pe trăgaci, înşiruiţi din şase în şase metri de-a lungul şanţurilor arzânde îi paraliza. N-aveau timp să-şi revină. Fiecare victimă era înhăţată de câte doi *Son*ririşti şi dusă, mai exact târâtă, 15 – 20 de metri până la miza şanţului, în faţa unui SS-ist. Pocnitura puştilor aproape că nici nu se auzea, fiind acoperită de ţipetele şi urletele disperate ale victimelor.

Ritmul era infernal. Şeful *des Scheiterhaufens*, rugului, *Oberscharführer-HI* Moll nu admitea nicio pauză, nicio oprire. Nu se verifica dacă împuşcătura a fost sau nu mortală, victima era aruncată în flăcări chiar dacă continua să urle de durere. La sugari se făcea economie de gloanţe. Erau aruncaţi direct pe rug.

În ziua de 9 iunie 1944, când am sosit împreună cu familia pe rampa morţii de la *Birkenau*, *der Scheiterhaufen*, rugul, funcţiona din

plin. Fumul înecăcios ce izbucnea din coşurile crematoriilor acoperind întreg lagărul era îmbibat de miros de carne arsă. Unul din transporturi, al nostru sau cel dinaintea noastră, nu fusese prevăzut. O parte din deportaţi urma să fie dusă spre şanţuri. Mama şi cei trei fraţi ai mei mai mici au *avut noroc*, au scăpat de flăcările rugului. Pentru ei s-a găsit loc în camerele de gazare. Şi asta, la *Birkenau*, însemna *să ai noroc*.

SCHLAG IHN TOT!

Zi de august. Soarele dogorea puternic.

Detaşamentul de *Häftling*-i lucra la secarea unei mlaştini. Unii săpau, alţii cărau pământul cu targa. Cei mai mulţi se opinteau să rostogolească nişte bolovani uriaşi spre locul unde urma să se ridice digul. Cei trei *Kapo* ţipau, înjurau, loveau cu bâtele.

Pe o movilă de unde se putea supraveghea totul, stătea nemişcat, ca o statuie, cu picioarele larg crăcănate, cu mâna dreaptă pe automat şi cu stânga pe cravaşă, un SS-ist. „Distracţiile” lui costau zilnic viaţa câtorva deţinuţi…

Privirea SS-istultii se plimbă lacomă peste furnicarul din faţă. Se opreşte asupra a doi *Häftling*-i care duc o targă cu pământ. Cel din spate abia se ţine pe picioare, un bătrân sleit de puteri. Cel din faţă n-are mai mult de douăzeci de ani. Umerii obrajilor şi bărbiile le sunt identice. Tânărul prinde braţele tărgii aproape de încărcătură, încercând să uşureze povara celui din spate.

SS-istul rânjeşte cu satisfacţie ce aproape sigur de descoperirea făcută. Când trec pe lângă el ordonă scurt:

— *Halt* /1 Sunteţi tată şi fiu?

— Da.[44]

— *Sehr gut... sehr gut*! 1 Lăsaţi targa, bătrânul a obosit. Aşa... Acum mergeţi frumos unul lângă altul până la mlaştină. Vă însoţesc eu.

Peste toată întinderea se lasă o tăcere. Nici cei trei *Kapo* nu mai înjură. Toţi aşteaptă, cu înfrigurare, deznodământul.

Ajunşi lângă un ochi de apă mocirloasă, SS-istul opreşte *Häftling-ii* şi-i pune faţă în faţă. Îi priveşte cu un zâmbet larg secunde în şir, fără să le spună nimic. Pe trupurile *Häftling*-ilor sudoarea curge şiroaie. El continuă să tacă şi-şi loveşte ritmic carâmbul cizmei cu cravaşa. Ochii i se bulbucă de o bucurie sadică în clipa când se răsuceşte brusc cu cravaşa întinsă spre fiu şi strigă:

— *Du, Junge*![4546]... *Schlag ihn tot 1* Omoară-l! Şi, în aceeaşi frântură de secundă, îl arată, izbindu-l în piept, pe bătrân

Comanda i-a năucit pe amândoi. SS-istul se năpusteşte ca o fiară.

— Vrei să mă rog de tine, *verfluchter Hund*? *3 ÎI* doboară izbindu-l cu automatul în cap. Doi *Kapo* îi sar în ajutor, lovind cu bocancii în trupul

44 Stai!

45 Foarte bine... Foarte bine

468 Cîine blestemat. ,

neputincios al *Häftl*ingului.

— Destul, strigă SS-istul, nu-l omorâţi. Turnaţi apă peste el şi ridicaţi-l I

Acum cei doi sunt din nou faţă în faţă.

SS-istul îi priveşte cu acelaşi zâmbet larg de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic. Îşi loveşte carâmbul cu cravaşa în ritmul de mai înainte. Ochii i se bulbucă iar, de aceeaşi bucurie, când se răsuceşte brusc, de data aceasta spre tată.

— *Du, Alter*[47]*… Schlag ihn tot I* Omoară-l. Şi în aceeaşi frântură de secundă îl arată, izbindu-l în piept, pe tânăr.

Bătrânul *Häftling* nici măcar nu tresare. SS-istul se năpusteşte spre el spumegând de furie, îl doboară şi-l calcă în picioare, până când un *Kapo* îndrăzneşte să-i şoptească: a leşinat.

Se aduc din nou găleţi cu apă şi peste câteva minute cei doi stau iarăşi faţă în faţă.

SS-istul îşi reia loviturile ritmice cu cravaşa peste carâmbul cizmei, dar nu mai zâmbeşte. Este dezamăgit, furios că nu-i reuşeşte distracţia.

Se uita La *Häftling A* şi încearcă să se stăpânească, să fie calm:

— Vă ordon pentru ultima oară. Unul să-l omoare pe celălalt: *Aber schneller K*

Cei doi îşi privesc reciproc chipurile stâlcite, rănile sângerânde.

— Ce mai aşteptaţi? răcneşte SS-istul, nemaipu t indu-se stăpâni.

---

47 Tu, bătrine !

Privirile Häftlingilor se întâlnesc. Dintr-o singură tresărire se înţeleg. Fac un pas unul spre celălalt. Se îmbrăţişează şi lent, ca şi cum s-ar fi lăsat să cadă într-un fotoliu să-şi odihnească trupurile vlăguite, se rostogolesc în mlaştină.

În sfârşit, izbucneşte, isteric, râsul SS-istului. Şi nu se mai termină. Dar nu-l aude decât el. Văzduhul nu-l propagă. Mlaştina îi refuză ecoul…

Într-una din sălile muzeului *Auschwitz*, pe un perete, există un tablou uriaş. Vizitatorii stau minute în şir în faţar lui. Unii nu pot să creadă că o astfel de distracţie-asasinat a avut loc.

SCHNELLER I (1).

În niciun lagăr de concentrare – şi am trecut prin multe – n-am auzit comanda *schnell 1* repede, ci totdeauna şi de la început: *schneller* /, mai repede!

Când am sosit în lagărul morţii de la *Birkenau-Auschwitz* şi ni s-a ordonat să coborâm din vagoane am auzit, pentru prima oară, nişte răcnete greoaie care n-au mai încetat să-mi lovească timpanele, să-mi perforeze creierul ziua şi noaptea i

— *Schneller*!… *schneller*!… *schneller*!… Mai repede!… mai repede!… mai repede!…

Mame şi copii, bătrâni şi bolnavi, în nesfârşite coloane, s-au îndreptat de pe peron direct spre crematoriu. După ce s-au îndepărtat de peron, cei care am rămas pe loc n-am auzit decât răcnetele SS-iştilor ce încadrau de fiecare dată coloanele:

— *Schneller*!… *schneller*!… *schneller*!… Mai

repede!... mai repede!... mai repede!...

Dar mai repede.

La *Birkenau*, în capătul fiecărei barăci erau două încăperi: una pentru *Blockälteste*, cealaltă pentru Vertreter-i. În capătul celălalt al barăcii era uşa prin care intram şi ieşeam noi, *Häftling-ii*. La cele mai diverse ore din noapte, *Blockälteste*, însoţit de Verirefer-i apăreau din încăperile lor cu câte o bâtă în mină şi răcneau:

— *Heraus*! *Schneller heraus*! Afară! mai repede afară

Şi în aceeaşi clipă începeau să izbească cu bâtele acelea încovoiate în cine şi unde apucau. Ne năpusteam spre ieşire Dar ea n-avea decât o deschidere de 10 metri, iar noi eram peste 1.000. Se producea o învălmăşeală teribila. Cei căzuţi nu se mai puteau ridica, erau călcaţi în picioar e Mormanul de trupuri creştea îngreunând şi mai mult ieşirea.

Minute în şir, baraca vuia de ţipetele celor loviţi, peste care domina, amplificând panica şi disperarea, un singur cuvânt, răcnit din adâncuri gregare:

— *Schneller*!... *schneller*!... *schneller*!... Mai repede... mai repede!... mai repede!...

Încolonarea zilnică pentru apel dura ore întregi. Din prima clipă a comenzii *antreten zum Appell*, încolonarea pentru apel! şi până la acel cutremurător *Stillstand*/, drepţi! de la sosirea SS-istului, pe toate platourile din faţa barăcilor tuturor lagărelor de la *Birkenau-Auschwitz* nu se

mai auzeau decât ţipetele celor loviţi de *Blockälteste-i*] şi *Vertreter*-i cu aceleaşi bâte încovoiate şi pocnetul oaselor zdrobite peste care domina, amplificând panica şi disperarea, un singur cuvânt, răcnit din adâncuri gregare:

— *Schneller l*... *schneller*!... *schneller*!... Mai repede!... mai repede!... mai repede!...

Şi la selecţionările pentru crematoriu ne încolonam terorizaţi de acelaşi *schneller*!... *schneller*!... *schneller*!... care, de fiecare dată, era însoţit de lovituri aplicate la întâmplare, cu aceleaşi bâte încovoiate, în cipe şi unde se nimerea.

Cei ce cărau bolovani uriaşi pe pantele abrupte de la *Mauthausen sau* târau după ei, la întoarcerea în lagăr, cadavrele, tovarăşilor care n-au mai putut rezista, cei ce mutau dintr-un loc în altul buştenii din pădurile Bavariei ori, cu mâinile lor degerate, deszăpezeau drumurile Saxoniei erau minaţi de acelaşi răcnet:

— *Schneller*!... *schneller*!... *schneller*!... Mai repede!... mai repede L... mai repede!...

Răcnetul *schneller* era însoţit „în toate lagărele, de lovituri aplicate cu aceleaşi bâte încovoiate... sau cu cravaşele... sau cu patul puştii... ori cu toate deodată.

Ne-am convins din primele zile că oricât de repede se execută un ordin – puteai să alergi cu bolovanii aceia uriaşi, cu buştenii ori sacii de ciment pe umeri?! – răcnetele *schneller*!... *schneller*!... *schneller* /, mai repede!... mai repede!

… mai repede! şi loviturile ce le însoţeau tot nu încetau Nici măcar nu slăbeau din intensitate. Mai târziu ne-am dat seama că acel schneller /, acel mai repede! nu se referea atât la execuţia nemijlocită a comenzii imediate, cât la îndeplinirea unui imperativ general, valabil pentru toţi şi în toate lagărele: muriţi!… dispăreţi… mai repede!… mai repede!… mai repede!

Acest sens al comenzii schneller! devenea întru totul evident atunci când răsuna în vestiarul camerei de gazare. Aici, oamenii erau puşi să se dezbrace. Cât timp se dezbrăcau încercau să spere că, într-adevăr, urmează să se îmbăleze. Văzându-se toţi în pielea goală, îi fulgera un fior rece de gheaţă. Când uşa masivă de metal de la sala alăturată se dăda la o parte, tot ce auziseră despre camerele de gazare devenea o realitate. Cu o ultimă tresărire mai aruncau o privire spre uşa prin care intraseră. Era blocată de SS-işti cu automatele îndreptate spre ei, cu degetele pe trăgaci. Totul devenea o groaznică certitudine. Acum nu mai aveau decât o singură dorinţă: să fie lăsaţi o secundă, o frânt Mră de clipă în linişte, să mai revadă odată cu ochii minţii casa din care au fost smulşi, sau să mai audă în urechi o şoaptă de-a iubitei, sau murmurul unicului copil, să mai rostească o rugăciune, sau să-l blesteme pe acel Dumnezeu care urmărea din ceruri cum nu li se mai acorda nicio secundă, nicio trântură de clipă, căci SS-iştii strigau, urlau, răcneau:

— *Schneller*!… *schneller*!… *schneller*!… Mai

repede!... mai repede!... mai repede!...

SCHNELLER (2) *

Da, încă în lagăr am intuit că acel *schneller*! ... *schneller*!... *schneller*!... mai repede!... mai repede!... mai repede!... răcnit fără întrerupere de către toţi *Kapo* şi *Bloc* huiterii din toate lagărele de concentrare, de toţi SS-iştii, indiferenţi de grad şi funcţie, cu care veneam în contact, urmat invariabil de lovituri de bâtă, cu cravaşa, cu patul puştii nu se referea, de fapt, nemijlocit la execuţia comenzii date, ci, mai ales, la îndeplinirea unui imperativ general valabil pentru toţi *Häftling*-ii din – toate lagărele» muriţi!... dispăreţi!... *schneller*!... *schneller*!... *schneller*!... mai repede!... mai repede!... mai repede!

Această intuiţie a devenit certitudine abia după eliberare când, pe măsură ce au fost publicate, am început să citesc documente oficiale privind holocaustul. Aşa mi-a căzut sub ochi raportul *SS-Gruppenführer* Milui Kurt Gerstein despre întrevederea pe care a avut-o cu *SS-Gruppenführer-ul* Globocnik pe la jumătatea anului 1942, la Lublin. Gerstein relatează concis şi precis ce sarcini „*strict secrete** i s-au trasat cu acel prilej reproducând cuvintele lui Globocnik t „... O a doua sarcină a dv., mult mai importantă, continuă Globocnik, constă într-o reorganizare a camerelor noastre de gazare, care lucrează în prezent cu gaze de evacuare Diesel *ţ* adică să vă gândiţi la ceva mai bun şi mai rapid. Mă gândesc în special la acidul cianhidric. Alaltăieri au fost

aici Führerul şi Himmler. La indicaţia lor, urmează să vă duc personal acolo (în lagărele în care funcţionau la acea dată camere de gazare, n.n.)? n-am voie să dau nimănui niciun fel de permise de intrare scrise.

La care *SS-Ober sturmbannführer*-ul Pfannenstiel a întrebat: «Dar ce-a spus, în fond, *Führerul*?»

Globocnik: «*Schneller* / Mai repede» a spus. «Terminaţi întreaga acţiune *schneller*, mai repede!»

Acţiunea care din ordinul Führerului trebuia terminată *schneller*! mai repede! se referea la exterminarea prin gazare a evreilor.

SCHWEIGEN

Strigătele şi ţipetele deznădăjduite ale celor ce aşteptau în faţa gropilor comune să fie exterminaţi erau atât de puternice încât împuşcăturile în ceafă abia se mai auzeau. Răcnetele celor înghesuiţi în dubele crematoriilor ne blocau timpanele. Încremeneam când lagărul era zguduit de urletele *Häftling-ilor* supuşi vivisecţiilor.[48]

Ţipetele de spaimă, blestemele disperate, urletele de durere se învălmăşeau, mai ales noaptea, într-un vacarm copleşitor.

Şi totuşi, nu acest teribil vacarm era lucrul cel mai greu de suportat. *Die Schweigen*, tăcerile, dureau mai tare, erau mult mai cumplite.

---

48 GeneraMocotenent în SS.

Prima tăcere a fost scurtă, de câteva secunde.

Sergentul-major din jandarmeria horthystă Györffy, după ce ne adunase pe toţi în aceeaşi încăpere, decretase:

— Din această clipă, în numele legii, vă declar pe toţi arestaţi. Unul să nu îndrăznească să se îndepărteze un pas, că-l împuşc imediat. Ca pe un câine îl împuşc. M-aţi înţeles?

S-a lăsat *ein Schweigen*, *o* tăcere grea, de mormânt. Nici să respirăm nu îndrăzneam. Eram uluiţi, şocaţi, paralizaţi. Tăcerea a durat doar câteva secunde, căci sergentul-maj or a continuat grăbit:

— Hai, mişcaţi-vă, n-avem timp de pierdut. Strângeţi-vă catrafusele! Aici nu vă mai întoarceţi.

Năucit, atunci, în acele câteva secunde de tăcere, n-am înţeles nimic, n-am simţit nimic. Ele, acele clipe de tăcere, m-au durut mult mai târziu şi tot mai profund. Căci de-a lungul calvarului pe care l-am străbătut, ori de câte ori încercam să rememorez ce s-a întâmplat, să-mi explic cum a fost posibil, în sufletul meu se lăsa mereu şi mereu aceeaşi tăcere de atunci.

Ulterior, durerea tăcerilor am simţit-o instantaneu. Când carele cu familiile arestate din Şoimeni, Fodora şi Vulturem s-au oprit în faţa porţii fabricii de cărămidă din Cluj, transformată ad-hoc în ghetou, am tresărit. Cu un scrâşnet lugubru poarta s-a deschis. S-a lăsat din nou *ein Schweigen*, o tăcere grea, de mormânt. Era noapte. Cerul – negru ca smoala. Mă mir şi acum

că inima nu mi s-a oprit definitiv în acele clipe de tăcere de după scrâşnetul porţii şi până când, loviţi de patul puştii, bivolii au urnit carele, trăgându-le în bezna ghetoului.

Au urmat înfiorătoarele *Schweigen*, tăceri, din lagărele de exterminare… Tăcerile din timpul schingiuirilor şi execuţiilor… Tăcerile selecţionării… Tâcèrile de după lichidarea unor barăci… Tăcerile din dubele crematoriilor.

Adunaţi în careu, asistam la aplicarea pedepselor. Intre sacadateleplesnituri de bici sau între bufniturile seci ale funiei împletite din fire de sârmă se lăsa, de fiecare dată, o tăcere mai insuportabilă decât răcnetele victimelor în momentul loviturii. Tăcerile din clipa în care se comanda *Stillstand*, drepţi, şi până se auzeau pocnetele pistoalelor sau se trăgea scaunul de sub picioarele celor ce atârnau în ştreang generau o tensiune mai greu de îndurat decât prăbuşirea împuşcaţilor sau bălăbănirea spânzuraţilor.

Cea mai lungă, cumplit de lungă *Schweigen*, tăcere, dura, de fiecare dată, doar două secunde. Poate nici atâta. Se repeta ori de Câte ori selecţionarea se făcea trecând, în pielea goală, prin flanc unu! câte unul, prin faţa lui Mengele. În cnpa în care treceam, în jurul meu se lăsa aceeaşi tăcere grea de mormânt. Nu mai auzeam nici plânsetele disperate a a celor smulşi din faţa lui Mengele, ia semnul discret al degetului său, pentru gazare, nici ţipetele prietenilor care au scăpat deocamdată. Eu, – cu respiraţia oprită,

desprins de toţi şi de toate, nu mai existam decât pentru un singur lucru: să aud un pas. În urma mea. Pasul fratelui meu Emilian. Prin faţa lui Mengele am trecut totdeauna împreună, unul după altul. Cele două secunde de tăcere, sau poate nici atât, până îi auzeam pasul în urma mea, durau o veşnicie.

Noaptea târziu, dqpa ce înceta uruitul dubelor ce transportau *Häftling*-ii selecţionaţi spre camerele de gazare, peste lagăr se lăsa o tăcere atât de grea, încât lagărul părea mort. Nici noi, cei *care* scăpasem, nu eram siguri că mai trăim…

Cele, mat cumplite tăceri nu vor putea fi descrise ne odată. Ele erau din dubele crematoriului. Înghesuirea *Halţii ng-ilor* în dube se tăcea într-un vacarm de nedescris. Izbiturile cu huele, cu patul puştilor, cu cravaşele şi lătratul îngrozitor a» câiniloi-lup se amestecau cu plânsetele şi ţipetele celor selecţionaţi. Când uşa se închidea cu un zornăit de lanţuri, *Häftling-ii* încremeneau în dubă se lăsa brusc o tăcere grea, de mormânt, care dura până în clipa în care vehiculul se punea în mişcare. La primul scârţâit al roţilor, plânsetele şi ţipetele, blestemele şi urletele izbucneau cu o forţă gregară.

Ce simţeau *Häftling*-ii, ce-i durea şi cât de tare în acele clipe de tăcere dintre închiderea dubei şi scârţâitul roţilor nu se va şti niciodată. Din cei înghesuiţi în dubele crematoriului ani la rând, noapte de noapte n-a scăpat nimeni. Nu există nicio excepţie.

Tăcerea aceea din dubele crematoriului era o părticică din tăcerea de veci. Numai că era suportată de oameni vii. De părinţii, de fraţii, de semenii noştri.

SELBSTMÖRDER.

În lagăr, *Die Selbstmörder*, sinucigaşii, erau consideraţi când eroi, când laşi? când temerari, când fricoşi, când clarvăzători, când disperaţi. Erau admiraţi de unii pentru curajul de a-şi pune capăt suferinţelor şi dispreţuiţi de alţii pentru lipsa de voinţă de a supravieţui.

Mă limitez să expun câteva fapte şi te las pe tine, cititorule, să decizi, să dai aprecierea pe care o merită aceste victime. Au fost multe, inimaginabil de multe, mai ales în rândul evreilor. Şirul lor a început imediat după apariţia legilor an ti evreieşti? a luat proporţii crescânde odată cu ghetoizarea; din momentul declanşării deportării, cifrele devin incredibile.

Jandarmii lui HOrthy, declanşând ghetoizarea, turbau când, bătând cu patul puştilor în uşile apartamentelor evreieşti, se întâmpla să nu li se deschidă imediat. Atunci spărgeau uşa şi năvăleau cu o furie sălbatică în apartament, înjurând, se repezeau spre paturi să tragă plăpumile de pe trupurile celor care, parcă, sfidându-i, dormeau liniştiţi mai departe. Se opreau uluiţi din mişcare, când pe noptiere zăreau seringi ori câte un pahar pe fundul căruia mai rămăseseră resturi de otravă.

Erödi Erne era director general al unei mari

întreprinderi de exploatare a pădurilor. Muncise toată ziua la birou. N-a vrut să lase nimic încurcat. A ajuns acasă seara târziu. I-a mărturisit soţiei că n-are de gând să intre în ghetou că a hotărât să se sinucidă. Tânăra şi frumoasa soţie – creştină – n-a intrat în panică, n-a început să plângă, ci i-a spus simplu şi firesc! am trăit împreună, vom muri împreună; N-au avut timp să discute, le-au sosit musafiri. Gazdele au deschis imediat sticla de şampanie. Musafirilor li s-a părut firesc’s. „Erödi trebuie să intre în ghetou şi-şi ia rămas bunw.

După miezul nopţii, musafirii s-au retras. Şampania a mai diminuat apăsarea celor doi. Soţia a şi propus să amâne sinuciderea cu o noapte, până în dimineaţa zilei următoare. A doua zi însă a încercat zadarnic să-şi trezească soţul Ei îşi consumase doza.

Alţii, abia în ghetou şi-au pus capăt zilelor. Cei mai mulţi datorită schingiuirilor la care au fost supuşi pentru a declara unde şi-au ascuns bănuitele obiecte de valoare. Oamenii s-au sinucis după primul ori după al doilea interogatoriu, de groaza celui ce urma, sau aşteptându-şi rândul după ce văzuseră cum ies din camera de tortura cei dinaintea toi. Valul de *Selbstmördere*, de sinucideri, s-a abătut necruţător peste ghetourile din nordul Transilvaniei când deportarea a devenit iminentă. Scriitorul Zsolt Bela, martor ocular la un şir de sinucideri în ghetoul din Oradea, intuieşte perfect cauza acestui val. *Die Selbstmörder*, sinucigaşii, scrie el, „şi-au închipuit exact,

detaliat, cum ar fi înghesuiţi, împreună cu alţi 70, într-un vagon… Apoi să stai presat, să te îmbrânceşti, să te zbaţi pentru un loc mai bun, mai aproape de fereastră, de aer. Mai aproape de bidon, de apa care peste un sfert de oră şi aşa se va termina, pentru că cei mai tari şi mai violenţi or s-o bea imediat, iar unul poate va şi răsturna bidonul. Părinţii vor şantaja în numele copiilor lor ca să obţină ei înşişi spaţiu, aer, apă. Apa – ea este cea mai de temut. Limba ţi se lipeşte de cerul gurii. Apoi să te înghesui să ajungi cât mai aproape de ciubăr, să-ţi faci necesităţile – ciubărul se umple în câteva minute şi dă pe dinafară – iar să te certi, poate chiar să te baţi cu careva… Nespălat, nebărbierit, terorizat de o mâncărime insuportabilă, să inhalezi duhoarea, groaznica sudoare a trupurilor presate. Şi vor fi unii care vor muri subit, fără să poată să se apuce de inimă, căci în acea cumplită înghesuială nu-şi vor putea mişca braţele şi nu vor putea nici să se prăbuşească, nu vor avea unde *ţ* şi vor fi unii din aceia care-şi vor pierde minţile. Şi vor fi şi naşteri premature. Şi vagoanele vor sta uitate pe cine ştie ce linii de triaj…”

Sporea de la o zi la alta numărul celor care încercau să-şi procure otravă. „Domnule doctor., domnule farmacist, vă rog din suflet procuraţi-mi, daţi-mi o otravă puternică, cea mai puternică… pentru mama… e pentru fiica mea… e pentru soţie, este gravidă… ştiţi, la nevoie, dacă vor încerca s-o schingiuiască… s-o batjocorească: „nu

vreau să sufere… n-ar putea îndura…”

Eva Heyman, o fetiţă de 13 ani, aflată în ghetoul din Oradea, a notat în jurnalul care i-a supravieţuit fragmente din ce discutau «cei mare noaptea, când credeau că „cei mici” au adormit: „Am mai auzit, asta a spus-o bunicul, pe întuneric, că aici, în ghetou, foarte mulţi se sinucid. În farmacia ghetoului există suficientă otravă şi bunicul (era farmacist – n.n.) le dă oamenilor mai în vârstă dacă-i cer. Bunicul a mai spus că cel mai bine ar fi să ia şi el cianură şi să-i dea o doză şi bunicii. Auzindu-l, mama a început să plângă şi am auzit cum s-a târât, pe întuneric, la salteaua bunitului şi l-a implorat plângând: tată, te rog, răbdare, nu mai poate dura mult… Cel mai înfiorător a fost nenea Samoilă Meer, care este foarte bătrân şi abia adresează câte un cuvânt cuiva. Şi deodată i-am auzit vocea pe întuneric *i* Lili dragă, fetiţa mea, te rog din nou, pentru a mia oară, lasă-mă să-mi fac o injecţie, nu mai pot răbda”.

Unii *Serbstmôder*, sinucigaşi, au spart fiola cu otravă în gură în clipa când au fost anunţaţi că vor pleca spre necunoscut cu următorul transport. Au fost şi dintre aceia care, s-au pregătit febril pentru marele drum pe care-l intuiau fără-de-ntoarcere. S-au târât şi ei gârboviţi sub povara geamantanelor şi rucsacurilor din ghetou până la gară. Au urmărit cum sunt înghesuiţi în vagoane unii peste alţii, oameni şi baloturi, bătrâni şi copii, bolnavi şi gravide, apoi, acolo, în faţa trenului gata

de plecare, au înghiţit doza pregătită din timp. Cine ar putea şti numărul celor care şi-au pus capăt zilelor în acele interminabile nopţi de coşmar în care trenurile goneau spre *Auschwitz*. Familia Horbatz din Oradea a rezistat tentaţiei de a folosi otrava – pe care tatăl o avea în buzunar pentru toţi membrii – până în momentul în care trenul s-a oprit în staţia finală – rampa de la *Birkenau*. Prin crăpăturile pereţilor de scândură ai vagoanelor se vedeau frânturi de sâimă ghimpată, barăci şi SS-işti. În nări un miros dulceag de carne arsă stăruia tot mai insistent. Tatăl a stat puţin pe gânduri, apoi, fără să spună un cuvânt a scos cutiuţa de metal din buzunar. A dat soţiei şi celor două fiice dozele* dinainte stabilite. Pe a lui şi-a introdus-o singur în gură.

În lagăr şi, mai ales, la *Birkenau-Auschwitz*, *die* Selbstmördery sinucigaşii, erau atât de numeroşi încâţ sinuciderea dintr-o senzaţie cutremurătoare în ghetou, acum devenise un fapt banal. Dedant în lagăr era, de cele mai multe ori, imposibil să distingi asasinatul de sinucidere.

Este semnificativă, în acest sens, următoarea secven a din procesul-verbal al dezbaterilor în procesul lagărului de concentrare *Saschsenhaiisen*, *ce* a avut loc în 1947:

Procurorul: Este adevărat că condiţiile din carceră erm atât de inumane încât deţinuţii se sinucid c-au, deoarece nu puteau suporta pedepsele?

Eccarius: Da. 20 sau 25 de oameni s-au

smucis în rarver.

Da, în lagăj, de cele mai multe ori, *era* imposibil să distingi asasinatul de sinucidere. Când, dimineaţa, un *Hătt ling* era găsit mort, era greu să stabileşti cine i-a înfundat gura cu zdrenţe i el sau vecinul pentru a-i fura porţia de pâine pe care o ţinea ascunsă sub cămaşă. Când un altul îşi frângea gâtul, căzând de pe schelă, era imposibil să determini dacă şi-a dat drumul din proprie voinţă ori şira pierdut echilibrul izbit cu bâta de *Kapo*. Când al treilea cădea secerat de glonţul SS-istului de pază, nimeni nu ştia ce-a căutat *Hăitr ling*ul în zona interzisă i-a dorit să-şi pună capăt zilelor ori un *Kommandotiihrer* i-a aruncat *die Mütze*, şapca, dincolo de perimetrul admis şi, apoi, i-a ordonat să alerge după ea?

În lagăr erau cu certitudine *Selbstmörder*, sinucigaşi, cei care, nemaiputând suporta viaţa, „intrau în sârmă”, adică atingeau gardul de sârmă ghimpată prin care, toţi ştiam, trecea curent de înalită tensiune, curent aducător de moarte.

SELEKTION

O mie cincizeci şi doi de *Häftling-i*, tineri între 14 şa 2 u de ani, stăm aliniaţi în rânduri de câte cinci, pe platoul din faţa barăcii numărul 21 din lagărul. Stăm dezbrăcaţi în pielea goală, în poziţie de drepţi. În faţa noastră, căpitânul doctor SS Mengele şi suita sa. Începe *die Selektion*, selecţionarea pentru crematoriu.

Din noi au dispărut amintiri, gânduri, dorinţe. Din noi a dispărut tot ce-i viaţă.

N-a mai rămas decât frica de moarte.

Sunt cel mai slab. Şi cel mai mic de statură din rând. Tremur nu numai pentru mine, ci şi pentru ceilalţi patru. Dacă rândul nostru va fi selecţionat, ei vor pieri din cauza mea. Dacă luau un altul, mai în puteri, ar fi fost în afara primejdiei. Eu n-am vrut să stau cu ei. Am şi pornit spre cei la fel de slăbuţi ca mine. Dar ei nu m-au lăsat, M-au prins de mină şi m-au adus înapoi în rândul lor. În faţa mea s-a aşezat cel mai lat în piept. El este paravanul trupului meu numai oase şi piele. Mengele aruncă o privire foarte superficială asupra noastră. De regulă, dacă primul din rând e voinic, înalt, scapă tot rândul. Un singur lucru mă îngrozeşte. Sunt prea mic de statură. Asta se observă uşor.

S-a comandat *Stillstand* /, drepţi I Orice mişcare se pedepseşte cu moartea. Eu n-am ce pierde. Trupul îmi este încremenit, dar cu degetele de la picioare încerc să adun sub tălpi nisip. Să mă înalţ... cât de puţin... dar trebuie să mă înalţ... altfel sunt pierdut... şi-i voi trage după mine, în moar*, te, şi pe ceilalţi patru. Ultimii mei prieteni...

Mengele s-a răzgândit. Nu va mai trece prin faţa frontului. S-a oprit în mijlocul platoului şi a ordonat să defilăm prin faţa lui, în pielea goală, prin flanc câte unul.

În dreapta şi stânga lui Mengele, SS-iştii au făcut un jeordon. Cinci sunt în afara cordonului. Urmăresc arătătorul de la mâna dreaptă a lui

Mengele. O mică tresărire a degetului înseamnă că cel care trece în clipa aceea prin faţa lui este selecţionat. Cei cinci SS-işti sar spre el, îl înşfacă şi-l aruncă în spatele cordonului. Soarta îi este pecetluită.

Şansele mele s-au spulberat. Nu mai există! Sunt hotărât totuşi să nu mă dau bătut. Voi păşi pe vârfuri. Îmi voi aduna ultimii stropi de energie şi voi pluti prin faţa Im ca iun balerin. Totul e să mă ridic. Cât de puţin, dar să mă ridic. Dacă nu reuşesc să mă înalţ, cât de cât, sunt mort. Dar de unde puteri să păşesc pe vârfuri, când eu abia mă ţin pe picioare? Am aşteptat comisia, în poziţie de drepţi, în pielea goală, aproape trei ore. Tremur ca scuturat de friguri. Pe oboseală? De frică? Nici eu nu ştiu. Înaintez în neştire. Mă apropii de Mengele. În faţa mea, doi fraţi. Primul e Avram. Înalt, bine legat, trece ţeapăn prin faţa lui Mengele. A scăpat. Groaza abia acum îl cuprinde. Îşi opreşte respiraţia. Îşi încordează auzul. Vrea să desluşească în urma lui pasul fratelui său. Vrea să se întoarcă. Nu îndrăzneşte. În clipa aceea se cutremură. Mii de bubuituri îi sparg timpanele. Era tropotul celor cinci SS-işti care s-au repezit să-i înşface fratele.

Avram se întoarce şi vrea să se repeadă spre cei din spatele cordonului. Nu-şi poate lăsa frăţiorul singur în drum spre moarte. Acesta îi sesizează intenţia şi urlă din toate puterile:

— Nuuu! Rămâi acolo 1 Trebuie să trăieşti! Barem unul din toată familia trebuie să

supravieţuiască.

Mengele, surprins de îndrăzneala *Häftl*ingului, se întoarce spre unul din SS-işti şi ordonă scurt:

— Schlag ihn tot I Omoară-11

În clipa aceea eu trec prin faţa lui. Mai fac trei paşi şi mă prăbuşesc. De emoţie? De bucurie? Sleit de puteri? Cine poate Stabili? Cei ce vân duoS mlne lua prân3 şi mă trag după ei în baracă.

Am scăpat 1

Până când? Până la viitoarea selecţionare. Care va fi poimâine sau chiar mâine. Ori poate peste câteva ore, spre seară. Imediat după *Appell*.

Poimâine, mâine ori peste câteva ore vom sta din nou aliniaţi în rânduri de câte cinci, în poziţie de drepţi, în pielea goală. În faţa frontului va apărea iarăşi Mengele cu suita lui.

Din nou vor dispărea amintiri, gânduri, dorinţe. Va dispărea tot ce-i viaţă va rămâne doar frica de moarte.

SONDERBEHANDLUNG

SS-iştii asasinau fără reţineri. Nici în alegerea metodelor nu aveau niciun fel de scrupule. Ucideau fără să obosească, fără să le pese de urmări. Nu se temeau de nimeni şi de nimic. Totuşi, când se refereau la activitatea lor de asasini deveneau pedanţi, îşi alegeau cuvintele, se dădeau în vânt după eufemisme.

Ei nu pomeneau niciodată despre *deportări*, ci vorbeau discret, pedant, despre *„mutări” strămutări”*, *„evacuări°* şi rar de ot despre

„expulzări spre Răsărit”.

Ei nu pomeneau despre *exterminări* şi *lichidări*, ci vorbeau discret, pedant despre *„acţiuni speciale”*, despre *„tratament specialu*, despre „cazare *specială”*.

Din intenţia lor de a lichida până la unul evreii din Europa, naziştii n-au făcut niciodată un secret. Totuşi, ei ocoleau expresia „exterminarea totală a evreilor” şi vorbeau eufemistic despre „soluţia finală”, despre *„rezolvarea definitivă a problemei evreieşti*

Dintre toate eufemismele cel mai frecvent întrebuinţat a fost *Sonderbehandlung* (*ZB*), tratament special. „Pentru a se înlătura orice posibilitate de înţelegere greşită”, încă la 20 septembrie 1939, Reinhard Heydrich, într-o circulară adresată „tuturor oficiilor de conducere şi oficiilor poliţiei de stat” preciza următoarele la punctul 4: „... se va face deosebire între cei ce pot fi lichidaţi pe calea obişnuită de până acum şi aceia care trebuie supuşi unui *Sonderbehaundlung*, unui tratament special. În cazul din urmă este vorba de asemenea stări de fapt care – datorită caracterului lor reprobabil, periculozităţii lor sau efectului lor propagandistic – se cuvin a fi înlăturate printr-o procedură brutală, anume prin execuţie, fără a se ţine, seama de persoană”.

Într-un ordin circular al lui Heinrich Himmler din 20 februarie 1942, la punctul 5 se preciza: *„Die Sonderbehandlung*, tratamentul special se

efectuează prin ştreang…”

Când naziştii trec la exterminarea în masă a evreimii şi, îndeosebi, după ce se pun la punct exterminarea prin gazare, lichidarea unor transporturi întregi de evrei ori nimicirea unor mari mase la faţa locului, acţiunea era invariabil denumită prin expresia *Sonderbehandlung*, tratament special.

În raportul „asupra evenimentelor din U.R.S.S. nr. 124” din 25 octombrie 1941 la pagina 6 se arată? „Din cauza extremei primejdii de epidemii, la 8 octombrie 1941 a început lichidarea până la ultimul om a evreilor aflaţi în ghetou, de la Vitebsk. Numărul evreilor care vor fi supuşi Sonderbehandifung-ului, tratamentului special, este de circa 3.000”.

La 1 mai 1942 guvernatorul şi *Gauleiter*-ul de atunci al districtului Wartheland, Arthur Greiser, raporta lui Himmler: „Acţiunea de *Sonderbehandlung*, de tratament special a 100.000 de evrei din teritoriul districtului meu, aprobată de dv… va putea fi încheiată în următoarele 2 – 3 luni”.

La *Birkenau-Auschwitz*, *Sonderbehandlung*, tratament special – indiferent că se referea la un deţinut, la o baracă ori la un întreg transport – echivala cu: lichidare prin gazare. O. Kraus şi E. Kulka îşi amintesc: „Când blocul nr. 7 se umplea de bolnavi – şi aceasta se întâmpla o dată la 2 – 3 săptămâni, iar uneori în fiecare săptămână – venea ordinul de alcătuire a aşa-zisului transport

pentru *Sonderbehandlung*, pentru tratament special.

SS-istul însărcinat cu supravegherea infirmeriei (*Sanitätsdienstgehilfe* = S.D.G.), sau uneori chiar medicul SS stabilea numărul celor cărora urma să li se aplice tratamentul special. Deţinuţii cu funcţii din infirmerie erau obligaţi să livreze într-un termen scurt numărul respectiv de bolnavi.

În zorii zilei, deţinuţii cu funcţii se uitau la bolnavi. Îşi notau numerele unora dintre ei şi îi scoteau din bloc. Afară îi aliniau, îi numărau cu grijă şi îi încărcau, ajutaţi de restu') personalului, în autocamioane. Pentru ca să nu dispară vreunul dintre ei, li se tatua pe braţul stâng, sub numărul de deţinut, litera *L*; probabil iniţială cuvântului german *Leiche* (cadavru).

Fiindcă victimele ştiau ce le aşteaptă, SS-işt» nu le ascundeau nimic. Odată cu bolnavii se încărcau în camioane şi cadavre".

Uneori expresia *Sondeibehandlung*, tratament special era înlocuită cu una şi mai cinică i *Gesonderte Unterbringung*, cazare specială. Din înseşi documentele oficiale naziste reiese că şi prima şi a doua expresie semnificau acelaşi lucru: asfixiere în modernele camere de gazare ale *Birkenau*-ului.

La adresa trimisă la 20 februarie 1943 sub semnătura *Obersturmführerului* Schwarz la centrala din *Oranienburg*

— Referitor la expedierea a 5.022 de evrei din

Theresienstadt

— Se raporta: „Numărul total al celor sosiţi la 21 ianuarie 1943: 2000 de evrei, dintre care selecţionaţi pentru muncă 418 (254 de bărbaţi şi 164 de femei) = 20, 9%.

Transportul din 24 ianuarie 1943: 2.029 de evrei, dintre care selecţionaţi pentru muncă 228 (148 de bărbaţi şi 80 de femei) = 11, %.

Transportul din 27 ianuarie 1943 t 993 de evrei, dintre care selecţionaţi pentru muncă 284 (212 bărbaţi şi 72 de femei) = 22, 5%.

S-a acordat *Gesonderte Unterbringung*, cazare specială la 21 ianuarie 1943 unui număr de 1.582 de persoane, dintre care 602 bărbaţi şi 980 de femei şi copii, la 24 ianuarie 1943 unui număr de 1.801 persoane, dintre care 623 de bărbaţi şi 1.178 de femei şi copii; la 27 ianuarie 1943 unui număr de 709 persoane, dintre care 197 de bărbaţi şi 512 femei şi copii.

Gesonderte Unterbringung, cazare specială s-a acordat bărbaţilor datorită slăbiciunii fizice, iar femeilor în majoritate deoarece au fost cu copii”.

Am stat aproape 4 luni în lagărul *nEu* – *Birkenau* şi am urmărit zilnic convoaiele ce se îndreptau spre camerele de gazare spre a li se aplică *Sonderbehandlung*, tratament special ori *Gesonderte Unterbringung*, cazare specială. Aproape 4 luni am urmărit zi şi noapte cum izbucnea fumul pe coşul crematoriilor după fiecare convoi. Firele de cenuşă fină spulberate de vânt mi-au pătruns în ochi, în urechi, în gură. Şi

totuşi, şi acum, după 45 de ani nu pot să nu mă cutremur văzând cinismul, sadismul cu care SS-iştii au fost în stare într-o corespondenţă oficială să scrie limpede, fără echivoc drept motiv al exterminării prin gazare a mii de femei

„Deoarece au fost cu copii”. *Da*, *şi mamei mele* i s-a *aplicat Sonderbehandlung*, *exterminare prin gazare*, *deoarece a fost cu trei copii lângă ea – fraţii mei mai mici*.

SONDERKOMMANDO

În toate lagărele de concentrare nazistă, organizarea era aceeaşi. În interiorul lor, *Häftling Ai* erau împărţiţi pe barăci. În lagărul *E* din *Birkenau* nu exista niciun fel de evidenţă. N-aveam nici măcar numere. Fiecare ştiam însă cărei barăci îi aparţinem. Aceasta era singura noastră identitate *i* baraca de care aparţineam. În scripte figura doar numărul deţinuţilor – în jur de o mie – din fiecare baracă, din fiecare lagăr *A*, *B*, *C*, *D*, *E*, F… care alcătuiau *Birkenau-pl*. Zilnic se scădea numărul morţilor şi se adăugau noii sosiţi.

În afară de această împărţire, în toate lagărele, mai exista una: pe detaşamente, pe Kommando-uri. Acestea purtau numele locului de muncă – *Holtzmann-Kommando*, *Mohl-Kommando*, *A.E.G.*

— *Kommando* – sau îşi împrumutau denumirea de la destinaţia stabilită: *Kleider Kommando*, *Küche 2-Kommando* etc. La *Birkenau* s-a făcut o abatere de la regulă. Un detaşament de circa 800 de oameni purta o denumire care nu-ţi

spunea nimic: *Sonder ko mmando*, detaşament special.

Häftling – *îi* din *Sonderkommando*, din detaşamentul special, erau oamenii morţii. Şi pentru că deserveau moartea, dar şi pentru că erau destinaţi, ireversibil, morţii.

Erau grupaţi pe subdetaşamente. Fiecare subdetaşament avea destinaţia sa precisă: asfixierea deportaţilor în camerele de gazare, ruperea dinţilor de aur de ia cadavre, deservirea crematoriilor,[49] sortarea bunurilor rămase în vagoanele trenurilor cu care soseau deportaţii? arderea lucrurilor nefolositoare, a „nimicurilor inutilizabile”: cărţi de rugăciuni, fotografii de familie, documente de identitate, decoraţii militare, brevete de invenţii, diplome, thalesuri 3, tore 4. certificate de căsătorie, etc.

Ei trebuiau să-i ajute pe SS-işti ca încolonarea de pe peron a mamelor „copiilor, bătrânilor şi bolnavilor să se facă cât mai repede şi, odată urnită din loc, coloana să nu se oprească până în incinta camerelor de gazare. Hainele lor de deţinuţi, limba idiş, pe care o vorbeau, trebuiau să ajute la calmarea spiritelor, la convingerea victimelor că se duc să facă o baie reconfortantă după un drum istovitor»

Sonder-iştii care asigurau funcţionarea permanentă, zi şi noapte, a mecanismului morţii pus la punct de Rudolf Höss, comandantul

---

491 Efecte.

lagărului, în timpul liber mâncau şi beau în neştire. În vagoanele ce soseau zilnic şi din care deportaţii erau alungaţi în grabă şi împinşi spre camerele de gazare, rămâneau mari cantităţi de alimente şi băuturi spirtoase pe care deportaţii nu se înduraseră să le consume, constituind ultima lor avere, tot ce le mai rămăsese din ce au avut

Cei din *Sonderkommando* deserveau moartea timp de patru luni. Apoi, cu precizie matematică, erau trimişi şi ei la moarte. Prin gazare. Sau prin mitraliere. Uneori, prin ardere cu aruncătoare de flăcări. În total, la crematoriile de la *Birkenau* s-au succedat 13 *Sonderkommando*-uri.

Fiecare detaşament special nou îşi începea activitatea cu arderea celor din detaşamentul precedent. Apoi, aflau repede că, peste patru luni, va veni un alt *Sonderkommando*, care-i va arde pe ei.

Nu se va şti niciodată la ce se gândeau aceşti oameni aflând că nu mai au de trăit decât patru luni şi că, în tot acest timp, vor trebui să asigure asfixierea şi arderea semenilor lor, funcţionarea fără întrerupere a camerelor de gazare şi a crematoriilor. După cum nu se va şti câţi din detaşamentele speciale ce s-au succedat de-a lungul anilor şi-au descoperit în convoiul morţii un prieten, un cunoscut sau, într-un transport venit din alt lagăr, – propriul părinte ori frate? Şi câţi şi-au recunoscut – în cadavrul pus pe cărucior pentru a fi introdus în cuptor – mama ori logodnica? câţi din ei au înnebunit de durere? câţi

au rămas în camera de gazare, împreună cu cei pe care i-au împins, pentru a nu mai vedea atâta moarte?

„S-a întâmplat de multe ori – arată Rudolf Höss – ca evreii din detaşamentul special să descopere rude apropiate printre cadavre sau printre cei ce erau duşi în camerele de gazare. Era desigur Vizibil că aceasta îi impresiona, dar niciodată nu s-a iscat din această cauză vreun incident. La unul din aceste cazuri am fost personal de faţă. În timpul dezbrăcării cadavrelor dintr-o încăpere a clădirilor exterioare, unul din membrii detaşamentului special a rămas deodată încremenit, a stat o clipă ca trăsnit, dar a continuat apoi v să dezbrace cadavrul, împreună cu tovarăşii săi. L-am întrebat pe şef ce fusese cu el. Acesta a aflat că evreul care încremenise astfel îşi descoperise soţia printre cadavre”.

Deţinuţii pentru *Sonderkommando* erau aleşi personal de Schwartzhuber, comandantul *Birkenau-ului*. Cu toate acestea, aproape toţi sufereau un şoc puternic când aflau care este activitatea lor. Unii preferau sinuciderea. Cei care se apucau de treabă se degradau rapid. Contactul zilnic cu moartea îi abrutiza, îi făcea insensibili, le anihila orice sentiment uman. Împingeau mecanic oamenii în camerele de gazare şi încercau să nu se gândească la nimic în timp ce descleştau cadavrele unele de altele, le aşezau pe cărucioare şi le introduceau în cuptoare. Când se retrăgeau, în sfârşit, pe priciurile lor, oricât căutau să uite cu

ajutorul alcoolului oribila lor muncă, nu se puteau odihni. Erau torturaţi de ţipetele celor înghesuiţi în camerele de gazare pe care continuau să le audă în urechi fără întrerupere, de viziunea dantescă à cadavrelor încleştate unele în altele şi, mai ales, de gândul că, în curând, şi ei vor avea aceeaşi soartă.

Doctorul Nyiszli Miklós din Oradea, fostul medic legist al doctorului Mengele la crematoriile din *Birtiertau-Auschwitz*, unui din extrem de puţinii supravieţuitori ai detaşamentelor speciale, a relatat că un *Häftling* din cel de-al 13-lea *Sonderkommando*, fost ajutor de rabin într-o comunitate mică din Polonia, repartizat fochist ia unui din cuptoarele de incinerare, murmură întruna *Kadisch* 1 pentru fiecare cărucior cu cadavre introdus în cuptorul pe care ei îl alimenta cu cărbuni.

Sărmanul, nu-şi dădea seama că nu patru luni cât avea de trăit, dar nici patru ani şi nici chiar patruzeci şi patru de ani nu i-ar fi fost de ajuns ca să poată rosti câte un *Kadisch* pentru fiecăre evreu ars în crematoriile de la *Birkenau-Auschwitz*. Nici dacă ar fi murmurat» rugăciunea pentru morţi fără întrerupere, zi şi noapte, 24 de ore din 24, şi ar fi trăit până în anul 20[50] – *O*

SS (1)

I-am intuit, i-am simţit pe SS-işti chiar înainte de a-i vedea. La Cluj arestau, batjocoreau,

50 Rugăciune pentru morţi la cei de eutt mozaic.

schingiuiau fraţii lor mai mici, jandarmii şi poliţiştii horthyşti. Nici în ghetou n-au intrat. Aveau toată încrederea în fraţii lor mai mici – jandarmii şi poliţiştii horthyşti. I-am văzut întâia oară în gară la Košice. Au preluat trenul cu 50 de vagoane pentru vite zăvorâte în care erau înghesuiţi peste 3.000 de deportaţi. De fapt, le-am văzut doar cravaşele, automatele şi căştile cu cap-de-mort pe ele.

Mai târziu, în lagăr, când i-am privit mai de aproape, am rămas cu aceeaşi imagine şi aceeaşi convingere: SS-iştii nu erau altceva decât cravaşă, automat şi casei. Trupurile lor lipsite de sânge şi fibre nervoase, incapabile să vibreze, sprijinite pe picioare, totdeauna egal depărtate, nu erau decât x suporturi pentru cravaşe, automate şi căşti cu cap-de-mort.

Am văzut SS-işti stând şi păzind munţi de cadavre. (Camerele de gazare erau mult mai *productive* decât crematoriile). Păzeau munţii de cadavre fără să tresară, ru picioarele egal deportate, cu stânga pe cravaşă şi cu dreapta pe automat. Pe târtiţa de deasupra gâtului – o cască cu cap-de-mort l-am văzut trecând pe lângă mari movile din cenuşă provenită din cadavrele arse. Uneori treceau nepăsători. Alteori le izbeau cu cizmele lor butucănoase. Dar niciodată nu tresăreau.

Am văzut SS-işti care nu împliniseră 18 ani. Stăteau cu picioarele egal depărtate, cm mâna stângă strângeau cravaşa, iar cu dreapta apăsau

pe trăgaci. Cauza: frontul *Häftling* nor nu era perfect aliniat, sau careva s-a mişcat când *Hei* SS*S turmmahn*[51] a trecut prin fata rândului său. SS-iştii – mei unul nu împlinise încă 18 ani – apăsau pe trăgaci fără să tresară. Din frontul *Häftling*-ilor cădeau la pământ urlând blesteme amestecate cu sânge, tineri, adolescenţi, bătrânv SS-iştii – niciunul nu împlinise 18 ani – continuau să apese pe trăgaci fără să tresară.

Am văzut SS-işti strivind cu călcâiul cizmelor lor butucănoase* mâinile unor *Häftling-i* fără să tresară; i-am văzut lovind cu cravaşa deţinuţi până când au stors din ei ultima suflare sau zdrobindu-le ţeasta cu automatul fără să tresară. Nici când au fost împroşcaţi pe cizmele lor butucănoase, impecabil lustruite, cu stropi de sânge şi infime zdrenţe de creier n-au tresărit.

La *Birkenau-Auschwitz*, la *Kaufering* şi *Landsberg*, în toate lagărele prin care am fost purtat, de jur-împrejur, ta aceleaşi distanţe, se înălţau gherete tip, pe platforma cărora stăteau zi şi noapte, cu cravaşa în mână, automatul la piept, degetul pe trăgaci – SS-iştii.

Aşteptam cu înfrigurare nopţile să închid ochii, să adorm, să nu-i mai văd. Zadarnic. Noaptea, în somn, evadam din lagăr şi o luam la fugă, bezmetic, străbătând kilometri cu viteza gândului. Dar pe toate drumurile Europei, pe toa e cărările şi pe potecile din munţi, la toate

51 Domnul fruntaş în SS.

răspântiile vieţii se înălţau, la distante egale una de alta, gherete tip pe pla for* mă cărora stăteau trupuri lipsite de sânge şi fibre nervoase incapabile să vibreze, sprijinite pe două picioare totdeauna egal distanţate – suporturi pentru cravaşe, automate şi căşti cu cap-de-mort pe ele. Erau SS-iştii. Apăsau pe trăgaci şi-ţi zdrobeau inima dacă încercai să evadezi chiar şi în somn

SS (2)

Celui care nu i-a văzut cu câtă voluptate apăsau pe trăgaci de pe platformele gheretelor ce împrejmuiau lagărele A, B, C, D, *E*, *F*, de la *Birkenau*, orice portret individual ori global despre SS-işti i s-ar părea exagerat. Cine nu l-a văzut cum le sticleau ochii, cum rânjeau când ţâşnea sângele din trupurile celor schingiuiţi, când pocneau oasele celor torturaţi, când se zvârcoleau în ţărână cei împuşcaţi, cine nu le-a auzit bancurile porcoase în timp ce însoţeau trenuri pline cu *Häftling*-i în care, după 3 – 4 zile, cadavrele erau mult mai numeroase decât cei în viaţă şi nu i-a văzut nici cu câtă indiferenţă, cu plictiseală chiar, împingeau zeci de mii de oameni * – femei şi bărbaţi, bătrâni şi copii – în camerele de gazare, ar putea aprecia drept pătimaşă descrierea unor SS-işti de către un fost *Häftling*.

Totuşi, tinerii de azi şi de mâine trebuie să ştie cine au fost SS-iştii din unităţile *Totenkopf*, cap-de-mort, zbirii lagărelor de concentrare. Prezentarea pe care le-au făcut-o şi le-o fac rudele şi prietenii nu poate fi acceptată. Ludwig

Ramdohr, om al Gestapoului, şeful secţiei politice în comandatura lagărului de femei *Ravensbrück*, a fost spaima şi teroarea deţinutelor. Toate interogatoriile le lua personal şi toate erau cumplite. Deţinutele care nu-i ofereau informaţiile dorite erau ucise în bătăi. Cele care supravieţuiau părăseau *Bunker-vil* pe jumătate nebune din pricina torturilor.

Când în 1947, la Hamburg, Ludwig Ramdohr a fost condamnat la moarte prin sptnzurătoare, multe dintre rude şi mulţi prieteni s-au adresat tribunalului rătând că „... bunul Ludwig n-a fost niciodată în stare să facă rău vreunui animal...”, că era un om „... care găsea desfătare în natură... un protector al celor săraci şi oprimaţi... când se plimba ia ţară făcea câteodată mici sărituri nostime pentru a se feri să strivească cu piciorul un şarpe sau o şopârlă...”, iar atunci când a îngropat canarul soacrei sale „... a pus delicata păsărică într-o cutiuţă, a acoperit-o cu un trandafir şi a îngropat-o lângă un tufiş de trandafiri”.

Desigur, rudele şi prietenii lui Ramdohr n-au fost la *Ravensbrück* şi n-au văzut cum „bunul lor Ludwig”, cu aceleaşi mâini cu care cândva, acasă, a mângâiat canari şi trandafiri, înşfăca de păr deţinutele şi le izbea cu capetele de pereţi, le zdrobea buzele, şi dinţii cu tocul pistolului, le smulgea unghiile, le călca în picioare până îşi dădeau duhul.

Şi totuşi, tinerii de azi şi de mâine trebuie să ştie care a fost adevăratul chip al SS-iştilor din

unităţăile *Totenkopf*, cap – de-mort. Pentru a fi mai convingător, îi las pe SS-işti să şi-l zugrăvească ei înşişi.

Joseph Kramer, fost comandant de lagăr la *Birkenau*, *Natzweiler-Struthot* şi *Bergen-Belsen*: „Mă numesc Joseph Kramer, SS *Hauptsturmführer*, 39 de ani… La începutul lui august 1943 am primit cei 80 de deţinuţi într-o anumită seară, am condus la camera de gazare, pe la orele nouă, 15 femei într-o camionetă. Le-am spus că se duceau la camera de dezinfectare. Ajutat de câţiva SS-işti, le-am dezbrăcat de tot şi, când au fost complet goale, le-am împins în camera de gazare.

Când am închis uşa, au început să urle. După ce am închis uşa, am pus o cantitate din acea sare într-o pâlnie plasată sub fereastra de observare prin care urmăream ce se întâmpla înăuntrul camerei. Femeile au continuat să respire jumătate de minut şi au căzut pe podea *ţ* când am deschis uşa, după ce am pus în funcţiune ventilaţia, zăceau pe jos fără viaţă şi pline de excremente (…)

…N-am simţit niciun fel de emoţie făcând aceste lucruri, deoarece primisem ordinul de a-i executa pe aceşti 80 de deţinuţi în felul pe care vi l-am expus? oricum, aşa am fost crescut”.

ßiockführerul Wilhelm Schubert: „Am împuşcat cu propria mea mână 636 de prizonieri de război ruşi… în august 1941 am executat personal 2 deţinuţi, şi anume i-am închis într-un spălător, am lăsat bazinul să se umple cu apă şi

apoi i-am înecat câte unul” /

Gustav Sorge, ajuns datorită cruzimii lui din *Blockführer Lagerführer*: „El (deţinutul – n.n. J a fost îngropat până la gât. S-a săpat o groapă şi el trebuia să stea scufundat până la gât. Apoi, groapa a fost umplută. Ceilalţi deţinuţi erau siliţi să-şi facă nevoile pe capul lui”.

SS-Standarterduhrer-VLL Franz Ziereis, comandantul lagărului Mauthausen: „Un transport de 2.500 de deţinuţi a sosit de la *Auschwitz* la Mauthausen şi, potrivit unui ordin de la Berlin, deţinuţii au fost adunaţi pe platforma unde se făcea de obicei apelul şi, în toiul iernii, au fost stropiţi cu apă rece… I-am trimis la *Gusen*, cale de cinci kilometri, îmbrăcaţi numai în indispensabili. Asemenea cazuri s-au repetat de nenumărate ori… Nu ştiu unde se află SS-Oberscharführerul Ientsch, care la *Gusen I* a asasinat 700 de deţinuţi lăsându-i să stea pe un ger de – 12 grade în pielea goală şi stropându-i cu apă rece ca gheaţa timp de o oră sau chiar mai multe ore în şir. Doctorul Richter, care a operat fără niciun motiv câteva sute de deţinuţi şi le-a scos parţial creierul sau le-a făcut operaţii la stomac, rinichi ori ficat, a fost trimis de mine în lagărul de internare *Gunskirchen*, cu ordinul de a lua sub îngrijirea sa deţinuţii aflaţi acolo”.

Johan Krutis a fost la *Mauthausen* servitorul lui Schulz şi secretar la Serviciul politic. Sarcina lui era să completeze registrul de decese. Iată cum îşi descrie el şeful: „Omu, cu cea mai mare

putere la *Mauthausen* era, după Ziereis, Schulz. Odată l-am auzit spunându-i unui *Kapo*: „Nu este deloc nevoie ca aceşti deţinuţi să se întoarcă”. Acea frază însemna o condamnare la moarte.

Schulz trăia ca un mic rege. Eu trebuia să-i curăţ unghiile de la picioare şi de la mâini.

Programul de lucru la baraca Serviciului politic începea la 6 dimineaţa şi ţinea până la amiază? după o oră reîneşpea şi dura până la 6 d.a. Schulz îi interoga pe deportaţi. După interogatoriu trebuia să curăţ podeaua de sângele celor torturaţi şi să aerisesc birourile”.

Iată cum îl descrie pe *SS-Hauptsturmführer* Georg Bachmayer, fost cizmar, ajuns primul comandant al detaşamentului de pază de la *Mauthausen*, servitorul sau Karl Olivia: „Bachmayer căuta să pară om de lume. Era nebun după femei. Îşi dădea aere de mare domn…

A. intrat de tânăr în *SS*, devenind căpitan, comandant al detaşamentului de pază a deţinuţilor la *Mauthausen*.

Părea să nu cunoască legile morale. Se comporta ca un delincvent perfect. Era crud şi brutal. Dar eu am avut ocazia să-l văd după ce i s-a făcut o operaţie, când s-a rănit uşor la un călcâi în timpul unei partide de vânătoare: delira sub efectul narcozei şi încerca să se justifice. Repeta întruna: am faut totul din ordin. După aceea a plâns şi a cerut să vină copiii.

— Da, tocmai Bachmayer care a ucis cu sânge rece mii de persoane. y – Bachmayer venea adesea

acasă ca să-şi schimbe uniforma pătată de sânge. Eu o duceam pe cea murdară la spălătorie… îşi iubea nebuneşte soţia, copiii, dar era şi mai nebun după fetele de la bordel. Îşi petrecea în bordel tot timpul pe care i-l lăsa liber munca lui de zbir. Uniformele lui impecabile, de pe care era curăţată orice urmă de sânge, îi slujeau ca să zăpăcească prostituatele.

Cu puţin înainte de prăbuşire şi-a dus familia în apropiere de Schwertburg, unde aceasta a locuit împreună cu familia căpitanului Zoller.

Cu două zile înainte de eliberare, Bachmayer a părăsit lagărul, şi-a ucis copiii, soţia şi s-a sinucis”.

SS-Scharführer-\il Josef Niedermayer, care la 18 ani a intrat voluntar în SS, iar la 22 de ani a devenit şeful Bunker-ului de la *Mauthausen*, a declarat în faţa tribunalului: „l-am bătut, pe deţinuţi cu o bâtă, e: u mâinile şi cu pumnii în celulele Bunker-ului”, a descris amănunţit participarea lui la gazarea *Häftling-üor* şi i-a zugrăvit, pe principalii zbiri ai lagărului, apoi a spus: „Toate cele arătate nu le-am declara* pentru a-i învinui pe alţii sau pentru a micşora răspundere r e-mi revine mie. În realitate, toţi omorau de fiecare dată cina se ivea prilejul”.

STERBEN

Sterben, a muri, era lucrul cel mai firesc în lagărele de concentrare. Nu mă gindesc la cei asasinaţi în masă, la cei împinşi cu miile în camerele de gazare, la cei mitraliaţi în faţa

gropilor pe care ei înşişi fuseseră obligaţi să şi le sape, la cei împuşcaţi în ceafă sau injectaţi cu fenol în inimă, ştiam în faţa ochilor pe cei care mureau unul câte unul – dar în proporţie de masă – în miile de KZ-uri răspândite în întreaga Europă îngenuncheată de nazişti.

Oamenii – cei mai mulţi – „mureau fără să-şi strige durerea. Neştiuţi de nimeni, nu voiau să deranjeze pe nimeni. Se stingeau în linişte. Poate se bucurau că au scăpat de suferinţe. Ori poate regretul era atât de mare încât îi copleşea.

Sterben, a muri, era un lucru atât de firesc în KZ încât nici pe mine nu mă mai impresiona moartea. Înainte avusesem o teamă de-a dreptul bolnăvicioasă? tremuram numai când auzeam vorbindu-se de ea. Consideram că moartea opreşte nu numai viaţa celui pe care l-a secerat, ci şi a celor apropiaţi de victimă. Nu-mi puteam închipui că cel căruia i-a murit un frate, un părinte, un copil mai poate să râdă, să se bucure, să dorească să trăiască. Dar *acolo*, în câteva luni am văzut atâta moarte şi în atâtea ipostaze, încât îmi devenise o veche cunoştinţă, care pentru mine nu mai avea nimic misterios.

Am văzut *Häftling* dându-şi ultima suflare în timp ce SS-istul tropăia pe spatele său, apăsându-i grumazul cu cizma-i grea, perfect lustruită.

Am văzut *Häftling* murind în poziţie de drepţi. Stătea la *Appell*, De o oră, de trei, de einer. Nimeni nu le-a numărat niciodată. Când SS-istiil a trecut de rândul său, era ca o stană de piatră.

Soarele dogoritor îi topise Orice rezistenţă. Încordarea îi consumase ultimul strop de energie. Foamea şi setea îi blocaseră creierii. Nu se mai gândea la nimeni şi la nimic. Poate nici nu mai trăia. Dar stătea mai departe înv-o i rpecabilă poziţie de drepţi. Iar în clipa când SS-istul a trei cât de rândul său s-a prăbuşit ca un corp inert, fără să icneascâ.

Am văzut *Häftling* electrocutându-se. Moartea era fulgerătoare. Toţi care puneau mâna pe sârma ghimpată, purtătoare de curent de înaltă tensiune, mureau la fel. Şi totuşi mi-e imposibil să zugrăvesc cum arăta un deţinut după atingerea sârmei. În schimb aş putea descrie pe zeci şi zeci de pagini cum se îndreptau spre locul fatal cei care se hotărâseră să-şi pună capăt zilelor.

Am văzut *Häftling* îmbrăţişând moartea albă. Era în teribila iarnă a lui 44, undeva prin pădurile Bavariei care adăposteau cele 11 lagăre – *Kaufering*. *Häftl*ingul căra în noapte pe o distanţă de 1 – 2 km saci grei cu ciment. Cimentul ce curgea peste el întâi se înmuia amestecându-se cu fulgii de zăpadă, apoi se întărea în cruste în păr, în saboţi, pe tot corpul. Din cauza viscolului, *Häftl*ingul nu mai vedea unde să calce. Umerii îi tremurau de oboseală. Picioarele nu-i mai ascultau. *Häftl*ingul se încăpăţâna şi continua să care. Încă un sac… şi încă unul… apoi pândea momentul când în apropiere nu vedea niciun SS-ist ori *Kapo* şi se oprea. Lăsa să-i lunece sacul de pe umeri. Făcea câţiva paşi laterali şi după o

scurtă şovăială păşea în zăpada din şanţul de la marginea drumului. În timp ce se scufunda îşi desfăcea larg braţele gata să îmbrăţişeze acel imens alb imaculat ca pe o uriaşă pernă pe care, în sfârşit, îşi putea odihni trupul chinuit. În zorr când se termina *Nachtschich*tul, tura de noapte, smulgeam din zăpadă toate cadavrele camarazilor şi le purtam pe umeri până în lagăr aşezându-le pentru ultima oară în front, la *Appell*.

Sunt imagini care nu se vor şterge niciodată din memoria supravieţuitorilor.

«Am văzut deodată un camarad prăbuşindu-se, cu ochii daţi peste cap. Îşi ducea mâinile la gât, scotea un strigăt gutural, avea nişte zvâcnituri spasmodice, la colţul buzelor i se vedea o spumă roşiatică. Murea. La alţii, mai cu seamă la persoanele în vârstă, moartea era mai puţin rapidă. Delirau un timp oarecare, liniştit, îşi strigau nevestele şi copiii, pe urmă începeau să horcăie şi în acel moment moartea survenea repede”. (Christian Bernadac).

W. Kielar îşi va aminti: «Astăzi am văzut pentru prima dată în viaţă… moartea. Niciodată nu-mi închipuisem că se poate muri o vreme atât de îndelungată. Sau poate evreul acela era excepţional de rezisteni. Bătrân, slab şi miop nu părea. Zăcea acum sprijinit de zidul blocului în soarele fierbinte de iunie. Craniul gol îi era crestat în câteva locuri. Roiuri de muşte se lipeau de sângele coagulat, amestecat cu nisip. Ochii înfundaţi în orbite, înconjuraţi de cearcăne

negreviolete, erau acoperiţi de pleoape grele. Câteodată şi le ridica, dar se vedea că efortul era prea mare, căci imediat cădeau la loc. Buzele negre crăpate, arse de sete, se mişcau convulsiv, horcăind’s *Wasser*... apă...”

În lagărele de concentrare *sterben*, a muri, era lucrul cel mai firesc şi mai frecvent.

STERILISIERUNGSPROGRAMM

SS-iştii, aşi ai uciderii, puneau la cale şi înfăptuiau fără» delegile lor în mod organizat, planificat şi coordonat. Oribilele experienţe pe gemeni evrei, „gemenii lui Mengele” – vizând sporirea fertilităţii mamelor ariene pentru ca Übeimenseft-ii nazişti să se înmulţească cel puţin de două ori mai repede –, erau cordonate cu cercetările privind sterilizarea bărbaţilor şi femeilor tuturor popoarelor „inferioare”.

Ţinând seama de „însemnătatea sterilizării pentru aplicarea unei politici de depopulare” – după cum s-a exprimat medicul SS al *Reich*-ului într-o scrisoare adresată lui Himmler – s-a elaborat în acest sens un adevărat program: *Das Steriiisierungsprogramm der SS*, programul SS-ului cu privire la sterilizare.

Iniţiat de Hitler, programul a fost coordonat direct de Himmler, Nimic nu se făcea fără indicaţiile, fără aprobarea lui.

La început, medicii SS-işti s-au orientat spre sterilizarea cu ajutorul razelor X. Fetele-Häftting intrau, una câte una, într-o încăpere plină cu *tot* felul de aparate medicale. Medicii SS, în halate

albe, o primeau pe fiecare cu zâmbetul pe buze, poftind-o să ia loc într-un fotoliu şi să completeze un formular. Speriată de atâta politeţe, deţinuta începea să tremure Calmată, se aşeza. Ceremonialul, atât de neobişnuit, dura trei minute. Exact timpul necesar ca un fascicul invizibil de raze X, îndreptat spre regiunea lombară a victimei, să distrugă ovarele purtătoare de viaţă.

Sterilizarea femeilor la *Birkenau-Auschwitz*, sub conducerea *SS-Hauptsturmführerul*ui doctor Wirts, se făcea în baraca numărul 10. Irl baraca numărul 12 a lagărului *F*, se experimenta cu aceleaşi raze X, castrarea tinerilor între 20 – 23 de ani. Iradierea provoca arsuri îngrozitoare. Victimele se zbăteau în urlete cumplitei

Zile şi nopţi, luni în şir, toată vara lui 1944, de pe platourile din faţa barăcilor lagărului *E* mi-au străpuns timpanele ţipetele celor din lagărul F, de care nu né despărţea decât un gard de sârmă ghimpată. Firele purtătoare de moarte sub forma curentului de înaltă tensiune nu puteau opri urletele de durere şi disperare ale celor supuşi criminalelor experienţe. În bezna nopţii, amestecată cu fumul crematoriilor – două din ele se înălţau chiar în colţul dinspre rampă al lagărului F –, răcnetele de durere, ţipetele de disperare ale castraţilor şi femeilor sterilizate erau întretăiate de cele ale gemenilor care se opuneau împerecherilor forţate.

Curând metoda a căzut în dizgraţie. S-a ajuns

la concluzia că sterilizarea unor popoare întregi prin iradiere este prea costisitoare. S-a cerut să se caute o altă cale. S-a căutat şi s-a găsit. Prin injecţii. Autorul *t* prof, dr.

medic O. Clauberg.

Metoda propusă „sterilizare fără intervenţie chirurgicală la femei" stârneşte un asemenea interes, încât, pentru ela –, borarea ei, medicul SS al Reich-ului îi propune lui Himmler, la „29.05.1941, să se creeze un institut special, iar pentru experienţe, sugerează nu să i se transfere câteva zeci sau sute de deţinute, ci pur şi simplu să se anexeze institutului un întreg lagăr de concentrare pentru femei.

După doi ani de zile, la 7 iulie 1943, prof. dr. medic C. Clauberg raporta, plin de satisfacţie, direct lui Himmler $ „Mult stimate *Reichsführer*... Metoda descoperită de mine, de a obţine sterilizarea organismului feminin fără operaţie, poate fi considerată complet elaborată. Sterilizarea se face printr-o singură injecţie în colul uterin şi poate fi efectuată cu prilejul examenului ginecologic obişnuit... Un medic cu o practică corespunzătoare, având la dispoziţie o instalaţie corespunzătoare... va putea, după toate probabilităţile, să sterilizeze, zilnic, câteva sute de femei, dacă nu chiar o mie".

Doctorul Trăite studia sterilizarea pe fetiţe» prefera ţigăncuţe care nu aveau nici 10 ani. Înainte de tratament, ele erau deflorate de SS-işti. Zvârcolirile lor pe podelele Revierului de la

Ravensbrück îl lăsau rece: „Trebuie să le sterilizăm foarte, tinere, căci sunt în stare să aibă copii la 13 ani”.

Trăite, Wirts, Clauberg, zeci şi sute de medici SS-işti, medici blestemaţi, *maimarii* lor, până la Himmler şi Hitler, când nu ucideau, visau. Visau la întinsele pământuri din Răsărit, populate de „arbori sterpi”. Visau la ţări întregi fără copii, ţări supuse lor, în care milioane de bărbaţi castraţi şi milioane de femei sterilizate muncesc, zi şi noapte, pentru proslăvirea *Übermensch*-ilor nazişti.

STRAFEN

Pentru SS-iştii care conduceau, păzeau şi asigurau funcţionarea lagărelor de concentrare nu exista nimic sfânt. Totul – deţinuţii, ideile lor, bunurile care le mai aveau – totul trebuia distrus, ars, nimicit. Nu respectau niciun principiu uman, nu recunoşteau nicio regulă în interiorul lagărului. Nutreau însă un adevărat cult faţă de *Strafen*, faţă de pedepse. Se aplicau, de obicei, în public? iar deţinuţii trebuiau să asiste, în poziţie de drepţi, descoperiţi. Pedepsele erau grupate pe categorii, aceleaşi în toate lagărele de concentrare. Născute din sadismul şi fantezia bolnăvicioasă a unor *Lagerführer*-i, simpli SS-işti sau *Kapo*, feluritele *Strafen*, pedepse, erau generalizate prin ordine şi instrucţiuni, iar aplicarea lor cât mai originală asigura faima lagărului.

SS-Oberführer 1 Eikè, primul comandant al primului lagăr de concentrare, *Dachau*, stipula în

preambulul faimosului său regulament, devenit regulament-ghid pentru toate lagărele naziste * „Toleranţa înseamnă slăbiciune. Prin urmare, pedepsele vor fi aplicate fără cruţare…”

Spicuiesc din inventarul celor mai frecvente pedepse:

Biciuirea în public: 25, 50 ori 100 de lovituri. Victimele trebuiau să numere loviturile. Dacă greşeau, pedeapsa se relua de la început. Dacă în timpul aplicării loviturilor, deţinutul leşina, era readus în simţiri, după care executarea pedensei continua. Direcţia centrală a lagărelor de concentrare a trimis – la 4 aprilie 1942 – o adresă către toţi comandanţii lagărelor în care se arăta: „*Reichs*führerul SS şi şeful poliţiei germane a dat dispoziţie ca la aplicarea pedepselor cu bătaia, ordonate de el (atât, la bărbaţi cât şi la femei), atunci când există menţiunea de severitate sporită, pedeapsa se va aplica pe şezutul gol”. Semnează: şeful direcţiei centrale. *SS-Obersturmbannführer* 2 Liebenhenschel.

Spânzurarea ele un stâlp Deţinutului i se legau mâinile la spate, braţele i se ridicau sus şi astfel era atârnat de un cârlig timp de 30 de minute până la 2 ore. SS-iştii care voiau să se amuze, împingeau victima cu cravaşele până aceasta începea să se balanseze, alţii se distrau lovind-o peste părţile cele mai sensibile;

Arestul. Dura de la câteva zile până la patruzeci. Sau „până la noi ordine”. În funcţie de lagăr şi, mai ales, de bestialitatea – comandantului

acestuia, arestul putea însemna să stai izolat într-o carceră în care puteai să te întinzi pe ciment ori într-una în care să nu poţi sta decât în picioare, iar dacă erai mai înalt, doar ghemuit. După cum înfocarea ţi se da într-o gamelă ori ţi se arunca pe jos ca s-o lingi de pe ciment. Potrivit faimosului regulament al SS-istului Eicke de la *Dachau*, pentru nesalutarea unui membru SS pedeapsa consta din 8 zile arest sever care începeau şi se terminau cu 25 de lovituri cu vâna de bou peste şezutul gol.

Trimiterea în *detaşamentul de pedeapsă*. Executarea oricărei pedepse se putea termina cu moartea *Häftl*ingului. Niciodată nu se va şti câţi au murit în miile de lagăre naziste în timp ce erau biciuiţi pe *Bock*, pe caprăˮ sau se bălăbăneau atârnaţi de *Baum*, de copac, stând în picioare în faţa porţii lagărului în capul gol în arşiţa soarelui de august ori noaptea, în pielea goală, în gerurile lui februarie. Totuşi, *Häftling-ii* mergeau spre locul executării pedepsei cu speranţa că vor rezista.

Trimiterea în detaşamentul de pedeapsă echivala *ab* ovo cu trimiterea în moarte. În cele mai multe lagăre, comandantului detaşamentului de pedeapsă i se stabilea, dimineaţa, la ieşirea din lagăr, cu câte cadavre trebuie să se întoarcă.

Lichidarea. Se făcea prin împuşcare în ceafă. Sau prin spânzurare.

Spânzurarea. Se execută în public, în faţa întregului lagăr. Uneori. Alteori, deţinutul era închis într-o încăpere. I se oferea o frânghie sau o

curea şi i se dădea o jumătate de oră la dispoziţie să se spânzure.

În afara pedepselor de mai sus, care aveau un caracter oficial, executarea lor fiind reglementată prin ordine şi instrucţiuni, în lagăre se practica o gamă infinită de alte *Strafen*, pedepse, rod al unei ciudate îmbinări a sadismului cu inventivitatea, a bestialităţii cu fantezia. Sadismul şi bestialitatea erau prezente în toate manifestările fiecărui SS-ist. Inventivitatea şi fantezia însă lipseau. În lagărele de concentrare, totul era şablon. Aceeaşi sârmă ghimpată, aceleaşi turnuri de pază, aceiaşi SS-işti, *Blockälteste* şi *Kapo*, aceleaşi Appell-uri, *Kommando-uri* şi *Selektion*-ări, aceeaşi bandă rulantă a morţii. A existat o singură excepţie? a existat un singur domeniu în care SS-iştii s-au dovedit inventivi, au manifestat fantezie: în lărgirea la nesfârşit, pe cont propriu; a gamei pedepselor şi a modalităţilor de aplicare a acestora. Să exemplificăm.

Exerciţiile de gimnastică. În multe lagăre, după biciuire, *Häiihng-ul* care, mai mult mort decât viu, se rostogolea ca un bolov-tn de pe *Bock*, de pe „capră”, trebuia să se ridice în picioare şi să execute, stimulat de cravaşele SS-iştilor, zeci de genuflexiuni „pentru a-şi întări musculatura” slăbită de cele 25… 50 sau 75 de lovituri cu vina de bou, bâta ori biciui de sârmă. *Exerciţiile de gimnastică* constituiau modalitatea cea mai la îndemână pentru a umili şi chinui *Häftling*-ii, deoarece ea putea fi aplicată la orice oră, ziua sau

noaptea şi în orice loc: în baracă, în incinta lagărului şi în afara lui.

„… Baraca s-a liniştit. *Häftling*-ii întinşi pe paie, speriaţi, bătuţi, epuizaţi, încearcă să adoarmă. În uşă apar SS-istul şi un *Kapo*. *Achtung*! *Häftling*-ii sar în picioare. Dar nu toţi deodată.

— *Verfluchte Bande*! *Ihr* DrecksäckeZ[52] – urlă *Kapo*. Liniştit, SS-istul îşi scoate încet pipa din gură.

Porunceşte în şoaptă, aproape cu blândeţe: *Hinlegen*! (culcat!). *Häftling-ii* istoviţi se trântesc la pământ nesincronizat. Noul ordin e ceva mai energic: *Auf*! (sus!). *Häftling-ii* sar în picioare. Unul întârzie. SS-istul se face că nu observă. Îşi scutură liniştit scrumul din pipă, lovind-o cadenţat de tocul uşii. Deodată urlă cu putere: *Hinlegen /"* – Cădem. – *„Auf*! *Hinlegen*! *Auf*! *Hinlegen*! *Auf 1 Hinlegen l'Auf /…"* – şi aşa la nesfârşit. Cămaşa se lipeşte de corp, sudoarea ne acoperă ochii.

— *Hinlegen*! *Auf*!… Respiraţia ni se opreşte în piept, nu avem aer. Pe podea nu mai sunt de mult paie. În schimb este praf, mult praf. Peste tot! în nas, în gât, în ochi. *Kapo* şi SS-istul au dispărut cu totul în praf. Prin norii de prai se aude doar, neobosit, glasul SS-istului: – *„Hinlegen! Auf*!… *Hinlegen*! *Auf!"* – Când o să se termine?… Genunchii îmi sunt parcă de vată, iar corpul îmi este tot mai greu…" (amintirea lui Wieslaw

52 Bandă blestemată î Saci de rahat !

Kielar).

La *Buchenwald*, după cum arată Eugen Kogon, acestor exerciţii de gimnastică li se spunea direct: exerciţii de pedeapsă. De nenumărate ori, după apelul de seară, întregul lagăr, câte un singur bloc sau un şir de barăci trebuiau să fără exerciţii de pedeapsă pentru te miri ce motive. „Educaţi-vă şi nouri oamenii”, spunea conducerea lagărului şefilor de bloc, und aceştia raportau vreo abatere, dându-le astfel dezlegare pentru dezlănţuirile de sadism: „Culcat – sus – marş – marş săltat, sărit – rostogolire, câte unul, câte dsi, cu toţii jos – şi iar sus”! între timp *Scharführer*-ii loveaţi şi tropăiau din răsputeri, năpustindu-se cu cizmele lor grele peste oamenii întinşi pe jos. În special cei slabi erau calul lor de bătaie. Cel care nu rezista la pasul alergător, se împleticea şi cădea, era întotdeauna în pericol de a fi maltratat până-şi dădea duhul. În dreapta locului de adunare de la *Buchenwald* a zăcut ani de-a rândul o ridicătură înaltă şi lungi de piatră concasată, pentru pavajje. Era aleasă cu predilecţie pentru exerciţiile de pedeapsă. Iarna, când era acoperită cu un strat gros de zăpadă, se ordona căţărarea în ritm rapid. – culcarea sus pe creastă şi apoi alunecarea în jos pe panta abruptă, peste prundişul îngheţat, astfel că, fireşte, îţi răneai mâinile şi faţa? vara se prefera cealaltă latură, pentru că acolo se aflau nişte gropi adânci, adeseori pline cu apă. Ge amuzament pentru unul sau altul dintre *Scharführer*-i să azvârle pe câte

un deţinut, cu un pumn sau o lovitură de picior în apa plină de noroi şi apoi să repete distracţia când nenorocitul încerca să tragă o gură de aer şi să iasă de acolo! De-a lungul lunilor, de-abia dacă trecea câte o zi în care întregi coloane de muncă să nu fi fost sancţionate de *Scharführer*-i 1 ori mergeau prea încet, ori încărcaseră pietre prea mici, ori prea puţine scânduri. Imediat se ordonau, pe loc, exerciţii de pedeapsă.

Statul în picioare în faţa barăcii, pe *Appellplatz* sau în faţa porţii. Această pedeapsă era cumplită când să aplica după o zi întreagă de muncă.

Şederea în genunchi cu mâinile întinse şi având în fiecare câte un bolovan.

Alergarea până la istovire.

Scoaterea din baracă – iarna, în pielea goală – a deţinuţilor şi ţinerea lor în zăpadă ore în şir. Uneori se aruncau peste ei găleţi cu apă rece.

Eugen Kogon arată în cartea sa că, la *Buchenwald*, „în primăvara lui 1938, comandantul Koch a ordonat închiderea unui «asocial», care încercase să evadeze, într-o ladă de lemn, având o latură deschisă blocată cu sârmă ghimpată. Respectivul deţinut nu putea sta în ladă decât ghemuit. Apoi, Koch a ordonat să fie bătute prin pereţii lăzii cuie lungi, care la cea mai mică mişcare pătrundeau în carnea victimei. În această cuşcă1 deţinutul, un agricultor, a fost expus întregului efectiv de deţinuţi ce stăteau aliniaţi pe locul de adunare. Nu i s-a dat nimic să mănânce şi

a rămas acolo, pe locul de adunare, două zilei şi trei nopţi. Ţipetele sale cutremurătoare nu mai aveau nimic omenesc. În zorii celei de-a treia zi, a fost în sfârşit izbăvit de chinuri printr-o injecţie cu otravă”.

Da, a existat o singură excepţie, un singur domeniu în care SS-iştii au manifestat inventivitate şi fantezie: în stabilirea şi aplicarea pedepselor.

La procesul lagărului de concentrare *Sachsenhausen*, care a avut loc la Berlin, în 1947, procurorul l-a întrebat pe Kurt Eccarius, şeful carcerei lagărului, dacă în afara pedepselor reglementate de forurile superioare se practicau şi alte torturi.

Acuzatul a recunoscut că se practicau. „Le aplicau – a mărturisit el – şefii de bloc din proprie iniţiativă i îi băteau pe deţinuţi cu mâinile şi cu picioarele, iarna îi stropeau cu apă rece sau în timpul nopţii îi fugăreau în picioarele goale în jurul carcerei şi aşa mai departe”.

Strafen. Pedepse. Felurite pedepse.

STRUMPF

Un prieten care n-a fost deportat, dar al cărui suflet de o rară sensibilitate este mai rănit de ceea ce s-a întâmplat în lagărele naziste decât al unora care au trecut prin ele, mi-a sugerat să includ în *Limbajul morţii* şi cuvinte mai banale, denumirea unor obiecte uzuale ca ciorap… prosop…

Strumpf, ciorap! Aşa ceva n-am văzut. Aşa ceva n-a existat în lagărul *E – Birkenau*. Nici la

Landsberg, nici la *Kaufering*. Picioarele, chiar când erau pline de leziuni, le introduceam goale în saboţi. La *Birkenau* nu puteam face rost nici măcar de un petic de hârtie cu care să ne acoperim rănile purulente. Noroc că era vară.

La *Landsberg* şi *Kaufering*, în lunile de iarnă, când gerul congela şi sufletul din noi, rupeam – ca şi cum aş fi rupt o bucată din viaţa mea – o fracţiune din minuscula porţie de pâine şi o dădeam pentru o zdreanţă cu care să-mi înfăşor degetele de la piciorul drept, pe care, uneori, nu le mai simţeam.

Mult mai uşor era să procuri hârtie de saci de ciment. După o noapte cumplită, în care, înghiontiţi întruna cu cravaşele şi patul puştilor, tărâm, fără oprire sari cu ciment de la marginea pădurii *Mohl* până în mijlocul ei unde se construia o fabrică subterană, cei ce apucam zorile aveam dreptul să rupem fâşii din sacii de hârtie şi să ne înfăşurăm în ele. Prima grijă era să ne căptuşim saboţii.

Datorită zăpezii, talpa de lemn se îmbiba cu apă. Umezeala pătrundea hârtia. Firele de ciment se înmuiau, apoi se întăreau. Se formau cruste de ciment între degete, peste răni sângerânde sau cicatrizate. Oricum, picioarele înfăşurate în „ciorapi de ciment” degerau mai greu.

Prosoape, ce-i drept, am văzut. O singură dată. Într-o seară de iarnă când am intrat în baracă din loc în loc, pe stâlpii de susţinere ai barăcii atârnau prosoape. Mici ca nişte batiste. Ni

s-a spus să nu ne atingem de ele. Se prevăzuse probabil o inspecţie. Adevărul nu l-am aflat niciodată. Dimineaţa, câteva prosoape lipseau. La *Appell*, SS-istul a cerut ca cei care şi-au înfăşurat pe trup prosoape să iasă în faţă. Nu s-a mişcat nimeni. Au fost scoşi din rânduri, la întâmplare, trei *Häftling*-i. Printre ei şi fratele meu, Emilian. Li s-a ordonat să se dezbrace şi să-şi scoată saboţii. Degeaba s-a grăbit Emilian să-şi smulgă prosopul de pe picioare şi să-l înfunde în saboţi. SS-istul l-a surprins şi a tăbărât pe el. L-a tăvălit prin zăpadă, l-a călcat în picioare, l-a lovit cu cravaşa până la leşin.

Fără altă comandă, şapte *Häftling*-i au ieşit din front şi au început să-şi scoată saboţii.

Seara, când ne-am întors în baracă, nu mai erau prosoape. Totuşi, atunci, o dată, de-a lungul întregii mele deportări, am văzut prosoape. *Strümpfe*, ciorapi – niciodată»

SYNCHRONISATION

La *Birkenau*, în afară de pământul arid, bătătorit al Appellplatz-urilor şi barăcilor de lemn, nu exista nimic care să ne amintească de viaţa din care am fost smulşi.

Häftling-ii care mişunau prin lagăr nu semănau a oameni. Aduceau mai degrabă a cadavre. Cadavre vii.

SS-iştii care ne supravegheau n-aveau nimic omenesc. Privindu-i, nu distingeam altceva decât

cizmele, automatele şi cravaşele lor mişcându-se automat, dominate de căşti având pe ele drept semn distinctiv un cap-de-mort.

În lagărele de la *Birkenau* – nici în lagărul A, nici în ß, nici în C, nici în D, nici în *E*, nici în *F*, – nu creştea nimic. Niciun copac, nicio floare, niciun fir de iarbă. O singură excepţie. Curtea crematoriilor. În faţa crematoriilor, iarba îngrijită dintre alei sugera un petic de pajişte. Lungile coloane de *Häftling*-i selecţionaţi din clipa sosirii pentru gazare, îngroziţi de nesfârşitele garduri de sârmă ghimpată pe lângă care treceau, intrând în curtea crematoriului şi văzând din nou iarbă se linişteau, începeau să creadă că, într-adevăr, sunt duşi să facă o baie caldă după un drum atât de chinuitor.

SS-iştilor puţin le păsa ce sentimente îi stăpâneau pe noii sosiţi. Preocuparea lor era ca *die Synchronisation*, sincronizarea, să fie perfectă.

Când toţi cei din coloană – mame, copii, bătrâni, bolnavi – dezbrăcaţi în pielea goală erau poftiţi şi conduşi de SS-işti şi *Kapo* din vestiar în uriaşa cameră de baie, răsuna o comandă scurtă: „SS-iştii şi cei din *Sonderkommando*: *heraus*! afară! „În clipa aceea, pe poarta curţii din faţa crematoriului intra un autoturism cu însemnul Crucii Roşii. Era primul moment al sincronizării. În timp ce SS-iştii şi cei din *Sonderkommando* se retrăgeau, iar *Häftling*-ii despuiaţi priveau când la duşurile instalate în tavan, când la cele patru tuburi din tablă perforată din mijlocul încăperii

aflată la subsol, deasupra, în curtea crematoriului, din autoturismul cu însemnul Crucii Roşii cobora un ofiţer SS-ist şi *un Sanitätsdienstgefreiter*[53], caporal sanitar, care ţinea în mână patru cutii de tablă, vopsite în verde.

Cei doi intrau pe peluză şi, călcând iarba cu cizmele lor grele, se apropiau de nişte plăci de beton ce acopereau, ia prima vedere, nişte coşuri de aerisire.

În clipa în care SS-iştii şi cei din *Sonderkommando* părăseau baia, iar uşile grele se închideau cu un zgomot asurzitor, ofiţerul SS-ist şi *SDG*-ul aflaţi în mijlocul peluzei ridicau prima placă de beton.

Se trece la al doilea moment al sincronizării. După cum relatează Nyiszli Miklös, medicul legist al lui Mengele la crematoriile din *Birkenau*, care a văzut de nenumărate ori întreaga operaţie, cei doi loveau capacul patent al cutiilor de tablă vopsite în verde şi turnau conţinutul lor – nişte granule liliachii de mărimea unor boabe de fasole – în gura coşurilor ce corespundeau cu tuburile din tablă perforată instalate în mijlocul uriaşei camere de baie în care 2000 de oameni în pielea goală, înghesuiţi unul în altul – * mame, bătrâni, copii, bolnavi de-a valma – aşteptau, uitându-se nerăbdători spre tavan, primii stropi de apă. În contact cu aerul, granulele emanau ucigătorul gaz „*Zyklon* B” care, prin găurile celor patru tuburi,

53 Sanitätsdienstgefreiter, caporal sanitar.

invada întreaga încăpere.

Urma al treilea moment al sincronizării. Cei doi SS-işti – ofiţerul şi SDG-ul – se aşezau pe placa de beton şi fumau câte o ţigară până se convingeau de reuşită. Exact în clipa când gazarea se termina şi jos, la subsol, se dădea drumul la ventilatoare, ei îşi aruncau chiştoacele, se urcau în maşina mică şi părăseau curtea crematoriului;

Ţâşnitoarele – spre care cu mai puţin de o oră mai înainte, copiii din coloană alergau fericiţi că, în sfârşit, pot să-şi potolească setea după 3 – 4 – 5 zile şi nopţi de goană nebună cu trenul din cine ştie ce colţ al Europei – continuau să stropească iarba. Copiii însă nu mai existai. Trupurile lor încleştate, în spasmele morţii, cu ale mamelor, bătrânilor şi bolnavilor formau un uriaş morman de cadavre, căci… *die Synchronisation*, sincronizarea, reuşea totdeauna perfect

La *Birkenau*, în lagărul *E*, în vara lui 1944, uneori, după masa, se distribuia *Tee*, ceai. De fapt, apă fierbinte. Fără pic de zahăr, fără niciun gust. I se zicea *Tee*, ceai, pentru că avea o culoare închisă, maronie.

În cumplita zăpuşeală a lui iulie şi august, când der *Durst*, setea, ne chinuia mai tare decât der *Hunger*, foamea, der *Tee*, ceaiul, acea apă chioară, dar fierbinte, însemna pentru noi o licoare dumnezeiască. Apropiam pe rând oala sau cratiţa de gură – câte 8 – 10 *Häftling*-i ne primeam porţia în acelaşi vas – şi, atinse de aburul umed al ceaiului, buzele noastre arse, crăpate începeau să

palpite, să prindă viaţă. Sorbeam o înghiţitură sau două, după cum ne înţelegeam, şi dădeam oala mai departe.

Der Tee, ceaiul, se aducea în butoaie. Câte trei sau patru pentru peste o mie de *Häftling*-i. Având veselă foarte puţină, distribuirea în baraca de copii numărul 21 dura foarte mult. Într-o după-masă se ordonase încolonarea pentru apel, când abia se goliseră primele două butoaie. *Häftling*-ii, care nu-şi primiseră porţia, s-au îmbulzit în jurul butoaielor. Pe platou a apărut, ca din senin, *Lagerälteste*.

— Ce-i debandada aceasta?

Vertreter-ul care împărţea ceaiul n-a mai avut timp să răspundă; fusese doborât la pământ dintr-o singură lovitură şi călcat în picioare de *Lagerälteste*. Drept urmare, în zilele următoare. În baraca noastră nu s-a mai adus ceai. Fiind printre cei mai în vârstă din *Kinderblock*, baraca copiilor, aveam 18 ani, împreună cu un grup de *Häftling*-i clujeni, am mers la *Blockälteste* şi am cerut să ne încredinţeze nouă distribuirea ceaiului. A fost de acord.

Ajutaţi de câţiva tineri orădeni şi din Salgotárján, făceam cordon în jurul frontului pentru ca nimeni să nu se poată aşeza a doua oară în rând. Luându-ne ultimii porţia, eram ascultaţi de ceilalţi tineri.

După numai câteva zile a survenit un eveniment cu totul neaşteptat. Sosind cu butoaiele cu Tee, cu ceai, de la Küche, prietenul meu clujean

Beker Adam mi-a şoptit: „Am primit un butoi cu ceai îndulcit. Am hotărât să lăsăm la urmă butoiul cu „pricina. Am început distribuirea. Înăuntrul cordonului mai erau vreo două sute de i, care-şi aşteptau rândul, când am ajuns la ultimul butoi.

— Fraţilor, e dulce! a strigat primul care a sorbit din ceai. Într-o clipă, butoiul a fost luat cu asalt. Strigând în gura mare, „copii, ceai dulce, aţi auzit?... dulceee", au năvălit şi cei care-şi primiseră de-acum porţia. Am fost împins la o parte, iar vesela smulsă de pe targă. Zeci de mâini întindeau simultan cratiţele şi oalele spre butoi. Chiar dacă unul ori altul reuşea să-şi umple vasul cu ceai, era imposibil să iasă din acea teribilă îngrămădire. Prietenul meu Adam şi cu! ancu ţineau cu înverşunare de butoi şi strigau întruna;

— Daţi-vă la o parte! Fiţi înţelegători? Se apropie apelul. O s-o păţim cu toţii I

Zadarnic. Nimeni nu se retrăgea. Vacarmul se amplifica. Priveam cu disperare învălmăşeala din faţă. În lagăr izbucni semnalul pentru *Appell*. Am tresărit. Prin faţa ochilor îmi străfulgeră imaginea Vertreter-ului călcat în picioare de *Lagerälteste*. Cuprins de spaimă, am ţipat:

— Adame, răsturnaţi butoiul!

Hărmălaia a amuţit brusc. *Häftling-ii* se dădeau la o parte privind buimăciţi cum ţărâna înghiţea ultimii stropi de ceai. Câţiva copii s-au trântit la pământ şi au muşcat din ţărâna dulce, în timp ce *Blockälteste*, însoţit de cei doi – i, agitându-şi bâtele încovoiate şi izbind în dreapta şi

stânga, la întâmplare, urlau:

— *Antreten* zum *Appell!*, încolonarea pentru apel!…

Nici atunci, nici după aceea, în lungile nopţi de nesomn din preajma crematoriului, nici acum, după atâţia ani, n-am putut şi nu pot răspunde la întrebarea t am avut eu dreptul să îndemn la răsturnarea butoiului cu der Tee, cu ceai… îndulcit?

La *Birkenau-Auschwitz*, toţi copiii sub 14 ani au fost duşi din tren direct în camerele de gazare. La *Theresienstadt* (lângă Praga) – nu. Cei internaţi aici au fost lăsaţi în viaţă. Până în 1944. În vara acelui an, lagărul a fost lichidat şi toţi deţinuţii – în marea lor majoritate copii – deportaţi la *Birkenau-Auschwitz*.

La peste un deceniu de la Eliberare, pe teritoriul fostului lagăr *Theresienstadt* s-au găsit, ascunse în pământ, câteva caiete de desen, însemnări şi frânturi de poezii ale copiilor-martiri. Din tot ce a putut fi scos la suprafaţă s-a organizat, în 1957, într-una din sălile muzeului Dimitrov din Leipzig, o expoziţie.

La intrare, pe un perete, în câteva cuvinte, scrise cu litere de o şchioapă, era condensată întreaga istorie a lagărului: „*Theresienstadt* a fost un lagăr de tranziţie pentru 15.000 de copii sub cincisprezece ani. Numai aproximativ o sută au supravieţuit”.

M-am oprit la primul desen… la al doilea… la al zecelea… la al douăzecilea… Toate aveau jos, în

dreapta, aceleaşi date: numele autorului, data naşterii, a deportării şi cea a gazării. Privesc imaginile şi citesc cu lacrimi în ochi:

„Vază cu doriu, Iana Polak, născută: 29.08.1932, deportată; 26.01.1943, gazată: 1944, la Auschwitz.

„Fotbal". Jiří Bentler, născut: 9.03.1932, deportat: 18.09.1942, gazat: 18.05.1944, la Auschwitz.

„Theresienstadt". Weisskopt, născut: 1.01.1932, deportat 26.06.1942, gazat: 8.10.1944, la Auschwitz.

Lectura continuă într-o monotonie la fel de zguduitoare până la ultimul desen: născut... deportat... gazat la *Auschwitz*.

Desenele erau stângace, aşa cum desenează copiii de opt-zece – doisprezece ani. Florile din „Vaza cu *flori*" – triste, aproape negre. Terenul de fotbal al lui Jiří Bentler – pustiu; în jur, niciun pic de verdeaţă. „*Theresienstadt*" – sumbru. Barăci şi paturi de scândură. Niciun pom, nicio floare, niciun om pe stradă.

Totul era lipsit de viaţă, încremenit, pustiu în acele desene. Cum putea Iana Polak să-şi coloreze florile dacă la vârsta de zece ani i-a fost interzis să alerge pe câmp să culeagă flori? Gândurile ei, ca şi ale celorlalţi copii din Theresienstadt, au fost impresionant redate de Miroslav Kosen şi sora sa, asfixiaţi în aceeaşi cameră de gazare ca şi Iana Polak:

Însetare, mâini încătuşate şi durere fără

sfârşit…

Deznădejde, visuri sfărâmate.
Lumea doar atât ne-a oferit.

A. Weisskopf nu putea să deseneze în culori mai vii Theresienstadt-ul, deoarece sârmele ghimpate l-au despărţit de lume. Din splendoarea Pragăi de aur, el n-a rămas decât cu imaginea SS-iştilor care i-au arestat familia şi a convoaielor nesfârşite ce se îndreptau pe străzile oraşului spre ghetou. Imaginile şi zgomotele acestora torturau fără milă copiii Theresienstadtului. Iar noaptea deveneau coşmaruri insuportabile. Mărturie stau următoarele versuri găsite pe o filă de caiet:

Întrezăresc prin vis Theresienstadt.
Văd străzile-i cernite, oameni trişti…
Spre mine-n miezul nopţilor răzbat,
În zgomot surd, paşi grei de SS-işti.
Aşa le-ntrezăresc, aşa mi-apar
Aicea, în ghetou-ntunecat.
Unde, răpuse, visele dispar
În jalea kilometrului pătrat…

Cel mai zguduitor lucru este însă că aceşti copii cunoşteau sfârşitul tragic care-i aştepta. Şi Eva Pickova, în vârstă de doisprezece ani, a ştiut că va urma, implacabil, soarta prietenelor sale. Faptul că a supravieţuit câteva zile sau câteva săptămâni celei mai bune prietene nu-i putea aduce nicio bucurie. Ea a notat în caietul său:

Îmi curge încă sângele prin vine.

Prietena mea însă s-a sfârşit…

Eu nu ştiu dacă n-ar fi fost mai bine în ziua aceea chiar s-o fi însoţit…!

Versurile au fost traduse din limba germană de Constantin Avram.

În lagărele de concentrare totul era greu, dureros de greu. Şi să flămânzeşti ani de zile, şi să fii schingiuit zilnic, şi să n-ai unde şi cu ce te spăla, şi să porţi saboţi în picioarele goale, pline de răni, şi să nu mai ştii nimic de ai tăi, şi să munceşti ca un sclav, şi să fii cobai pentru experienţe. Era enorm de greu să trăieşti şi aproape imposibil să supravieţuieşti.

Uşor era un singur lucru: să mori.

Moartea, *der Tod*, era la ea acasă.

În lagărele de concentrare totul era îngrozitor de uniform. Mereu şi peste tot aceleaşi garduri de sârmă ghimpată, aceiaşi stâlpi de susţinere încovoiaţi spre interior, aceleaşi turnuri de pază cu aceiaşi SS-işti, aceleaşi barăci, aceiaşi *Kapo*, Block şi *Lageräl*tester-*i*, aceleaşi comenzi, aceleaşi înjurături şi aceleaşi pedepse, aceleaşi mizere porţii de mâncare, aceleaşi boli, aceleaşi gemete şi blesteme.

Numai der *Tod*, moartea, era inimaginabil de variată.

În lagărele de concentrare puteai să mori rupt în bătăi, călcat în picioare sau izbit cu capul

de zidul *Bunker*-ului. Puteai să mori aruncat în prăpastie în timp ce cărai bolovani pe-o creastă, aruncat de pe zid ori de pe schelă sau aruncat peste firele de sârmă ghimpată purtătoare de curent de înaltă tensiune. Puteai să mort spânzurat de gât, de picioare ori de mâinile răsucite şi legate la spate. Puteai să mori sugrumat ori înecat într-o baltă cu mai mulţi deodată sau singur, într-o găleată cu apă. Puteai să mori schingiuit, torturat, sfâşiat de câini-lup sau îngropat de viu în pământ, piuă la bărbie. Puteai să mori datorită unor injecţii făcute cu diferite otrăvuri în venă, direct în inimă sau în plămâni. Puteai să mori împuşcat în ceafă, mitraliat, sfârtecat de grenade sau pârjolit cu aruncătoarele de flăcări. Puteai să mori zăvorât în trenurile morţii, asfixiat în primitive dube sau moderne camere de gazare. Puteai să mori îngheţat în căzi cu apă rece ori ţinut în pielea goală iarna, afară, în zăpadă şi stropit din 30 în 30 de minute cu apă. Puteai să mori ars în şanţuri, pe rug sau în crematorii.

În lagărele de concentrare, unde *der Tod*, moartea, era la ea acasă, puteai să mori şi de moarte naturală. Şi au murit mulţi, sute de mii, de moarte naturală: de foame… de sete… de epuizare… de boală… de dor. Dor de copii, de părinţi, de soţie, de iubită… dor de casă, de ţară, de libertate… dor de viaţă.

TOTENKOPFEINHEITEN

Fasciştii nu pot fi ierarhizaţi decât după un singur criteriu: care au fost mai sângeroşi?

Locul întâi îl ocupă, indiscutabil, fasciştii hitlerişti. Şi l-au cucerit dezlănţuind fluvii de sânge şi ridicând munţi de cadavre. În sânul lor s-au diferenţiat, prin cruzime şi sadism, naziştii, membrii partidului hitlerist. Un corp aparte – de o ferocitate fără asemănare în istorie – l-au constituit SS-iştii. Iar dintre ei s-au detaşat, prin fărădelegile săvârşite, cei înregimentaţi în faimoasele *SS-Totenkopfeinheiten*, unităţi SS cap-de-mort. Din ele au făcut parte aproximativ 100.000 de SS-işti. Cei care au însoţit transporturile de deportaţi spre lagărele de – concentrare şi transporturile de *Häftling-i* între aceste lagăre. Cei care de-a lungul nopţii fasciste s-au îngrijit ca „fabricile morţii" să funcţioneze fără întrerupere» – ea flăcările crematoriilor să nu se stingă – fluxul deţinuţilor spre camerele de gazare să nu se întrerupă. Cei care au asigurat ca din milioanele de deţinuţi nici măcar unul să nu treacă viu *dincolo* de sârma ghimpată.

Au fost dotaţi cu automate, cravaşe şi câini-lup. Aveau dreptul să lovească orice deţinut, să tragă în oricare şi în oricâţi, să-i sfâşie asmuţind câinii-lup asupra lor.

tineri fără căpătâi, oameni primitivi, majoritatea rataţi în viaţa civilă, măcelari concediaţi şi bucătari nerealizaţi, servitori daţi afară şi liber profesionişti fără nicio perspectivă,

văzându-se *Sturmmann*-i, *Rottenführer-i* şi Scharführer-i, se credeau mici dumnezei. Puterea nelimitată asupra unor oameni dezarmaţi îi aţâţa şi-i sălbăticea.

Bine echipat, bine hrănit, cu bordelul la doi paşi de comandatură, stăpân atotputernic peste *Häftling*-i, SS-Mann-ul din oricare subunitate *Totenkopf*, cap-de-mort, se simţea pe deplin satisfăcut. Rânjea mereu de plăcere, convins că aşa va fi cel puţin o mie de ani: va mânca şi va izbi cu cravaşa, va trage un chef zdravăn după care va mai împuşca 10 – 20 de deţinuţi, va da o fugă până la bordel, apoi va mai gaza câteva sute.

Un singur lucru îi nemulţumea pe SS-iştii membri ai unităţilor *Totenkopf*, cap-de-mort - uneori se plictiseau. Mai ales cei care însoţeau detaşamentele de *Häftling*-i, în afara lagărului, la diferite locuri de muncă: la carierele de piatră, la construirea de drumuri prin păduri, la săpatul tunelurilor, Făcând cordoane şi păzind *Häftling*-ii, se plictiseau de moarte. Şi atunci încercau să se înveselească. Şi reuşeau…

Înaintam pe creasta abruptă cu uriaşe blocuri de piatră în braţe. De jos, de la carieră, şi până sus, în vârf, era drum de doi kilometri. Drumul morţii. De câte ori ridicai blocul de piatră şi făceai primul pas spre creastă îţi luai rămas bun de la viaţă. Pe parcurs n-aveai timp. Nu numai genunchii, tot trupul îţi tremura sub povară. Îţi încordai voinţa să priveşti doar în faţă, să-ţi fixezi mereu locul pe care vei face următorul pas. În

dreapta era cordonul de SS-işti. În stânga, prăpastia. O privire spre ea te ameţea. Îţi pierdeai echilibrul şi te prăbuşeai.

Câte un SS-ist ridica cravaşa şi, atingând cu ea umărul *Häftlingului* care tocmai trecea prin faţa lui, îl împingea uşor, abia perceptibil. Suficient însă să-l dezechilibreze. Deţinutul se clătina spre prăpastie, ţipa disperat. Blocul se dezlipea parcă de *Häftlingul* care lovea caraghios aerul cu braţele, căutând un punct de sprijin inexistent şi amuzându-i pe SS-işti. Uneori ţipetele celui ce se prăbuşea dezechilibrau şi pe alţi *Häftling*-i, rostogolindu-se în hăuri câte trei-patru deodată. Zbaterile, „dansul" lor caraghios printre blocurile de piatră, pentru a-şi redobândi echilibrul, încercările lor neputincioase de a găsi un ultim punct de sprijin inexistent îi făceau pe cei ce alcătuiau cordonul să se prăpădească de râs în timp ce-şi struneau câinii-lup şi îşi depărtau puţin picioarele crăcănate ca să se simtă mai stăpâni pe situaţie.

Häftling-ii continuau să se târască cu blocuri de piatră în braţe pe drumul morţii, iar SS-iştii din *SS-Totenkopfenheiten*, din unităţile SS cap-de-mort, îşi alungau, din când în când, plictiseala împingând în prăpastie câte un deţinut sau câte trei-patru deodată.

TOTENNUMMERN

Numele celor din nesfârşitele coloane, care în

primăvara şi vara lui 1944, zi şi noapte au fost dirijaţi, de pe peronul lagărului *Birkenau-Auschwitz*, direct spre camerele de gazare, n-au fost înregistrate nicăieri. Nici măcar nu i-a numărat nimeni. După eliberare, numărul lor s-a putut stabili doar după capacitatea de ardere a crematoriilor şi anii în care acestea au funcţionat.

Nici cei care au supravieţuit primei selecţionări pe rampa morţii n-au fost înregistraţi nicăieri. Evidenţa noastră la *Birkenau* se ţinea doar cantitativ.

Abia când am ajuns într-un lagăr de muncă, în Bavaria, la *Landsberg-Dachau*, am primit un număr. Numărul 112398.

În toate lagărele de concentrare, cu excepţia Birkenau-ului, *Häftling*-ii primeau câte un număr, care era fie tatuat pe antebraţ (la *Auschwitz*), fie scris pe o bucată de scândură care se lega cu sârmă de bluza vărgată, deasupra inimii.

În lagărele mai mari însă, pentru a camufla amploarea exterminărilor, nu toţi *Häftling-ii* nou sosiţi primeau numere noi. Unora li se atribuia numărul deţinuţilor exterminaţi anterior. Aceştia purtau deci, fără să ştie, *Totennummern*, numere de morţi. Astfel, sub acelaşi număr, în acelaşi lagăr au fost puşi să muncească până la istovire, au fost schingiuiţi şi ucişi câte 3 – 4 deţinuţi.

La Mauthausen, după eliberarea lagărului, s-au găsit înregistrate doar 71.856 de numere.

SS-iştilor li se părea cât se poate de firesc ca *Häftling*-ii consideraţi cadavre vii să poarte

numerele cadavrelor îngropate sau arse.

Nu va şti nimeni niciodată câţi *Häftling*-i au purtat aceste numere înscrise în *den Totenbüchern*, în registrele cu morţi ale lagărului Mauthausen.

TOTENZUGE (1)

Fiecare lagăr de concentrare nazist avea un ritm al său în care extermina *Häftling*-ii. Foamea, setea, munca epuizantă, v bolile, bătăile erau astfel programate încât ritmul să fie cel dorit. Accelerarea lui era uşor de realizat. În incinta fiecărui lagăr exista cel puţin un *Bunker* amenajat cu cârlige pentru spânzurătoare şi cu grătare speciale de scurgere a sângelui celor împuşcaţi în ceafă. De camere de gazare dispuneau doar lagărele mai mari. Când spaţiul sau instalaţiile de exterminare nu făceau faţă ritmului dorit, lagărele apelau la mijloace şi modalităţi din afara incintei lor.

Intrau în acţiune *die Totenzüge*, trenurile morţii.

Miile de *Häftling*-i care trebuiau să fie exterminaţi peste cota medie obişnuită a unui lagăr erau îngrămădiţi în vagoane pentru viţe. Câte 80 – 100 – 120 într-un vagon. Astfel de trenuri, cu câte 30 – 40 de vagoane, porneau de la *Bergen Belsen* ori *Dachau*, de la *Buchenwald* sau, *Mauthausen* spre... moarte. Nu li se stabilea nici numărul de kilometri pe care să-i parcurgă, nici

câte zile să dureze drumul. Ele trebuiau să gonească ziua şi noaptea până când mureau toţi cei selecţionaţi în respectivele „transporturi negreM sau „transporturi fără întoarcere”, cum li se spunea.

Häftling-ii nu disperau. În primele zile se amăgeau că este vorba de o mutare obişnuită dintr-un lagăr în altul. Şi erau hotărâţi să reziste. Calm, ajutându-se reciproc, încurajându-se unul pe altul, se luptau cu lipsa de aer, cu setea, cu foamea. Apoi, încet-încet, îi cuprindea îndoiala. „Asta nu-i un transport obişnuit, fraţilor, exclama câte unul. Asta-i un *Totenzug*, un tren al morţii”.

Îndoiala se transforma în panică. În vagoane izbucneau certuri, încăierări, bătăi. Urmau delirurile, leşinurile, moartea. Se murea rapid. *Häftling-ii* se prăbuşeau, îşi dădeau ochii peste cap şi gata, terminau cu suferinţele. Unii aveau senzaţia că cineva îi sugrumă. Îşi duceau instinctiv mâinile ia gât, scoteau un ţipăt gutural, trupul le zvâcnea spasmodic, apoi în colţul gurii le apărea o spumă roşiatică şi se linişteau pentru totdeauna.

În câte o noapte, *die Totenzüge*, trenurile morţii, se opreau din goana lor nebună. Locomotivele trebuiau alimentate. SS-iştii coborau şi se plimbau-de-a lungul vagoanelor să-şi dezmorţească oasele.

Häftling-ii loveau cu pumnii în uşile vagoanelor şi strigau din răsputeri:

— Ne sufocăm! Avem morţi…

— Mâncaţi-i, faceţi cârnaţi din ei! venea

răspunsul SS-iştilor şi noaptea se înfiora de hohotele lor neruşinate.

Trenurile se puneau în mişcare şi oamenii continuau să moară. Unii se stingeau liniştit. Nu deranjau pe nimeni. Strigau numele nevestelor… ori al copiilor… sau al logodnicelor. De fapt, nu-l strigau, îl murmurau doar, apoi un horcăit scurt şi gata, încheiau calvarul.

Câte unul devenea violent. Sărea brusc în picioare, îşi plimba privirea sticloasă peste ceilalţi şi se năpustea asupra celui de lângă el. Îl prindea rapid de umeri şi-l izbea cu capul de pereţii vagonului, încerca să-l muşte, să-l sugrume. Nici zece *Häftling*-i nu-l puteau imobiliza. Nu o dată, cel rătăcit nu-şi lăsa victima din mâini, pe care o strângea cu o putere incredibilă, până când el însuşi era sugrumat de cei din jur, neexistând altă soluţie.

Cei care continuau să supravieţuiască se chinuiau groaznic. Aerul îmbibat de miasmele rănilor purulente şi ale cadavrelor în descompunere era irespirabil. Bolnavii îşi umezeau tâmplele cu urină. Desperarea atingea apogeul. Izbucneau scene de isterie colectivă, de nebunie în masă. Nebunii furioşi se năpusteau unii asupra altora. Răcneau, se muşcau, călcau în picioare bolnavii care nu se puteau mişca. SS-iştii trăgeau în vagoane ciuruindu-le pereţii, potolindu-i cu gloanţe pe cei care, în nebunia lor, le tulburau liniştea.

Când, în sfârşit, *der Totenzug*, trenul morţii

se oprea pe rampa unui lagăr, iar uşile vagoanelor erau date la o parte, miile de cadavre, încremenite în cele mai neverosimile poziţii ale ultimelor convulsii, se rostogoleau de-a valma, pe rampă, în timp ce SS-istul şef al „transportului negru" raporta, plictisit, Lagerführerului:

— Vă predau 1.800... sau 2.300... sau 3.400 de *Häftling*-i care... put.

TOTENZUGE (2)

În vagon erau îngrămădiţi într-o promiscuitate halucinantă copii, mame, bărbaţi, fete, bolnavi, lehuze, oameni în agonie, infirmi, nebuni. Erau îngrămădiţi câte 70...90, peste o sută...

Treizeci... patruzeci... cincizeci de astfel de vagoane trase de o locomotivă alcătuiau un *Totenzug*, un tren al morţii. Pornea în noapte spre *Birkenau-Auschwitz*... spre Mauthausen... spre *Bergen-Belsen*. Uneori, la pornire nu se ştia încă staţia ultimă. Se cunoştea doar destinaţia: *spre moarte*.

Încerc să recompun atmosfera din vagoanele unui *Tote nzug*, unui tren al morţii combinând amintirile unor supravieţuitori cu mărturiile unor SS-işti.

„Şi trenul pleacă; Suntem înghesuiţi unul într-altul Vremea e apăsătoare, se anunţă furtună. N-avem aer. Avem senzaţia că ne aflăm într-un cuptor încins. Până la Soissons, totul merge

aproape bine. Dar soarele îşi revarsă razele din ce în ce mai fierbinţi peste cuştile noastre de lemn. În vagoane izbucnesc primele incidente. Ne e cald, ne e sete, vrem să bem, ne înghiontim în jurul unui butoi cu apă, se produc câteva încăierări. Unii deţinuţi leşină, alţii încep să delireze. În unele vagoane sunt deja morţi, victime ale căldurii...

Noaptea de 2 spre 3 iulie a fost cumplită. Aproape în fiecare vagon s-au produs cazuri de nebunie colectivă.

Ocupanţii vagoanelor se omorau între ei. În cel al lui Mommon, un locuitor din Toulouse, pe nume de Castres, de construcţie herculeană, a devenit subit furios; s-a ridicat, călca în picioare pe toată lumea, se repezea, urlând, asupra câte unui camarad şi-l sugruma cu mâinile lui puternice. În delirul lui a omorât, în felul acesta, câţiva nefericiţi incapabili să reacţioneze şi să se apere. Cei mai valizi s-au pus între el şi ceilalţi? până la urmă, nebunul a fost legat, trântit la pământ, stăpânit şi căsăpit cu un briceag, ca o găină. Lupta şi sângele aţâţau şi mai tare tot restul vagonului s-a produs o încăierare generală: oamenii se omorau între ei, se muşcau, se sugrumau, urlau, iar gardienii trăgeau focuri de armă prin pereţi. Când vagonul a fost deschis, din cei luO de ocupanţi, numai trei mai erau în viaţă, printre care Mommon, în vagonul în care se afla Sirvent din Châteauroux un camarad nefericit, cu pneumotorax, a leşinat. În vagon se afla un doctor.

A fost chemat să dea ajutor bolnavului s-a ridicat ca un automat, cu ochii rătăciţi. Ajuns lângă bolnav a izbucnit într-un râs mefistofelic. Drept terapeut, că s-a apucat să sucească braţele muribundului, care urla le durere. Strigătele lui au declanşat o bătaie generală. Unii ocupanţi ai vagonului au devenit nebuni furioşi. Se aruncau un! asupra altora, se muşcau, se tăvăleau pe jos, se strânge nu de gât unii pe alţii, îi călcau în picioare pe cei foarte bolnavi, aproape muribunzi, care erau incapabili să se ridice şi care au, murit asfixiaţi.

— Într-un alt vagon, un nebun furios s-a repezit la camarazii lui. Ţinea în mână o sticlă spartă, scoasă nu se ştie de unde. Ca să-şi salveze viaţa, camarazii lui au trebuit să-l răpună şi i-au sfărâmat craniul cu lovituri de gheată...

Un alt medic, doctorul Ringuet din Lexos, i-a „salvat" pe ocupanţii vagonului său prin sfaturi, dar s-a prăbuşit şi el. Om în vârstă, a fost supus unei încercări prea crâncene. Înainte de a părăsi Franţa, nouă sute patruzeci şi cinci de deţinuţi din convoi erau deja morţi. Ajungând la *Dachau*, sinistrul şef al trenului, Friedrich Dietrich, şi-a predat încărcătura comandantului lagărului, spunând:

— Vă aduc o mie şase sute treizeci de francezi care put. Cu părere de rău, nu vă pot livra mai multe cadavre". (Raymond Solladie şi Robert Masset).

Paul Berben, în cartea sa „*Dachau*" arată că

la 28 aprilie 1945 a sosit de la *Buchenwald* un transport de 5.000 de *Häftling*-i înghesuiţi în vagoane (unele deschise, altele acoperite) câte 70 până la peste 100. Însetaţi, fără hrană, brutalizaţi au ajuns, după 20 de zile, în viaţă: 1.200 i Unii au început să bea apă şi nu s-au mai putut opri până nu au căzut morţi pe loc. Mulţi, epuizaţi, au murit în zilele următoare. Cei din *Kommando*-ul de dezinfectare au trebuit să-şi pună măştile, iar SS-iştii care au condus *Kommando*-ul au ordonat să li se distribuie coniac *Sonder*-iştilor *K*

Nu o dată, supravieţuitorii unui astfel de *Totenzug*, tren al morţii, erau încolonaţi imediat într-un *„convoi al morţii"* şi trimişi, de data aceasta pe jos, într-un alt lagăr.

SS *Standarten*führerul Franz Ziereis, comandantul *Mauthausen-ului* a mărturisit: Într-o zi, *Obergruppen*führerul Pohl, fără a mă anunţa în prealabil, mi-a trimis 6.000 de femei şi copii, care se aflau deja de 10 zile pe drum fără hrană. Transportarea lor s-a făcut în decembrie 1944, pe un ger cumplit, în vagoane deschise, fără pături. Pe baza unui ordin primit din Berlin a trebuit să expediez aceşti copii în coloană de marş la *Bergen-Belsen* şi, precum cred, au murit toţi. Aceasta a fost cauza şocului nervos pe care l-am suferit.

Un transport de 2.500 de deţinuţi a sosit de la *Auschwitz* la Mauthausen şi, potrivit unui ordin primit din Berlin, deţinuţii au fost adunaţi pe platforma unde se făcea de obicei apelul şi în toiul

iernii au fost stropiţi cu apă rece. Trebuia să trimit acest transport la *Gusen*, cale de circa 5 km, dar pentru aceasta nu am avut niciun fel de îmbrăcăminte, în afară de indispensabili. Am cerut îmbrăcăminte pentru deţinuţi, dar am primit răspuns din Berlin că deţinuţii, dacă nu *ser* poate altfel, urmează să fie trimişi chiar şi în pielea goală. I-am trimis la *Gusen* îmbrăcaţi numai în indispensabili. Asemenea cazuri s-au repetat de nenumărate ori.[54]

În prezenţa gauleiterului Rainer, a domnilor dr. Uberreiter, dr. Jury, Baldur von Schirach şi a altora, am primit de la Himmler următorul ordin: evreii din sectorul „Süd-Est* trebuie să fie puşi în mişcare, în coloane de marş, din toate localităţile. Destinaţia: *Mauthausen*. În conformitate cu aceasta, la *Mauthausen* trebuiau să sosească 60.000 de evrei. În realitate nu au sosit decât foarte puţini. Drept exemplu voi indica un transport care a pornit cu 4.500 de evrei şi a sosit la *Mauthausen* cu 180 de persoane. Localitatea din care a pornit acest transport nu-mi este cunoscută. Femeile şi copiii erau fără încălţăminte, înveliţi hrzdrenţe şi plini de păduchi. În acest transport erau şi familii întregi, dintre care foarte multe au fost împuşcate pe drum din cauza totalei lor istoviri”.

Nu se ştie şi nu se va şti niciodată câţi au fost asasinaţi în *trenurile* şi *convoaiele morţii*. Cert

54 Cei care lucrau In detaşamente speciale.

este că numărul lor rivalizează cu al celor împuşcaţi în ceafă sau ucişi prin injecţii cu fenol, urmând imediat după al celor exterminaţi în camerele de gazare.

TRÄNE

În primele zile ale sosirii la *Birkenau-Auschwitz* am văzut atâtea *Tränen*, lacrimi, încât uneori cred că, adunate, ar fi fost suficiente pentru a stinge focurile crematoriilor.

Pe măsură ce se apropia de camerele de gazare, chiar fără să ştie, presimţind doar dezastrul, coloana din stânga rampei, alcătuită din bătrâni şi bolnavi, mame şi copii, înota în *Tränen*, în lacrimi.

Tinerii din *Kinderblock* numărul 21, lagărul *E* am privit zile şi săptămâni la rând – cu ochii înecaţi în *Tränen*, în lacrimi – flăcările şi fumul crematoriilor în care au fost mistuite trupurile părinţilor şi fraţilor noştri.

Tot privind zile şi nopţi, săptămâni şi luni coşurile crematoriilor, flăcările şi rotocoalele de fum negru-vânăt ce izbucneau ne-au zvântat lacrimile, ni le-au stors, ni le-au uscat. Stăteam şi priveam mai departe coşurile crematoriilor, sufletele noastre plângeau, dar noi nu mai aveam *Tränen*, lacrimi. Nici când eram călcaţi în picioare, schingiuiţi şi torturaţi nu mai aveam lacrimi de plâns. Copiii din *Kinderblock* numărul 21, lagărul *E* ne strigam mamele în vis, dorul de ţară şi casă

fără să plângem. Flăcările şi rotocoalele de fum negru-vânăt ce izbucneau zi şi noapte pe coşurile crematoriilor ne storseseră, ne secaseră lacrimile.

Târziu, spre toamnă, am zărit din nou, pe obrajii unui *Häftling*, ai micului Gabi, zwei *Tränen*, două lacrimi, pe care nu le-am uitat şi nu le voi uita niciodată.

Începuse lichidarea lagărului E. Se ordonau tot mai des selecţionări, nu pentru alcătuirea unor detaşamente care să fie trimise în alte lagăre, ci pentru camerele de gazare.

În rânduri de câte cinci, în pielea goală, îl aşteptam pe căpitanul *SS* dr. Mengele. Micul Gabi, cum îi spuneam, era cel mai tânăr dintre noi, nu împlinise 16 ani; se nimerise primul în rândul 63. Era aşa de mic de statură încât n-avea aproape nicio şansă de scăpare. Ceilalţi patru din spatele lui erau la fel de mici. Pe feţele lor se întipărise renunţarea.

Gabi însă nu s-a dat bătut. Sfidând groaza şi disperarea, cu o energie uimitoare, a început să zgârie pământul cu mâinile şi să adune ţărână. Pământul era tare ca piatra. Degetele-i sângerau, dar el continua să zgârie. Se încuraja. „Dacă mai întârzie comisia cel puţin o jumătate de oră, adun atâta ţărână sub picioare încât am să devin mai înalt cu 3 – 4 centimetri. Poate scap. Poate salvez întreg rândul”.

— Stillstand!

Am încremenit cu toţii în poziţia de drepţi. Şi Gabi părea nemişcat. În realitate, el continua să

adune ţărână cu degetele de la picioare.

Mengele a spus ceva unui ofiţer din suită şi pe *Appellplatz* a răsunat comanda:

— Prin flanc câte unul, prin faţa comisiei…

Gabi a tresărit, dar a continuat să zgârie pământul. Au trebuit să treacă câteva secunde până să pătrundă sensul comenzii. S-a oprit brusc zvâcnind din tot trupul. S-a dat puţin la o parte. În ochi i-au izvorât zwei *Tränen*, două lacrimi. S-au prelins încet pe obrajii lui subţiri, pe bărbie, apoi au picurat pe muşuroiul de ţărână.

Fără să-şi ridice privirea, Gabi s-a urnit din loc şi, cu paşi împleticiţi, s-a îndreptat direct, fără să mai treacă prin faţa lui Mengele, spre grupul de *Häftling*-i selecţionaţi pentru crematoriu

U.W. (UNERWÜNSCHTE WIEDERKEHR)

Puzderia de lagăre ce împânzeau Germania nazistă primeau *Häftling*-ii de la *Birkenau-Auschwitz*. Ei soseau cu miile la Mauthausen sau *Dachau*, la *Buchenwald*, *Neuengamme* sau *Sachsenhausen* fără niciun act de identitate. La *Birkenau* nu exista evidenţă nominală. Milioane de *Häftling*-l fără nume, fără identitate alcătuiau marea majoritate. Soseau însă şi deţinuţi trimişi în grupuri mici de *Gestapo*, din întreaga Europă. Cei mai mulţi erau deţinuţi politici. Fiecare era însoţit de o fişă în care se specifica delictul şi condamnarea, în ultimii mi se trecea numai delictul. Pe fişa unora însă nu era trecut nici

măcar delictul. De sus, din colţul stâng ai acestor fişe săreau în ochi două litere scrise cu tuş negru: "U.W." Iniţialele cuvintelor *Unerwünschte Wiederkehr. Întoarcerea nedorită*.

Pretutindeni în lume se cunosc cazuri când un condamnat la moarte a fost graţiat. Rar, foarte rar, dar s-a întâmplat ca victima să fie urcată pe un scaun pentru a fi spânzurată sau să i se pună capul pe butuc pentru a i se tăia şi, în ultima clipă, să i se redea viaţa.

Nu se cunoaşte însă niciun caz în care un deţinut să fi ieşit viu dintr-un lagăr de concentrare în care a intrat însoţit de o fişă pe care era scris cu tuş negru *U.*W., adică *Unerwünschte Wiederkehr*. Întoarcerea nedorită.

UNNÜTZE ESSER

Direcţia de acţiune cea mai consecventă a fascismului nazist a constituit-o înrobirea popoarelor şi indivizilor lichidarea oricăror libertăţi. Se cunoaşte o singură, abatere de la această preocupare constantă. Într-o singură împrejurare, *Reich-ul* nazist s-a gândit să „elibereze" pe cineva. Printr-un decret dat la 1 septembrie 1939 – ziua declanşării celui de-al doilea război mondial – semnat de Hitler, s-a hotărât „... să se acorde eliberarea prin moarte" a celor consideraţi *unnütze Esser*, guri de prisos. Adică „... a persoanelor care, în limitele judecăţii omeneşti şi în urma unui examen temeinic vor fi

declarate incurabile”.

Însuşi şeful *Reich*-ului argumenta să statul nu-şi poate permite luxul să cheltuiască bani şi bunuri materiale ca să menţină în viaţă oameni „care trăiesc fără să-şi dea seama”. Sunt *unnütze Esser*, guri de prisos.

Astfel a luat naştere faimosul program de eutanasie denumit T-4, după sediul cartierului general al experţilor în om-ucidere: *Tiergarten-Strasse 4 – Berlin*.

În anul elaborării programului, se aprecia că în *Reich* existau aproximativ 500.000 de *unnütze Esser*-i, de guri de prisos, de „consumatori inutili”, de „vieţi fără valoare” sau de „învelişuri umane goale” cum i-a poreclit profesorul doctor Heydl, unul din responsabilii programului de eutanasie care, în 1964, când ar fi trebuit să dea socoteală în faţa tribunalului, s-a sinucis la Limberg, înainte de deschiderea procesului.

Oficial era vorba de alienaţi mintali şi de bolnavi incurabili. Curând s-a dovedit însă că noţiunea de *unnütze Esser*-i îi îngloba – alături de alienaţii mintali şi pacienţii incurabili – pe toţi evreii bolnavi aflaţi în spitale, că programul *T-4* putea fi folosit „cu succes” pentru a scăpa *Reich-ul* de diferite persoane indezirabile. Toate azilurile, spitalele şi ospiciile au primit formulare pentru fiecare pacient în parte. Cele peste 50 de întrebări, pe care le conţinea un formular, aveau legături foarte vagi cu medicina. Ele se refereau mai mult la familiile bolnavilor, la cei care veneau

să-i viziteze, la diferite alte aspecte ce prezentau interes pentru *Gestapo*.

Doctorului Hermann Pfannmüller, unul din experţii care a analizat aceste fişe, i s-a arătat la proces că între 12 noiembrie – 1 decembrie 1940 a verificat 2.058 asemenea fişe. Dacă în acest interval ar fi consacrat 10 ore pe zi exclusiv acestei îndeletniciri, tot nu s-ar fi putut opri mai mult de cinci minute asupra unui chestionar. Zguduitor de puţin pentru a condamna un om la moarte!

Potrivit constatărilor Tribunalului internaţional de la Nürnberg, aplicarea programului T-4 s-a soldat cu uciderea a 275.000 de oameni.

Pentru a camufla acest oribil asasinat, Ministerul de Interne a ordonat ca bolnavii condamnaţi, înainte de a fi transportaţi la un centru de eutanasie, să fie mutaţi succesiv în două-trei spitale pentru a li se pierde urma. În fiecare centru, comisii de medici anume constituite au primit sarcina să inventeze cauzele deceselor pentru a putea fi informate familiile victimelor cărora li se trimitea urna cu cenuşă a „celui ce s-a stins din viaţă”.

Cu toate măsurile luate, datorită proporţiilor asasinatului şi grabei cu care se desfăşura, s-a produs un şir întreg de imprudenţe care au făcut să iasă la iveală adevărul. Unii au primit câte două urne cu cenuşă, la intervale diferite, pentru acelaşi mort. Alţii au fost înştiinţaţi despre

moartea unora care între timp sosiseră acasă. Spre Ministerul de Interne au început să curgă plângeri semnate şi nesemnate: „O înştiinţare de deces mă informează că fiul meu a murit de apendicită. Dar apendicele îi fusese scos în urmă cu zece ani…” „Moartea neaşteptată a celor două surori ale mele în răstimp de două zile mi se pare foarte puţin probabilă… Nimeni nu mă poate convinge că este vorba de o coincidenţă”.

În orăşelul Hadamar, de lângă Limburg, pe o colină există un sanatoriu. De mai multe ori pe săptămână, la Hadamar soseau autobuze încărcate până la refuz. La scurtă vreme după sosirea lor, cetăţenii Hadamarului puteau urmări cum se înalţă un fum negru, gros, înecăcios din coşurile clădirii ce adăpostea „sanatoriul”.

Până şi copiii din zonă au început să recunoască autobuzele. Cum se apropia câte unul, strigau: „Uite, iar vine dricul”. Iar când se certau între ei îşi ziceau: „Eşti un prost, ai să ajungi la Hadamar, în cuptor”.

Principalul centru de executare a programului de eutanasie a fost castelul *Hartheim*, de lângă Linz. În acest castel, cu superbe coloane construite în stilul Renaşterii, s-au experimentat, cu meticulozitate, numeroase modalităţi de exterminare 2 combinaţii de gaze ştiinţific elaborate, injectări cu diferite otrăvuri, variate tehnici de asasinare. Abominabilele crime se săvârşeau în pivniţele castelului. Prin ferestruici practicate în uşi, medici fascişti, medici

blestemaţi, urmăreau cu pupilele dilatate de curiozitate, cu cronometre în mână, zbuciumul victimelor şi notau cu sânge rece, cu precizie nazistă, până la secundă, când a survenit moartea, cât şi cum s-a zvârcolit victima în funcţie de procedeul utilizat pentru asasinarea ei. Se făceau filme care apoi erau derulate cu încetinitorul pentru ca moartea, mai precis producerea ei, să poată fi studiată de experţi cu meticulozitate.

Era nevoie de elaborarea riguroasă a unor metode şi modalităţi care să permită provocarea sigură a morţii, în proporţie de masă şi cât mai repede. Nu era timp de pierdut. „Noi – urgenta pregătirile Hitler – trebuie să dezvoltăm tehnica depopulării."

În timp ce la castelul de la *Hartheim*, medici fascişti, medici blestemaţi, căutau şi experimentau pe viu căi de exterminare în masă, la Berlin, la Wannsee (o suburbie a Berlinului), s-a încheiat un protocol care prevedea lichidarea a 11.000.000 de evrei. Urmau, într-o primă etapă, 20.000.000 de slavi.

Peste câţiva ani, în lagărele de concentrare nu mai erau zeci de mii, ci milioane de *unnütze Esser*, de guri de prisos de „consumatori inutili” de „vieţi fără valoare”, de „învelişuri umane goale”. Încercările timide de la castelul *Hartheim* au luat proporţii de masă. Prin ferestruica practicată în uşa de la una din pivniţele castelului *Hartheim*, medicii fascişti, medici blestemaţi, urmăreau cum sunt asfixiaţi cu diferite combinaţii

de gaze câţiva oameni. Prin vizeta camerei de gazare a crematoriului numărul 2 sau 3 de la *Birkenau-Auschwitz*, Rudolf Höss, comandantul lagărului, şi Mengele medicul-şef, au putut prezenta lui Himmler şi celorlalţi oaspeţi de la Berlin, veniţi în inspecţie, cum se zbat în chinurile morţii, provocate de cristalele gazului „*Zyklon* B", 2000 de oameni deodată. Apoi, după câteva minute, cum arată o movilă formată din 2000 de „învelişuri umane goale", lipsite de viaţă, încleştate unele în altele.

UNSICHERHEIT

Principalul aliat al SS-iştilor în stăpânirea milioanelor de deţinuţi din lagărele de concentrare a fost *die Unsicherheit*, starea de nesiguranţă.

Dacă deportaţii din toate ţările Europei ar fi avut certitudinea că locomotivele ce goneau în beznă nu se vor opri decât la *Birkenau*, la mai puţin de un kilometru de cuptoarele crematoriilor, pereţii multor vagoane ar fi fost sparte, trenuri întregi ar fi fost deraiate, încercările de evadare s-ar fi ţinut lanţ, noapte de noapte.

Dacă nesfârşitele coloane de pe rampa de triere de la *Birkenau* ar fi ştiut că înaintează direct spre camerele de gazare, SS-iştii nu le-ar fi putut urni din loc chiar dacă ar fi dispus de munţi de cravaşe şi de toţi câinii-lup din lume. Folosirea mitralierelor ar fi însemnat panică, revoltă, iar

transporturile soseau unui după altul, uneori câte trei într-o noapte.

Dacă toţi *Häftling*-ii din miile de lagăre de exterminare ar fi fost siguri că nu există altă cale de ieşire decât pe coşul crematoriilor, n-ar fi aşteptat clipa fatală fără să-şi răzbune morţii, nu şi-ar fi urmat calvarul fără să-şi înfrunte călăii.

SS-iştii ştiau acest lucru şi cu un cinism pervers, cu o perseverenţă diabolică au căutat şi au reuşit să creeze, să menţină în lagărele de exterminare o permanentă şi chinuitoare stare de *Unsicherheit*, de nesiguranţă.

Deşi totul în jur demonstra că ne aflăm în imperiul morţii, că nu suntem decât niştd cadavre vii, exista mereu câte ceva care ne strecura îndoiala în suflet: poate că totuşi nu-i adevărat ce se spune, ce se aude, ce se crede.

Milioanele de deportaţi, îndreptându-se spre lagărele de exterminare, s-au amăgit, până în ultima clipă, cu versiunea oficială că sunt duşi în lagăre de muncă.

La *Birkenau*, în lagărul *E* nu se muncea. De dimineaţă până seara priveam fumul şi flăcările ce izbucneau pe coşurile crematoriilor. Dacă unul exclama „în curând ne va veni şi nouă rândul”, se găseau imediat alţi zece care să-l combată.

„Dacă au hotărât să ne extermine, ce rost ar avea să ne mai hrănească?”

Şi într-adevăr, la *Birkenau*, mâncarea, aşa cum era, puţină, mizerabilă, se distribuia cu precizie matematică. Dacă o baracă era sortită

exterminării la ora 19 şi 30, iar mâncarea se împărţea la ora 19, distribuirea începea în tot lagărul la ora stabilită. După o jumătate de oră, în baraca condamnată se ordona încolonarea. Câteva sute de *Häftling*-i continuau să înfulece cu lăcomie, din mers, puţina şi mizerabila mâncare, iar ceilalţi, până la o mie, se întrebau îngroziţi:

— Ce se va întâmpla cu porţia noastră?

— Cum se va stabili cine a mâncat şi cine nu, că doar nu există nicio evidenţă nominală?

Peste câteva minute, în timp ce duba crematoriului frâna în faţa barăcii, întrebările încremeneau pe buzele înnegrite brusc de spaima morţii.

Despre cei care erau selecţionaţi la *Birkenau* şi trimişi în alte lagăre de concentrare se spunea că sunt duşi într-o pădure din apropiere şi exterminaţi. Dacă ar fi existat o asemenea certitudine, nimeni nu s-ar fi prezentat pentru transporturile ce se alcătuiau? ar fi preferat „să intre în sârmă"? era o moarte mai rapidă şi mai uşoară. Dar SS-iştii selecţionau *Häftling*-ii pe meserii şi îi verificau prin sondaj? cel care da un răspuns greşit era călcat în picioare în faţa tuturor. „Ce rost ar avea aceste examinări dacă nu i-ar duce să lucreze în meseriile lor?", se întrebau unii, şi chinuitoarea *Unsicherheit*, nesiguranţă, privind soarta noastră se amplifica.

Tata s-a prezentat într-un transport alcătuit dintr-un grup ai celor mai selecte profesiuni. Întreg lotul a ajuns la *Mauthausen* – *şi* a fost

exterminat în carierele de piatră de la *Guseh A*

În *Revier*-ul din lagărul *F* de la *Birkenau*, doctorul Thilo, adjunct al căpitanului SS dr. Mengele, făcea experienţe pe oameni vii: Le spunea că vrea să le dea nişte medicamente pentru a le fortifica organismul. În realitate verifica efectul unor anestezice. Se experimentau şi diverse intervenţii chirurgicale din cele mai riscante. Totul se făcea însă cu grijă. Pacientul era tratat până la închiderea plăgilor. După ce se completau până în amănunt fişele de observaţie, *Häftling*ul era felicitat pentru însănătoşire personal de doctorul Thilo, i se dădea raţia de mâncare pe o zi şi, însoţit de un SS-ist, era trimis în lagărul, în baraca din care plecase.

Pe drum. *Häftl*ingul se gândea la argumentele cu care să-şi convingă camarazii că dracul nu-i chiar aşa de negru pe cât pare. Efort zadarnic. Camarazii nu şi-i mai revedea. Peste câteva sute de paşi intră într-o încăpere a crematoriului. Peste un minut, zăcea împuşcat în ceafă, în faţa unui cuptor…

VERBESSERUNG

Fascismul nazist nu s-a mulţumit să facă din crimă o profesie. Ambiţia lui a fost s-o perfecţioneze până la arta, Până la ştiinţă. Şi-a precizat scopul cu un cinism provocator: să fie exterminaţi cât mai mulţi, într-un timp cât mai scurt, cu mijloace cât mai economicoase şi, dacă e

posibil, fără urme. S-a stabilit şi locul experimentării lagărele de concentrare.

Iniţial, progresele au fost infime. Injecţii cu otravă în loc de împuşcare. O injecţie e mult mai ieftină decât un glonte.

Un alt pâs infim. Injecţiile cu fenol, făcute la început intravenos, au început să fie făcute în jurul inimii; moartea survenea mult mai sigur şi mai rapid.

Cu injecţii se puteau ucide zeci, sute, mii, chiar zeci de mii de oameni. Dar nu sute de mii şi, în niciun caz, milioane.

Trebuia găsită o altă pistă de *Verbesserung*, de perfecţionare. Nu era timp de pierdut. În primă urgenţă trebuiau exterminaţi 11.000.000 de evrei. Urma, conform planului, un prim lot de 20 de milioane de slavi.

Şi noua pistă s-a găsit. Asfixierea cu gaze toxice. Pe scurt: *gazarea*.

La început se făcea primitiv, rudimentar. Victimele erau înghesuite în nişte dube în care apoi se introduceau gaze de la eşapament. Metoda avea fel de fel de inconveniente. Şoferii, cât erau ei de SS-işti, auzind cum se zbat victimele în spatele lor, nu reuşeau să apese în mod constant pe accelerator. Şi asupra psihicului echipelor de SS-işti, care aşteptau să arunce victimele în gropi comune, ţipetele şi zvârcolirile celor asfixiaţi aveau efecte nedorite.

Semnificativ în acest sens este raportul înaintat de *SS Untersturmführer*-ul Becker

superiorilor săi la 16 mai 1942 i „... Am dat dispoziţii ca în timpul otrăvirii cu gaze, personalul de deservire să fie ţinut cât mai departe de maşină, pentru ca gazele ce răzbat să nu dăuneze sănătăţii lor. Cu acest prilej aş vrea să atrag atenţia asupra următorului lucru: unele unităţi îşi pun oamenii să descarce maşinile după otrăvirea cu gaze. Eu am atras atenţia comandanţilor respectivelor *Sonderkommando* asupra gravelor prejudicii morale şi fizice pe care această muncă le poate aduce oamenilor mai târziu, dacă nu chiar acum. Oamenii mi s-au plâns că de fiecare dată după descărcarea maşinilor aveau dureri de cap. Totuşi nu s-a renunţat la această rânduială, întrucât există teama că dacă la această treabă ar fi puşi deţinuţii, ei ar putea profita de un moment prielnic pentru a fugi. Pentru a feri oamenii de aceste consecinţe dăunătoare, aş ruga să se dea indicaţiile corespunzătoare.

Otrăvirea cu gaze nu se face întotdeauna în modul cuvenit. Pentru a termina cât mai repede operaţia, şoferii apasă pe accelerator până la refuz, din această cauză, persoanele executate mor înăbuşite, în loc să adoarmă, aşa cum prevăd instrucţiunile. Indicaţiile date de mine au avut drept rezultat că, printr-o corectă fixare a pedalei, moartea survine mai repede, iar deţinuţii adorm liniştit. Nu s-au mai observat feţe schimonosite şi excremente, aşa cum se observa înainte”.

La *Treblinka* s-a trecut la modernizare. S-au construit camere de gazare prevăzute cu ţevi

pentru captarea gazelor de evacuare provenite de la motoare de maşini de transport ori de tancuri vechi.

Când, în vara lui 1942, Rudolf Hoss, comandantul lagărului *Birkenau-Auschwitz*, a fost trimis să studieze la *Treblinka* modul de exterminare prin gazare, a rămas profund dezamăgit de primitivismul metodei ce i s-a prezentat. După cum el însuşi a mărturisit, înainte de a fi spânzurat, camerele erau mici, motoarele se defectau frecvent, planul nu se îndeplinea; ritmul era lent. În 6 luni abia 80.000 de persoane! Întors acasă, la *Birkenau-Auschwitz*, *s-a* pus pe treabă. Ajutat de specialişti – doctori, chimişti, constructori, toţi ucigaşii de profesie –, a construit camere de gazare de înaltă capacitate. „El (comandantul de la *Treblinka* – n.n.) – a declarat Höss – folosea în camerele de gazare gaz monoxid, dar mie nu mi s-au părut destul de eficiente metodele sale. Aşa că atunci când am construit edificiul de exterminare de la *Auschwitz*, am recurs la *Zyklon* B., un acid cianhidric cristalizat, pe care îl introduceam în camera morţii printr-un mic orificiu. În funcţie de condiţiile climaterice, oamenii mureau în 3 până la 15 minute. Ştiam că sunt morţi de îndată ce nu mai auzeam ţipete. De regulă lăsam să mai treacă vreo jumătate de oră până să deschidem uşile şi să îndepărtăm cadavrele. Leşurile odată scoase afară, detaşamentele noastre speciale le luau inelele de pe degete şi aurul dentar din gură. *Eine andere*

Verbesserung, o altă perfecţionare, în comparaţie cu *Treblinka* a fost înfăptuită prin construirea camerelor de gazare care puteau cuprinde deodată 2000 de oameni, pe când cele 10 camere de gazare de la *Treblinka* nu puteau cuprinde decât 200 de oameni”.

Acum, un transport întreg intra dintr-odată la moarte. Gazul toxic necesar era livrat de cea mai mare uzină chimică din Germania, ambalat în cutii elegante, purtând o etichetă simplă: *Giftgas*. Moartea survenea în mai puţin de 10 minute. De regulă, în 5 minute. Deci, în medie, şapte oameni într-o secundă.

Nu era însă rezolvată problema arderii cadavrelor. De îngroparea a milioane de oameni nu putea fi vorba. De unde atâta spaţiu în jurul unui singur lagăr?! îl citez din nou pe Rudolf Höss: „Iniţial, cadavrele erau arse în gropi. Într-o groapă, 100 de cadavre. Între ele, lemne. Peste ele, cârpe îmbibate cu parafină. Grăsimea ce se strângea pe fundul gropii era pusă pe foc, pe timp de ploaie, pentru a întreţine focul… Oasele erau puse pe o pardoseală de ciment şi sfărâmate cu ciocane grele de lemn. Făina şi cenuşa erau transportate cu camioanele şi aruncate în râul Weichsel…” Aceasta, cum precizează Höss, iniţial. Ulterior, lângă fiecare cameră de gazare s-a înălţat câte un impunător crematoriu.

Nr.	Câte	Capacitatea	Capacitate x de ardere

crluni ematorâului	aardere funcţionat	pe timpul cât a într-o lună	funcţionat nat
5	24	9.000 de oameni	216.000 de oameni
4	19	90.00 0 oameni	1.710.000 dede oameni
3	18	90.00 0 oameni	1.620.000 dede oameni
2	17	45.00 0 oameni	765.000 dede oameni
1	18	45.00 0 oameni	810.000 dede oameni

Capacitatea totală de ardere a celor 5 crematorii pe timpul cât au funcţionat... 5.121.000 de oameni...

La *Birkenau-Auschwitz* s-a pus astfel la punct, cu „metode ştiinţifice”, cu adevărată „artă de a ucide”, un sistem *verbessert* perfecţionat, de „producere de cadavre” şi de ardere a lor demn de epoca producţiei pe bandă. Mărturie stă tabelul sinteză din pagina precedentă, reprodus după originalul aflat la muzeul de la *Auschwitz*.

În nicio limbă nu există cuvinte pentru a comenta acest tabel. Nu poţi decât să-l citeşti şi să te cutremuri. Iar când ştii că în cifra scrisă în

dreptul crematoriului numărul 2 sau 3 sunt incluşi şi părinţii tăi, şi fraţii, şi verii, şi prima dragoste, şi prietenii din copilărie, te întrebi şi te miri cum de inima ta continuă să mai bată?

VERGASUNG (1)

În acţiunea de exterminare a celor internaţi în lagărele de concentrare, SA-iştii au folosit toate metodele de ucidere imaginabile şi inimaginabile. Metoda preferată şi precumpănitoare a fost *Vergasung*, gazarea.

A început timid, în celule în care nu încăpeau decât 3 – 4 oameni şi s-a continuat în dube special amenajate pentru asfixierea a 40 – 50 de *Häftling*-i într-o repriză, prin captarea gazelor de la eşapament. Prin 1941, s-a ajuns la practicarea gazării în camere cu o capacitate de 200 de oameni. Toate acestea au fost socotite simple tatonări, după care s-a trecut la organizarea exterminării în masă *durch Vergasung*, prin gazare.

Instalaţiile de gazare moderne, construite la *Birkenau*, erau incluse în impunătoarele clădiri ale crematoriilor. Ele se compuneau din două uriaşe încăperi de câte 225 metri pătraţi. Una servea drept vestiar şi era cât se poate de primitoare. În jurul celor patru stâlpi de beton ce susţineau tavanul, ca şi de-a lungul pereţilor, erau aşezate bănci. Deasupra lor – cuiere numerotate. Din loc în loc atârnau tăbliţe cu inscripţia, în patru limbi,

„Păstraţi ordine şi curăţenie”, „Păstraţi linişte!”

Când se apropia de clădirea crematoriului, coloana mamelor cu copii, a bătrânilor şi bolnavilor, ce venea direct de pe peron, începea să se neliniştească. O anumită presimţire făcea ca oamenii să tresară. Copiii izbucneau în pl, ins. Intrând în vestiar, oamenii se calmau. Interiorul civilizat îi făcea să creadă cuvintele SS-iştilor care explicau, politicos, că, după un drum atât de obositor, o baie caldă va fi reconfortantă. Pe măsură ce se dezbrăcau şi cei în pielea goală erau dirijaţi în cea de-a doua încăpere, SS-iştii şi *Kapo* deveneau mai nerăbdători, duri chiar. Femeile mai pudice, care ezitau să se dezbrace în faţa bărbaţilor, erau apostrofate şi îmbrâncite să se grăbească. Neînţelegând cauza schimbării tonului şi atitudinii, oamenii cădeau iar pradă presimţirii iniţiale, deşi noua încăpere semăna, realmente, cu o baie uriaşă, iar tavanul era plin cu duşuri.

Uşile grele ale camerei de gazare se închideau cu un zgomot asurzitor. Două mii de oameni în pielea goală, înghesuiţi pe 225 metri pătraţi, încremeneau de spaimă. Priveau în sus, cu disperare, la orificiile din tavan. Aşteptau stropii de apă ca pe o mană cerească. Secundele păreau veşnicii şi, deodată, în mijlocul încăperii, pe cele patru tuburi de tablă perforată de jur-împrejur începeau să lunece cristalele gazului ucigător *Zyklon B*. Oamenii nu bănuiau nimic şi, deşi îşi dădeau seama că prin tuburi nu curge apă (zgomotul semăna cu rostogoliri de grăunţe),

răsuflau uşuraţi că se întâmplă totuşi ceva.

Cristalele, în contact cu atmosfera, degajau un gaz ucigător, viciind aerul de jos în sus.

Primii care simţeau că se sufocă erau cei mici. Mamele, în primele clipe, nu înţelegeau de ce plâng copiii, de ce ţipă după aer. Se aplecau grăbite şi-i ridicau în braţe. Înnebunite de spaimă, se uitau la ei neputincioase cum învineţesc. Începând să simtă şi ele gazul înăbuşitor, încercau să-şi ridice pruncii deasupra capetelor unde mai era aer, mai era viaţă. Băieţaşii şi fetiţele se agăţau de trupurile mamelor, le zgâriau cu unghiile în spasmele ce-i cuprindeau şi ţipau să-i ridice şi pe ei în braţe. Urlau şi cei mari, bătrânii şi bolnavii se călcau unii pe alţii încercând fiecare să se ridice deasupra celuilalt, cât mai sus, în speranţa unei guri de aer.

Acest vacarm, această zbatere durau doar câteva minute. Apoi, uşa camerei se deschidea. În faţa SS-iştilor se afla un morman de cadavre. Toate în picioare. Nu era loc unde să se prăbuşească. Doar câţiva zeci de copii zăceau întinşi pe ciment, sub mormanul de cadavre încleştate unele în altele. Se diferenţiau doar capetele. Limbile tuturor atârnau nefiresc de lungi? pe ele se scurgeau şiroaie de bale amestecate cu şuviţe subţiri de sânge.

Die Vergasung, gazarea, era terminată. Începea o muncă „plicticoasă şi anevoioasă”, după cum apreciau SS-iştii ce supravegheau pe *Häftling*-ii din *Sonderkommando*. Sonder-iştii,

încălţaţi cu cizme de cauciuc înalte, înconjurau mormanul de cadavre şi-l inundau cu jeturi puternice de apă, pentru a spăla cadavrele de fecalele ce se evacuează în mod normal în cazul morţii prin sufocaţie, adică prin gaze asfixiante. Urmau descleştarea trupurilor, smulgerea dinţilor de aur, a inelelor şi cerceilor şi căratul cadavrelor în sala cuptoarelor.

Arderea lor era sarcina unui alt detaşament.

În timp ce ventilatoare uriaşe aeriseau încăperile, alungind orice impuritate, de crematoriu se apropia o nouă coloană sortită exterminării *durch Vergasung*, prin gazare – perfecta şi principala metodă de exterminare la *Birkenau Auschwitz*.

Descrierea exactă a desfăşurării unei *Vergasung*, gazări, este îngreunată de faptul că nu există niciun supravieţuitor al camerelor, de gazare. Nimeni n-a ieşit viu din ele. Suntem siliţi să apelăm ia mărturiile acelor SS-işti care, datorită funcţiilor lor, au putut urmări „pe viu” o gazare, privind prin vizetele anume practicate în uşile ori pereţii acestor camere. Reproducem din raportul SS-Gruppenführerului Globocnik, raport prezentat la procesul de la Nürnberg: „... A doua zi am plecat la *Beizek*. În arşiţa acelei zile de august, mirosul pestilenţial răspândit în întreaga regiune era sufocant şi roiuri de muşte invadaseră zona.

Apoi, în dimineaţa următoare, am văzut sosind primul tren de la Lvov. 45 de vagoane cu

6.700 de oameni, din care 1.450 deja morţi. Prin crăpăturile zăbrelite ale pereţilor vagoanelor se zăreau chipuri de copii, înspăimântător de palide şi de îngrozite *ţ* le citeam în ochi spaima de moarte. În spatele lor, bărbaţi, femei…

Trenul s-a oprit. Vreo două sute de persoane se reped, deschid uşile şi-i scot pe oameni cu lovituri de bice din vagoane. Folosesc nişte bice de piele. Printr-un difuzor mare se dau noilor sosiţi dispoziţii: să se dezbrace până la piele, să-şi scoată protezele, ochelarii etc. Să-şi lege cu grijă pantofii unui de altul, de şireturi… căci altminteri nimeni n-ar mai fi putut împerechea cum se cuvine pantofii din mormanul acela imens de vreo 25 de metri înălţime. Frizerul lagărului reteza din două-trei mişcări părul fetelor şi al femeilor, făcându-l să dispară în saci de pânză.

Apoi întregul convoi de deţinuţi se pune în mişcare. În frunte, o tânără foarte frumoasă. Aşa încolonaţi străbat întreaga alee, toţi goi, bărbaţi, femei, copii, fără proteze, mă* mele strângându-şi copiii la piept, copii mici, şi ei goi-puşcă. Majoritatea ştiu ce-i aşteaptă, mirosul dimprejur spune totul. Deţinuţii ezită, dar intră totuşi în camera morţii, împinşi de cei din urmă sau minaţi cu biciul de SS-işti. Cei mai mulţi dintre ei nu rostesc niciun cuvânt. O evreică de vreo 40 de ani, cu ochii aruncând scântei, blesteamă: sângele care va curge aici să se reverse asupra ucigaşilor. Cinci sau şase plesnituri de bici peste faţă, date de căpitanul Wirth personal, o fac să dispară şi ea în

camera de gazare. Mulţi se roagă.

Camerele se umplu. Să fie complet pline – aşa ordonase căpitanul Wirth. Oamenii aproape se calcă în picioare. Şapte-opt sute de persoane în 25 de metri pătraţi, în 45 de metri cubi! SS-iştii îi înghesuie laolaltă, cât mai mulţi cu putinţă. Uşile se închid. Cronometrul meu a înregistrat totul, 50 de minute, 70 de secunde – motorul Diesel nu porneşte. Oamenii aşteaptă în camerele de gazare zadarnic. Îi aud plângând, hohotind. Căpitanul Wirth îl plesneşte pe ucrainean, ajutorul Unterscharführerului Heckenholt la Diesel, de douăsprezece – treisprezece ori cu biciul peste faţă. După vreo 49 de minute – cronometrul a înregistrat totul cu exactitate – motorul porneşte în sfârşit. Până în această clipă, oamenii au trăit în acele patru-camere de patru ori 750 de oameni în de patru ori 45 de metri cubi! din nou trec 25 de minute. Într-adevăr, achm mulţi dintre ei sunt morţi. Se poate vedea prin vizetă, prin care pentru o clipă lumina electrică pătrunde în camere. După alte 28 de minute nu mai trăiesc decât câţiva. În sfârşit, după din nou 32 de minute, toţi sunt morţi.

Din partea opusă, oamenii din detaşamentele de muncă – ei înşişi evrei – deschid uşile. Morţii – coloane de bazalt, încremenite, drepte, – sunt strâns lipiţi unul de altul. Nici n-ar fi fost, de altfel, loc să te prăbuşeşti sau măcar să te apleci în faţă. Recunoşti familiile chiar şi dincolo de moarte. Au murit ţinându-se strâns de mâini? cu greu îi poţi smulge unul de lângă altul spre a elibera camerele

pentru şarja următoare. Cadavrele, leoarcă de sudoare şi de urină, pline de noroi, cu sânge menstrual şiroind pe pulpe, sunt aruncate afară. Zboară, uşoare ca fulgul, prin aer. N-avem timp. Bicele de vânătoare şfichiuiesc spinările oamenilor din detaşamentele de muncă. Vreo douăzeci de dentişti smulg, cu cleşti şi ciocane, dinţii de aur şi coroanele din maxilare. Câţiva muncitori controlează organele genitale şi anusul, să vadă dacă evreii n-au ascuns cumva aur, briliante sau alte obiecte de valoare. Wirth mă cheamă lângă el: „Ia priviţi puţin cutia asta de conserve, plină cu dinţi de aur. Asta e numai de ieri şi alaltăieri! Nici nu vă puteţi imagina cât aur şi câte briliante găsim în fiecare zi!”

VERGASUNG (2)

După ce câteva sute de mii de *Häftling*-i au fost exterminaţi *durch Vergasung*, prin gazare, utilizându-se cele mai primitive instalaţii posibile, în 1943, la *Birkenau-Auschwitz* s-au construit 8 camere de gazare moderne, în care puteau fi asfixiaţi 8.000 de deţinuţi într-o singură repriză şi în care, în mai puţin de 2 ani, au fost exterminaţi aproximativ patru milioane de oameni.

Exact la 35 de ani de la începerea funcţionării în plin a celor 8 camere de gazare moderne de la *Birkenau*-Auschwitz, un fost (şi nu numai fost) nazist francez, Louis Darquier de Pellepoix – pe atunci comisar pentru problemele evreieşti al

regimului colaboraţionist de la Vichy, fugit apoi din Franţa şi oblăduit de Franco, în timp ce era condamnat la moarte în contumacie – a declarat cu seninătate, într-un interviu publicat de revista *L'Express*, că tot ce s-a spus şi se spune, tot ce s-a scris şi se scrie despre exterminările *durch Vergasung*, prin gazare, este o „simplă propagandă". Camerele de gazare, a declarat domnul Pellepoix fără să clipească, sunt o născocire evreiască, „aşa le place lor să facă pe grozavii".

Da, chiar aşa s-a exprimat domnul Pellepoix, făcându-se că nu-şi aminteşte de cei peste 75.000 de evrei francezi – bărbaţi, femei, copii – pe care i-a expediat personal spre camerele de gazare ale lagărelor de concentrare naziste.

Îmi permit să ofer domnului Pellepoix câteva extrase din documentele naziste autentice, în care ştiu că are încredere şi care nu pot fi suspectate de „propagandă evreiască.

Încep cu o mărturie privind faza iniţială a gazărilor când ea se făcea încă „primitiv", în dube, folosind gazele de eşapament ale motoarelor. Dau cuvântul unui general din SS în care bănuiesc că neonaziştii au toată încrederea.

SS *Gruppenführer* Otto Ohlendorf: „În primăvara anului 1942, şeful SP-ului şi al SD-ului din Berlin ne-a trimis nişte camioane închise, construite special pentru gazare. Camioanele ne fuseseră puse la dispoziţie de *Amt* II al *RSHA*. De camioanele afectate grupului meu de luptă

răspundea un anume Becker. Primisem ordin să folosim acele camioane închise pentru lichidarea femeilor şi copiilor. De câte ori o unitate aduna un număr suficient de mare de victime. I se trimitea un asemenea camion pentru lichidarea lor. Camioanele se aflau parcate în apropierea lagărelor de tranzit, în care erau aduse victimele. Acestora li se spunea că vor fi duse spre o altă destinaţie şi că de aceea ar fi necesar transportul cu camioanele. Odată urcate, uşile părţii din spate a camionului se închideau şi, la pornirea motorului, gazele se scurgeau în interior. Victimele decedau în 10 – 15 minute. Camioanele se îndreptau apoi spre gropile comune, cadavrele erau aruncate din camioane şi îngropate”.

Ulterior s-a trecut, după cum se ştie, la construirea unor camere de gazare „moderne”. Nivelul cel mai ridicat s-a atins la *Birkenau*, dar sistemul a fost practicat, fără îndoială, şi în alte lagăre, la *Sachsenhausen*, *Ravensbrück*, *Mauthausen*, *Treblinka*, *Belzek* etc.

SS-Standartenführerul Anton Kaindl, comandantul lagărului de concentrare *Sachsenhausen*: „Am considerat instalarea camerelor de gazare ca utilă... În total, sub conducerea mea au fost exterminaţi 42.000 de oameni...”

Medicul şef al trupelor SS din *Weimar* raporta la 25 mai 1944 Berlinului: „... Referitor la scrisoarea menţionată mai sus, vă aduc la cunoştinţă că în lagărul de concentrare

Buchenwald sunt în funcţiune 10 instalaţii de gazare cu acid cianhidric în circuit închis, cu o capacitate de câte 10 mă fiecare”.

Schwartzhuber, fostul comandant adjunct la *Ravensbrück*, a declarat la procesul de la Hamburg? „La sfârşitul lui februarie, d-rul Trommer şi eu personal am fost chemaţi în faţa comandantului lagărului, Suhren. Suhren ne-a spus că a primit de la *Reichs*führerul Himmler un ordin în virtutea căruia toate femeile bolnave sau incapabilă să meargă trebuiau omorâte. Înainte de a ne spune aceasta, ne-a întrebat câte bolnave erau în lagăr.

I-am spus comandantului lagărului că eram fericit că am părăsit Auschwitz-ul şi că nu voiam s-o mai iau de la capăt. El mi-a declarat că aici pentru executarea acestui ordin fusese desemnat *Sturmbannführer-ul Sauer*. *Sauer* era un comandant adjunct de lagăr. În zilele următoare, dr-ul Trommer a selecţionat 2.300 de femei din diferite barăci. La început, aceste femei erau executate cu ajutorul unor arme de foc. Execuţiile erau făcute de *Hauptscharf*führerul Moll[55]. Îl ajutau opt internaţi. Această metodă nu i s-a părut destul de rapidă comandantului lagărului. El a spus, în faţa mea i „Treaba nu merge destul de repede, o să trebuiască să folosim alte metode”. Sauer a dat atunci ordin să se construiască o cameră de gazare.

55 Este vorba de acelaşi Moli care. Înainte, fusese şeful crematoriilor şi al 'rugurilor de la Birkenau.

Am asistat la o „gazare”. O sută cincizeci de femei au fost introduse dintr-odată, cu forţa, în camera de gazare. Moll le-a dat ordin să se dezbrace ca să fie curăţate de păduchi. În acel moment s-a tras zăvorul după ele. Un deţinut care purta o mască de gaze s-a urcat pe acoperiş şi a dat drumul unei capsule (?) cu gaze printr-o fereastră pe care s-a grăbit s-o închidă la loc. Am auzit venind din cameră horcăieli şi gemete. După două sau trei ore s-a făcut linişte. N-am idee dacă femeile muriseră sau leşinaseră. N-am asistat la evacuarea camerei.

— Moll mi-a declarat, doar că trupurile fuseseră duse direct la cuptorul-crematoriu. M

*SS-Standarten*führerul Ziereis, comandantul lagărului de concentrare *Mauthausen*, a recunoscut în depoziţia sa 1 „Din ordinul *SS-Hauptsturm*führerului dr. KreSbach, în lagărul *Mauthausen* a fost construită o instalaţie de gazare camuflată ca sală de baie. În această sală, camuflată ca baie, erau gazaţi deţinuţii. În afară de aceasta, între *Mauthausen* şi Gusen circula un automobil special, în care deţinuţii erau gazaţi în timpul transportului”.

„Subsemnatul Hans Michael Altfuldisch, născut la 11 noiembrie 1911, declar următoarele: Sunt de naţionalitate germană. În septembrie 1933, am intrat în *Allgemeine* SS. în 1933 m-am înrolat ca voluntar în unitatea «Cap de mort» din *Dachau şi* de atunci am funcţionat în diferite lagăre.

Lagărul de la *Mauthausen* era de categoria a treia. Aceasta însemna că deţinuţii trebuiau să trăiască şi să lucreze în condiţiile cele mai proaste. Probabilităţile de supravieţuire erau extrem de reduse... Pentru exterminarea rapidă a deţinuţilor exista o cameră de gazare. Îmi amintesc că am condus omorârea prin gazare a 250 de bărbaţi şi femei de naţionalitate rusă, cehoslovacă şi maghiară. Execuţiile prin gazare erau ordonate de comandantul Ziereis, câteodată de către căpitanii Zoller şi Zutter şi, în cazul anumitor bolnavi, de căpitanul medic Wolter. Deţinuţii erau mai întâi examinaţi de Niedermayer, care le lua efectele personale, pe urmă atât bărbaţii, cât şi femeile erau obligaţi să se dezbrace în prezenţa SS-iştilor şi să intre în camera de gazare. Pentru a se accelera operaţia, celor care aveau dinţi de aur li se făcea o cruce pe piept”.

„Subsemnatul Josef Niedermayer, născut la 11 aprilie 1920, domiciliat în Linz, declar următoarele:

La 4 aprilie 1938 am intrat ca voluntar în *Waffen* SS. în aprilie 1942 am fost mutat cu gradul de caporal în lagărul de la Mauthausen, unde am rămas până la sosirea trupelor americane în mai 1945.

În lagăr se afla şi o cameră de gazare. Acolo au fost lichidaţi aproximativ 4.000 de deţinuţi.

Când sosea un transport destinat gazării, eram informat de căpitanul Bachmayer…

Cei ce urmau să fie gazaţi erau aduşi la *Bunker*, unde cu ajutoarele mele, caporalul Rommel şi sergentul-major Proksch, întocmeau lista lor şi le luam obiectele de valoare şi efectele, pe care Le încredinţam locotenentului Eisenhoeter. După aceea îi duceam pe condamnaţi la camera de gazare, dându-i în primire sergentului-major Roth şi locotenentului Gerber.

După executare, dentiştii, căpitanul Henkel şi Franz Jutmann, le scoteau dinţii de aur celor omorâţi.

În martie-aprilie 1945 au fost gazaţi 1.400 de bolnavi selecţionaţi de medicul-şef, dr. Wolter…

Aş vrea să subliniez că ordinele de executare, de gazare etc. veneau din partea tuturor comandanţilor diferitelor servicii”.

Tânărul şi teribilul bavarez Andreas Trum a intrat în SS la vârsta de 20 de ani. În trei ani ajunge şeful Serviciului de muncă la *Mauthausen*. El a declarat la proces: „Între 1943 şi 1945 am condus în diferite rânduri ruşi, polonezi şi cetăţeni de alte naţionalităţi la camera de gazare în locul lui Niedermayer.

În momentul în care deţinuţii erau închişi cu cheia în camera de gazare, farmacistul Erich Wasicky îi dădea plutonierului Roth borcanul cu gaz”.

Pe la sfârşitul primăverii 1944 l-am văzut făcând aceeaşi operaţie şi pe farmacistul Gerber”.

*SS Standarten*führerul Rudolf Höss, specialistul în gazarea şi arderea în masă a

Häftling-ilor, cu cea mai mare faimă a declarat: „Am deţinut comanda lagărului de la *Auschwitz* până la 1 decembrie 1943 şi apreciez că au fost executate şi lichidate acolo prin gazare şi incinerare cel puţin 2.500.000 de victime”.

În ce mă priveşte, l-aş întreba pe acel oarecare domn Pellepoix şi pe toţi cei care-i împărtăşesc ideile şi al căror număr din păcate creşte:

— Unde sunt cei care am fost deportaţi din Clujul cotropit de horthyşti? Am intrat pe poarta lagărului *Birkenau Auschwitz* cu părinţi şi bunici, cu 7 unchi şi mătuşi din partea mamei şi cu 5 din partea tatii, toţi cu familiile lor – aproape 40 de verişoare şi veri primari, cu toţi colegii de liceu, iar cei care am supravieţuit, din toţi câţi am fost deportaţi, n-am putut alcătui un grup de 10 bărbaţi ca să-i plângem pe cei ce nu s-au mai întors[56].

— Unde sunt 6.000.000 de evrei care, la înscăunarea fascismului în Germania, existau, trăiau la adrese precise în oraşele şi satele din ţările Europei şi care au fost ridicaţi, în văzul lumii, de către *Gestapo* şi duşi în lagăre, iar după război nu li s-a mai găsit urma, nici măcar cadavrele? Se întâmplă în toate marile încleştări armate ca, pe lângă morţi şi răniţi, să existe şi dispăruţi: sute, mii, zeci de mii. Dar milioane??! Milioane de oameni nu pot pur şi simplu să

56 După tradiţie, la evrei, e nevoie de cel puţin 10 bărbaţi (de peste 10 ani) pentru a comemora pe cei dispăruţi.

dispară!

Dar eu nu-i cer domnului Pellepoix şi tuturor celor care, asemenea lui, neagă existenţa camerelor de gazare să stabilească ce s-a întâmplat cu milioanele de evrei care au fost prezenţi la *apelul* de la *Birkenau*, dar au lipsit la *apelul* vieţii din prima zi a Eliberării. Eu îi cer un lucru *aparent* mult mai simplu, să dovedească că a apucat prima zi a eliberării un *singur* copil sub 13 ani dintre zecile de mii care au fost deportaţi la *Birkenau* din nordul Transilvaniei cotropit atunci de horthyşti.

Şi, în sfârşit, i-aş mai întreba pe aceşti domni:

— Cum se explică cutremurătoarea realitate că o întreagă generaţie de copii, care s-a născut după *Auschwitz*, n-a cunoscut bucuria de a avea bunici? Inexistenţa bunicilor pentru o întreagă generaţie a unui popor nu se poate justifica printr-o „simplă propagandă”, nu se poate explica decât prin cumplitul adevăr: milioanelor de evrei – care au existat şi au trăit la adrese precise în oraşele şi satele Europei, până ia apariţia fascismului hitlerist – le-a dispărut urma pentru că au fost exterminaţi *durch Vergasung*, prin gazare, şi arşi în cele mai moderne crematorii pe care le-a putut imagina gândirea tehnico-ştiinţifică nazistă.

VERNICHTUNG DURCH ARBEIT

Fascismul nazist a mers atât de departe în batjocorirea şi terfelirea a tot ce este omenesc,

încât a transformat oină şi cea mai omenească îndeletnicire – munca – într-un mijloc de exterminare.

În timp ce, din afară, pe poarta cerni mai mare lagăr de concentrare – *Birkenau-Auschwitz* – se putea citi, scris cu litere din fier forjat, *Arbeit macht frei*, munca te eliberează, în interiorul tuturor lagărelor, cuvântul de ordine era: *Vernichtung durch Arbeit*, exterminare prin muncă.

Iniţial, lagărele de concentrare n-au avut decât o singură menire: să ofere un loc ascuns de lume unde, în dosul gardurilor de sârmă ghimpată, naziştii să se poată răfui în voie cu toţi adversarii fascismului, lichidându-i. Inclusiv pe toţi cei în vinele cărora nu curgea sânge arian pur.

Când au apărut primele semne ale împotmolirii *Blitzkrieg*[57]-ului şi mobilizările pentru front au făcut tot mai acută lipsa mâinii de lucru, în capetele SS-iştilor s-a născut ideea ca deţinuţii a căror constituţie fizică permite să fie puşi să lucreze înainte de a fi lichidaţi. După câteva luni de preparative, în aprilie 1942 a fost înfiinţat Serviciul centra: al administraţiei economice SS, în subordinea căruia au trecut toate lagărele de concentrare. În fruntea noului organ a fost numit generalul SS Oswald Pohl.

În zilele de 23 şi 24 aprilie 1942, Pohl i-a convocat pe toţi inspectorii şi pe toţi comandanţii

57 Război fulger.

de lagăre, ca şi pe conducătorii societăţilor industriale ce aparţineau SS-ului. Celor prezenţi le-a înfăţişat noile sarcini economice, precizându-le că „Timpul de muncă nu trebuie limitat" şi că „Toate cauzele care ar putea micşora orarul de muncă trebuie reduse la minimum”.

Deşi totul părea clar, după cum a relatat *SS-Standartenführer*-ul Rudolf Höss, comandantul lagărului *Birkenau Auschwitz*, specialist în materie, între *RSHA* Biroul central al siguranţei Reich-ului şi *WVHA*[58][59], Serviciul central al administraţiei economice, s-au ivit serioase dispute şi neînţelegeri. RSHA insista ca evreii să fie imediat lichidaţi, toţi, fără excepţie, de cum sosesc în lagăr.

Ea susţinea că trimiterea fiecărui lot de evrei într-un lagăr de muncă crea pericolul ca unii din ei să supravieţuiască şi, astfel, alimenta speranţa evreimii că „soluţia finală” nu va fi aplicată până la capăt. Pentru WVHA însă, important era să asigure braţele de muncă solicitate chiar dacă în ioturile expediate se includeau şi evrei apţi de muncă selectaţi din convoaiele destinate exterminării. Până la urmă, chiar şi Eichmann a înţeles acest lucru. El i-a explicat adjunctului său Dieter Wisliceny: „Evreii vor fi nimiciţi fiziceşte, prin toate mijloacele, în lagărele de exterminare, vor fi ucişi în camerele de gazare, iar cadavrele

58 Reichs-Siecherheits-Haupt-Amt.

59 Wirtschaft-Verwaltungs-Haupt-Amt.

vor fi arse în crematoriu înainte de aceasta însă deţinuţii capabili de muncă vor fi folosiţi Ta maximum şi îi vom sili prin toate mijloacele să dea un randament de muncă cât mai mare!”

Aviditatea de profit a dat câştig de cauză WVHA-u ui. Şi. În toate lagărele de concentrare, a început, indiferent de motivul internării, munca de sclav. O muncă epuizantă care trebuia să aducă profituri substanţiale SS-ului şi, concomitent, să asigure exterminarea deţinuţilor în ritmul dorit

În consecinţă, munca, viaţa şi moartea au început să ţie programate cu meticulozitate nazistă. Durata medie de viaţă, în toate lagărele, a fost planificată la nouă luni. Datorită excesului de zel al SS-iştilor planificarea a fost dată peste cap. Mortalitatea a crescut vertiginos. *Häftling*-ii nu rezistau mai mult de 3 – 4 luni. Oricât ar părea de paradoxal, realitatea este că a fost nevoie de o circulară din partea WVHA către lagărele de concentrare prin care condamnaţilor li se atrăgea atenţia că, datorită procentului exagerat de mare al mortalităţii, „numărul deţinuţilor nu va putea ajunge niciodată la nivelul dorit de *Reichsführer*”.

Dorinţa *Reichs*führerului Himmler părea irealizabilă. Tendinţa spre sporirea numărului de *Häftling-i* din lagăre era contracarată de cea a mortalităţii crescânde. Contradicţia s-a rezolvat abia în 1944, când transporturile de deportaţi din toată Europa au devenit atât de masive încât reuşeau să compenseze mortalitatea. Lagărul *Birkenau-Auschwitz*, care primea zilnic câte 2 – 3

trenuri cu deportaţi, izbutea să „alimenteze” cu „forţe proaspete” toate celelalte lagăre din *Reich*.

Am sosit într-un astfel de lagăr, la *Landsberg*, cu un transport de *Häftling*-i pentru a înlocui un transport de deţinuţi, tot din nordul Ardealului, ce sosisăcu câteva luni înaintea noastră pentru a lua locul unui transport de *Häftling*-i cehi, decimaţi în mai puţin de şase luni şi care, la rândul lor, fuseseră aduşi să preia locul unui transport de *Häftling*-i lituanieni. În lagăr erau şi câteva zeci de deţinuţi francezi şi greci, supravieţuitori din două transporturi întregi menite să menţină nivelul dorit de Himmler în ciuda mortalităţii care, începând cu anul 1944, n-a mai cunoscut, în niciun lagăr, niciun fel de limită. Oamenii mureau în masă pe locurile de muncă, vlăguiţi de eforturile inumane la care erau supuşi, de toarne şi de frig, măcinaţi de boli, prăbuşindu-se ameţiţi de inaniţie, de pe schele sau sub povara blocurilor de piatră pe care le cărau în braţe… mureau ucişi în bătăi pentru că, epuizaţi, se mişcau prea încet sau scăpau uneltele din mână sau nu puteau ridica sacii de ciment în spate ori, şinele de cale ferată, ori buştenii, ori barele de fier. Mureau în drum spre lagăr de la locurile de muncă. Se prăbuşeau pur şi simplu şi nu mai aveau putere să se ridice. Iar cel care nu putea urma coloana era împuşcat.

— Până şi *SS-Standartenführer*-ul Rudolf Höss a recunoscut că „*Kommando-urile* de muncă au devenit, în mod premeditat, locuri de exterjninare a unormase enorme de oameni. De la

Auschwitz au fost trimişi zeci de mii de evrei… Dacă aceşti deţinuţi ar fi fost trimişi direct la camerele de gazare de la *Auschwitz*, le-ar fi fost cruţate multe chinuri”.

Deşi nu există statistici – SS-iştii au ţinut o contabilitate exactă doar a valorilor jefuite, nu şi a celor asasinaţi – este neîndoielnic că în cutremurătorul arsenal al metodelor de lichidare în masă folosite de SS-işti, după *Vergasungt* după gazare, în macabra ierarhie a asasinatelor urmează imediat *Vernichtung durch Arbeit*, exterminarea prin muncă.

Antisemitul greu de egalat, dr. Robert Ley, faimosul şi infailibilul conducător şi organizator al Frontului german al muncii, inclusiv al muncii forţate pentru care au fost deportaţi milioane de oameni, abia când s-a aflat singur în celula sa din închisoare, în aşteptarea începerii procesului de la Nürnberg, a început să reflecteze la faptul că munca forţată în lagărele de concentrare a constituit, de fapt, o crimă uriaşă. Nervii i-au cedat repede. Într-o seară, cu cinci zile înainte de deschiderea procesului, se plimba agitat prin celulă de la un perete la altul. Santinela americană se apropie de vizetă şi întreabă’s

— De ce nu dormiţi?

— Să dorm, bâigui Ley, apropiindu-se de vizetă şi privind santinela cu ochii ieşiţi din orbite. Ei nu mă lasă să dorm… milioane de oameni străini la muncă forţată… Dumnezeule… milioane de evrei… millions of Jews… all killed. w toţi

ucişi… murdered… toţi omorâţi… cum să dorm… dorm…

După ce santinela s-a îndepărtat, astisemitul greu de egalat dr. Robert Ley, faimosul şi infailibilul conducător şi organizator al Frontului german al muncii, inclusiv al celei forţate în lagărele de concentrare, s-a retras în closetul celulei şi s-a spânzurat, făcându-şi laţ din fermoarul bluzei militare.

Toate lagărele de concentrare duceau lipsă de *Wasser*, de apă. În cumplita vară a lui 44, în lagărul *E* de la *Birkenau-Auschwitz*, zile la rând nu primeam un strop de apă. La *Kaufering* numărul 9 n-am avut cu ce ne spăla pe faţă. În niciun lagăr prin care am trecut n-a existat apă pentru spălatul zdrenţelor de pe noi.

Peste tot, în toate lagărele era însă suficientă apă pentru a ucide.

SS-iştii, făcând din fiecare-iagăr un mic imperiu al morţii, au transformat şi *das*. *Wasser*, apa, în mijloc de exterminare.

Ramdohr, şeful secţiei politice a lagărului de femei *Ravensbrück*, se mira de fiecare dată cât de puţină apă îţi trebuie pentru a ucide un om. *Gestapo*-vist până în măduva oaselor, Ramdohr, când chema la interogatoriu deţinutele le lega cu mâinile la spate. Victima era întinsă cu burta pe o masă astfel încât capul să-i spânzure de marginea acesteia. Suh cap exista un scaun pe care se afla un lighean cu *Wasser*, cu 3 pă

Punea prima întrebare şi, fără să aştepte

răspunsul. Îşi repezea qhearele în părul deţinutei, înfundându-i capii! în *W-asser*, în apă. Îl ţinea apăsat, încordându-se să frângă rezistenţa victimei. Când simţea că deţinuta este la capătul puterilor o lăsa să-şi revină. Se depărta cu păşi sacadaţi rostind un singur cuvânt: „ascult! V şi asculta, continuând să se plimbe prin încăpere cu aceiaşi paşi sacadaţi. În clipa în care mărturisirea nu-l satisfăcea, se repezea la masă. Îşi înfigea din nou ghearele în părui victimei şi, de data aceasta, nu mai slăbea apăsarea capului până când deţinuta înceta orice zbatere, dându-şi duhul în ligheanul cu *Wasser*, cu apă, iar Ramdohr se mira mereu cât de puţină apă îţi trebuie pentru a ucide un om.

Invenţia celei mai originale metode de ucidere cu ajuţi torul Wasser-ului, al apei, îi aparţine însă *SS-unter schar** *führet*-ului lentzsh Heinz, supranumit *Bademeister*, băiaş-şef. El a introdus în lagărul de la *Gusen* II *baia mortală*. Într-un bazin improvizat erau aduşi pentru a se îmbăia *Häftling*-ii bolnavi, extenuaţi, epuizaţi. *Unii doar* sprijiniţi de alţii puteau ajunge de la Revier până la bazin. Erau puşi toţi sub un duş rece ca gheaţa timp de 30 de minute. Niciunul” nu putea rezista atâta. Se prăbuşeau pe cimentul bazinului. În bazin, das *Wasser*, apa, nu era mai mare de 15 – 20 de centimetri. Suficient ca acei *Häftling*-i nenorociţi, storşi de orice vlagă, prăbuşiţi ca nişte corpuri inerte, să nu se mai poată ridica, să moară înecaţi.

WER?

Coloana de *Häftling*-i înainta.

Mărşăluiam desculţi, cu picioarele sângerâpde. Cine rămânea în urmă era împuşcat pe loc.

Mărşăluiam lihniţi de foame, cu buzele crăpate de sete, cu ochii înroşiţi de nesomn. Cine se prăbuşea, sleit de puteri, dacă nu se ridica imediat, era pierdut. Capul îi era sfărâmat pe loc. Cu patul puştii.

Coloana de *Häftling*-i înainta. Cei rămaşi în urmă erau împuşcaţi. Unul câte unul. Cei ce se prăbuşeau era zdrobiţi. Toţi deodată”.

Coloana de *Häftling*-i continua să înainteze. Mărşăluiam desculţi, cu picioarele sângerânde, lihniţi de foame, cu buzele crăpate de sete, sleiţi de puteri, zdrobiţi în bătăi, împuşcaţi… Mărşăluiam. Înaintam.

Wer, cine, ne împingea din urmă? Frica de moarte. Difr în faţă era tot moartea!

Wer, cine, ne împingea?

WIEDER BUTTER MIT HONIG?

S-a întâmplat la *Theresienstadt*, unicul lagăr pentru copii sub 15 ani.

Într-o zi s-a anunţat vizita unei comisii a Crucit Roşn internaţionale. S-au declanşat nişte transformări febrile, într-o singură noapte s-au săpat alei» s-au plantat pomi şi flori. S-au adus bănci şi s-a instalat o scenă pentru teatru în aer liber.

O întrebare dificilă preocupa conducerea SS a

lagărului. Cum se vor comporta copiii? Cu vârstnicii s-au descurcat scurt şi precis. Li s-a adus la cunoştinţă cu toată claritatea i cine se va plânge comisiei pentru cel mai mărunt lucru, la cinci minute după plecărea acesteia se va legăna în bătaia vântului, spânzurat de crengile copacilor plantaţi peste noapte.

Pentru copii trebuia să se găsească o altă metodă. Şi s-a găsit. Li s-a promis că, în ziua când va sosi comisia, li se va da pâine cu unt şi miere. Copiii, care abia îşi mai aminteau de gustul untului şi de culoarea mierii, aşteptau vizita înfioraţi de emoţie şi nerăbdare.

După ce tir*; * *le* trei zile au fost excitaţi la maximum cu această promisiune, Îi s-a pus o condiţie, pe care ei au respectat-o cu sfinţenie.

Dimineaţa, când în prezenţa comisiei Crucii Roşii li, s-a Împărţit câte o bucată de pline cu unt şi miere, copiii au exclamat în cor, – cu glasuri tremurânde, aşa cum fuseseră dresaţi:

— *Wieder Butter mit Honig I* Iarăşi unt cu mie/e!

— I…

WOLKENBRÂNB

Oricât de monstruoase erau crimele preconizate de planurile, directivele şi operaţiile elaborate de căpeteniile naziste de la Berlin, ele erau înfăptuite fără scrupule, cu meticulozitate asasină.

Dacă erai vizat, nu mai exista nicio scăpare. Nici eu n-am constituit o excepţie. Am sorbit până

la fund paharul tuturor chinurilor programate prin planurile, directivele şi operaţiile emanate în capitala Re/ch-ului nazist. Am rămas totuşi în viaţă pentru că la ultima dintre operaţiile ce mă priveau şi pe mine – *Wolkenbrand*, nor de foc – criminaia precizie nazistă, în sfârşit, s-a defectat.

„Protocolul Wannsee" semnat la 20 ianuarie 1942, la Berlin, în legătură cu *Endlösung*, cu rezolvarea definitivă a problemei evreieşti, prevedea „exterminarea completă a tuturor evreilor din Europa", la urmare, se arăta în protocol, „... întreaga Europă va fi scotocită de la apus spre răsărit". În cursul acestei scotociri am fost „descoperit" şi eu – deşi mă aflam la mii de kilometri de Berlin – şi deportat la *Birkenau Auschwitz*, împreună cu întreaga mea familie.

Menirea *Birkenau-ului* a fost fixată la Berlin cu concizie maximă $ *Vernichtung durch Vergasung*! exterminare prin asfixiere! Şi mama împreună cu trei fraţi mai mici au fost duşi de pe peron direct în camerele de gazare.

Eu am fost trimis într-un lagăr din Bavaria, la *Landsberg*, aparţinând centralei *Dachau*. Acolo, ca în toate lagărele din *Reich*, deviza fixată din Berlin era Vernichtung *durch Arbeit*! exterminarea prin muncă! Lozinca se aplică fără scrupule, cu meticulozitate asasină. *Landsberg-ul* depăşea chiar, lună de lună, mortalitatea planificată. Şi totuşi, în zilele în care trupele americane pătrundeau în Bavaria, la *Landsberg* şi în celelalte lagăre subordonate Dachau-ului mai eram în viaţă

peste zece mii de *Häftling*-i.

Simţind, în sfârşit, prăbuşirea, căpeteniile naziste de la Berlin au luat măsuri energice în vederea lichidării până la unul a *Häftling*-ilor din toate lagărele. Pentru *Dachau*, personal Kaltenbrunner a ordonat operaţia *Wolkenbrand*, nor de foc, prin care se preconiza exterminarea prin otrăvire a tuturor *Häftling*-ilor încă în viaţă. Medicul-şef al *Ga*ului Harfeld s-a angajat să furnizeze cantitatea necesară de otravă la primirea ordinului.

Cât priveşte *Landsberg*-ul, Giesler, *Gauleiter* la München, încă la mijlocul lui martie 1944 preconizase ca, la apropierea americanilor, toţi deţinuţii să fie împuşcaţi sau întreg lagărul nimicit prin bombardament de aviaţie.

Când însă au început să se audă tunurile trupelor americane, zbirii Landsberg-ului s-au gândit, pentru prima oară, că vor trebui să dea socoteală pentru fărădelegile săvârşite ş, a început să le tremure mâna pe trăgaci. Au propus predarea lagărului. Răspunsul, venit direct de la Himmler, a fost categoric; „Niciun deţinut nu trebuie să cadă viu în mâinile inamicului!”

Când *Gaustabsleiter-ul* Gerdes a invocat lipsa de bombe şi benzină, Kaltenbrunner a ordonat ca *Häftling-n* din *Landsberg* să fie puşi în coloana de marş, duşi la *Dachau* şi incluşi în operaţia *Wolkenbrand*, nor de foc, adică lichidaţi prin otrăvire

La 24 aprilie, toţi deţinuţii lagărului

Landsberg care se puteau ţine pe picioare, încolonaţi şi încadraţi de SS-iş*” au pornit spre *Dachau*. Eu am rămas pe loc, pierzându-mă printre cei bolnavi care nu se mai puteau ridica, susträgându-mă astfel, fără să ştiu, de la operaţia nor de foc.

În dimineaţa zilei de 27 aprilie, când la Dachau, din 20 în 20 de metri se instalau mitraliere grele în poziţie de tragere, eu, împreună cu câţiva zeci de *Häftling-i*, alergam peste poarta dărâmată a lagărului, strigând, urlând pentru a ne convinge că nu visăm! suntem liberi… liiibeeeri…

WÜSTE

Când lagărul *Gusen Il-Mau* a fost bombardat, o schijă l-a atins şi pe tata. I-a sfâşiat abdomenul. Tata, împreună cu toţi răniţii acelui bombardament şi cu ceilalţi bolnavi din lagăr au fost înghesuiţi în vagoane şi expediaţi într-un alt lagăr, mai mare. Gausennu avea crematorii, iar ei, răniţii şi bolnavii, erau câteva sute. Undeva în Germania, trenul s-a oprit pentru câteva minute într-o gară. *Häftling-ii* care se puteau mişca s-au înghesuit la peretele vagonului? se uitau prin crăpături pe peron. Vedeau, după atâta timp, unii după ani de zile, oameni îmbrăcaţi ca oamenii, mame ţinând în braţe copii, perechi îmbrăţişându-se.

Tata, strângându-şi abdomenul cu mâinile pe care şiroia sângele, striga cu ultimul strop de putere:

— Wasser… Wasser… apă… apă…

Şi pe acel peron, pe care se plimbau oameni îmbrăcaţi ca oamenii, mame ţinând în braţe copii, perechi îmbrăţişându-se, nu s-a îndreptat nimeni spre vagoane, de parcă tata ar fi strigat inçiner *Wüste*, într-un pustiu, pe o planetă moartă.

ZERSTREUUNGEN

SS-iştii ucidèau cu plăcere, de aceea niciodată nu se plictiseau în exerciţiul funcţiunii, adică atunci când asasinau cu propriilor lor mâini. Când însă trebuia să supravegheze banda rulantă a morţii la *Birkenau*, miile de KZ-uri înşirate de-a lungul şi de-a latul Europei, zecile de mii de Kommandouri (detaşamente de muncă de *Häftling*-i), îi apuca plictiseala, simţeau nevoia unor „mier *Zerstreuungen*, unor mici distiacţii.

În afara serviciului n-aveau probleme. Nelipsitul bordel din fiecare lagăr îi satisfăcea pe deplin. Iar seratele de la popotă se transformau, de fiecare dată, în veritabile orgii. *Aufseherin*-ele, gardienele, erau gata să facă amor cu orice SS-ist, indiferent de grad, funcţie şi vârstă, cu frenezia cu care în timpul zilei biciuiau deţinutele* SS-işti şi SS-istele din KZ-uri reprezentau o îngemănare perfectă a cruzimii şi destrăbălării.

A doua zi dimineaţă, după orgie, SS-iştii îşi reveneau din mahmureală însoţind Kommando-urile de *Häftling*-i spre locurile de muncă. Se mărşăluia ore în şir, iar ei nu încetau să răcnească *schneller*… *schneller* 4… şi să izbească deţinuţii când cu patul puştii, când cu cravaşa.

Ajunşi la destinaţie, SS-iştii luau poziţie la anumite distanţe unul de altul, alcătuind cordoane de pază. *Häftlingul* care din întâmplare sau în mod voit, dorind să pună capăt suferinţelor, depăşea fie şi cu un singur pas perimetrul schiţat de SS-işti era împuşcat fără somaţie.

După consumarea micului dejun şi savurării câtorva ţigări, SS-iştii începeau să se plictisească. Şi atunci inventau, mici" *Zerstreuungen*, „mici" distracţii.[60]

Cea mai banală şi mai răspândită *Zerstreuung*, distracţie, era „vânătoarea de iepuri". SS-iştii chemau câte un *Häftling* ori mai mulţi deodată şi-i puneau să se prezinte. Cât stăteau drepţi, le smulgeau bonetele şi le aruncau dincolo de cordon. „După ele, *schneller* /" Şi, în clipa când *Häftling*-ii făceau primul pas dincolo, poc, erau fulgeraţi de gloanţele neiertătoare. Unii însă, aşteptau până când deţinuţii ajungeau şi se aplecau să-şi ridice bonetele. Văzându-i aşa aplecaţi şi lăsaţi uşor pe vine, cu un pic de fantezie, SS-iştii îşi imaginau că sunt într-adevăr la o vânătoare de iepuri.

Inepuizabili erau SS-iştii în a tortura ordonând exerciţii sportive aparent nevinovate. Wieslaw Kielar care a fost 5 ani *Häftling* la *Auschwitz* îşi aminteşte: „Zile întregi făceam

60 Mai repede... mai repede.

„sport”: *Hüpfen \ Rollen*[61], *Tanzen*[62], *Kniebeugen*[63]. Dacă era *hüpfen*, atunci mergeam câteva zeci de metri de-a lungul pieţei şi înapoi. Dacă era *rollen*, mişcarea se execută unde, era cel mai mare praf *tanzen* era pentru relaxare şi pentru caraghioslâc? *kniebeugen* se executau în ritmul *eins*, *zwei*, *drei* 5 / până te îndreptai după aceea înapoi, până jos.

Picioarele tremurau ca piftia. Capul tuns, umflat de soare, era greu ca plumbul. Setea ardea măruntaiele. A leşinat cineva?... Era dus lângă clădire. Acolo, *Kapo* îl trezea din leşin. Apă rece, un picior bun... şi deţinutul trecea din nou în rând.

„Pipăne asista tot timpul. Stătea crăcănat la umbra unui copac şi pufăia din nedespărţita lui pipă sau fluiera vreo arie de operă. Câteodată, chema pe cineva cu degetul. Atunci avea loc un spectacol cu solist, nu prea lung, căci pe „Pipă” îl obosea căldura de iunie. Chema deţinutul la el.

— Komm!... Komm!... Na, genug!... Was bist du vom Beruf?[64]

— O, *Schüler*?... *Prima*! 7 – îl lăuda.

Deodată îl lovea cu toată puterea peste gură.

— *Hau ab*! *Du politischer Dreck*! *

Un nou ordin. Acum trebuie să smulgem iarba, dar... cu dinţii!

În gură simt gustùl amar al ierbii. În dinţi

61* Sărituri, p Rostogoliri.

62ä Dansuri.

63 Unu, doi, trei !

64 Marş de aici I Rahat polonez !

scrâşneşte nisipul, nasul e plin de noroi, soarele îmi frige capul, şalele mă dor, ceafa înţepeneşte. Ăsta-i un „sport” mai bun. Din depărtare se aud râsete Este un grup de *Kapo* care îşi exprimă zgomotos admiraţia pentru excelenta idee a SS-istului *Zerstreuungen*, distracţii…

Marginea unei păduri din Bavaria. Cărăm saci grei de ciment. Abia ne mai ţinem pe picioare. Au trecut peste 12 ore de când la ţipetele de *Aufstehen*! deşteptarea! am sărit de pe priciuri. Şi mai avem încă 2 ore până se va striga *Feierübend*! încetarea! Genunchii nu ni-i mai simţim. Nici umerii. Vântul arde nemilos obrajii, ne aruncă zăpadă în ochi şi vrea cu orice preţ să rupă zdrenţele vărgate de pe noi. Dar cel mai tare ne chinuie foamea. La fiecare pas avem senzaţia că ne vom prăbuşi. O bucăţică de pâine ne-ar da noi puteri. O îmbucătură… una singură… Doamne!… ce vis amăgitor…

Sub un copac, câţiva SS-işti tocmai sting focul la care au fript nişte cârnaţi. Strivesc sub bocanci ultimele chiştoace. Au repetat a suta oară aceleaşi bancuri porcoase. Acum se plictisesc. Unuia însă îi vine o idee. Întinde cravaşa spre *Häftl*ingul care tocmai trece prin dreptul grupului şi strigă!

— Du… komm![65]

*Häftl*ingul se opreşte, lasă să-i lunece sacul de ciment în zăpadă şi, în pas alergător, se

65 Tu... vino I

îndreaptă spre grup.

Un SS-ist îl invită politicos să închidă ochii şi să deschidă gura. Deţinutul se uită puţin speriat în jur, apoi văzând faţa zâmbitoare a SS-istului se execută.

Locotenentul îi înfundă un sandviş întreg în gură. „Strânge fălcile!” strigă ofiţerul şi *Hättlingul* închide brusc gura, apoi luminându-se la faţă începe să mestece grăbit. După ce înghite, deschide ochii, se pleacă respectuos şi mulţumeşte pentru darul ce i s-a făcut.

— Încă o dată! spune locotenentul.

*Häftl*ingul închide ochii şi deschide gura. Faţa i se luminează iar când simte din nou acelaşi miros de crenvurşt.

— Strânge fălcile! * strigă iarăşi SS-istul.

Deţinutul nu apucă să închidă gura, că faţa i se schimonoseşte, se trânteşte la pământ şi începe să se tăvălească prin zăpadă slobozind un nesfârşit urlet de durere. Sandvişul era plin cu ace şi cioburi de sticlă. SS-iştii râd cu gura până la urechi. *Zerstreuungen*, distracţii.

Martorul Casimir Climent Sarrion, fost *Häftling* la *Mauthausen*, a declarat la procesul de la Dachau: „Într-o *zi* din luna februarie 1942, un grup de evrei bătrâni stăteau goi în faţa barăcii Serviciului politic. Schulz a pus să fie aduşi în biroul lui doi rabini şi i-a întrebat: „Vă este frig?”

Soba din cameră era roşie.

Evreii s-au apropiat de sobă.

Schulz l-a luat pe unul din rabini şi l-a aşezat

pe sobă. Cei din jur au început să râdă în hohote”. *Zerstreuungen*, distracţii.

Unii SS-işti preferau distracţii mai „tari!” Capătul pompei de stins incendiu se introducea în anusul *Häftl*ingului. Se dădea drumul la apa cu presiune maximă. Trupul sfârtecat era azvârlit în sus. SS-iştii se prăpădeau de râs văzând cât de caraghios se bălăbăneau în aer mâinile şi picioarele nenorocitului deţinut.

Unui grup de *Häftling*-i ales la întâmplare i se ordona să se caţere în copac. Câţiva zeci de *Häftling-i* împingându-se, călcându-se în picioare, trăgându-se unul pe altul, în timp ce erau izbiţi cu puştile şi cravaşele de către SS-işti şi *Kapo*, încercau din răsputeri să ajungă cât mai sus. Cei de pe primele crăci erau traşi înapoi şi sfâşiaţi de câinii-lup. Sforţările disperate ale *Häftling-i* lor de a-şi smulge piciorul dintre fălcile unui câine-lup sau de a-şi feri capul de patul puştii ori de bâta Kapo-ului ca şi bufniturile celor împinşi de propriii camarazi care, sprijinindu-se de capetele lor, încercau să se salveze cu o cracă mai sus, îi înveseleau de minune pe SS-işti. *Zerstreuungen*, distracţii...

Felurite *Zerstreuungen*, felurite distracţii...

ZIGEUNERLAGER

Dintre toate lagărele de concentrare naziste, cel mai cumplit a fost *KZ-Birkenau*. Din zecile de lagăre aparţinând de *Birkenau*, în 1944, iadul l-a reprezentat lagărul *E* supranumit *Zigeunerlager*, lagărul pentru ţigani.

Din cei peste 200.000 de ţigani care au căzut victimă nazismului, 22.696 au fost duşi la *Birkenau-Auschwitz*, în lagărul *E*, de unde şi denumirea: *Zigeunerlager*. În 1944, când evreii deportaţi din Ungaria au ajuns în lagărul *E*, supranumit *Zigeunerlager*, mai erau în viaţă doar câteva mii de ţigani. Noi, cei deportaţi din nordul Transilvaniei cotropite de horthyşti, am fost înghesuiţi în barăcile din stânga aleii care despărţea lagărul în două şi de-a lungul căreia se înşiruiau barăcile. Ţiganii – în cele aflate de partea cealaltă.

Ei locuiau împreună cu familiile şi stăpâneau şi aleea. Nouă ne era teamă să ieşim de pe platourile dintre barăci. Abia sosiţi, încă nu ne dezmeticisem în ce lume am fost aruncaţi. Iar pe atunci, la începutul acelei veri, toţi *Blockälteste şi Vertreter*-ii, şefi şi dumnezei atotputernici peste barăcile noastre, erau ţigani. Nu ţigani oarecare, ci selecţionaţi dintre cei mai sadici, criminali cu zeci de jafuri, tâlhării şi omoruri la activ.

Într-o noapte cu cer înstelat din mijlocul acelei veri fierbinţi a lui 1944 s-a ordonat *Blocksperre*, închiderea barăcilor. Era la ora 22. Apoi, până în zori, lagărul a fost zguduit de uruitul dubelor şi lătratul câinilor-lup, de ţipetele SS-iştilor şi urletele ţiganilor, de răcnetele şi blestemele lor.

În noaptea aceea interminabilă, cu cerul înstelat, au fost gazaţi şi arşi, până la unul, toţi ţiganii care mai erau în viaţă în lagărul *E* din

Birkenau-Auschwitz. Au fost arşi de-a valma copii născuţi în lagăr şi tinere ţigănci care mai visau să fie furate de flăcăi şi purtate, pe armăsari iuţi ca fulgerul prin pădurile Bavariei, pe cărări ascunse, numai de ei ştiute r au fost arşi toţi *Blockälteste-rii* şi Vertreter-ii, şefii şi dumnezeii atotputernici ai barăcilor noastre, împreună cu ţigănci care ghiceau în ghioc, ori în bobi şi cărţi, prezicând până în ultima clipă că vor mai apuca să-şi refacă şatra, ori caravana, că vor mai sălta salbele pe sânii fetelor lor dezlănţuite în dansuri îndrăcite pentru toate nunţile nenuntite şi pentru toţi copiii nebotezaţi din clipa în care în câmpiile Saxoniei, în satele Turingiei, la marginea oraşelor Belgiei sau pe drumurile asfaltate ale Olandei, căruţele, caravanele şi casele lor au fost înconjurate de maşini şi SS-işti cu automatele gata să tragă, iar ei au fost aruncaţi în camioane şi deportaţi.

Da, în noaptea aceea, urmaşii faimoşilor ţigani care au făcut contrabandă cu mătăsuri din Lyon, ai celor care secole de-a rândul au desfătat cu cântecele şi jocurile lor castelanii din Valea Rinului, oameni ce nu puteau trăi fără să se ştie liberi, să străbată satele şi oraşele, drumurile, munţii şi câmpiile când şi cum vor, să iubească şi să-şi facă dreptate după legile şi datinile lor, având martori doar luna şi stelele, înghesuiţi în nişte dube negre ca smoala, fără putinţa de a mai privi o dată cerul scânteind de stele, au fost duşi toţi, până la unul, direct în camerele de gazare.

În zori ne-am îmbulzit la marginea platourilor

dintre barăci – pe aleea din mijlocul lagărului încă tot nu îndrăzneam să păşim – şi am privit spre barăcile înşiruite de-a lungul celeilalte laturi a aleii. Acolo, nicio mişcare. Un pustiu înspăimântător. Barăcile, cu uşile lor mari date în lături, păreau uriaşe morminte goale, profanate. Sus, cerul nu se vedea din cauza unui strat dens de fum negru-vânăt, înecăcios. Din când în când, stratul acela gros de fum era săgetat de uriaşe limbi de foc şi de scântei ce izbucneau pe coşul crematoriului şi care se ciocneau şi dispăreau ca stelele căzătoare.

În noaptea aceea nimeni nu auzise niciun şuierat de locomotivă, nici uruit de roţi. Dar ţiganii nu mai erau. În partea de lagăr locuită până atunci de ei nu mai exista nicio mişcare. Doar stratul dens de fum negru-vânăt, înecăcios se lăsa tot mai jos peste barăcile pustii, cu uşile larg deschise, ca nişte uriaşe morminte golite, profanate…

În lagărul *E* nu mai existau ţigani. Nu a mai rămas în viaţă nici măcar unul singur. Dar lagărului *E* i s-a zis în continuare *Zigeunerlager*, lagăr pentru ţigani.

ZU FÜNF

Din clipa în care deportaţii coborau din vagoane pe peronul de la *Birkenau-Auschwitz*, nu mai făceau niciun pas decât în rânduri de câte cinci. Pentru a putea fi număraţi şi supravegheaţi mai uşor

O singură excepţie. Mamele şi copiii până la 14 ani, bătrânii şi bolnavii, toţi cei încolonaţi în stânga peronului nu erau obligaţi să se alinieze în rânduri de câte cinci. Coloana aceea înainta direct spre camerele de gazare şi, în moarte, oamenilor li se permitea să meargă în pas de voie, fără restricţii, ca o turmă. Înghesuiala şi învălmăşeala din camerele de gazare erau compensate de ordinea desăvârşită care domnea la arderea în crematorii. Cadavrele nu se împotriveau. Acum se putea face şi o numărătoare exactă. Pe fiecare grătar al fiecărui conteiner introdus în cuptoarele crematoriilor se aşezau câte cinci cadavre.

Cei apţi de muncă ne-am încolonat în rânduri de câte cinci în dreapta peronului şi aşa, aliniaţi zu *fünf*, câte cinci, am intrat în lagărul *E*.

Apoi, tot timpul cât am stat la *Birkenau* ne-am încolonat mereu zu *fünf*, în rânduri de câte cinci pentru apel… pentru primirea mâncării… pentru *Läusekontrolle*, pentru controlul păduchilor…

În rânduri de câte cinci ne încolonam şi pentru selecţionare. Numai că, de data aceasta, ne aliniam în pielea goală. Căpitanul doctor SS Mengele hotăra pentru un rând întreg. Sau toţi

cinci la crematoriu, sau toţi cinci într-un lagăr de muncă.

La *Kaufering*, la *Landsberg*, în toate lagărele prin care am trecut, la fel ca la *Birkenau*, n-am făcut niciun pas decât în rânduri de câte cinci, pentru ca fiecare SS-ist, indiferent de gradul său de cultură, să ne poată supraveghea şi număra mai uşor.

Din lagăr până în pădurea Mohl, unde lucram, mergeam încolonaţi tot în rânduri de câte cinci. La fel ia înapoiere. Cei care mureau în timpul zilei erau duşi în lagăr de camarazii lor. Fiecare cadavru era purtat de patru deţinuţi, formând împreună un grup de cinci. Oricât de greu era drumul, mai ales iarna, când zăpada se lipea de saboţi şi oamenii cădeau mereu, niciodată nu s-a admis ca şase sau opt să purtăm un cadavru ca să nu-l scăpăm mereu de pe umeri. Coloana ce înota prin nămeţi, păstrându-şi rândurile de câte cinci, se încheia cu trei-patru grupe de câte cinci: patru vii plus un mort.

Cărbunii pentru încălzire, alimentele pentru hrăni rea lagărului, efectele – totul se transporta cu căruţe. Animale de tracţiune nu existau. Nici nu era nevoie. Erau destui *Häftling*-i. La fiecare căruţă erau repartizaţi câte cinci deţinuţi. Când drumurile erau grele şi încărcătura mare, se repartizau câte zece, cinci trăgeau şi alţi cinci împingeau.

Häftling-ii au străbătut toată Europa. Din Polonia, de la *Birkenau-Auschwitz* până în Bavaria.

Şi numai pe mijlocul drumului şi numai în rânduri de câte cinci. Şi numai încadraţi de SS-işti cu o mână pe automat, iar cu cealaltă pe cravaşă.

În lagăre, SS-iştii au reuşit să omoare tot ce-i frumos în om şi în lume atât de temeinic, de radical şi exhaustiv încât nici în vis nu mai apărea nimic frumos. Şi totuşi, într-o noapte cumplită de iarnă, la *Landsberg* am avut un vis superb. Când fluierele stridente şi ţipetele *aufstehen*... aufsteheeen... deşteptarea... deşteptareeea ..., m-au făcut să sar în picioare, nu mi l-am putut reaminti. Dar ştiam, simţeam, eram convins că în noaptea aceea s-a întâmplat o minune, că pentru prima oară am visat ceva foarte frumos. Goniţi afară în ger, ne-am înghesuit unul în altul ca să ne apărăm de vântul năprasnic ce prindea din zbor şi ne smulgea zdrenţele pe care nu reuşeam să le înfăşurăm suficient de strâns pe corpul nostru. Deţinuţii erau încruntaţi, negri la faţă de frig, de nesomn, de foame, de spaima unei noi zile groaznice care, pentru mulţi, se arăta a fi ultima zi din viaţă.

Deodată, eu m-am înseninat. Am zâmbit chiar. Cei de lângă mine s-au retras instinctiv. „A înnebunit, săracul... * Dar eu nu înnebunisem, ci îmi amintisem visul, superbul vis. Se făcea că mă aflam într-o splendidă zi de vară pe una din străzile Clujului. Pe trotuare – o mare de oameni. Iar eu înaintam printre ei, pe trotuar, la întâmplare, fără să fiu într-un rând de cinci, fără să fiu aliniat cu cineva. Mă opream şi nu mă izbea

nimeni cu cravaşa, cu patul puştii. Apoi, o luam brusc la fugă şi nu auzeam niciun glonţ care să se îndrepte spre mine. Mă uitam în stânga şi în dreapta, şi nu mă urmărea nimeni… eram nesupravegheat… eram liber… păşeam pe trotuar la fel ca toţi oamenii…

Nu, nu înnebunisem. Zâmbeam de-adevăratelea. În clipa aceea, lagărul s-a cutremurat de un răcnet izbucnit din gâtlejul a zeci de *Kapo*: *antreten zu fünf zum Appell*… încolonarea câte cinci pentru apel – în clipa aceea, faţa mi s-a încruntat, s-a înnegrit, ca a celorlalţi, de frig, de nesomn, de foame, de spaima zilei groaznice care începea şi despre care nu puteam şti dacă nu va fi ultima zi din viaţa mea.

Mult timp după eliberare, urechile mele au continuat să vuiască de ţipetele şi urletele SS-iştilor.

Când mă trezeam dimineţile auzeam atât de clar comanda *aufsteheeen*!… deşteptarea? încât săream din pat repetând-o cu glas tare, aşa cum era obiceiul în lagăr.

După ani şi ani, plimbându-mă de unul singur pe o stradă liniştită sau într-un parc pustiu, continuam să tresar brusc şi să constat că sunt lac de sudoare, atât de real îi auzeam înjurând pe toţi foştii mei *Kapo* şi *Blockälteste*.

Când anii s-au transformat în decenii, scurgerea lor m-a ajutat să scap de aceste halucinaţii în timpul zilei, m-a ajutat să nu mai aud şi să nu mă mai sperii, de ecoul întârziat al

comenzilor pentru apel… pentru controlul păduchilor… pentru selecţionare, decât rareori, noaptea, în vis.

Din acel teribil limbaj al morţii, devenit-obsesie, o singură comandă, un singur strigăt continuă să-mi stăruie şi azi în un echi:

— Zwillinge!… Zwillinge!… Die Zwillinge vorwärts!

— Gemeni!… Gemeni!… Gemenii să iasă în faţă!

Eram pe peronul gării *Birkenau-Auschwitz*. Coloana din stânga, formată din mame şi copii, bătrâni şi bolnavi, printre care mama şi trei fraţi de ai mei, încă nu se urnise. Nici ei, nici noi, cei din dreapta, selecţionaţi pentru muncă, nu bănuiam că drumul pe marginea căruia coloana din stânga e gata de plecare duce direct în camerele de gazare.

Distanţa între cele două coloane, nu era mare. Cu toate acestea, din pricina vacarmului – plânsete amestecate cu cuvinte de rămas bun, rugăciuni disperate cu blesteme înverşunate, îndemnuri la calm cu ţipete isterice – nu se putea comunica decât foarte greu.

Peste întreg acel vacarm se auzeau însă, cu claritate, cuvintele căpitanului SS dr. Josef Mengele, repetate întruna de zeci de deţinuţi care alergau de-a lungul coloanelor:

— Zwillinge!… Zwillinge!… keine Zwillinge mehr?…

— Gemeni!… Gemeni!… Nu mai sunt gemeni?

Eu am auzit distinct aceste strigăte. M-am uitat în cealaltă parte a peronului şi am văzut că fraţii mei gemeni Cornel şi Cornelia, care nu împliniseră 14 ani, nu ies din coloană? stau mai departe lângă mama, ţinându-l de mână pe frăţiorul mai mic, pe Valentin. Ei nu ştiau niciun cuvânt nemţeşte. Eu cunoşteam puţin limba germană şi am înţeles cuvintele lui Mengele. Prin minte mi-a străfulgerat că pe gemeni vor să-i ducă în altă parte şi-i mai bine, mi-am zis, că nu s-au prezentat şi au rămas împreună cu mama şi fratele mai mic.

Toate acestea s-au petrecut în ziua de 9 iunie 1944, în jurul orei 11. Peste o oră sau două, toţi patru mureau asfixiaţi, împreună cu întreaga coloană, într-una din camerele de gazare.

Gemenii care au ieşit din coloană şi au trecut în faţă n-au fost gazaţi. Au fost duşi în lagărul F. Eu am ajuns în lagărul *E*. Ne despărţea un singur gard de sârmă ghimpată prin firele căruia trecea curent de înaltă tensiune.

În lagărul F, în baraca numărul 14 erau peste o sută de perechi de gemeni. Baraca aceea constituia principalul laborator pentru experienţele doctorului-criminal Mengele. Scopul declarat al cercetărilor era stimularea proliferării, pe cât posibil, în progresie geometrică a „rasei superioară ariene”. Mai simplu spus, găsirea unei metode care să ajute ca fiecare mamă germană cu sânge nordic pur să nască gemeni.

Pentru a afla „secretul”, perechile erau supuse unor experienţe incredibile. Erau măsurate şi cântărite, fotografiate în pielea goală din toate părţile şi din toate unghiurile, îi se făceau transfuzii de sânge reciproc, puncţii lombare? se efectuau controale şi studii ginecologice, erau împreunate forţat perechi de surori gemene cu perechi de fraţi gemeni pentru a afla dacă copiii rezultaţi din această împerechere sunt tot gemeni. În scopul studierii efectelor, perechile erau exterminate prin injecţii cu fenol direct în inimă. Urma disecţia cadavrelor; organele utile descoperirii secretului erau conservate, ambalate şi trimise la Institutul Antropologic la Berlin-Dahlem.

Citez din memoriile doctorului Nyiszli Miklös, fost medic legist al lui Mengele, la crematoriile x din *Birkenau Auschwitz*: „Aici se petrece un caz unic în istoria mondială a medicinii: doi fraţi gemeni mor în aceeaşi clipă şi cadavrele lor pot fi autopsiate fără întârziere… În cursul după amiezii mă vizitează doctorul Mengele. Îi raportez lucrările executate şi îi înmânez procesele-verbale de autopsie a zece gemeni… Fac disecţia celor doi gemeni şi întocmesc un proces-verbal de autopsie regulamentar… Douăsprezece perechi de gemeni n-au fost introduse în cuptoare… Autopsiez cu cea mai mare atenţie cadavrele celor douăsprezece perechi de gemeni…”

Cât timp am stat în umbra crematoriilor de la *Birkenau*, apoi în lagărele *Kaufering* şi *Landsberg*

„m-am gândit mereu la soarta fraţilor mei gemeni. Şi mereu mi-am zis că dacă tot le-a fost dat să nu supravieţuiască, e mai bine că n-au ieşit din coloană şi au scăpat cel puţin de degradantele şi criminalele experienţe ale lui Mengele. După eliberare însă am început să am îndoieli. Am aflat că la 27 ianuarie 1945, când unităţi ale armatei sovietice au pătruns în *Birkenau Auschwitz*, din milioanele care intraseră pe poarta lagărului mai erau acolo, în viaţă, 2.819 i. Printre ei, câteva perechi de gemeni.

De atunci continuu să mă întreb şi nu trebuia oare, totuşi, să le strig fraţilor mei să iasă în faţă, împreună cu ceilalţi gemeni? Poate ar fi rămas în viaţă. Şi nu-mi pot aminti dacă hotărârea de a nu le spune nimic am luat-o de unul singur ori m-am sfătuit cu tata care era lângă mine în coloana din dreapta. Şi pe tata nu-l pot întreba ca să-mi liniştesc conştiinţa că am decis împreună, şi nu l-am putut întreba nici atunci, imediat după eliberare, deoarece el a fost asasinat la *Mauthausen*. Iar eu nu-mi dau seama nici acum dacă fraţilor mei gemeni le-a fost mai uşor să moară împreună cu mama şi frăţiorul nostru mai mic, imediat după sosire, sau ar fi trebuit, totuşi, să le spun să iasă în faţă atunci şi… poate, ar fi supravieţuit.

…Dar dacă ar fi fost supuşi acelor groaznice experienţe, şi părţi din trupurile lor ar fi fost extirpate, conservate şi trimise la Berlin? Şi chiar dacă în urma experienţelor n-ar fis fost

exterminaţi, ceea ce ar fi urmat *după*... s-ar mai fi putut numi viaţă?...

Nu ştiu. Nu pot să-mi răspund. Şi în urechi continuă să-mi stăruie şi acum, după aproape 45 de ani, vocea lui Mengele, amplificată de zeci de deţinuţi:

— Zwillinge!... Zwillinge!... Die Zwillinge

— Gemeni!... Gemeni!... Gemenii să iasă în faţă!

ZYKLON B

Ober-călăii nazişti, întruniţi în şedinţă la Berlin, pe Grosser Warinsee nr. 56 – 58, au stabilit câte milioane de evrei trebuie exterminaţi în prima etapă şi câte milioane de slavi în etapa imediat următoare. Cu meticulozitatea de care au dat dovadă ori de câte ori au pus la cale un asasinat de proporţii, ei au fixat cum să fie adunaţi unde să fie duşi, în ce ritm să fie lichidaţi. Au uitat să precizeze însă cum anume să se facă lichidarea.

Rudolf Hoss, numit comandant la *Birkenau-Auschwitz* în 1940, şi-a dat seama imediat că extirparea fizică nu putea atinge ritmul şi proporţiile impuse de Berlin folosind metodele de execuţie cunoscute.

Ideea exterminării în masă *prin gazare* a apărut spontan, în mai multe lagăre deodată. Ea se făcea însă rudimentar. În cele mai multe locuri se foloseau gazele de eşapament.

SS-Standartenführer-ul Rudolf Höss, presat de amploarea exterminărilor pe care trebuia să le asigure, a intuit că, înainte de a construi camere moderne de gazare şi crematorii pentru ardere, trebuia pus la punct un gaz toxic de maximă eficienţă. Şi s-a apucat de treabă.

Problema esenţială care-l frământa pe Höss era ce gaz anume să folosească. Ştia că omologul său de la Treblinka are cea mai bogată experienţă în acest domeniu. El folosea în camerele de gazare un gaz monoxid, dar – mărturiseşte Höss – mie nu

mi s-au părut eficiente metodele lui! Aşa se face că Höss a început să experimenteze efectul diferitelor gaze toxice.

Iniţial, încercările s-au făcut pe grupuri mici de *Häftling*-i închişi în celule. „Punându-mi o mască de gaze – a recunoscut Rudolf Höss la proces – am asistat eu însumi la ucidere. Deţinuţii, înghesuiţi în celule, mureau imediat după introducerea gazului. Se auzeau doar câteva strigăte scurte, înăbuşite, şi gata!"

După cum singur a declarat, satisfacţia cea mai mare i-a oferit-o gazul *Zyklon B*, preparat pe bază de acid cianhidric.

Chiar primele încercări au dat rezultatele aşteptate. *Zyklon B* întrunea „calităţile" căutate. Peste câteva zile s-a trecut la o experienţă de amploare: gazarea a 900 de prizonieri de război sovietici. Victimele au fost introduse într-o singură încăpere. S-a închis uşa şi s-a dat drumul, prin tavan, cristalelor de *Zyklon B*. Prizonierii au început să strige şi să forţeze uşa. Dar uşa a rezistat. Ea a fost deschisă abia după câteva ore. „Atunci – a mărturisit Rudolf Höss – am văzut pentru prima oară un număr atât de mare de cadavre gazate... Cu toate acestea, pot să declar deschis că gazarea acestui transport a avut un efect liniştitor asupra mea, deoarece, în curând, trebuia să ne apucăm de omorârea în masă a evreilor, şi nici eu, nici Eichmann nu reuşisem până atunci să găsim o metodă de execuţie în masă. Eram de părere să folosim un gaz, dar nu

ştiam ce gaz şi cum să-l folosim. Făcând aceste experienţe, am găsit şi gazul şi modul de întrebuinţare…”

Complet satisfăcut, Höss decide şi, fără să ezite, după cum a declarat, „atunci când am construit edificiul de exterminare de la *Auschwitz* am, recurs la *Zyklon* B, un acid cianhidric cristalizat, pe care îl introduceam în camera morţii printr-un orificiu”.

Cu sânge rece, de adevărat călău, Rudolf Höss a descris în memoriile sale, cu maximă concizie, „avantajele” gazului *Zyklon* B: „… provoacă moartea cu siguranţă absolută şi rapid, mai ales dacă e utilizat în încăperi uscate… *bine umplute cu persoane* (s.n.)…”

În camerele de gazare de la *Birkenau* – amenajate ca uriaşe băi moderne (într-una singură, pentru a fi „bine umplută”, erau înghesuiţi 2000 de oameni deodată) –, au intrat milioane de deportaţi. Din duşurile instalate în tavanul acestor „băi moderne” însă nu s-a prelins niciodată niciun strop de apă. De fiecare dată, din tavan, peste *Häftling*-i au curs mici cristale *Zyklon* B.

ZYNISMUS

Pentru a ucide, pentru a extermina, SS-iştii au folosit în lagărele de concentrare absolut totul: de la cele mai banale mijloace de asasinare – glonţul, spânzurătoarea – până la moderne instalaţii de asfixiere în masă? de la cele mai brutale unelte de tortură – ciomagul, biciul de sârmă, patul puştii – până la rafinate procedee de presiune psihică. Sunt de-a dreptul inimaginabile limitele până la care a fost împins der Zynismus, cinismul SS-iştilor în oribila lor stăruinţă de a distruge moralul *Häftling*-ilor, de a le strivi orice speranţă, de a-i anula psihic înainte de a-i lichida fizic.

Noilor sosiţi într-un lagăr de concentrare, SS-iştii ne spuneau cu un rânjet sfidător pe buze i „Aici se munceşte sau se crapă!... Oricum, tot trebuie să fiţi lichidaţi, aşa că, mai devreme sau mai târziu, tot una este”. În alte lagăre, comandanţii SS se exprimau cu alte cuvinte, dar spuneau acelaşi lucru. „Nu se ştie care din voi cum va muri. Există o singură certitudine. De aici, niciunul din voi nu va ieşi viu”. Cuvântul de ordine., la *Bergen-Belsen* era: „Lasă-l să moară! „În alte lagăre, aceeaşi idee se formula altfel: „Niciodată nu se moare destul de repede”.

Câte unui *Lagerführer* îi plăcea să-şi manifeste *den Zynismus*, cinismul, nu numai în vorbe, ci şi în fapte. De câte ori sosea câte un nou transport de *Häftling-i*, îi încolona pe *Appellplatz*.

Alegea dintre ei 1 – 3 la întâmplare, le ordona să iasă din front şi să se alinieze în faţa lui. Îşi scotea tacticos revolverul din toc şi îi împuşca fără să scoată un cuvânt. Apoi, după ce-şi punea la loc revolverul, se adresa celor din front: „Fiecăruia dintre voi i se poate întâmpla aşa ceva în orice clipă. Aşa că învăţaţi să vă supuneţi fără crâcnire”.

Cinismul materializat în fapte era cumplit. Deţinutul André Lettich, repartizat ca bacteriolog la Institutul de Igienă din *Auschwitz*, era însărcinat să facă autopsii şi să determine cauzele morţii iepurilor de casă, găinilor, raţelor etc. din ferme sau aflate în proprietatea personală a SS-iştilor. „Eram indignaţi – scrie Lettich – că ni se impunea să facem aceste autopsii, să facem însămânţări şi să redactăm rapoarte pentru determinarea cauzelor morţii unui iepure de casă, ştiind că, în aceeaşi clipă, asasinii care ne porunceau să facem acest lucru gazau şi ardeau mii de bărbaţi, de femeia de copii nevinovaţi. *Standart*arzt-ul[66] *SS Sturmbannführer* dr. Wirtz, renumitul ginecolog care alegea femei pentru a le folosi drept cobai, ne-a trimis la laborator în iulie 1944, în aceeaşi perioadă în care barbarii nazişti omorau prin gazare în fiecare zi 6.000 de bărbaţi, femei şi copii nevinovaţi, ne-a trimis, spuneam, într-o pungă, un iepuraş de casă mic de tot, mort de aproximativ 5 zile, însoţit de o scrisoare prin care ne cerea să determinăm cauzele morţii

66 Medic de garnizoană.

sărmanului animal”… *Zynismus*, cinism… e u

Maiorul Rössler de la Regimentul 528 infanterie a trimis, la 3 ianuarie 1942, comandantului Armatei 9, generalul Schierwind, un raport care a fost găsit după sfârşitul războiului şi căruia i s-a dat citire în sala Tribunalului de la Nürnberg: „… Un şanţ de circa 7 – 8 metri lungime, de – poate – 4 metri lăţime pământul ridicat din el formând un val pe una din laturi. Atât pe valul de pământ, cât şi pe peretele gropii se revărsau şiroaie de sânge. Groapa era plină ochi cu cadavre omeneşti – imposibil de apreciat numărul lor – de ambele sexe, încât nici nu mi-am putut da seama de adâncimea ei.

În spatele valului de pământ se afla un comando de poliţie, comandat de un ofiţer de poliţie. Uniformele soldaţilor erau înroşite toate de sânge. De jur-împrejur – nenumăraţi soldaţi din subunităţile care se aflau pe acolo, unii în costum de baie, ca spectatori, şi mulţi civili, cu neveste şi copii. M-am apropiat cât am putut de groapă şi nici până azi nu pot uita priveliştea care mi s-a oferit. Printre alte cadavre zăcea acolo şi un moşneag, cu barbă albă, de a cărui mână stângă mai atârna încă bastonul. Omul mai dădea semne de viaţă, respira încă sacadat *ţ* i l-am arătat unui poliţist, îndemnându-l să-l omoare definitiv. Mi-a răspuns rânjind: „Ala? Şapte gloanţe i-am tras în burtă, crapă el singur acum!” *Zynismus*, cinism…

Da, este inimaginabilă neruşinarea cu care SS-iştii îşi etalau acţiunile şi intenţiile lor

criminale. Cred, totuşi, că SS-iştii au atins culmea des *Zynismus*, cinismului, nu când şi-au mărturisit gândurile asasine, ci când au intenţionat să le camufleze şi au scris pe poarta lagărului *Buchenwald*, lagăr în care au ucis zeci de mii de oameni nevinovaţi, antifascişti şi militanţi comunişti de talie europeană; *Jedem das seine*. Fiecăruia ce i se cuvine.

M uiţi dintre cititorii cărţilor mele despre lagărele de concentrare nazistă m-au întrebat cu sinceră mirare: cum se explică, cum se poate că la 18 ani, câţi aveam atunci, adică exact la vârsta tinereţii, n-am încercat să evadez? Cum se explică, cum se poate că la 18 ani m-am resemnat să fiu bătut, schingiuit, călcat în picioare, aşteptând clipa în care voi fi selecţionat pentru camerele de gazare? Cum se explică, cum se poate că la 18 ani, câţi aveam atunci convins că n-am nicio şansă să supravieţuiesc, n-am încercat să evadez?

Dacă… dacă în apropierea lagărului E – Birkenau II, în care mă aflam, ar fi fost o pădure, eu sau altul ca mine am fi forţat imposibilul şi am fi încercat, poate, să trecem prin gardul de sârmăghimpată, încărcată cu curent de înaltă tensiune, ce înconjura cele 32 de barăci care alcătuiau lagărul E, deşi atingerea sârmei te carboniza instantaneu. Totuşi, speranţa că am fi putut să ne ascundem în pădure ne-ar fi dat curajul să încercăm.

Dacă… dacă în vecinătatea lagărului E – Birkenau II ar fi fost un râu, eu sau altul ca mine

am fi forţat imposibilul şi am fi încercat, poate, să ajungem până la el, deşi din turnurile de pază ale lagărului ar fi apăsat pe trăgaci şi ne-ar fi curmat viaţa înainte de a apuca să atingem sârma ghimpată. Totuşi, speranţa că, înotând sub apă, ne-am putea îndepărta de lagăr ne-ar fi dat putere să îndrăznim.

Dacă... dacă în apropierea lagărului E – Birkenau II ar fi fost o aşezare omenească, cu sau altul la mine am fi forţat imposibilul şi am fi încercat să ne croim drum până acolo, deşi câinii-lupi ne-ar fi înşfăcat şi sfâşiat înainte de a face măcar un singur pas spre libertate. Totuşi, speranţa că în acea aşezare vom găsi un om care să ne adăpostească ne-ar fi dat tărie să ne încumetăm”.

Dar în jurul lagărului E – Birkenau II nu erau nici păduri, nici ape, nici aşezări, ci numai lagăre, numai garduri de sârmă ghimpată încărcată cu curent de înaltă tensiune, numai gherete cu SS-işti ce ţineau mâna pe trăgaci, numai lupi gata să te sfâşie.

Dacă eu sau altul ca mine am fi forţat imposibilul şi am fi evadat prin una din laturile lagărului E – Birkenau II, ti nimerit în lagărul F. Dacă am, fi răzbit prin latura opusă, atunci am fi nimerit în lagărul D din el în lagărul C, apoi în A. Dacă ne-am fi strecurat pe poarta principală, am fi ajuns în lagărele sectorului Birkenau III, iar prin gardul din spate – în cele ale sectorului Birkenau I.

Nu frica de fulgerul electric, nu teama de arsura glontelui, nu groaza de câinii-lupi ne paralizau. Depăşisem de mult frica de moarte. Ne paraliza lipsa oricărei şanse de reuşită. Gardul de sârmă ghimpată încărcată cu curent de înaltă tensiune, pe care-l priveam zi şi noapte prin aerul înnegrit de fumul crematoriilor, nu despărţea lagărul E de viaţa spre care ar fi trebuit să evadăm, ci îl lega de celelalte lagăre A, B, C, D, F…

Or, dacă singura perspectivă a evadării dintr-un lagăr este aceea că nimereşti într-un alt lagăr, de unde să iei putere să forţezi imposibilul?

Aceiaşi cititori m-au mai întrebat: cum se explică, cum se poate că la 18 ani, câţi aveam atunci, vârsta temerităţii, eu şi alţii ca mine am răbdat pasivi toate chinurile la care am fost supuşi, fără nicio înfruntare? Ştiam că ne aşteaptă moartea şi totuşi nu ne-am revoltat. Asistam, mii de oameni, la asasinarea în faţa noastră a altor mii şi nimeni dintre noi n-a sărit să ia de piept un SS-ist, să-l doboare, să-l sugrume. De ce?

Dacă… dacă ar fi existat o şansă cât de mică şi oricât de îndepărtată că un gest de protest, o înfruntare din partea unuia dintre noi, ori o nesupunere în grup ar provoca o judecată, un proces oricât de sumar, dar totuşi prilej de înfruntare a zbirilor, de demascare a fărădelegilor, atunci cu siguranţă s-ar fi găsit nu unul, ci zeci, sute, mii care să-şi rişte viaţa pentru a uşura cât de cât suferinţele celorlalţi.

Dacă… dacă eu fi existat o şansă cât de mică şi oricât de îndepărtată că prin insubordonare în masă, printr-o grevă a foamei sau printr-o revoltă am putea atrage atenţia opiniei publice, i-am putea aduce la cunoştinţă măcar ştirea despre existenţa fabricii morţii de la Birkenau, atunci, cu siguranţă, zeci, sute, mii de Häftling-i ar fi fost gata, în fiecare moment, de orice risc, de orice sacrificiu, pentru ca vestea oribilelor crime din lumea lagărelor de concentrare, acoperite de fumul crematoriilor, să răzbată dincolo, în cealaltă lume din care noi fusesem smulşi definitiv.

Dar lagărele de concentrare naziste n-aveau nimic comun cu închisorile, temniţele şi lagărele cunoscute de-a lungul istoriei, nimic comun cu regimul acestora. La Birkenau-Auschwitz, asasinatul, exterminarea în masă constituiau însăşi raţiunea de a exista a lagărului, acolo nimeni dintre zbiri nu trebuia să dea socoteală nimănui câţi Häftling-i ucide într-o zi şi de ce. Nu se ţinea, nici măcar cantitativ, o evidenţă exactă a celor lichidaţi.

Dacă în timpul apelului, al selecţionării sau în oricare alt moment în care în faţa frontului se aflau SS un Häftling s-ar fi năpustit asupra unuia dintre ei, nu numai acel Häftling, ci toţi din rândul său şi din cele învecinate ar fi fost împuşcaţi pe loc. După cum se putea ca întreg frontul să fie lichidat. Fără nicio discuţie, fără nicio judecată. Şi nici măcar cei din lagărul alăturat, de care nu ne despărţea decât gardul de sârmă ghimpată, n-ar fi

aflat câţi din baraca noastră şi de ce au fost exterminaţi în acea zi.

Singurul eroism, singurul act de curaj atunci, acolo, Birkenau-Auschwitz, era supravieţuirea.

Era mult mai greu, omeneşte aproape-insuportabil, să stai în poziţie de drepţi şi să priveşti nemişcat cum SS-iştii îţi calcă în picioare fratele sau îţi schingiuiesc tatăl… ori îţi spânzură pe cel mai bun prieten decât să te repezi asupra unuia din zbiri, să-l dobori, să-l sugrumi. Dar cum puteai să te hotărăşti la acest act disperat, când ştiai că el va atrage după sine nu numai moartea ta, ci şi a celor de lângă tine, poate a întregii barăci.

Şi totuşi, dovedind că nu frica de moarte, nu laşitatea i-au reţinut pe Häftling-i de la înfruntarea cu SS-iştii, o dată, o singură dată a avut loc, la Birkenau-Auschwitz, o răscoală, o tragică şi disperată răscoală. Ea este descrisă în tableta: Aufstand, răscoala.

Prima variantă a acestei cărţi, intitulată Dicţionar de lagăr, a apărut şi în limba germană. După ce a citit-o într-o noapte, a doua zi, tânărul Bichler Richard[67], pe care-l cunoscusem şi cu care mă împrietenisem cu o zi înainte în timp ce mă documentam în arhivele Muzeului Dachau, m-a întrebat, evident tulburat, dar cu sinceritate şi prietenie: „De ce atâta moarte şi sânge în această

67 Locuieşte în oraşul Dachatt, e mecanic, are 22 de ani şi participă activ ia diverse acţiuni pentru pace, împotriva războiului. Marea Iul pasiune este istoria.

carte?” Sau mai exact „De ce numai moarte şi sânge de-a lungul a peste de pagini?”

Văzându-l uşor stânjenit, am aşteptat cu răbdare să-şi contureze pe deplin nedumerirea. După o scurtă tăcere a continuat: „Tabloul lagărelor de concentrare este cutremurător creionat, îmi dau seama că a fost un calvar cumplit, că a curs mult sânge, că moartea a fost acolo la ea acasă. Totuşi, nu mi-o luaţi în nume de rău şi vă rog să nu mă înţelegeţi greşit, dar eu nu pot să nu mă întreb şi deci să vă întreb: E posibil ca în acele lagăre de concentrare să nu fi existat nimic pozitiv, niciun gest frumos, nicio atitudine omenească? Fără niciun semn al frumosului, al omenescului oricât de firav şi răzleţ, eu cred că nu se poate trăi. Dumneavoastră aţi scris această carte în 1982. Nu cumva cei 37 de ani, care au trecut de atunci, au şters din memorie acele câteva fapte, manifestări pozitive, umane care nu se poate să nu fi avut loc şi au rămas întipărite pentru totdeauna doar evenimentele, scenele de bestialitate, de cumplită suferinţă pe care le-aţi văzut, le-aţi trăit, le-aţi străbătut?”

Dragă tinere, prietene din Republica Federală Germania, Bichler Richard, încerc, prin rândurile ce urmează, să-ţi răspund ţie şi tuturor tinerilor din generaţia ta, pe care-i preocupă istoria şi, îndeosebi, traumele dominaţiei naziste, învăţămintele celui de-al II-lea război mondial de la a cărui declanşare s-au Împlinit recent 50 de ani.

În primul rând doresc să precizez că volumul în discuţie, Dicţionar de lagăr, nu este o carte despre Germania sub nazism, ci una despre limbajul lagărelor de concentrare. Or, se ştie că aceste lagăre au constituit un adevărat imperiu al morţii, tar limbajul folosit a fost, inevitabil, un limbaj al morţii. Eli SCriU în această carte despre SS-işti, Aufseherin (supraveghetoare SS) şi Kapo, despre Himmler, Eichmann, Höss, Ilse Koch, Mengele şi Rascher, or despre aceşti „îngeri ai moriiiu nu poţi relata nimic pozitiv, nimic frumos, nimic omenesc.

Eu scriu în această carte, despre Durchgangsghetto (ghetouri de tranziţie), Konzentrationslager (lagăre de concentrare) şi Totenzüge (trenurile morţii), despre Bunker, Krematorium şi Scheiterhaufen (rug); or, în aceste locuri nu s-a produs nimic altceva decât moarte; toate nu erau altceva decât fragmente ale unei uriaşe benzi a morţii.

Eu scriu în această carte despre Judenverfolgung (prigonirea evreilor), Endlösung (soluţia finală) şi Leichenflederei (jefuirea cadavrelor), despre Bestialität (bestialitate), Ermorden (ucidere), Erhängungen (spânzurare), Sterilisierungsprogramm (program de sterilizare), Vergasung (gazare) şi Vernichtung durch Arbeit (exterminare prin muncă) g or, în toată această inepuizabilă gamă de procedee demenţiale nu poţi găsi nimic bun, frumos, omenesc. Ele toate au fost născocite şi aplicate ca mijloace ale nimicirii, ca

unelte ale morţii.

Fireşte, în lupta pentru supravieţuire au fost momente înălţătoare, tulburătoare, exemple de solidaritate, de ajutor reciproc între deţinuţi, de demnitate şi curaj în faţa morţii, de rezistenţă tenace şi luptă dramatică împotriva terorii, a dezumanizării. Au fost, extrem de puţine şi totdeauna izolate, dar au fost şi impresionante manifestări de înţelegere umană din partea unor paznici. Dar eu, dragul meu tânăr prieten, în cartea pe care ai citit-o scriu doar despre limbajul folosit în lagărele de concentrare, iar acest limbaj a fost, indiscutabil, un limbaj al morţii. Toate denumirile, toate inscripţiile, toate comenzile – de cele mai multe ori făţiş, uneori cinic camuflat – prefigurau, însemnau chin, tortură, sânge, moarte.

Erau, fireşte, şi cuvinte tehnice: Beruf (profesie), Belohnung (recompensă), Experimente (experienţă), Injektion (injecţie), Präzision (precizie), Verbesserung (perfecţionare), dar ele se refereau tot la moarte: la profesia de ucigaş. Ia recompense pentru asasinate perfecte, la experienţe pe oameni vii, la injecţii mortale, făcute cu fenol! inimă, la precizia cu care se stabil ea elfi, unde, când şi cum trebuie exterminaţi, la perfecţionarea gazării, a funcţionării benzii rulante a morţii.

A existat până şi cuvântul Menschlichkeit, dar el se limita la alegerea modalităţii de asasină S-Standartenführer-ului Anton1 Kaindl, comandantul lagărului Sachsenhausen de

exemplu, exterminarea prin gazare i se părea humaner, mai umană decât împuşcarea în ceafă ori spânzurarea.

Ştiu, dragul meu Richard, că mulţi din generaţia părinţilor tăi, adică din generaţiile celui de-al doilea război mondial se întreabă şi întreabă: „Până când să ne tot gândim la ce a fost, să ne facem imputări, să ne lăsăm răscoliţi de curi. Au trecut de atunci peste patru decenii. Avem şi noi dreptul – spun ei – barem acum, – la bătrâneţe, la un pic de linişte. Lăsaţi trecutul să se odihnească; lăsaţi-ne să uităm…”

Dar ce s-a petrecut în lagărele de concentrare nu se poate uita. Şi nici n-avem dreptul să uităm. Atunci, imediat după eliberare am sperat şi eu că o să uit, că-mi voi redobândi liniştea. Rănile însă nu vor să se cicatrizeze. Ele nu ţin seama de anii care trec şi continuă să sângereze. De pe retina ochilor mei şi ai celorlalţi supravieţuitori nu s-au şters încă sinistrele chipuri ale Gestapo-viştilor care năvăleau sălbatic în căminele noastre, ne smulgeau din paturi – soţi de lângă soţii, părinţi de lângă copii, familii întregi – ne târau în buncăre, închisori şi lagăre. În ochii noştri mai stăruie cumplitele imagini ale schingiuirilor şi torturilor, ale rostogolirii miilor de camarazi seceraţi de focul mitralierelor în gropile pe care ei înşişi fuseseră siliţi să şi le sape, ale coloanelor de mame şi copii – mamele şi fraţii noştri – mânate spre camerele de gazare, iar la Birkenau-Auschwitz, fumul crematoriilor şi mirosul de carne

arsă ne-au intrat atât de puternic în fiecare fibră a fiinţei noastre, încât nu mai pot fi eliminate.

Cum am putea să uităm Holocaustul, să-l împingem în trecut, în adâncurile istoriei, când mai sunt oameni care n-au încetat să-şi caute – şi mai speră încă să-şi găsească – fraţii, surorile, părinţii deportaţi în lagărele de concentrare sau cel puţin să afle în care din ele, când şi cum au murit, în 1981 am participat la Ierusalim la întâlnirea supravieţuitorilor Holocaustului. Ne-am adunat acolo, din întreaga lume, peste?.000 din cei peste şase milioane de deportaţi în lagărele de concentrare, pentru unica vină de a ne fi născut evrei. Mulţi dintre participanţi – neputând să creadă nici după 36 de ani că toţi cei şase milioane au rămas pentru totdeauna acolo – purtau câte o placardă în mână. Unii şi-o fixaseră pe piepU Alţii pe spate. Pe placarde erau scrise nume ale părinţilor, ale fraţilor, ale copiilor. După fiecare nume aceleaşi întrebări: „Cine l-a cunoscut…?” „Cine l-a văzut în viaţă?”, „Cine a auzit de el?”

Unii din aceeaşi generaţie spun: „Dacă nu puteţi uita, poate, după 45 de ani, ar fi cazul să iertaţi”. Dar cum, cine îmi dă mie dreptul să iert? Milioanele de victime ale lagărelor de concentrare nu mai există, iar în numele lor nimeni nu are dreptul să ierte. Cum aş putea, de exemplu, să iert, chiar în numele propriei mele mame? Ştiu eu ce-a simţit, ce-a gândit ea în clipa în care a intrat cu trei fraţi mai mici de-ai mei într-una din

camerele de gazare de la Birkenau? Pot eu sau oricare alt supravieţuitor să trecem peste blestemele sutelor de mii de Häftling-i împuşcaţi în ceafă, spânzuraţi, injectaţi cu fenol în inimă, asfixiaţi, arşi în crematorii ori pe uriaşe ruguri când, în vara lui 1944, capacitatea modernelor cuptoare de la Auschwitz s-a dovedit insuficientă?

Sunt, din păcate, şi voci care pur şi simplu cer să nu se mai scrie, să nu se mai vorbească despre lagărele de concentrare, să se termine cu evocarea crimelor naziste. „Până când – se întreabă ei cu cinism – se va lua mereu şi mereu de la capăt povestea lagărelor de concentrare şi camerelor de gazare, despre existenţa cărora nu există niciun tel de dovadă, totul nefiind altceva decât propagandă. Da, aceste voci au aşteptat decenii la rând până când rândurile dureros de puţinilor supravieţuitori s-au rărit de tot şi acum, cu aroganţă cinică, trec la ofensivă: neagă existenţa camerelor de gazare, pun la îndoială proporţiile Holocaustului, dintr-o trăsătură de condei transformă crima secolului, a mileniului II, cea mai mare crimă a civilizaţiei umane de până acum – lagărele de concentrare cu milioanele lor de victime – într-un simplu „act de propagandă”.

Iată de ce, dragul meu tânăr prieten, noi, supravieţuitorii, n-avem dreptul să uităm, atâta timp cât mai sunt în viaţă şi trăiesc în linişte, fără să fi fost traşi la răspundere criminali care au săvârşit monstruoase fărădelegi în lagărele de concentrare, atâta vreme cât există voci care

neagă aceste crime, care vor săi reabiliteze pe cei vinovaţi, care încearcă să reînvie, în veşminte noi, sinistrele idei naziste. Este incredibil şi totuşi acesta-i adevărul că există oameni care s-au să turat de evocarea trecutului, pe care-i irită să tot audă, şi citească despre suferinţele Häftling-ilor, dar nu le displace să-i asculte pe neonazişti cum reiau, cum relansează teze ale rasismului, ale urii şi dispreţului faţă de om.

Or, dacă şi în rândurile tinerelor generaţii s-ar găsi astfel de oameni, ar însemna că nici noi, foştii deţinuţi ai lagărelor de concentrare, nu ne-am făcut datoria, nu ne-am îndeplinit angajamentul luat faţa de camarazii noştri care prin ultimul lor strigăt înainte de a fi Împuşcaţi, spânzuraţi ori împinşi în dubele care i-au dus spre camerele" de gazare ne-au cerut: „Nu ne uitaţi!", iar noi am jurat că le vom păstra vie memoria strigând în gura mare, să audă întreaga lume, fărădelegile naziste, că vom, inocula noilor generaţii, odată cu dragostea de viaţă, ura faţă de fascism, că le vom învăţa să descopere pericolul reînvierii lui.

În ce mă priveşte, mă gândesc mereu la faptul că pentru victimele Holocaustului nu s-a găsit de-a lungul şi de-a latul Europei pământ unde să fie îngropate. Arşi în crematorii, cenuşa celor şase milioane de evrei a fost dusă de Vistula spre mările şi oceanele lumii, spulberată de vânturi spre câmpiile şi pădurile bătrânului nostru continent. Neavând parte de mormânt, ei nu se

pot odihni decât în memoria omenirii. De aceea, omenirea nu trebuie să-i uite, iar noi, supravieţuitorii, avem datoria sacră să nu lăsăm să li se piardă amintirea. Iată de ce, aşa cum am arătat în încheierea unei alte cărţi: Atât timp cât voi putea ţine stiloul în mină voi continua să scriu despre cei care au rămas pentru totdeauna acolo, ca să nu fie uitaţi… Voi scrie cu sentimentul că îi ajut să iasă din gropile comune, din mlaştinile în care au fost înecaţi, de sub munţii de cenuşă, din râurile de sânge şi îi aşez să-şi doarmă – netulburaţi de nimeni şi de nimic – somnul de veci în memoria omenirii.

Iată de ce am scris până acum opt cărţi despre lagărele de concentrare, dintre care una despre limbajul folosit în aceste lagăre. Din păcate, într-o asemenea carte nu putea fi vorba – aşa cum pe bună dreptate ai remarcat dragul meu Richard – decât despre sânge şi moarte.

CUPRINS

Ab! (Dispari!)… 7
Alie heraus! (Toţi afară!) 8
Alles dort lassen! (Lăsaţi totul pe loc!)… 9
Am Waldsee… 10
Angst (Frica) 12
Appell (Apel)… 14
Arbeit macht frei! (Munca te face liber!) …17
Asche (Cenuşă)… 18
Aufseherin (Gardiană). 19
Aufstand (Răscoală)… 21

Aufstehen! (Deşteptarea!)... 25
Ausrottung aller Juden (1) (Exterminarea tuturor evreilor)... 27
Ausrottung aller Juden (2)... 30
Ärzte (Medici)... 31
Äusserst Grausamkeit (Cruzime deosebită)... 35
Barberei (Barbarie) 38
Baum (Copac)... 40
Belohnung (Recompensă).41
Beruf (Profesie)... 43
Bestialität (Bestialitate) 43
Birkenau-Auschwitz (1)... 46
Birkenau-Auschwitz (2)... 47
Blockälteste (Şef de baracă)... 49
Blocksperre (închiderea barăcilor)... 51
Bork (Capră)... 53
tir or. (Bunei... 55
Bunker (Buncăr)... 57
Dolmetscher (Translator)... v... 62
Dörrgemüse. 64
Dringend! Kriegsmaterial! (Urgent! Material de război!) ...66
Durch den Kamm – (Prin coş)... 69
Durchgangaghetto (Ghetou de tranziţie)... 71
Durst (Sete) 75
Dysenterie 76
Eichmann... 76
Eine Laus – dein Tod (Un păduche – moartea ta)... 83
Einsatzgruppen (Detaşament de intervenţie)

... 86
Endlösung (Soluţia finală). 90
Entvölkerung (Depopulate) 92
Erhängungen (Spânzurare) 94
Ermorden (A ucide) 96
Experimente (1)... 98
Experimente (2)... 100
Fehit einer (Lipseşte unul) 105
Feierabend! (Încetarea!)... 106
Geheim (Secret)...108
Genickschuss (împuşcare în ceafă) ...111
Geschenk (Cadou)... 114
Gestapo... 115
Giftgas... 117
Gründe (Motive) 118
Gusen II... , 121
Hartheim... „... 123
Häftling...). 124
Hinunter... 125
Hoffnung (Speranţă)... 128
Höss... 129
Hunger (Foame)... 132
Ilse Koch... 135
Injektion (Injecţie)... 137
Jude (Evreu)... 141
Judenstern (1) (Steaua galbenă)... 142
Judenstern (2)... 143
Judenstern (3)... 144
Judentransport (Transport de evrei) ... 145
Judenverfolgung (1) (Prigonirea evreilor)
Judenverfolgung (2)... 148

Kapo... 151
Kein Platz (Nu este loc)... 152
Kinder (1) (Copii)... 153
Kinder (2)... 155
Konzentrationslager (1)
(Lagăr de concentrare)... 156
Konzentrationslager (2)... 160
Krematorium... 163
Kristallnacht (Noaptea cristalelor)... 167
Kugel – Erlass (Decretul glonţului)... 170
Künstler (Artist)... 172
Lagerarzt (Medicul lagărului)... 175
Lagerkapo... 177
Last (Povară)... 179
Lebensgefahr! (Pericol de moarte!)... 192
l /Leiche) (Cadavru)... 182
Leichenfledderei (Jefuirea cadavrelor)... 183
Leichenhalle (Morga)... 186
I r irlipnir" o „– (Cărăuş de cadavre)... 188
Luge (Minciună)... < i i... 191
Mengele ... 196
Mensch (Om)... 197
Menschlichkeit (Umanitate)... 198
Mitleid (Milă) ... 199
MoU (1)... 200
Moll (2)... 201
Musik (Muzică)... 203
Musulman (1)... 204
Musulman (2)... 206
Mutter (1) (Mamă)... 210
Mutter (2)... 215

Müde (Obosit)... 218
Münzkammer (Monetărie)... 221
Nachtschicht (Tură de noapte)... 227
Nacht und Nebel (Noapte şi Negură)... 228
Nackt (Gol)... 230
Noch einer! (Încă unul!)... 231
Peitschp (Cravaşă)... 234
Perlkartoffeln (Cartofi-perlă)... 236
Präzision (Precizie)... 237
Proeminenten... 239
Rascher... 242
Rassismus (Rasism)... 244
Revier (1)... 247
Revier (2)... 249
Ruhe im Block! (Linişte în baracă!)... 253
Scheiterhaufen (Rug)... 256
Schlag ihn tot! (Omoară-l!)... 258
Schneller! (1) (Mai repede!) 260
Schneller! (2)... 262
Schweigen (Tăcere)... 263
Selbsmörders (Sinucigaşii)... 266
Selektion (Selecţie)... 269
Sonderbehandlung (Tratament special)...271
Sonderkommando (Detaşament special)... 274
SS (1)... 277
SS (2)... 278
Sterben (A muri)... 282
Sterilisierungsprogram (Program de sterilizare)... 284
Strafen (Pedepse)... 286
Strumpf (Ciorap) 290

Synchronisation (Sincronizare) ...291
Tee (Ceai)... 294
Theresienstadt... 296
Tod (Moarte)... 298
Totenkopfeinheiten (Unităţi cap-de-mort)... 299
Totennummern (Numere pentru cadavre)... 300
Totenzüge (1) (Treburile morţii)... 301
Totenzüge (2)... 303
Träne (Lacrimi)... 306
U.W. (Unerwünschte Wiederkehr) (Întoarcerea nedorită)... 308
Unnütze Esser (Guri de prisos)... 308
Unsicherheit (Nesiguranţă)... 311
Verbesserung (Perfecţionare)... 314
Vergasung (1) (Gazare)... 317
Vergasung (2)... 321
Vernichtung durch Arbeit (Exterminare prin muncă)... 326
Wasser (Apă)... 330
Wer? (Cine?)... 331
Wieder Butter mit Honig? (Iarăşi unt cu miere?)... 331
Wolkenbrand (Nor de foc)... 332
Wüste (Pustiu)... 334
Zerstreuungen (Distracţii)... 335
Zigeunerlager (Lagăr de ţigani) 338
Zu fünf ! (Câte cinci!)... 340
Zwillinge (Gemeni)... 343
Zyklon B... 345

Zynizmua (Cinism)... 347
Postfaţă (1)... 350
Postfaţă (2)... 353

De acelaşi autor:

DIN UMBRA CREMATORIULUI E.S.P.L.A., 1960

VIAŢA ÎN IMPERIUL MORŢII
Editura pentru Literatură, 1969

ATUNCI, ACOLO... LA AUSCHWITZ Cartea Românească, 1977

DESTIN BLESTEMAT
Cartea Românească, 1960

DICŢIONAR DE LAGĂR
Cartea Românească, 1982

SCRISORI DE DRAGOSTE SPÂNZURATE Cartea Românească, 1985

MARTORII N-AU DREPTUL SĂ TACĂ Editura Militară, 1986

JURNAL ÎNSÂNGERAT Editura Militară, 1987

În pregătire;
LAGĂRELE SINGURĂTĂŢII

Coperta IV

Autorul acestui volum, Oliver Lustig, a fost arestat de jandarmeria horthystă la 3 mai 1944, în comuna Şoimeni judeţul Cluj, internat în ghetou şi deportat, cu întreaga familie, la Birkenau – Auschwitz. Mama, Iolanda, doi fraţi gemeni, Cornel şi Cornelia de 14 ani şi mezinul familiei, Valentin, de 8 ani au fost duşi de pe peron direct în camerele de gazare.

Trupurile le-au fost mistuite de flăcările crematoriilor.

Tatăl, Edmund, a fost ucis la Mauthausen.

Autorul a cunoscut, după Birkenau – Auschwitz, infernul lagărelor de concentrare Kaufering-4, Kaufering-9, Landsberg-l, toate aparţinând de centrala Dachau.

Oliver Lustig, fostul Häftling nr. 112398, eliberat la 27 aprilie 1945, în Bavaria, la Landsberg de armata americană, s-a întors – în vara aceluiaşi an – acasă, în România; şi-a consacrat toate cărţile evocării ororilor fascismului, păstrării – mereu vii – a memoriei martirilor holocaustului.

ISBN 973-9011-00-4
48 lei
TL
TOTAL